

SKUPNI
EVROPSKI
JEZIKOVNI
OKVIR:
UČENJE, POUČEVANJE,
OCENJEVANJE

Dodatek

**SKUPNI
EVROPSKI
JEZIKOVNI
OKVIR:**
UČENJE, POUČEVANJE, OCENJEVANJE

Dodatek

Publikacija je posodobitev SEJA 2001,
konceptualnega okvira, ki ostaja veljaven.

www.coe.int/lang-cefr

Program jezikovne politike
Oddelek za izobraževanje
Svet Evrope

Predhodna različica te posodobitve Skupnega evropskega jezikovnega okvira: učenje, poučevanje, ocenjevanje (SEJO) je bila leta 2018 objavljena na spletu v angleščini in francoščini kot: "Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment: Companion Volume with New Descriptors" in "Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer: Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs".

Ta izdaja predstavlja ključna sporočila SEJA v uporabniku prijazni obliki in vsebuje vse ponazoritvene opisnike SEJA. Učiteljem in izobraževalcem učiteljev bo za pedagoške namene lažje uporabljati Dodatek k SEJU kot posodobljeni okvir. Dodatek k SEJU vsebuje povezave in reference na poglavja izdaje 2001 tam, kjer je to potrebno. Raziskovalci, ki želijo raziskovati osnovne koncepte in vodila v poglavjih SEJA o specifičnih področjih, naj uporabijo izdajo 2001, ki ostaja veljavna.

Ubeseditve opisnikov iz slovenske različice SEJA (2011) so v Dodatku, kjer je bilo močje, ohranjena v prvotni obliki.

Naslov izvirnika: *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume.*
© Council of Europe, April 2020
ISBN 978-92-871-8621-8

Izvirno besedilo je nastalo na Svetu Evrope ter se uporablja z dovoljenjem Sveta Evrope. Ta prevod je objavljen v dogovoru s Svetom Evrope, vendar v izključni odgovornosti prevajalcev.

Razširjanje izsekov iz besedila (do 500 besed) je dovoljeno v nekomercialne namene, pod pogojem, da je ohranjena celovitost besedila, da izsek ni uporabljen izven konteksta, da ne vsebuje nepopolnih informacij ali kakorkoli drugače ne zavaja bralca glede narave, obsega ali vsebine besedila. Vir besedila mora biti označen s sledečim: © Council of Europe, 2020 – angleška izdaja;
© Zavod RS za šolstvo, 2023 – slovenska izdaja.

Vse ostale prošnje glede razširjanja ali prevajanja celotnega besedila ali njenega dela naslovite na Directorate of Communications, Council of Europe (F-67075 Strasbourg Cedex ali publishing@coe.int), splošna vprašanja glede izvirnega besedila na Directorate General II, Education Department ali education@coe.int, glede prevoda v slovenščino na Zavod RS za šolstvo ali info@zrss.si.

Oblikovanje naslovnice in notranjosti: Documents and Publications Production Department (SPDP), Svet Evrope

Council of Europe Publishing
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://book.coe.int>
<https://edoc.coe.int>

Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje – dodatek.
ISBN: 978-961-03-0770-9
© Zavod RS za šolstvo, april 2023, slovenska izdaja

info@zrss.si
www.zrss.si

Prevod različice 2018: Breda Zužič-Žerjal, Sektor za prevajanje Generalnega sekretariata vlade RS

Prevod 6. poglavja različice 2020: Matic Pavlič
Dopolnitev prevoda 2020, strokovna redakcija in jezikovni pregled: Ina Ferbežar, Simona Kranjc, Janez Skela

Urednica: Liljana Kač
Grafična priprava: Art design, d. o. o.
Izdajatelj in založnik: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavniki: Vinko Logaj
Spletna izdaja
Objava na spletnem naslovu: www.zrss.si/pdf/SEJO.pdf
Ljubljana, 2023

Publikacija je brezplačna.

Izid slovenskega prevoda je sofinanciralo Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Navajanje vira: Svet Evrope. 2023.
Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje – dodatek.
Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
Pridobljeno z www.zrss.si/pdf/SEJO.pdf

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Kataložni zapis o publikaciji
(CIP) pripravili v Narodni in
univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 135111683
ISBN 978-961-03-0770-9 (PDF)

KAZALO VSEBINE

DOKUMENTU NA POT	9
PREDGOVOR Z ZAHVALAMI	10
1. POGLAVJE: UVOD	19
1.1 POVZETEK SPREMENB PONAZORITVENIH OPISNIKOV	22
2. POGLAVJE: KLJUČNI VIDIKI SEJA ZA POUČEVANJE IN UČENJE	24
2.1 CILJI SEJA	25
2.2 URESNIČEVANJE AKCIJSKO USMERJENEGA PRISTOPA	26
2.3 RAZNOJEZIČNA IN RAZNOKULTURNA ZMOŽNOST	27
2.4 SHEMATSKI PRIKAZ OPISNIKOV SEJA	29
2.5 POSREDOVANJE	33
2.6 SKUPNE REFERENČNE RAVNI SEJA	34
2.7 PROFILI SEJA	36
2.8 PONAZORITVENI OPISNIKI SEJA	40
2.9 UPORABA PONAZORITVENIH OPISNIKOV SEJA	42
2.10 NEKAJ KORISTNIH VIROV ZA UPORABO SEJA	44
2.10.1 SPLETNI VIRI	44
2.10.2 KNJIGE	44
3. POGLAVJE: LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV SEJA: SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE DEJAVNOSTI IN STRATEGIJE	45
3.1 SPREJEMANJE	45
3.1.1 DEJAVNOSTI SPREJEMANJA	46
3.1.1.1 RAZUMEVANJE USTNEGA IZRAŽANJA	46
SPLOŠNO RAZUMEVANJE USTNEGA IZRAŽANJA	46
RAZUMEVANJE POGOVORA MED DRUGIMI	47
RAZUMEVANJE V VLOGI OBČINSTVA	48
RAZUMEVANJE OBJAV IN NAVODIL	49
RAZUMEVANJE AVDIO- (ALI ZNAKOVNIH) MEDIJEV IN POSNETKOV	50
3.1.1.2 RAZUMEVANJE AVDIOVIZUALNEGA GRADIVA	51

GLEĐANJE TELEVIZIJE, FILMOV IN VIDEOV	51
3.1.1.3 BRALNO RAZUMEVANJE	52
SPLOŠNO BRALNO RAZUMEVANJE	52
BRANJE KORESPONDENCE	53
BRANJE ZA ORIENTACIJO	54
BRANJE ZA ISKANJE PODATKOV IN UTEMELJITEV	55
BRANJE NAVODIL	56
BRANJE KOT RAZVEDRILO	57
3.1.2 SPREJEMNIŠKE STRATEGIJE	58
PREPOZNAVANJE SPOROČILNIH SIGNALOV IN SKLEPANJE (GOVORNO, ZNAKOVNO IN PISNO)	58
3.2 TVORJENJE	59
3.2.1. TVORBNE DEJAVNOSTI	60
3.2.1.1 USTNO IZRAŽANJE	60
SPLOŠNO USTNO IZRAŽANJE	60
DALJŠI MONOLOG: OPISOVANJE DOŽIVETJA	60
DALJŠI MONOLOG: DAJANJE INFORMACIJ	61
DALJŠI MONOLOG: ZASTOPANJE STALIŠČA (NPR. V RAZPRAVI)	62
NAGOVARJANJE OBČINSTVA	63
NASTOPANJE PRED OBČINSTVOM	63
3.2.1.2 PISNO IZRAŽANJE	64
SPLOŠNO PISNO IZRAŽANJE	65
USTVARJALNO PISANJE	65
POROČILA IN ESEJI	66
3.2.2 TVORBNE STRATEGIJE	67
NAČRTOVANJE	67
NADOMEŠČANJE (KOMPENZIRANJE)	68
(SAMO)NADZOROVANJE IN (SAMO)POPRAVLJANJE	68
3.3 INTERAKCIJA	69
3.3.1 INTERAKCIJSKE DEJAVNOSTI	70
3.3.1.1 USTNA INTERAKCIJA	70
SPLOŠNA USTNA INTERAKCIJA	71
RAZUMEVANJE SOGOVORCA	72
DRUŽABNI POGOVOR	72
NEFORMALNA RAZPRAVA (S PRIJATELJI)	74
FORMALNA RAZPRAVA (SESTANKI)	75
CILJNO USMERJENO SODELOVANJE	76
PRIDOBIVANJE DOBRIN IN STORITEV	77
IZMENJAVA INFORMACIJ	78

SODELOVANJE V INTERVJUJU	79
UPORABA TELEKOMUNIKACIJ	80
3.3.1.2 PISNA INTERAKCIJA	80
SPLOŠNA PISNA INTERAKCIJA	81
DOPISOVANJE	81
ZABELEŽKE, SPOROČILA IN OBRAZCI	82
3.3.1.3 SPLETNA INTERAKCIJA	83
SPLETNI POGOVOR IN RAZPRAVA	83
CILJNO USMERJENE SPLETNE TRANSAKCIJE IN SODELOVANJE	85
3.3.2 INTERAKCIJSKE STRATEGIJE	86
PREVZEMANJE VLOGE GOVORCA (MENJAVA VLOG)	86
SODELOVANJE	87
PROŠNJA ZA POJASNILO	87
3.4 POSREDOVANJE	88
3.4.1 POSREDOVALNE DEJAVNOSTI	89
SPLOŠNO POSREDOVANJE	89
3.4.1.1 POSREDOVANJE BESEDILA	91
PRENAŠANJE SPECIFIČNIH INFORMACIJ	91
POJASNJEVANJE PODATKOV	94
OBDELAVA BESEDILA	96
PREVAJANJE PISNEGA BESEDILA	100
PISANJE ZAPISKOV (PREDAVANJA, SEMINARJI, SESTANKI ITN.)	102
USTVARJALNA BESEDILA	103
IZRAŽANJE OSEBNEGA ODZIVA NA USTVARJALNA BESEDILA (VKLJUČNO Z LEPOSLOVJEM)	103
ANALIZIRANJE IN KRITIKA USTVARJALNIH BESEDIL (VKLJUČNO Z LEPOSLOVJEM)	104
3.4.1.2 POSREDOVANJE KONCEPTOV	105
SPODBUJANJE SODELOVANJA PRI INTERAKCIJI Z VRSTNIKI	106
SODELOVANJE ZA OBLIKOVANJE POMENA	106
VODENJE INTERAKCIJE	109
SPODBUJANJE KONCEPTUALNEGA GOVORA	109
3.4.1.3 POSREDOVANJE PRI SPORAZUMEVANJU	111
SPODBUJANJE RAZNOKULTURNEGA PROSTORA	111
DELOVANJE KOT POSREDNIK V NEFORMALNIH SITUACIJAH (S PRIJATELJI IN SODELAVCI)	112
SPODBUJANJE SPORAZUMEVANJA V OBČUTLJIVIH SITUACIJAH IN OB NESOGLASJIH	113
3.4.2 POSREDOVALNE STRATEGIJE	114
3.4.2.1 STRATEGIJE ZA POJASNJEVANJE NOVEGA KONCEPTA	115
POVEZOVANJE S PREDHODNIM ZNANJEM	115
PRILAGAJANJE JEZIKA	115

RAZČLENJEVANJE ZAPLETENIH INFORMACIJ	115
3.4.2.2 STRATEGIJE ZA POENOSTAVITEV BESEDILA	117
ŠIRJENJE ZGOŠČENEGA BESEDILA	117
KLEŠČENJE BESEDILA	117
4. POGLAVJE: LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV: RAZNOJEZIČNA IN RAZNOKULTURNA ZMOŽNOST	119
OPIRANJE NA RAZNOKULTURNI REPERTOAR	120
RAZNOJEZIČNO RAZUMEVANJE	122
OPIRANJE NA RAZNOJEZIČNI REPERTOAR	123
5. POGLAVJE: LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV: SPORAZUMEVALNA JEZIKOVNA ZMOŽNOST	125
5.1 JEZIKOVNA ZMOŽNOST	126
SPLOŠNI JEZIKOVNI RAZPON	126
OBSEG SLOVARJA	127
SLOVNIČNA PRAVILNOST	128
NADZOR SLOVARJA	128
FONOLOŠKI NADZOR	129
PRAVOPIŠNI NADZOR	131
5.2 SOCIOLINGVISTIČNA ZMOŽNOST	131
SOCIOLINGVISTIČNA USTREZNOST	131
5.3 PRAGMATIČNA ZMOŽNOST	132
PROŽNOST	133
MENJAVA VLOG	134
RAZVIJANJE TEME	134
KOHERENTNOST IN KOHEZIVNOST	135
VSEBINSKA NATANČNOST	136
TEKOČNOST	137
6. POGLAVJE: LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV SEJA: ZMOŽNOSTI RABE ZNAKOVNIH JEZIKOV	138
6.1 JEZIKOVNA ZMOŽNOST	139
REPERTOAR ZNAKOVNEGA JEZIKA	139
VIDNO-PROSTORSKA PRAVILNOST	144
6.2 SOCIOLINGVISTIČNA ZMOŽNOST	148
SOCIOLINGVISTIČNA USTREZNOST IN KULTURNI REPERTOAR	148
6.3 PRAGMATIČNA ZMOŽNOST	151
ZGRADBA KRETANEGA BESEDILA	151
OKVIR IN PERSPEKTIVA	155
JEZIKOVNO ZAVEDANJE IN INTERPRETACIJA	158

ZUNANJOST IN NASTOP	160
HITROST PROCESIRANJA	161
TEKOČNOST KRETANJA	162
PRILOGE	163
PRILOGA 1: KLJUČNE ZNAČILNOSTI RAVNI SEJA	164
PRILOGA 2: SHEMA ZA SAMOOCENJEVANJE (RAZŠIRJENA S SPLETNO INTERAKCIJO IN POSREDOVANJEM)	167
PRILOGA 3: KVALITATIVNE ZNAČILNOSTI GOVORJENEGA JEZIKA (RAZŠIRJENE S FONOLOGIJO)	172
PRILOGA 4: PREGLEDNICA ZA PISNO OCENJEVANJE	174
PRILOGA 5: ZGLEDI UPORABE V RAZLIČNIH DOMENAH ZA OPISNIKE ZA SPLETNO INTERAKCIJO IN POSREDOVANJE	176
PRILOGA 6: RAZVOJ IN VALIDACIJA RAZŠIRJENIH PONAZORITVENIH OPISNIKOV	227
PRILOGA 7: SEZNAM SPREMEMB PRI NEKATERIH OPISNIKIH IZ LETA 2001	240
PRILOGA 8: DODATNI OPISNIKI	241
PRILOGA 9: VIRI ZA NOVE OPISNIKE	249
PRILOGA 10: SPLETNI VIRI	253

SEZNAM SLIK IN PREGLEDNIC

SEZNAM SLIK

SLIKA 1: STRUKTURA SHEMATSKEGA PRIKAZA OPISNIKOV SEJA.	30
SLIKA 2: ODNOS MED SPREJEMANJEM, TVORJENJEM, INTERAKCIJO IN POSREDOVANJEM.	32
SLIKA 3: SKUPNE REFERENČNE RAVNI SEJA.	34
SLIKA 4: MAVRICA.	34
SLIKA 5: TEMELJNIH ŠEST BARV.	34
SLIKA 6: UMIŠLJENI PROFIL POTREB V DODATNEM JEZIKU – NIŽJE SREDNJE CELOSTNO VSEBINSKO-JEZIKOVNO UČENJE.	37
SLIKA 7: UMIŠLJENI PROFIL POTREB V DODATNEM JEZIKU – PODIPLOMSKI ŠTUDIJ NARAVOSLOVJA.	38
SLIKA 8: PROFIL RAZNOJEZIČNE ZMOŽNOSTI Z MANJŠIM ŠTEVILOM KATEGORIJ.	39
SLIKA 9: PROFIL ZNANJA – SPLOŠNA ZMOŽNOST V ENEM JEZIKU.	39
SLIKA 10: PROFIL RAZNOJEZIČNE ZMOŽNOSTI – RAZUMEVANJE USTNEGA IZRAŽANJA V RAZLIČNIH JEZIKIH.	39
SLIKA 11: DEJAVNOSTI IN STRATEGIJE SPREJEMANJA.	45
SLIKA 12: TVORBNE DEJAVNOSTI IN STRATEGIJE.	59
SLIKA 13: INTERAKCIJE DEJAVNOSTI IN STRATEGIJE.	70
SLIKA 14: POSREDOVALNE DEJAVNOSTI IN STRATEGIJE.	88
SLIKA 15: RAZNOJEZIČNA IN RAZNOKULTURNA ZMOŽNOST.	119
SLIKA 16: SPORAZUMEVALNA JEZIKOVNA ZMOŽNOST.	125
SLIKA 17: ZMOŽNOSTI RABE ZNAKOVNIH JEZIKOV.	139
SLIKA 18: RAZVOJNA ZASNOVA PROJEKTA ZA MLAJŠE UČENCE.	228
SLIKA 19: RAZISKOVALNA METODOLOGIJA.	233
SLIKA 20: FAZE PROJEKTA ZNAKOVNIH JEZIKOV.	238

SEZNAM PREGLEDNIC

PREGLEDNICA 1: SHEMATSKI PRIKAZ OPISNIKOV SEJA IN PONAZORITVENI OPISNIKI: POSODOBITVE IN DODATKI.	21
PREGLEDNICA 2: POVZETEK SPREMENB PONAZORITVENIH OPISNIKOV.	22
PREGLEDNICA 3: MAKROFUNKCIJSKA OSNOVA KATEGORIJ SEJA ZA SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE DEJAVNOSTI.	30
PREGLEDNICA 4: SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE STRATEGIJE V SEJU.	33
PREGLEDNICA 5: RAZLIČNE FUNKCIJE OPISNIKOV.	43

DOKUMENTU NA POT

Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje (SEJO; *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment* – CEFR)¹ je eno najbolj znanih in največkrat uporabljenih usmerjevalnih orodij Sveta Evrope. Z Evropsko kulturno konvencijo se je 50 evropskih držav zavezalo, da bodo spodbujale "svoje državljane k proučevanju jezikov, zgodovine in civilizacije" drugih evropskih držav. SEJO je imel in še ima pomembno vlogo pri uresničevanju te vizije Evrope.

Od izdaje leta 2001 je SEJO skupaj s pripadajočim instrumentom za učence, t. j. *Evropskim jezikovnim listovnikom (EJL)*², osrednja točka medvladnih programov Sveta Evrope na področju izobraževanja, vključno s pobudami za uveljavljanje pravice do kakovostnega izobraževanja za vse. Jezikovno izobraževanje prispeva k osrednjemu poslanstvu Sveta Evrope "dosegati večjo enotnost med svojimi članicami" in je temeljnega pomena za učinkovito uživanje pravice do izobraževanja in drugih posameznikovih človekovih pravic ter pravic manjšin ter, širše, za razvoj in ohranjanje kulture demokracije.

SEJO je namenjen promociji kakovostnega raznojezikovnega izobraževanja, omogočanju večje družbene mobilnosti ter spodbujanju refleksije in izmenjave med strokovnjaki jezikovnega področja za razvoj kurikulumov ter na področju izobraževanja učiteljev. SEJO s svojim metajezikom vsem državljanov v večjezični in medkulturni Evropi omogoča razpravljanje o kompleksnosti jezikovnega znanja, odločevalcem izobraževalnih politik pa, da reflektirajo skladnost in preglednost učnih ciljev in izidov. Namen SEJA pa nikoli ni bil, da bi se moral uporabiti v funkciji nadzora instrumentov za ocenjevanje.

Svet Evrope upa, da bo v tej publikaciji razvoj področij, kot so posredovanje, raznojezična/raznokulturna zmožnost ter zmožnosti rabe znakovnih jezikov, prispeval h kakovostnemu vključujočemu izobraževanju za vse ter k spodbujanju raznojezičnosti in raznokulturnosti.

Snežana Samardžić-Marković
Svet Evrope
Generalna direktorica za demokracijo

1. www.coe.int/lang-cefr.
2. www.coe.int/en/web/portfolio.

PREDGOVOR Z ZAHVALAMI

Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje (SEJO) je bil objavljen leta 2001 (v evropskem letu jezikov; slovenski prevod 2011³) po obsežnem postopku snovanja, pilotiranja in posvetovanja, ki ga je vodil Svet Evrope v Strasbourgu. SEJO je prispeval k uveljavljanju načel jezikovnega izobraževanja Sveta Evrope, vključno s spodbujanjem reflektivnega učenja in učenčeve avtonomije.

Za pomoč pri uveljavljanju SEJA je bila po njegovi objavi pripravljena cela vrsta virov, ki so, tako kot SEJO, na razpolago na [spletni strani SEJA](#)⁴ Sveta Evrope. Na podlagi uspeha SEJA in drugih projektov je nastala še vrsta usmerjevalnih dokumentov in virov, ki nadalje razvijajo izobraževalna načela in cilje SEJA: ti se ne nanašajo le na tuje/druge jezike, ampak tudi na učni jezik v šolah in oblikovanje kurikulumov za spodbujanje raznojezičnega in medkulturnega izobraževanja. Mnogi so na voljo na platformi virov in referenc za raznojezično in medkulturno izobraževanje (*Platform of resources and references for plurilingual and intercultural education*)⁵, na primer:

- ▶ *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*;⁶
- ▶ *A handbook for curriculum development and teacher education: the language dimension in all subjects*;⁷
- ▶ *“From linguistic diversity to plurilingual education: guide for the development of language education policies in Europe”*;⁸

Drugi razpoložljivi dokumenti so še:

- ▶ *Policy and resources for the linguistic integration of adult migrants*;⁹
- ▶ *Guidelines for intercultural education and an autobiography of intercultural encounters*;¹⁰
- ▶ *Reference framework of competences for democratic culture*.¹¹

Vendar so na Svet Evrope, ne glede na vse te kasneje ustvarjene dokumente, pogosto prihajale zahteve za nadaljnje razvijanje posameznih vidikov SEJA, zlasti ponazoritvenih opisnikov za jezikovno znanje drugega/tujega jezika. Zahteve so se nanašale na izpopolnitev izvirnih ponazoritvenih lestvic z opisniki za posredovanje, odzivanje na leposlovje in spletno interakcijo, na pripravo različic za mlajše učence in za zmožnosti rabe znakovnih jezikov ter na podrobnejšo razčlenitev opisnikov za ravni A1 in C.

Delo, ki so ga od objave SEJA opravile tudi druge ustanove in strokovni organi, potrjuje veljavnost prvotne raziskave, ki sta jo kot raziskovalni projekt Švicarske nacionalne znanstvene fundacije (Swiss National Science Foundation – SNSF) izvedla Brian North in Günther Schneider. V odgovor na te zahteve in z željo ohraniti odprt, dinamičen značaj SEJA se je Sektor za izobraževalno politiko (Program za jezikovno politiko) odločil izkoristiti splošno sprejetost in uporabo SEJA ter pripraviti razširjeno različico ponazoritvenih opisnikov kot dopolnilo k tistim iz izhodiščnega dokumenta SEJA iz leta 2001. Za ta namen je vrsta ustanov, ki deluje na področju učenja jezikov, Svetu Evrope velikodušno ponudila svoje validirane in umerjene opisnike.

Vendar pa za posredovanje — pomemben koncept, ki ga je uvedel SEJO in ki ob vedno večji jezikovni in kulturni raznolikosti v naših družbah postaja vse pomembnejši, — validiranih in umerjenih opisnikov ni bilo. Oblikovanje opisnikov za posredovanje je bilo zato najzamudnejši in najbolj zapleten del projekta, katerega rezultat je ta dodatek. Zdaj so na razpolago opisniki za posredovanje besedila, posredovanje konceptov, posredovanje pri sporazumevanju, posredovalne strategije ter raznojezične/raznokulturne zmožnosti.

3. Opomba slovenske redakcije (v nadaljevanju Op. red.): V tem dokumentu se večinoma sklicujemo na angleški izvirnik iz leta 2001, označeni navedki pa so vsi iz slovenskega prevoda 2011.

4. <http://www.coe.int/lang-cefr>.

5. <http://www.coe.int/lang-platform>.

6. Beacco, J.-C. idr. 2016a. Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16806ae621>.

7. Beacco, J.-C. idr. 2016b. A handbook for curriculum development and teacher education: the language dimension in all subjects. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16806af387>.

8. Beacco, J.-C. in Byram, M. 2007. From linguistic diversity to plurilingual education: guide for the development of language education policies in Europe. Strasbourg: Language Policy Division, Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16802fc1c4>.

9. www.coe.int/en/web/lang-migrants/officials-texts-and-guidelines.

10. www.coe.int/t/dg4/autobiography/default_en.asp.

11. Council of Europe. 2018. Reference framework of competences for democratic culture. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <http://go.coe.int/mWYUH> (6. 3. 2020).

Kot del procesa nadaljnega razvoja opisnikov štejemo lahko tudi njihovo preoblikovanje v vključujoče glede načina sporazumevanja (ang. modality inclusive). Preoblikovanje opisnikov se je pri tem opiralo na pionirski projekt ECMJ [PRO-Sign](#). Poleg tega so nastale posebne lestvice ponazoritvenih opisnikov za zmožnosti rabe znakovnih jezikov, ponovno s pomočjo raziskovalnega projekta SNSF št. 100015_156592.

Posodobljena izdaja, ki je bila prvotno objavljena na spletu 2018 kot Dodatek k SEJU z novimi opisniki, zato predstavlja nadaljnji korak v procesu, ki ga Svet Evrope vodi od leta 1964. Zlasti opisniki za nova področja dajejo izvirnemu opisnemu aparatu dodatno vrednost. V vseh zgoraj navedenih priročnikih bodo vsi, ki so odgovorni za načrtovanje kurikulumov za tuje jezike in učne jezike v šolah, našli nadaljnja priporočila za spodbujanje raznojezičnega in raznokulturnega izobraževanja. Poleg razširjenih ponazoritvenih opisnikov publikacija vsebuje uporabniku prijazno razlago ciljev in ključnih načel SEJA, kar naj bi pomagalo pri ozaveščanju sporočil SEJA, zlasti pri izobraževanju učiteljev. Publikacija zaradi lažjega primerjanja vsebuje tudi povezave in sklice na izdajo 2001, ki s svojimi podrobnimi poglavji ostaja veljavna.

Ta dopolnitev, ki presega področja učenja modernih jezikov in vključuje tudi vidike, pomembne za jezikovno izobraževanje v okviru celotnega kurikula, je bila v obsežnem postopku posvetovanj v letih 2016–2017 sprejeta z velikim navdušenjem. To odraža rastoče zavedanje o potrebi po integriranem jezikovnem izobraževanju v celotnem kurikulumu. Praktiki, ki poučujejo jezike, so posebej pozitivno sprejeli opisnike za spletno interakcijo, sodelovalno učenje in posredovanje besedila. V posvetovanjih se je tudi potrdil pomen, ki ga odločevalci pripisujejo oblikovanju opisnikov za raznojezičnost/raznokulturnost. To se kaže v nedavni pobudi Sveta Evrope, da pripravi [kompetence za demokratično kulturo \(competences for democratic culture\)](#),¹² kot so kulturna raznolikost in odprtost za kulturno drugost, druga prepričanja, svetovne nazore in prakse.

K izidu te publikacije so v veliki meri s svojim dejavnim sodelovanjem prispevali učitelji jezikov iz vse Evrope in od drugod. Avtorji Dodatka so Brian North in Tim Goodier (Eurocentres Foundation) ter Enrica Piccardo (University of Toronto/Université Grenoble-Alpes). Avtor poglavja o zmožnosti rabe znakovnih jezikov je Jörg Keller (Zurich University of Applied Sciences).

Pri pripravi publikacije so sodelovali člani svetovalne skupine za spremljanje projekta: Marisa Cavalli, Mirjam Egli Cuenat, Neus Figueras, Francis Goullier, David Little, Günther Schneider in Joseph Sheils.

Da bi zagotovili skladnost in kontinuiteto z obstoječimi lestvicami SEJO, je Svet Evrope zaprosil Eurocentres Foundation, da ponovno prevzame odgovornost za usklajevanje oblikovanja tu objavljenih opisnikov s koordinatorjem Brianom Northom. Sektor za izobraževalno politiko (Program za jezikovno politiko) se zahvaljuje Eurocentres za strokovno in zanesljivo opravljeno delo.

Postopek posodabljanja in širitve ponazoritvenih opisnikov je potekal v petih fazah oz. podprojekti:

1. faza: Zapolnjevanje vrzeli pri prvotnih ponazoritvenih opisnikih z razpoložljivim gradivom (2014–2015)

Projektna skupina: Brian North, Tunde Szabo, Tim Goodier (Eurocentres Foundation)

Verifikacijska skupina: Gilles Breton, Hanan Khalifa, Christine Tagliante, Sauli Takala

Svetovalci: Coreen Docherty, Daniela Fasoglio, Neil Jones, Peter Lenz, David Little, Enrica Piccardo, Günther Schneider, Barbara Spinelli, Maria Stathopoulou, Bertrand Vittecoq

2. faza: Razvoj lestvic opisnikov za manjkajoča področja, zlasti za posredovanje (2014–2016)

Projektna skupina: Brian North, Tim Goodier, Enrica Piccardo, Maria Stathopoulou

Verifikacijska skupina: Gilles Breton, Coreen Docherty, Hanan Khalifa, Ángeles Ortega, Christine Tagliante, Sauli Takala

Svetovalci: (sodelovali na sestankih junija 2014, junija 2015 in/ali junija 2016): Marisa Cavalli, Daniel Coste, Mirjam Egli Ceunat, Gudrun Erickson, Daniela Fasoglio, Vincent Folny, Manuela Ferreira Pinto, Glyn Jones, Neil Jones, Peter Lenz, David Little, Gerda Piribauer, Günther Schneider, Joseph Sheils, Belinda Steinhuber, Barbara Spinelli, Bertrand Vittecoq

Svetovalci (sodelovali na sestanku junija 2016): Sarah Breslin, Mike Byram, Michel Candelier, Neus Figueras, Francis Goullier, Hanna Komorowska, Terry Lamb, Nick Saville, Maria Stoicheva, Luca Tomasi

12. <https://go.coe.int/mWYUH>.

3. faza: Razvijanje nove lestvice za fonološki nadzor (2015–2016)
 Projektna skupina: Enrica Piccardo, Tim Goodier
 Verifikacijska skupina: Brian North, Coreen Docherty
 Svetovalci: Sophie Deabreu, Dan Frost, David Horner, Thalia Isaacs, Murray Munro
4. faza Razvijanje opisnikov za zmožnost rabe znakovnih jezikov (2015–2019)
 Projektna skupina: Jörg Keller, Petrea Bürgin, Aline Meili, Dawei Ni
 Verifikacijska skupina: Brian North, Curtis Gautschi, Jean-Louis Brugeille, Kristin Snoddon
 Svetovalci: Patty Shores, Tobias Haug, Lorraine Leeson, Christian Rathmann, Bepie van den Bogaerde
5. faza Zbiranje opisnikov za mlajše učence (2014–2016)
 Projektna skupina: Tunde Szabo (Eurocentres Foundation)
 Verifikacijska skupina: Coreen Docherty, Tim Goodier, Brian North
 Svetovalci: Angela Hasselgreen, Eli Moe

Svet Evrope se zahvaljuje institucijam in izvajalcem projektov, ki so prijazno dali na razpolago svoje validirane opisnike:

▶ ALTE (Association of Language Testers in Europe)	Trditve "zna"
▶ Projekt AMMKIA (Finska)	Opisniki za slovnico in besedišče
▶ Cambridge Assessment English	Povzetek projekta BULATS v zvezi s sposobnostmi tipičnega kandidata (BULATS Summary of Typical Candidate Abilities)
	Skupni lestvici za govorjenje in pisanje
	Ocenjevalni lestvici za govorjenje in pisanje
▶ CEFR-J projekt	Opisniki za učence srednjih šol
▶ Eaquals	Zbirka opisnikov, povezanih s SEJOM (Eaquals bank of CEFR-related descriptors)
▶ English Profile	Opisniki za raven C
▶ Projekt Lingualevel/IEF (Švica)	Opisniki za učence srednjih šol
▶ Pearson Education	Globalna lestvica za angleščino (Global Scale of English, GSE)

Svet Evrope se zahvaljuje tudi:

Pearson Education za validacijo okrog 50 opisnikov iz neumerjenih virov, zlasti iz zbirke Eaquals in prevoda opisnikov za ravni C iz Profile Deutsch. Prevod je opravil pokojni John Trim.

Raziskovalnemu centru za jezikovno učenje, testiranje in ocenjevanje z Državne in Kapodistriane univerze v Atenah (Research Centre for Language Teaching, Testing and Assessment, National and Kapodistrian University of Athens (RCeL)) za opisnike iz grškega enotnega kurikula za tuje jezike (Greek Integrated Foreign Languages Curriculum).

Cambridge Assessment English, še zlasti Coreen Docherty za šestmesečno logistično podporo v projektu. Brez nje obsežnega zbiranja in analize podatkov ne bi bilo mogoče izvesti. Svet Evrope se za podporo zahvaljuje tudi institucijam, naštetim na koncu tega poglavja, ki so sodelovale v treh fazah validacije novih opisnikov, zlasti še vseh tistim, ki so jih pilotirale.

Cambridge Assessment English in avtorjem Evropskega jezikovnega listovnika, da so svoje opisnike dali na razpolago za sestavo opisnikov za mlajše učence.

Švicarski nacionalni znanstveni fundaciji (SNSF) in Max Bircher Stiftung za financiranje raziskave in razvoja opisnikov za zmožnosti rabe znakovnih jezikov.¹³

Projektnemu timu PRO-Sign (Evropskega centra za moderne jezike, ECMJ) za pomoč pri dokončnem oblikovanju opisnikov za zmožnost rabe znakovnih jezikov in pri prilagoditvi drugih opisnikov tako, da so vključujoči glede načina sporazumevanja (ang. modality inclusiveness).¹⁴

Oddelku za študije gluhih in tolmačenje v znakovnem jeziku na Humboldtovi univerzi v Berlinu (The Department of Deaf Studies and Sign Language Interpreting at Humboldt-Universität zu Berlin) za prevod celotnega dokumenta skupaj s ponazoritvenimi opisniki v mednarodni znakovni jezik.

Bralcem osnutka tega besedila, ki so s svojimi pripombami o ključnih vidikih SEJA, pomembnih za poučevanje in učenje, pomagali prilagoditi to besedilo za bralce z različnimi stopnjami poznavanja SEJA. To so Sezen Arslan, Danielle Freitas, Angelica Galante, İsmail Hakkı Mirici, Nurdan Kavalki, Jean-Claude Lasnier, Laura Muresan, Funda Ölmez.

Organizacijam (po abecedi), ki so omogočile vključitev inštitutov za validacijo opisnikov za posredovanje, spletno interakcijo, odzivanje na leposlovje in raznojezično/raznokulturno zmožnost:

- ▶ CERCLES: European Confederation of Language Centres in Higher Education,
- ▶ CIEP: Centre international d'études pédagogiques,
- ▶ EALTA: European Association for Language Testing and Assessment,
- ▶ Equals: Evaluation and Accreditation of Quality in Language Services,
- ▶ FIPLV: International Federation of Language Teaching Associations,
- ▶ Instituto Cervantes,
- ▶ NILE (Norwich Institute for Language Education),
- ▶ UNICert.

Inštituti (po državah v abecednem vrstnem redu), ki so od februarja do novembra 2015 sodelovali pri validaciji opisnikov za posredovanje, spletno interakcijo, odzivanje na leposlovje ter opisnikov za raznojezično/raznokulturno zmožnost in/ali pomagale pri začetnem pilotiranju. Svet Evrope se zahvaljuje tudi tistim številnim posameznikom, katerih inštitutov ni bilo mogoče vključiti v seznam.

Alžirija

Institut français d'Alger

Argentina

Academia Argüello, Córdoba

National University of Cordoba/St Patrick's School, Córdoba

Asociación de Ex Alumnos del Lenguas Vivas Juan Ramón Fernández,

Universidad Nacional de La Plata, La Plata

Avstrija

BBS (Berufsbildende Schule) Rohrbach

Institut Français

BG/BRG (Bundesgymnasium/Bundesrealgymnasium) Hallein

International Language Centre of the University of Innsbruck

CEBS (Center für berufsbezogene Sprachen des bmbf), Dunaj

LTRGI (Language Testing Research Group Innsbruck), School of Education, University of Innsbruck

Federal Institute for Education Research (BIFIE), Dunaj

Language Centre of the University of Salzburg

HBLW Linz-Landwiedstraße

Pädagogische Hochschule Niederösterreich

HLW (Höhere Lehranstalt für wirtschaftliche Berufe)

Ferrarischule, Innsbruck

13. Raziskovalni projekt SNSF, št. 100015_156592: Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Gebärdensprachen: Empirie-basierte Grundlagen für grammatische, pragmatische und soziolinguistische Deskriptoren in Deutschschweizer Gebärdensprache, izveden na Zurich University of Applied Science (ZHAW, Winterthur). SNSF je raziskavo o zmožnostih rabe znakovnih jezikov podprla s 385 000 €.

14. Gl. www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-2015/ProSign/tabid/1752/Default.aspx. Projektna skupina: Tobias Haug, Lorraine Leeson, Christian Rathmann, Bepie van den Bogaerde.

Bolgarija

AVO Language and Examination Centre, Sofija

Sofia University St. Kliment Ohridski

Bolivija

Alliance Française La Paz

Bosna in Hercegovina

Anglia V Language School, Bijeljina

Institut Français de Bosnie-Herzégovine

Brazilija

Alliance Française

Alliance Française de Curitiba

Instituto Cervantes Recife

Ciper

Cyprus University of Technology

University of Cyprus

Češka republika

Charles University, Praga (Institute for Language and Preparatory Studies)

National Institute of Education

Masaryk University Language Centre, Brno

University of South Bohemia

Čile

Alliance Française de La Serena

Egipt

Institut Français

Instituto Cervantes, Cairo

Estonija

Foundation Innove, Tallinn

Finska

Aalto University

Tampere University of Applied Sciences (Univerza za uporabne znanosti v Tampereju)

Häme University of Applied Sciences

Turku University

Language Centre, University of Tampere

University of Eastern Finland

Matriculation Examination Board

University of Helsinki Language Centre

National Board of Education

University of Jyväskylä

Francija

Alliance Française

Eurocentres Paris

Alliance Française de Nice

France langue

Alliance Française Paris Ile-de-France

French in Normandy

British Council, Lyon

ILCF Lyon

CAVILAM - Alliance Française

INFREP

Centre international d'études pédagogiques (CIEP)

International house Nice

CIDEF-UCO

ISEFE

CLV-UPMF

Université de Franche-Comté

Collège International de Cannes

Université Pierre-Mendès-France Grenoble 2

Créa-langues, France

Grčija

Bourtsoukli Language Centre

RCeL: National & Kapodistrian University of Athens

Hellenic American University in Athens

Vagionia Junior High School, Crete

Hrvaška

University of Split

Gimnazija Ivan Supek

Croatian Defense Academy, Zagreb

Ministry of Science, Education and Sports

Indija

ELT Consultants

Fluency Center, Coimbatore

Irska

Alpha College, Dublin
Galway Cultural Institute

NUI Galway
Trinity College Dublin

Italija

Accento, Martina Franca, Apulia
AISLi (Associazione Italiana Scuola di Lingue)
Alliance Française
Bennett Languages, Civitavecchia
British School of Trieste
British School of Udine
Centro Lingue Estere Arma dei Carabinieri

Centro Linguistico di Ateneo - Università di Bologna
Centro Linguistico di Ateneo di Trieste

CVCL (Centro per la Valutazione e le Certificazioni linguistiche) - Università per Stranieri di Perugia
Free University of Bolzano, Language Study Unit
Globally Speaking, Rome

Istituto Comprensivo di Campli
Istituto Monti, Asti
Liceo Scientifico "Giorgio Spezia",
Domodossola
Padova University Language Centre
Pisa University Language Centre
Servizio Linguistico di Ateneo, Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano
Università degli Studi Roma Tre
Università degli Studi di Napoli "Parthenope"/I.C. "Nino Cortese", Casoria, Naples
Università degli Studi di Parma

Institut français de Milan
Institute for Educational Research/LUMSA University, Rome
International House, Palermo

University of Bologna
Centro Linguistico di Ateneo, Università della Calabria
University of Brescia
Università per Stranieri di Siena

Japonska

Alliance Française
Institut Français du Japon

Japan School of Foreign Studies, Osaka University
Tokyo University of Foreign Studies, Japan

Kamerun

Alliance Française, Bamenda
IFC Yaoundé

Institut Français

Kanada

OISE, University of Toronto
Alliance Française de Bogota

Universidad Surcolombiana

Latvija

Baltic International Academy, Department of Translation and Interpreting

University of Latvia

Libanon

Institut Français

Litva

Lithuanian University of Educational Sciences
Ministry of Education and Science

Vilnius University

Luksemburg

Ministry of Education, Children and Youth

University of Luxembourg

Madžarska

ELTE ONYC
Eötvös Lorand University
Euroexam
Budapest Business School
Budapest University of Technology and Economics

ECL Examinations, University of Pécs
Tanárok Európai Egyesülete, AEDE
University of Debrecen
University of Pannonia

Maroko

Institut Français de Maroc

Institut Français de Maroc

Mehika

University of Guadalajara

University of Guadalajara

Nemčija

Bundesarbeitsgemeinschaft Englisch an
Gesamtschulen
elc-European Language Competence, Frankfurt

Technische Hochschule Wildau

Frankfurt School of Finance & Management
Fremdsprachenzentrum der Hochschulen im Land
Bremen, Bremen University

Technische Universität Carolo-Wilhelmina zu
Braunschweig (Sprachenzentrum)

Georg-August-Universität Göttingen (Zentrale
Einrichtung für Sprachen und Schlüsselqualifikationen)

Technische Universität Darmstadt

Goethe-Institut München

Technische Universität München (Sprachenzentrum)

Institut Français

telc gGmbH Frankfurt

Language Centre, Neu-Ulm University of Applied
Sciences (HNU)

Universität des Saarlandes (Sprachenzentrum)

Instituto Cervantes, Munich

Universität Freiburg (Sprachlehrinstitut)

Universität Hohenheim (Sprachenzentrum)

Institut für Qualitätsentwicklung Mecklenburg-
Vorpommern

Universität Regensburg (Zentrum für Sprache und
Kommunikation)

Justus-Liebig Universität Giessen (Zentrum für
fremdsprachliche und berufsfeldorientierte
Kompetenzen)

Universität Leipzig (Sprachenzentrum)

Pädagogische Hochschule Heidelberg

Universität Passau (Sprachenzentrum)

Pädagogische Hochschule Karlsruhe

Universität Rostock (Sprachenzentrum)

Ruhr-Universität Bochum, Zentrum für

Universität Würzburg (Zentrum für Sprachen)

Fremdsprachenausbildung (ZFA)

University Language Centers in Berlin and

Sprachenzentrum, Europa-Universität Viadrina
Frankfurt (Oder)

Brandenburg

VHS Siegburg

Portugalska

British Council, Lisbon

ISCAP - Instituto Superior de Contabilidade e
Administração do Porto, Instituto Politécnico do
Porto

Camões, Instituto da Cooperação e da Língua
IPG - Instituto Politécnico da Guarda

FCSH, NOVA University of Lisbon

University of Aveiro

Romunija

ASE - The Bucharest University of Economic Studies

Institut Français

LINGUA Language Centre of Babeş-Bolyai, University
Cluj-Napoca

Petroleum-Gas University of Ploiesti

Bucharest Academy of Economic Studies

Universitatea Aurel Vlaicu din Arad

Rusija

Globus International Language Centres

National Research University Higher Schools of
Economics, Moscow

Lomonosov Moscow State University

Nizhny Novgorod Linguistics University

MGIMO

Samara State University

Moscow State Institute of International Relations

St Petersburg State University

Saudova Arabija

National Center for Assessment in Higher Education,
Riyadh

English Language Center (ELC), Taibah University,
Madinah

Senegal

Institut Français de Dakar

Severna Makedonija

AAB University
Elokventa Language Centre

MAQS,/Queen Language school
Language Center, South East European University

Slovaška

Trnava University

Slovenija

Državni izpitni center

Srbija

Centre Jules Verne
Institut français de Belgrade

University of Belgrade

Španija

Alliance Française
British Council, Madrid
British Institute of Seville
Centro de Lenguas, Universitat Politècnica de València
Consejería de Educación de la Junta de Andalucía

EOI de Vigo
ILM Caceres
Institut Français
Instituto Britanico de Sevilla S.A.
Instituto de Lenguas Modernas de la Universidad de Extremadura

Departament d'Ensenyament- Generalitat de Catalunya

EOI de Albacete
EOI de Badajoz, Extremadura
EOI de Catalunya
EOI de Granada
EOI de La Coruna, Galicia
EOI de Málaga, Málaga
EOI de Santa Cruz de Tenerife
EOI de Santander
EOI de Santiago de Compostela, Galicia
EOI de Villanueva-Don Benito, Extremadura

Universidad Europea de Madrid
Lacunza - IH San Sebastián
Net Languages, Barcelona
Universidad Antonio de Nebrija
Universidad Internacional de La Rioja
Universitat Autònoma de Barcelona
Universidad Católica de Valencia
Universidad de Cantabria
Universidad de Jaén
Universidad Pablo de Olavide, Sevilla
Universidad Ramon Llull, Barcelona

Švedska

Instituto Cervantes Stockholm

University of Gothenburg

Švica

Bell Switzerland
Eurocentres Lausanne
Sprachenzentrum der Universität Basel
TLC - IH Zurich-Baden

UNIL, EPFL
Universität Fribourg
University of Lausanne
ZHAW, Winterthur

Tajska

Alliance Française

Tajvan

The Language Training and Testing Center, Taipei

Turčija

Çağ University, Mersin
Ege University
Hacettepe University, Ankara

IDV Bilkent University, Ankara
Middle East Technical University, Ankara
Sabancı University, Istanbul

Uganda

Alliance Française de Kampala

Ukrajina

Institute of Philology, Taras Shevchenko National
University of Kyiv
Odessa National Mechnikov University

Sumy State University, Institute for Business
Technologies
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Urugvaj

Centro Educativo Rowan, Montevideo

Združene države Amerike

Alliance Française de Porto Rico
Cambridge Michigan Language Assessments
Columbia University, New York
Eastern Michigan University
Združeni arabski emirati
Higher Colleges of Technology

ETS (Educational Testing Service)
Purdue University
University of Michigan

Združeno kraljestvo

Anglia Examinations, Chichester College
Cambridge English Language Assessment

Eurocentres, Bournemouth

Eurocentres, Brighton
Eurocentres, London
Experience English
Instituto Cervantes, Manchester
International Study and Language Institute, University
of Reading
Kaplan International College, London
NILE (Norwich Institute for Language Education)

Pearson Education
School of Modern Languages and Culture, University
of Warwick
Southampton Solent University, School of Business
and Law
St Giles International London Central
Trinity College London
University of Exeter
University of Hull
University of Liverpool

Westminster Professional Language Centre
University of Westminster

1. poglavje:

UVOD

*Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje (SEJO)*¹⁵ je del kontinuiranega prizadevanja Sveta Evrope zagotoviti vsem ljudem pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja. Ta posodobljena izdaja SEJA, prvotno objavljena 2018 na spletu v francoščini in angleščini pod naslovom CEFR Companion Volume with New Descriptors, je posodobitev in razširitev SEJA, ki je bil v knjižni obliki izdan leta 2001 in je danes na voljo v 40 jezikih. S to novo, uporabniku prijazno izdajo, se Svet Evrope odziva na mnoge pripombe, da je bila izdaja 2001 zelo kompleksen dokument, ki se je mnogim jezikovnim strokovnjakom zdel težko razumljiv. Ključni vidiki SEJA so zato razloženi v 2. poglavju, ki obravnava nekatere ključne pojme SEJA kot sredstva za spodbujanje kakovosti pri poučevanju in učenju drugega/tujega jezika ter pri raznojezičnem in medkulturnem izobraževanju. Posodobljena in razširjena različica ponazoritvenih opisnikov SEJA v tej publikaciji nadomešča tiste iz leta 2001.

Povezave in/ali viri v 2. poglavju *Ključni vidiki SEJA za poučevanje in učenje* bodo uporabni za izobraževalce učiteljev in raziskovalce, ker jih bodo lahko primerjali s poglavji v izdaji iz leta 2001, kjer je na voljo natančen shematski prikaz opisnikov (SEJO 2001, 4. in 5. poglavje). Posodobljeni in razširjeni ponazoritveni opisniki vključujejo vse tiste iz SEJA 2001. Lestvice opisnikov so porazdeljene v kategorijah iz shematskega prikaza opisnikov SEJA. Pomembno je poudariti, da spremembe in dodatki v tej publikaciji ne vplivajo na koncept SEJA ali na njegove skupne referenčne ravni.

SEJO je v resnici veliko več kot zgolj niz skupnih referenčnih ravni. Kot je razloženo v 2. poglavju, SEJO širi perspektivo jezikovnega izobraževanja na več načinov, ne nazadnje z vizijo uporabnikov/učencev¹⁶ kot aktivnih delov družbe (družbenih agensov), ki soustvarjajo pomen z interakcijo, ter s pojmi posredovanja in raznojezičnih/raznokulturnih zmožnosti. Uspeh SEJA je prav v tem, da temelji na izobraževalnih vrednotah, vsebuje jasen model z jezikom povezanih zmožnosti in rabe jezika ter praktična orodja v obliki ponazoritvenih opisnikov za lažjo pripravo kurikulov in usmeritev na področju učenja in poučevanja.

Dodatek je rezultat projekta Sektorja za izobraževalno politiko Sveta Evrope. Cilj projekta je bila osvežitev ponazoritvenih opisnikov:

- ▶ z ovrednotenjem nekaterih inovativnih področij SEJA, za katera leta 2001 ni bila predlagana nobena lestvica opisnikov, so pa postala v preteklih dvajsetih letih vedno pomembnejša, zlasti posredovanje in raznojezična/raznokulturna zmožnost;
- ▶ z nadaljevanjem uspešnega izvajanja in nadaljnjim razvojem SEJA, na primer s podrobnejšo opredelitvijo ravni "plus" in nove ravni "Pred A1";
- ▶ z odzivom na zahteve po natančnejšem opisu poslušanja in branja v obstoječih lestvicah ter po opisnikih za druge sporazumevalne dejavnosti, kot so spletna interakcija, uporaba telekomunikacij, izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem);
- ▶ z obogatitvijo opisov na ravni A1 ter na ravneh C, zlasti C2;
- ▶ s prilagoditvijo opisnikov, da bi bili bolj spolsko nevtralni in vključujoči glede načina sporazumevanja (in tako uporabni tudi za znakovne jezike), mestoma z zamenjavo glagolov, mestoma z alternativama "govorec/kretalec".

15. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. 2001. Cambridge: Cambridge University Press. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680459f97>. Slovenski prevod SEJA: *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje*. 2011. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Pridobljeno s http://mizs.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/SEJO_komplet_za_splet.pdf.

16. Op. red.: V tem dokumentu veljajo izrazi, ki poimenujejo osebe moškega spola, kot npr. uporabnik, učenec, enakovredno za katerikoli spol.

Glede na zadnjo točko se v skupnosti gluhih in naglušnih na splošno ob izrazu "ustni" razume, da ta vključuje tudi kretanje. Potrebno pa je poudariti, da kretanje lahko prenaša besedilo, ki je v številnih situacijah bližje pisnemu besedilu kot ustnemu. Torej naj uporabniki SEJA opisnike za pisno sprejemanje, tvorjenje in interakcijo uporabljajo po potrebi tudi za znakovne jezike. Zato je celoten niz ponazoritvenih opisnikov prirejen za vključujoč način sporazumevanja.

V načrtu je priprava celotnega niza ponazoritvenih opisnikov, ki bi bil na voljo v mednarodnem znakovnem jeziku. V tem času pa ECMJ s projektom PRO-Sign¹⁷ daje na voljo videe v mednarodnem znakovnem jeziku, ki predstavljajo številne opisnike iz leta 2001.

Dodatek torej sledi SEJU in prinaša razširjeno različico ponazoritvenih opisnikov:

- ▶ nove lestvice ponazoritvenih opisnikov dopolnjujejo že obstoječe;
- ▶ v shematskih preglednicah so zbrane lestvice iste kategorije (sporazumevalne jezikovne dejavnosti ali vidiki zmožnosti);
- ▶ vsako lestvico spremlja kratko pojasnilo o razmislekih, ki so bili podlaga za kategorizacijo;
- ▶ opisniki, ki so bili v okviru projekta oblikovani in validirani, pa niso bili vključeni v ponazoritvene opisnike, so predstavljeni v prilogi 8.

Z manjšimi spremembami v izrazitvah opisnikov smo skušali zagotoviti spolsko nevtralnost¹⁸ in vključujoč način sporazumevanja, vse pomembnejše spremembe opisnikov iz leta 2001 pa so navedene v prilogi 7. Lestvice iz leta 2001 so bile razširjene z izborom validiranih in umerjenih opisnikov, ki so jih prispevale različne, v predgovoru navedene ustanove, in z opisniki za posredovanje, ki so bili med projektom od 2014–2017 oblikovani, validirani, umerjeni in pilotirani. Uporabljeni pristop – tako pri posodabljanju opisnikov iz leta 2001 kot v projektu za posredovanje – je opisan v prilogi 6. Primeri kontekstov rabe za nove ponazoritvene opisnike za spletno interakcijo in posredovalne dejavnosti, za javno, zasebno, poklicno in izobraževalno domeno, so navedeni v prilogi 5.

Poleg opisnikov v tej publikaciji je institucija Eurocentres Foundation sestavila tudi [novo zbirko opisnikov za mlajše učence](#),¹⁹ ki je v pomoč pri pripravi učnih načrtov in samoocenjevanju. V njej je bil sprejet drugačen pristop: izbrani so bili opisniki iz dodatnega seznama razširjenih ponazoritvenih opisnikov, ki se nanašata na dve starostni skupini (7–10 let²⁰ in 11–15 let²¹). Zbrane so bile priredbe teh opisnikov, relevantnih za mlajše učence, opisnikov iz evropskih jezikovnih listovnikov, dodani pa so jim tudi opisniki za ocenjevanje mlajših učencev, ki jih je velikodušno ponudila institucija Cambridge Assessment English.

Razmerje med shematskim prikazom opisnikov SEJA, ponazoritvenimi opisniki iz leta 2001 ter posodobitvami in dodatki je v tem dokumentu prikazano v preglednici 1. V nasprotju s SEJOM iz leta 2001 so v njej opisniki za sprejemanje predstavljeni pred opisniki za tvorjenje.

17. www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-2015/ProSign/tabid/1752/Default.aspx. Prilagoditve PRO-Sign opisnikov SEJA so na voljo v angleščini, češčini, estonsščini, nemščini, islandščini in slovenščini.

18. Op. red.: V slovenščini smo zaradi narave jezika pri tem naleteli na precejšnje težave. Raba obojespolske oblike bi otežila razumljivost besedila, zato smo se odločili za enospolsko obliko, pri tem pa pazili na to, da smo, kjer se je le dalo, uporabili splošno poimenovanje in s tem skušali zagotoviti čim večjo spolsko nevtralnost.

19. Nabor dodatnih opisnikov (Bank of supplementary descriptors). Pridobljeno z www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/bank-of-supplementary-descriptors.

20. Goodier, T. (ur.). 2018. Collated representative samples of descriptors of language competences developed for young learners – Resource for educators, Volume 1: Ages 7-10. Strasbourg: Education Policy Division, Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16808b1688>.

21. Goodier, T. (ur.). 2018. Collated representative samples of descriptors of language competences developed for young learners – Resource for educators, Volume 2: Ages 11-15. Strasbourg: Education Policy Division, Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16808b1689>.

Preglednica 1: Shematski prikaz opisnikov SEJA in ponazoritveni opisniki: posodobitve in dodatki.

	V shematskem prikazu 2001	V lestvici opisnikov 2001	Posodobljene lestvice opisnikov	Dodane opisne lestvice
Sporazumevalne jezikovne dejavnosti				
Sprejemanje				
Razumevanje ustnega izražanja	√	√	√	
Bralno razumevanje	√	√	√	
Tvorjenje				
Ustno izražanje	√	√	√	
Pisno izražanje	√	√	√	
Interakcija				
Ustna interakcija	√	√	√	
Pisna interakcija	√	√	√	
Spletne interakcija				√
Posredovanje				
Posredovanje besedila	√			√
Posredovanje konceptov	√			√
Posredovanje pri sporazumevanju	√			√
Sporazumevalne jezikovne strategije				
Sprejemniške	√	√	√	
Tvorbne	√	√	√	
Interakcijske	√	√	√	
Posredovalne				√
Raznojezična in raznokulturna zmožnost				
Opiranje na raznokulturni repertoar	√			√
Raznojezično razumevanje	√			√
Opiranje na raznojezični repertoar	√			√
Sporazumevalna jezikovna zmožnost				
Jezikovna zmožnost	√	√	√	√ (fonologija)
Sociolingvistična zmožnost	√	√	√	
Pragmatična zmožnost	√	√	√	
Zmožnosti rabe znakovnih jezikov				
Jezikovna zmožnost				√
Sociolingvistična zmožnost				√
Pragmatična zmožnost				√

1.1 POVZETEK SPREMEMB PONAZORITVENIH OPISNIKOV

Preglednica 2 povzema spremembe ponazoritvenih opisnikov SEJA in razloge zanje. Kratak opis razvoja projekta je naveden v prilogi 6, popolnejši prikaz pa je na voljo v članku Briana Northa in Enrice Piccardo [Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR](#).²²

Preglednica 2: Povzetek sprememb ponazoritvenih opisnikov.

Kaj obravnava ta publikacija	Opombe
Pred A1	Opisniki za to raven zmožnosti, ki je na pol poti do A1 in ki je opisana na začetku podpoglavja 3.5 SEJA 2001, so pripravljene za vrsto lestvic, tudi za spletno interakcijo.
Spremembe opisnikov 2001	Seznam pomembnih sprememb obstoječih opisnikov iz leta 2001 v 4. poglavju za sporazumevalne jezikovne dejavnosti in strategije ter v 5. poglavju za vidike sporazumevalne jezikovne zmožnosti je v prilogi 7. Manjše spremembe so povezane z ubeseditvami, da bi bili opisniki bolj spolsko nevtralni in vključujoči glede načina sporazumevanja.
Spremembe opisnikov C2	Številne spremembe, navedene v prilogi 7, se nanašajo na opisnike za raven C2 iz leta 2001. V nekaterih primerih so bile absolutne trditve prilagojene, da bolje odražajo zmožnosti uporabnikov/učencev na ravni C2.
Spremembe opisnikov A1–C1	Pri drugih opisnikih je zelo malo sprememb. Odločili smo se, da opisnikov ne "posodabljam" samo zaradi tehnoloških sprememb (npr. navedbe razglednic ali javnih telefonskih govornic). Lestvica <i>Fonološki nadzor</i> je bila nadomeščena (glej spodaj). Glavne spremembe so posledica želje, da bi bili vključujoči glede načina sporazumevanja in s tem enako uporabni tudi za znakovne jezike. Spremenjeni so bili tudi nekateri opisniki, ki se nanašajo na jezikovno prilagajanje (ali neprilagajanje) "domačih govorcev", saj se je izraz domači govorci v času od prve objave SEJA izkazal za problematičnega.
Ravni plus	Opisi za ravni plus (npr. = B1+, B1.2) so dopolnjeni. Za ravni plus glej prilogo 1 Dodatka in podpoglavji 3.5 in 3.6 SEJA 2001.
Fonologija	Na novo je bila razvita lestvica <i>Fonološki nadzor</i> s poudarkom na glasovni artikulaciji in prozodičnih značilnostih.
Posredovanje	Pristop k posredovanju je širši kot v SEJU 2001. Osredotoča se na dejavnosti posredovanja besedila, dodane so lestvice za posredovanje konceptov in posredovanje pri sporazumevanju, skupaj 19 lestvic za posredovalne dejavnosti. Posredovalne strategije (5 lestvic) zadevajo strategije, ki se uporabljajo v procesu posredovanja, in ne strategij za pripravo nanj.
Raznokulturnost	Lestvica <i>Opiranje na raznokulturni repertoar</i> opisuje uporabo raznokulturnih zmožnosti v sporazumevalni situaciji. Poudarek je torej bolj na spretnostih in manj na znanju ali stališčih. Lestvica kaže veliko usklajenost z obstoječo lestvico SEJA 2001 <i>Sociolingvistična ustreznost</i> , čeprav je bila razvita neodvisno.
Raznojezičnost	Raven opisnikov na lestvici <i>Opiranje na raznojezični repertoar</i> je funkcionalna raven šibkejšega jezika v kombinaciji jezikov. Uporabniki lahko izrecno navedejo, za katere jezike gre.
Specifikacija jezikov	Za rabo opisnikov v konkretnem kontekstu je priporočljiva navedba relevantnih jezikov glede na: <ul style="list-style-type: none"> - medjezikovno posredovanje (zlasti pri lestvicah za posredovanje besedila); - raznojezično razumevanje; - opiranje na raznojezični repertoar.

22. North, B. in Piccardo, E. 2016. Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR. Strasbourg: Education Policy Division, Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168073ff31>.

Kaj obravnava ta publikacija	Opombe
Leposlovje	Za ustvarjalna besedila in leposlovje so oblikovane tri nove lestvice: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Branje kot razvedrilo</i> (izključno proces sprejemanja; opisniki so prevzeti iz drugih nizov opisnikov SEJA); - <i>Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila</i> (spoznavno manj zahtevno, nižje ravni); - <i>Analiza in kritika ustvarjalnih besedil</i> (spoznavno bolj zahtevno, višje ravni).
Spletna interakcija	Oblikovani sta lestvici za kategoriji <ul style="list-style-type: none"> - <i>spletni pogovor in razprava</i>; - <i>ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje</i>. Obe lestvici se nanašata na večopravičnost, značilno za uporabo spleta, kar zajema preverjanje in izmenjavo odgovorov, govorno interakcijo in daljše sporazumevanje (tvorjenje) po spletnih povezavah v živo, klepetalnice (pisni govorni jezik), pisanje daljših blogov ali prispevkov v razpravi in vključevanje drugih medijev.
Druge nove lestvice opisnikov	Nove lestvice so oblikovane za naslednji kategoriji, ki ju v SEJU 2001 ni, opisniki so iz drugih nizov opisnikov SEJA: <ul style="list-style-type: none"> - <i>uporaba telekomunikacij</i>; - <i>dajanje informacij</i>.
Novi opisniki so umerjeni na ravni SEJA	Nove lestvice opisnikov so formalno validirane in umerjene glede na matematično lestvico iz prvotne raziskave, ki je podlaga za ravni in lestvice opisnikov SEJA.
Znakovni jeziki	Opisniki SEJA so bili prilagojeni, da bi bili vključujoči glede načina sporazumevanja. Poleg tega je v ta dodatek vključenih 14 lestvic posebej za zmožnosti rabe znakovnih jezikov. Razvite so bile v okviru raziskave, izvedene v Švici.
Vzporedni projekt	
Mlajši učenci	Na podlagi Evropskega jezikovnega listovnika sta pripravljena dva niza opisnikov: eden za skupino od 7 do 10 let in drugi za skupino od 11 do 15 let. Opisniki za mlajše učence za zdaj še niso bili povezani z opisniki v novih lestvicah, je pa nakazano, kako uporabni so za mlajše učence.

Uporabniki lahko odgovore poiščejo v 2. poglavju *Ključni vidiki SEJA za poučevanje in učenje* ter v razširjenih ponazoritvenih opisnikih, vključenih v to publikacijo, poleg tega pa še v dveh temeljnih dokumentih o politikah raznojezičnega, medkulturnega in inkluzivnega izobraževanja. To sta

- ▶ *Guide for the Development and Implementation of Curricula for Plurilingual and Intercultural Education* (Beacco idr. 2016a; Priročnik za oblikovanje in izvajanje kurikulumov za raznojezično in medkulturno izobraževanje), ki predstavlja operacionalizacijo in nadaljnji razvoj 8. poglavja SEJA 2001 o jezikovni diverzifikaciji in kurikulumu.
- ▶ *Reference framework of competences for democratic culture* (Svet Evrope 2018; Kompetence za demokratično kulturo: sobivanje v enakosti v kulturno različnih demokratičnih družbah), ki je bil navdih za nekatere od novih opisnikov za posredovanje v tem dokumentu.

Uporabniki, ki se ukvarjajo z izobraževanjem v šolah, lahko uporabijo tudi dokument *Education, mobility, otherness – The mediation functions of schools* (Izobraževanje, mobilnost, drugost: posredovalna funkcija šole),²³ ki je bil v tem projektu v pomoč pri oblikovanju koncepta posredovanja.

23. Coste, D. in Cavalli, M. 2015. Education, mobility, otherness – The mediation functions of schools. Strasbourg: Language Policy Unit, Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16807367ee>.

2. poglavje:

KLJUČNI VIDIKI SEJA ZA POUČEVANJE IN UČENJE

Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje (SEJO) prinaša izčrpen shematski prikaz opisnikov jezikovnega znanja in niz skupnih referenčnih ravni (od A1 do C2), opredeljenih v lestvicah ponazoritvenih opisnikov, ter ponuja možnosti za oblikovanje kurikula, ki spodbuja raznojezično in medkulturno izobraževanje, podrobneje obravnavano v [Priročniku za oblikovanje in izvajanje kurikulov za raznojezično in medkulturno izobraževanje](#) (Beacco idr. 2016a).

Eno od glavnih načel SEJA je spodbujanje izražanja izobraževalnih ciljev in rezultatov na vseh ravneh v obliki pozitivnih trditev. Njegova opredelitev vidikov zmožnosti v obliki "zna" (Can do) je jasen in enoten napotek za učenje in je veliko bolj pretanjen instrument za ocenjevanje napredka kot pa izključno osredotočanje na rezultate testov in izpitov. To načelo temelji na razumevanju jezika kot sredstva za izrabljanje priložnosti in doseganje uspeha na družbenem, izobraževalnem in poklicnem področju. Ta ključna značilnost pripomore k doseganju cilja Sveta Evrope, da je kakovostno inkluzivno izobraževanje pravica vseh ljudi. Odbor ministrov Sveta Evrope priporoča "uporabo SEJA kot orodja za skladno, transparentno in učinkovito raznojezično izobraževanje, ki spodbuja demokratično državljanstvo, družbeno kohezijo in medkulturni dialog".²⁴

Ne le da se SEJO uporablja kot referenčno orodje v skoraj vseh državah članicah Sveta Evrope, njegov vpliv je bil in ostaja velik tudi onkraj evropskih meja. Dejansko SEJO ne zagotavlja samo transparentnosti in jasnih referenčnih točk pri ocenjevanju, ampak se tudi vedno bolj uporablja za reformo kurikulov in pri poučevanju. Ta razvoj odraža v prihodnost usmerjen koncept SEJA in je tlakoval pot za novo fazo dela, povezanega s SEJOM, ki je privedla do razširitve ponazoritvenih opisnikov, objavljenih v tej izdaji. Preden predstavimo ponazoritvene opisnike, pa nekaj o namenu in naravi SEJA. Najprej o ciljih, njegovih shematskem prikazu opisnikov in akcijsko usmerjenem pristopu, nato o skupnih referenčnih ravneh in oblikovanju z njimi povezanih profilov, nadalje o samih ponazoritvenih opisnikih ter nazadnje še o konceptih raznojezičnosti/raznokulturnosti in posredovanja, ki jih je SEJO uvedel v poučevanje jezikov.

Zgodovina SEJA

SEJO je nadaljevanje dela, ki ga je Svet Evrope opravil na področju jezikovnega izobraževanja v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja. Akcijsko usmerjen pristop SEJA širi in presega sporazumevalni pristop, ki je bil predlagan sredi 70. let v dokumentu Sporazumevalni prag²⁵ (*The Threshold Level*), prvi funkcijski/pojmovni specifikaciji jezikovnih potreb.

SEJO in z njim povezani Evropski jezikovni listovnik sta bila priporočena na medvladnem simpoziju v Švici leta 1991. Kot pove že njegov naslov, je predmet SEJA predvsem učenje in poučevanje. Njegov namen je spodbujati transparentnost in koherentnost med kurikuli, poučevanjem in ocenjevanjem znotraj institucij ter transparentnost in koherentnost med institucijami, izobraževalnimi področji, regijami in državami.

Pred objavo v angleščini (Cambridge University Press) in francoščini (Hatier-Didier) leta 2001 sta bili v letih 1996 in 1998 pripravljene pilotski različici. Zdaj je SEJO preveden že v 40 jezikov.

24. Priporočilo [CM/Rec\(2008\)7](#) Odbora ministrov glede uporabe Skupnega evropskega jezikovnega okvira - Recommendation CM/Rec(2008)7 of the Committee of Ministers on the use of the Council of Europe's Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) and the promotion of plurilingualism. Pridobljeno s https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d2fb1.

25. Op. red.: Ferbežar, I., Knez, M., Markovič, A., Pirih Svetina, N., Schlamberger Brezar, M., Stabej, M., Tivadar, H., Zemljarič Miklavčič, J. 2004. *Sporazumevalni prag za slovenščino*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze, Ministrstvo RS za šolstvo, znanost in šport. Pridobljeno s <https://centerslo.si/knjige/ucbeniki-in-prirocniki/prirocniki-in-ucno-gradivo/sporazumevalni-prag-za-slovenscino/>.

2.1 CILJI SEJA

Namen SEJA je ohranjati začetni zagon reforme izobraževanja, ki so ga spodbudili projekti Sveta Evrope. Njegov cilj je pomagati jezikovnim strokovnjakom izboljšati kakovost in učinkovitost učenja in poučevanja jezika. SEJO se ne osredotoča na ocenjevanje, kar je tudi jasno razvidno iz zaporedja v njegovem podnaslovu – učenje, poučevanje, ocenjevanje.

SEJO ne le spodbuja učenje in poučevanje jezikov kot načina sporazumevanja, ampak prinaša tudi novo, širšo vizijo učenca. SEJO uporabnika/učenca jezika predstavlja kot "družbenega agensa", ki deluje v družbi in je subjekt v procesu učenja. To pomeni spremembo paradigme pri načrtovanju vsebine dela in poučevanja s spodbujanjem učenčevega aktivnega sodelovanja in samostojnosti.

Akcijsko usmerjeni pristop SEJA pomeni premik od učnih načrtov, ki so zasnovani po linearnem zaporedju slovničnih struktur ali po vnaprej določenem nizu pojmov in funkcij, k učnim načrtom, utemeljenim na analizi potreb in usmerjenim v izvajanje realnih opravil in zasnovanim na načrtno izbranih pojmi in funkcijah. Uvaja torej perspektivo znanja na podlagi opisnikov "zna" in odklanja *perspektivo neznanja*, usmerjeno v iskanje tistega, česar učenci še ne znajo. Kurikuli in učni programi naj bi temeljili na dejanskih sporazumevalnih potrebah, upoštevali realna opravila in vključevali opisnike "zna", iz katerih učenci lahko prepoznajo svoje cilje. V osnovi je SEJO orodje, ki z upoštevanjem tega, kar naj bi bili uporabniki/učenci sposobni v jeziku opraviti (znati), pomaga pri načrtovanju kurikulov, učnih programov in izpitov. Podlaga za tako načrtovanje so celovit shematski prikaz opisnikov z lestvicami opisnikov "zna" za čim več vidikov (SEJO, 4. in 5. poglavje) in ločeno objavljene specifikacije za posamezne jezike ([Reference Level Descriptions – RLDs](#)).²⁶

Cilji SEJA 2001 so:

- ▶ spodbujati in olajšati sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami različnih držav;
- ▶ vzpostaviti trdne temelje za medsebojno priznavanje jezikovnih kvalifikacij;
- ▶ pomagati učencem, učiteljem, načrtovalcem vsebine dela, izpitnim ustanovam in pristojnim za organizacijo izobraževalne dejavnosti, da svoje delo umestijo v širši kontekst in se med seboj usklajujejo.

(SEJO 2001, podpoglavje 1.4.)

Prioritete SEJA

Glavni cilj SEJA je uvajanje kakovosti v poučevanje jezikov in oblikovanje Evrope raznojezičnih državljanov odprtega duha, priprava skupnih referenčnih točk je temu podrejena. To je bilo jasno potrjeno na medvladnem forumu o jezikovni politiki (Language Policy Forum), ki je leta 2007 ocenil napredek v SEJU in v številnih priporočilih Odbora ministrov. Ta poudarek je bil ponovno izpostavljen v *Priročniku za oblikovanje in izvajanje kurikulumov za raznojezično in medkulturno izobraževanje* (Beacco et al. 2016a). Hkrati pa je forum o jezikovni politiki poudaril, da je treba ravni SEJO, prav tako pa tudi metodologije in vire za pripravo izpitov ter njihovo umeščanje na SEJO uporabljati odgovorno.

Kot je očitno iz podnaslova "učenje, poučevanje, ocenjevanje", SEJO ni le projekt ocenjevanja. Deveto poglavje SEJA 2001 predstavlja različne načine ocenjevanja, ki so večinoma različice standardiziranih testov. Pojasnjeno je tudi, kako so na splošno SEJO in zlasti ponazoritveni opisniki lahko učitelju v pomoč pri preverjanju in ocenjevanju, pri čemer niso omenjeni niti jezikovno testiranje niti vprašanja v testih.

Na splošno je forum o jezikovni politiki poudaril pomen mednarodnega mreženja in izmenjavanja strokovnih izkušenj v zvezi s SEJOM prek organizacij kot so Združenje evropskih jezikovnih testatorjev (the Association of Language Testers in Europe (ALTE) (www.alte.org), Evropsko združenje za jezikovno testiranje in ocenjevanje (the European Association for Language Testing and Assessment (EALTA) (www.ealta.eu.org) in Organizacija za evalvacijo kakovosti in akreditacijo jezikovnih storitev (Evaluation and Accreditation of Quality in Language Services (Eaquals) (www.eaquals.org).

26. www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/reference-level-descriptions.

Za spodbujanje in olajševanje sodelovanja SEJO ponuja skupne referenčne ravni od A1 do C2, opredeljene z opisniki. Skupne referenčne ravni so predstavljene v 3. poglavju SEJA 2001 in uporabljene za lestvice opisnikov v 4. in 5. poglavju. Namen skupnega shematskega prikaza opisnikov, skupnih referenčnih ravni in ponazoritvenih opisnikov, ki opredeljujejo posamezne vidike prikaza na posameznih ravneh, je vzpostaviti enoten metajezik za področje jezikovnega poučevanja, da bi olajšali sporazumevanje, mreženje, mobilnost ter priznavanje učnih programov in opravljenih izpitov. V zvezi z izpiti je Program za jezikovno politiko Sveta Evrope objavil [priročnik za umeščanje jezikovnih izpitov na ravni SEJA](#),²⁷ ki ga zdaj spremljata še zbirka dodatnih gradiv in publikacija študij primerov, ki jo je izdal Cambridge University Press, skupaj s [priročnikom za razvoj in izvajanje jezikovnih testov](#).²⁸ Evropski center za moderne jezike (ECMJ) je pripravil tudi dokument *Relating language examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) – Highlights from the Manual*²⁹ (Umeščanje jezikovnih izpitov na SEJO: učenje, poučevanje, ocenjevanje: poudarki iz priročnika) in prek svoje pobude [RELANG](#)³⁰ pomaga državam članicam pri njegovi uporabi.

Pomembno je še enkrat poudariti, da je SEJO le orodje za lažje uvajanje reform na področju izobraževanja, nikakor pa ne orodje za standardizacijo. Prav tako ni organa, ki bi spremljal ali nadzoroval njegovo uporabo. SEJO to jasno navaja že na začetku:

Takoj na začetku moramo nedvoumno povedati, da NI naš namen narekovati praktikom, kaj naj počnejo ali kako naj to počnejo. Zastavljamo vprašanja, ne odgovarjamo nanje. Naloga Skupnega evropskega jezikovnega okvira ni opredeljevanje ciljev, ki naj bi jih poskušali doseči uporabniki, niti metod, ki naj bi jih uporabljali. (SEJO 2001, Opombe za uporabnika.)

2.2 URESNIČEVANJE AKCIJSKO USMERJENEGA PRISTOPA

SEJO želi biti izčrpen, saj je mogoče v njem najti vse temeljne pristope k poučevanju jezikov, ter *nevtralen*, saj na vprašanja ne daje pripravljenih odgovorov in ne predpisuje pedagoških pristopov. Nikjer na primer ne predlaga, da bi bilo treba prenehati s poučevanjem slovnice ali književnosti. Prav tako ni ponujen "pravi odgovor" na vprašanje, kako najbolje oceniti učenčev napredek. Pri tem pa je SEJO inovativen, saj učence obravnava kot uporabnike jezika in družbene agense in razume jezik bolj kot sredstvo sporazumevanja kot pa učni predmet. Ponuja analizo njihovih potreb in uporabo opisnikov "zna" ter sporazumevalnih opravil, ki jim je posvečeno celotno poglavje (SEJO 2001, 7. poglavje).

SEJO sporoča, da mora učenje jezikov usposobiti učence, da delujejo v situacijah, v katerih se znajdejo v resničnem svetu, da se znajo izražati in izvajati različna opravila. Zato je predlagano merilo za ocenjevanje sporazumevalne zmožnosti v resničnem svetu v povezavi s kontinuumom njegovih zmožnosti (*continuum of ability*) (ravni A1–C2). To je izvorni in temeljni pomen "kriterija" (merila) v terminu "kriterijsko ocenjevanje" (*criterion-referenced assessment*). Opisniki v 4. in 5. poglavju SEJA 2001 so osnova za transparentno opredelitev kurikularnih ciljev in standardov ter meril za ocenjevanje, poudarek v 4. poglavju je na dejavnostih ("kaj"), v 5. pa na zmožnostih ("kako"). To s

Opomnik: Poglavja SEJA 2001

1. poglavje: *Skupni evropski jezikovni okvir v političnem in izobraževalnem kontekstu*
2. poglavje: *Uporabljeni pristop*
3. poglavje: *Skupne referenčne ravni*
4. poglavje: *Jezikovna raba in uporabnik/učenec jezika*
5. poglavje: *Uporabnikove/učenčeve zmožnosti*
6. poglavje: *Učenje in poučevanje jezika*
7. poglavje: *Opravila in njihova vloga pri poučevanju jezikov*
8. poglavje: *Jezikovna diverzifikacija in kurikulum*
9. poglavje: *Ocenjevanje*

27. Council of Europe. 2009. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) – A Manual*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680667a2d>.

28. ALTE. 2011. *Manual for language test development and examining – For use with the CEFR*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680667a2b>.

29. Noijons, J., Bérešová, J., Breton, G. idr. 2011. *Relating language examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) – Highlights from the Manual*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno z www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/67/Default.aspx.

30. *Relating language curricula, tests and examinations to the Common European Framework of Reference (RELANG)*: <https://relang.ecml.at/>.

stališča izobraževanja ni nevtralnno. Pomeni, da je proces učenja in poučevanja aktiven, da je akcijsko usmerjen. Pomeni tudi, da je treba pri poučevanju izhajati iz učencevih sporazumevalnih potreb v resničnem svetu in posledično uskladiti kurikulum, poučevanje in ocenjevanje.

Uporaba akcijsko usmerjenega pristopa se v razredu odraža na različne načine. Če učence razumemo kot družbene agense, to pomeni, da jih vključimo v proces učenja in pri tem kot pomoč vključujemo opisnike. Pomeni tudi pripoznavanje družbene narave učenja in rabe jezika, interakcije med družbenim in individualnim v procesu učenja. Če torej na učence gledamo kot na uporabnike jezika, to pomeni, da pri pouku čim več uporabljamo ciljni jezik – gre za učenje rabe jezika in ne le za učenje o jeziku (kot predmetu). To pomeni, da učencem, na katere gledamo kot na raznojezične, raznokulturne posameznike, po potrebi dovolimo uporabo njihovih jezikovnih virov in jih spodbujamo k prepoznavanju podobnosti in pravil ter razlik med jeziki in kulturami. Predvsem pa akcijsko usmerjen pristop pomeni koristna, skupna opravila v razredu, pri katerih pozornost ni usmerjena le v jezik. Če opravilo ni osredotočeno na jezik, mora biti njegov rezultat nekaj drugega (kot je načrtovanje izleta, izdelava plakata, pisanje bloga, organizacija festivala ali izbira kandidata itn.). Opisniki so lahko v pomoč pri načrtovanju teh opravil in pri opazovanju ter po potrebi pri (samo)ocenjevanju jezikovne rabe učencev med njihovim izvajanjem.

Shematski prikaz opisnikov SEJA in akcijsko usmerjen pristop v središče procesa učenja in poučevanja postavljata sooblikovanje pomena (v procesu interakcije). To je za pouk v razredu zelo pomembno. Včasih se interakcija odvija med učiteljem in učencem ali učenci, drugič pa v obliki sodelovanja med učenci samimi. Iskanje ravnotežja med poučevanjem, ki ga izvaja učitelj, in učenjem z interakcijo med učenci v majhnih skupinah bo odvisno od konteksta, pedagoške tradicije v njem in od ravni njihovega znanja. V današnjih vedno bolj raznolikih družbah se lahko pomen oblikuje v več jezikih na podlagi raznojezičnih in raznokulturnih repertoarjev uporabnikov/učencev.

2.3 RAZNOJEZIČNA IN RAZNOKULTURNA ZMOŽNOST

SEJO razlikuje med večjezičnostjo (soobstoj različnih jezikov na družbeni ali individualni ravni) in raznojezičnostjo (dinamičen jezikovni repertoar, ki ga uporabnik/učenec nenehno širi). Raznojezičnost je v SEJU predstavljena kot neenakomerna in spreminjajoča se zmožnost, kjer se lahko uporabniki/učenci viri v nekem jeziku ali njegovi različici močno razlikujejo od virov v drugem jeziku ali njegovi različici. Ključno pa je, da imajo raznojezični posamezniki en sam, sicer v sebi povezan jezikovni repertoar, ki ga pri izvajanju opravil povezujejo z drugimi splošnimi zmožnostmi in različnimi strategijami (SEJO 2001, podpoglavje 6.1.3.2).

Kot je pojasnjeno v podpoglavju 1.3 SEJA 2001, raznojezična zmožnost vključuje zmožnost fleksibilne uporabe medsebojno povezanega, neenakomernega, raznojezičnega jezikovnega repertoarja za to, da

- ▶ preklapljamo iz enega v drugi jezik ali narečje (ali jezikovno različico);
- ▶ se izražamo v enem jeziku (ali narečju ali jezikovni različici) in razumemo osebo, ki govori v drugem jeziku;
- ▶ uporabljamo znanje cele vrste jezikov (ali narečij ali jezikovnih različic) za razumevanje pomena besedila;
- ▶ prepoznavamo besede iz skupnega mednarodnega nabora v novi preobleki;
- ▶ posredujemo med osebami brez skupnega jezika (ali narečja ali jezikovne različice), tudi če obvladamo samo osnove;
- ▶ si pomagamo z vso svojo jezikovno opremo, pri čemer preizkušamo alternativne oblike izražanja;
- ▶ uporabimo parajezikovna sredstva (mimiko, gestikulacijo, izraz na obrazu itn.).

Koncepta raznojezičnosti/raznokulturnosti in delnih zmožnosti sta bila prvič uvedena v jezikovno izobraževanje v drugi različici SEJA leta 1996.

Razvita sta bila kot oblika dinamičnega ustvarjalnega procesa "jezikovnega prehajanja" (languaging) med jezikovnimi različicami, kot metodologija in kot cilj jezikovne politike. Ta razvoj temelji na vrsti študij o dvojezičnosti, ki jih je na začetku devetdesetih let dvajsetega stoletja izvedel raziskovalni center CREDIF (Centre de recherche et d'étude pour la diffusion du français) iz Pariza.

Zgledi kurikulumov v 8. poglavju SEJA 2001 načrtno promovirajo koncept raznojezične in raznokulturne zmožnosti.

Leta 1997 sta bila koncepta podrobneje predstavljena v dokumentu "[Plurilingual and pluricultural competence](#)" (*Raznojezična in raznokulturna zmožnost*).

Posredovanje med osebami brez skupnega jezika je ena od dejavnosti z zgornjega seznama. Zaradi raznojezične narave takega posredovanja so bili v okviru projekta razvoja opisnikov za posredovanje 2014–17 razviti in validirani opisniki tudi za druge točke z zgornjega seznama. Ni nam pa uspelo razviti opisnikov za zadnjo točko (parajezikovna sredstva): na žalost se informatorji niso mogli sporazumeti o njeni relevantnosti niti niso bili usklajeni pri interpretaciji opisnikov.

Ko je bil SEJO 2001 objavljen, so koncepti, ki jih obravnava to podpoglavje, zlasti ideja o celovitem, medsebojno povezanem raznojezičnem repertoarju, pomenili novost. Odtlej pa so to idejo potrdile psiholingvistične in nevrolingvistične raziskave oseb, ki se naučijo dodatnega jezika v rani mladosti, in drugih, ki se ga učijo pozneje v življenju; te so pokazale, da je integracija pri prvih močnejša. Pokazalo se je tudi, da ima zaradi okrepljenih izvršilnih funkcij možganov (to je sposobnost, da pri opravi ne izgubimo pozornosti) raznojezičnost vrsto spoznavnih prednosti.

V SEJU se raznojezičnost večinoma nanaša na "raznojezično in raznokulturno zmožnost", saj sta koncepta tesno povezana. Je pa mogoče, da je eden od vidikov veliko močnejši kot drugi (npr. raznojezična zmožnost, glej SEJO 2001, podpoglavje 6.1.3.1).

Eden od razlogov za spodbujanje razvoja raznojezičnosti in raznokulturnosti so izkušnje, ki kažejo, da ta

- ▶ izrablja že obstoječe *sociolingvistične in pragmatične zmožnosti* in jih dodatno razvija;
- ▶ vodi k boljšemu zaznavanju tega, kaj je splošno in kaj je specifično pri jezikovni organizaciji različnih jezikov (oblika metajezikovnega, medjezikovnega ali "nadjezikovnega" zavedanja);
- ▶ sama po sebi pripomore k izpopolnitvi znanja o tem, kako se učiti, ter k izboljšanju sposobnosti za vzpostavljanje odnosov z drugimi in vstopanje v nove situacije.

(SEJO 2001, podpoglavje 6.1.3.3.)

V SEJU 2001 raznokulturnost in pojem medkulturne zmožnosti nista podrobno opredeljena – na kratko sta omenjena v podpoglavjih 5.1.1.3 in 5.1.2.2. Pomen raznokulturnosti in medkulturne zmožnosti pri oblikovanju kurikula v skladu s SEJOM sta podrobno prikazana v dokumentu *Guide for the Development and Implementation of Curricula for Plurilingual and Intercultural Education* (Beacco idr. 2016a; Priročnik za razvoj in izvajanje kurikulov za raznojezično in medkulturno vzgojo). Poleg tega je podrobna taksonomija tistih vidikov raznojezičnih in raznokulturnih zmožnosti, ki omogočajo pluralistični pristop, na voljo v publikaciji ECMJ *Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures (FREPA/CARAP)*³¹ oz. Referenčni okvir za pluralistične pristope k jezikom in kulturam — ROPP.³²

Po naključju se je prav leta 1996 pojavil izraz "medjezikovno prehajanje" (v zvezi z dvojezičnim poučevanjem v Walesu). Medjezikovno prehajanje je ravnanje raznojezičnih oseb v situacijah, v katerih se pojavlja več jezikov. Obstaja vrsta podobnih izrazov, ki pa jih je vse mogoče zajeti v izraz raznojezičnost.

Raznojezičnost je mogoče obravnavati z različnih vidikov: kot sociološko ali zgodovinsko dejstvo, kot osebno značilnost ali stremenje, kot izobraževalno filozofijo ali pristop, ali kot – predvsem – družbenopolitični cilj ohranjanja jezikovne raznolikosti. V evropskem prostoru so ti vidiki vedno bolj sprejeti kot nekaj običajnega.

31. <http://carap.ecml.at/Accueil/tabid/3577/language/en-GB/Default.aspx> (angleška izdaja, 2012).

32. Op. red.: slovenska izdaja: Candelier, M. idr. 2017. *Referenčni okvir za pluralistične pristope k jezikom in kulturam. Zmožnosti in viri*. Ljubljana: Svet Evrope in Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://carap.ecml.at/Portals/11/documents/CARAP-documents/CARAP-ROPP-objava.pdf>.

2.4 SHEMATSKI PRIKAZ OPISNIKOV SEJA

V tem podpoglavju je predstavljen shematski prikaz opisnikov SEJA in navedeno je, kateri elementi so bili nadalje razviti v projektu 2014–2017. Kot smo že navedli, je ključni cilj SEJA ponuditi skupen opisni metajezik za obravnavanje jezikovne zmožnosti. Slika 1 grafično prikazuje strukturo shematskega prikaza opisnikov SEJA.

Po uvodu o ključnih konceptih (SEJO 2001, 1. poglavje) je pristop SEJA opisan v kratkem 2. poglavju. V sporazumevalni situaciji so splošne zmožnosti (npr. vedenje o svetu, sociokulturne zmožnosti, medkulturne zmožnosti, poklicne izkušnje, gl. SEJO 2001, podpoglavje 5.1) vedno povezane s sporazumevalnimi jezikovnimi zmožnostmi (jezikovne, sociolingvistične in pragmatične zmožnosti; gl. SEJO 2001, podpoglavje 5.2) in strategijami (nekaterimi splošnimi, nekaterimi sporazumevalnimi jezikovnimi strategijami), da se opravilo izvede (SEJO 2001, 7. poglavje). Opravila pogosto zahtevajo sodelovanje – od tod potreba po jeziku. SEJO 2001 v 2. poglavju navaja zgled (premik omare), v katerem je uporaba jezika povezana izključno z opravilom. Pri premikanju omare je sporazumevanje v jeziku seveda priporočljivo, ni pa to vsebina opravila. Tudi druga opravila, ki zahtevajo bolj zapleteno sporazumevanje, kot je oblikovanje soglasja o rešitvi etičnega problema ali sklicu projektnega sestanka, so usmerjena v rezultat in ne v jezik, s katerim se ta rezultat doseže.

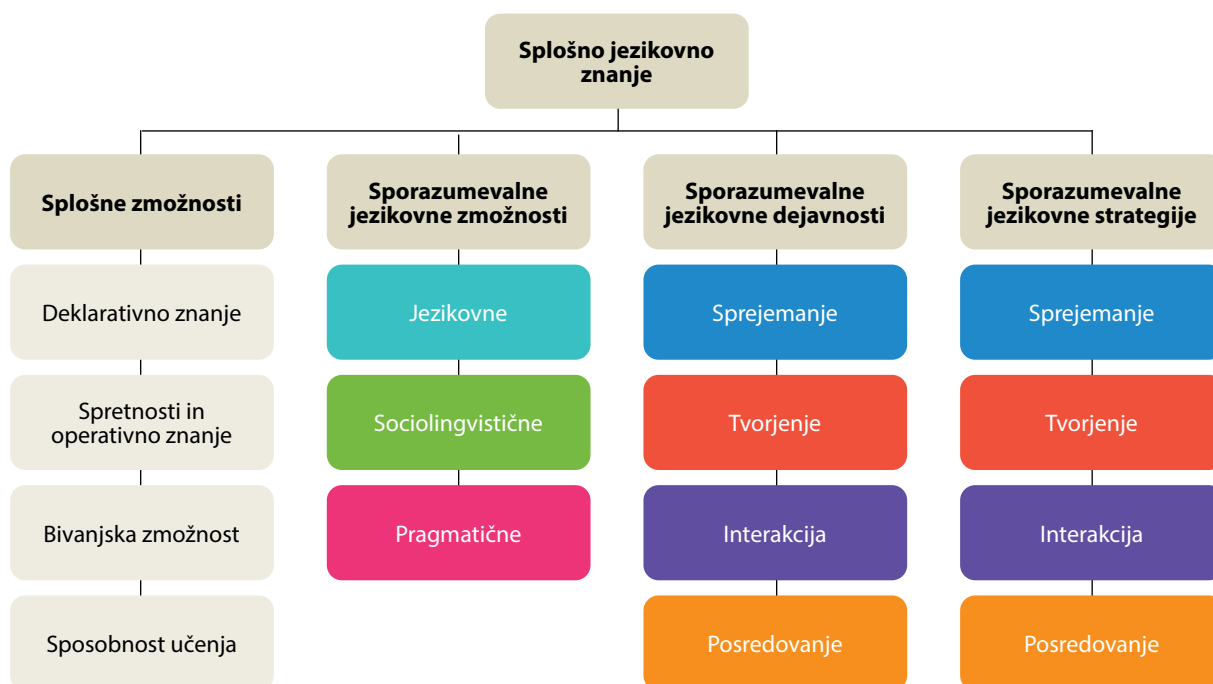
Celoten pristop SEJA je povzet v enem samem odstavku:

Raba jezika, vključno z učenjem jezika, zajema dejanja oseb, ki kot posamezniki in kot družbeni agensi razvijajo vrsto zmožnosti, tako **splošnih** kot posebnih **sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti**. Zmožnosti, s katerimi razpolagajo, izkoriščajo v različnih kontekstih pod različnimi **pogoji** in ob **omejitvah**, da lahko sodelujejo v **jezikovnih dejavnostih**, ki vključujejo **jezikovne procese** tvorjenja/sprejemanja besedil na teme s **konkretnih domen**/področij družbenega življenja. Pri tem uporabljajo tiste strategije, ki sem jim zdijo najustreznejše za izvajanje potrebnih **opravil**. Opazovanje teh dejanj udeležencem pomaga utrjevati ali spreminjati njihove zmožnosti. (SEJO 2001, podpoglavje 2.1.)

Pri izvajanju opravil se torej zmožnosti in strategije mobilizirajo in izpopolnijo s pridobljenimi izkušnjami. V "akcijsko usmerjenem pristopu", ki shematski prikaz opisnikov SEJA prenaša v prakso, so torej nekatera sodelovalna opravila pri učenju jezikov ključna. Zato SEJO 2001 vključuje poglavje o opravilih. V 7. poglavju SEJA 2001 so obravnavana opravila v resničnem svetu in pedagoška opravila, možnost za usklajevanje med njima, dejavniki, ki z jezikovnega stališča ta opravila olajšajo ali otežijo, pogoji in omejitve. Uporabniki SEJA naj se sami odločijo za obliko teh opravil pri pouku in njihovo težo v učnem programu. V 6. poglavju SEJA 2001 podaja pregled metodologij poučevanja jezikov in nakaže različne pristope, primerne za različne kontekste. Dejansko je shematski prikaz v SEJU zelo usklajen s sodobnimi pristopi k učenju drugega jezika, med katere sodijo tudi na opravilih temelječi pristop, ekološkimi pristopom in na splošno vsi pristopi, izhajajoči iz sociokulturnih in sociokonstruktivističnih teorij. Na podlagi diskusije o mestu raznojezičnosti v jezikovnem izobraževanju so v 8. poglavju SEJA 2001 navedene alternativne možnosti za oblikovanje kurikula, ki so razdelane v dokumentu *Guide for the Development and Implementation of Curricula for Plurilingual and Intercultural Education (Priročnik za razvoj in izvajanje kurikulov za raznojezično in medkulturno vzgojo)* (Beacco idr. 2016a). Ne glede na sprejeti pristop pa je jasno, da morajo opravila pri pouku vključevati sporazumevalne jezikovne dejavnosti in strategije (SEJO 2001, podpoglavje 4.4) iz resničnega življenja, kot so navedene v shematskem prikazu opisnikov SEJA.³³

33. Vir iz publikacije ECEP: Piccardo, E. idr. 2011. Pathways through assessment, learning and teaching in the CEFR (Poti ocenjevanja, učenja in poučevanja v SEJU). Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s http://ecep.ecml.at/Portals/26/training-kit/files/2011_08_29_ECEP_EN.pdf.

Slika 1: Struktura shematskega prikaza opisnikov SEJA.

S sporazumevalnimi jezikovnimi dejavnostmi in strategijami SEJO nadomešča tradicionalni model štirih spretnosti (poslušanje, govorjenje, branje, pisanje), ki se vedno bolj kaže kot neustrezen, saj ne zaobjema vse kompleksnosti resničnega sporazumevanja. Poleg tega pa sistem štirih spretnosti ni dovolj prožen, da bi lahko upošteval namen in makrofunkcijo. Struktura, ki jo predlaga SEJO, je bližje jezikovni rabi v realnem življenju, ki temelji na interakciji in kjer se pomen sooblikuje. Dejavnosti so predstavljene v štirih sporazumevalnih načinih: sprejemanje, tvorjenje, interakcija in posredovanje.

Na oblikovanje kategorij sporazumevalnih dejavnosti je pomembno vplivalo razlikovanje med transakcijo in medosebno rabo jezika ter med medosebno in konceptualno rabo jezika (razvijanje idej). To prikazuje preglednica 3.

Preglednica 3: Makrofunkcijska osnova kategorij SEJA za sporazumevalne jezikovne dejavnosti.

	SPREJEMANJE	TVORJENJE	INTERAKCIJA	POSREDOVANJE
Ustvarjalna medosebna raba jezika	npr. branje kot razvedrilo	npr. daljši monolog: opisovanje doživetja	npr. pogovor	posredovanje pri sporazumevanju
Transakcijska raba jezika	npr. branje za iskanje podatkov in utemeljitev	npr. daljši monolog: dajanje informacij	npr. pridobivanje dobrin in storitev, izmenjava informacij	posredovanje besedila
Raba jezika za ocenjevanje, reševanje problemov	<i>(združeno z branjem za iskanje podatkov in utemeljitev)</i>	npr. daljši monolog: zastopanje stališča	npr. razprava	posredovanje konceptov

Upošteva je pristop k jezikovnim dejavnostim iz preglednice 3, je bil seznam prednosti take nadgradnje štirih osnovnih spretnosti prevzet iz ene od pripravljanih študij za pripravo SEJA:³⁴

- ▶ predlagane kategorije (sprejemanje, tvorjenje, interakcija, posredovanje) so smiselne ne le za poznavalce, ampak za vse uporabnike: te kategorije bolje kot štiri spretnosti odražajo način, kako ljudje dejansko uporabljajo jezik;
- ▶ to so kategorije, ki se uporabljajo pri učenju jezikov v poslovnem svetu, kar lajša povezavo med splošnim in strokovnim jezikom;
- ▶ pedagoška opravila, ki zajemajo sodelovalno interakcijo v majhnih skupinah v razredu, projektno delo, dopisovanje med prijatelji, pogovor med jezikovnim izpitom, bi bila s tem modelom lažje izvedljiva;
- ▶ sistem s transparentnimi dejavnostmi v konkretnem kontekstu rabe bi olajšal analizo in opis "življenjskih opravil", ki so del učenčevih izkušenj;
- ▶ žanrski pristop spodbuja oblikovanje vsebinskih shem in usvajanje formalnih shem (organizacija diskurza), primernih za izbrano zvrst (žanr);
- ▶ kategorije, ki poudarjajo sodelovanje v interakciji s krajšimi in daljšimi vlogami, so ključne na ravni A2 in lahko pomagajo uravnotežiti prevladujočo metaforo, ki jezik razume zgolj kot prenos informacije;
- ▶ oddaljitev od matrike štirih spretnosti in treh elementov (slovnična struktura, besedišče, fonologija/grafologija) lahko pomaga oblikovati sporazumevalna merila za presojo kakovosti izvedbe;
- ▶ delitev na sprejemanje, interakcijo, tvorjenje, posredovanje spominja na klasifikacije strategij učenja in izvedbe ter je lahko osnova za oblikovanje širšega koncepta strateške zmožnosti;
- ▶ delitev na sprejemanje, interakcijo, tvorjenje, posredovanje dejansko kaže stopnjevanje težavnosti in bi tako lahko bila v pomoč pri oblikovanju koncepta delnih kvalifikacij;
- ▶ taki razmeroma konkretni konteksti rabe (v smeri nadžanrov/govornih dogodkov, ne pa abstraktnih spretnosti ali funkcij) olajšujejo povezavo z realnimi opravili pri izpitih in naj bi spodbujali dodajanje konkretnjših opisnikov.

Eno od področij, kjer je bil vpliv SEJA največji, je upoštevanje temeljne razlike med tvorjenjem (= daljši monolog, daljše vloge (diskurz)) in interakcijo (= pogovorni monolog, krajše vloge (diskurz)) pri oblikovanju učnih ciljih in strukturiranju izpitov. Ob objavi SEJA 2001 javnost ni dobro razumela razdelitve med pisnim tvorjenjem in pisno interakcijo. Zato smo prvotno preglednico 2 (shema za samoocenjevanje) spremenili in združili pisno interakcijo in pisno tvorjenje v "pisanje", kar je imelo za posledico zelo razširjeno, toda napačno mnenje, da SEJO promovira model petih spretnosti.

Razvoj elektronske pošte, kratkih sporočil (SMS) in družbenih omrežij pa kaže, da je bil SEJO, tako kot na mnogih drugih področjih, precej pred svojim časom. Četrty način, posredovanje, je razvila prvotna skupina avtorjev SEJA.³⁵

Slika 2, ki je bila objavljena v predlogih SEJA 1996 in 1998, kaže odnos med štirimi načini. Sprejemanje in tvorjenje, razdeljena na govorno in pisno, vključujeta štiri tradicionalne spretnosti. Interakcija zajema sprejemanje in tvorjenje ter je več kot le seštevek obeh, posredovanje pa zajema sprejemanje, tvorjenje in pogosto tudi interakcijo.

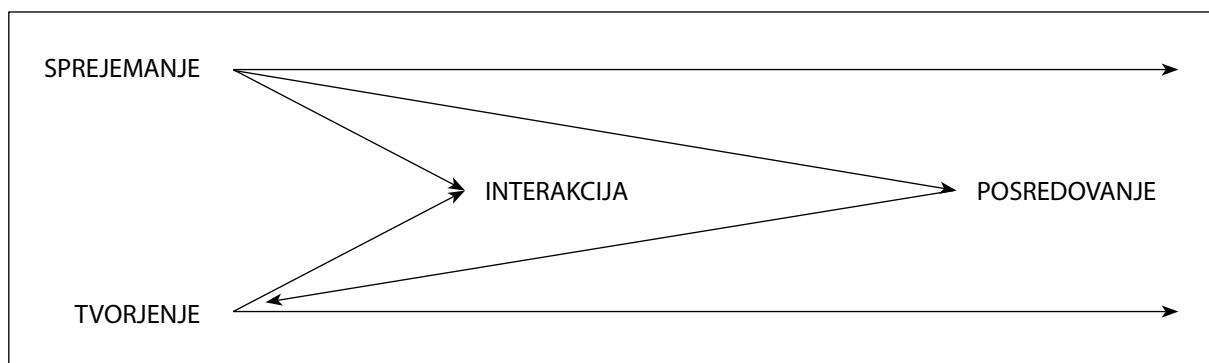
SEJO tako uvaja koncept posredovanja:

Pisne in/ali govorne dejavnosti posredovanja, tako v sprejemniškem kot v tvorbnem načinu, omogočajo sporazumevanje med dvema osebam, ki se iz kakršnega koli razloga ne moreta sporazumovati neposredno. Prevajanje ali tolmačenje, parafraziranje, povzetek ali zapis tretji osebi ponudijo (preoblikovano) različico izhodiščnega besedila, do katere ta oseba nima neposrednega dostopa. Posredovalne jezikovne dejavnosti – (ponovno) procesiranje obstoječega besedila – imajo pomembno mesto v normalnem jezikovnem delovanju naših družb. (SEJO 2001, podpoglavje 2.1.3.)

34. North, B. 1994. *Perspectives on language proficiency and aspects of competence: a reference paper defining categories and levels*, CC-LANG, Vol. 94, No. 20. Strasbourg: Council of Europe Publishing,

35. Prvotno skupino avtorjev SEJA sestavljajo John Trim, Daniel Coste, Brian North in Joseph Sheils.

Slika 2: Odnos med sprejemanjem, tvorjenjem, interakcijo in posredovanjem.

V SEJU koncepta interakcije in posredovanja, tako kot nekateri drugi vidiki, nista podrobno razdelana. To je slaba stran obravnavanja tako obsežne snovi na 250 straneh. Interpretacija posredovanja je bila v SEJU omejena na tolmačenje in prevajanje. Zato je bil v letih 2014–2017 oblikovan projekt razvoja opisnikov za posredovanje. Projekt je ponudil širši pogled na posredovanje, kar je predstavljeno v prilogi 6 in podrobno pojasnjeno v dokumentu *Developing Illustrative Descriptors of Aspects of Mediation for the CEFR* (North in Piccardo 2016; *Oblikovanje ponazoritvenih opisnikov za vidike posredovanja za SEJO*).

SEJO pomeni odmik od tradicionalnega razlikovanja v uporabnem jezikoslovju med chomskyjanskijevima konceptoma (skrite) "zmožnosti" in (vidne) "izvedbe" – kjer ocena posameznikovega "znanja" običajno izhaja iz specifične izvedbe. V SEJU izraz "znanje" zajema sposobnost izvajanja sporazumevalnih jezikovnih dejavnosti (zna ...) z uporabo splošnih in sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti (jezikovnih, sociolingvističnih in pragmatičnih) in z aktiviranjem sporazumevalnih strategij.

Pridobivanje znanja je razumljeno kot krožni proces: z izvajanjem dejavnosti uporabnik/učenec razvija zmožnosti in usvaja strategije. Po tem pristopu zmožnost obstaja le, če je udeležena z uporabo jezika, in pri tem odraža a) stališče uporabne psihologije, ki zmožnost razume kot dejavnost, zlasti v odnosu do področja dela in strokovnega usposabljanja, in b) s stališča sedanjega sociokulturnega pristopa k učenju. Opisniki "zna" v SEJU udeležajo to filozofijo.

Opisniki "zna" za zmožnost

Koncept znanstvenega umerjanja opisnikov "zna" na lestvici ravni prihaja s področja izobraževanja medicinskih sester. Pri ocenjevanju njihovih zmožnosti testi niso bili zelo koristni, potreben je bil sistematičen in natančen nadzor usposobljene medicinske sestre s pomočjo kratkih opisov tipičnih zmožnosti na področju zdravstvene nege na različnih ravneh doseženega znanja.

Ta pristop "zna" je Svet Evrope v poznih 70. letih 20. stoletja prenesel na učenje in poučevanje jezikov. Prenos je potekal po treh kanalih: a) jezikovno usposabljanje za delo, ki temelji na potrebah; b) interes za učiteljevo ocenjevanje na podlagi jasno določenih sporazumevalnih meril in c) eksperimentiranje s samoocenjevanjem z uporabo opisnikov "zna" kot sredstvom za razvijanje refleksije in motivacije pri učencu/učenki. Danes se opisniki "zna" uporabljajo na vedno več področjih v številnih državah v okviru t. i. kompetenčnega pristopa.

V SEJU torej sporazumevalne jezikovne strategije veljajo za neke vrste povezovalce med sporazumevalno jezikovno zmožnostjo in sporazumevalnimi jezikovnimi dejavnostmi in so dodane v SEJU 2001 v podpoglavju 4.4. Na razvoj opisnikov za strateško zmožnost je vplival model: načrtovanje, izvedba, spremljanje in popravljanje. Iz preglednice 4 je razvidno, da lestvice opisnikov niso bile pripravljene za vse kategorije. Kategorije, ki so natisnjene ležeče, so bile upoštevane že pri pripravljanju izvornih opisnikov SEJA 2001, vendar zanje opisniki niso bili oblikovani. V projektu 2014–2017 je bilo za posredovanje odločeno, da se opisniki pripravijo samo za izvedbene strategije.

Preglednica 4: Sporazumevalne jezikovne strategije v SEJU.

	Sprejemanje	Tvorjenje	Interakcija	Posredovanje
Načrtovanje	<i>okvirjanje</i>	načrtovanje	ni podatka	
Izvedba	inferiranje	kompenzacija	menjava vlog sodelovanje	povezovanje s predhodnim znanjem prilagajanje jezika razčlenjevanje zapletenih informacij širjenje zgoščenega besedila kleščenje (racionaliziranje) besedila
Ocenjevanje in popravljanje	<i>spremljanje</i>	spremljanje in samopopravljanje	prošnja za pojasnilo popravljanje v sporazumevanju	

2.5 POSREDOVANJE

Že pri shematskem prikazu opisnikov je bilo omenjeno, da je bilo v SEJU kot odmik od sheme štirih spretnosti vključeno tudi posredovanje kot eden od štirih načinov sporazumevanja, to je sprejemanje, tvorjenje, interakcija in posredovanje (glej sliko 2). V jezikovni rabi je pogosto vključenih več dejavnosti; posredovanje združuje sprejemanje, tvorjenje in interakcijo. Pogosto jezika tudi ne uporabljamo samo za prenašanje sporočila, ampak da svojo misel razvijemo z "jezikovnim prehajanjem" (languaging) (z izrazitvijo in artikuliranjem misli) ali da olajšamo razumevanje in interakcijo.

Posredovanje v SEJU 2001 ni omejeno na medjezikovno posredovanje (prenos informacije v drug jezik), kot je razvidno iz naslednjih navedkov:

- ▶ Podpoglavje 2.1.3: "/... dejavnosti posredovanja .../, omogočajo sporazumevanje med dvema osebama, ki se iz kateregakoli razloga ne moreta sporazumevati neposredno."
- ▶ Podpoglavje 4.4.4: "/... uporabnik jezika .../ nastopa kot posrednik med sogovorcema, ki ne moreta drug drugega razumeti neposredno. Običajno (a ne zmeraj) sta to govorca različnih jezikov."
- ▶ Podpoglavje 4.6.4: "Tako vhodno kot izhodno besedilo je lahko govorjeno ali pisno, v J1 ali J2." (*Opomba: To ne pomeni, da je eno v J1 in drugo v J2, oba bi lahko bila v J1 ali J2.*)

Koncept posredovanja v SEJU 2001 sicer ni v celoti razvit, poudarja pa ključna pojma sooblikovanja pomena pri interakciji in nenehnega prehajanja med individualno in družbeno ravno pri učenju jezika, predvsem skozi koncept uporabnika/učenca kot družbenega agensa. Poleg tega poudarjanje pomena mediatorja kot posrednika med sogovorniki osvetljuje družbeni pogled, na katerem temelji SEJO. Na ta način, čeprav v besedilu iz leta 2001 to ni izrecno navedeno, shematski prikaz opisnikov SEJA posredovanje de facto postavlja v središče akcijsko usmerjenega pristopa, kar je podobno vlogi, ki mu jo zdaj pripisujejo številni strokovnjaki pri obravnavanju procesa učenja jezika.

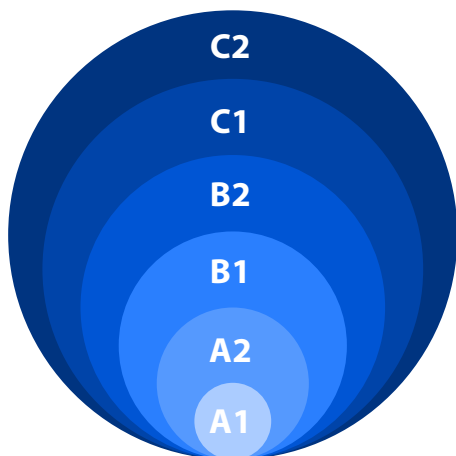
Posredovanje v okviru projekta 2014–2017 širitve opisnikov SEJA torej ni razumljeno le kot medjezikovni pristop. Poleg medjezikovnega posredovanja zajema še posredovanje, povezano s sporazumevanjem in učenjem, ter socialno in kulturno posredovanje. Ta širši pristop je bil sprejet zaradi njegovega vedno večjega pomena v vedno bolj mešanih razredih v povezavi s širjenjem celostnega vsebinsko-jezikovnega učenja (CLIL), in ker je posredovanje vedno bolj razumljeno kot del celotnega učenja, zlasti pa učenja jezikov.

Opisniki posredovanja so še zlasti relevantni za pouk v majhnih skupinah pri izvajanju sodelovalnih opravil. Opravila lahko od učencev zahtevajo, da si delijo različne vnose, jih pojasnjujejo in se skupaj trudijo doseči cilj. Še zlasti je to pomembno, če se ta opravila izvajajo v kontekstu celostnega vsebinsko-jezikovnega učenja (CLIL).

2.6 SKUPNE REFERENČNE RAVNI SEJA

SEJO ima dve osi: vodoravno os, na kateri so kategorije za opisovanje različnih dejavnosti in vidikov zmožnosti, ki so opisane zgoraj, in navpično os, ki predstavlja napredovanje v znanju v okviru teh kategorij. Za lažjo pripravo učnih programov (courses) in opisovanje napredka SEJO ponuja šest skupnih referenčnih ravni, ki so prikazane na sliki 3. Ta sistem omogoča uporabniku/učencu, da postopoma spoznava pomembne vidike opisne sheme. Seveda pa to niso absolutne ravni. Prvič, lahko jih razdelimo v tri velike skupine: osnovni uporabnik (A1 in A2), samostojni uporabnik (B1 in B2) in učinkoviti uporabnik (C1 in C2). Drugič, teh šest referenčnih ravni, ki predstavljajo zelo širok razpon jezikovnega znanja, je pogosto razdeljenih na manjše enote.

Slika 3: Skupne referenčne ravni SEJA.

Tako v humanistiki kot v umetnosti so vse kategorije dogovorjeni, družbeno konstruirani koncepti. Kot barve v mavrici je tudi jezikovno znanje kontinuum. Vendar pa tako kot v mavrici, čeprav je meja med barvami zabrisana, nekatere barve vidimo jasneje kot druge (slika 4). Pri sporazumevanju to poenostavimo in se osredotočimo samo na šest temeljnih barv (slika 5).

Slika 4: Mavrica.

Slika 5: Temeljnih šest barv.

V 4. in 5. poglavju so skupne referenčne ravni podrobno opredeljene s ponazoritvenimi opisniki, glavne značilnosti ravni pa so na kratko povzete v SEJU 2001, podpoglavje 3.6 (glej prilogo 1), in v treh preglednicah, ki uvajajo ravni v 3. poglavju SEJA 2001.

- ▶ SEJO, preglednica 1: globalna lestvica s kratkim povzetkom za vsako raven je v prilogi 1.
- ▶ SEJO, preglednica 2: shema za samoocenjevanje, ki povzema poenostavljeno obliko opisnikov SEJA 2001 za sporazumevalne jezikovne dejavnosti iz 4. poglavja. Preglednica 2 je uporabljena tudi v jezikovni izkaznici vseh različic Evropskega jezikovnega listovnika (*European Language Portfolio*) in Europassa EU. Razširjena različica s pisno in spletno interakcijo in posredovanjem (*Written and online interaction in Mediation*) je predstavljena v prilogi 2 te publikacije.
- ▶ SEJO, preglednica 3: izbirni povzetek opisnikov SEJA 2001 za vidike sporazumevalne jezikovne zmožnosti (kvalitativni vidiki govorne rabe jezika) iz 5. poglavja. Razširjena različica s fonologijo je predstavljena v prilogi 3 te publikacije.

Poudariti je treba, da C2, ki je najvišja raven shematskega prikaza SEJA, nikakor ni to, čemur se včasih reče jezikovna zmožnost idealnega "domačega govorca", ali "izobraženega domačega govorca" ali "skoraj domačega govorca". Ti koncepti niso bili referenca pri razvoju ravni ali opisnikov. V SEJU je C2, najvišja raven v shemi, opisana takole:

Raven C2 se sicer imenuje **raven mojstrstva**, vendar s tem ni mišljena jezikovna zmožnost, enakovredna ali približna zmožnosti domačega govorca. Označuje visoko stopnjo natančnosti, ustreznosti in lahkotnosti izražanja, kar je značilno za govor izjemno uspešnih učencev." (SEJO 2001, podpoglavje 3.6.)

Raven mojstrstva (ang. *Mastery*; Trim: "izčrpno mojstrstvo", ang. "Comprehensive mastery"; Wilkins: "izčrpno operativno znanje", ang. *Comprehensive Operational Proficiency*) je enakovredna najvišjim izpitnim ciljem v shemi združenja ALTE (*Association of Language Testers in Europe*). Mogoče bi jo bilo razširiti z razvitejšo medkulturno zmožnostjo, ki presega to raven in ki jo dosegajo številne osebe, ki se poklicno ukvarjajo z jezikom. (SEJO 2001, podpoglavje 3.2.)

Prav tako pa A1, ki je na dnu prvotnega shematskega prikaza SEJA 2001, ne pomeni najmanjše jezikovne zmožnosti, ki si jo lahko predstavljamo v dodatnem jeziku. V SEJU je opisana tako:

"Raven A1 (vstopna raven) – velja za najnižjo raven tvorbnosti jezika, za točko, na kateri je učenec sposoben *preproste interakcije: zastavlja preprosta vprašanja o sebi, o kraju, kjer živi, ljudeh, ki jih pozna, in stvareh, ki jih ima, in odgovarja nanje, tvori preproste izjave v zvezi z vsakdanjimi potrebami ali o zelo znanih temah in se odziva nanje, nima pa še naučenega, leksikalno organiziranega nabora izrazov, vezanih na specifične situacije.* (SEJO 2001, podpoglavje 3.6.)

Raven A1 (*vstopna raven*) je verjetno najnižja "raven" tvorbnosti jezikovnega znanja, ki jo je mogoče prepoznati. Preden pa učenci pridejo do te stopnje, lahko obstaja vrsta specifičnih opravil, ki jih lahko učinkovito izvajajo s svojim zelo omejenim jezikovnim znanjem in ki so relevantna za njihove potrebe. Anketa, ki jo je v letih 1994–1995 izvedel Švicarski nacionalni znanstvenoraziskovalni svet v okviru projekta za pripravo seznama in lestvic ponazoritvenih opisnikov, je razkrila sloje jezikovne rabe, omejene na izvajanje nekaterih posamičnih opravil, ki bi jih lahko uvrstili nižje od ravni A1. V nekaterih kontekstih, na primer pri učenju v zgodnjem otroštvu, bi bilo ustrezno razdelati tudi take "mejnike".

Zgodovina oblikovanja ravni SEJA

Šest ravni tega shematskega prikaza je oblikovanih od A do C tako, da C2 nikakor ni najvišja raven znanja v tujem jeziku, ki si jo lahko zamislimo. Dejansko je David Wilkins na medvladnem simpoziju leta 1977 o evropski kreditni shemi že predlagal sedmo raven. Delovna skupina SEJO je sprejela Wilkinsovih prvotnih šest ravni, ker njegova sedma raven presega razpon splošnega izobraževanja.

Švicarski nacionalni raziskovalni projekt (Swiss National Research Project), ki je ravni empirično potrdil in razvil prvotne ponazoritvene opisnike SEJA, je obstoj te sedme ravni potrdil. Študenti tolmačenja in prevajanja na Univerzi v Lozani so bili očitno nad to ravno. Dejansko je znanje simultanih tolmačev v evropskih institucijah in poklicnih prevajalcev precej nad ravno C2. C2 je na primer tretja raven leposlovnega prevajanja, nedavno oblikovana v okviru projekta PETRA. Poleg tega imajo mnogi raznojezični pisatelji sedmo Wilkinsovo stopnjo "obojejezičnega znanja" (ambilingual proficiency), čeprav niso dvojezični od rojstva.

Naslednji opisniki se nanašajo na preprosta, splošna opravila, na lestvici umeščena nižje od ravni A1, ki pa so lahko koristni cilji za začetnike:

- opravi lahko preproste nakupe, pri katerih jezikovno poimenovanje podpre s kazanjem ali drugo gestikulacijo;³⁶
- zna povedati dan, uro in datum ali vprašati po njih;
- zna uporabiti nekaj osnovnih pozdravov;
- zna reči da, ne, oprostite, prosim, hvala;
- nezahtevne obrazce zna izpolniti z osebnimi podatki – imenom in priimkom, naslovom, državljanstvom, zakonskim stanom;
- zna napisati kratko in preprosto sporočilo na razglednico (SEJO 2001, podpoglavje 3.5).

V tem dokumentu je ta raven v okviru posodobljenih in razširjenih opisnikov, imenovana Pred A1, dodatno razvita s pomočjo opisnikov iz švicarskega projekta Lingualevel in japonskega projekta CEFR-J, ki sta oba namenjena za osnovno in nižjo srednjo šolo.

SEJO poudarja, da gre za referenčne ravni in da jih glede na kontekst lahko uporabniki dodatno razčlenijo, ter pokaže, kako je to v različnih kontekstih mogoče narediti (SEJO 2001, podpoglavje 3.5). V istem poglavju SEJO uvaja nadravni.

Pri ponazoritvenih opisnikih so "kriterijske ravni" (npr. A2 ali A2.1) ločene od "nadravni" (npr. A2+ ali A2.2). Loči ju vodoravna črta, kot npr. v tem zgledu za *Splošno razumevanje ustnega izražanja*.

A2	Če je govor jasen, počasen in razločen, razume dovolj, da zadovolji konkretne potrebe.
	Če je govor jasen, počasen in razločen, razume fraze in izraze, ki so povezani z njegovimi neposrednimi potrebami (npr. zelo osnovni osebni podatki in podatki o družini, nakupovanje, neposredno okolje, zaposlitev).

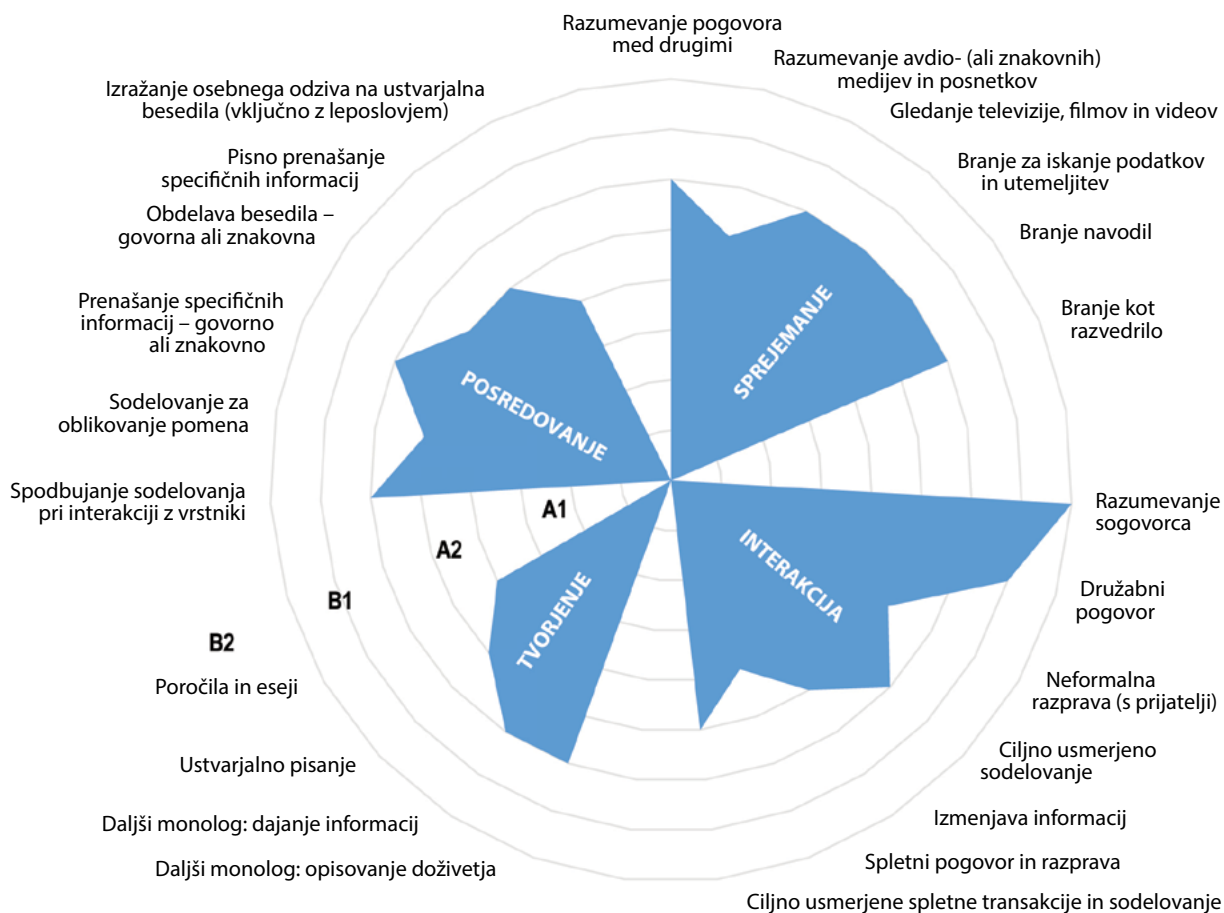
Nadravni predstavljajo zelo visoko zmožnost na isti ravni, ki pa še ne dosega minimalnega standarda za naslednjo kriterijsko raven. Večinoma pa se že začnejo pojavljati značilnosti višje ravni. Opisniki teh "nadravni" niso vključeni v tri preglednice, ki predstavljajo ravni v 3. poglavju SEJA 2001 (SEJO, preglednice 1, 2 in 3).

2.7 PROFILI SEJA

Ravni so nujna poenostavitev. Potrebujemo jih, da organiziramo učenje, spremljamo napredek in odgovarjamo na vprašanja, kot so: *Kako dobro znaš francosko?* ali *Kakšno znanje morajo pokazati naši kandidati?* Vendar pa je za preprostim odgovorom, kot je B2 – ali celo B2 za sprejemanje, B1 za tvorjenje, kompleksen profil. SEJO ponuja toliko lestvic opisnikov prav zato, da spodbudi uporabnike k razvijanju različnih profilov. Na začetku je mogoče s pomočjo lestvic opisnikov opredeliti, katere jezikovne dejavnosti so za posamezno skupino učencev relevantne, v nadaljevanju pa, katero raven morajo uporabniki doseči pri teh dejavnostih za uresničitev svojih ciljev. To lahko ponazorimo z umišljenima jezikovnima profiloma na slikah 6 in 7. Štirje izseki na teh dveh slikah prikazujejo zaželeni profil za sprejemanje, interakcijo, tvorjenje in posredovanje. Napisi ob robu kroga so lestvice opisnikov, ki so relevantni, raven znanja, ki predstavlja cilj pri vsakem opisniku, pa je obarvana. Bodite pozorni na to, da lestvici opisnikov na obeh prikazih nista enaki. Vključene so le dejavnosti, ki so relevantne. Take profile, kot sta na slikah 6 in 7, je mogoče pripraviti za posameznike v okviru zelo intenzivnega učenja strokovnega jezika (*Language for Specific Purposes, LSP*), je pa ta pristop zelo koristen tudi pri analiziranju potreb posameznih skupin učencev.

36. Op. red.: Izraz gestikulacija v SEJU uporabljamo za nejezikovno izražanje z gibi rok, v primeru znakovnega jezika pa vključuje pantomimo in nejezikovno mimiko. Mimika je pri sporazumevanju skupno ime za jezikovno rabo telesa, predvsem obraza, pantomima pa je skupno ime za nejezikovno rabo telesa.

Slika 6: Umišljeni profil potreb v dodatnem jeziku – nižje srednje celostno vsebinsko-jezikovno učenje.

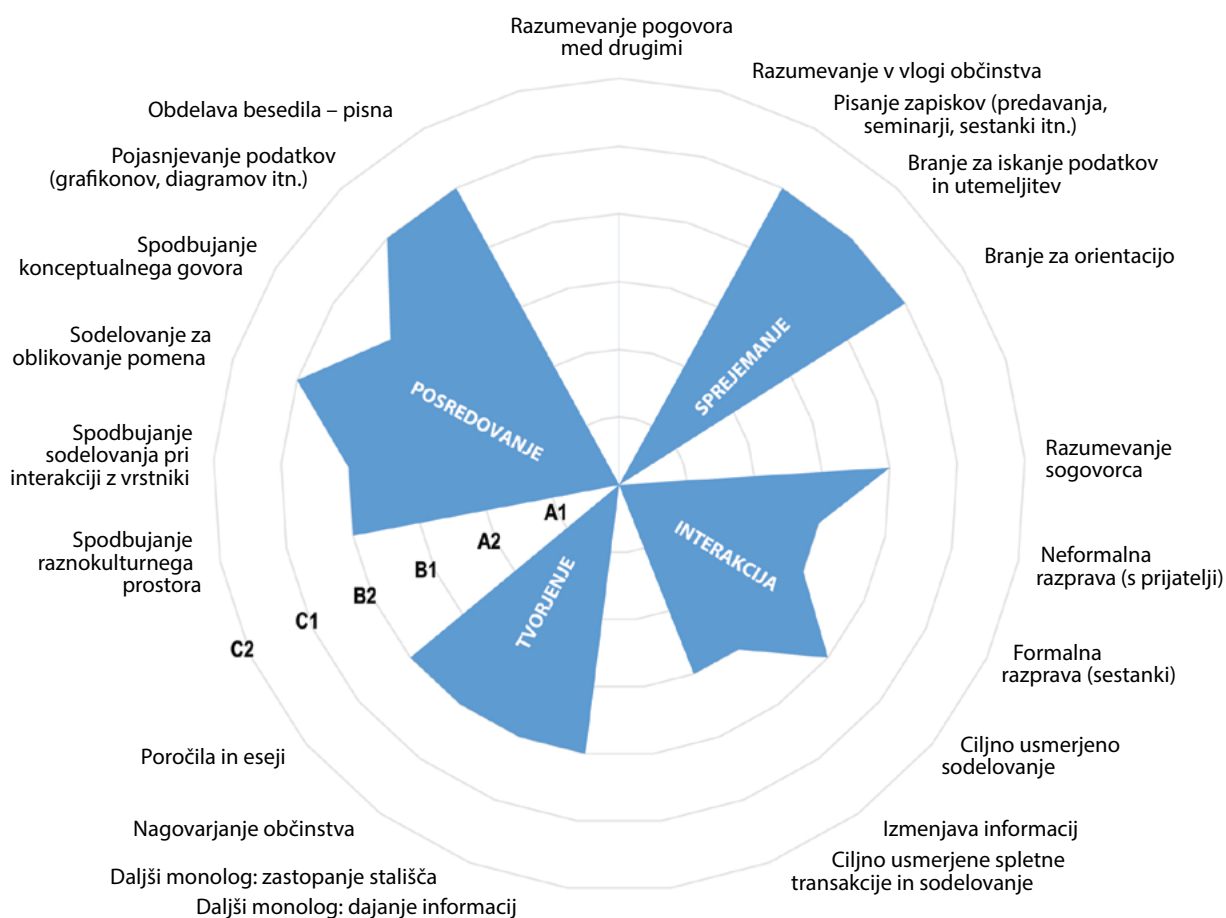

Profil na sliki 6 ima med skupnimi referenčnimi ravni "nadravni". Relativno visoko prioriteto (B1) daje sprejemanju – vključno z branjem kot razvedrilom –, ciljno usmerjenemu sodelovanju, s čimer olajšuje sodelovalno interakcijo in ustno izražanje. Najvišja prioriteta pa je razumevanje sogovorca (B2), v primeru celostnega vsebinsko-jezikovnega učenja verjetno učitelja. Profil na sliki 7 (podiplomski študent naravoslovja) prav tako poudarja sprejemanje (C1) in nekatere vidike posredovanja: sodelovanje za tvorjenje pomena, pojasnjevanje podatkov in obdelava besedila. Profile je mogoče oblikovati za različne skupine, zlasti na strokovnih in specializiranih področjih izobraževanja. Deležniki lahko sodelujejo v procesu, razdeljenem na dva koraka: najprej pri določanju relevantnih lestvic opisnikov in potem pri določanju dosegljivih ciljev za vsakega posebej.

Tovrstne profile, kot sta prikazana na slikah 6 in 7, je mogoče uporabiti tudi za opis trenutne jezikovne zmožnosti uporabnika/učenca. Razvoj posameznikovega znanja je mogoče razumeti kot prevlado prostora nad časom: prevlada v relevantnem prostoru.³⁷ Realističen grafični profil posameznikovega znanja bo videti bolj neenakomeren (kot kažeta sliki 6 in 7) kot abstraktne popolne ravni v obliki koncentričnih krogov (kot kaže slika 3).

37. Predloga SEJA iz leta 1996 in 1998 sta z diagrami, kot sta na slikah 6 in 7, ponazarjala to analogijo profilov jezikovnega znanja kot prostorsko, teritorialno, in v delovni skupini se je diagrama zaradi oblike prijel ime "Antarktika". Takrat je koncept veljal za preveč zapletenega in ni bil sprejet v objavljeno različico.

Slika 7: Umišljeni profil potreb v dodatnem jeziku – podiplomski študij naravoslovja.

Za oblikovanje osebnih profilov je v večini primerov bolje delati z manjšim številom kategorij. Na slikah 6 in 7 so uporabljene lestvice opisnikov za različne podrobno razdelane tipe dejavnosti. Lahko pa uporabite samo sedem lestvic (*splošno razumevanje ustnega izražanja*³⁸ itn.). Po drugi strani pa ni razloga, da bi bil profil omejen samo na en jezik.

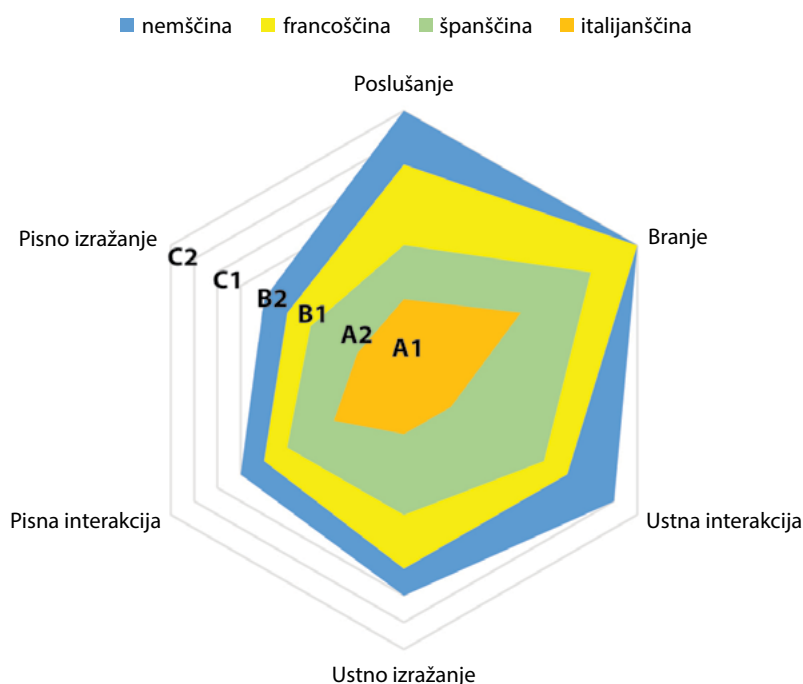
Lahko naredite korak naprej in za posamezne uporabnike/učence pripravite grafične raznojezične profile. Slika 8 prikazuje raznojezični profil na podlagi modela, ki so ga razvili v kanadskem projektu.³⁹ Profili za različne jezike se v grafu prekrivajo. Slika prikazuje "delne zmožnosti", ki so za odrasle običajne: v vseh jezikih je njihova jezikovna zmožnost bistveno večja pri branju.

Tak profil jasno pokaže, da je znanje uporabnika/učenca skoraj vedno neuravnoteženo in delno. Odvisno je od družinskega okolja, potreb v trenutni situaciji, njegovih izkušenj in vseh (transverzalnih) zmožnosti, ki si jih je pridobil v splošnem izobraževanju, pri uporabi drugih jezikov, v svojem poklicnem življenju. Malo je verjetno, da bi bila profila dveh uporabnikov popolnoma enaka, saj odražata izkušnje teh oseb in njihove inherentne sposobnosti, v SEJU 2001 (podpoglavje 5.2) imenovane "splošne zmožnosti".

38. Razumevanje ustnega izražanja, ustno izražanje in ustna interakcija vključujejo, glede na kontekst, tako govorne kot znakovne načine sporazumevanja.

39. LINCIRE: LINGuistic & Cultural DIversity REinvented. Pridobljeno z www.lincireproject.org.

Slika 8: Profil raznojezične zmožnosti z manjšim številom kategorij.

V praksi so se za profiliranje posameznikovih jezikovnih zmožnosti po SEJU uporabljali bolj linearni diagrami. Na sliki 9 je prikazana zmožnost v enem jeziku glede na "splošne" lestvice opisnikov, na sliki 10 pa profil za razumevanje ustnega izražanja za več jezikov. Podobni grafični prikazi se pojavljajo tudi v nekaterih različicah Evropskega jezikovnega listovnika. Zgodnejši listovniki so profilirali zmožnost za vsak jezik posebej (kot v primeru na sliki 9), v poznejših pa se že pojavlja enoten profil za splošno zmožnost pri vseh sporazumevalnih jezikovnih dejavnostih (kot na sliki 10).

Slika 9: Profil znanja – splošna zmožnost v enem jeziku.

Španščina	Pred A1	A1	A2	A2+	B1	B1+	B2	B2+	C1
Razumevanje ustnega izražanja									
Bralno razumevanje									
Ustna interakcija									
Pisna interakcija									
Ustno izražanje									
Pisno izražanje									
Posredovanje									

Grafični profili se v SEJU in EJU pojavljajo že od poznih 90. let 20. stoletja. Zdaj jih je seveda veliko lažje pripravljati s pomočjo preglednic (npr. Excelovih) in drugih razpoložljivih spletnih orodij. Vendar pa imajo taki profili pomen le, če predpostavimo, da bralec pozna kategorije in ravni. Ponazoritveni opisniki SEJA so mu pri tem v pomoč.

Slika 10: Profil raznojezične zmožnosti – razumevanje ustnega izražanja v različnih jezikih.

	Pred A1	A1	A2	A2+	B1	B1+	B2	B2+	C1	C2	Nad C2
Angleščina											
Nemščina											
Francoščina											
Španščina											
Italijanščina											

2.8 PONAZORITVENI OPISNIKI SEJA

Ponazoritveni opisniki so predstavljeni v lestvicah opisnikov. Vsaka lestvica opisnikov ponuja primere tipične rabe jezika na posameznem področju, umerjene na različnih ravneh. Opisniki so bili razviti in umerjeni ločeno od drugih opisnikov na lestvici, tako da vsak posamezni opisnik ponuja merilo, ki ga je mogoče uporabiti neodvisno od lestvice. In dejansko se opisniki večinoma tako tudi uporabljajo: neodvisno od lestvic, v katerih so predstavljeni. Namen opisnikov je zagotoviti osnovo za pripravo kurikulov.

Za lažjo uporabo so opisniki razporejeni v ravni. Opisniki iste ravni iz različnih lestvic se večinoma uporabljajo v prilagojeni obliki v kontrolnih seznamih opisnikov za cilje kurikula ali modula in za samoocenjevanje (kot v EJL). Vendar pa povezave med opisnikom in posamezno ravno ne smemo šteti za izključno ali obvezno. Prvi opisniki se pojavijo na ravni, na kateri bo uporabnik/učenec najverjetneje sposoben izvesti opisano opravilo. To je raven, na kateri bo opisnik najverjetneje relevanten kot učni cilj: to je raven, na kateri je smiselno nadalje razvijati opisano sposobnost. Vsebina opisnika je za uporabnika, ki je na ravni nižje, izziv, nikakor pa ne nedosegljiv cilj. Za nadarjene učence z izkušnjami in motivacijo pa je lahko zelo primeren cilj. Zato je pomembno, da imamo v mislih tako profile (gl. slike 6 do 10) kot ravni. Uporabnikom priporočamo branje SEJA 2001, [podpoglavje 3.7](#), *Kako brati lestvice ponazoritvenih opisnikov* (str. 36, slovenski prevod str. 59), in [podpoglavje 3.8](#), *Kako uporabljati lestvice opisnikov jezikovnega znanja* (str. 37, slovenski prevod str. 60).

Lestvice opisnikov zajemajo neodvisne, samostojne opisnike in njihov prvotni namen ni ocenjevanje. To niso lestvice v pomenu, ki se običajno uporablja pri jezikovnem ocenjevanju. Ne skušajo zajeti vseh pomembnih vidikov na vsaki ravni na način, kot to običajno velja za konvencionalne lestvice za ocenjevanje znanja. Lestvice so ponazoritvene, kar ne pomeni le, da so neobvezni zgledi, ampak tudi da le ponazarjajo zmožnosti v okviru posameznega področja na različnih ravneh. Osredotočajo se na nove in izstopajoče vidike, ne ponujajo pa celovitega opisa za vse, kar bi lahko bilo pomembno. So torej odprte in nepopolne.

Raziskovalni projekt razvoja opisnikov SEJA

Ponazoritveni opisniki iz SEJA 2001 so temeljili na izsledkih raziskovalnega projekta Švicarske nacionalne znanstvene fundacije, katerega namen sta bila razvoj in validacija opisnikov za SEJO in EJL ter vpogled v jezikovno znanje, ki so ga učenci v švicarskem izobraževalnem sistemu dosegli ob koncu različnih razredov. Tu opisani projekt priprave razširjenih ponazoritvenih opisnikov temelji na enakem pristopu kot švicarski projekt 1993–1997. Metodologija, ki je bila uporabljena v prvotnem projektu in je na kratko opisana v SEJU 2001 v prilogi B, je imela tri faze.

Intuitivna faza: Podrobna analiza obstoječih lestvic opisnikov in zasnova novih opisnikov.

Kvalitativna faza: 32 delavnic v živo v skupinah po 4 do 12 učiteljev: a) razvrščanje opisnikov v kategorije, ki naj jih opisujejo; b) ocenjevanje jasnosti, natančnosti in relevantnosti opisnikov; c) razvrščanje opisnikov v kategorijah po težavnosti.

Kvantitativna faza: Rascheva analiza za umerjanje lestvic na podlagi razumevanja težavnosti opisnikov 250 učiteljev; pri tem je vsak učitelj ocenil 10 učencev (strukturiran vzorec dveh razredov ob koncu šolskega leta). Te ocene z opisniki so učitelji (od tega jih je približno 80 % poučevalo v srednjih šolah) oblikovali ob ocenjevanju na koncu šolskega leta.

Ponazoritveni opisniki so le eden od virov za razvoj standardov, nikakor pa niso ponujeni kot standard. Predstavljajo temelj za razmislek, razprave in nadaljnje ukrepanje. Cilj je ponuditi nove možnosti, ne pa usmerjati odločitve. SEJO jasno pove, da so opisniki predstavljeni kot priporočila in njihova uporaba nikakor ni obvezna:

Pri uporabi lestvic in z njimi povezanih opisnikov bodite kritični. Odsek za moderne jezike pri Svetu Evrope bo vesel vaših poročil o izkušnjah s praktično uporabo. Opozoriti vas želimo, da lestvični opis ni izdelan zgolj za celovito jezikovno znanje, temveč tudi za vrsto njegovih parametrov (četrti in peto poglavje). To vam omogoča, da izdelate konkretne diferencirane opise za določenega učenca ali skupino učencev. (SEJO 2001, Opombe za uporabnika, xiii-xiv.)

Lestvice opisnikov so torej referenčno orodje. Niso predvidene kot orodje za ocenjevanje, so pa lahko vir za razvoj takih orodij. Tako orodje bi lahko bil kontrolni seznam na eni ravni ali mreža različnih kategorij na različnih ravneh. Uporabnikom bo v pomoč SEJO 2001, [podpoglavje 9.2.2](#): *Merila za doseganje učnega cilja*.

Pri vsaki lestvici so zdaj kratke razlage, ki osvetljujejo ključne koncepte opisnikov, ko uporabnik napreduje po lestvici. Za nekatere ravni opisnikov ni. To ne pomeni, da takega opisnika ni mogoče pripraviti. Na ravni C2 včasih piše: *Ni opisnikov, glej C1*. V takem primeru uporabnika vabimo, da razmisli, ali je sposoben za ta kontekst pripraviti opisnik, ki predstavlja zahtevnejšo različico opisnika za C1.

V SEJU 2001, podpoglavje 3.4, so ponazoritveni opisniki utemeljeni takole.

- ▶ Pri njihovem oblikovanju smo črpali iz izkušenj številnih ustanov in delovnih skupin, ki se ukvarjajo z opredeljevanjem ravni jezikovnega znanja.
- ▶ Nastajali so vzporedno in v povezavi z modelom, predstavljenim v 4. in 5. poglavju SEJA 2001, ob interakciji med a) teoretičnim delom skupine avtorjev, b) analizo obstoječih lestvic jezikovnega znanja in c) praktičnimi delavnicami z učitelji.
- ▶ Prilagojeni so nizu skupnih referenčnih ravni: A1, A2, B1, B2, C1 in C2.
- ▶ Izpolnjujejo merila za učinkovite opisnike (SEJO 2001, priloga A), saj so vsi kratki (do 25 besed), jasni in transparentni, trditve so pozitivne, opisujejo nekaj določnega in so samostojni in neodvisni – njihova interpretacija ni vezana na oblikovanje drugih opisnikov.
- ▶ Dobili so pozitivno oceno skupin učiteljev, tako domačih kot tujih govorcev, iz različnih izobraževalnih okolij, z zelo različnimi profili jezikovne izobrazbe in pedagoškimi izkušnjami. Učitelji so jih ocenili kot transparentne, koristne in relevantne.
- ▶ So relevantni za opisovanje dejanskih dosežkov učencev v nižjem in višjem srednjem izobraževanju, poklicnem izobraževanju in izobraževanju odraslih in zato lahko predstavljajo dosegljive cilje.
- ▶ “Objektivno so umerjeni” na skupno lestvico. To pomeni, da je mesto na lestvici pri veliki večini opisnikov rezultat tega, kako so njihovo ocenjevanje dosežkov interpretirali uporabniki (učenci, če gre za samoocenjevanje), in ne le rezultat mnenja avtorjev.
- ▶ Tvorijo banko kriterijskih trditev o kontinuumu znanja tujih jezikov, ki jo je mogoče prožno uporabljati za izdelavo sistema kriterijskega ocenjevanja. Uskladiti jih je mogoče z obstoječimi lokalnimi sistemi ocenjevanja, izpopolniti na osnovi lokalnih izkušenj in/ali uporabiti za pripravo novih nizov ciljev.

Zato so bili ponazoritveni opisniki iz leta 2001 široko sprejeti in prevedeni v 40 jezikov. V SEJU 2001 so bili ti opisniki imenovani “banka opisnikov”, saj je bilo zamišljeno, da bodo tako kot banka testov lahko pozneje dopolnjeni z opisniki, ki jih bodo uporabniki razvili in validirali – kar se je s to posodobitvijo tudi zgodilo.

Namen opisnikov je ponuditi skupen metajezik, ki bo olajšal mreženje in strokovni razvoj učiteljev praktikov. Uporabniki naj izberejo tiste ravni in ponazoritvene opisnike, ki po njihovem najbolje ustrezajo potrebam njihovih učencev, da jih lahko prilagodijo posameznemu kontekstu in da jih po potrebi dopolnijo z lastnimi opisniki. Opisniki za EFL so bili prilagojeni na ta način.

2.9 UPORABA PONAZORITVENIH OPISNIKOV SEJA

Osnovna funkcija opisnikov je pomoč pri usklajevanju kurikula, poučevanja in ocenjevanja. Učitelji lahko izbirajo opisnike glede na njihov pomen v določenem kontekstu in jih pri tem po potrebi prilagajajo. Tako postanejo opisniki podroben in prožen vir za

- ▶ povezovanje učnih ciljev z realno jezikovno rabo, kar ustvari okvir za akcijsko usmerjeno učenje;
- ▶ zagotovitev transparentnih "usmeritev" za učence, starše, sponzorje;
- ▶ oblikovanje "menija" za dogovor o prioritetah z odraslimi učenci v postopku analiziranja trenutnih potreb;
- ▶ predlaganje razrednih opravil učiteljem, zlasti tistih, ki zajemajo dejavnosti, predstavljene v posameznih opisnikih;
- ▶ uvajanje kriterijskega ocenjevanja s pomočjo meril iz zunanjega okvira (v našem primeru SEJO).

Oblikovanje kurikularnih ciljev na podlagi profila potreb

1. korak: Izberite tiste lestvice opisnikov, ki so relevantne za posamezne skupine učencev (glej kazalo ter sliki 6 in 7). Najbolje se je pri tem posvetovati z deležniki, vključno z učitelji, in v primeru odraslih učencev, tudi z njimi. Prav tako lahko deležnike tudi vprašate, katere druge sporazumevalne dejavnosti se jim zdijo pomembne.

2. korak: Za vsako lestvico opisnikov skupaj z deležniki določite, katero raven naj učenci dosežejo.

3. korak: Zberite opisnike za ciljno raven ali ciljne ravni iz vseh relevantnih lestvic. Tako boste dobili prvi seznam sporazumevalnih ciljev.

4. korak: S pomočjo deležnikov prečistite seznam.

Možen je tudi drugačen pristop:

1. korak: Za učni program določite globalno ciljno raven.

2. korak: Zberite opisnike za to raven.

3. korak: Posvetujte se z deležniki, določite relevantne opisnike in izločite vse ostale.

Opisniki SEJA so pogosto tudi spodbuda za prilagoditev ali pojasnilo ciljev programa. V takem primeru se izberejo opisniki iz posamezne lestvice, prilagodijo lokalnemu kontekstu in priložijo obstoječemu kurikulu.

Prav tako pa je mogoče na podlagi opisnikov SEJA oblikovati popolnoma nove učne cilje. Idealno bi bilo pri tem začeti z oblikovanjem profila potreb, kot je to prikazano na slikah 6 in 7. V praksi se običajno uporabi bližnjica in se začne s seznamom opisnikov, ki so že na voljo za posamezne ravni v poglavju Jezikovni življenjepisi v nekaterih različicah EYL.

Ne glede na sprejeti pristop pa je treba ta seznam opisnikov skrajšati in iz njega izločiti ponavljanja in vidike, ki za dani kontekst niso pomembni. V tem koraku se opisniki običajno prilagodijo, skrajšajo, poenostavijo in združijo z obstoječimi sporazumevalnimi cilji, ki se jim dodajo še drugi izobraževalni cilji. "Razumna dolžina" takega seznama je seveda odvisna od cilja, ki ga želimo doseči. Seznam je pri oblikovanju kurikula za celotno raven lahko dolg (od 60 do 80 opisnikov), vendar izkušnje kažejo, da je kot instrument za učiteljevo ocenjevanje ali za samoocenjevanje veliko bolj učinkovit bistveno krajši seznam (npr. 10 do 20 opisnikov), ki je poleg tega usmerjen v dejavnosti, pomembne v posameznem delu ali modulu programa.

Da bi pri uporabi opisnikov ustvarili seznam učnih ciljev, se moramo zavedati, da se opisniki iz različnih lestvic dopolnjujejo. Morda bomo želeli razširiti obseg določenega opisnika tako, da ga bomo predstavili v povezavi z opisniki z ene ali dveh komplementarnih lestvic, relevantnih za namen učne dejavnosti. Na primer, na B1 bomo morda želeli ustvariti širši izobraževalni cilj za delo z besedilom s povezovanjem naslednjih opisnikov s treh različnih lestvic.

- ▶ S pomočjo slovarja lahko sledi kratkim zgodbam, preprostim romanom in stripom z jasno linearno pripovedjo, napisanim v preprostem vsakdanjem jeziku. (Branje kot razvedrilo.)
- ▶ Na kratko zna opisati svoje občutke in mnenja, ki mu jih je vzbudilo delo. (Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem).)
- ▶ Preprosto zna razložiti, da je to, kar se mu v drugem sociokulturnem okolju morda zdi "čudno", za druge ljudi lahko "normalno". (Opiranje na raznokulturni repertoar.)

Opisniki so lahko tudi izhodišče za pripravo transparentnih meril za ocenjevanje. V 9. poglavju SEJA 2001 so prikazane različne oblike ocenjevanja, in kako so pri tem lahko opisniki v pomoč. Glede uporabe opisnikov pri ocenjevanju je stališče SEJA naslednje.

V razpravi o uporabi opisnikov je pomembno ločiti med

1. opisniki sporazumevalnih dejavnosti iz četrtega poglavja,
2. opisniki vidikov znanja za določene zmožnosti iz petega poglavja.

Prvi so primerni za učiteljevo ocenjevanje ali samoocenjevanje realnih opravil. Takšna ocenjevanja temeljijo na podrobni sliki učenčeve jezikovne sposobnosti, kot se je razvila in oblikovala v izobraževalnem procesu. Kot taka so zelo zanimiva, ker omogočajo, da se učenci in učitelji osredotočijo na akcijsko zasnovano izobraževanje. (SEJO 2001, podpoglavje 9.2.2.)

Opisniki vidikov zmožnosti (SEJO 2001, 5. poglavje) so lahko koristen vir za oblikovanje meril za ocenjevanje, kako dobro so uporabniki/učenci sposobni izvesti določeno opravilo: za ocenjevanje kakovosti njihove produkcije. To je nasprotno od kaj: katere sporazumevalne dejavnosti "znajo" izvesti (SEJO 2001, 4. poglavje). Odnos med tema dvema tipoma ponazoritvenih opisnikov je prikazan v preglednici 5. Oba tipa (*kaj* in *kako*) se lahko pojavita v dveh oblikah: preprostejši za nepoznavalce in izpopolnjeni za poznavalce (običajno učitelje). Preproste oblike opisnikov za opisovanje znanja se pogosto uporabljajo za predstavitev rezultatov učencem samim ter drugim deležnikom (usmerjeno k uporabniku), izpopolnjene oblike za poznavalce pa so v pomoč učiteljem ali izvajalcem izpitov pri oblikovanju programov s specifičnimi opravili (usmerjeno k sestavljavcu izpitov). Preprostejše različice opisnikov *kako* za jezikovno rabo se uporabljajo v ocenjevalnih lestvicah, ki večinoma upoštevajo le štiri ali pet ocenjevalnih meril: v duhu transparentnosti jih je mogoče predstaviti uporabnikom/učencem (usmerjeno k ocenjevalcu). Izpopolnjene oblike za poznavalce z dolgim seznamom vidikov kakovosti znanja pa se lahko uporabljajo kot kontrolni seznam za odkrivanje močnih in šibkih plati znanja (usmerjeno v diagnostiko). Uporabniki lahko o tem preberejo več v [SEJU 2001, v podpoglavjih 3.8 in 9.2.2](#), kjer so te usmeritve podrobneje razložene.

Preglednica 5: Različne funkcije opisnikov.

	KAJ zna uporabnik/ učenec narediti (SEJO 2001, 4. poglavje)	KAKO DOBRO zna uporabnik/učenec izvesti opravilo (SEJO 2001, 5. poglavje)	Kdo jih uporablja
Zahtevnejši (kompleksnejši) opisniki	opisniki za kurikulum, usmerjeni k sestavljavcu testov	opisniki za ocenjevanje, usmerjeni k diagnostiki	načrtovalci kurikulumov učitelji
Preprostejši opisniki	učni cilji, usmerjeni k uporabniku, in rezultati učenja v obliki "zna"	opisniki za samoocenjevanje in za ocenjevanje	učenci starši/delodajalci itn.

Omenili smo že, da je osnovna funkcija opisnikov olajšavanje transparentnega in koherentnega usklajevanja kurikula, poučevanja in ocenjevanja, zlasti učiteljevega, in predvsem usklajevanja med jezikovnim razredom in resničnim svetom. Potrebe v resničnem svetu so povezane z glavnimi domenami jezikovne rabe: javno, zasebno, poklicno in izobraževalno domeno (SEJO 2001, podpoglavje 4.1.1; SEJO 2001, preglednica 5). V prilogi 5 so te domene ponazorjene s primeri za nove lestvice za spletne in posredovalne dejavnosti.

Izobraževalna domena je tako kot druge domena resničnega sveta. Prej prikazani profili potreb se nanašajo prav nanjo (slika 6 za celostno vsebinsko-jezikovno učenje, slika 7 za univerzitetni študij). Pri učnem jeziku za otroke priseljence in pri celostnem vsebinsko-jezikovnem učenju je še zlasti očitno, da ima interakcija med učiteljem in učencem ter sodelovalna interakcija med učenci funkcijo posredovanja, in sicer:

- ▶ organiziranja skupnega dela in odnosov med udeleženci,
- ▶ olajševanja dostopa do znanja in njegove izgradnje.

Od objave SEJA se raznolikost tako na družbeni kot na izobraževalni ravni povečuje, zato je treba tej raznolikosti dati pravo mesto. To zahteva širši pogled na posredovanje, ki je upoštevan v projektu 2014–2017, in z njim tudi pozitivno osredotočenostjo na raznolikost jezikovnih in kulturnih repertoarjev uporabnikov/učencev. Razred lahko postane prostor za ozaveščanje o raznojezičnih/raznokulturnih profilih učencev in za njihov nadaljnji razvoj. Upamo, da bodo opisniki SEJA za posredovanje besedila, posredovanje konceptov, posredovanje pri sporazumevanju in za raznojezično/raznokulturno zmožnost pomagali razširiti tipe opravil pri jezikovnem pouku in priznali veljavo vsem virom za jezikovni razvoj, ki jih prinašajo uporabniki/učenci.

2.10 NEKAJ KORISTNIH VIROV ZA UPORABO SEJA

Na spletni strani Sveta Evrope so poleg povezav na številne vire in članke, povezane s SEJOM, na voljo tudi banka dodatnih opisnikov, primeri rabe (videoposnetki in scenariji) ter njihove umerjene ocene. Gradiva številnih s SEJOM povezanih projektov so na voljo tudi na spletni strani ECMJ. V nadaljevanju je seznam spletnih virov in knjig, ki ponujajo najbolj praktične smernice za uporabo SEJA pri poučevanju in učenju jezikov.

2.10.1 SPLETNI VIRI

*"Common European Framework of References for Languages: Learning, teaching, assessment – A Guide for Users"*⁴⁰ (Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje – Priročnik za uporabnike), na voljo v angleščini in francoščini.

*"From communicative to action-oriented: a research pathway"*⁴¹ (Od sporazumevalnega do akcijsko usmerjenega: raziskovalna pot), na voljo v angleščini in francoščini.

*A quality assurance matrix for CEFR use (CEFR QualiMatrix)*⁴² (Matrica za zagotavljanje kakovosti pri uporabi SEJA), na voljo v angleščini in francoščini.

*CEFRTrain (Common European Framework of Reference for Languages in Teacher Training)*⁴³ (Skupni evropski jezikovni okvir pri usposabljanju učiteljev).

*Council of Europe tools for language teaching – Common European framework and portfolios*⁴⁴, na voljo v angleščini in francoščini.

*"Eaquals Practical resources for language teaching"*⁴⁵ (Eaqualsovi Praktični viri za poučevanje jezikov).

Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education (Beacco, idr. 2016a), na voljo v angleščini in francoščini.

Pathways through assessing, learning and teaching in the CEFR (Piccardo, idr. 2011), na voljo v angleščini in francoščini.

*PRO-Sign: Promoting Excellence in Sign Language Instruction*⁴⁶ (PRO-Sign: Spodbujanje odličnosti pri pouku znakovnega jezika).

2.10.2 KNJIGE

Bourguignon, C. 2010. *Pour enseigner les langues avec les CERCL – Clés et conseils*. Pariz: Delagrave.

Lions-Olivieri, M-L. in Liria, P. (ur.). 2009. *L'approche actionnelle dans l'enseignement des langues. Douze articles pour mieux comprendre et faire le point*. Pariz: Difusión-Maison des langues.

North, B. 2014. *The CEFR in practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

North, B., Angelova, M. in Rossner, R. 2018. *Language course planning*. Oxford: Oxford University Press.

Piccardo, E. in North, B. 2019. *The action-oriented approach: A dynamic vision of language education*. Bristol: Multilingual Matters.

Rosen, É. in Reinhardt, C. (ur.). 2010. *Le point sur le Cadre européen commun de référence pour les langues*. Pariz: Clé international.

40. Trim, J. (ur.). 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – A Guide for Users*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division, Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680697848>.

41. Piccardo, E. 2014. *From communicative to action-oriented: a research pathway*. Pridobljeno s https://transformingfsl.ca/wp-content/uploads/2015/12/TAGGED_DOCUMENT_CSC605_Research_Guide_English_01.pdf.

42. Pridobljeno z www.ecml.at/CEFRqualitymatrix.

43. www.helsinki.fi/project/ceftrain/index.php.35.html.

44. Goullier, F. 2007. *Council of Europe tools for language teaching – Common European framework and portfolios*. Pariz/Strasbourg: Les Editions Didier/Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168069ce6e>.

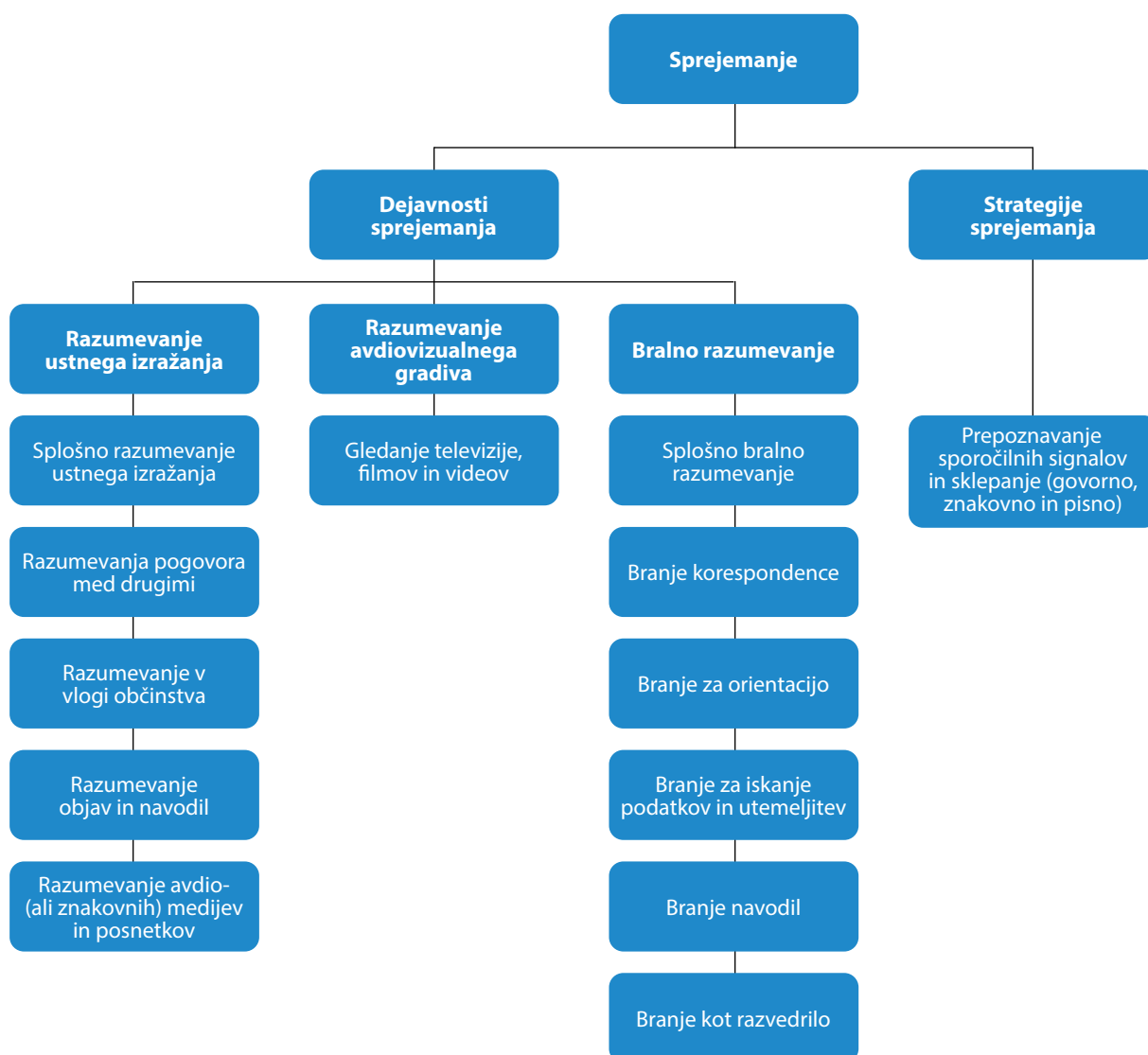
45. Equals. *Practical resources for language teaching*. Pridobljeno z www.eaquals.org/our-expertise/cefr/our-work-practical-resources-for-language-teaching/.

46. www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2016-2019/SignLanguageInstruction/tabid/1856/Default.aspx.

3. poglavje:

LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV SEJA: SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE DEJAVNOSTI IN STRATEGIJE

Slika 11: Dejavnosti in strategije sprejemanja.

3.1 SPREJEMANJE

Sprejemanje zajema sprejem in procesiranje vnosa in pri tem aktiviranje primernih shem za oblikovanje predstave o izraženem pomenu in hipoteze o sporazumevalnem namenu. Preverja se, ali se sobesedilni in kontekstualni namigi "ujemajo" z aktivirano shemo – ali je potrebna alternativna hipoteza. Pri *razumevanju ustnega izražanja* uporabnik jezika sprejema in procesira govorno besedilo, v živo ali posneto, ki ga tvori ena ali več drugih oseb. Pri *vidnem sprejemanju* (branju in gledanju) uporabnik jezika sprejema in procesira pisna ali znakovna/kretana besedila, ki jih tvori ena ali več oseb. Pri *razumevanju avdiovizualnega gradiva*, za kar je na voljo ena lestvica (gledanje televizije, filmov in videov), uporabnik jezika gleda televizijo, video ali film in uporablja multimedije s podnapisi, sinhronizacijo ali s kretnjami ali brez njih.

3.1.1 Dejavnosti sprejemanja

3.1.1.1 Razumevanje ustnega izražanja

Izraz razumevanje ustnega izražanja/sporočanja obsega razumevanje v živo, sporazumevanje iz oči v oči in njegovo oddaljeno in/ali posneto ustreznico. Zato vključuje vidno-kretenjske in slušno-glasovne načine. V sprejemanje tukaj vključeni vidiki razumevanja ustnega izražanja obsegajo vse vrste enosmernega razumevanja, razen *Razumevanja sogovorca* (kot udeleženec v interakciji), ki je obravnavano v okviru interakcije. Vodilo pri pristopu je metafora koncentričnih krogov, pri čemer se uporabnik oddaljuje od vloge sodelujočega v interakciji do vloge opazovalca ali "prisluškovalca", do oddaljenega poslušalca v občinstvu – prek medijev. Na voljo sta lestvici *Razumevanje pogovora med drugimi* (kot "prisluškovalac") in *Razumevanje v vlogi občinstva*. Mediji so vključeni v lestvici *Razumevanje objav in navodil* ter *Razumevanje avdio- (ali znakovnih) medijev in posnetkov*. Posebna lestvica, vključena v razumevanje avdiovizualnega gradiva, je *Gledanje televizije, filmov in videov*.

Splošno razumevanje ustnega izražanja

	Splošno razumevanja ustnega izražanja
C2	Z lahkoto razume takorekoč vsako vrsto jezika, v neposrednem sporazumevanju ali pri spremljanju medijev, tudi pri hitrem naravnem tempu.
C1	Razume dovolj, da lahko sledi daljšemu diskurzu o abstraktnih in kompleksnih temah, ki ne sodijo na njegovo področje, čeprav mora morda občasno preveriti podrobnosti, zlasti če ne pozna različice. Prepozna širok razpon idiomatskih in pogovornih izrazov ter preklapljanje med jezikovnimi zvrstmi. Lahko sledi daljšemu diskurzu, tudi takrat, ko ni jasno strukturiran in ko so razmerja med deli besedila zgolj nakazana, ne pa neposredno izražena.
B2	Razume standardni jezik ali poznano različico, v neposrednem sporazumevanju ali pri spremljanju medijev, tako o znanih kot neznanih temah, na katere običajno naleti v zasebnem, javnem, akademskem ali poklicnem življenju. Pri razumevanju ga ovirajo le zelo močni (slušni in vizualni) šumi v ozadju, neustrezna zgradba diskurza in/ali raba idiomatskega jezika. Razume glavne misli vsebinsko in jezikovno kompleksnega diskurza v standardnem jeziku ali poznani različici, tako o konkretnih kot abstraktnih temah, tudi v strokovnih razpravah s svojega področja. Lahko sledi daljšemu diskurzu in kompleksni argumentaciji, če mu je tema dovolj blizu in ga na njun potek opozarjajo neposredni označevalci besedilne zgradbe.
B1	Razume nezapletena dejstva o znanih vsakdanjih stvareh ali o temah, povezanih z delom. Prepozna tako splošna sporočila kot konkretne podrobnosti, če je izražanje razločno in jezikovna različica znana. Razume glavne točke diskurza, izražene v jasnem standardnem jeziku ali poznani različici o znanih temah, s katerimi se redno srečuje pri delu, v šoli, prostem času itn., pa tudi kratke pripovedi.
A2	Če je izražanje jasno, počasno in razločno, razume dovolj, da zadovolji konkretne potrebe. Če je izražanje jasno, počasno in razločno, razume fraze in izraze, ki so povezani z njegovimi neposrednimi potrebami (npr. zelo osnovni osebni podatki in podatki o družini, nakupovanje, neposredno okolje, zaposlitev).
A1	Lahko sledi zelo počasnemu in razločnemu izražanju, z dolgimi premori, ki mu omogočajo prepoznati pomen. Lahko prepozna stvarne informacije (npr. kraje in čase) v znanih vsakdanjih temah, če so sporočene počasi in jasno.
Pred A1	Če je izražanje počasno in jasno, razume kratka, zelo preprosta vprašanja in trditve, pod pogojem, da jih spremljajo slike ali kretnje za boljše razumevanje in da so po potrebi ponovljeni. V jasno opredeljenem, znanem in vsakdanjem kontekstu prepozna vsakdanje, znane besede/kretnje, izražene jasno in počasi. V jasno opredeljenem, znanem in vsakdanjem kontekstu prepozna številke, cene, datume in dneve v tednu, izražene jasno in počasi.

Razumevanje pogovora med drugimi

Lestvica se nanaša na dvoje situacij: prva je, ko se drugi udeleženci v skupinski interakciji med seboj pogovarjajo/kretajo mimo uporabnika/učenca in ne neposredno z njim. Druga pa je, ko uporabnik/učenec "prisluškuje": posluša pogovor drugih ljudi v bližini. V obeh situacijah uporabnik/učenec bistveno težje razume sporočeno, kot če bi bil neposredno naslovljen. Prvič zato, ker ni prilagajanja sogovorcev/sokretalcev in ker imajo ti skupno vedenje, izkušnje, na katere se sklicujejo, in celo različice rabe, drugič pa zato, ker uporabnik/učenec, ki ni neposredno naslovljen, ne more prositi za pojasnilo ali ponovitev. Ključni koncepti v tej lestvici so:

- ▶ prepoznavanje in povezovanje besed/kretenj, fraz itn.;
- ▶ ujeti dovolj, da se razume tema in sprememba teme;
- ▶ prepoznavanje časovnega zaporedja, npr. v zgodbi;
- ▶ prepoznavanje, ali se ljudje strinjajo ali ne, ter razumevanje argumentov za in proti;
- ▶ prepoznavanje stališč in sociokulturnih implikacij (ravni C).

	Razumevanje pogovora med drugimi
C2	Prepozna sociokulturne implikacije večjega dela jezika, uporabljenega v vsakodnevem sporazumevanju pri naravnem tempu.
C1	Zlahka sledi kompleksni interakciji med drugimi osebami v skupinskih razpravah in debatah, tudi o abstraktnih, kompleksnih, neznanih temah. Lahko prepozna stališče vsakega udeleženca v živahni razpravi, v kateri ti govorijo hkrati, se oddaljujejo od teme in uporabljajo pogovorne izraze in ki poteka v naravnem tempu in poznanih jezikovnih različicah.
B2	Lahko spremlja živahen pogovor med spretnimi uporabniki ciljnega jezika. Z nekaj truda razume večino tistega, kar sporočajo ljudje okoli njega, morda pa se težko učinkovito vključuje v razpravo z več uporabniki ciljnega jezika, ki v ničemer ne prilagajajo svojega jezika. Prepozna lahko glavne razloge za potrditev ali zavrnitev argumentov, če so ti izraženi v jasnem standardnem jeziku ali v poznani različici. V daljšem neformalnem diskurzu lahko sledi časovnemu zaporedju, npr. v zgodbi ali anekdoti
B1	Sledi lahko večini vsakdanjih pogovorov ali razprav, če je izražanje jasno in v standardnem jeziku ali jezikovni različici. Na splošno lahko sledi glavnim točkam daljše razprave, če je izražanje jasno in v standardnem jeziku ali jezikovni različici.
A2	Na splošno lahko prepozna temo pogovora, ki poteka okoli njega, če je izražanje počasno in jasno. V počasnem in jasnem pogovoru prepozna, kdaj se udeleženci strinjajo in kdaj ne. Okvirno lahko sledi zelo počasnim in jasnim kratkim in preprostim družabnim izmenjavam.
A1	Razume nekatere izraze, ko ljudje razpravljajo o sebi, družini, šoli, hobijih ali okolju, če se izražajo počasi in jasno. Razume besede/kretenje in kratke izjave (npr. med stranko in prodajalcem v trgovini), če so te izražene zelo počasi in zelo jasno.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Razumevanje v vlogi občinstva

Ta lestvica se nanaša na razumevanje govorca/kretalca, ki nagovarja občinstvo v živo, na primer na srečanju ali seminarju, konferenci ali predavanju, na vodenem ogledu, na poroki ali drugem slavlju. Razumevanje govorca/kretalca je običajno lažje kot razumevanje pogovora med drugimi, kljub temu da je uporabnik/učenec tukaj še manj udeležen v diskurzu. Prvič, zaradi bolj strukturiranega monologa je lažje premostiti dele, ki jih ne razumemo, in spet najti nit povedanega. Drugič, večja je verjetnost, da bo govorec/kretalec uporabljal nevtralen register in se dobro prilagodil občinstvu, da bo to lažje sledilo. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ spremljanje govora ob podpori predmetov (npr. na vodenem ogledu) in vizualnih pripomočkov (npr. PowerPoint);
- ▶ stopnja prilaganja občinstvu (hitrost govora, stopnja poenostavljanja);
- ▶ poznavanje situacije in obravnavane teme;
- ▶ sledenje argumentaciji, prepoznavanje glavnih točk itn.

	Razumevanje v vlogi občinstva
C2	Sledi specializiranim predavanjem in predstavitev s pogovornimi izrazi, regijskimi posebnostmi ali neznano terminologijo. Sposoben je ustrezno sklepati, kadar povezave ali implikacije niso eksplicitne. V predstavitvi razume šale in namigovanja.
C1	Razmeroma zlahka sledi večini predavanj, pogovorov in razprav.
B2	Lahko sledi bistvu predavanj, govorov, poročil in drugih oblik znanstvenih/strokovnih predstavitev, ki so vsebinsko in jezikovno zapletene. Razume izraženo stališče o aktualnih temah ali temah, ki se nanašajo na njegovo strokovno področje, če je izražanje v standardnem jeziku ali poznani različici.
	V jasno artikuliranem predavanju lahko sledi kompleksnemu poteku argumentacije, če temo dovolj pozna. Sposoben je ločevati med glavnimi in stranskimi temami (disgresijami), če je izražanje ali predavanje v standardnem jeziku ali poznani različici. Prepozna izraženo stališče in ga zna ločiti od navedenih dejstev.
B1	Lahko sledi predavanju ali govoru s svojega področja, če je vsebina znana in predstavitev nezapletena ter jasno strukturirana. Pri predavanjih o splošnih temah zna razlikovati med glavnimi idejami in dodatnimi podrobnostmi, če so posredovane v standardnem jeziku ali poznani različici.
	Če je govor v standardnem jeziku ali poznani različici ter jasen in razločen, okvirno sledi nezapletenim kratkim predstavitev o znanih temah. Lahko sledi preprosti, konkretni predstavitvi teme ali prikazu proizvoda s svojega strokovnega področja, ki sta vizualno podprta (npr. drsnice, izročki), in razume pojasnila. Razume glavne točke preprostega monologa (npr. voden ogled), če je posredovan razmeroma počasi in razločno.
A2	Lahko sledi glavnemu obrisu prikaza ali predstavitev o znani ali predvidljivi temi, če je sporočilo izraženo počasi in jasno, v preprostem jeziku, če je to vizualno podprto (npr. drsnice, izročki).
	Lahko sledi zelo preprostim, dobro strukturiranim predstavitev ali prikazom, če so ponazorjeni z drsnicami, konkretnimi primeri ali diagrami, če je izražanje počasno in jasno, s ponovitvami in je če tema znana. Lahko sledi splošnim informacijam v predvidljivi situaciji, kot je voden ogled (npr. "Tukaj živi predsednik države").
A1	Lahko okvirno razume zelo preproste informacije v predvidljivi situaciji, kot je voden ogled, če je izražanje zelo počasno in jasno ter z občasnimi daljšimi premori.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Razumevanje objav in navodil

Ta lestvica vključuje drugo vrsto zelo pozornega sprejemanja, pri katerem je treba razbrati specifično informacijo. Situacija je zapletena, ker so objave ali navodila posredovana preko razglasnega sistema (pogosto pomanjkljive in slabše kakovosti) ali pa je govorec/kretalec precej oddaljen. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razumevanje napotkov in podrobnih navodil;
- ▶ razbiranje bistva objave;
- ▶ stopnja jasnosti, od počasne in jasne do normalne hitrosti z zvočnim in/ali vizualnim popačenjem.

	Razumevanje objav in navodil
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Razbrati zna konkretno informacijo iz javnih objav slabe kakovosti in s (slušno in/ali vizualno) popačeno podobo, npr. na postaji, stadionu ali na starem posnetku. Razume kompleksne tehnične informacije, kot so npr. priročniki ali navodila za uporabo splošno znanih proizvodov in storitev.
B2	Razume objave in sporočila o konkretnih in abstraktnih temah, posredovana v standardnem jeziku ali poznani različici z normalno hitrostjo. Dovolj dobro razume podrobna navodila, da jih lahko uspešno upošteva.
B1	Razume preproste tehnične informacije, npr. navodila za uporabo vsakdanjih pripomočkov. Lahko sledi podrobnim napotkom. Razume javne objave na letališčih, železniških in avtobusnih postajah ter na letalih, avtobusih in vlakih, če so izražene jasno in jih le malo ovira (slušni/vizualni) šum v ozadju.
A2	Razume navodila pri znanih, vsakodnevni dejavnostih, kot sta šport ali kuhanje itn., in jim lahko sledi, če so posredovana jasno in počasi. Razume nezapletene objave (npr. filmskega programa ali športnega dogodka, zamude vlaka), če so posredovane jasno in počasi. Lahko ujame glavno misel kratkih, jasno oblikovanih sporočil in objav. Razume preproste napotke, kako priti od kraja A do kraja B peš ali z javnim prevozom. Razume preprosta navodila o časih, datumih in številkah itn. ter o rutinskih opravilih in nalogah, ki jih je treba izvesti.
A1	Razume navodila, če so posredovana skrbno in počasi, in sledi kratkim preprostim napotkom. Razume osebo, ki mu počasi razloži, kje je kaj, če je predmet v neposredni bližini. V objavi po zvočniku, ki je posredovana počasi in jasno, razume številke, cene in čas, npr. na železniški postaji ali v trgovini.
Pred A1	Razume kratka, preprosta navodila, kot so "Stoj!", "Zapri vrata." itn., če so posredovana v živo in počasi ter če jih spremljajo slike ali kretnje in so po potrebi ponovljena.

Razumevanje avdio- (ali znakovnih) medijev in posnetkov

Ta lestvica vključuje prenose preko avdio- in znakovnih medijev ter posneto gradivo brez slike, kot so obvestila, vremenske napovedi, pripovedovane zgodbe, radijske novice, intervjuji in dokumentarci. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ odbiranje konkretnih informacij;
- ▶ razumevanje ključnih točk, bistvenih informacij;
- ▶ prepoznavanje pomembnih informacij;
- ▶ prepoznavanje govorničevega razpoloženja, stališč in pogledov.

Razumevanje avdio- (ali znakovnih) medijev in posnetkov	
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Razume širok razpon posnetega in predvajanega gradiva, tudi z določenimi nestandardnimi rabami, in prepozna pomenske odtenke, kot so posredno izražena stališča ali odnosi med ljudmi.
B2	Razume posnetke v standardnem jeziku, kakršni so pogosti v družabnem, poklicnem ali akademskem življenju, ter prepozna vsebinske informacije in stališča.
	Razume večino dokumentarnih oddaj in večino drugega posnetega ali predvajanega gradiva v standardnem jeziku ter prepozna razpoloženje, stališča itn.
B1	Razume vsebino večine posnetega ali predvajanega gradiva o temah, ki ga zanimajo, če je posredovana v jasnem standardnem jeziku.
	Razume bistvo novic in preprostejšega posnetega gradiva o znanih temah, če je posredovanje razmeroma počasno in jasno. Razume ključne točke in pomembne podrobnosti v zgodbah in drugih pripovedih (npr. opisu počitnic), če so posredovane počasi in jasno.
A2	Razume najpomembnejše podatke v kratkih oglasih za dobrine in storitve, ki ga zanimajo (npr. zgoščenke, videoigrice, potovanja). V intervjuju razume ljudi, ki jasno in počasi povedo, kaj počnejo v prostem času, kaj najraje delajo in česa ne marajo.
	Razume in razbere bistvene informacije v kratkih posnetih odlomkih o predvidljivih vsakdanjih stvareh, če so posredovane počasi in jasno. Razbere lahko bistvene informacije iz kratkih poročil (npr. vremenska napoved, objava o koncertu ali športnih rezultatih), če se ljudje izražajo jasno.
	Razume bistvene točke zgodbe in lahko sledi njenemu zapletu, če je povedana počasi in jasno.
A1	Iz kratkih posnetkov o znanih, vsakdanjih temah zna razbrati konkretne informacije (npr. o krajih in datumih), če so posredovane zelo počasi in jasno.
Pred A1	V preprostih, kratkih posnetkih prepozna besede/kretnje, imena in številke, ki jih že pozna, če so posredovane zelo počasi in jasno.

3.1.1.2 Razumevanje avdiovizualnega gradiva

Gledanje televizije, filmov in videov

Ta lestvica vključuje posneto videogradivo in tisto v živo ter, na višjih ravneh, filme. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sledenje spremembam teme in prepoznavanje glavnih točk;
- ▶ prepoznavanje podrobnosti, pomenskih odtenkov in implicitnih pomenov (ravni C);
- ▶ posredovanje, od počasne standardne rabe do sposobnosti spoprijemanja s slengom in idiomatsko rabo.

	Gledanje televizije, filmov in videov
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Lahko sledi filmom, v katerih se v veliki meri uporabljajo sleng in idiomatski izrazi. Podrobno razume predstavljene argumente v zahtevnih televizijskih oddajah, kot so aktualnoinformativne oddaje, intervjuji, okrogle mize in pogovorne oddaje. Razume pomenske odtenke in implicitne pomeni v večini filmov, iger in televizijskih oddaj, če so posredovani v standardnem jeziku ali poznani različici.
B2	Zna izluščiti glavne točke iz utemeljitev in razprav v poročilih in aktualnoinformativnih oddajah. Razume večino televizijskih poročil in aktualnoinformativnih oddaj. Razume dokumentarne oddaje, intervjuje v živo, pogovorne oddaje, igre in večino filmov v standardnem jeziku ali poznani različici.
B1	Razume velik del številnih televizijskih oddaj o temah, ki ga zanimajo, npr. intervjuje, kratka predavanja in informativna poročila, če je izražanje razmeroma počasno in jasno. Lahko sledi številnim filmom, katerih zgodba je v večji meri razumljiva iz slike in dogajanja in v katerih je izražanje razločno in v preprostem jeziku. Razume bistvo televizijskih oddaj o znanih temah, če je izražanje razmeroma počasno in jasno.
A2	Prepozna bistvo televizijskih poročil o dogodkih, nesrečah in podobnem, kadar je komentar podprt s sliko. Lahko sledi televizijskemu oglasu ali filmskemu napovedniku ali izseku iz filma, razume, za katero temo/katere teme gre, če slike močno pomagajo pri razumevanju in je izražanje razločno in razmeroma počasno. Lahko sledi spremembam teme v stvarnih televizijskih poročilih in si oblikuje predstavo o vsebini.
A1	S pomočjo slikovnih informacij in splošnega znanja lahko prepozna znane besede/kretnje in fraze, teme v povzetkih novic in številne izdelke v oglasih.
Pred A1	S pomočjo slikovnih informacij in predhodnega znanja lahko prepozna temo videozapisa.

3.1.1.3 Bralno razumevanje

Bralno razumevanje vključuje tako pisna kot znakovna besedila. Kategorije za branje povezujejo namen branja in posamezne žanre, ki imajo specifične funkcije. Kar zadeva namen branja, je med branjem za orientacijo in branjem za iskanje podatkov in utemeljitev bistvena razlika. Branju za orientacijo včasih rečemo tudi "iskalno" branje in ima dva načina: prvič, hitro "diagonalno" branje besedila, da se odločimo, ali ga bomo natančno prebrali v celoti ali le posamezne dele ("preletavanje"); drugič, hiter pregled besedila, v katerem iščemo specifično informacijo ("preskakovanje"). Na drugi način beremo avtobusne ali železniške vozne rede, včasih pa tudi pregledujemo dolga prozna dela, v katerih iščemo določen podatek. Tudi med branjem za iskanje podatkov in utemeljitev in branjem kot razvedrilom je bistvena razlika. Slednje se lahko nanaša tudi na neleposlovje, ne samo na leposlovje. Zajema tudi revije in časopise, vloge/bloge, biografije itn. in celo besedila, ki bi jih druga oseba brala izključno za poklicne ali študijske namene, odvisno od interesa. Nenazadnje so tu tudi besedila, ki se berejo na poseben način – kot so navodila, kar je posebna oblika branja za iskanje podatkov. Spet drugačno je branje korespondence, in to je v lestvicah prikazano najprej, saj se lestvice v vsaki kategoriji začnejo z medosebno jezikovno rabo. Branje kot razvedrilo je navedeno zadnje samo zato, ker je bilo dodano šele leta 2018.

Splošno bralno razumevanje

	Splošno bralno razumevanje
C2	Razume takorekoč vse vrste besedil, vključno z abstraktnimi, strukturno kompleksnimi ali izrazito pogovornimi leposlovnimi in neleposlovnimi besedili. Razume širok razpon dolgih in kompleksnih besedil ter pri tem prepoznava drobne slogovne razlike in implicitne ter eksplicitne pomene.
C1	Podrobno razume daljša kompleksna besedila, ne glede na to, ali se nanašajo na njegovo strokovno področje ali ne, pod pogojem, da lahko težavna mesta večkrat prebere. Razume zelo različna besedila, kot so leposlovna, članki v časopisih in revijah, specializirane znanstvene ali strokovne publikacije, če jih lahko ponovno prebere in pri tem uporablja referenčna orodja (priročnike).
B2	Bere lahko precej samostojno, pri čemer način in hitrost branja prilagaja različnim besedilom in namenom ter selektivno uporablja priročnike in druge vire. Razpolaga z obsežnim besediščem, ki ga aktivira pri branju, težave pa mu lahko povzročajo manj pogosti idiomi (frazemi).
B1	Zadovoljivo razume prebrana nezapletena stvarna besedila o temah, povezanih z njegovim strokovnim področjem in interesi.
A2	Razume kratka, enostavna in konkretna besedila o znanih temah, napisana v jeziku, v katerem prevladujejo pogosti vsakdanji izrazi ali izrazi, povezani z njegovim delom. Razume kratka, preprosta besedila z najpogostejšim besediščem, vključno z nekaterimi pogostimi mednarodnimi izrazi.
A1	Razume zelo kratka, preprosta besedila, pri čemer prebere vsako frazo posebej, prepoznava znana imena, besede in osnovne fraze, po potrebi jih ponovno prebere.
Pred A1	Prepozna znane besede/kretnje ob slikah, npr. v jedilnem listu s slikami v restavraciji s hitro prehrano ali v slikanici z znanim besediščem.

Branje korespondence

Ta lestvica vključuje branje osebne in poslovne korespondence. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ dolžina in zahtevnost /nezahtevnost sporočila;
- ▶ konkretnost informacije, ali je informacija podana v običajni obliki;
- ▶ v kolikšni meri je jezik standardni, pogovorni ali idiomatski;
- ▶ v kolikšni meri je vsebina ali običajna ali povezana s posameznikovim interesnim področjem ali specializirana.

Branje korespondence	
C2	Razume specializirano, uradno korespondenco o zahtevni temi.
C1	Z občasno uporabo slovarja razume vsakršno korespondenco. Razume implicitna in eksplicitna stališča, čustva in mnenja, izražena v e-sporočilih, na forumih, v vlogih/ blogih itn., če jih lahko ponovno prebere in pri tem uporablja referenčna orodja (priročnike). V zasebni korespondenci razume sleng, frazeme in šale.
B2	Bere korespondenco, ki se nanaša na njegovo interesno področje, in hitro dojame bistvo sporočila. V osebni e-sporočilu ali internetni objavi hitro razume povedano, tudi če se uporablja pogovorni jezik.
B1	Dovolj dobro razume uradno korespondenco o manj znanih temah, da jo lahko posreduje drugi osebi.
	Dovolj dobro razume opise dogodkov, občutkov in želja v osebnih pismih, da si lahko redno dopisuje s prijateljem. Razume preprosta osebna pisma, e-sporočila ali objave z razmeroma podrobnim opisom dogodkov in izkušenj. Razume standardno uradno korespondenco in internetne objave na svojem poklicnem področju.
A2	Razume preprosto osebno pismo, e-sporočilo ali objavo, v kateri pošiljatelj govori o znanih vsebinah (o prijateljih ali sorodnikih) ali o teh temah postavlja vprašanja. Razume osnovne vrste standardnih pisem in faksov (povpraševanje, naročilo, potrditev itn.) o znanih temah.
	Razume kratka in preprosta osebna pisma. Razume zelo preprosta uradna e-sporočila in pisma (npr. potrditev rezervacije ali spletnega nakupa).
A1	Razume kratka in preprosta sporočila na razglednicah. Razume kratka, preprosta sporočila, poslana po družbenih medijih ali elektronski pošti (npr. predlog za dejavnost, kraj in čas srečanja).
Pred A1	Iz pisma, razglednice, voščilnice ali e-sporočila razume, na kateri dogodek je povabljen, ter podatek o dnevu, času in kraju. Iz zelo preprostih zabeležk in SMS-sporočil prijateljev in sodelavcev lahko prepozna kraj in čas (npr. "Nazaj ob 4h." ali "V sejni sobi."), če niso uporabljene okrajšave.

Branje za orientacijo

Branje za orientacijo – "iskalno" branje – zajema "preletavanje", tj. zelo hitro branje za oceno pomembnosti, in "preskakovanje", tj. iskanje specifičnih podatkov. Kar zadeva znakovna besedila, se oboje doseže tako, da se video "pohitri". Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrste besedil (od obvestil, letakov itn. do člankov in knjig);
- ▶ odbiranje konkretnih podatkov, kot so časi ali cene, v besedilih, ki s svojo posebno oblikovanostjo pomagajo razumeti sporočilo (npr. cenik, vozni red);
- ▶ prepoznavanje pomembne informacije;
- ▶ preskakovanje v besedilu za presojo relevantnosti;
- ▶ hitrost branja – omenjeno na ravni B2.

	Branje za orientacijo
C2	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
C1	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
B2	Na hitro lahko s preskakovanjem vzporedno pregleda več virov (člankov, poročil, spletnih strani, knjig itn.), tako na svojem področju kot na z njim povezanih področjih, in lahko prepozna relevantnost in koristnost posameznih delov za izvedbo trenutnega opravila.
	Na hitro zna s preskakovanjem pregledati dolga in kompleksna besedila ter v njih najti relevantne podrobnosti. Hitro zna prepoznati vsebino in relevantnost novic, člankov in poročil o širokem razponu strokovnih tem ter se odločiti, ali zaslužijo natančnejšo obravnavo.
B1	Na hitro zna s preskakovanjem pregledati daljša besedila in v njih najti zelene podatke ter iz različnih delov besedila ali iz različnih besedil zbrati podatke za izvedbo določenega opravila. S preskakovanjem zna pregledati preprosta, stvarna besedila v revijah, brošurah ali na spletu, prepoznati njihovo vsebino in se odločiti, ali vsebujejo informacije, ki bi bile lahko uporabne.
	Najti zna relevantne podatke v vsakdanjih gradivih, npr. pismih, brošurah in kratkih uradnih dokumentih, in jih razume. Na deklaracijah živilskih izdelkov in zdravil zna odbrati pomembne informacije o pripravi in uporabi. Oceniti zna, ali članek, poročilo ali ocena obravnavajo določeno temo. Razume pomembne informacije v preprostih, jasno napisanih oglasih v časopisih in revijah, če v njih ni preveč okrajšav.
	Najti zna specifične podatke v praktičnih, konkretnih, predvidljivih besedilih (npr. turistični vodniki, recepti), če so tvorjeni v preprostem jeziku. Razume bistvene informacije v kratkih in preprostih opisih dobrin v brošurah (npr. v opisu prenosne digitalne naprave, kamere in fotografskega aparata).
A2	Najti zna specifične predvidljive podatke v preprostih vsakdanjih gradivih, npr. oglasih, letakih, jedilnih listih, seznamih literature in voznih redih. V seznamih zna poiskati in izbrati specifične podatke (npr. zna uporabiti 'rumene strani', da najde storitev ali ponudnika). Razume vsakdanje znake in obvestila: na javnih mestih, npr. na ulicah, v restavracijah ali na železniških postajah; na delovnem mestu, npr. napotke, navodila, varnostna opozorila.
A1	Prepozna znana imena, besede/kretnje in zelo osnovne fraze v preprostih obvestilih v najpogostejših vsakdanjih situacijah. Razume napise v trgovinah (informacijo o tem, v katerem nadstropju se nahaja posamezni oddelek) in napotke (kje so dvigala). Razume osnovne hotelske informacije, npr. čas obedov. Najti zna in razume preproste, pomembne informacije v oglasih, programih dogodkov, letakih in brošurah (npr. spored, cene, datum in kraj dogodka, čas odhoda).
Pred A1	Razume preproste vsakdanje znake, kot so "Parkirišče", "Postaja", "Jedilnica", "Prepovedano kaditi" itn. Na plakatih, letakih in obvestilih zna najti podatke o kraju, času in ceni.

Branje za iskanje podatkov in utemeljitev

Branje za iskanje podatkov in utemeljitev – natančno branje – je skrbno preučevanje zapisanega ali znakovnega besedila, za katero smo ocenili, da je relevantno za doseg našega namena. Pogosto je povezano s študijem in poklicnim življenjem. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrste besedil, od preprostega, kratkega ilustriranega informativnega gradiva do zapletenih poročil in člankov;
- ▶ teme besedil, od znanih vsakodnevnih tem osebnega interesa do tem, ki so zunaj področja osebnega interesa;
- ▶ globina razumevanja, od tega, da si ustvarimo mnenje o vsebini, do razumevanja pretanjenih odtenkov in implicitnih pomenov.

Branje za iskanje podatkov in utemeljitev	
C2	Razume implicitne pomene in pretanjene odtenke v kompleksnih poročilih ali člankih, tudi če se ne nanašajo na njegovo strokovno področje.
C1	Podrobno razume širok razpon daljših kompleksnih besedil, na kakršna pogosto naleti v svojem družabnem, poklicnem ali akademskem življenju. V njih prepozna tudi podrobnosti, vključno s stališči in posredno ali neposredno izraženimi mnenji.
B2	Pridobiti zna podatke, ideje in mnenja iz zelo specializiranih virov s svojega strokovnega področja. Razume specializirane članke zunaj svojega področja, če lahko občasno v slovarju preveri, ali pravilno razume terminologijo.
	Razume članke in poročila o sodobnih problemih, v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Zna razbrati, kdaj besedilo vsebuje stvarne informacije in kdaj skuša bralca o nečem prepričati. V besedilu zna prepoznati različne diskurzne strukture: soočenje argumentov, predstavitev problema in rešitve ter odnos med vzrokom in posledico.
B1	Razume preprosta, stvarna besedila o temah na svojem interesnem/študijskem področju. Razume kratka besedila o znanih ali aktualnih temah, v katerih ljudje izražajo svoja mnenja (npr. kritični prispevki na spletnem forumu ali pisma bralcev). Prepozna glavne zaključke v argumentativnih besedilih, ki so jasno izpostavljeni. Prepozna smer argumentacije v obravnavi predstavljenega problema, čeprav ne vedno tudi vseh podrobnosti.
	Prepozna glavne poudarke v preprostih časopisnih člankih o znanih temah. Razume večino stvarnih informacij, na katere naleti pri znanih temah, ki ga zanimajo, če ima na voljo dovolj časa, da jih ponovno prebere. Razume večino ključnih točk v opisih ob muzejskih eksponatih ali na razstavnih panojih.
A2	Najde specifične podatke v preprostejših pisnih gradivih, kot so pisma, brošure in kratki časopisni članki, ki opisujejo dogodke. Lahko sledi splošnemu orisu poročil o znanih vrstah dogodkov, če je vsebina znana in predvidljiva. Zna odbrati glavne informacije v kratkih časopisnih sporočilih ali preprostih člankih, v katerih imajo pomembno vlogo številke, imena, ilustracije in naslovi, ki olajšajo razumevanju besedila. Razume glavne točke kratkih besedil o vsakdanjih temah (npr. življenjski slog, hobiji, šport, vreme).
A2	Razume besedila, ki opisujejo ljudi, kraje, vsakdanje življenje in kulturo itn., če je v njih uporabljen preprost jezik. Razume informacije v ilustriranih brošurah in zemljevidih (npr. glavne znamenitosti mesta). Razume glavne točke kratkih novic o temah, ki ga zanimajo (npr. šport, znane osebnosti). Razume kratek konkreten opis ali poročilo na svojem strokovnem področju, če je v njih uporabljen preprost jezik in nimata nepredvidljivih podrobnosti. V osebni pošti ali objavi razume večino tega, kar ljudje napišejo o sebi oziroma kar jim je všeč pri drugih.

	Branje za iskanje podatkov in utemeljitev
A1	Prepozna okvirno vsebino preprostejšega informativnega gradiva in kratkih preprostih opisov, še posebej, če so podprti z vizualnim gradivom. Razume kratka besedila o temah, ki ga osebno zanimajo (npr. kratke novice o športu, glasbi, potovanjih ali zgodbe itn.), tvorjeni v zelo preprostem jeziku in podprta z ilustracijami in slikami.
Pred A1	Razume najpreprostejše informativno gradivo, kot je jedilni list s slikami v restavraciji s hitro prehrano, ali ilustrirano zgodbo, tvorjeno z zelo preprostimi vsakdanjimi besedami/kretnjami.

Branje navodil

Branje navodil je posebna oblika branja za iskanje podatkov in se prav tako nanaša na pisno ali znakovno besedilo. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vsebina navodil, od pogostih prepovedi na preprostih obvestilih in preprostih napotkov do podrobnih pogojev uporabe in kompleksnih navodil v zvezi z nečim neznanim, pogosto zunaj posameznikovega strokovnega področja;
- ▶ stopnja kontekstualizacije in seznanjenosti s temo;
- ▶ dolžina, od nekaj besed/kretnj do dolgih in kompleksnih navodil v zaokroženih besedilih.

	Branje navodil
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Podrobno razume daljša kompleksna navodila za novo napravo ali nov postopek, ne glede na to, ali se nanašajo na njegovo strokovno področje ali ne, pod pogojem, da lahko težavna mesta večkrat prebere.
B2	Razume daljša kompleksna navodila s svojega strokovnega področja, vključno z opozorili in s podrobnostmi o pogojih uporabe, če lahko težka mesta večkrat prebere.
B1	Razume navodila in postopke, predstavljene v zaokroženem besedilu, npr. priročniku, če pozna tak postopek ali izdelek.
	Razume jasno izražena preprosta navodila za uporabo opreme ali pripomočkov. Sledi lahko preprostim navodilom na embalaži (npr. navodilom za kuhanje). Razume večino kratkih varnostnih navodil (npr. v javnem prevozu ali v navodilih za uporabo električne opreme).
A2	Razume predpise, na primer o varnosti, če so izraženi v preprostem jeziku. Razume kratka navodila z ilustracijami, ki ponazarjajo posamezne korake (npr. za vgrajevanje nove tehnologije).
	Razume preprosta navodila za uporabo opreme ali pripomočkov, s katerimi se srečuje v vsakodnevem življenju, npr. navodilo za uporabo javnega telefona. Razume preprosta kratka navodila, če so ilustrirana in niso predstavljena v zaokroženem besedilu. Razume preprosto izražena navodila na embalaži zdravil (npr. "Zaužijte pred obrokom." ali "Ne vozite, če jemljete to zdravilo.").
	Sledi lahko preprostemu receptu, če so pomembni koraki ilustrirani.
A1	Lahko sledi kratkim, preprostim napotkom (npr. kako priti od kraja A do kraja B).
Pred A1	Razume zelo kratka, preprosta navodila, ki se uporabljajo v znanih, vsakdanjih kontekstih (npr. "Prepovedano parkiranje.", "Prepovedano prinašati hrano ali pijačo."), zlasti, če so ilustrirana.

Branje kot razvedrilo

Ta lestvica vključuje pisna in znakovna leposlovna in neleposlovna besedila. Ta med drugim vključujejo ustvarjalna besedila, različne literarne zvrsti, članke v časopisih in revijah, bloge ali biografije – glede na posameznikov interes. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ dolžina in raznolikost besedil, ilustrirana ali neilustrirana;
- ▶ vrste besedil, od preprostih opisov ljudi in krajev, prek različnih vrst pripovednih besedil do sodobnih in klasičnih besedil različnih zvrsti;
- ▶ teme, od vsakdanjih tem (npr. hobiji, šport, prostočasne dejavnosti, živali) in konkretnih situacij do velikega razpona abstraktnih in literarnih tem;
- ▶ vrsta jezika, od preprostega do slogovno kompleksnega;
- ▶ lahkost branja, od sklepanja s pomočjo slik, prek suverena branja do prepoznavanja vrednosti zelo raznolikih besedil;
- ▶ globina razumevanja, od razumevanja v obrisih/razumevanja glavnih točk do razumevanja implicitnega in eksplicitnega pomena.

Branje kot razvedrilo	
C2	Razume skoraj vse vrste besedil, vključno s klasičnimi ali trivialnimi leposlovnimi in neleposlovnimi besedili različnih zvrsti, razume pretanjene razlike v slogu ter implicitne in eksplicitne pomene.
C1	Bere in razume različna leposlovna besedila, če lahko nekatere odlomke ponovno prebere in si pomaga s slovarji in drugimi referenčnimi viri. Brez posebnih težav bere sodobna leposlovna in neleposlovna besedila, tvorjena v standardnem jeziku ali poznani različici, in razume implicitne pomene in ideje.
B2	Precej samostojno bere za razvedrilo, pri čemer način in hitrost branja prilagaja različnim besedilom (npr. revije, preprosti romani, zgodovinske knjige, življenjepisi, potopisi, vodniki, besedila pesmi in poezija) ter selektivno uporablja priročnike in druge vire. Bere romane z jasno oblikovano zgodbo v jasnem in preprostem jeziku, če ima za to dovolj časa in uporablja slovar.
B1	Bere lahko za širše občinstvo namenjene časopisne/revijalne članke o filmih, knjigah, koncertih itn. in razume bistvene točke. Razume preproste pesmi in besedila popevk, če so tvorjene v preprostem jeziku in slogu. Razume opise krajev, dogodkov, neposredno izraženih čustev in stališč v zgodbah, vodnikih in revijah, če je uporabljen preprost vsakdanji jezik. Razume popotniški dnevnik, v katerem avtor opisuje dogodke, svoja doživetja in odkritja. S pomočjo slovarja lahko sledi kratkim zgodbam, preprostim romanom in stripom z jasno linearno pripovedjo v preprostem vsakdanjem jeziku.
A2	Razume dovolj, da lahko bere kratke, preproste zgodbe in stripe, ki vključujejo znane, konkretne situacije, opisane v preprostem vsakdanjem jeziku. Razume glavne točke v kratkih člankih v revijah ali vodnikih, ki obravnavajo konkretne vsakdanje teme (npr. hobiji, šport, prostočasne dejavnosti, živali). Razume kratke pripovedi in opise življenja ljudi, tvorjene v preprostem jeziku. Razume dogajanje, predstavljeno v fotozgodbi (npr. v revijah) in si ustvari vtis o opisanih osebah. Razume večino informacij v kratkem opisu osebe (npr. znane osebnosti). Razume bistvo kratkega članka o dogodku, ki se odvija po predvidljivem scenariju (npr. podelitev oskarjev), če je tvorjen jasno v preprostem jeziku.
A1	Razume kratke, ilustrirane pripovedi o vsakdanjih dejavnostih, opisane s preprostimi besedami. Okvirno razume kratka besedila v ilustriranih zgodbah, če mu slike pomagajo sklepati o vsebini.
Pred A1	<i>Ni opisnikov</i>

3.1.2 Sprejemniške strategije

Pri sprejemanju gre za prepletanje dveh vrst procesiranja, ki potekata sočasno, in sicer od spodaj navzdol in od zgoraj navzdol, pri čemer se vključujejo vsebinske in formalne sheme ter inferiranje oz. sklepanje. Za strategije inferiranja oz. sklepanja je pripravljena ena lestvica. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ izraba ilustracij, oblikovanosti, naslovov, podnaslovov, položaja v besedilu itn.;
- ▶ sklepanje iz sobesedila in (jezikovnega) konteksta;
- ▶ izraba jezikovnih opor, od številčk do lastnih imen, od besednih/znakovnih korenov, predpon do obrazil (končnic), časovnih in logičnih povezovalcev, do spretne rabe različnih strategij.

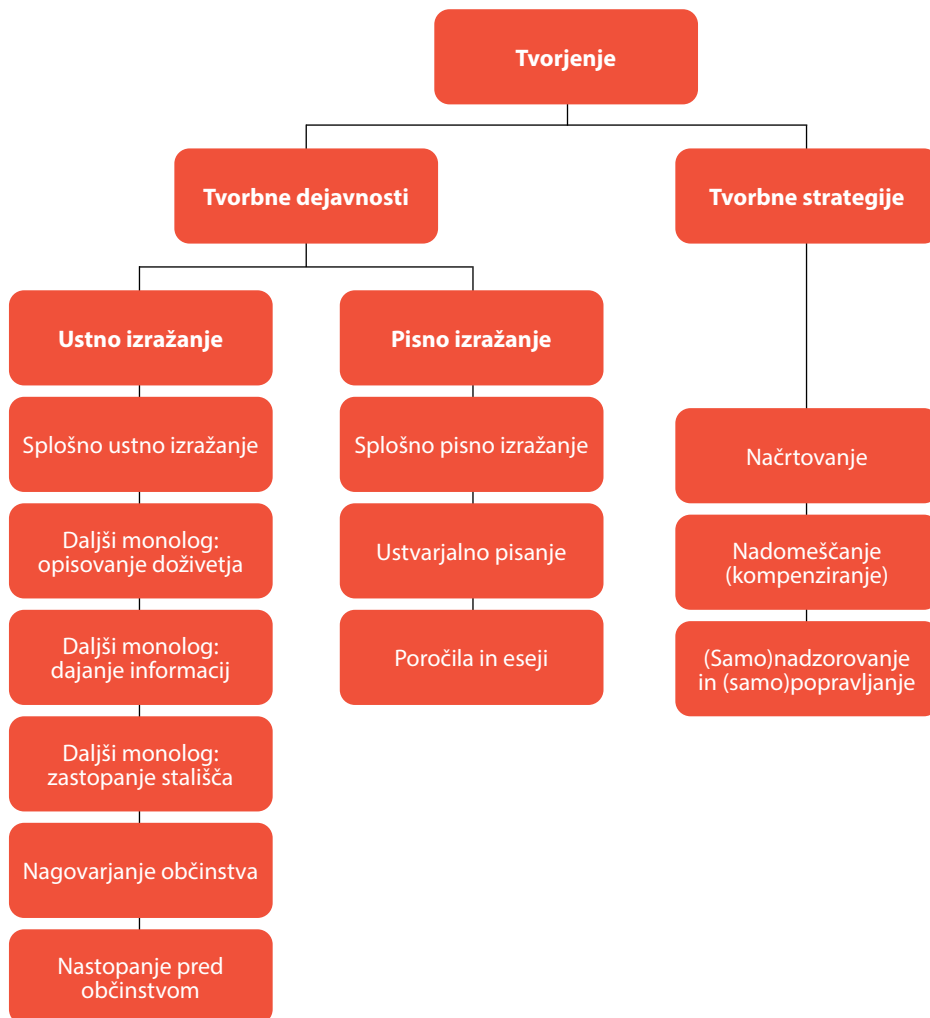
Prepoznavanje sporočilnih signalov in sklepanje (govorno, znakovno in pisno)

Prepoznavanje sporočilnih signalov in sklepanje (govorno, znakovno in pisno)	
C2	Ni opisnikov, glej C1.
C1	Spretno si pomaga s sobesedilnimi, slovničnimi in besednimi sporočilnimi signali, da sklepa o sogovorčevem stališču, razpoloženju in namenih ter predvideva, kaj bo sledilo.
B2	Uporablja najrazličnejše strategije, da razume sporočilo, med drugim strategije za prepoznavanje glavnih točk in za preverjanje pravilnosti razumevanja s pomočjo opor v sobesedilu.
B1	Zna izrabiti različne vrste povezovalcev (številčne, časovne in logične) in pomen ključnih odstavkov v splošni zgradbi za boljše razumevanje argumentacije v besedilu. Zna izluščiti pomen dela besedila, pri čemer upošteva celotno besedilo. V besedilih s svojega strokovnega in interesnega področja prepozna pomen neznanih besed/kretenj. Iz konteksta sklepa o pomenu kakšne neznane besede/kretenje in izpelje pomen izjave, če gre za znano temo. Iz naslovov, podnaslovov ali uvodnih stavkov lahko sklepa o vsebini ali jo predvidi. Ob gledanju ali poslušanju kratke pripovedi zna predvideti njeno nadaljevanje. V zgodbi lahko sledi argumentaciji ali zaporedju dogodkov, pri čemer se osredotoči na običajne logične (npr. vendar, ker) in časovne povezovalce (npr. potem, prej). S prepoznavanjem sestavnih delov (npr. korena, leksikalnih prvin, predpon in obrazil) si pomaga pri sklepanju o verjetnem pomenu neznanih besed/kretenj v besedilu.
A2	Z okvirnim pomenom kratkih besedil in izjav o vsakdanjih stvarnih temah si pomaga pri sklepanju o verjetnem pomenu neznanih besed/kretenj. Pri sklepanju o pomenu neznanih besed/kretenj zna v kratkih izjavah v vsakdanjih, rutinskih kontekstih izrabiti znane besede/kretenje. Pri prepoznavanju tipa besedila, kot so novica, oglas, članek, učbenik, klepet ali forum, zna izrabiti oblikovanost besedila in njegove tipografske značilnosti. Pri prepoznavanju vsebine zna izrabiti številke, datume, lastna imena itn. Iz položaja neznanih ustaljenih izrazov v besedilu sklepa o njihovem pomenu in funkciji (npr. na začetku ali koncu pisma).
A1	Sklepa o pomenu neznane besede/kretenje za konkretno dejanje ali predmet, če je sobesedilo zelo preprosto in se nanaša na znano vsakdanjo temo. Ugane lahko verjetni pomen neznane besede/kretenje, ki je podobna tisti v jeziku, ki ga običajno uporablja.
Pred A1	Iz priložene slike ali piktograma sklepa o pomenu besede/kretenje.

3.2 TVORJENJE

Tvorjenje vključuje govorne, znakovne in pisne dejavnosti. Ustno izražanje predstavlja "daljšo vlogo" in se nanaša na kratek opis ali anekdoto ali daljšo, formalno predstavitev. Tvorbene dejavnosti imajo pomembno vlogo na številnih akademskih in poklicnih področjih (npr. ustne predstavitve, pisne raziskave in poročila – ki so lahko posredovani znakovno) in jim pripisujemo veliko družbeno vrednost. Presoja se jezikovna kakovost tega, kar je bilo predloženo v pisni ali znakovni obliki, ter tekočnost in artikuliranost izražanja v realnem času, zlasti pri naslavljanju občinstva. Sposobnost za to bolj formalno tvorjenje ni nekaj naravnega, ampak je rezultat pismenosti, pridobljene z izobraževanjem in izkušnjami. Vključuje učenje tega, kar je za posamezno zvrst pričakovano, in njenih konvencij. S pomočjo tvorbnih strategij se izboljšuje kakovost formalnega in neformalnega tvorjenja. *Načrtovanje* je seveda bolj povezano s formalnimi zvrstmi, *spremljanje in nadomeščanje (kompenziranje)* vrzeli v slovarju ali terminologiji pa sta prav tako skoraj samodejna postopka naravnega jezikovnega izražanja.

Slika 12: Tvorbene dejavnosti in strategije.

3.2.1 Tvorbnе dejavnosti

3.2.1.1 Ustno izražanje

Kategorije za ustno izražanje so organizirane kot tri makrofunkcije (medosebna, transakcijska, vrednotenjska) in z dvema ožjima podvrstama: nastopanje pred občinstvom in nagovarjanje občinstva. *Daljši monolog: opisovanje doživetja* se osredotoča predvsem na opise in pripovedi, *daljši monolog: zastopanje stališča* (npr. v razpravi) pa opisuje sposobnost zagovarjati stališče, in to kot daljša vloga v običajnem pogovoru ali razpravi. *Daljši monolog: dajanje informacij* je nova lestvica iz leta 2018, v katero smo prenesli nekatere opisnike iz lestvice *Izmenjava informacij*, ki so se nanašali bolj na monolog kot dialog.

Splošno ustno izražanje

	Splošno ustno izražanje
C2	Izražati se zna jasno in tekoče, dobro strukturirano in logično urejeno, tako da prejemnik lahko prepozna in si zapomni bistvene dele.
C1	Tvoriti zna jasne, podrobne opise in predstavitve kompleksnih vsebin. Uspešno vključuje podteme, razvija posamezne točke in jih zaokroži s primernim zaključkom.
B2	Posredovati zna jasne, sistematično razvite opise in predstavitve, pri čemer ustrezno poudari bistvene točke in svoje trditve osvetli s podrobnostmi.
B1	Posredovati zna jasne, podrobne opise in predstavitve najrazličnejših tem, povezanih s svojimi interesnimi področji, razširiti zna temo in svoje ideje osvetliti z dodatnimi podatki in tehtnimi primeri.
B1	Razmeroma tekoče in neposredno zna prikazati različne teme s svojih interesnih področij, predstavitev je strukturirana linearno.
A2	Preprosto zna opisati ali predstaviti ljudi, okoliščine, v katerih živi ali dela, vsakodnevna opravila, kaj mu je všeč in kaj ne, pri tem uporablja kratke nize preprostih fraz in stavkov, ki jih poveže v enostavno zaporedje.
A1	Tvoriti zna preproste, večinoma nepovezane fraze o ljudeh in krajih.
Pred A1	Tvoriti zna kratke fraze o sebi (npr. ime, naslov, družina, narodnost).

Daljši monolog: opisovanje doživetja

Ta lestvica je povezana s pripovedovanjem in opisovanjem. Na ravneh od A1 do B1 je več kratkih opisnikov, ki kažejo na precej neposredno zvezo med sporazumevalnimi funkcijami in jezikom, s katerim jih izražamo. Zelo malo ali nič pa ne povedo o lastnostih jezika, ki jih opisujejo lestvice za sporazumevalne jezikovne zmožnosti, relevantne za govorne, znakovne in pisne načine. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ opisani vidiki, od preprostih vsakdanjih informacij (opiše sebe, kaj dela in kje živi), preko uveljavljenih funkcij (npr. opiše načrte in dogovore, navade in vsakodnevna opravila, pretekle dejavnosti in osebna doživetja) in širokega razpona tem na posameznikovem interesnem področju, do podrobnih opisov kompleksnih tem;
- ▶ kompleksnost diskurza, od preprostih besed/kretenj in ustaljenih izrazov, preprostih stavkov ali kratkih odstavkov, preko povezovanja v obliki zaporedja točk do vključevanja podtem in razvijanja posameznih tem v gladko tekočem opisu.

	Daljši monolog: opisovanje doživetja
C2	Oblikovati zna jasne, tekoče, natančne in pogosto prepričljive opise.
C1	Oblikovati zna jasne, podrobne prikaze kompleksnih tem.
B1	Oblikovati zna natančne opise in pripovedi, pri čemer vključuje podteme, razvija posamezne točke in jih zaokroži s primernim zaključkom.
B2	Posredovati zna jasne, podrobne prikaze najrazličnejših tem, povezanih s svojim interesnim področjem. Podrobno zna opisati zanj pomembne dogodke in doživetja.
B1	Jasno zna izraziti svoja občutja o doživetju in jih utemeljiti.

Daljši monolog: opisovanje doživetja	
B1	<p>Oblikovati zna neposredne prikaze vrste znanih tem s svojega interesnega področja.</p> <p>Razmeroma tekoče zna povezati neposredno pripoved ali opis v linearno zaporedje sestavin.</p> <p>Podrobno zna opisati doživetja, čustva in odzive na dogodke.</p> <p>Predstaviti zna podrobnosti nenapovedljivih dogodkov, npr. nesreče.</p> <p>Obnoviti zna vsebino knjige ali filma in opisati svoje odzive.</p> <p>Opisati zna sanje, upe in želje.</p> <p>Opisati zna resnične ali izmišljene dogodke.</p> <p>Povedati zna zgodbo.</p>
A2	<p>Povedati zna zgodbo ali nekaj opisati v obliki preprostega zaporedja sestavin.</p> <p>Opisati zna svoje vsakdanje okolje, npr. ljudi, kraje, svoje izkušnje pri delu ali v šoli.</p> <p>Na kratko in preprosto zna opisati dogodke in dejavnosti.</p> <p>Opisati zna načrte in dogovore z drugimi, navade in vsakodnevna opravila, pretekle dejavnosti in osebna doživetja.</p> <p>V kratkih stavkih zna preprosto opisati predmete in jih primerjati med seboj.</p> <p>Razložiti zna, kaj mu je pri čem všeč in kaj ne.</p>
A1	<p>Opisati zna svojo družino, okoliščine, v katerih živi, izobrazbo, sedanjo ali prejšnjo zaposlitev.</p> <p>Preprosto zna opisati ljudi, kraje in lastnino.</p> <p>Izraziti zna, kaj obvlada in česa ne (npr. šport, igre, veščine, šolski predmeti).</p> <p>Na kratko zna izraziti, kaj načrtuje za konec tedna ali med počitnicami.</p>
A1	<p>Opisati zna sebe, kaj dela in kje živi.</p> <p>Če se lahko pripravi vnaprej, zna v zaporedju preprostih stavkov s preprostimi besedami/kretnjami opisati vsakdanje značilnosti svojega življenja.</p>
Pred A1	<p>Če se lahko pripravi vnaprej, se zna s preprostimi besedami/kretnjami in ustaljenimi izrazi opisati (npr. ime, starost, družina).</p> <p>S preprostimi pridevniki, kot sta "vesel", "utrujen", zna izraziti, kako se počuti, in pri tem uporablja tudi govorico telesa.</p>

Daljši monolog: dajanje informacij

Daljši monolog: dajanje informacij je nova lestvica, ki se nanaša na dajanje informacij prejemniku v daljši vlogi. Čeprav lahko prejemnik prekine, da zaprosi za ponovitev ali pojasnilo, je dajanje informacij izrazito enosmerno; tu ne gre za izmenjavo vlog. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta informacije, od preprostega opisa stvari ali navodila za pot, preko enostavne stvarne informacije o znani temi do kompleksnih poklicnih ali znanstvenih postopkov;
- ▶ stopnja natančnosti, od preprostih opisov z dovolj natančno razlago glavnih točk in do zanesljivega sporočanja podrobnih informacij z jasnim razlikovanjem med zelo podobnimi idejami, koncepti in stvarmi.

Daljši monolog: dajanje informacij	
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	<p>Natančno zna razložiti razlike med zelo podobnimi idejami, koncepti in stvarmi.</p> <p>Dati zna navodila za izpeljavo niza kompleksnih poklicnih ali znanstvenih postopkov.</p>
B2	<p>Posredovati zna kompleksne informacije in nasvete o večini stvari, ki so povezane z njegovo poklicno vlogo.</p> <p>Zanesljivo zna posredovati podrobne informacije.</p> <p>Jasno in podrobno zna opisati, kako je treba izvesti določen postopek.</p>
B1	<p>Dovolj natančno zna pojasniti bistvo neke ideje ali problema.</p> <p>Opisati zna, kako je treba kaj narediti, in pri tem dati podrobna navodila.</p> <p>Če se lahko vnaprej pripravi, zna posredovati preproste informacije o znani temi, na primer opisati naravo problema ali dati podrobne napotke.</p>

Daljši monolog: dajanje informacij	
A2	Dati zna preproste napotke, kako priti od kraja A do kraja B, z uporabo preprostih izrazov "zavijte desno" ali "pojdite naravnost" in pri tem uporablja povezovalce, kot so "najprej", "potem" in "pozneje".
A1	Ob kazanju zna poimenovati predmet, njegovo obliko in barvo z osnovnimi besedami/kretnjami, frazami in ustaljenimi izrazi, če se lahko pripravi vnaprej.
Pred A1	Ni opisnikov.

Daljši monolog: zastopanje stališča (npr. v razpravi)

Ta lestvica opisuje sposobnost utemeljevanja. Opisniki, objavljeni leta 2001, so bili strnjeni večinoma v ravni B2, kjer je ta sposobnost ključna. Tu smo dodali opisnike za več ravni. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ teme, od tega, kaj je komu pri čem všeč ali ne, preko mnenj o temah iz vsakdanjega življenja do aktualnih in kompleksnih vprašanj;
- ▶ način utemeljevanja, od preprostih neposrednih primerjav, preko širjenja in podpiranja stališč s sistematičnim razvijanjem argumentacije do upoštevanja stališč sogovorca in učinkovitega poudarjanja pomembnih mest;
- ▶ način upovedovanja, od predstavitve ideje s preprostimi izrazi do ustreznega osvetljevanja in natančnega izražanja bistvenih točk v dobro strukturiranem jeziku.

Daljši monolog: zastopanje stališča (npr. v razpravi)	
C2	Ni opisnikov, glej C1.
C1	Zastopati zna svoje stališče o kompleksnem vprašanju, pri čemer natančno oblikuje svoje trditve in učinkovito poudarja pomembna mesta. Sistematično zna razviti argumentacijo v dobro strukturiranem jeziku, pri čemer upošteva stališča sogovorca, s primeri osvetli bistvene točke in oblikuje ustrezen zaključek.
B2	Sistematično zna razviti argumentacijo, pri čemer ustrezno poudari bistvene točke in svoja stališča osvetli s podrobnostmi. Jasno zna argumentirati, pri čemer razširja in dodatno osvetljuje svoja stališča z ustreznimi primeri. Povezati zna argumente v logičen niz. Razložiti zna svoj pogled na aktualen problem ter navesti prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.
B1	Dovolj dobro zna razvijati argumentacijo, da mu sogovorec večino časa brez težav sledi. Z navedbo preprostih razlogov zna utemeljiti svoj pogled na znano temo. Preprosto zna izraziti mnenje o zadevah iz vsakdanjega življenja. Na kratko zna razložiti in pojasniti mnenja, načrte in dejanja. Pojasniti zna odobravanje ali neodobravanje dejanja nekoga ter utemeljiti svoje mnenje.
A2	S preprostimi, neposrednimi primerjavami zna razložiti, kaj mu je pri čem všeč in kaj ne ter zakaj mu je neka stvar ljubša kot druga. Če so sogovorci prizanesljivi, zna s preprostimi izrazi predstaviti svoje mnenje.
A1	Ni opisnikov.
Pred A1	Ni opisnikov.

Nagovarjanje občinstva

Nagovarjanje občinstva je specializiran način posredovanja pomembnih informacij skupini ljudi, morda v zasebnem okolju (npr. na poroki), morda pri organiziranju dogodka ali izleta, ali kot je v primeru letalske posadke. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vsebina, od predvidljive, predpisane vsebine do nagovorov z najrazličnejšimi vsebinami;
- ▶ jasnost in razločnost, od podajanja, pri katerem se bodo morali prejemniki truditi, da bodo sledili, do učinkovite uporabe prozodičnih opor,⁴⁷ da bi natančno posredovali pomenske odtenke;
- ▶ vnaprejšnja priprava, od zelo kratkih, vadenih nagovorov do spontanega, tekočega izražanja skoraj brez napora.

	Nagovarjanje občinstva
C2	Ni opisnikov, glej C1.
C1	Tekoče in skoraj brez opaznega napora zna nagovoriti občinstvo. Z ustrezno uporabo poudarka in intonacije zna natančno izraziti tudi drobne pomenske odtenke.
B2	Nagovoriti zna občinstvo v zvezi z večino splošnih tem, in to dovolj jasno, tekoče in spontano, da ga prejemnik razume brez posebnega napora ali težav.
B1	Po predhodni pripravi zna na kratko nagovoriti občinstvo v zvezi z vsakdanjimi temami s področja, ki mu je blizu. Za prejemnika so nagovori kljub morebitnim težavam s poudarkom in intonacijo (= mimika v znakovnem jeziku) jasno razumljivi.
A2	Pripraviti zna zelo kratke nagovore s predvidljivo naučeno vsebino. Nagovori so razumljivi za prejemnika, ki jim je pripravljen zbrano slediti.
A1	Ni opisnikov.
Pred A1	Ni opisnikov.

Nastopanje pred občinstvom

Ta lestvica vključuje ustno predstavitev na javnem dogodku, na srečanju, seminarju ali v razredu. Čeprav je predstavitev očitno pripravljena vnaprej, običajno ni prebrana dobesedno (besedo za besedo/kretnjo za kretnjo). Pri tem se danes po navadi uporabljajo vizualni pripomočki, kot je PowerPoint, ni pa to nujno. Po predstavitvi se po navadi spontano odgovarja na vprašanja, odgovori so v obliki kratkega monologa, zato je tudi to vključeno v opisnike. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta nagovora, od kratke vadene izjave, preko pripravljene preproste predstavitve o znani temi s posameznikovega strokovnega področja do dobro strukturirane predstavitve o kompleksni temi občinstvu, ki mu tema ni blizu;
- ▶ upoštevanje občinstva, brez komentarjev na ravni A1, od B1 naprej pa je očitno stopnjevanje od dovolj razločnega govora, da mu je mogoče večino časa slediti brez težav, do strukturiranja govora in prožnega prilagajanja občinstvu;
- ▶ sposobnost odgovarjati na vprašanja, od odgovarjanja na preprosta vprašanja z nekaj pomoči preko tekočega in spontanega odgovarjanja na niz vprašanj, ki sledijo predstavitvi, do odgovarjanja na težka in celo sovražna vprašanja.

47. Prozodične opore so npr. poudarek in intonacija za govorne jezike in mimika (neročne prvine, ang. non-manual elements) za znakovne jezike.

Nastopanje pred občinstvom	
C2	<p>Samozavestno in urejeno zna predstaviti kompleksno temo občinstvu, ki mu tema ni blizu. Svoj nastop strukturira tako, da je primeren za občinstvo, in ga po potrebi tudi prožno prilagaja.</p> <p>Odgovarjati zna na težka in celo sovražna vprašanja.</p>
C1	<p>Jasno, dobro strukturirano zna predstaviti kompleksne vsebine. Svoja stališča zna osvetliti z daljšimi utemeljitvami in dopolnitvami, razlogi in ustreznimi primeri.</p> <p>Ustrezno zna strukturirati daljšo predstavitev, da občinstvu omogoči slediti razvoju misli in razumeti splošno argumentacijo.</p> <p>V predstavitvi kompleksne teme zna predpostavljati in domnevati, tako da primerja in presoja alternativne predloge in argumente.</p> <p>Spontano in skoraj brez opaznega napora se zna odzivati na medklice.</p>
B2	<p>Oblikovati zna jasno, sistematično predstavitev, pri čemer poudari bistvene točke in jih osvetli z ustreznimi podrobnostmi.</p> <p>Spontano se zna oddaljiti od pripravljenega besedila in vključevati zanimive vsebine, ki jih ponudi občinstvo, pri tem je lahko njegovo izražanje zelo tekoče in lahkotno.</p> <p>Jasno zna posredovati pripravljeno predstavitev, pri tem navaja razloge, ki govorijo v prid ali proti določenemu stališču, ter prednosti in slabosti različnih možnosti.</p> <p>Dovolj tekoče in spontano zna odgovarjati na vprašanja, ki se navezujejo na predstavitev, tako da interakcija ni naporna ne zanj in ne za občinstvo.</p>
B1	<p>Posredovati zna pripravljeno predstavitev o temi, ki mu je blizu, pri čemer izriše podobnosti in razlike (npr. med izdelki, državami/regijami, načrti).</p> <p>Posredovati zna nezapleteno pripravljeno predstavitev o temi, ki mu je blizu; pri tem je dovolj jasen, da mu je večino časa mogoče slediti brez težav; precej natančno razloži glavne točke svoje predstavitve.</p> <p>Odgovarjati zna na vprašanja, ki sledijo predstavitvi, čeprav mora včasih prositi za ponovitev vprašanja, zlasti če je to postavljeno zelo hitro.</p>
A2	<p>Po predhodni vaji zna na kratko predstaviti temo, povezano z njegovim vsakodnevnim življenjem, ter na kratko razložiti in utemeljiti svoja stališča, načrte in dejanja.</p> <p>Odgovoriti zna na omejeno število preprosto oblikovanih vprašanj, povezanih s predstavitvijo.</p> <p>Po predhodni vaji zna na kratko posredovati osnovno predstavitev znane teme.</p> <p>Če ima možnost prositi za ponovitev povedanega in če ima nekaj pomoči pri oblikovanju odgovora, zna preprosto odgovoriti na vprašanja, povezana s predstavitvijo.</p>
A1	<p>Posredovati zna zelo kratko in vnaprej pripravljeno izjavo (npr. predstaviti koga, povedati zdravico).</p>
Pred A1	<p><i>Ni opisnikov.</i></p>

3.2.1.2 Pisno izražanje

Pri kategorijah za pisno izražanje transakcijska in vrednotenjska makrofunkcija nista ločeni, ker sta običajno tesno prepleteni (*branje za iskanje podatkov in utemeljitev* ravno tako združuje ta dva vidika). Lestvica *Ustvarjalno pisanje* je ekvivalent lestvici *Daljši monolog: opisovanje doživetja* in se osredotoča na opis in pripoved. Kot alternativo pisanju kretalci včasih pripravijo in pošljejo video.⁴⁸

48. Priprava uradnih videov v znakovnem jeziku postaja vedno bolj običajna. Število učencev v osnovnih in srednjih šolah ter na univerzitetni ravni, ki oddajajo videoposnete naloge v znakovnem jeziku, skokovito narašča. Danes so številna magistrska dela in doktorske disertacije, kakor tudi druge izdaje različnih žanrov (npr. zgodbe, učbeniki), na voljo v znakovnih jezikih. Tudi videoposnete izjave za medije in javne objave v znakovnem jeziku postajajo vedno bolj običajne.

Splošno pisno izražanje

	Splošno pisno izražanje
C2	Tvoriti zna jasna, gladko tekoča, kompleksna besedila v ustreznem in učinkovitem slogu ter z logično zgradbo, ki bralcu pomaga prepoznati bistvene točke.
C1	Tvoriti zna jasna, dobro strukturirana besedila o kompleksnih temah, v katerih poudari bistvene prvine, svoja stališča osvetli z daljšimi pojasnili in tehtnimi primeri ter besedilo ustrezno sklene. Uporabiti zna strukturo in konvencije številnih zvrsti in pri tem prilagaja ton, slog in register glede na naslovnika, vrsto besedila in temo.
B2	Tvoriti zna jasna besedila s podrobnostmi o različnih temah z znanih področij. Povezuje in vrednoti podatke in trditve iz več različnih virov.
B1	Tvoriti zna preprosta povezana besedila o vrsti znanih tem s področij, ki ga zanimajo. Pri tem krajše samostojne trditve poveže v linearni niz.
A2	Tvoriti zna niz preprostih fraz in stavkov, povezanih z osnovnimi vezniki, kot so 'in', 'ampak' in 'ker'.
A1	S preprostimi besedami/kretnjami in osnovnimi izrazi zna posredovati informacije o zanj relevantnih zadevah (npr. kaj mu je všeč in kaj ne, družina, hišni ljubljenci). Tvoriti zna preproste posamične fraze in stavke.
Pred A1	Posredovati zna osnovne osebne informacije (npr. ime, naslov, državljanstvo), mogoče z uporabo slovarja.

Ustvarjalno pisanje

Ta lestvica vključuje osebno, domišljjsko izražanje v številnih različnih vrstah besedil v pisnih in znakovnih načinih. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ opisani vidiki, od preprostih vsakdanjih informacij, preko številnih različnih tem, povezanih z interesnimi področji, do zanimivih zgodb in opisov doživetij;
- ▶ vrste besedila, od dneviških zapisov, preko kratkih, izmišljenih življenjepisov in preprostih pesmi do dobro strukturiranih ter poglobljenih opisov in domišljjskih besedil;
- ▶ kompleksnost diskurza, od preprostih besed/kretnj in fraz, preko jasno povezanega besedila do uporabe ustaljenih konvencij konkretne zvrsti v razumljivem, dobro strukturiranem in gladko tekočem besedilu;
- ▶ uporaba jezika, od osnovnega slovarja in preprostih stavkov do samozavestnega, osebnega, naravnega sloga, primerne za izbrano vrsto in prilagojenega bralcu.

	Ustvarjalno pisanje
C2	Posredovati zna jasne, gladko tekoče, privlačne zgodbe ter opise doživetij v slogu, primernem za izbrano vrsto. Ustrezno zna izrabiti idiomatske izraze in humor, da bi povečal moč besedila.
C1	Tvoriti zna jasne, podrobne, dobro strukturirane in razvite opise in domišljjska besedila v prepričljivem, osebnem in naravnem slogu, primernem za potencialnega bralca. V besedilo zna vključevati idiomatske izraze in humor, čeprav slednji ni vedno primeren. Podati zna podrobno oceno kulturnih dogodkov (npr. gledališke igre, filma, koncerta) ali leposlovnih del.
B2	Tvoriti zna jasne, podrobne opise resničnih ali izmišljenih dogodkov in doživetij; pri tem v besedilu jasno izraža razmerja med mislimi in sledi ustaljenim konvencijam izbrane zvrsti. Tvoriti zna jasne, podrobne opise na različne teme, povezane s svojim interesnim področjem. Podati zna oceno filma, knjige ali gledališke igre.
B1	V pripovednem besedilu zna jasno prikazati časovno zaporedje. Podati zna preprosto oceno filma, knjige ali televizijskega programa z uporabo omejenega razpona jezika. Neposredno in podrobno zna opisati vrsto znanih vsebin, povezanih s svojim interesnim področjem. Opisati zna doživetja; pri tem v preprostem povezanem besedilu opiše svoja čustva in odzive. Opisati zna dogodke, resnične ali izmišljene, ali nedavno potovanje. Tvoriti zna zgodbo.

	Ustvarjalno pisanje
A2	V povezanih stavkih zna opisati vsakdanje vidike svojega okolja (npr. ljudi, kraje, dogodke, delovne ali šolske izkušnje). Tvoriti zna zelo kratke osnovne opise dogodkov, preteklih dejavnosti ali osebnih doživetij. Tvoriti zna preprosto zgodbo (npr. o počitniških dogodkih ali življenju v daljni prihodnosti).
	Tvoriti zna niz preprostih fraz in stavkov o svoji družini, okoliščinah, v katerih živi, izobraževanju, sedanji ali zadnji službi. Tvoriti zna kratke in preproste domišljajske življenjepise in preproste verze o ljudeh. Tvoriti zna dnevniške zapise o dejavnostih (npr. vsakodnevni opravki, izleti, šport, hobiji), ljudeh in krajih; pri tem uporablja osnovne, konkretne izraze ter preproste fraze in stavke, povezane z osnovnimi vezniki, kot so 'in', 'ampak' in 'ker'. Sestavi zna uvod v zgodbo ali njeno nadaljevanje, če lahko uporablja slovar in referenčno gradivo (npr. preglednico glagolskih časov v učbeniku).
A1	Tvoriti zna preproste fraze in stavke o sebi in izmišljenih osebah, o tem, kje živijo in kaj delajo. Z zelo preprostim jezikom zna opisati sobo. S preprostimi besedami/kretnjami in frazami zna opisati nekatere vsakdanje predmete (npr. avtomobil, njegovo barvo, ali je majhen ali velik).
Pred A1	Ni opisnikov.

Poročila in eseji

Ta lestvica se nanaša na bolj formalne vrste transakcijskega in vrednotenjskega pisanja ter znakovnega izražanja. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vsebina, od znanih tem na posameznikovem interesnem področju in rutinskih stvarnih informacij do kompleksnih znanstvenih in strokovnih tem, ločuje lastna stališča od stališč drugih;
- ▶ vrste besedila, od kratkih poročil in plakatov do kompleksnih besedil, v katerih se izražajo stališča ali kritično ocenjujejo predloge ali leposlovna dela;
- ▶ kompleksnost diskurza, od povezovanja stavkov s preprostimi povezovalci do gladko tekočih predstavitev z učinkovito logično zgradbo.

	Poročila in eseji
C2	Tvoriti zna jasna, gladko tekoča, kompleksna poročila, članke ali eseje, v katerih zastopa svoja stališča ali kritično oceni predloge ali leposlovna dela. Besedilu da ustrezno in učinkovito logično zgradbo, ki bralcu olajša prepoznavanje bistvenih delov. Poudariti zna različne vidike zahtevnih znanstvenih ali strokovnih tem, pri čemer jasno ločuje med lastnimi idejami in mnenji in tistimi iz uporabljenih virov.
C1	Tvoriti zna jasne, dobro strukturirane prikaze kompleksnih vsebin, pri čemer poudari ustrezne pomembne prvine. Razširiti zna in podrobneje osvetliti svoja stališča z dodatnimi pojasnili, razlogi in ustreznimi primeri. Tvoriti zna ustrezen uvod in zaključek v daljše poročilo, članek ali razpravo o zahtevni znanstveni ali strokovni temi, če se tema nanaša na njegovo interesno področje ter če ju ima možnost pregledati in predelati.
B2	Tvoriti zna eseje ali poročila, v katerih sistematično razvije argumentacijo in ustrezno poudari dodatne utemeljitve, navaja razloge in ustrezne primere. Podrobno lahko opiše zahteven postopek. Ovrednotiti zna različne ideje ali možne rešitve nekega problema.
	Tvoriti zna eseje ali poročila, v katerih razvije določen argument, navede razloge za določeno stališče ali proti njemu ter pojasni prednosti in slabosti različnih možnosti. Povezati zna podatke in argumente iz več virov.

	Poročila in eseji
B1	Tvoriti zna kratke, preproste eseje o temah, ki ga zanimajo. Tvoriti zna besedilo o aktualni temi, ki ga osebno zanima, pri čemer v preprostem jeziku navede prednosti in slabosti ter utemelji svoje mnenje. Precej samozavestno zna povzemanj, poročati in navajati svoje mnenje o zbranih dejstvih, ki zadevajo znane vsakdanje in nevsakdanje zadeve z njemu znanega področja.
	Tvoriti zna zelo kratka poročila v standardnih konvencionalnih oblikah (npr. na obrazcih), s katerimi posreduje vsakdanja dejstva in navaja razloge za ukrepanje. Predstaviti zna temo v kratkem poročilu ali s plakatom, pri čemer uporablja fotografije in kratke navedke.
A2	Tvoriti zna preprosta besedila o znanih temah, ki ga zanimajo, stavke povezuje s povezovalci, kot so 'in', 'ker' ali 'potem'. Posredovati zna svoje vtise in mnenja o temah, ki ga osebno zanimajo (npr. življenjski slogi in kultura, zgodbe), pri čemer uporablja osnovno vsakdanje izraze.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.2.2 Tvorbnе strategije

V SEJU so sporazumevalne strategije predstavljene z ozirom na klasični pristop k strategijam v medjezikovnem sporazumevanju: načrtovanje, izvedba, (samo)nadzorovanje, (samo)popravljanje. V okviru tvorbnih strategij je strategija izvedbe prikazana na ponazoritveni lestvici *Nadomeščanje (kompenziranje)*. Pred SEJOM je bila to glavna uporabljena sporazumevalna strategija. *(Samo)nadzorovanje in (samo)popravljanje* sta združena v eno lestvico.

Načrtovanje

Ta lestvica se nanaša na miselno pripravo pred govorjenjem, kretanjem ali pisanjem. Obsega lahko razmišljanje o tem, kaj bomo rekli ali kako bomo to oblikovali, lahko pa se nanaša tudi na vadenje ali pripravo osnutkov. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razmislek o tem, kako izraziti bistvo tega, kar želimo sporočiti, in morda vadenje izražanja;
- ▶ predvidevanje o tem, kako se bodo prejemniki morebiti odzvali na povedano.

	Načrtovanje
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Pri pripravi bolj formalnega besedila zavestno uporablja konvencije za posamezno vrsto besedila (npr. zgradba, raven formalnosti).
B2	Pri pripravi na potencialno zapleteno ali neprijetno situacijo zna načrtovati, kaj bo odgovoril v primeru različnih odzivov, in pri tem razmišlja o primernem izražanju.
	Načrtovati zna, kaj je treba reči in s katerimi sredstvi, ter pri tem upošteva učinek na prejemnika/prejemnike.
B1	Vaditi in preizkušati zna nove kombinacije in izraze, pri čemer spodbuja k povratni informaciji.
	Ugotoviti zna, kako naj posreduje ključne poudarke svojega sporočila. Pri tem uporabi vse razpoložljive vire in sporočilo omeji na tisto, kar lahko prikljče v spomin ali za kar najde izrazna sredstva.
A2	V spomin zna priklicati in vaditi ustrezen niz fraz iz svojega repertoarja.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Nadomeščanje (kompenziranje)

Nadomeščanje (kompenziranje) je strategija za vzdrževanje sporazumevanja, ko oseba ne najde ustreznega izraza. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ spremljevalna gestikulacija kot pomoč izraženemu;
- ▶ namerna uporaba "napačne" besede/kretnje in njena označitev;
- ▶ opredelitev manjkajočega koncepta;
- ▶ parafraziranje (opisno izražanje) in stopnja, do katere je to očitno.

Nadomeščanje (kompenziranje)	
C2	Nadomestiti zna besedo/kretnjo, ki se je ne spomni, z ustreznim izrazom tako spretno, da se to komaj opazi.
C1	Ustvarjalno zna izrabiti obseg svojega slovarja za hitro in uspešno parafraziranje v skoraj vseh situacijah.
B2	Uporabljati zna opise in parafraze, da zapolni vrzeli v slovarju in v skladenjski zgradbi.
	Večino sporazumevalnih težav zna rešiti s parafraziranjem ali izogibanjem težkim izrazom.
B1	Opredeliti zna značilnosti konkretnega predmeta, katerega poimenovanja se ne spomni. Posredovati zna pomen z dopolnilnim opisom besede/kretnje s podobnim pomenom (npr. avto za veliko ljudi = avtobus).
	Uporabiti zna preprosto besedo/kretnjo s pomenom, podobnim tistemu, ki ga želi izraziti, in prositi za 'popravek'.
	Besedo/kretnjo iz prvega jezika zna 'potujčiti' in prositi za potrditev ustreznosti.
A2	Ob uporabi neustrezne besede/kretnje iz svojega repertoarja zna z gestikulacijo pojasniti, kaj misli.
	S kazanjem zna izraziti, kaj misli (npr. 'Dajte mi tole, prosim!').
A1	Ko kaj potrebuje, zna to izraziti s preprostimi besedami/kretnjami, podprtimi z gestikulacijo.
Pred A1	Zna pokazati na stvar in vprašati, kaj je to.

(Samo)nadzorovanje in (samo)popravljanje

Ta lestvica vključuje dvoje: a) da oseba spontano ugotovi, da se je zmotila ali naletela na problem, in b) na bolj zaveden in morda načrtovan postopek vračanja k povedanemu ter preverjanja pravilnosti in ustreznosti. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sprememba poteka in uporaba drugačne taktike – zelo očitno na ravneh A, zelo tekoče na ravneh C;
- ▶ samopopravljanje spodrseljajev, napak in "udomačenih" napak;
- ▶ ugotavljanje, kako očiten mora biti sporazumevalni problem, preden se ga začne popravljati.

(Samo)nadzorovanje in (samo)popravljanje	
C2	Ponovno zna začeti izjavo in jo preoblikovati tako, da se izogne težavi; to naredi tako spretno, da sogovorec tega skoraj ne opazi
C1	Ko naleti na težavo, se zna vrniti in na drugačen način povedati želeno, ne da bi povsem prekinil tok izražanja.
	Zelo učinkovito se zna sam popraviti.
B2	Za nazaj zna popraviti svoje občasne spodrseljaje ali nesistematične napake in manjše pomanjkljivosti v stavčni zgradbi.
	Popraviti zna spodrseljaje in napake, če se jih zaveda ali če so privedli do nesporazumov.
	Zapomni si ponavljajoče se napake in se zna zavestno nadzorovati.

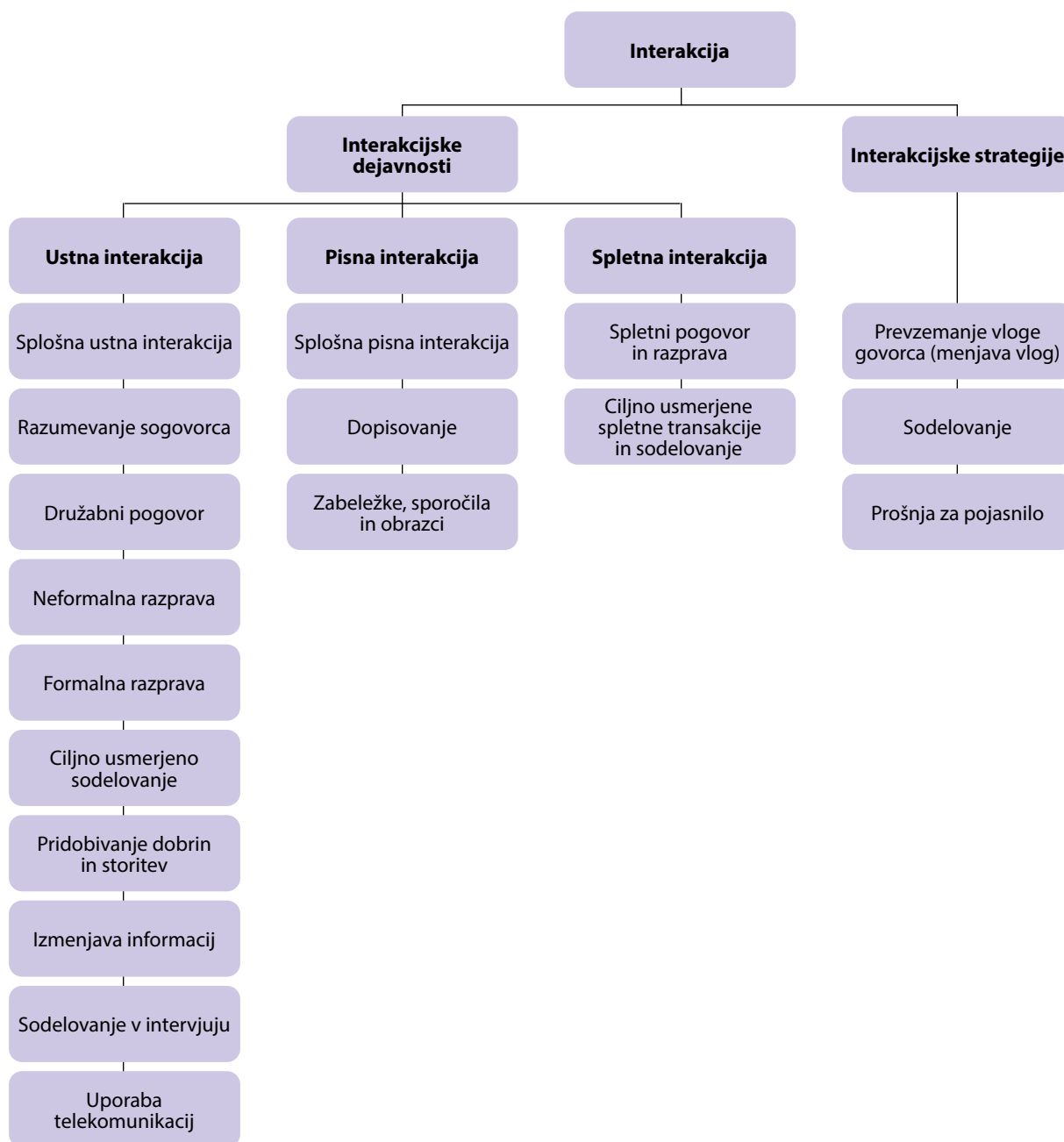
(Samo)nadzorovanje in (samo)popravljanje	
B1	Popraviti zna napake v rabi oznak za čas ali izrazov, ki so privedli do nesporazumov – pod pogojem, da sogovorec opozori na težavo.
	Prositi zna za potrditev, da je uporabljena oblika pravilna.
	Znova zna začeti na drugačen način, ko ugotovi, da se je sporazumevanje prekinilo.
A2	<i>Ni opisnikov.</i>
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.3 INTERAKCIJA

Osrednja prvina opisne sheme jezikovne rabe SEJA, ki je predstavljena na začetku tega dokumenta, je interakcija, pri kateri dve ali več oseb soustvarja diskurz. Medosebna interakcija velja za izvor jezika in zajema medosebne, sodelovalne in transakcijske funkcije. Tvorjenje v obliki pripovedovanja zgodb velja za naslednjo stopnjo v razvoju govora, ki je na koncu privedla do pismenosti.

Interakcija je temeljnega pomena tudi pri učenju. V SEJU so interakcijske strategije zajete v lestvicah za menjavo vlog, sodelovanje (sodelovalne strategije) in prošnjo za pojasnilo. Osnovne sporazumevalne strategije so pri sodelovalnem učenju enako pomembne, kot so pomembne pri sporazumevanju v realnem svetu. Večina lestvic za interakcijo se nanaša na ustno interakcijo. V času razvijanja SEJA ideja o pisni interakciji še ni bila splošno sprejeta in zato ni bila zelo razvita. Zdaj pa je postalo očitno, da ima v zadnjih dvajsetih letih pisna interakcija (= pišeš bolj ali manj tako, kot bi govoril v počasnem dialogu) vedno pomembnejšo vlogo. Toda namesto da bi nadalje razvijali to kategorijo, je bila razvita nova kategorija spletne interakcije.

Slika 13: Interakcijske dejavnosti in strategije.

3.3.1 Interakcijske dejavnosti

3.3.1.1 Ustna interakcija

Ustna interakcija naj bi vključevala oboje, govorno interakcijo in kretanje v živo iz oči v oči. Lestvice so tudi tukaj oblikovane v treh makrofunkcijah, medosebni, transakcijski in vrednotenjski, in z določenimi dodanimi specializiranimi žanri. Lestvice se začnejo z razumevanjem sogovorca. "Sogovorec" je tehnični izraz, ki pomeni osebo, s katero se kdo neposredno sporazumeva v obliki dialoga. Kot je bilo že omenjeno, so metafora za lestvice za razumevanje ustnega izražanja koncentrični krogi. Tu smo v središču teh krogov: uporabnik/učenec se aktivno sporazumeva s sogovorcem.

Potem sledijo lestvice za

- ▶ medosebno (interakcijo): *Družabni pogovor*;
- ▶ vrednotenjsko (interakcijo): *Neformalni pogovor (s prijatelji), Formalni pogovor (sestanki), Ciljno usmerjeno sodelovanje*;
- ▶ transakcijsko (interakcijo): *Izmenjava informacij, Pridobivanje dobrin in storitev, Sodelovanje v intervjuju (v vlogi spraševalca ali intervjuvanca) in Uporaba telekomunikacij*.

Splošna ustna interakcija

	Splošna ustna interakcija
C2	Dobro obvlada idiomatsko in pogovorno izražanje ter se zaveda konotativnih ravni pomena. S precej pravilno uporabo širokega razpona modifikatorjev zna natančno izraziti drobne pomenske odtenke. Ponovno zna začeti izjavo in jo preoblikovati tako, da se izogne težavi. To naredi tako spretno, da sogovorec tega skoraj ne opazi.
C1	Izražati se zna tekoče in spontano, skoraj brez napora. Ima bogat repertoar, kar mu omogoča, da hitro zapolni vrzeli z opisovanjem. Iskanje ustreznih izrazov ali uporaba strategij izogibanja sta le redko opazna. Samo vsebinsko zahtevna tema lahko ovira naravno in tekoče izražanje.
B2	Tekoče, pravilno in učinkovito zna uporabljati jezik v širokem razponu splošnih, akademskih, poklicnih ali prostočasnih tem, pri čemer jasno pokaže odnose med idejami. Pri sporazumevanju je spontan in dobro nadzoruje slovnično pravilnost, ne da bi bilo zelo opazno njegovo omejevanje v tem, kar želi povedati. Glede na okoliščine zna izbrati ustrezno stopnjo formalnosti.
	Sporazumevati se zna dovolj tekoče in spontano, da lahko vzdržuje redne stike in se sporazumeva z uporabniki ciljnega jezika, pri čemer ta interakcija ni naporna ne zanj ne za sogovorce. Poudariti zna osebni pomen dogodkov in doživetij, utemeljiti in osvetliti svoja stališča z relevantnimi razlagami in argumenti.
B1	Razmeroma samozavestno se lahko sporazumeva o znanih vsakdanjih in nevsakdanjih zadevah, povezanih z njegovim poklicnim in interesnim področjem. Zna posredovati, sprejemati, preverjati in potrjevati podatke, znajde se tudi v manj vsakdanjih situacijah in zna razložiti težave. Zna izraziti misli o abstraktnejših in kulturnih temah, kot so filmi, knjige, glasba itn.
	Izrabiti zna širok razpon preprostega jezika, da se znajde v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanjih. Brez priprave se lahko vključi v pogovor o znanih temah, izraža osebna mnenja in izmenjuje informacije o temah, ki ga osebno zanimajo ali so pomembne v vsakodnevnem življenju (npr. družina, hobiji, delo, potovanje in aktualni dogodki).
A2	V strukturiranih situacijah in kratkih pogovorih se lahko sporazumeva brez večjih težav, če je sogovorec po potrebi pripravljen priskočiti na pomoč. Brez večjega napora lahko sodeluje v preprostih vsakdanjih izmenjavah. Zna zastavljati vprašanja in odgovarjati nanje ter izmenjevati misli in informacije o znanih temah v predvidljivih vsakdanjih situacijah.
	Sporazumeva se lahko v preprostih in rutinskih opravilih, ki zahtevajo preprosto in neposredno izmenjavo informacij o znanih in vsakdanjih stvareh, povezanih z delom ali prostim časom. Obvlada zelo kratke družabne izmenjave, vendar je le redko sposoben razumeti dovolj, da bi lahko usmerjal potek pogovora.
A1	Zna se preprosto sporazumevati, vendar je njegovo sporazumevanje v celoti odvisno od ponavljanja na počasnejši način, preoblikovanja in popravljanja. Zastavljati zna preprosta vprašanja in odgovarjati nanje ter oblikuje preproste trditve, ki se nanašajo na neposredne potrebe ali na zelo znane teme, in se odzivati nanje.
Pred A1	S kratkimi, ustaljenimi izrazi zna odgovoriti na vprašanja o sebi in vsakdanjih opravkih, pri čemer informacije podkrepi z gestikulacijo.

Razumevanje sogovorca

Ta lestvica se nanaša na razumevanje osebe, s katero se neposredno sporazumevamo z možnostjo pogajati se o pomenu. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ tema in sporazumevalno prizorišče, od osebnih podrobnosti in vsakdanjih potreb do kompleksnih in abstraktnih specializiranih tem;
- ▶ vrsta posredovanja, od skrbnega in počasnega do standardnega jezika in manj znanih jezikovnih različic;
- ▶ stopnja prilagajanja sogovorca, od dobrohotnega ponavljanja in pomoči do preprostega potrjevanja podrobnosti pri manj znanih jezikovnih različicah.

	Razumevanje sogovorca
C2	Razume vsakega sogovorca, tudi v zvezi s specializiranimi abstraktnimi in kompleksnimi temami, ki ne sodijo na njegovo področje, če se ima možnost prilagoditi manj poznani različici.
C1	Podrobno razume sogovorca v zvezi s specializiranimi abstraktnimi in kompleksnimi temami, ki ne sodijo na njegovo področje, čeprav mora preveriti posamezne podrobnosti, zlasti če ne pozna dobro jezikovne različice.
B2	Celo v (zvočno/vizualno) motečem okolju podrobno razume, kaj mu sporoča sogovorec v standardnem jeziku ali poznani različici.
B1	Kadar je neposredno naslovljen, lahko sledi vsakdanjemu razločno artikuliranemu pogovoru, čeprav mora občasno prositi sogovorca, naj kakšno besedo/kretnjo ali frazo ponovi.
A2	Razume dovolj, da brez nepotrebne napora obvlada preproste rutinske izmenjave. Kadar je neposredno naslovljen, na splošno razume jasen standardni govor/jasno standardno kretanje o znanih stvareh, če lahko občasno prosi sogovorca za ponovitev in preoblikovanje. V enostavnih vsakodnevnih situacijah razume, kar se jasno in počasi sporoči neposredno njemu. Sogovorca razume, če se je ta pripravljen potruditi.
A1	Kadar je neposredno naslovljen, razume vsakdanje izraze, povezane z zadovoljevanjem preprostih konkretnih potreb, če dobrohoten sogovorec sporoča jasno in počasi ter večkrat ponovi. Razume skrbno in počasi posredovana vprašanja in navodila, naslovljena nanj, ter lahko sledi kratkim preprostim napotkom.
Pred A1	Razume preprosta vprašanja, ki ga neposredno zadevajo (npr. o imenu, starosti, naslovu), če oseba sprašuje počasi in jasno. Ko se mu drugi predstavljajo počasi in jasno, razume preproste osebne podatke (npr. ime, starost, kraj prebivanja, od kod je kdo). Razume vprašanja o teh podatkih, naslovljena nanj, čeprav je treba vprašanja včasih ponoviti. Razume številne vsakdanje besede/kretnje in pozdrave ter prepozna ključne podatke (npr. številke, cene, datumi in dnevi v tednu), če so posredovane zelo počasi in se po potrebi ponovijo.

Družabni pogovor

Ta lestvica se nanaša na interakcijo, ki ima v prvi vrsti družabno funkcijo: vzpostavljanje in ohranjanje osebnih stikov. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sporazumevalno prizorišče, od kratkih izmenjav, preko vzdrževanja pogovora in ohranjanja stikov do prožnejše uporabe za družabne namene;
- ▶ teme, od zasebnih novic, preko znanih tem, ki ga osebno zanimajo, do najsplošnejših tem;
- ▶ jezikovne funkcije, od pozdravov do ponudb, vabil in soglasij do raznih stopenj izražanja čustev, namigovanja in šaljenja.

Družabni pogovor	
C2	Sporazumeva se sproščeno in ustrezno, pri polnem družabnem in osebnem življenju ga ne ovirajo nikakršne jezikovne omejitve.
C1	V družabnih stikih zna jezik uporabljati prožno in učinkovito, pri tem zna izražati čustva, namigovati in se šaliti.
B2	Z dobrohotnim spraševanjem in soglašanjem zna vzpostaviti stik s sogovorci, in če je primerno, tudi s komentarji o drugih osebah ali skupnih okoliščinah. Izraziti zna zadržke in obotavljanje, navesti pogoje, ko se strinja ali daje dovoljenje, in prositi, da se upošteva njegovo stališče.
	Dejavno sodeluje v daljših pogovorih o večini splošnih tem, tudi v (slušno/vizualno) motečem okolju. Z uporabniki ciljnega jezika zna vzdrževati stik, ne da bi bil nehote smešen ali moteč ali da se jim v stikih z njim ni treba vesti drugače, kot se vedejo do drugih učinkovitih uporabnikov. Izraziti zna različna čustvena stanja in poudariti osebni pomen dogodkov in doživetij.
B1	Z razmeroma spontanim postavljanjem vprašanj o posamezni izkušnji ali dogodku zna začeti pogovor in ga nadaljevati, pri čemer zna izražati svoje mnenje o znanih temah in se odzivati na mnenja drugih. Voditi zna dolg pogovor o skupnih temah, če se sogovorec potruzi, da bi se razumela.
	Brez priprave se lahko vključuje v pogovore o znanih temah. Kadar je neposredno naslovljen, lahko sledi razločnemu vsakodnevnemu pogovoru, vendar mora včasih prositi sogovorca za ponovitev nekaterih besed/kretenj. Lahko vzdržuje pogovor ali razpravo, čeprav mu je včasih težko slediti, ko poskuša izraziti prav tisto, kar želi. Izraziti zna čustva in se odzvati nanje, npr. presenečenje, srečo, žalost, zanimanje in ravnodušnost.
A2	Vzpostavi zna družabne stike (npr. pozdraviti ob prihodu in slovesu, predstaviti sebe in druge, se zahvaliti). Kadar je neposredno naslovljen, na splošno razume jasen standardni jezik o znanih stvareh, če lahko občasno prosi za ponovitev ali preoblikovanje. Lahko sodeluje v krajših pogovorih v vsakdanjih situacijah o temah, ki ga zanimajo. Preprosto zna izraziti, kako se počuti, in se zahvaliti. Prositi zna za uslugo (npr. da mu kdo kaj posodi), zna ponuditi uslugo in se odzvati, če ga kdo prosi zanjo.
	Obvlada zelo kratke družabne izmenjave, vendar le redko razume dovolj, da bi lahko usmerjal pogovor po svoji želji. Kljub temu je za sogovorca lahko razumljiv, če se ta potruzi. Uporablja zna preproste vsakdanje vljudne pozdrave in nagovore. Z vrstniki, kolegi ali člani družine gostiteljice se zna sporazumevati v preprostem jeziku, postavlja vprašanja in lahko razume odgovore o najbolj vsakdanjih zadevah. Izraziti zna povabila, predloge in opravičila ter se nanje odzvati. Z zelo preprostimi ustaljenimi vzorci zna izraziti svoje občutke. Izraziti zna, kaj mu je všeč in kaj ne.
A1	Kadar je neposredno naslovljen, razume vsakdanje izraze, povezane z zadovoljevanjem preprostih konkretnih potreb, če se dobrohoten sogovorec izraža jasno in počasi ter večkrat ponovi. Sodeluje lahko v preprostem pogovoru o stvarnih, predvidljivih temah (npr. o svoji državi, družini, šoli). Vzpostavi zna stik ter pri tem uporabiti osnovne pozdrave ob prihodu in slovesu. Vprašati zna sogovorca, kako se počuti, in se na to odzvati.
Pred A1	Razume in zna uporabljati nekatere osnovne ustaljene izraze, kot so "Ja", "Ne", "Oprostite", "Prosim", "Hvala", "Ne, hvala". Prepozna preproste pozdrave in voščila. Preprosto zna pozdraviti, povedati svoje ime in se posloviti.

Neformalna razprava (s prijatelji)

Ta lestvica vključuje medosebni in vrednotenjski vidik jezikovne rabe, saj se v vsakdanji interakciji običajno prepletata. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ teme, od tega, kaj narediti in kam iti, do abstraktnih, kompleksnih in celo neznanih tem ter občutljivih vprašanj;
- ▶ sposobnost slediti razpravi, od prepoznavanja teme s sledenjem ključnim točkam do "držanja koraka" v živahni razpravi in razumevanja referenc v pogovoru;
- ▶ jezikovne funkcije, od razpravljanja v omejenem obsegu in strinjanja ali nestrinjanja do natančnega izražanja mnenj in obzirnega ravnanja v primeru nestrinjanja in kritike.

	Neformalna razprava (s prijatelji)
C2	Sproščeno zna razpravljati o občutljivih temah in svetovati o njih, razume reference v pogovoru in zna obzirno ravnati v primeru nestrinjanja in kritike.
C1	Brez težav lahko spremlja in prispeva h kompleksnim interakcijam med drugimi udeleženci v skupinskih razpravah, tudi o abstraktnih kompleksnih temah, ki jih ne pozna dobro.
B2	Sodeluje lahko v živahni razpravi med uporabniki ciljnega jezika. Natančno zna izraziti svoje misli in mnenja, prepričljivo predstaviti kompleksno utemeljitev stališč in se odzvati nanjo.
	Aktivno lahko sodeluje v neformalni razpravi v znanih kontekstih, komentira, jasno predstavlja svoje poglede, vrednoti alternativne predloge ter oblikuje predpostavke in se odziva nanje. Z nekaj napora razume večino tistega, kar je izraženo v razpravi, vendar se težje učinkovito vključuje v razpravo z več uporabniki ciljnega jezika, če ti v ničemer ne prilagodijo svojega jezika. Pojasni lahko svoja mnenja in jih v razpravi podpira z relevantnimi razlagami, utemeljitvami in komentarji.
B1	Sledi lahko večini tistega, kar je izraženo o splošnih temah, če se sogovorniki izogibajo zelo idiomatskemu jeziku in se izražajo razločno. Izraziti zna svoje misli o abstraktnih ali kulturnih temah, kot so glasba ali filmi. Razložiti zna vzrok za težavo. Na kratko zna komentirati stališča drugih.
	Primerjati in vzporejati zna različne možnosti, pri čemer razpravlja o tem, kaj bi bilo treba storiti, kam iti, koga ali kaj izbrati itn.
	Na splošno lahko sledi glavnim točkam v neformalni razpravi s prijatelji, če je ta v razločnem standardnem jeziku ali poznani različici. V razpravljanju o temah, ki ga zanimajo, zna izraziti osebna stališča in mnenja ali vprašati po njih. Predstaviti zna svoja mnenja, ki zadevajo rešitve težav ali praktičnih vprašanj, npr. kam iti, kaj početi, kako pripraviti neki dogodek (npr. izlet), in se odzvati na mnenja drugih. Vljudno zna izraziti svoje prepričanje, mnenje, strinjanje in nestrinjanje.
A2	Na splošno prepozna temo razprave, če se odvija počasi in jasno. V preprostem jeziku zna izmenjavati mnenja ter primerjati stvari in ljudi. Razpravljati zna o tem, kaj bi počeli zvečer ali za konec tedna. Dajati zna predloge in se odzivati nanje. Izraziti zna strinjanje in nestrinjanje z drugimi.
	Preprosto zna razpravljati o vsakdanjih praktičnih stvareh, če je naslovljen jasno, počasi in neposredno. Razpravljati zna o tem, kaj početi ali kam iti, in se dogovoriti za srečanje. V omejenem obsegu zna izraziti svoje mnenje.
A1	Z omejenim naborom izrazov zna izmenjati mnenje o tem, kaj mu je všeč in kaj ne v zvezi s športom, hrano itn., če je naslovljen jasno, počasi in neposredno.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Formalna razprava (sestanki)

Ta lestvica se nanaša na bolj formalno razpravljanje, predvsem v poklicnem in akademskem kontekstu. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta sestanka in tema, od izmenjav o praktičnih vprašanjih do razpravljanja o abstraktnih, kompleksnih, neznanih temah;
- ▶ sposobnost slediti razpravi, od nujnosti ponavljanja in pojasnjevanja do razumevanja pomembnih točk in sodelovanja v živahni debati;
- ▶ sposobnost prispevati k razpravi, od nujnosti predhodne priprave in pomoči pri oblikovanju misli do poglobljanja v razpravo, vrednotenja in polemiziranja s prispevki drugih ter prepričljivega zagovarjanja svojih stališč.

	Formalna razprava (sestanki)
C2	<p>V formalnih razpravah o kompleksnih temah zna zagovarjati svoja stališča, svoje utemeljitve predstavljati urejeno in prepričljivo ter v ničemer ne zaostaja za drugimi udeleženci.</p> <p>Svetovati zna in ustrezno ravnati v kompleksnih, občutljivih ali spornih zadevah, če ima potrebno strokovno znanje.</p> <p>Samozavestno zna odgovarjati na sovražna vprašanja, zadržati svojo vlogo govorca in obzirno zavrniti protiargumente.</p>
C1	<p>Zlahka lahko sodeluje v debati, tudi o abstraktnih, kompleksnih neznanih temah.</p> <p>Prepričljivo zna zagovarjati formalno stališče, odgovarjati na vprašanja in pripombe ter tekoče, spontano in ustrezno odgovarjati na kompleksne protiargumente.</p> <p>Ponoviti, vrednotiti in izpodbijati zna prispevke drugih udeležencev o zadevah s svojega akademskega ali poklicnega področja.</p> <p>Obzirno zna izraziti kritične pripombe ali nestrinjanje.</p> <p>Postavljati zna dodatna vprašanja, s katerimi prosi za več podrobnosti, in preoblikovati vprašanje, če ni bilo razumljeno.</p>
B2	<p>Aktivno lahko sodeluje v živahni razpravi. Pravilno prepoznava argumente, ki podpirajo posamezna stališča ali jim nasprotujejo.</p> <p>Pri razpravljanju na svojem strokovnem področju zna uporabljati ustrezno strokovno terminologijo.</p> <p>Natančno zna izraziti svoje misli in mnenja, prepričljivo predstaviti kompleksno utemeljitev stališč in se odzvati nanjo.</p> <p>Lahko aktivno sodeluje v vsakdanjih in nevsakdanjih formalnih razpravah.</p> <p>Sledi lahko razpravi o zadevah, ki sodijo na njegovo področje, in podrobno razume točke, ki so posebej poudarjene.</p> <p>Prispevati zna svoja mnenja, jih pojasniti in zagovarjati, ovrednotiti alternativne predloge, oblikovati predpostavke in se odzivati nanje.</p>
B1	<p>Sledi lahko večini izraženega o tem, kar se nanaša na njegovo področje, če se sogovorniki izogibajo izrazito idiomatski rabi in se izražajo razločno.</p> <p>Jasno zna izraziti svoje stališče, vendar ima težave pri vključevanju v debato.</p> <p>Sodeluje lahko v vsakdanjih formalnih razpravah o znanih temah, če se udeleženci razločno izražajo v standardnem jeziku ali poznani različici in če gre za izmenjavanje stvarnih informacij, sprejemanje navodil ali reševanje praktičnih težav.</p> <p>Sledi lahko argumentaciji in razpravi o znanih in predvidljivih temah, če udeleženci svoja stališča izrazijo v razmeroma preprostem jeziku in/ali jih po potrebi ponovijo ter če lahko zaprosi za pojasnilo.</p>
A2	<p>Na splošno lahko sledi spremembam tem v formalni razpravi, ki se nanaša na njegovo področje in se odvija počasi in jasno.</p> <p>Če se mu pri oblikovanju odgovora pomaga in če lahko po potrebi prosi za ponovitev bistvenih delov, lahko – kadar je neposredno naslovljen – izmenjuje relevantne informacije in izrazi svoje mnenje o praktičnih vprašanjih.</p> <p>Kadar je na formalnem srečanju neposredno naslovljen, zna izraziti, kaj misli o določenih zadevah, če lahko po potrebi prosi za ponovitev bistvenih delov.</p>
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Ciljno usmerjeno sodelovanje

Ta lestvica zadeva sodelovalno, ciljno usmerjeno delo, ki ga vsak dan opravljamo v resničnem življenju, zlasti poklicnem. Tako kot lestvice za družabni pogovor in razpravo tudi ta lestvica vsebuje podobne opisnike za sposobnost slediti razpravi. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sledenje razpravi, od razumevanja neposredno njemu pojasnenih preprostih navodil do zanesljivega razumevanja podrobnih navodil;
- ▶ aktivni prispevek pri delu, od preproste prošnje za stvari in dajanja stvari drugim do predvidevanja o vzrokih in posledicah ter organiziranja celotnega opravila.

	Ciljno usmerjeno sodelovanje (npr. skupno kuhanje, razpravljanje o dokumentu, organiziranje dogodka itn.)
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	S poročanjem o tem, kar so povedali drugi, povzemanjem, razlaganjem in tehtanjem različnih vidikov zna usmerjati razpravo, da bi določil nadaljnje delovanje s partnerjem ali s skupino.
B2	Zanesljivo razume podrobna navodila. K uspešnemu poteku dela zna prispevati tako, da druge povabi, naj se pridružijo, naj izrazijo, kaj mislijo, itn. Jasno zna na kratko predstaviti zadevo ali težavo, navesti domneve o vzrokih in posledicah ter tehtati prednosti in pomanjkljivosti različnih pristopov.
B1	Lahko sledi razpravljanju, vendar mora, če je razprava hitra ali razširjena, občasno prositi za ponovitev ali pojasnilo. Pojasniti zna, zakaj je nekaj težava, razpravljati o tem, kaj je treba storiti v nadaljevanju, ter primerjati in vzporejati različne možnosti. Na kratko zna komentirati stališča drugih.
	Na splošno lahko sledi povedanemu in po potrebi kaj ponovi ter tako potrdi, da se s sogovornikom razumeva. Razumljivo zna predstavljati svoja mnenja in odzive na mnenja drugih o možnih rešitvah ali vprašanju, kaj storiti v nadaljevanju, pri čemer zna svoja mnenja na kratko utemeljiti in pojasniti. Povabiti zna druge, naj izrazijo svoje mnenje, kako ravnati.
A2	Razume dovolj, da lahko brez večjega truda izvede preprosta rutinska opravila, pri čemer ob nerazumevanju zelo preprosto prosi za ponovitev. Razpravljati zna o tem, kaj je treba storiti, zna dajati predloge in se odzivati nanje, prositi za navodila in jih posredovati.
	Pokazati zna, da sledi pogovoru, in če mu sogovorec pomaga, lahko razume, kar je treba. Sporazumevati se zna ob preprostih in rutinskih opravilih, pri tem uporablja preproste fraze, da prosi za stvari in jih ponuja drugim, dobi preproste informacije in razpravlja o tem, kaj je treba storiti v nadaljevanju.
A1	Če je naslovljen skrbno in počasi, razume vprašanja in navodila ter lahko sledi kratkim in enostavnim napotkom. Izpolniti zna osnovna navodila, ki vključujejo čas, kraje, števila itn. Prosimi zna za stvari in jih dati drugim.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Pridobivanje dobrin in storitev

Ta lestvica se nanaša predvsem na stike s ponudniki storitev v restavracijah, trgovinah, bankah itn. Učinkovito pritoževanje je umeščeno na ravni od B1 navzgor, lestvica pa se osredotoča na nadaljnje korake pri pritožbah ali problemih ter na iskanje rešitev. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrste situacij, od preprostih vsakdanjih transakcij do sporov v zvezi z odgovornostjo in občutljivih transakcij v javnem, poklicnem ali akademskem življenju;
- ▶ pridobivanje storitev, od naročanja hrane do postavljanja podrobnih vprašanj o kompleksnejših storitvah;
- ▶ terjanje zadoščenja, od pritoževanja (B1) do iskanja rešitve v sporu ali v občutljivi transakciji

Pridobivanje dobrin in storitev	
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Ravnati zna v kompleksnih ali občutljivih transakcijah v javnem, poklicnem ali akademskem življenju.
B2	Jezikovno se je sposoben pogajati, da bi rešil zaplete, kot so neupravičena kazen za prometni prekršek, povračilo škode za poškodovanje stanovanja ali krivda za nesrečo. Utemeljiti zna zahtevo za odškodnino, prepričljivo zna zahtevati nadomestilo za povzročeno škodo in jasno izraziti, koliko je pripravljen popustiti.
	Postavljati zna zahteve in podrobna vprašanja o kompleksnejših storitvah, npr. najemnih pogodbah. Razložiti zna težavo, do katere je prišlo, in jasno zahtevati, da mora ponudnik storitve/stranka popustiti.
B1	Znajde se v večini transakcij med potovanjem, dogovarjanjem o potovanju ali nastanitvi ter v stikih z uradnimi osebami med obiskom v tujini. Da se odloči, zna v trgovini prositi za razlago o razliki med dvema ali več proizvodi, ki imajo enak namen, in pri tem postavlja dodatna vprašanja.
	Znajde se v manj vsakdanjih situacijah v trgovini, na pošti, v banki, npr. ob vračilu izdelka, s katerim ni zadovoljen. Zna se pritožiti. Znajde se v večini situacij, ki se običajno pojavijo pri organizaciji potovanja preko potovalne agencije ali med samim potovanjem, zna npr. vprašati sopotnika, kdaj mora izstopiti v kraju, ki ga ne pozna.
A2	Znajde se v običajnih vsakdanjih situacijah, npr. na potovanjih, iskanju nastanitve, prehranjevanju in nakupovanju. Sporazumevati se zna v predvidljivih vsakdanjih situacijah (npr. na pošti, postaji, v trgovini) z uporabo širokega razpona preprostih izrazov. Pridobiti zna vse potrebne informacije v turističnem uradu, če so te enostavne in ne preveč strokovne.
	Prositi zna za vsakdanje dobrine in storitve in jih ponuditi. Pridobiti zna preproste informacije o potovanju, uporabi sredstev javnega prevoza (npr. avtobusov, vlakov in taksijev), vprašati zna za pot in dati napotke, kako nekam priti, ter kupiti vozovnice. Spraševati zna o stvareh in opraviti preproste transakcije v trgovinah, bankah ali na pošti. Posredovati in sprejemati zna informacije o količinah, velikostih, cenah itn. Opraviti zna preproste nakupe in pri tem izrazi, kaj želi kupiti, in vpraša za ceno. Naročiti zna hrano in pijačo. Sporočiti zna, da je nekaj narobe (npr. "Hrana je mrzla." ali "V moji sobi ne dela luč."). Naročiti se zna (iz oči v oči) pri zdravniku in razume odgovor. Zdravstvenemu delavcu zna v preprostem jeziku nakazati težavo, morda s pomočjo gestikulacije in telesne govornice.
A1	Prositi zna za stvari in jih dati drugim. S preprostimi izrazi zna naročiti hrano in pijačo. Uporabljati zna številke in količinske izraze ter izraziti cene in čas.
Pred A1	Opraviti zna preproste nakupe in/ali naročiti hrano ali pijačo, če lahko svoje verbalno izražanje podpre s kazanjem ali drugo gestikulacijo.

Izmenjava informacij

Ta lestvica ne ponuja opisnikov na ravni C, saj samo izmenjava konkretnih informacij ni več poglavitna prva učnih ciljev za učinkovite uporabnike. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta transakcije, od preprostih vprašanj, navodil in usmeritev preko preprostih, rutinskih izmenjav do izmenjevanja informacij z drugimi strokovnjaki;
- ▶ vrsta informacije, od osebnih podatkov, datumov, cen itn. preko navad, rutinskih opravkov, razvedril in preprostih stvarnih informacij do podrobnih in kompleksnih informacij ali nasvetov.

Izmenjava informacij	
C2	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
C1	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
B2	<p>Razume in izmenjuje kompleksne informacije in nasvete o vseh stvareh, ki so povezane z njegovo poklicno vlogo.</p> <p>Pri izmenjevanju informacij ali razpravljanju z drugimi strokovnjaki na svojem strokovnem področju zna uporabljati ustrezno strokovno terminologijo.</p> <p>Zanesljivo zna posredovati podrobne informacije.</p>
B1	<p>Precej samozavestno zna izmenjevati, preverjati in potrjevati pridobljene stvarne informacije o znanih vsakdanjih in nevsakdanjih stvareh s svojega področja.</p> <p>Izraziti zna svoje mnenje o kratki zgodbi, članku, predavanju, razpravi, intervjuju ali dokumentarnem filmu in jih povzeti ter odgovarjati na nadaljnja vprašanja o podrobnostih.</p> <p>Poiskati in posredovati zna nezapletene stvarne informacije.</p> <p>Prositi zna za podrobne napotke in se ravnati po njih.</p> <p>Pridobiti zna podrobnejše informacije.</p> <p>Na podlagi svojih izkušenj zna svetovati glede preprostih zadev.</p>
A2	<p>Razume dovolj, da brez prevelikega truda obvlada preproste rutinske izmenjave.</p> <p>Poiskati in posredovati zna nezapletene stvarne informacije za vsakdanje praktične potrebe.</p> <p>Spraševati zna o navadah in vsakdanjih opravkih ter odgovarjati na vprašanja v zvezi z njimi.</p> <p>Spraševati zna o prostočasnih dejavnostih in o preteklih dejavnostih ter odgovarjati na vprašanja v zvezi z njimi.</p> <p>Spraševati zna o načrtih in namenih ter odgovarjati na vprašanja v zvezi z njimi.</p> <p>Dati zna preproste napotke in navodila, npr. kako se nekam pride, in se ravnati po njih.</p> <p>Sporazumevati se zna pri preprostih in rutinskih opravilih, ki zahtevajo enostavno in neposredno izmenjavo informacij.</p> <p>V omejenem obsegu zna izmenjevati informacije o znanih in vsakdanjih praktičnih stvareh.</p> <p>Spraševati zna o tem, kaj kdo dela v službi in v prostem času, ter odgovarjati na vprašanja v zvezi s tem.</p> <p>S pomočjo zemljevida zna vprašati in napotiti, kako se kam pride.</p> <p>Spraševati zna po osebnih podatkih in odgovarjati na vprašanja v zvezi z njimi.</p> <p>Preprosto zna spraševati in odgovarjati na vprašanja v zvezi z nekim dogodkom (npr. kje in kdaj se je zgodil, kdo je sodeloval in kako je bilo).</p>
A1	<p>Če je naslovljen skrbno in počasi, razume preprosta vprašanja in navodila ter zna slediti kratkim, preprostim napotkom.</p> <p>Zastavljati zna preprosta vprašanja in odgovarjati nanje, začeti izmenjave ter se odzivati na preproste izjave, ki se nanašajo na njegove neposredne potrebe ali na zelo znane teme.</p> <p>Spraševati zna o sebi in drugih osebah, o tem, kje živi(jo), o ljudeh, ki jih pozna(jo), in o stvareh, ki jih ima(jo), ter odgovarjati na vprašanja v zvezi s tem.</p> <p>Izraziti zna čas s frazami, kot so 'naslednji teden', 'prejšnji petek', 'novembra', 'ob treh'.</p> <p>V omejenem obsegu zna izraziti številke, količine in ceno.</p> <p>Poimenovati zna barvo oblačil ali drugih vsakdanjih predmetov in vprašati po njej.</p>

	Pridobivanje dobrin in storitev
Pred A1	<p>Povedati zna svoje ime in druge vprašati po imenu.</p> <p>V vsakdanjih pogovorih razume in zna uporabiti preprosta števila.</p> <p>Vprašati zna za dan, uro in datum ter jih poimenovati.</p> <p>Vprašati zna druge za rojstni datum in povedati svojega.</p> <p>Vprašati zna za telefonsko številko in povedati svojo.</p> <p>Povedati zna, koliko je star, in vprašati druge po starosti.</p> <p>Zelo preprosto zna spraševati po informacijah, npr. "Kaj je to?"; in razume eno- ali dvobesedne/kretenjske odgovore.</p>

Sodelovanje v intervjuju

Ta lestvica se nanaša na posebne vloge, kot so obisk pri zdravniku, pogovor za službo ter druge oblike spraševanja, pa tudi anketiranja in – v izobraževalnem kontekstu – projekti. Kar zadeva kretanje, se predvideva, da zna tudi naslovnik kretati. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ neodvisnost od sogovorca, od potrebe po neposrednem, jasnem standardnem jeziku do delovanja brez kakršnekoli pomoči, ne da bi bil/bili drug/drugi v čemerkoli prikrajšan/prikrajšani;
- ▶ prevzemanje pobude, od uvajanja novih tem (B1) do uspešnega sodelovanja, tekočega razvijanja misli in sproščene odzivanja na medklice;
- ▶ vodenje intervjuja, od uporabe pripravljenega vprašalnika (B1) preko spontanega oddaljevanja od pripravljenih vprašanj in odzivanja na zanimive odgovore ter njihovega poglobljanja do primernega strukturiranja diskurza in samozavestnega sporazumevanja

	Sodelovanje v intervjuju
C2	Kot spraševalec ali kot intervjuvanec izredno dobro opravlja svojo nalogo, diskurz primerno strukturira in komunicira samozavestno ter tekoče, ne da bi bili drugi udeleženci v čemerkoli prikrajšani.
C1	Kot spraševalec ali kot intervjuvanec uspešno sodeluje v intervjuju, tekoče in brez vsakršne pomoči zna razvijati misli; pri tem zna dobro obvladovati tudi medklice.
B2	<p>Učinkovito in tekoče zna izpeljati intervju, pri tem se spontano oddaljuje od pripravljenih vprašanj, se odziva na zanimive odgovore in jih še dodatno osvetljuje.</p> <p>V intervjuju zna prevzeti pobudo ter z malo pomoči ali spodbude spraševalca razširiti in razviti misli.</p>
B1	<p>V intervjuju ali posvetu zna posredovati potrebne konkretne informacije (npr. zdravniku opisati simptome), vendar pri tem ni povsem natančen.</p> <p>Izvesti zna pripravljen intervju, preverjati in potrjevati informacije, vendar mora včasih prositi sogovorca, naj ponovi, če ta odgovarja hitro ali na dolgo.</p> <p>V omejenem obsegu zna prevzeti pobudo v intervjuju ali posvetu (npr. uvede novo temo), vendar je pri interakciji močno odvisen od spraševalca.</p> <p>Pri uporabi zdravstvenih storitev zna preprosto opisati simptome in prositi za nasvet ter razume odgovor, če je jasen in v vsakdanjem jeziku.</p> <p>Pri izvedbi strukturiranega intervjuja zna uporabiti pripravljen vprašalnik in prispevati nekaj spontanih dodatnih vprašanj.</p>
A2	<p>Če lahko občasno prosi za pojasnila in ima pomoč pri izražanju, se zna v intervjuju izražati dovolj razumljivo ter posredovati misli in podatke o znanih temah.</p> <p>Zdravniku zna opisati preproste simptome ali težave, kot sta prehlad ali gripa.</p> <p>Odgovoriti zna na preprosta vprašanja in se odzvati na preproste izjave.</p> <p>Zdravstvenemu delavcu zna v preprostem jeziku opisati težavo, morda s pomočjo gestikulacije in telesne govorice.</p>
A1	<p>Če se spraševalec izraža zelo počasi in jasno ter v neidiomatskem jeziku, zna odgovoriti na preprosta neposredna vprašanja o sebi.</p> <p>Zdravstvenemu delavcu zna v preprostem jeziku opisati težavo in odgovoriti na preprosta vprašanja, kot npr. "Ali to boli?"; čeprav se mora zanašati na gestikulacijo in telesno govorico, da podpre povedano.</p>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Uporaba telekomunikacij

Ta nova lestvica iz leta 2018 se nanaša na uporabo telefona in spletnih aplikacij za sporazumevanje na daljavo. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razpon informacij in transakcij, od preprostih sporočil in pogovorov o predvidljivih temah, kot so ura prihoda, rutinska sporočila in osnovne storitve, do njihove rabe za celo vrsto različnih osebnih in poklicnih namenov;
- ▶ sogovorec, od poznanih oseb do neznancev, ki imajo manj poznane naglase;
- ▶ dolžina izmenjave, od kratkih, preprostih izmenjav do dolgih priložnostnih pogovorov.

	Uporaba telekomunikacij
C2	Samozavestno in učinkovito zna uporabljati telekomunikacije za osebne in poklicne namene, tudi če so motnje (hrup) ali ima klicatelj manj poznan naglas.
C1	Učinkovito zna uporabljati telekomunikacije za večino osebnih in poklicnih namenov.
B2	Telekomunikacije zna uporabljati za celo vrsto osebnih in poklicnih namenov, če lahko v primeru nepoznanega naglasa ali terminologije prosi za pojasnilo. Sodeluje lahko v daljšem priložnostnem telefonskem pogovoru s poznano osebo o vrsti različnih tem.
B1	Telekomunikacije zna uporabljati za vsakdanje osebne in poklicne namene, če lahko občasno zaprosi za pojasnilo. Prek (video)klica po telefonu zna navesti pomembne podrobnosti o nepričakovanem dogodku (npr. težave v hotelu, pri organizaciji potovanja, pri najemu vozila).
	Telekomunikacije zna uporabljati za razmeroma preproste, a daljše pogovore z ljudmi, ki jih osebno pozna.
	Telekomunikacije zna uporabljati za rutinska sporočila (npr. dogovor za sestanek) in za dostop do osnovnih storitev (npr. rezervacija hotelske sobe ali naročanje za pregled pri zdravniku).
A2	Telekomunikacije zna uporabljati za sporazumevanje s prijatelji, npr. izmenjavo preprostih novic, načrtovanje in dogovore za srečanja
	Če lahko zaprosi za pojasnilo ali ponovitev, lahko sodeluje v kratkih preprostih telefonskih pogovorih s poznano osebo o predvidljivi temi, npr. čas prihoda, dogovor za srečanje. Razume preprosto sporočilo (npr. "Moj let zamuja. Pridem ob desetih."), potrditi zna podrobnosti sporočila in jih po telefonu predati ljudem, ki jih to zadeva.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.3.1.2 Pisna interakcija

Pisna interakcija zadeva interaktivno sporazumevanje preko pisnih ali znakovnih medijev.⁴⁹ Za pisno interakcijo sta oblikovani dve lestvici: *Dopisovanje* in *Zabeležke, sporočila in obrazci*. Prva se osredotoča na medosebne izmenjave, pri drugi pa gre za prenos informacij. Pri pisni interakciji je jezik podoben govorjenemu; v večini tovrstnih situacij se dopuščajo napake in nejasnosti, v pomoč je kontekst. Za odpravljanje nesporazumov so običajno na voljo priložnosti za rabo interakcijskih strategij, npr. prošnja za pojasnilo ali za pomoč pri oblikovanju besedila. In končno, zahteva po oblikovanju skrbno strukturiranega, pravičnega besedila ni v ospredju.

Spletna interakcija je obravnavana posebej, ker je večkodna (glej naslednje podpoglavje).

49. Število formalnih in neformalnih videoposnetih pogovorov in sporočilnih izmenjav strmo narašča, najbolj očitno preko aplikacije WhatsApp. Kretalci si lahko dopisujejo pisno ali s kretanjem – ali pa celo preklaplajo med obojim. V nekaterih državah lahko kretalci danes pošiljajo poizvedbe, komentarje in pritožbe določenim ponudnikom storitev preko temu namenjenega spletnega portala. Poleg tega je vse več spletnih vprašalnikov, pri katerih kretalci lahko izbirajo, ali bodo na vprašanja odgovarjali pisno ali v svojem znakovnem jeziku. Glagol "tvoriti" zato v tem poglavju vključuje tudi kretanje.

Splošna pisna interakcija

Splošna pisna interakcija	
C2	Izražati se zna v ustreznem tonu in slogu pri tako rekoč vsaki vrsti formalne in neformalne pisne interakcije.
C1	Izražati se zna jasno in natančno in se učinkovito in prožno prilagaja naslovniku.
B2	Učinkovito zna sporočati novice in izražati mnenja v pisni obliki ter sprejemati sporočila drugih.
B1	Posredovati zna informacije in misli o abstraktnih in konkretnih temah, preverjati informacije ter dovolj natančno spraševati o problematiki ali jo razložiti.
	Tvoriti zna osebna pisma in sporočila, v katerih prosi za preproste neposredno uporabne informacije ali jih posreduje, pri čemer pojasni, kar se mu zdi pomembno.
A2	Tvoriti zna kratka, preprosta sporočila v obliki ustaljenih obrazcev za neposredne potrebe.
A1	Prositi zna za osebne podatke ali jih posredovati naprej.
Pred A1	V obrazec ali sporočilo zna s pomočjo slovarja v kratkih frazah vpisati osnovne informacije (npr. ime, naslov, družina).

Dopisovanje

Lestvica iz leta 2001 se je nanašala le na osebno dopisovanje. Ta dodatek razširja opisnike na formalno dopisovanje, saj nekateri uporabniki/učenci to dejavnost morajo izvajati. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta sporočila, od preprostih osebnih sporočil do poglobljenega, zasebnega in poklicnega dopisovanja;
- ▶ vrsta jezika, od ustaljenih izrazov do čustvene rabe, namigov ali šaljivih izrazov do "dobrega" pisanja v ustreznem tonu in slogu.

Dopisovanje	
C2	V ustreznem tonu in slogu zna tvoriti takorekoč vse vrste sporočil, ki jih potrebuje v svojem poklicnem življenju.
C1	Pri osebnem dopisovanju se zna izražati jasno in natančno. Jezik uporablja prožno in učinkovito, vključuje čustvene izraze in aluzije; zna se šaljivo izražati.
	Z ustreznim in pravilnim izražanjem zna tvoriti uradna sporočila, kot so pojasnila, prošnje, priporočila, pritožbe, vljudnostna in sožalna pisma.
B2+	Pri osebnem dopisovanju zna ohranjati stike, pri čemer uporablja prožen in učinkovit jezik, da podrobno opiše svoja doživetja, postavlja sočutna vprašanja in se odziva na vsebine skupnega interesa.
	Pri dopisovanju in drugem sporazumevanju večinoma razume idiomatske in pogovorne izraze, najbolj običajne pa tudi sam uporablja okoliščinam primerno.
	Tvoriti zna uradna sporočila, kot so povpraševanje, zahteva, prošnja in pritožba, in pri tem uporablja ustrezen register, obliko in ustaljene konvencije.
B2	Tvoriti zna odločno, pa vendar vljudno pritožbo, ki jo podpre z ustreznimi podrobnostmi in navede pričakovani rezultat.
	Tvoriti zna pisma, v katerih izraža čustva in poudarja osebni pomen dogodkov in doživetij ter komentira novice in poglede dopisovalca.
	Pri tvorjenju osebnih in poslovnih pisem ter e-sporočil zna uporabiti kontekstu primerne formalnost in konvencije.
	Tvoriti zna formalna e-sporočila/vabila, zahvale ali opravičila ter pri tem uporablja ustrezen register in ustaljene konvencije.
B2	Tvoriti zna neutečene poslovne dopise, če se nanašajo na konkretne zadeve, ter pri tem uporablja ustrezno obliko in ustaljene konvencije.
	S pismom ali e-sporočilom zna za neki namen zaprositi za informacijo, jo povezati z drugimi podatki in jo preposlati drugim po e-pošti.

Dopisovanje	
B1	Tvoriti zna osebna pisma, v katerih sporoča novice in izraža misli o abstraktnih ali kulturnih temah, kot so glasba in filmi. Tvoriti zna pisma, v katerih izraža različna mnenja ter podrobno poroča o osebnih občutkih in doživetjih. Pisno zna odgovoriti na oglas in zaprositi za dodatne informacije o točkah, ki ga zanimajo. Tvoriti zna preprosta e-sporočila ali pisma (npr. se pritoži in prosi za ukrepanje).
	Tvoriti zna osebna pisma, v katerih precej podrobno opisuje doživetja, občutke in dogodke. Tvoriti zna preprosta e-sporočila/stvarna pisma (npr. da prosi za informacije ali potrditev oz. potrdi prejem). Tvoriti zna preprosto prošnjo, ki jo podpre z omejenim številom podrobnosti.
A2	Izmenjavati zna informacije s kratkimi sporočili (SMS-ji), e-sporočili ali kratkimi pismi, odgovarjati zna na vprašanja druge osebe (npr. o novem proizvodu ali dejavnosti).
	Posredovati zna osnovne osebne informacije, npr. v kratkem predstavitvenem e-sporočilu ali pismu. Tvoriti zna zelo preprosta osebna pisma, v katerih izraža zahvalo in opravičilo.
	Tvoriti zna kratka, preprosta obvestila, e-sporočila in SMS-je (npr. poslati vabilo ali odgovoriti nanj, potrditi dogovor ali ga spremeniti). Tvoriti zna kratko besedilo na voščilnico (npr. za rojstni dan ali novo leto).
A1	S pomočjo slovarja zna tvoriti sporočila in osebne spletne prispevke v obliki niza zelo kratkih stavkov o hobijih in o tem, kar mu je všeč in česa ne mara; pri tem uporablja preproste besede in ustaljene formule. Tvoriti zna kratko in preprosto sporočilo na razglednici.
	Tvoriti zna kratko, zelo preprosto sporočilo (npr. SMS) prijateljem, da jim kaj sporoči ali da jih kaj vpraša.
Pred A1	S pomočjo slovarja zna v kratkih frazah in stavkih posredovati osnovne osebne podatke.

Zabeležke, sporočila in obrazci

Ta lestvica vključuje številne oblike transakcijskega interaktivnega pisanja. Na ravneh A gre za izpolnjevanje obrazcev z osebnimi podatki. Z ravno A2 pa je poudarek na prevzemanju ali puščanju sporočil in pisanju/kretanju kratkih zabeležk. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ izpolnjevanje obrazcev z osebnimi podatki (Pred A1 do A2);
- ▶ puščanje in prevzemanje sporočil, od preprostih sporočil o času, preko sporočil z več točkami do kompleksnih osebnih ali z delom povezanih sporočil;
- ▶ oblikovanje zabeležk za prijatelje, delavce v storitvenih dejavnostih, učitelje itn., od kratkih in preprostih do obširnejših.

Zabeležke, sporočila in obrazci	
C2	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
C1	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
B2	Prevzemati ali puščati zna kompleksna osebna sporočila ali sporočila, povezana s poklicem, če lahko po potrebi prosi za pojasnilo ali dodatne informacije.
B1	Prevzemati zna utečena sporočila, ki so običajna v osebnem, poklicnem ali akademskem kontekstu. Prevzemati zna sporočila, v katerih se o nečem poizveduje oz. kaj pojasnjuje.
	Oblikovati zna sporočila s preprostimi neposredno uporabnimi informacijami prijateljem, delavcem v storitvenih dejavnostih, učiteljem in drugim, ki imajo določene vloge v njegovem vsakodnevem življenju. V njih razumljivo predstavi točke, ki so po njegovi presoji pomembne. Po telefonu zna prevzemati sporočila z več točkami, če jih klicatelj jasno in dobrohotno narekuje.
	Prevzemati zna kratka preprosta sporočila, če lahko prosi za ponovitev in preoblikovanje izraženega.
A2	Oblikovati zna kratka preprosta obvestila in sporočila za neposredne potrebe.
	Večino običajnih obrazcev (npr. obrazec za odprtje bančnega računa ali obrazec za priporočeno pošiljko) zna izpolniti z osebnimi in drugimi podatki.

	Zabeležke, sporočila in obrazci
A1	Vnesti zna številke in datume, svoje ime, narodnost, naslov, starost, datum rojstva ali prihoda v državo itn., npr. na obrazec za prijavo v hotelu. Pustiti zna preprosto sporočilo s podatkom, kam je šel, kdaj se vrne (npr. "Trgovina, nazaj ob 17.00.").
Pred A1	Preproste prijavnice obrazce zna izpolniti z osnovnimi osebnimi podatki: ime in priimek, naslov, državljanstvo, zakonski stan.

3.3.1.3 Spletna interakcija

Spletna interakcija vedno poteka preko naprav, kar pomeni, da ne more biti nikoli enaka kot neposredna interakcija. Pri skupinski interakciji na spletu se pojavljajo značilnosti, ki jih je skoraj nemogoče zajeti v tradicionalnih lestvicah zmožnosti, ki opisujejo ravnanje posameznika pri govorjenju, kretanju ali pri pisanju. Na primer, skupni viri so v realnem času hkrati dostopni vsem. Po drugi strani pa lahko pride do nesporazumov, ki niso zaznani (in odpravljeni) takoj – to je v sporazumevanju iz oči v oči veliko lažje narediti. Nekaj pogojev za uspešno sporazumevanje:

- ▶ potreba po večji gostobesednosti (redundanca);
- ▶ potreba po preverjanju, ali je bilo sporočilo pravilno razumljeno;
- ▶ sposobnost preoblikovanja, da se olajša sporazumevanje in odpravijo nesporazumi;
- ▶ sposobnost spoprijemanja s čustvenimi odzivi.

Spletni pogovor in razprava

Ta lestvica se osredotoča na spletni pogovor in razpravo kot večkodni pojav, s poudarkom na tem, kako sogovorniki na daljavo na poljuben način razpravljajo o resnih temah in si pri tem izmenjujejo tudi informacije o vsakdanjostih. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sočasna (v realnem času) in zaporedna interakcija, slednja omogoča čas za pripravo osnutka in/ali uporabo pomagala;
- ▶ sodelovanje v daljši interakciji z enim ali več sogovorniki;
- ▶ tvorjenje objav in prispevkov, na katere naj odgovarjajo/se odzivajo drugi;
- ▶ komentarji (npr. ocene) objav, komentarjev ali prispevkov drugih;
- ▶ odzivanje na vključene medijske vsebine;
- ▶ sposobnost uporabe simbolov, slik in drugih kodov, da se bodo s sporočilom prenesli ton, poudarki in prozodija, pa tudi čustva, ironija itn.

Za napredovanje po lestvici je značilno: na ravneh C prehod od nižjih na višje ravni spremlja prehod od preprostih družabnih izmenjav in sporočanja osebnih novic do širšega nabora zmožnosti, ki vključujejo strokovno in izobraževalno interakcijo, z ravno B1+ pa se začne interakcija v realnem času in skupinska interakcija. Za B2 je značilna sposobnost aktivnega sodelovanja v razpravi in argumentiranja, učinkovitega navezovanja prispevka na prejšnje in po potrebi odpravljanja nesporazumov. Na ravni C1 zna uporabnik/učenec prilagajati svoj register in obzirno izražati kritiko. Na ravni C2 zna predvideti možne nesporazume (vključno s kulturnimi), težave v sporazumevanju in čustvene odzive ter se učinkovito odzvati nanje. Napredovanje je mogoče razumeti tudi kot proces dodajanja virtualnih "prostorov", v katerih lahko uporabnik/učenec obvladuje interakcijo, npr. "kavarna", "razred", "sejna soba" itn. Uporabnik/učenec bo s težavo uspešno sodeloval v spletnih srečanjih, dokler ne doseže vsaj ravni B, na ravni A2 bo lahko sodeloval samo s skrbnim vodenjem, na ravni A1 pa bo mogoče sposoben le površnega sporazumevanja v klepetu ali pri objavljanju v "kavarni". Po drugi strani pa je na ravneh C uporabnik/učenec sposoben izbirati register in slog glede na trenutni virtualni prostor, tako da za učinkovitejše sporazumevanje prilagodi svoj jezik.

	Spletni pogovor in razprava
C2	<p>V spletni razpravi se zna jasno in natančno izražati v realnem času ter pri tem prožno in občutljivo prilagaja jezik kontekstu, vključno s čustveno rabo jezika, aluzijami in šalami.</p> <p>Predvideti zna morebitne nesporazume (vključno s kulturnimi), težave v sporazumevanju in čustvene odzive v spletni razpravi ter se učinkovito odzvati nanje.</p> <p>Brez težav in hitro zna prilagoditi svoj register in slog različnim spletnim okoljem, sporazumevalnim namenom in govornim dejanjem.</p>
C1	<p>V realnem času se zna vključevati v spletne izmenjave z več udeleženci, pri čemer razume sporazumevalne namene in kulturne implikacije njihovih prispevkov.</p> <p>Učinkovito lahko sodeluje v neposredni spletni strokovni ali znanstveni razpravi, postavlja vprašanja ali po potrebi pojasnjuje zapletena, abstraktna vprašanja.</p> <p>Svoj register zna prilagoditi kontekstu spletne interakcije in po potrebi v isti izmenjavi prehajati med registri.</p> <p>Ovrednotiti, preoblikovati in izpodbijati zna argumente v strokovnem ali akademskem spletnem klepetu in razpravi.</p>
B2	<p>Sodeluje lahko v spletnih izmenjavah, navezujoč se na prejšnje prispevke v okviru obravnavane teme, razume kulturne implikacije in se nanje ustrezno odziva.</p> <p>Aktivno lahko sodeluje v spletni razpravi, pri tem obširno predstavlja svoje mnenje in se odziva na mnenja drugih o njemu bližjih temah, če udeleženci ne uporabljajo zelo zahtevnega jezika in puščajo čas za odgovor.</p> <p>Sodeluje lahko v spletnih izmenjavah med več udeleženci, pri tem se zna učinkovito navezovati na prejšnje prispevke v okviru obravnavane teme, če moderator pomaga usmerjati razpravo.</p> <p>Prepozna lahko nesporazume in nestrinjanja v spletni interakciji ter jih zna razrešiti, če so sogovornici pripravljeni sodelovati.</p>
B1	<p>V realnem času lahko v spletnih izmenjavah sodeluje z več kot enim sogovorncem in pri tem prepozna sporazumevalne namene vsakega udeleženca, vendar brez dodatnih pojasnil ne razume podrobnosti ali implikacij.</p> <p>Na spletu zna objaviti poročilo o družabnih dogodkih, doživetjih in dejavnostih; pri tem se sklicuje na v poročilo vključene povezave in medije ter zna deliti svoje občutke.</p> <p>V okviru spletne razprave o znani vsebini na svojem interesnem področju zna objaviti razumljiv prispevek, če lahko pripravi besedilo vnaprej ter za zapolnjevanje jezikovnih vrzeli in preverjanje pravilnosti uporabi spletna orodja.</p> <p>Objaviti zna osebne spletne prispevke o doživetjih, občutkih in dogodkih ter z nekaj podrobnostmi odgovoriti na nekatere komentarje drugih, čeprav zaradi leksikalnih omejitev včasih prihaja do ponavljanja in neustrezne rabe.</p>
A2+	<p>Zna se predstaviti in obvlada preproste spletne izmenjave, pri čemer sprašuje in odgovarja na vprašanja ter izmenjuje misli o predvidljivih vsakdanjih zadevah, če ima dovolj časa za oblikovanje odgovora in če se pogovarja le z enim sogovorncem sočasno.</p> <p>Pripraviti zna kratke spletne prispevke, v katerih s preprostimi ključnimi podrobnostmi opisuje vsakdanje zadeve, družabne dejavnosti in občutja.</p> <p>Komentirati zna spletne prispevke drugih, če so napisani/odkretani v preprostem jeziku, odziva se na vključene povezave na medije in preprosto izraža presenečenje, zanimanje in ravnodušnost.</p>
A2	<p>Sodeluje lahko v preprosti družabni spletni izmenjavi (npr. preprosto sporočilo na virtualni čestitki ob posebni priložnosti, deli novice in organizira/potrdi dogovor za sestanek).</p> <p>Iz osnovnega jezikovnega nabora zna oblikovati kratke pozitivne ali negativne spletne komentarje o vključenih povezavah in medijih, čeprav mora pri tem večinoma uporabljati spletni prevajalnik in druge vire.</p>
A1	<p>S pomočjo spletnega prevajalnika zna oblikovati zelo preprosta sporočila in osebne spletne prispevke v obliki niza zelo kratkih stavkov o hobijih, o tem, kar mu je všeč in česar ne mara, itn.</p> <p>Uporabljati zna ustaljene vzorce in kombinacije preprostih besed/kretenj za objavljanje kratkih pozitivnih ali negativnih odzivov na preproste spletne objave ter dodane povezave in medije, z ustaljenimi izrazi za zahvalo in opravičilo se zna odzivati na nadaljnje komentarje.</p>
Pred A1	<p>S pomočjo ustaljenih izrazov in emotikonov zna objaviti preproste spletne pozdrave in voščila.</p> <p>Objaviti zna kratke preproste izjave o sebi (npr. stan, državljanstvo, zaposlitev/poklic), če jih lahko izbere s seznama in/ali uporabi spletni prevajalnik.</p>

Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje

Ta lestvica se osredotoča na potencialno sodelovalno naravo spletne interakcije in transakcij s posebnimi cilji, ki so značilne za sodobno življenje. Togo ločevanje med pisnim in ustnim za spletno interakcijo ne velja zares, saj je tu večkodnost vedno pogostejše ključna značilnost in vir, zato opisniki predpostavljajo uporabo različnih spletnih medijev in orodij glede na kontekst. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ spletno nakupovanje dobrin in storitev;
- ▶ sodelovanje v transakcijah, ki zahtevajo pogajanje o pogojih, bodisi v vlogi ponudnika bodisi v vlogi stranke;
- ▶ sodelovanje pri skupinskem projektne delu;
- ▶ odpravljanje težav pri sporazumevanju.

Napredovanje po lestvici: napredovanje na višje ravni se giblje od osnovnih transakcij in izmenjav informacij na ravni A proti bolj zahtevnemu ciljno usmerjenemu skupinskemu projektne delu. To lahko razumemo kot napredovanje od izpolnjevanja predvidljivih spletnih obrazcev na ravni pred A1 preko reševanja problemov, da se transakcija sploh lahko izvede, na ravneh B, do tega, da je oseba sposobna sodelovati in celo usklajevati skupinsko projektne delo na ravneh C. Te zmožnosti lahko štejemo kot napredovanje od (zgolj) odzivanja do proaktivnega sodelovanja in od preprostega do kompleksnega. Preprosta sodelovalna opravila se pojavijo na ravni A2+, če sogovorec sodeluje; z ravno B1 se nadaljujejo s projektne delom v majhni skupini, z ravno B2 pa s sposobnostjo prevzeti vodilno vlogo pri skupinskem delu. Na ravni C1 uporabnik/učenec usklajuje skupino, ki sodeluje v spletnem projektu, pri čemer za izpolnitev skupnih opravil oblikuje in izboljšuje podrobna navodila, vrednoti predloge članov skupine in daje pojasnila.

Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje	
C2	Odpraviti zna nesporazume in se učinkovito spopasti s trenji, do katerih pride med sodelovanjem. Natančno zna usmerjati delo skupine v fazi izboljševanja že zasnovanega sodelovalnega dela.
C1	Usklajevati zna skupino, ki sodeluje v spletnem projektu, ter pri tem za izpolnitev skupnih opravil oblikuje in izboljšuje podrobna navodila, vrednoti predloge članov skupine in daje pojasnila. Znajde se v zapletenih spletnih transakcijah v vlogi ponudnika storitev (npr. prijave z zahtevnimi pogoji), pri čemer jezik za vodenje razprav in pogajanj prožno prilagaja. Sodeluje lahko v zahtevnih projektih, ki zahtevajo skupinsko pisanje in izboljševanje osnutkov ter druge oblike sodelovanja, pri čemer za doseganje cilja sledi navodilom in jih natančno posreduje. Učinkovito zna odpravljati sporazumevalne težave in medkulturne zadrege, ki se pojavijo pri spletnem sodelovanju ali transakcijah. To naredi s preoblikovanjem, pojasnjevanjem in navajanjem primerov s pomočjo različnih kodov (vizualno, avdio, grafično).
B2	Prevzame lahko vodilno vlogo v spletnem skupinskem delu na svojem strokovnem področju, pri čemer za doseganje dogovorjenega cilja usmerja skupino in jo opozarja na vloge, odgovornosti in roke. Na svojem strokovnem področju lahko sodeluje v spletnih skupinskih ali transakcijskih izmenjavah, ki zahtevajo pogajanja o pogojih ter pojasnila zapletenih podrobnosti in posebnih zahtev. Razreševati zna nesporazume in nepričakovane težave, ki se pojavijo pri spletnih skupinskih ali transakcijskih izmenjavah, pri čemer se odziva vljudno in primerno. Na spletu lahko sodeluje s projektne skupino, utemeljuje predloge, prosi za pojasnila in ima podporno vlogo za dokončanje skupnih opravil.
B1	Sodeluje lahko v spletnih transakcijah, ki zahtevajo obširnejšo izmenjavo informacij, če sogovorniki ne uporabljajo zahtevnega jezika in so po potrebi pripravljene sporočilo ponoviti ali preoblikovati. Sodeluje lahko v spletni interakciji s projektne skupino, pri čemer sledi jasnim navodilom, prosi za pojasnila in pomaga pri dokončanju skupnih opravil. Sodeluje lahko v spletnih skupinskih ali transakcijskih izmenjavah, ki zahtevajo preprosto pojasnjevanje ali razlaganje relevantnih podrobnosti, kot so prijava na tečaj, izlet, dogodek ali prošnja za članstvo. Sodeluje lahko v spletni interakciji s partnerjem ali majhno projektne skupino, če je za razlago zahtevnejših konceptov na voljo vizualna pomoč, kot so slike, statistični prikazi in grafi. Da bi dokončal skupno opravilo na spletu, zna upoštevati navodila in postavljati vprašanja ali zahtevati pojasnila.

A2	Uporabljati zna ustaljene izraze, da se odzove na težave, ki se običajno pojavljajo v spletnih transakcijah (npr. glede razpoložljivosti določenih modelov in posebnih ponudb, datumov dostave, naslovov itn.). Pri opravljanju preprostega skupinskega opravila lahko sodeluje v spletni interakciji s spodbudnim partnerjem, sledi osnovnim navodilom in prosi za pojasnila, če je za razlago vključenih konceptov na voljo vizualna pomoč, kot so slike, statistični prikazi in grafi.
	Izvajati zna preproste spletne transakcije (kot sta naročilo izdelkov ali vpis na tečaj), tako da z osebnimi podatki izpolni spletni obrazec ali vprašalnik, potrdi sprejetje pogojev, zavrne dodatne storitve itn. Postaviti zna osnovna vprašanja o razpoložljivosti proizvoda ali storitve. Ob pomoči spodbudnega sogovorca zna upoštevati preprosta navodila in postavljati preprosta vprašanja, da bi dokončal skupno opravilo na spletu.
A1	Opraviti zna zelo preproste spletne nakupe ali izpolniti preproste prijave z osnovnimi osebnimi podatki (ime, e-naslov ali telefonska številka).
Pred A1	V preprostem spletnem obrazcu za nakup ali v spletni vlogi zna izbrati (npr. izdelek, velikost, barvo), če je na voljo vizualna pomoč.

3.3.2 Interakcijske strategije

V okviru interakcijskih strategij so na voljo tri lestvice: *Prevzemanje vloge govorca (menjava vlog)*, *Sodelovanje in Prošnja za pojasnilo*. Naj poudarimo, *Prevzemanje vloge govorca (menjava vlog)* se ponovi v podpoglavju *Pragmatična zmožnost*, saj je menjava vlog ključna prvina diskurzne zmožnosti. To je edini primer, da se neka lestvica v SEJU ponovi. Lestvica *Sodelovanje* zajema dva vidika: spoznavne strategije: okvirjanje, načrtovanje in organiziranje stvarne vsebine, in sodelovalne strategije: obvladovanje medosebnih, odnosnih vidikov. V podpoglavju o posredovanju sta ta dva vidika nadalje razvita v novih lestvicah za spoznavne strategije (*Sodelovanje za oblikovanje pomena*) in za sodelovalne strategije (*Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki*). Ti dve lestvici v marsičem pomenita nadgradnjo lestvice *Sodelovanje* iz leta 2001. Ker pa ta nadgradnja močno presega na diskurz osredotočeni pristop iz lestvice *Sodelovanje*, smo se odločili, da ju obdržimo pri konceptualnem posredovanju.

Prevzemanje vloge govorca (menjava vlog)

Ta lestvica se nanaša na sposobnost prevzemanja pobude v diskurzu. Kot že navedeno, to sposobnost lahko razumemo kot interakcijsko strategijo (prevzeti vlogo) in kot sestavni del diskurzne zmožnosti. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ začenjanje, vzdrževanje in končanje pogovora;
- ▶ poseganje v pogovor ali razpravo, pogosto z naučenimi izrazi, ali z izrazi, s katerimi se pridobi čas za razmislek.

	Prevzemanje vloge govorca (menjava vlog)
C2	Ni opisnikov, glej C1.
C1	Izbrati zna ustrezno sredstvo iz razpoložljivega razpona diskurznih funkcij, s katerim ustrezno prevzame vlogo govorca ali zapolni čas in obdrži vlogo govorca, medtem ko razmišlja.
B2	Ustrezno zna poseči v razpravo in pri tem uporabiti primerna jezikovna sredstva. Ustrezno zna začeti, vzdrževati in končati pogovor z učinkovito menjavo vlog. Začeti zna pogovor, ustrezno in v pravem trenutku prevzeti vlogo govorca ter končati pogovor, ko je to potrebno, čeprav morda tega ne stori vedno najbolj spretno. Uporabljati zna ustaljene fraze (npr. "To pa je težko vprašanje."), da pridobi čas in obdrži vlogo govorca, medtem ko v mislih oblikuje, kaj bo izrazil.
B1	Poseči zna v razpravo o znani temi in z ustreznim sredstvom prevzeti vlogo govorca.
	Začeti, vzdrževati in končati zna preprost pogovor iz oči v oči o vsakdanjih temah ali temah, ki ga zanimajo.

A2	Z uporabo preprostih tehnik zna začeti, vzdrževati ali končati kratek pogovor. Začeti, vzdrževati in končati zna preprost pogovor iz oči v oči.
	Prositi zna za pozornost.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Sodelovanje

Ta lestvica se nanaša na korake v sodelovalnem diskurzu, da se razprava sploh razvija. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ potrditev razumevanja (nižje ravni);
- ▶ sposobnost dajanja povratne informacije in navezovanja lastnega prispevka na prispevek prejšnjih govorcev/kretalcev (višje ravni);
- ▶ povzemanje bistva (dotedanje) razprave (ravni B);
- ▶ vabilo drugim, da se vključijo.

Opomba: Ta lestvica je dodatno razvita pri lestvicah *Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki* in *Sodelovanje za oblikovanje pomena*.

	Sodelovanje
C2	Svoj prispevek zna spretno navezati na prispevke drugih, razširiti zna okvir interakcije in jo usmeriti proti cilju.
C1	Svoj prispevek zna spretno navezati na prispevke drugih.
B2+	Posredovati zna povratne informacije in komentarje ali posredne zaključke ter tako prispevati k poteku razprave. Povzeti in ovrednotiti zna ključne točke razprave o temah s svojega akademskega ali strokovnega področja.
B2	Lahko prispeva k razpravi o stvareh, ki so mu blizu. Potrditi zna razumevanje povedanega, spodbuditi druge k sodelovanju itn. Povzeti zna bistvo dotedanje razprave in predlagati naslednje korake.
B1	Uporabiti zna osnovni repertoar jezikovnih sredstev in strategij, da prispeva k vzdrževanju pogovora ali razprave. Povzeti zna bistvene točke razprave in tako pomaga usmeriti pozornost na njeno bistvo.
	Ponoviti zna del povedanega, da se prepriča, da je razumevanje obojestransko, in pomaga obdržati razvoj zamisli na začrtani poti. Še druge zna povabiti k razpravljanju.
A2	Pokazati zna, da sledi.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Prošnja za pojasnilo

Ta lestvica pomeni poseganje v interakcijo, da oseba pokaže, ali sledi ali ne, z dodatnimi vprašanji pa preverja razumevanje. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ nakazovanje razumevanja ali težave pri razumevanju (nižje ravni);
- ▶ prošnja za ponovitev;
- ▶ dodatna vprašanja za preverjanje razumevanja ali prošnja za več podrobnosti.

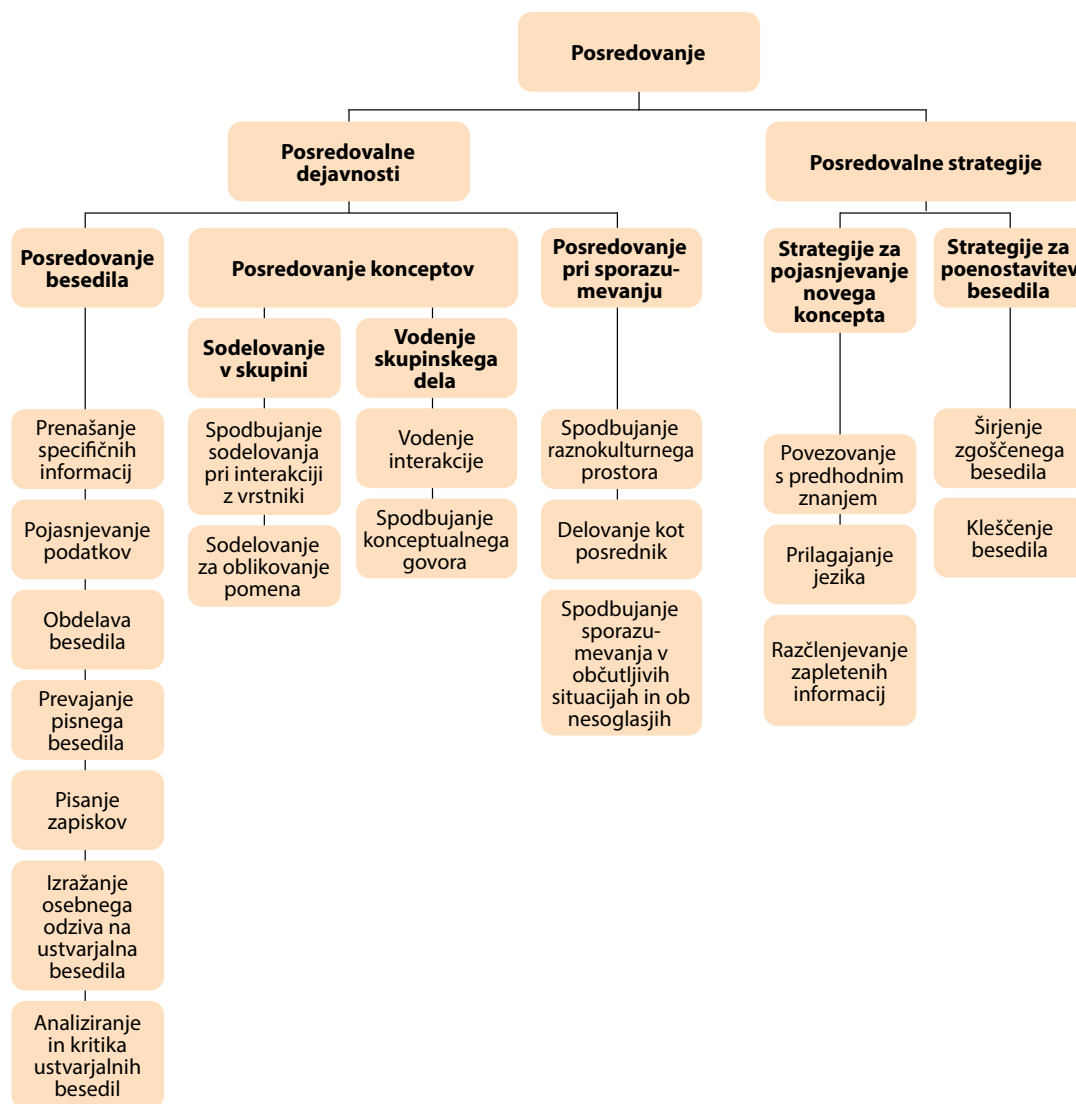
Prošnja za pojasnilo	
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	V živo ali na spletu zna prositi za razlago ali pojasnilo, da se prepriča, ali razume kompleksne, abstraktne ideje v poklicnem/strokovnem ali akademskem kontekstu.
B2	Z dodatnimi vprašanji zna preveriti, ali je pravilno razumel, kaj je nekdo nameraval povedati, in ga prositi, da razloži nejasna mesta.
	V neformalnem pogovoru (s prijatelji) zna prositi za razlago ali pojasnilo, da se prepriča, ali razume kompleksne, abstraktne ideje. Članu skupine zna postaviti dodatna vprašanja, da ta pojasni implicitno izraženo ali slabo artikulirano misel.
B1	Druge člane skupine zna zaprositi za dodatne podrobnosti in pojasnila, da bi se razprava nadaljevala.
	Prositi zna sogovorca, naj pojasni ali podrobneje razloži, kar je pravkar povedal.
A2	Kadar česa ne razume, zna zelo preprosto prositi sogovorca, naj ponovi.
	Z ustaljenimi sredstvi zna prositi za razlago ključnih besed/kretnj ali fraz, ki jih ni razumel.
	Nakazati zna, da ni sledil. Nakazati zna, da ni razumel, in prositi, naj mu besedo/kretnjo črkujejo/ponovijo.
A1	Preprosto zna izraziti, da ne razume.
	S preprostimi besedami/kretnjami, intonacijo in gestikulacijo zna nakazati, da ne razume.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.4 POSREDOVANJE

Razvoj in validacija lestvic za posredovanje sta opisana v besedilu *Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR* (North in Piccardo 2016; Oblikovanje ponazoritvenih opisnikov za vidike posredovanja za SEJO). Cilj je bil zagotoviti opisnike SEJA za širši vidik posredovanja, ki je predstavljen v dokumentu *Education, mobility, otherness – The mediation functions of schools* (Coste in Cavalli 2015; Izobraževanje, mobilnost, drugost: posreduvalne funkcije šol).

Pri posredovanju uporabnik/učenec deluje kot družbeni agens, ki gradi mostove in pomaga oblikovati ali prenesti pomen, včasih v okviru enega jezika, včasih med dvema načinoma (npr. iz govornega v znakovni in obratno, v medkodnem sporazumevanju), včasih iz enega jezika v drugega (medjezikovno posredovanje). Poudarek je na vlogi jezika v procesih, kot so oblikovanje prostora in pogojev za sporazumevanje in/ali učenje, sodelovanje za oblikovanje novega pomena, spodbujanje drugih k oblikovanju ali razumevanju novega pomena in prenašanje novih informacij v ustrezni obliki. Kontekst je lahko družbeni, pedagoški, kulturni, jezikovni ali poklicni/strokovni.

Slika 14: Posredovalne dejavnosti in strategije.

3.4.1 Posredovalne dejavnosti

Obstajajo številni vidiki posredovanja, vsi pa imajo nekatere skupne značilnosti. Na primer, pri posredovanju se manj ukvarjamo s svojimi potrebami, idejami ali izražanjem in se bolj posvetimo potrebam, zamislim ali izražanju osebe ali oseb, za katere posredujemo. Oseba, ki je vključena v posredovanje, mora imeti dobro razvito čustveno inteligenco ali biti dovolj odprta, da jo razvije, da ima v sporazumevalni situaciji dovolj empatije do stališč in čustvenih stanj drugih. Izraz *posredovanje (mediacija)* se uporablja tudi za opis družbenega in kulturnega procesa ustvarjanja pogojev za sporazumevanje in sodelovanje, soočanje z občutljivimi situacijami in napetostmi, do katerih lahko pride, in za njihovo blaženje. Uporabniki bi se morali zavedati, da zlasti pri medjezikovnem in medkodnem posredovanju to neizogibno vključuje socialne, kulturne in raznojezične zmožnosti. S tem se poudarja, da v praksi posamezne vrste posredovanja ni mogoče popolnoma ločiti od druge. Pri prilagajanju opisnikov kontekstu uporabnikov naj bi ti zato te kategorije opisnikov prosto kombinirali, da bodo ustrezali njihovi lastni perspektivi.

Lestvice za posredovanje so zbrane v tri skupine, ki odražajo načine, kako poteka posredovanje.

Posredovanje besedila vključuje prenos vsebine besedila drugi osebi, do katerega ta pogosto nima dostopa zaradi jezikovnih, kulturnih, semantičnih ali tehničnih ovir. V tem smislu se izraz posredovanje uporablja tudi v SEJU 2001. Prvi niz predlaganih lestvic opisnikov, običajno za medjezikovno interpretacijo, vse bolj vključujejo v jezikovne kurikule (npr. v Švici, Nemčiji, Avstriji, Italiji, Grčiji in Španiji). Vendar pa je bil ta koncept nadalje razvit tako, da vsebuje posredovanje besedila zase (npr. izdelavo zapiskov med predavanjem) ali za izražanje

odzivov na besedila, zlasti ustvarjalna in leposlovna.

Posredovanje konceptov se nanaša na proces omogočanja dostopa do znanja in konceptov drugim, zlasti če do njih ne morejo dostopati sami neposredno. To je temeljno načelo starševstva, mentorstva, poučevanja in usposabljanja, pa tudi sodelovalnega učenja in dela. Posredovanje konceptov vključuje dva komplementarna vidika: na eni strani tvorjenje in razširjanje pomena ter na drugi strani omogočanje in spodbujanje ugodnih pogojev za tovrstno izmenjavanje in oblikovanje konceptov.

Cilj lestvice *Posredovanje pri sporazumevanju* je spodbujanje sporazumevanja in usmerjanje uspešnega sporazumevanja med uporabniki/učenci, v katerih stališčih so lahko osebne, sociokulturne, sociolingvistične ali intelektualne razlike. Posrednik se trudi pozitivno vplivati na vidike dinamičnega odnosa med vsemi udeleženci in tudi z njimi. Pogosto je kontekst posredovanja dejavnost, pri kateri imajo udeleženci skupne sporazumevalne cilje, vendar ni nujno, da je vedno tako. V to vključene spretnosti so pomembne v diplomaciji, pri pogajanjih, poučevanju in pri reševanju sporov ter tudi v vsakodnevni družbeni interakciji in interakciji na delovnem mestu. Posredovanje pri sporazumevanju torej predvsem zadeva osebna srečanja in zato so lestvice opisnikov zagotovljene samo za govorne dejavnosti sporazumevanja. To ni zaključen seznam – uporabniki si lahko zamislijo tudi druge vrste posredovalnih dejavnosti.

Splošno posredovanje

	Splošno posredovanje
C2	Učinkovito in naravno zna posredovati, pri čemer prevzema različne vloge glede na potrebe vključenih in okoliščine ter pri tem prepozna pomenske odtenke in skrite pomene ter usmerja občutljivo razpravo. Jasno in v tekočem, dobro strukturiranem jeziku zna pojasniti, kako so predstavljena dejstva in argumenti, pri čemer natančno prenese mnenja in večino pomenskih odtenkov udeležencev ter opozori na sociokulturne implikacije (npr. raba registra, podtonov, ironije in sarkazma).
C1	Učinkovito zna delovati kot posrednik, pri čemer z razlaganjem različnih perspektiv pomaga ohraniti pozitivno interakcijo, pojasnjuje nejasnosti/dvoumnosti, predvideva nesporazume in diplomatsko posreduje, da preusmeri pogovor. Navezovati se zna na različne prispevke v razpravi, pri čemer z vrsto vprašanj spodbuja razpravljanje. Iz dolgih, kompleksnih besedil, ne glede na to, ali se nanašajo na njegova interesna področja ali ne, zna jasno in v tekočem, dobro strukturiranem jeziku posredovati pomembne ideje, vključno z mnenji in večino pomenskih odtenkov udeležencev.
B2	Vzpostavi zna spodbudno okolje za izmenjavanje idej in spodbujati razpravo o občutljivih zadevah, pri čemer spoštuje različna stališča, spodbuja ljudi, da se poglobijo v zadeve, in z občutkom prilagaja način svojega izražanja. Navezovati se zna na ideje drugih in predlaga poti naprej. Prenesti zna glavno vsebino dobro strukturiranih, vendar vsebinsko kompleksnih besedil o temah s področij njegovega strokovnega/poklicnega, akademskega ali osebnega interesa, pri čemer pojasni mnenja in namene sogovorcev.

	Splošno posredovanje
B2	Sodelovati zna z ljudmi iz različnih okolij, pri čemer ustvarja pozitivno vzdušje z zagotavljanjem podpore, postavljanjem vprašanj, da ugotovi skupne cilje, primerja mnenja o tem, kako jih doseči in pojasnjuje predloge, kaj bi bilo treba storiti v nadaljevanju. Naprej zna razvijati ideje drugih, postavljati vprašanja, ki spodbudijo odzive iz različnih perspektiv, in predlagati rešitve ali nadaljnje korake. Zanesljivo zna posredovati podrobne informacije in argumente, npr. pomembne točke, ki jih vsebujejo kompleksna, vendar dobro strukturirana besedila s področij njegovega strokovnega/poklicnega, akademskega ali osebnega interesa.
B1	Sodelovati zna z ljudmi iz drugih okolij, pri čemer s postavljanjem enostavnih vprašanj in odgovarjanjem nanje kaže zanimanje in empatijo, oblikuje predloge in se odziva nanje, sprašuje, ali se drugi strinjajo, ter predlaga alternativne pristope. Prenesti zna glavne točke iz dolgih besedil, tvorjenih v nezahtevnem jeziku o temah, ki ga osebno zanimajo, če lahko preveri pomen določenih izrazov. Predstaviti zna osebe iz različnih kulturnih okolij in pri tem pokaže zavedanje, da so lahko nekatera vprašanja razumljena različno, ter zna povabiti druge, naj prispevajo svoje znanje in izkušnje ter predstavijo svoja stališča. Posredovati zna informacije, podane v jasnih, dobro strukturiranih informativnih besedil o temah, ki jih pozna, ga osebno zanimajo ali pa so aktualne, čeprav ima zaradi omejenega besedišča včasih težave pri izražanju.

A2	K interakciji lahko prispeva, če drugi govorijo počasi in mu kdo pomaga, da sodeluje in izraža svoje predloge. Posredovati zna pomembne informacije iz jasno strukturiranih kratkih, preprostih informativnih besedil, če se ta nanašajo na konkretne, znane teme in so oblikovana v preprostem vsakdanjem jeziku.
A1	S preprostimi besedami zna prositi za pojasnilo. Prepozna lahko nastale težave in zna preprosto nakazati očitno naravo problema. Posredovati zna glavne točke iz kratkih, preprostih pogovorov ali besedil o vsakdanjih temah, ki ga trenutno zadevajo, če so tvorjeni jasno v preprostem jeziku.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.4.1.1 Posredovanje besedila

Za vse opisnike v lestvicah v tem podpoglavju sta lahko jezik A in jezik B dva različna jezika, dve različici ali načina istega jezika, različna registra iste različice ali kombinacija naštetega. Vendar pa sta lahko tudi identična: SEJO (2001) jasno pove, da posredovanje lahko poteka tudi samo v enem jeziku. Vendar pa posredovanje lahko vključuje tudi več jezikov, različic ali načinov; lahko gre za jezik C ali celo jezik D. Opisniki za posredovanje so v vseh teh primerih enako uporabni. Pri prilagajanju opisnikov svojemu kontekstu bi si zato uporabniki mogoče želeli natančno opredeliti vključene jezike/različice/načine. Za lažjo uporabo se opisniki nanašajo samo na jezik A in B.

Pomembno je tudi poudariti, da ponazoritveni opisniki, ponujeni v tem podpoglavju, niso namenjeni opisu zmožnosti poklicnih tolmačev ali prevajalcev. Opisniki se osredotočajo na jezikovne zmožnosti ob upoštevanju, kaj lahko uporabnik/učenec na tem področju naredi v neformalnih, vsakodnevnih situacijah. Zmožnosti in strategije prevajanja in tolmačenja so povsem drugo področje.

Prenašanje specifičnih informacij

Prenašanje specifičnih informacij se nanaša na način, kako so za dani trenutek pomembne informacije vzete iz ciljnega besedila in prenesene nekemu drugemu. Tu je bolj kot na glavnih idejah ali argumentaciji, ki so predstavljene v besedilu, poudarek na specifični vsebini, pomembni v danem trenutku. *Prenašanje specifičnih informacij* je povezano z *Branjem za orientacijo* (čeprav so te informacije lahko podane ustno v javni objavi ali nizu navodil). Uporabnik/učenec pregleda izvorno besedilo za potrebne informacije in jih prenese prejemniku. Ključni koncepti v teh dveh lestvicah so:

- ▶ prenašanje informacij o času, kraju, cenah itn. iz objav ali pisnega/znakovnega gradiva;
- ▶ prenašanje nizov napotkov ali navodil;
- ▶ prenašanje specifičnih, pomembnih informacij iz informativnih besedil, kot so vodniki in brošure, iz dopisovanja ali iz daljših, zahtevnih besedil, kot so članki, poročila itn.

Napredovanje po lestvici: pred A1 in na A1 zna uporabnik/učenec prenašati enostavne informacije, kot so čas, kraji in številke, medtem ko na A2 prenaša informacije iz preprostih besedil, kot so navodila in obvestila. Ko doseže raven B1, zna izbrati in prenesti specifične, pomembne informacije in preproste govorne objave ter besedila, kot so prospekti, brošure in pisma. Ko doseže raven B2, zna zanesljivo prenesti podrobne informacije iz uradnega dopisovanja ali iz določenih poglavij dolgih, zahtevnih besedil. Kot pri lestvici Izmenjava informacij tudi tu ni opisnikov za ravni C, saj opravila za prenos informacij ne zahtevajo znanja jezika na ravni C.

V obeh lestvicah lahko jezik A in jezik B pomenita različne jezike, različice istega jezika, registre iste različice, načine izražanja istega jezika ali različice ali katerokoli kombinacijo naštetega. Lahko pa gre tudi za isti jezik. V prvem primeru naj uporabniki navedejo jezike/različice/načine izražanja; v drugem primeru pa naj preprosto odstranijo dele, ki so v oklepaju.

Prenašanje specifičnih informacij		
	Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno	Prenašanje specifičnih informacij – pisno
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
C1	Razložiti zna (v jeziku B) pomen specifične informacije v določenem delu dolgega, zapletenega besedila (v jeziku A).	<i>Ni opisnikov, glej B2.</i>
B2	Prenesti zna (v jeziku B), katere predstavitve (v jeziku A) na konferenci, kateri članki v knjigi (v jeziku A) so posebej pomembni za določen namen.	Pisno zna prenesti (v jeziku B), katere predstavitve na konferenci (v jeziku A) so pomembne, pri čemer poudari, katere bi bilo vredno podrobneje preučiti. Pisno zna prenesti (v jeziku B) bistvo/pomembne točke iz vsebinsko zapletenih, vendar dobro strukturiranih besedil (v jeziku A) s področij njegovega strokovnega/poklicnega, akademskega ali osebnega interesa. Pisno zna prenesti (v jeziku B) bistvo/pomembne točke iz članka (v jeziku A) v znanstveni ali strokovni reviji.
B1	Prenesti zna (v jeziku B) glavne točke iz uradnega dopisovanja in/ali poročil (v jeziku A) o splošnih temah in o temah, povezanih z njegovimi interesnimi področji. Prenesti zna (v jeziku B) vsebino jasno in z normalno hitrostjo posredovanih javnih objav in sporočil (v jeziku A). Prenesti zna (v jeziku B) vsebino podrobnih napotkov ali navodil, če so jasno artikulirani (v jeziku A). Prenesti zna (v jeziku B) specifične informacije iz preprostih informativnih besedil (kot so prospekti, brošure, obvestila, pisma in e-sporočila) (v jeziku A).	V pisnem poročilu zna prenesti (v jeziku B) pomembne sklepe sestanka (v jeziku A). Pisno zna prenesti pomembne točke iz uradnega dopisovanja (v jeziku A). Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične informacije iz besedil (posredovanih v jeziku A) o znanih temah (npr. klici, objave in navodila). Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične, pomembne informacije iz preprostih informativnih besedil (v jeziku A) o znanih temah.
A2+	Prenesti zna (v jeziku B) ključno misel iz jasnega sporočila (v jeziku A) o znanih vsakdanjih temah, čeprav mora morda sporočilo poenostaviti in iskati besede/kretnje. Prenesti zna (v jeziku B) specifične, pomembne informacije iz kratkih, preprostih besedil, napisov in obvestil (v jeziku A) o znanih temah.	Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične informacije iz kratkih in preprostih informativnih besedil (v jeziku A), če se besedilo nanaša na konkretne, znane teme in je tvorjeno v preprostem vsakdanjem jeziku.

Prenašanje specifičnih informacij	
	Prenašanje specifičnih informacij – pisno
A2	<p>Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno</p> <p>Prenesti zna (v jeziku B) bistvo kratkih, jasnih, preprostih sporočil, navodil in objav, če so izraženi počasi in jasno v preprostem jeziku (v jeziku A).</p> <p>Preprosto zna prenesti (v jeziku B) niz kratkih, preprostih navodil, če je izvirmik (v jeziku A) artikuliran jasno in počasi.</p>
A1	<p>Prenesti zna (v jeziku B) preprosto, predvidljivo informacijo o času in kraju, ki je izražena v obliki kratke, preproste trditve (v jeziku A).</p>
Pred A1	<p>Prenesti zna (v jeziku B) preprosta navodila o kraju in času (v jeziku A), če so ponovljena zelo počasi in jasno.</p> <p>Prenesti zna (v jeziku B) zelo osnovne informacije (npr. številke in cene) iz kratkih, preprostih, ilustriranih besedil (v jeziku A).</p>
	<p>Navesti zna (v jeziku B) ključne točke iz kratkih, jasnih in preprostih sporočil in obvestil (v jeziku A), če so posredovana jasno in počasi.</p> <p>Navesti zna (v jeziku B) specifične informacije iz preprostih besedil (v jeziku A) o vsakdanjih temah ali v zvezi s stvarmi, ki ga trenutno zadevajo.</p> <p>Navesti zna (v jeziku B) imena, številke, cene in zelo preproste informacije v zvezi s stvarmi, ki ga trenutno zadevajo (ki so podane v jeziku A), če so artikulirane jasno in zelo počasi ter večkrat ponovljene.</p> <p>Navesti zna (v jeziku B) imena, številke, cene in zelo preproste informacije iz besedil (v jeziku A) v zvezi s stvarmi, ki ga trenutno zadevajo, če so tvorjena v zelo preprostem jeziku in vključujejo ilustracije.</p>

Pojasnjevanje podatkov

Ta lestvica se nanaša na pretvarjanje podatkov, predstavljenih v slikah (grafih, diagramih itn.), v besedilo. Uporabnik/učenec to lahko naredi kot del predstavitve v programu PowerPoint ali ko prijatelju ali kolegu pojasnjuje ključne informacije, predstavljene v grafični obliki, ki spremljajo članke, vremensko napoved ali informacije s področja financ. Ključni koncepti v teh dveh lestvicah so:

- ▶ opisovanje grafičnega gradiva o poznanih temah (npr. grafikonih, vremenske karte);
- ▶ predstavljanje gibanj v grafikonih;
- ▶ komentiranje paličnih/stolpčnih grafikonov;
- ▶ izbiranje in razlaganje najpomembnejših ugotovitev iz empiričnih podatkov, predstavljenih grafično.

Napredovanje po lestvici: višja kot je raven, bolj zahtevne so slikovne informacije, od vsakdanjih (npr. vremenske karte) do zahtevnih slikovnih prikazov, ki spremljajo znanstvena in visoko strokovna besedila. Poleg tega, višja kot je raven, bolj zahtevne so dejavnosti sporazumevanja (razlaganje izvirnih podatkov, opisovanje najpomembnejših točk, razlaganje podrobnosti). Za ravni A1 in A2 ni opisnikov. Na ravni A2+ zna uporabnik/učenec opisati preproste vizualne podobe o znanih temah, medtem ko zna na ravni B1 opisati splošna gibanja in podrobne informacije v diagramih s svojih interesnih področij. Na ravni B2 je pozornost osredotočena na zanesljivo interpretacijo zahtevnih podatkov, medtem ko zna na ravni C2 uporabnik/učenec interpretirati in opisovati različne oblike empiričnih podatkov iz konceptualno zapletenih raziskav.

V obeh lestvicah lahko *jezik A* in *jezik B* pomenita različne jezike, različice istega jezika, registre iste različice, načine izražanja istega jezika ali različice ali katerokoli kombinacijo naštetega. Lahko pa gre tudi za isti jezik. V prvem primeru naj uporabniki navedejo jezike/različice/načine izražanja; v drugem primeru pa naj preprosto odstranijo dele, ki so v oklepaju.

Pojasnjevanje podatkov (iz grafikonov, diagramov itn.)		
Pojasnjevanje podatkov – govorno ali znakovno	Pojasnjevanje podatkov - pisno	
C2	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) raznovrstne empirične podatke in slikovno predstavljene informacije (z besedilom v jeziku A) iz konceptualno zahtevnih raziskav o znanstvenih ali strokovnih temah.	Pisno zna interpretirati in predstaviti (v jeziku B) empirične podatke v različnih oblikah (z besedilom v jeziku A) iz konceptualno kompleksnih raziskav o znanstvenih ali strokovnih temah.
C1	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) glavne točke in podrobnosti iz zahtevnih diagramov in drugih slikovno predstavljenih informacij (z besedilom v jeziku A) o znanstvenih ali strokovnih temah.	Pisno zna jasno in zanesljivo interpretirati in predstaviti (v jeziku B) najpomembnejše točke iz zahtevnih diagramov in drugih vizualno organiziranih podatkov (z besedilom v jeziku A) o kompleksnih znanstvenih ali strokovnih temah.
B2	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) podrobne informacije iz zahtevnih diagramov, shem in drugih slikovno predstavljenih informacij (z besedilom v jeziku A) o temah s svojega interesnega področja.	Pisno zna zanesljivo interpretirati in predstaviti (v jeziku B) podrobne informacije iz diagramov in vizualno organiziranih podatkov (z besedilom v jeziku A) s svojih interesnih področij.
B1	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) podrobne informacije iz diagramov o temah s svojega interesnega področja (z besedilom v jeziku A), čeprav lahko zaradi leksikalnih vrzeli občasno okleva ali se netočno izraža.	S pomočjo slovarja ali drugih referenčnih gradiv zna pisno jasno in zanesljivo interpretirati in predstaviti (v jeziku B) splošna gibanja, prikazana v preprostih diagramih (npr. grafikonih, stolpčnih diagramih) (z besedilom v jeziku A) pomembne točke podrobneje razložiti.
A2	Interpretirati in opisati zna (v jeziku B) splošna gibanja iz preprostih diagramov (npr. grafikonov, stolpčnih diagramov) (z besedilom v jeziku A), čeprav ima lahko zaradi leksikalnih omejitev včasih težave z izrazitvijo.	S preprostimi stavki zna opisati (v jeziku B) glavna dejstva o znanih temah, prikazana slikovno (npr. na vremenski karti, v prikazu poteka česa) (z besedilom v jeziku A).
A1	Interpretirati in opisati zna (v jeziku B) preproste slikovne prikaze o znanih temah (npr. vremensko karto, potek česa) (z besedilom v jeziku A), čeprav so lahko premori, napačni začetki in samopopravki zelo očitni.	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>	<i>Ni opisnikov.</i>
	<i>Ni opisnikov.</i>	<i>Ni opisnikov.</i>

Obdelava besedila

Obdelava besedila vključuje razumevanje informacij in trditev, vključenih v izvirno besedilo, in njihov prenos v drugo besedilo, običajno v bolj zgoščeni obliki, na način, ki ustreza kontekstu. Z drugimi besedami, rezultat pomeni zgostitev in/ali preoblikovanje prvotnih informacij in argumentov, z osredotočenjem na glavne točke in ideje iz izvirnega besedila. Ključna beseda v lestvicah za obdelavo besedila je *povzemanje*. Medtem ko pri *Prenašanju specifičnih informacij* uporabnik/učenec skoraj gotovo ne bo prebral celotnega besedila (razen če je iskana informacija dobro skrita), pa mora pri *Obdelavi besedila* najprej popolnoma razumeti vse glavne točke v izvirnem besedilu. *Obdelava besedila* je povezana z lestvico *Branje za iskanje informacij in utemeljitev* (včasih imenovano tudi branje z iskanjem podrobnosti ali natančno branje), čeprav so informacije lahko posredovane ustno v predstavitvi ali na predavanju. Uporabnik/učenec se lahko potem odloči predstaviti informacije prejemniku v povsem drugačnem vrstnem redu, odvisno od cilja sporazumevalnega dejanja. Ključni koncepti v teh dveh lestvicah so:

- ▶ povzemanje glavnih točk iz izvirnega besedila;
- ▶ primerjanje takšnih informacij in argumentov iz različnih virov;
- ▶ prepoznavanje ciljnega občinstva, namena in stališč izvirnika ter njihovo pojasnjevanje prejemniku.

Napredovanje po lestvici: na splošno ob napredovanju na lestvici velja, da bolj kot je proces, opisan v opisniku, spoznavno in jezikovno zahteven, večja je raznolikost besedilnih vrst; višja kot je stopnja kompleksnosti besedil in abstraktnosti tem, bolj je besedišče izborna. Za raven A1 ni opisnikov. Na ravni A2 mora učenec morda dopolniti svoj omejeni repertoar z gestikuliranjem, risanjem ali izrazi, izposojenimi iz drugih jezikov. Na nižji ravni so izvirna besedila preprostejša, dejansko bolj v zvezi z vsakdanjimi temami in temami, ki ga trenutno zanimajo. Ko doseže raven B1, besedila vključujejo televizijske programe, pogovore in dobro strukturirana besedila o temah, ki ga zanimajo. Ko doseže raven B2, uporabnik/učenec lahko združi informacije iz številnih virov, na primer razgovorov, dokumentarnih filmov, filmov in zapletenih besedil s svojih interesnih področij, in o njih poroča. Ko doseže ravni C, lahko povzame dolga in zahtevna strokovna ali znanstvena besedila v dobro strukturiranem jeziku, pri čemer izlušči stališča in posredno izražena mnenja ter pojasni pretanjene razlike v predstavitvi dejstev in argumentov.

V obeh lestvicah lahko *jezik A* in *jezik B* pomenita različne jezike, različice istega jezika, registre iste različice, načine izražanja istega jezika ali različice ali katerokoli kombinacijo naštetega. Lahko pa gre tudi za isti jezik. V prvem primeru naj uporabniki navedejo jezike/različice/načine izražanja; v drugem primeru pa naj preprosto odstranijo dele, ki so v oklepaju.

Obdelava besedila		Obdelava besedila – pisna
	Obdelava besedila – govorna ali znakovna	
C2	<p>Pojasniti zna (v jeziku B) izluščene zaključke, kadar povezave niso jasne in je pomen le nakazan (v jeziku A), in poudariti sociokulturne implikacije v izražanju (npr. namerno nedoločno izražanje, ironija, sarkazem).</p>	<p>Pisno zna pojasniti (v jeziku B), kako so dejstva in argumenti predstavljeni v besedilu (v jeziku A), zlasti ko posreduje stališče nekoga drugega, pri čemer opozori na avtorjevo namerno nedoločno izražanje, uporabo zakrite kritike, ironije in sarkazma.</p>
C1	<p>Povzeti zna (v jeziku B) dolga, zahtevna besedila (v jeziku A).</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) razpravo (v jeziku A) o zadevah s svojega akademskega ali strokovnega področja, pri čemer razdela in tehta različna stališča ter opredeli najpomembnejše točke.</p> <p>V tekočem, dobro strukturiranem jeziku (v jeziku B) zna jasno povzeti glavne točke iz zahtevnih besedil (v jeziku A) s področij, ki se ne nanašajo na njegovo strokovno področje, čeprav morda določene tehnične koncepte občasno preveri.</p> <p>Pojasniti zna (v jeziku B) pretanjene razlike v predstavitvi dejstev in argumentov (v jeziku A).</p> <p>Izbrati zna informacije in argumente iz zapletenega besedila (v jeziku A), da bi razpravljal o neki temi (v jeziku B), pri čemer dodaja komentarje, svoje mnenje itn.</p> <p>Pojasniti zna (v jeziku B) stališče ali mnenje, izraženo v izvirnem besedilu (v jeziku A) o specializirani temi, pri čemer svoje zaključke podpre s sklicevanjem na določene odlomke v izvirniku.</p>	<p>Pisno zna povzeti (v jeziku B) dolga, zahtevna besedila (v jeziku A) in pri tem ustrezno tolmači vsebino, če lahko občasno preveri natančen pomen redkih, tehničnih izrazov.</p> <p>Pisno zna povzeti dolga in zahtevna besedila (v jeziku A) (npr. znanstveni članek, politično analizo, odlomek romana, uvodnik, literarno kritiko, poročilo ali odlomek iz znanstvene knjige) za določeno občinstvo, pri čemer upošteva slog in zvrst izvirnika.</p>
B2+	<p>V dobro strukturiranem jeziku zna jasno povzeti (v jeziku B) informacije in argumente iz zahtevnih besedil (v jeziku A) o širokem razponu tem s svojega poklicnega in interesnih področij.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke zahtevnih razprav (v jeziku A), pri čemer tehta različna predstavljena stališča.</p>	<p>Pisno zna povzeti (v jeziku B) glavno vsebino dobro strukturiranih, vendar vsebinsko zapletenih besedil (v jeziku A) o temah s področij svojega strokovnega, akademskega ali osebnega interesa.</p> <p>Pisno zna primerjati, vzporejati in sintetizirati (v jeziku B) informacije in stališča iz znanstvenih in strokovnih publikacij (v jeziku A) s področij svojega posebnega interesa.</p> <p>Pisno zna pojasniti (v jeziku B) stališče, izraženo v zahtevnem besedilu (v jeziku A); svoje sklepe podpre s sklicevanjem na specifične informacije v izvirniku.</p>

Obdelava besedila	
	Obdelava besedila – pisna
B2	<p>Povzeti zna informacije in argumente iz več virov (v jeziku A) ter o njih poročati (v jeziku B).</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) širok razpon stvarnih in domišljjskih besedil (v jeziku A), komentirati nasprotujoča si stališča in glavne teme ter o njih razpravljati.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) pomembne točke iz daljših, zahtevnih besedil (v jeziku A) o aktualnih temah ter temah s svojih interesnih področij.</p> <p>Prepozna lahko občinstvo, ki mu je namenjeno besedilo (v jeziku A) o temi, ki ga zanima, in zna pojasniti (v jeziku B) avtorjev namen, stališča in mnenje.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) odlomke novic, intervjujev ali dokumentarnih oddaj, ki vsebujejo mnenja, argumente in razpravljanja (v jeziku A).</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) zgodbo in potek dogodkov v filmu ali gledališki igri (v jeziku A).</p>
B1+	<p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke dolgih besedil (v jeziku A) o temah s svojih interesnih področij, če lahko preveri pomen določenih izrazov.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) kratko pripoved ali članek, govor, razpravo, intervju ali dokumentarno oddajo (v jeziku A) in odgovoriti na dodatna vprašanja o podrobnostih.</p> <p>Zbrati zna kratke informacije iz več virov (v jeziku A) in jih povzeti (v jeziku B) za nekoga drugega.</p>
B1	<p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke iz jasnih, dobro strukturiranih besedil (v jeziku A) o temah, ki jih pozna ali ga osebno zanimajo, čeprav ima zaradi omejenega besedišča včasih težave pri izražanju.</p> <p>Preprosto zna povzeti (v jeziku B) glavno vsebino preprostih besedil (v jeziku A) o znanih temah (npr. kratek posnetek intervjuja ali članek v reviji, potovalni katalog).</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke iz pogovora (v jeziku A) o temah, ki ga osebno zanimajo ali so aktualne, če ljudje jasno artikulirajo.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke dolgih besedil, posredovanih ustno (v jeziku A), o temah s svojih interesnih področij, če lahko večkrat posluša ali pogleda.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke ali dogodke iz TV-programov in videoposnetkov (v jeziku A), če jih lahko večkrat pogleda.</p>
	<p>Pisno zna povzeti (v jeziku B) glavno vsebino zapletenih besedil (v jeziku A) o temah, povezanih z njegovimi interesnimi področji in specializacijo.</p>
	<p>Pisno zna povzeti (v jeziku B) informacije in argumente iz besedil (v jeziku A) o aktualnih temah ali temah osebnega interesa.</p>
	<p>Pisno zna povzeti (v jeziku B) glavne točke iz preprostih informativnih besedil (v jeziku A) o temah, ki ga zanimajo ali so aktualne, če so govorjena besedila jasno artikulirana.</p> <p>Preprosto zna parafrazirati kratke pisne odlomke. Pri tem uporablja izrazitve in zaporedje iz izvirnega besedila.</p>

Obdelava besedila	
	Obdelava besedila – pisna
	<p>Obdelava besedila – govorna ali znakovna</p> <p>Prenesti zna (v jeziku B) glavne točke iz preprostih televizijskih ali radijskih poročil (v jeziku A) o dogodkih, športu, nesrečah itn., če so teme znane ter govor počasen in jasen.</p> <p>V preprostih stavkih zna prenesti (v jeziku B) informacije iz jasno strukturiranih, kratkih, preprostih besedil (v jeziku A), ki so opremljena z ilustracijami ali preglednicami.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) bistvo/glavne točke preprostih, kratkih informativnih besedil (v jeziku A) o znanih temah.</p> <p>Posredovati zna (v jeziku B) glavne točke iz jasno strukturiranih, kratkih in preprostih besedil (v jeziku A), pri čemer si pomaga tako, da svoj omejeni repertoar dopolnjuje z drugimi sredstvi (npr. gestikulacijo, risbami, besedami/kretnjami iz drugih jezikov).</p> <p>Postredovati zna (v jeziku B) preproste, predvidljive informacije iz kratkih, zelo preprostih napisov in obvestil, plakatov in programov (v jeziku A).</p>
A2	<p>Obdelava besedila – pisna</p> <p>V obliki točk zna navesti (v jeziku B) pomembne informacije iz kratkih, preprostih besedil (v jeziku A), če se ta nanašajo na konkretne, znane teme in vsebujejo preprost vsakdanji jezik.</p> <p>Izbrati in ponoviti zna ključne besede in fraze ali kratke stavke iz kratkega besedila, primernega njegovi omejeni zmožnosti in izkušnjam.</p> <p>V preprostem jeziku zna prenesti (v jeziku B) zelo kratka besedila (v jeziku A) o znanih in vsakdanjih temah, ki vsebujejo najpogostejše izraze; kljub napakam je besedilo razumljivo.</p> <p>Prepisati zna kratka besedila, ki so natisnjena ali napisana v čitljivem rokopisu.</p>
A1	<p>S pomočjo slovarja zna (v jeziku B) posredovati pomen preprostih fraz (v jeziku A).</p> <p>Prepisati zna posamezne besede in kratka besedila, ki so natisnjena v standardni obliki.</p>
Pred A1	Ni opisnikov.

Prevajanje pisnega besedila

Prevajanje pisnega besedila – govorno/znakovno je pretežno neformalna dejavnost, ki v vsakdanjem osebnem in poklicnem življenju nikakor ni neobičajna. Gre za proces spontanega ustnega prevajanja pisnega besedila, pogosto obvestila, pisma, elektronskega ali drugega sporočila. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ zagotavljanje grobega, približnega prevoda;
- ▶ posredovanje bistvenih informacij;
- ▶ posredovanje pomenskih odtenkov (višje ravni).

Napredovanje po lestvici: poteka od grobega prevajanja rutinskih, vsakdanjih informacij iz enostavnih besedil na nižjih ravneh do prevajanja z naraščajočo tekočnostjo izražanja in pravilnostjo besedil, ki postajajo vse bolj zapletena. Razlikovanje med ravnmi od A1 do B1 je skoraj izključno zaradi vrste besedil. Ko doseže raven B2, zna uporabnik/učenec ustno prevesti kompleksna besedila, ki vsebujejo informacije in argumente o temah z njegovega strokovnega/poklicnega, akademskega ali interesnega področja, na ravneh C pa zna tekoče prevesti kompleksna besedila iz širokega obsega splošnih in specializiranih tem, pri čemer zaobjame pomenske odtenke in implikacije.

Prevajanje pisnega besedila – pisno je po svoji naravi bolj formalen postopek, kot je takojšnje ustno prevajanje brez vnaprejšnje priprave. Vendar pa ta lestvica ni namenjena opisovanju dejavnosti poklicnih prevajalcev ali njihovemu usposabljanju. V resnici lestvica ne opisuje prevajalskih zmožnosti. Poleg tega poklicni prevajalci, kot so na primer poklicni tolmači, svoje zmožnosti razvijajo skozi celotno poklicno pot. Potrebna jezikovna raven za prevajanje je odvisna tudi od vrste besedila. Literarno prevajanje denimo zahteva raven znanja na C2 ali višje. Kot je bilo omenjeno v razpravi o ravneh SEJA v podpoglavju o ključnih vidikih SEJA, C2 ni najvišja opredeljena raven znanja drugega/tujega jezika. Dejansko je to srednja raven na petstopenjski lestvici za literarno prevajanje, pripravljene v okviru [projekta PETRA](#).⁵⁰ Po drugi strani pa se raznojezični uporabniki/učenci s skromnejšo stopnjo znanja včasih znajdejo v okoliščinah, kjer se od njih zahteva, naj zagotovijo pisni prevod besedila v poklicnem ali osebnem kontekstu. Od njih se zahteva, da ponovijo vsebinsko sporočilo izvirnika, ne pa da nujno interpretirajo njegov slog in ton tudi v prevodu, kar bi se pričakovalo od poklicnega prevajalca.

Pri uporabi opisnikov na tej lestvici je posebej pomembno, da se vključeni jeziki opredelijo, saj se lestvica namenoma ne ukvarja z vprašanjem prevajanja v prvi jezik in iz njega. To je deloma posledica dejstva, da za vse večje število raznojezičnih oseb "prvi jezik" in "najboljši jezik" (tj. jezik, ki ga najbolje obvladaš) nista vedno sopomenki. Ta lestvica zagotavlja funkcionalni opis jezikovne sposobnosti, ki je potrebna za reproduciranje izvirnega besedila v drugem jeziku. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razumljivost prevoda;
- ▶ obseg, do katerega izvirne izrazitve in strukture (preveč) vplivajo na prevod, v nasprotju z besedilom, ki upošteva konvencije ciljnega jezika;
- ▶ zaobjetje pomenskih odtenkov izvirnika.

Napredovanje po lestvici: napredek je prikazan zelo podobno kot v prejšnji lestvici. Na nižjih ravneh prevajanje vključuje približne prevode kratkih besedil, ki vsebujejo preproste in poznane informacije, medtem ko na višjih ravneh izvirna besedila postajajo vse bolj zapletena, prevajanje pa je vedno bolj natančno in pravilno, tako da bolje odraža izvirnik.

V obeh lestvicah lahko *jezik A* in *jezik B* pomenita različne jezike, različice istega jezika, registre iste različice, načine izražanja istega jezika ali različice ali katerokoli kombinacijo naštetega. Lahko pa gre tudi za isti jezik. V prvem primeru naj uporabniki navedejo jezike/različice/načine izražanja; v drugem primeru pa naj preprosto odstranijo dele, ki so v oklepaju.

Opomba: Kot povsod pri posredovanju med jeziki, lahko uporabniki opisnike dopolnijo z navedbo jezikov.

50. <https://petra-education.eu/>.

Prevajanje pisnega besedila		
	Prevajanje pisnega besedila – govorno ali znakovno	Prevajanje pisnega besedila - pisno
C2	Teško zna ustno prevesti (v jezik B) abstraktna besedila (napisana v jeziku A) o vrsti tem s svojega interesnega, akademskega in poklicnega področja, pri čemer uspešno prenaša mnenja in argumente ter vključuje pomenke odtenke in implikacije.	Prevesti zna (v jezik B) tehnično gradivo izven svojega strokovnega področja (napisano v jeziku A), če vsebinsko natančnost in pravilnost prevoda preveri strokovnjak s tega področja.
C1	Teško zna ustno prevesti (v jezik B) zahtevna besedila (napisana v jeziku A) o širokem razponu splošnih in specializiranih tem, pri čemer zaobjame večino pomenskih odtenkov.	Prevesti zna (v jezik B) abstraktna besedila o družbenih, akademskih in strokovnih temah s svojega področja (napisna v jeziku A), pri čemer uspešno natančno prenaša mnenja in argumente ter njihove pomenke odtenke in implikacije, čeprav se občasno pri izražanju čuti močan vpliv izvornika.
B2	Ustno zna prevesti (v jezik B) zahtevna besedila (napisana v jeziku A) z informacijami in argumenti o temah s svojega poklicnega, akademskega in interesnega področja.	Tvoriti zna jasno organizirane prevode (iz jezika A v jezik B), ki odražajo običajno jezikovno rabo, vendar se pri besednem redu, členjenju na odstavke, rabi ločil in določenih izrazitvah čuti močan vpliv izvornika.
B1	Ustno zna prevesti (v jezik B) besedila (napisana v jeziku A) z informacijami in argumenti o temah s svojega strokovnega, akademskega in interesnega področja, če so napisana v nezahtevnem, standardnem jeziku.	Tvoriti zna prevode (v jezik B), ki zvesto sledijo stavčni in besedilni strukturi izvornika (v jeziku A), pri čemer natančno in pravilno prenaša glavne točke izvornega besedila, četudi se prevod zdi okoren.
A2	Ustno zna približno prevesti (v jezik B) jasna, dobro strukturirana informativna besedila (napisana v jeziku A) o znanih temah ali temah s svojega interesnega področja, čeprav ima pri izražanju zaradi omejenega besedišča včasih težave.	Tvoriti zna približen prevod (iz jezika A v jezik B) preprostih, stvarnih besedil, napisanih v nezapletenem, standardnem jeziku, pri čemer zvesto sledi strukturi izvornika; kljub morebitnim jezikovnim napakam je prevod razumljiv.
A1	Ustno zna približno prevesti (v jezik B) kratka, preprosta vsakdanja besedila (npr. kataloge, obvestila, navodila, pisma in e-sporočila) (napisana v jeziku A).	Tvoriti zna približen prevod (iz jezika A v jezik B) informacij iz kratkih, stvarnih besedil, napisanih v nezapletenem, standardnem jeziku; kljub napakam je prevod razumljiv.
Pred A1	Ustno zna preprosto, na grobo prevesti (v jezik B) kratka, preprosta, vsakdanja besedila (npr. o znanih temah) (napisana v jeziku A), in pri tem zaobjame bistvo.	V preprostem jeziku zna tvoriti približen prevod (iz jezika A v jezik B) zelo kratkih besedil o znanih in vsakdanjih temah, v katerih je uporabljeno najbolj pogosto izražje; kljub napakam je prevod razumljiv.
	Ustno zna preprosto, na grobo prevesti (v jezik B) preproste, vsakdanje besede/kretnje in fraze (napisane v jeziku A) na tablah in obvestilih, plakatih, programih, letakih itn.	S pomočjo slovarja zna prevesti preproste besede in fraze (iz jezika A v jezik B), vendar morda ne izbere vedno ustreznega pomena.
	Ni opisnikov.	Ni opisnikov.

Pisanje zapiskov (predavanja, seminarji, sestanki itn.)

Ta lestvica se nanaša na sposobnost razumevanja ključnih informacij in pisanja koherentnih zapiskov, kar je pomembno v akademskem in poklicnem življenju. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta izhodiščnega besedila, od predstavitev do navodil, preprostih predavanj in sestankov o temah z uporabnikovega strokovnega področja do sestankov in seminarjev o neznanih, zahtevnih temah;
- ▶ obzirnost govorca/uporabnika znakovnega jezika (nižje ravni), od počasnega in razumljivega sporočanja, dodatnih premorov za pisanje zapiskov, preko jasno artikuliranih in dobro strukturiranih predavanj do raznoterih virov;
- ▶ način pisanja zapiskov, od zapiskov v obliki točk (nižje ravni), preko zapiskov o stvareh, ki se uporabniku zdijo pomembne, do izbiranja med tem, kaj zapisati in česa ne;
- ▶ točnost zapiskov (višje ravni), od zapiskov, ki so dovolj natančni za lastno rabo (B1), preko natančnih zapiskov na sestankih z uporabnikovega strokovnega področja (B2) do natančnega zaobjemanja abstraktnih konceptov, odnosov med povedanim, implikacij in namigov.

	Pisanje zapiskov (predavanja, seminarji, sestanki itn.)
C2	Medtem ko sodeluje na sestanku ali seminarju, zna pisati zanesljive zapiske (ali zapisnik) tudi za druge, ki niso prisotni, tudi če je tema zapletena in/ali nepoznana. Zaveda se implikacij in namigov v povedanem in jih zna poleg dejansko izrečenih besed tudi zabeležiti. Selektivno zna pisati zapiske, pri čemer s parafraziranjem in krajšanjem uspešno zaobjame abstraktne koncepte in odnose med idejami.
C1	Pisati zna podrobne zapiske med predavanjem s svojega strokovnega področja. Informacije beleži tako pravilno in natančno, da bi zapiske lahko uporabljali tudi drugi. Med seminarjem ali predavanjem, tudi o neznanih temah, se zna odločati, kaj naj zapiše in česa ne. Iz raznoterih ustnih virov (npr. predavanja, podcasti, strokovne razprave in debate, intervjuji itn.) zna izluščiti pomembne, podrobne informacije in argumente o zahtevnih abstraktnih temah, če sporočanje poteka v običajnem tempu.
B2	Razume jasno strukturirano predavanje o znani temi in dela zapiske o stvareh, ki se mu zdijo pomembne. Pri tem se bolj osredotoča na dejansko izrazitev in tako ne ujame nekaterih informacij. Med sestankom ali seminarjem lahko dela natančne zapiske o večini tem na svojem interesnem področju
B1	Med predavanjem lahko dela zapiske, ki so dovolj natančni, da jih lahko uporabi tudi kasneje, če je tema z njegovega strokovnega področja in če je predavanje jasno ter dobro strukturirano Med predavanjem z jasnim potekom zna delati zapiske v obliki seznama ključnih točk, če pozna temo ter če je predavanje v preprostem jeziku in razločno artikulirano. Na sestanku o znani temi zna zapisati vsakdanja navodila, če so oblikovana v preprostem jeziku in ima za zapisovanje dovolj časa.
A2	Na predstavitvi o znani in predvidljivi temi zna delati preproste zapiske, če da predavatelj možnost za dodatna vprašanja in dovolj časa za zapisovanje.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Ustvarjalna besedila

Izhodišče za lestvico *Branje kot razvedrilo* so predvsem ustvarjalna besedila, zato je na tej lestvici več opisnikov, ki se nanašajo na leposlovje. Vendar pa ustvarjalna besedila niso omejena na književnost ali scenarije. Sem sodijo tudi film, gledališče, recitali in večkodne instalacije kot ustvarjalna besedila kulturnega pomena. Četudi so nekateri opisniki v tem podpoglavju neposredno nanašajo na zapisano besedilo in/ali književnost, se jih veliko nanaša na omenjena "dela".

Ustvarjalna besedila po navadi vzbudijo odziv, prav to pa se pri jezikovnem pouku pogosto spodbuja. Tovrstni odziv lahko pride do izraza v razredu ali pa v literarnih krožkih, ki se pogosto povezujejo s tujejezikovnim učenjem.

Obstajale naj bi štiri vrste klasičnega odziva:

- ▶ doživljanje: osebni odziv na jezik, slog ali vsebino, občutek poistovetenja z enim od vidikov leposlovnega dela ali likom ali z njegovimi lastnostmi;
- ▶ interpretiranje: pripisovanje pomena ali pomembnosti določenemu vidiku, vključno z vsebinami, motiviko, motivacijami likov, metaforiko itn.;
- ▶ analiza določenih vidikov leposlovnega dela, kot so jezik, literarna sredstva, sobesedilo, liki, odnosi itn.;
- ▶ vrednotenje: kritična ocena (pripovednih) tehnik, zgradbe, umetnikovega pogleda, pomena dela itn.

Med prvima dvema (doživljanje in interpretiranje) in drugima dvema (analiza in vrednotenje) kategorijama je bistvena razlika. Opisovanje osebnega odziva in interpretiranje sta spoznavno bistveno lažji kot analiza in/ali vrednotenje. Zato sta na voljo dve različni lestvici.

Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem)

Ta lestvica odraža pristop, ki se uporablja v šolah in bralnih krožkih za odrasle. Lestvica se osredotoča na izražanje učinka, ki ga ima leposlovno delo na uporabnika/učenca kot posameznika. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ pojasnjevanje, kaj je bilo komu všeč, kaj ga je v delu zanimalo;
- ▶ opisovanje likov, izražanje, s katerim likom se je poistovetil;
- ▶ povezovanje vidikov dela z lastnimi izkušnjami;
- ▶ povezovanje občutenj in čustev;
- ▶ lastno interpretiranje dela kot celote ali nekaterih njegovih vidikov.

Napredovanje po lestvici: na nižjih ravneh lahko uporabnik/učenec pove, ali mu je bilo delo všeč, kakšne občutke mu je vzbudilo, govori lahko o likih in vidike literarnega dela povezuje s svojimi izkušnjami, z vedno več podrobnostmi na ravni B1. Na B2 so razlage bolj poglobljene, uporabnik zna komentirati izrazna sredstva in slog, predstaviti zna svojo interpretacijo poteka zgodbe, likov in obravnavanih tem v pripovedi, romanu, filmu ali dramskem delu. Na ravneh C zna predstaviti obširnejše in bolj poglobljene interpretacije, ki jih podpre s podrobnostmi in zgledi.

	Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem)
C2	Ni opisnikov.
C1	Podrobno zna opisati svojo interpretacijo dela, pri čemer oriše svoje odzive na določene prvine in razloži njihovo težo. Orisati zna svojo interpretacijo lika v leposlovnem delu: njegovo psihološko/čustveno stanje, motive za njegova dejanja in njihove posledice.
B2	Jasno zna predstaviti svoje odzive na delo, pri čemer samostojno razvije misli in jih podpre z zgledi in argumenti. Predstaviti zna svojo interpretacijo poteka zgodbe, likov in tem v pripovedi, romanu, filmu ali dramskem delu. Opisati zna svoj čustveni odziv na delo in podrobno razložiti, kaj ga je vzbudilo. Precej podrobno zna izraziti svoje odzive na izrazna sredstva, slog in vsebino dela, pri čemer razloži, kaj mu je všeč in zakaj.

	Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem)
B1	<p>Pojasniti zna, zakaj so se mu zdeli nekateri deli ali vidiki leposlovnega dela posebej zanimivi.</p> <p>Dokaj podrobno zna razložiti, s katerim likom se je najbolj poistovetil in zakaj.</p> <p>Povezati zna dogajanje iz pripovedi, filma ali dramskega dela s podobnimi dogodki, ki jih je doživel sam ali je o njih slišal.</p> <p>Povezati zna čustva literarnega lika s čustvi, ki jih je izkusil sam.</p> <p>Opisati zna čustva, ki so ga prevzela na določenem mestu v zgodbi, npr. ko se je za lik zbal, in razložiti zakaj.</p> <p>Na kratko zna opisati svoje občutke in mnenja, ki mu jih je vzbudilo delo.</p> <p>Opisati zna osebnost posameznega lika.</p> <p>Opisati zna čustva literarnega lika in jih pojasniti.</p>
A2	<p>V preprostem jeziku zna izraziti svoje odzive na delo, svoja čustva in misli.</p> <p>V preprostem jeziku zna pojasniti, kateri vidiki dela so se mu zdeli posebej zanimivi.</p> <p>V preprostem jeziku zna povedati, ali mu je bilo delo všeč in zakaj.</p>
A1	S preprostimi besedami/kretnjami zna izraziti svoje občutke ob delu.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Analiziranje in kritika ustvarjalnih besedil (vključno z leposlovjem)

Ta lestvica predstavlja pristop, ki je bolj običajen na višji srednji in univerzitetni ravni. Nanaša se na bolj formalne, umske odzive. Analizirani vidiki vključujejo pomen dogodkov v romanu, obravnavanje enakih tem v različnih delih in druge povezave med njimi, v kolikšni meri delo sledi konvencijam, in bolj celovito vrednotenje dela kot celote. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ primerjanje različnih del;
- ▶ izražanje utemeljenega mnenja o delu;
- ▶ kritično vrednotenje značilnosti dela, vključno z učinkovitostjo literarnih tehnik.

Napredovanje po lestvici: za ravni A1 in A2 ni opisnikov. Do B2 je poudarek bolj na opisu in manj na vrednotenju. Na ravni B2 zna uporabnik/učenec analizirati podobnosti in razlike med deli, izraziti utemeljeno mnenje in se navezati na mnenja drugih. Na ravni C1 postane analiza bolj pretanjena, osredinjena na to, kako delo doživlja občinstvo, v kolikšni meri je delo konvencionalno, ali je uporabljena ironija. Na ravni C2 uporabnik/učenec prepoznava drobne jezikovne in slogovne odtenke, izlušči konotacije in zna zelo kritično oceniti, kako so uporabljeni zgradba, jezik in retorična sredstva in s katerim namenom.

	Analiziranje in kritika ustvarjalnih besedil (vključno z leposlovjem)
C2	<p>Kritično zna oceniti dela iz različnih obdobj in literarnih zvrsti/žanrov (npr. romani, poezija, dramska dela), pri čemer razume pretanjene razlike v slogu ter implicitne in eksplicitne pomene.</p> <p>Prepozna lahko odtenke v niansiranem jeziku, retorične učinke in uporabo slogovnih sredstev (npr. metafor, zaznamovane skladnje, dvoumnosti), pri čemer razume in "izlušči" pomene in konotacije.</p> <p>Kritično zna ovrednotiti način, kako so v delu uporabljeni zgradba, jezik in retorična sredstva za doseg določenega namena, in utemeljeno pojasniti njihovo primernost in učinkovitost.</p> <p>Kritično zna oceniti namerno kršitev jezikovnih pravil v leposlovnem delu.</p>
C1	<p>Kritično zna oceniti zelo raznolika besedila, vključno z leposlovnimi besedili različnih obdobj in zvrsti/žanrov.</p> <p>Vrednotiti zna, do katere mere delo sledi zahtevam svoje zvrsti/žanra.</p> <p>Opisati in komentirati zna načine, kako delo vpliva na publiko (npr. z grajenjem in spodkopavanjem pričakovanj).</p>

Analiziranje in kritika ustvarjalnih besedil (vključno z leposlovjem)	
B2	Primerjati zna dve deli, upoštevaje teme, like in prizorišča, pri čemer odkriva podobnosti in razlike ter pojasnjuje relevantnost povezav med njimi. O delu zna izraziti utemeljeno mnenje, pri čemer pokaže razumevanje tematskih, strukturnih in oblikovnih prvin ter se sklicuje na mnenja in argumente drugih. Z navedbo primerov zna oceniti način, kako delo spodbuja poistovetenje z liki. Opisati zna, kako različna dela različno obravnavajo isto temo.
B1	V jasno strukturirani pripovedi v preprostem jeziku zna poudariti najpomembnejše epizode in dogodke ter pojasniti njihov pomen in povezave med njimi. Opisati zna ključne teme in like v kratkih pripovedih, ki vključujejo znane situacije in pogost, vsakdanji jezik.
A2	Prepozna lahko ključne teme in like v kratkih, preprostih pripovedih o znanih situacijah, ki vključujejo pogost, vsakdanji jezik, in jih zna v obliki ustaljenih vzorcev na kratko opisati.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.4.1.2 Posredovanje konceptov

V izobraževanju velja, da jezik služi za razmišljanje in izražanje tega razmišljanja v dinamičnem soustvarjalnem procesu. Pri oblikovanju lestvic za posredovanje je torej bistvenega pomena zaobjeti to funkcijo. Kako lahko jezik uporabniku/učencu olajša dostop do znanja in konceptov? Do tega pride na dva načina: z delom v skupini in preko osebe, ki ima uradno ali neuradno vlogo usmerjevalca oz. povezovalca, učitelja ali izobraževalca. V obeh primerih pa je praktično nemogoče razvijati koncepte brez predhodne priprave podlage za delo v skupini z upoštevanjem vprašanj odnosov med udeleženci. Zato sta pripravljene po dve lestvici za sodelovanje v skupini in za vodenje skupinskega dela. Prva lestvica, na levi strani preglednice, se nanaša na vzpostavljanje pogojev za učinkovito delo (= posredovanje v odnosih).

Druga lestvica, na desni strani preglednice, pa se nanaša na razvoj in oblikovanje idej (= spoznavno posredovanje). Razlike so, enako kot pri sporazumevalni jezikovni zmožnosti ali pri raznojezični in raznokulturni zmožnosti, v pomoč pri razmišljanju, dejansko sporazumevanje pa zahteva celostno povezovanje različnih vidikov. Vse štiri lestvice opisnikov v tem podpoglavju so povezane v pare:

	Vzpostavljanje pogojev	Razvijanje idej
Sodelovanje v skupini	Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki	Sodelovanje za oblikovanje pomena
Vodenje skupinskega dela	Vodenje interakcije	Spodbujanje konceptualnega govora

Lestvici se pod "vzpostavljanje pogojev" osredotočata na vzpostavljanje in ohranjanje pozitivnih interakcij, ne ukvarjata pa se neposredno z dostopom do novih znanj in konceptov. Vendar pa bi lahko bilo prav posredovanje nujni prvi korak ali vsaj vzporedna dejavnost, ki bi olajšala razvoj novega znanja. Pozitivno ozračje je pogosto predpogoj za uspešno sodelovanje, ki vodi do novega znanja, zato je nujno, da so ljudje odprti do mnenj in stališč drugih. Čeprav so te štiri lestvice neposredno uporabne za izobraževalno domeno, pa to ne pomeni, da so omejene le na pouk; uporabne so v vseh domenah, kjer je nujen napredek v razmišljanju.

Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki

Uporabnik/učenec prispeva k uspešnemu sodelovanju v svoji skupini, po navadi z mislijo na skupni cilj ali sporazumevalno opravilo. Kjer je primerno, se z zavednimi posegi trudi usmerjati razpravo, usklajevati prispevke in premagovati sporazumevalne težave v skupini. V skupini nima vodilne vloge in si zanjo tudi ne prizadeva, želi si le uspešnega sodelovanja. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sodelovanje v skupini z zavednim oblikovanjem lastne vloge in usmerjanjem prispevkov v skupinskem sporazumevanju;
- ▶ aktivno usmerjanje skupinskega dela z razmislekom o ključnih točkah in z obravnavanjem ali predlaganjem nadaljnjih korakov;
- ▶ uporaba vprašanj in prispevkov, da se razprava tvorno razvija naprej;
- ▶ uporaba vprašanj in menjave vlog za usklajevanje prispevkov drugih udeležencev z lastnimi.

Napredovanje po lestvici: na ravni A2 lahko uporabnik/učenec sodeluje pri preprostih skupnih opravilih, če mu kdo pomaga pri oblikovanju predlogov. Na ravni B1 je poudarek na postavljanju vprašanj in spodbujanju drugih k sodelovanju. Z ravno B2 zna uporabnik/učenec preusmerjati razpravo, tako da pomaga določati cilje in primerja načine za doseganje teh ciljev. Na ravni C1 pa je uporabnik/učenec sposoben obzirno privedi razpravo do zaključka.

Sodelovanje za oblikovanje pomena

Ta lestvica se ukvarja s spodbujanjem in razvijanjem idej učenca/uporabnika kot člana skupine. Še zlasti je uporabna za skupinsko delo pri reševanju problemov, viharjenju možganov, razvijanju konceptov in projektnem delu.

Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ spoznavno okvirjanje skupinskih opravil z odločanjem o ciljih, procesih in korakih;
- ▶ sooblikovanje idej/rešitev;
- ▶ pozivanje drugih, naj pojasnijo svoje misli, in prepoznavanje nedoslednosti v njihovem razmišljanju;
- ▶ povzemanje razprave in odločanje o nadaljnjih korakih.

Napredovanje po lestvici: poteka od preprostih tehnik spraševanja in organiziranja opravil na ravni B1 do razvijanja idej in mnenj drugih udeležencev; od sooblikovanja idej (B2/B2+) do ocenjevanja problemov, izzivov in predlogov, opozarjanja na nedoslednosti v razmišljanju (C1) in učinkovitega usmerjanja razprave za doseg soglasja (C2).

Sodelovanje v skupini		
	Sodelovanje za oblikovanje pomena	
	Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki	
C2	<p><i>Ni opisnikov.</i></p>	<p>Povzemati, vrednotiti in povezovati zna različne prispevke, da lažje pride do soglasja glede rešitve ali nadaljnje poti.</p>
C1	<p>Pokazati zna občutljivost za različne perspektive v skupini, pri čemer priznava prispevke in izraža zadržke, nestrinjanje ali kritiko tako, da se izogne vsakršnemu žaljenju ali da ga zmanjša.</p> <p>Razvijati zna interakcijo in jo obzirno usmerjati k zaključku.</p>	<p>S poročanjem o tem, kar so povedali drugi, s povzemanjem, razlaganjem in tehtanjem različnih stališč zna uokviriti razpravo, da določi smer delovanja s partnerjem ali v skupini.</p> <p>Ovrednotiti zna probleme, izzive in predloge v skupinski razpravi, da se najde rešitev za nadaljevanje poti.</p> <p>Pri iskanju soglasja zna osvetliti nekoherentnosti v razmišljanju in oporekati idejam drugih.</p>
B2	<p>Na podlagi odziva ljudi zna prilagoditi način postavljanja vprašanj in/ali poseči v skupinsko interakcijo.</p> <p>Lahko je poročevalec v skupinski razpravi, pri čemer zapisuje ideje in sklepe, razpravlja o njih s skupino in nato plenarno predstavi povzetke teh stališč.</p>	<p>V zahtevnem opravilu zna izluščiti ključni problem, ki ga je treba rešiti, ter vidike, ki jih je treba pri tem upoštevati.</p> <p>Prispevati zna k skupnemu odločanju ali reševanju problemov, s tem da izraža in sorazvija ideje, pojasnjuje podrobnosti in daje predloge za prihodnje delovanje.</p> <p>Pomaga lahko organizirati skupinsko razpravo s poročanjem o tem, kar so povedali drugi, s povzemanjem, razlaganjem in tehtanjem različnih stališč.</p>
	<p>Postavljati zna vprašanja, da spodbudi razpravo o organizaciji skupinskega dela.</p> <p>Opredeliti zna cilje za skupinsko delo in primerjati predloge, kako jih doseči.</p> <p>Preusmerjati zna razpravo, tako da predlaga, s čim in kako nadaljevati.</p>	<p>Nadgrajevati zna mnenja in ideje drugih.</p> <p>Svoje ideje zna predstaviti v skupini in postavljati vprašanja, ki spodbudijo odzive drugih članov skupine.</p> <p>Obnavati zna problem z dveh platí, tako da poda argumente za in proti, ter predlagati rešitev ali kompromis.</p>

Sodelovanje v skupini	
	Sodelovanje za oblikovanje pomena
	<p>Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki</p> <p>Sodeluje lahko pri skupnem opravi, npr. tako, da daje predloge ali odgovarja nanje, ljudi sprašuje za mnenje in predlaga alternativne pristope.</p> <p>Sodeluje lahko pri preprostih skupnih opravih in deluje za doseganje skupnega cilja s postavljanjem preprostih vprašanj in odgovarjanjem nanje.</p> <p>V razpravi zna z osnovnimi izrazi opredeliti opravo in prositi druge, da prispevajo svoje znanje in izkušnje.</p> <p>Povabiti zna druge v skupini, da prispevajo svoja stališča.</p>
B1	<p>Organizirati zna enostavno opravo v skupini, tako da določi cilj in preprosto pojasni ključni problem, ki ga je treba rešiti.</p> <p>Z vprašanji, komentarji in preprostim preoblikovanjem izraženega zna obdržati razpravo na začrtani poti.</p> <p>Člane skupine zna prositi, da utemeljijo svoja stališča.</p> <p>Ponoviti zna del povedanega, da se prepriča, ali je razumevanje obojestransko, in pomaga obdržati razvoj idej na začrtani poti.</p>
A2	<p>S postavljanjem ustreznih vprašanj zna zagotoviti, da naslovnik razume, kaj je želel povedati.</p> <p>S preprostimi pripombami in občasnimi vprašanji zna pokazati, da sledi pogovoru.</p> <p>Preprosto zna oblikovati predloge.</p>
A1	<p>Če se lahko pripravi vnaprej, zna z uporabo preprostih besed/kretenj in fraz izraziti idejo in vprašati druge, kaj mislijo.</p>
Pred A1	<p>Ni opisnikov.</p>

Vodenje interakcije

Ta lestvica je namenjena za situacije, v katerih uporabnik/učenec prevzame vodilno vlogo pri organiziranju sporazumevalne dejavnosti v skupini ali v več skupinah, na primer kot učitelj, vodja delavnice, izobraževalec ali predsedujoči srečanja. Premišljeno vodi faze sporazumevanja, ki lahko zajemajo plenarno sporazumevanje s celo skupino in/ali usmerjanje sporazumevanja znotraj podskupin in med njimi. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vodenje plenarnih dejavnosti;
- ▶ dajanje navodil in preverjanje razumevanja ciljev sporazumevalnih opravil;
- ▶ spremljanje in omogočanje sporazumevanja v skupni ali podskupinah, ne da bi prekinjal potek sporazumevanja med udeleženci;
- ▶ preusmerjanje sporazumevanja v skupini ali podskupinah, usmerjanje skupine nazaj k opravilu;
- ▶ prilagajanje lastnih prispevkov in interaktivne vloge, da podpre sporazumevanje v skupini, kadar je to potrebno.

Napredovanje po lestvici: na B1 zna uporabnik/učenec dajati jasna navodila, podeljevati vloge sodelujočim in usmeriti skupino nazaj k opravilu. Ti vidiki so na B2 razširjeni s pojasnjevanjem različnih vlog, temeljnih pravil in s sposobnostjo, da z novimi navodili skupino usmeri nazaj k opravilu ali pa spodbudi bolj uravnoteženo sodelovanje. Raven B2+ združuje več opisnikov za spremljanje; na lestvici je ostal samo eden. Z ravno C1 zna uporabnik/učenec organizirati raznoliko in uravnoteženo sosledje plenarnega, skupinskega ali individualnega dela, tako da zagotovi gladke prehode med fazami, obzirno poseže v razpravo, da jo preusmeri in prepreči prevlado ene osebe ali moteče obnašanje. Na ravni C2 prevzema različne vloge, prepoznava skrite pomene, oblikuje ustrezna priporočila in zagotavlja individualizirano podporo.

Spodbujanje konceptualnega govora

Spodbujanje konceptualnega (tj. vsebinsko zahtevnega) govora se nanaša na ustvarjanje podpore, ki drugemu ali drugim omogoča, da sami oblikujejo nove koncepte, namesto da samo pasivno sledijo. Uporabnik/učenec je lahko pri tem član skupine, ki od časa do časa prevzame vlogo spodbujevalca, ali pa mu je dodeljena vloga strokovnjaka (na primer animatorja, učitelja, izobraževalca, vodja), ki skupino vodi in ji pomaga pri razumevanju konceptov. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ postavljanje vprašanj za spodbujanje logičnega razmišljanja (dialoški govor);
- ▶ sestavljanje prispevkov v logičen, koherenten diskurz.

Napredovanje po lestvici: od izražanja zanimanja na ravni A1, preko postavljanja preprostih vprašanj, s katerim koga pritegnemo v razpravo ali ga vprašamo po mnenju na ravni A2, do spremljanja razprave in postavljanja zahtevnejših vprašanj na ravni B2+ in višje, da bi spodbudili logično razmišljanje, utemeljevanje idej in oblikovanje koherentnih miselnih tokov.

Vodenje skupinskega dela		
	Vodenje interakcije	
	Spodbujanje konceptualnega govora	
C2	<p>Prezematati zna različne vloge (strokovnjaka, mediatorja, supervizorja itn.) glede na potrebe udeležencev in zahteve dejavnosti ter zagotoviti ustrezno individualizirano podporo.</p> <p>Prepozna lahko skrite pomene v interakciji in zna narediti potrebne korake za usmerjanje razprave.</p>	<p>V razpravi o zahtevnih abstraktnih temah zna uspešno voditi razvijanje idej, tako da jo usmerja s ciljnim vprašanji in spodbuja druge k pojasnjevanju njihovih mislišenj.</p>
C1	<p>Organizirati zna raznoliko in usklajeno sosednje plenarnega, skupinskega ali individualnega dela, tako da zagotovi gladke prehode med fazami.</p> <p>Obzirno zna preusmeriti razpravo, preprečiti prevlado ene osebe ali moteče obnašanje.</p>	<p>Na osnovi različnih prispevkov zna postaviti vrsto odprtih vprašanj, da spodbudi logično mišljenje (npr. postavljanje hipotez, sklepanje, analiziranje, utemeljevanje in napovedovanje).</p>
B2	<p>Učinkovito zna organizirati in voditi skupinsko delo.</p> <p>Nevsiljivo zna spremljati individualno in skupinsko delo, tako da posreduje in skupino spet usmeri k opravi ali zagotovi uravnoteženo sodelovanje.</p> <p>S postavljanjem ciljnih vprašanj in spodbujanjem predlogov zna spodbudno posredovati, da bi usmeril pozornost ljudi na določene vidike opravi.</p> <p>Pojasnitri zna različne vloge udeležencev v skupinskem procesu, tako da daje jasna navodila za skupno delo.</p> <p>Pojasnitri zna temeljna pravila sodelovalne razprave v majhnih skupinah, ki vključuje reševanje problemov ali vrednotenje alternativnih predlogov.</p> <p>Po potrebi zna s pomočjo novih navodil posredovati, da bi skupino usmeril nazaj k opravi ali spodbudil bolj uravnoteženo sodelovanje.</p>	<p>Člane skupine zna spodbuditi, da opišejo ali razložijo svoje razmišljanje.</p> <p>Člane skupine zna spodbuditi k vključevanju informacij in idej drug drugega, da bi oblikovali koncept ali rešitev.</p>
B1	<p>Dodeljevati zna vloge v razpravi, tako da povabi udeleženca, da izrazi svoje stališče.</p> <p>Dajati zna preprosta, jasna navodila za organiziranje dejavnosti.</p> <p>Dajati zna zelo preprosta navodila delovni skupini, če ima pomoč pri njihovem izražanju.</p>	<p>Z vprašanji in povratno informacijo zna spodbujati ljudi, da razširijo svoje razmišljanje ter utemeljijo in pojasnijo svoja mnenja.</p> <p>Vključiti zna ideje drugih in jih povezati v koherenten miselni tok.</p> <p>Prositi zna ljudi, naj pojasnijo, kako je neka ideja povezana s temo razprave.</p> <p>Prositi zna ljudi, naj razdelajo določene točke, ki so jih pojasnili na začetku.</p> <p>Postavljati zna ustrezna vprašanja, da preveri razumevanje pojasnenih konceptov.</p> <p>Z vprašanji zna spodbuditi ljudi, da pojasnijo svoje mišljenje.</p> <p>Vprašati zna, zakaj kdo kaj misli ali kako misli, da bi nekaj delovalo.</p> <p>Vprašati zna, kaj drugi mislijo o neki ideji.</p>
A2		
A1	<p><i>Ni opisnikov.</i></p>	<p>S preprostimi posameznimi besedami/kretnjami ali neverbalnimi znaki zna pokazati zanimanje za idejo.</p>
Pred A1	<p><i>Ni opisnikov.</i></p>	<p><i>Ni opisnikov.</i></p>

3.4.1.3 Posredovanje pri sporazumevanju

Čeprav je posredovanje v SEJU 2001 predstavljeno na kratko, je zelo poudarjen njegov družbeni vidik. Posredovanje se nanaša na uporabnika jezika, ki je posrednik med različnimi sogovorci, vključenimi v dejavnosti, ki "imajo pomembno mesto v normalnem jezikovnem delovanju naših družb" (SEJO, podpoglavje 2.1.3). Seveda pa jezik ni edini razlog, zakaj se ljudje včasih med seboj težko razumejo. Tudi če posredovanje razumemo kot dejavnost narediti besedilo razumljivo, pa so težave z razumevanjem lahko posledica nepoznavanja določenega področja. Razumevanje drugega zahteva trud za prenašanje svojega pogleda v drug pogled, upoštevanje obe strani; včasih za to ljudje potrebujejo tretjo osebo ali drugo okolje. Včasih se je treba soočiti z občutljivimi situacijami, napetostmi ali celo nesoglasji, ki jih je treba zgladiti, da se ustvarijo pogoji za razumevanje in tako sporazumevanje sploh.

Opisniki za posredovanje pri sporazumevanju so zato neposredno relevantni za učitelje, izobraževalce, učence in strokovnjake, ki želijo razvijati svoje zavedanje in zmožnost na tem področju, da bi dosegali boljše rezultate pri sporazumevanju v posameznem jeziku ali jezikih, zlasti če se pojavljajo še medkulturne prvine.

Spodbujanje raznokulturnega prostora

Ta lestvica odraža ustvarjanje skupnega prostora med jezikovno in kulturno različnimi sogovorci (tj. o sposobnosti razumevanja "drugosti", prepoznavanja podobnosti in razlik s pomočjo znanih in neznanih kulturnih značilnosti itn.), da se omogoči sporazumevanje in sodelovanje. Namen uporabnika/učenca je ustvariti pozitivno interaktivno okolje za uspešno sporazumevanje med udeleženci iz različnih kulturnih okolij, tudi v večkulturnih kontekstih. Posameznik se za to, da bi prenesel in poudaril svoje sporočilo, ne zanaša samo na svoj raznokulturni repertoar (glej *Opiranje na raznokulturni repertoar*), ampak deluje kot kulturni posrednik oz. kulturni mediator: za spodbujanje sporazumevanja med prisotnimi ustvarja nevtralen, zanesljiv "skupni" prostor. Kulturni mediator si prizadeva širiti in poglobljati raznokulturno razumevanje med udeleženci, da se izogne možnim sporazumevalnim težavam, porojenim iz sočasnih različnih kulturnih stališč, oziroma da jih preseže. Seveda pa mora nenehno širiti svoje razumevanje sociokulturnih in sociolingvističnih razlik, ki vplivajo na medkulturno sporazumevanje. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ postavljanje vprašanj in kazanje zanimanja, da se med udeleženci spodbuja razumevanje kulturnih norm in stališč;
- ▶ izražanje občutljivosti za različne sociokulturne in sociolingvistične poglede in norme ter njihovega upoštevanja;
- ▶ predvidevanje nesporazumov zaradi sociokulturnih in sociolingvističnih razlik, spoprijemanje z njimi in/ali njihovo odpravljanje.

Napredovanje po lestvici: na ravni B1 je poudarek na predstavljanju ljudi in izražanju interesa ter empatije s postavljanjem vprašanj in odgovarjanjem nanje. Z ravno B2+ sta ključna upoštevanje različnih pogledov in prožnost: sposobnost pripadati skupini ob sočasnem ohranjanju ravnotežja in razdalje, izražati se tankočutno, pojasniti nesporazume in razložiti, kaj je bilo mišljeno. Ta vidik je dodatno razvit na ravneh C, kjer zna uporabnik/učenec s tankočutnim prilagajanjem svoja dejanja in oblike izražanja nadzorovati glede na kontekst, da prepreči in/ali zgladi nesporazume in kulturno pogojene neljube pripetljaje. Z ravno C2 zna učinkovito in z lahkoto posredovati ter pri tem upošteva sociokulturne in sociolingvistične razlike.

Spodbujanje raznokulturnega prostora	
C2	Učinkovito zna posredovati med pripadniki svoje in drugih skupnosti ter pri tem upošteva sociokulturne in sociolingvistične razlike. Učinkovito zna voditi občutljivo razpravo in pri tem prepozna pomenske odtenke in skrite pomene.
C1	Posredovati zna v medkulturnih stikih, tako da s premagovanjem dvoumnosti, z nasveti in podporo ter preprečevanjem nesporazumov prispeva k skupni kulturi sporazumevanja. Predvideti zna, kako bi ljudje lahko napačno razumeli, kar je bilo povedano ali napisano, ter s komentiranjem in interpretacijo različnih kulturnih vidikov obravnavane zadeve pomaga ohranjati pozitivno interakcijo.
B2	Svoje poznavanje sociokulturnih konvencij zna uporabiti za oblikovanje soglasja glede nadaljevanja interakcije v določeni situaciji, ki je vsem prisotnim tuja. V večkulturnih srečanjih zna pokazati spoštovanje do drugih pogledov, ki se razlikujejo od njegovega, in se izražati okoliščinam primerno. Med večkulturnimi stiki zna pojasniti nesporazume in napačno razumevanje, tako da pojasni, kaj je bilo v resnici mišljeno, da bi tako sprostil ozračje in spodbudil nadaljnjo razpravo.
	Z izražanjem naklonjenosti in upoštevanjem različnih idej, občutkov in stališč zna spodbujati skupno kulturo sporazumevanja, tako da prisotne spodbuja k sodelovanju in odzivanju na ideje drugih. Sodelovati zna z ljudmi iz različnih kultur, tako da razpravlja o podobnostih in razlikah v stališčih in perspektivah. Ko sodeluje z ljudmi iz drugih kultur, zna prilagoditi svoj način dela, da bi se oblikovali skupni postopki.
B1	S spodbujanjem pogovora zna vzpostaviti sporazumevanje med različnimi kulturami, tako da s postavljanjem preprostih vprašanj in odgovarjanjem nanje ter z izražanjem soglasja in naklonjenosti pokaže zanimanje in empatijo. V medkulturnih stikih zna delovati spodbudno, tako da upošteva čustva in drugačen svetovni nazor drugih članov skupine.
	Podpirati zna raznokulturne izmenjave in z omejenim repertoarjem predstaviti osebe iz različnih kulturnih okolij, postavljati vprašanja in odgovarjati nanje, pri čemer pokaže zavedanje, da so lahko v drugih kulturah nekatera vprašanja razumljena različno. Pomaga razvijati skupno kulturo sporazumevanja, tako da preprosto izmenjava informacije o vrednotah ter stališčih do jezika in kulture.
A2	S preprostimi besedami/kretnjami lahko prispeva k medkulturni izmenjavi, pri čemer prosi ljudi, da pojasnijo povedano, ter uporabi svoj omejeni repertoar, da izrazi soglasje, povabilo, zahvalo itn.
A1	S preprostimi besedami/kretnjami in neverbalnimi znaki zna spodbuditi medkulturno izmenjavo, tako da izrazi dobrodošlico in zanimanje, spodbuja druge k sodelovanju in pokaže, ali razume, ko je neposredno naslovljen.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Delovanje kot posrednik v neformalnih situacijah (s prijatelji in sodelavci)

Ta lestvica je predvidena v primerih, ko uporabnik/učenec kot raznojezična oseba po svojih najboljših zmožnostih posreduje med jeziki in kulturami v neformalni situaciji na javnem, zasebnem, poklicnem ali izobraževalnem področju. Lestvica se torej ne nanaša na dejavnosti poklicnih tolmačev. Posredovanje lahko poteka v eno smer (npr. med pozdravnim govorom) ali v dve smeri (npr. med pogovorom). Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ neformalno prenašanje smisla tega, o čemer se ljudje pogovarjajo;
- ▶ posredovanje pomembnih informacij (npr. na delovnem mestu);
- ▶ ponavljanje smisla izraženega v govorih in predstavitvah.

Napredovanje po lestvici: na ravneh A lahko uporabnik/učenec pomaga na zelo preprost način, vendar pa z ravnema A2+ in B1 že lahko posreduje v predvidljivih vsakdanjih situacijah. Pomoč je odvisna od podpore sogovorcev, ki so pripravljeni spremeniti svoj način izražanja ali po potrebi ponoviti informacijo. Na ravni B2 je uporabnik/učenec sposoben zanesljivo posredovati na svojem interesnem področju, če ima na razpolago dovolj časa, z ravnjo C1 pa tekoče posreduje v širokem naboru tem. Na ravni C2 zna uporabnik/učenec zvesto posredovati smisel tega, kar so povedali udeleženci, upošteva slog, jezikovno zvrst in kulturni kontekst.

Delovanje kot posrednik v neformalnih situacijah (s prijatelji in sodelavci)	
C2	Jasno, tekoče in dobro strukturirano (v jeziku B) zna posredovati smisel povedanega (v jeziku A) iz širokega razpona splošnih in strokovnih tem, pri čemer ohranja ustrezen slog in jezikovno zvrst, natančno izrazi drobne pomenske odtenke in gradi na sociokulturnih implikacijah.
C1	Tekoče zna (v jeziku B) posredovati smisel povedanega (v jeziku A) iz širokega razpona tem osebnega, akademskega in poklicnega interesa, tako da jasno in natančno prenese pomembne informacije in pojasni kulturne reference.
B2	Posredovati zna (med jezikom A in jezikom B) in prenesti podrobne informacije, tako da pozornost obeh strani usmerja na dodatne informacije in sociokulturne iztočnice in po potrebi za pojasnilo postavlja dodatna vprašanja ali trditve.
	Posredovati zna (v jeziku B) smisel povedanega v dobrodošlici, anekdoti ali predstavitvi na svojem področju (v jeziku A), pri čemer ustrezno interpretira kulturne iztočnice in po potrebi doda razlago, če se sporočevalec pogosto ustavlja, da bi mu dal čas za to. Posredovati zna (v jeziku B) smisel povedanega (v jeziku A) o temah s svojih interesnih področij, posreduje in, kadar je nujno, razloži pomembnost ključnih trditev in stališč, če udeleženci po potrebi dajo pojasnila.
B1	Posredovati zna (v jeziku B) glavni smisel povedanega (v jeziku A) o temah s svojih interesnih področij, pri čemer posreduje preproste stvarne informacije ter eksplicitne kulturne reference, če se lahko pripravi vnaprej in se udeleženci izražajo jasno v vsakdanjem jeziku.
	Posredovati zna (v jeziku B) glavni smisel povedanega (v jeziku A) o temah s svojega interesnega področja, upošteva načela vljudnosti, če se udeleženci izražajo jasno in če lahko zaprosi za pojasnilo ter ima čas za razmislek o tem, kako se bo izrazil.
A2	Posredovati zna (v jeziku B) okvirni smisel povedanega (v jeziku A) v vsakodnevnih situacijah, pri čemer sledi temeljnim kulturnim konvencijam in posreduje bistvene informacije, če je povedano izraženo jasno ter lahko zaprosi za ponovitev in pojasnilo.
	Posredovati zna (v jeziku B) bistvo povedanega (v jeziku A) v predvidljivih, vsakodnevnih situacijah, tako da med prisotnimi prenaša informacije o osebnih željah in potrebah, če mu pri izražanju pomagajo drugi.
A1	Posredovati zna (v jeziku B) osebne podatke in zelo preproste, predvidljive informacije o drugih ljudeh (v jeziku A), če mu pri izražanju pomagajo drugi.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Spodbujanje sporazumevanja v občutljivih situacijah in ob nesoglasjih

Ta lestvica je namenjena za situacije, v katerih ima lahko uporabnik/učenec formalno vlogo za posredovanje ob nesoglasju med nasprotnimi stranmi ali pa skuša neformalno zgladiti nesporazum, razrešiti občutljivo situacijo ali nesoglasje med sogovorniki. Predvsem skuša ugotoviti, kaj je težava in kaj si nasprotne strani želijo, in jim pomaga razumeti nasprotna stališča. Mogoče nasprotne strani poskuša prepričati, da skupaj iščejo rešitev. Pri tem ne vsiljuje svojega pogleda na zadevo, ampak skuša uravnotežiti predstavljena stališča v razpravo vpletenih strani. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ občutljivo in uravnoteženo raziskovanje različnih stališč udeležencev v dialogu;
- ▶ razvijanje izraženih stališč, da bodo udeleženci bolj in bolj poglobljeno razumeli obravnavana vprašanja;
- ▶ iskanje skupnih točk;
- ▶ iskanje morebitnega prostora za kompromis med udeleženci;
- ▶ posredovanje pri preoblikovanju stališča enega ali več udeležencev, da bi se premaknili bliže soglasju ali rešitvi.

Napredovanje po lestvici: na ravneh A uporabnik/učenec prepozna nesoglasje. Na ravni B1 zna pridobiti pojasnila, pokazati razumevanje za težave in po potrebi poiskati razlage zanje. Na ravni B2 zna povzeti težave in stališča vpletenih, poiskati skupne točke, poudariti možne rešitve in povzeti sklepe. Na ravni B2+ so te spretnosti poglobljene, uporabnik/učenec je sposoben natančnega zavedanja težav in izvajanja možnih rešitev. Na ravneh C je z učinkovitim in prepričljivim jezikom sposoben posredovati ter tankočutno usmerjati občutljivo razpravo.

	Spodbujanje sporazumevanja v občutljivih situacijah in ob nesoglasjih
C2	Taktno zna ravnati z motečim udeležencem, tako da obzirno uokviri pripombe glede konkretne situacije in kulturnih zaznav. Samozavestno zavzame trdno, toda obzirno stališče o nekem načelnem vprašanju, pri čemer pokaže spoštovanje do stališč drugih.
C1	Občutljivo zna obravnavati različna stališča, pri čemer s ponavljanjem in parafraziranjem pokaže natančno razumevanje zahtev, ki jih strani postavljajo za dosego soglasja. Strani v nesoglasju zna obzirno zaprositi, da pojasnijo bistvo svojega stališča in da povedo, čemu bi se bili pod določenimi pogoji pripravljene odpovedati. V prepričljivem jeziku zna strani v nesoglasju preusmeriti k oblikovanju novega stališča.
B2	Iz nasprotnih strani zna izvabiti možne rešitve za dosego soglasja, pri čemer oblikuje odprta, nevtralna vprašanja, da bi zmanjšal zadrego in žalitve. Z jasnejšim preoblikovanjem in preokvirjanjem njihovih stališč ter z razvrščanjem njihovih potreb in ciljev zna nasprotnim stranem pomagati, da bolje razumejo druga drugo. Jasno in natančno zna povzeti, kaj je bilo dogovorjeno in kaj se pričakuje od vsake strani. S postavljanjem vprašanj zna najti skupne točke in spodbuditi strani, da nakažejo možne rešitve. S precejšnjo natančnostjo zna povzeti ključne točke nesoglasja in razložiti stališča vpletenih. Povzeti zna stališča nasprotnih strani, pri čemer poudari skupne točke in navede ovire za soglasje.
B1	Strani v nesoglasju zna zaprositi, da pojasnijo svoje stališče, in se na kratko odzvati na njihova pojasnila, če pozna temo in če se izražajo jasno. Pokazati zna, da razume ključne točke v nesoglasju o znani temi, in preprosto zaprositi za potrditev in/ali pojasnilo.
A2	Prepozna, ko se ljudje ne strinjajo ali ko so težave v interakciji, in zna pri iskanju kompromisa in soglasja prilagoditi naučene preproste fraze.
A1	Prepozna, ko ljudje ne soglašajo ali ko ima kdo težave, in zna uporabiti naučene preproste izraze (npr. "Razmem." ali "Ste v redu?"), da pokaže sočutje.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

3.4.2 Posredovalne strategije

Uporabnikova/učenčeva sposobnost posredovanja ne pomeni le njegove jezikovne zmožnosti v nekem jeziku ali jezikih, ampak pomeni tudi sposobnost uporabe posredovalnih strategij, ki so primerne glede na konvencije, pogoje in omejitve sporazumevalnega konteksta. Posredovalne strategije so tehnike za pojasnjevanje pomena in lajšanje razumevanja. Uporabnik/učenec mora v vlogi posrednika (izmenično) prehajati med ljudmi, besedili, vrstami diskurza in med jeziki, različicami ali načini izražanja, pač glede na kontekst posredovanja. Tukaj predstavljene strategije so sporazumevalne strategije, tj. načini, kako med procesom posredovanja ljudem pomagati do razumevanja. Gre za to, kako se izhodiščna vsebina predela za sprejemnika. Npr. ali jo je treba razdelati, strniti, parafrazirati, poenostaviti, jo ponazoriti z metaforami ali slikovno? Strategije so prikazane ločeno, saj se uporabljajo za celo vrsto dejavnosti.

3.4.2.1 Strategije za pojasnjevanje novega koncepta

Povezovanje s predhodnim znanjem

Povezovanje s predhodnim znanjem je pomemben del procesa posredovanja, saj je bistven del učnega procesa. Posrednik lahko pojasnjuje novo informacijo s primerjavami, z opisovanjem, kako je povezana s tem, kar prejemnik že ve, ali pa prejemnikom pomaga predhodno znanje aktivirati. Pri tem se lahko navezuje na druga besedila, povezuje nove informacije in koncepte s predelanim gradivom in s splošnim vedenjem o svetu. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ postavljanje vprašanj za spodbujanje ljudi, da aktivirajo svoje predhodno znanje;
- ▶ vzpostavljanje primerjav in/ali povezav med novim in predhodnim znanjem;
- ▶ navajanje zgledov in opredelitev.

Napredovanje po lestvici: od primerjave do znanih vsakdanjih izkušenj na ravni B1, preko ozaveščanja z jasnimi razlagami povezav na ravni B2 do razširjene, spontane opredelitve zahtevnih konceptov, temelječe na predhodnem znanju na ravni C2.

Prilagajanje jezika

Uporabnik/učenec mora morda spreminjati slog in/ali jezikovno zvrst, da vključi vsebino besedila v novo besedilo v drugačnem slogu in zvrsti. To lahko stori z vključevanjem sopomenk, primerjav, poenostavitev ali parafraziranja. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ parafraziranje;
- ▶ prilagajanje prenašanja;
- ▶ razlaganje tehničnega izrazja.

Napredovanje po lestvici: od A2 do B2 lahko uporabnik/učenec s parafraziranjem in poenostavljanjem naredi besedila dostopnejša. Opisniki na ravni B2 se nanašajo na parafraziranje zapletenih konceptov in tehničnih tem, ki tako postanejo razumljivi, ter na zavedno prilagajanje uporabljenega jezika. Na ravneh C so koncepti tehnični ali zahtevni, uporabnik/učenec pa je sposoben predstaviti vsebino v takem slogu in zvrsti, ki sta primerna občinstvu in namenu.

Razčlenjevanje zapletenih informacij

Razumevanje je pogosto mogoče olajšati z razčlenjevanjem/razstavljanjem zapletenih informacij na posamezne dele in s prikazovanjem, kako se ti deli ujemajo v celotni sliki. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razstavljanje procesa v niz korakov;
- ▶ predstavljanje idej ali navodil po točkah;
- ▶ ločeno predstavljanje glavnih točk v obliki verige argumentov.

Napredovanje po lestvici: na ravni B1 zna uporabnik/učenec predstaviti navodila ali informativno besedilo po posameznih točkah. Na ravni B2 zna razgraditi zahtevne procese ali argumente in ločeno predstaviti njihove sestavne dele. Na ravni C1 je dodatno poudarjeno utrjevanje in povzemanje, na C2 pa zna uporabnik/učenec razložiti odnos med posameznimi deli in celoto ter spodbuditi različne načine analiziranja obravnavanega vprašanja.

Strategije za pojasnjevanje novega koncepta			
	Povezovanje s predhodnim znanjem	Prilagajanje jezika	Razčlenjevanje zapletenih informacij
C2	Zahtevne koncepte (npr. znanstvene pojme) zna uvesti s pomočjo natančnih opredelitev in razlag, ki gradijo na predvidenem predhodnem znanju.	Širok razpon besedil zna prilagoditi, da predstavi glavno vsebino v zvrsti in jeziku, ki sta po stopnji izbranosti in podrobnosti prilagojena občinstvu.	Razumevanje zahtevnega vprašanja zna olajšati z razlago razmerja med deli in celoto ter spodbuditi različne pristope k njegovi obravnavi.
C1	Spontano zna postaviti niz vprašanj, da spodbudi ljudi k obuditvi njihovega predhodnega znanja o abstraktnem problemu in jim pomaga ustvariti povezavo s tem, o čemer bo govor.	Pri sporazumevanju z nestrokovnjaki zna pojasniti tehnično izrazje in težavne koncepte s svojega strokovnega področja. Prilagodi zna svoj jezik (npr. skladnjo, idiomatiko, žargon), da približa zahtevno strokovno temo naslovnikom, ki je ne poznajo. S ustrezno uporabo netehničnega jezika zna parafrazirati in tolmačiti zahtevna tehnična besedila naslovnikom brez strokovnega znanja.	Razumevanje zahtevnega vprašanja zna olajšati z osvetljevanjem in razvrščanjem glavnih točk, ki jih predstavi logično povezane, ter, da poudari sporočilo, s ponavljanjem ključnih vidikov na različne načine.
B2	Jasno zna razložiti povezave med cilji srečanja in osebnimi ali strokovnimi interesi in izkušnjami udeleženca/udeležencev. S postavljanjem vprašanj in dajanjem povratnih informacij zna pri ljudeh spodbuditi navezovanje na njihovo predhodno znanje in izkušnje. Nov koncept ali postopek zna pojasniti, tako da ga primerja s tistim, ki ga ljudje že poznajo.	S ustrezno uporabo netehničnega jezika zna pojasniti tehnična vprašanja s svojega področja naslovniku brez strokovnega znanja. S parafraziranjem in uporabo preprostejšega jezika zna drugim pojasniti specifično, zahtevno informacijo. S parafraziranjem v preprostejšem jeziku zna glavno vsebino besedila s svojega interesnega področja (npr. eseja, razprave na forumu, predstavitev) približati drugim.	Razumevanje zapletenega vprašanja zna olajšati s predstavljanjem sestavin argumentov vsake posebej. Razumevanje zapletenega postopka zna olajšati, tako da ga razgradi na niz manjših korakov.
B1	Delovanje stvari zna razložiti s primeri, ki izhajajo iz vsakdanjih izkušenj ljudi. S postavljanjem preprostih vprašanj zna informacijo povezati s tem, kar ljudje že vedo/poznajo.	Glavne točke iz kratkih, preprostih besedil o znanih temah (npr. iz kratkih časopisnih člankov, intervjujev) zna parafrazirati preprosteje in jih tako približati drugim. Preprosto zna parafrazirati kratke dele besedila; pri tem sledi zaporedju izvirnika.	Razumevanje kratkega navodila ali informativnega besedila zna olajšati, tako da ga predstavi kot niz posameznih točk. Razumevanje niza navodil zna olajšati, tako da jih ponovi počasi, vsakič le po nekaj besed/kretenj, pri čemer dela verbalne in neverbalne poudarke.
A2	Ni opisnikov.	Z uporabo različnih besed zna ponoviti bistvo preprostega sporočila o vsakdanji temi, da ga pomaga razumeti drugim.	Ni opisnikov.
A1	Ni opisnikov.	Ni opisnikov.	Ni opisnikov.
Pred A1	Ni opisnikov.	Ni opisnikov.	Ni opisnikov.

3.4.2.2 Strategije za poenostavitev besedila

Širjenje zgoščenega besedila

Zgoščenost besedila pogosto ovira razumevanje. Ta lestvica se nanaša na širjenje vhodnega vira/besedila z vključevanjem koristnih informacij, primerov, podrobnosti, ozadja, razmislekov in pojasnil. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ uporaba ponavljanja in redundance, na primer različni načini parafraziranja;
- ▶ spreminjanje sloga za nazornejšo razlago;
- ▶ navajanje zgledov.

Napredovanje po lestvici: na ravni B1 in B2 je poudarek na ponavljanju in navajanju zgledov, na ravneh C pa je poudarek bolj na razdelavi in razlagi z dodajanjem koristnih podrobnosti.

Kleščanje besedila

Ta lestvica je nasprotje "širjenju" in se osredotoča na racionaliziranje oz. kleščanje pisnega besedila na osnovno sporočilo ali sporočila. Gre za bolj gospodarno izražanje iste informacije z opuščanjem ponavljanja in odmikov ter izpuščanjem delov vhodnega besedila, ki ne vsebujejo pomembnih novih informacij. Gre pa lahko tudi za reorganiziranje izhodiščnih idej, da se poudarijo ključne točke, oblikujejo zaključki ali osvetlijo podobnosti in razlike. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ osvetljevanje ključnih informacij;
- ▶ opuščanje ponavljanja in odmikov;
- ▶ izpuščanje tistega, kar za občinstvo ni pomembno.

Napredovanje po lestvici: na A2+/B1 je osvetljevanje lahko enostavno podčrtovanje ali pisanje opomb ob robu, na ravni C2 pa to pomeni na novo napisati celotno vhodno besedilo. Na ravni B2 je učenec sposoben iz izhodiščnega besedila odstraniti vse, kar je nepomembno in se ponavlja. Na ravneh C pa je poudarek na prilagajanju besedila po meri občinstva.

Strategije za poenostavitev besedila		
	Kleščanje besedila	
	Širjenje zgoščenega besedila	
C2	Z razlaganjem in navajanjem primerov zna pojasniti informacije v besedilih o zahtevnih akademskih ali strokovnih temah.	Zahtevno vhodno besedilo zna preoblikovati tako, da izboljša koherenco, kohezijo in potek argumentacije ter iz njega odstrani nepotrebne dele.
C1	Zahtevno vsebino zna narediti dostopnejšo s podrobnim pojasnjevanjem zapletenih vidikov in dodajanjem podrobnosti. Ključne točke zahtevnega besedila zna približati občinstvu s ponavljanjem, razlaganjem ter spreminjanjem sloga in zvrsti.	Preurediti zna zahtevno vhodno besedilo, da bi poudaril za ciljno publiko najpomembnejše točke.
B2	Vsebinsko besedila o temi na svojem interesnem področju zna približati ciljni publiko z dodajanjem primerov, razlag in pojasnil. Koncepte s svojega interesnega področja zna približati z navajanjem konkretnih primerov, povzemanjem posameznih korakov in ponavljanjem glavnih točk. Nove informacije zna približati s ponavljanjem in dodajanjem ponazoritev.	Vhodno besedilo zna poenostaviti z izločanjem nepomembnih ali ponavljajočih se informacij, pri čemer upošteva ciljno občinstvo.
B1	Vidik neke vsakdanje teme zna razjasniti ali izpostaviti, tako da ključno informacijo prenese na drugačen način. Vidik neke vsakdanje teme zna razjasniti s preprostimi primeri.	Urediti zna vhodno besedilo, da bi njegovo najpomembnejšo vsebino približal ciljni publiko, tako da iz njega izloči dele, ki zanj ne prinašajo nič novega. V različnih delih besedila lahko prepozna povezane ali ponavljajoče se informacije in jih zna spojiti, da bi bilo ključno sporočilo bolj jasno.
A2	<i>Ni opisnikov.</i>	Prepozna lahko in zna označiti (npr. podčrtati, osvetliti) bistveno informacijo v preprostem, informativnem besedilu, da jo lahko posreduje drugi osebi.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>	Prepozna lahko in zna označiti (npr. podčrtati, osvetliti) ključne izjave v kratkem, vsakdanjem besedilu.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>	<i>Ni opisnikov.</i>

4. poglavje:

LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV: RAZNOJEZIČNA IN RAZNOKULTURNA ZMOŽNOST

Pojma raznojezičnosti in raznokulturnosti, predstavljena v SEJU 2001 (podpoglavja 1.3, 1.4 in 6.1.3), sta bila izhodišče za razvoj opisnikov na tem področju. Vizija raznojezičnosti iz SEJA daje veljavo kulturni in jezikovni raznolikosti na ravni posameznika. Zavzema se za to, da bi naj učenci kot "družbeni agensi" izkoristili vse svoje jezikovne in kulturne vire ter izkušnje, da bi bili lahko v celoti dejavni v družbenih in izobraževalnih kontekstih in bi pri tem dosegli medsebojno razumevanje, dostopali do znanja in s tem širili svoj jezikovni in kulturni repertoar. Kot je zapisano v SEJU 2001:

Raznojezičnost pa [...] poudarja dejstvo, da posameznik takrat, ko se njegove izkušnje z jezikom v različnih kulturnih kontekstih širijo, od jezika v domačem okolju do jezika v širši družbi in nato do jezikov drugih ljudstev (ne glede na to, ali se jih je naučil v šoli ali neposredno v drugojezičnem okolju), teh jezikov in kultur v miselni predstavi ne ločuje kot nečesa samostojnega in posebnega, temveč gradi sporazumevalno zmožnost, h kateri prispevajo celotno znanje in izkušnje z jezikom ter v kateri se vsi jeziki povezujejo in medsebojno delujejo. (SEJO 2001, podpoglavje 1.3.)

Slika 15: Raznojezična in raznokulturna zmožnost.

Razumevanje učenca kot družbenega agensa v ciljno usmerjenem pristopu pa omogoča še nadaljnje razvijanje teh konceptov v zvezi z jezikovnim izobraževanjem, saj trdi, da

/.../ se cilj jezikovnega izobraževanja bistveno spremeni. Ne gre več za to, da želimo preprosto "obvladati" enega ali dva jezika, morda celo tri, vsakega posebej, pri čemer je končni cilj znanje "idealnega domačega govorca". Namesto tega je cilj razviti jezikovni repertoar, v katerem imajo svoje mesto vse jezikovne sposobnosti. (SEJO 2001, podpoglavje 1.3.)

Pri pripravi opisnikov je bila posebna pozornost posvečena naslednjim točkam, posebej omenjenim v SEJU 2001:

- ▶ jeziki se medsebojno prepletajo in povezujejo, predvsem na ravni posameznika;
- ▶ jeziki in kulture v miselni predstavi niso ločeni;
- ▶ celotno znanje in izkušnje z jezikom prispevajo h gradnji sporazumevalne zmožnosti;
- ▶ cilj ni uravnoteženo obvladanje različnih jezikov, ampak sposobnost (in pripravljenost) prilagajati to znanje družbeni in sporazumevalni situaciji;
- ▶ pri sporazumevanju je mogoče meje med jeziki presegati in v isti situaciji namensko uporabljati različne jezike za posredovanje sporočila.

Na podlagi novejših literatur so bili upoštevani še dodatni koncepti:

- ▶ sposobnost razumevanja "drugosti", prepoznavanja podobnosti in razlik s pomočjo znanih in neznanih kulturnih značilnosti itn., da bi omogočili sporazumevanje in sodelovanje;
- ▶ pripravljenost delovati kot medkulturni posrednik;

- ▶ proaktivna zmožnost uporabe znanja znanih jezikov za razumevanje novih jezikov, iskanje sorodnih besed in internacionalizmov za razbiranje smisla besedil v neznanih jezikih – ob hkratnem zavedanju nevarnosti “lažnih prijateljev”;
- ▶ zmožnost ustreznega sociolingvističnega odziva z uporabo prvin oziroma različic drugih jezikov v svojem diskurzu, da se omogoči sporazumevanje;
- ▶ zmožnost namenske uporabe svojega jezikovnega repertoarja za kombiniranje, vključevanje in izmenjevanje jezikov na ravni izjav in diskurza;
- ▶ pripravljenost in sposobnost širiti svojo jezikovno/večjezikovno ozaveščenost z odprtostjo in radovednostjo.

Razlog za povezovanje opisnikov na tem področju z ravnmi SEJA je pomagati snovalcem kurikulumov in učiteljem v njihovih prizadevanjih a) razširiti pogled na jezikovno izobraževanje v svojem kontekstu in b) dati veljavo jezikovni in kulturni raznolikosti svojih učencev. Namen razvrščanja opisnikov po ravneh je olajševanje izbire relevantnih raznojezičnih/raznokulturnih ciljev, ki so uresničljivi glede na jezikovno raven uporabnikov/učencev.

Lestvica *Spodbujanje raznokulturnega prostora* se osredotoča na bolj proaktivno vlogo medkulturnega posrednika, zato je namesto sem uvrščena v podpoglavje *Posredovanje pri sporazumevanju*. V treh lestvicah v tem podpoglavju pa so opisani vidiki širšega konceptualnega področja raznojezičnega in medkulturnega izobraževanja.

To področje obravnava Referenčni okvir za pluralistične pristope k jezikom in kulturam (ROPP), ki navaja različne raznojezične in medkulturne zmožnosti neodvisno od jezikovnih ravni, in sicer v obliki nekakšnega makrobisedila; te zmožnosti so razčlenjene na znanje (*savoir*), stališča (*savoir-être*) in spretnosti (*savoir-faire*). Uporabniki lahko uporabijo ROPP za nadaljnji razmislek in dostop do drugih izobraževalnih gradiv na tem področju.

Opiranje na raznokulturni repertoar

Vključeni so številni pojmi iz literature in opisniki za medkulturno zmožnost, na primer:

- ▶ potreba po spoprijemanju z nejasnostmi ob kulturni raznolikosti s prilagajanjem odzivov, jezika itn.;
- ▶ potreba po razumevanju dejstva, da imajo različne kulture različne prakse in norme in da morda ljudje iz drugih kultur dejanja razumejo drugače;
- ▶ potreba po upoštevanju vedenjskih razlik (vključno z gestikulacijo, načini in stališči) z razpravo o pretiranem posploševanju in stereotipih;
- ▶ potreba po prepoznavanju podobnosti in njihova uporaba za izboljšanje sporazumevanja;
- ▶ pripravljenost pokazati občutljivost za razlike;
- ▶ pripravljenost pojasniti in prositi za pojasnilo ob predvidevanju možnih težav zaradi nesporazumov.

Ključni koncepti na večini ravni na tej lestvici so:

- ▶ prepoznavanje in uporabljanje kulturnih, sociopragmatičnih in sociolingvističnih konvencij/signalov;
- ▶ prepoznavanje in interpretiranje podobnosti in razlik v stališčih, praksah in dogodkih;
- ▶ kritično in nevtrarno presojanje.

Napredovanje po lestvici: na ravneh A je pri preprostem vsakdanjem sporazumevanju uporabnik/učenec sposoben prepoznati morebitne razloge za kulturno pogojene zaplete in ustrezno ravnati. Na B1 se zna odzvati na večino običajnih kulturnih iztočnic, ravnati v skladu s sociopragmatičnimi konvencijami in pojasniti značilnosti svoje in drugih kultur ter o njih razpravljati. Na B2 zna uporabnik/učenec učinkovito sodelovati v razpravi, zna se spoprijeti z večino težav in je običajno sposoben prepoznati nesporazume ter jih zgladiti. Na ravneh C to pomeni z občutkom razložiti ozadje kulturnih prepričanj, vrednot in praks, interpretirati njihove vidike in o njih razpravljati, spoprijeti se s sociolingvističnimi in pragmatičnimi nejasnostmi ter se konstruktivno kulturi primerno odzvati nanje.

	Opiranje na raznokulturni repertoar
C2	Svoja dejanja in načine izražanja zna uvesti in nadzorovati glede na kontekst, pri čemer pokaže, da se zaveda kulturnih razlik, in se rahločutno prilagaja, da prepreči in/ali zgladi nesporazume in kulturno pogojene zaplete.
C1	Prepozna lahko razlike v sociolingvističnih/pragmatičnih konvencijah, nanje se zna kritično odzvati in ustrezno prilagoditi svoje sporazumevanje. Z občutkom zna pojasniti ozadje kulturnih vrednot in praks, jih interpretirati in o njih razpravljati, pri čemer si pomaga z znanjem, pridobljenim v medkulturnih stikih, z branjem, iz filmov itn. Pri medkulturnem sporazumevanju se zna spoprijeti z nejasnostmi in se konstruktivno ter kulturi primerno odzvati, da zadeve razjasni.
B2	**Opisati in oceniti zna stališča in prakse svoje in drugih družbenih skupin, pri čemer pokaže, da se zaveda implicitnih vrednot, na katerih pogosto temeljijo sodbe in predsodki. **Pojasniti zna svoje razumevanje predpostavk, vnaprejšnjih sodb, stereotipov in predsodkov o kulturi svoje in drugih skupnosti, ki jih pozna. **Razložiti in interpretirati zna snovni vir ali dogodek iz druge kulture ter ju poveže s snovnimi viri ali dogodki iz lastne kulture/kultur in/ali iz kultur, ki jih pozna. Razpravlja lahko o objektivnosti in uravnoveženosti informacij in mnenj, ki se o njegovi lastni in drugih skupnostih pojavljajo v medijih. Prepozna lahko in zna razmišljati o podobnostih in razlikah iz kulture izvirajočih vedenjskih vzorcih (npr. gibi in glasnost govora ali za znakovne jezike amplituda kretanja) ter razpravljati o njihovem pomenu, da vzpostavi medsebojno razumevanje. V medkulturnem stiku zna sprejeti, da nekaj, kar se večini v določeni situaciji zdi običajno, ni nujno običajno tudi za druge, in se primerno odzvati in izražati. Na splošno zna ustrezno interpretirati kulturne iztočnice v neki kulturi. Razmišljati zna o določenih načinih sporazumevanja v lastni in drugih kulturah ter tveganjih za nesporazume, ki jih ti načini prinašajo, in jih razložiti.
B1	Večinoma zna upoštevati konvencije glede nastopa, očesnega stika in razdalje do druge osebe. Večinoma se zna ustrezno odzvati na najpogostejše kulturne iztočnice. Značilnosti svoje kulture zna pojasniti pripadnikom druge kulture ali pa pojasniti značilnosti druge kulture pripadnikom svoje kulture. Preprosto zna pojasniti, kako njegove vrednote in obnašanje vplivajo na vrednote in obnašanje drugih ljudi. Preprosto zna razložiti, da je to, kar se mu v drugem sociokulturnem okolju morda zdi "čudno", za druge ljudi lahko "normalno". S preprostimi izrazi zna razložiti, zakaj morda ljudje iz drugih kultur drugače razumejo njegova kulturno pogojena dejanja.
A2	Prepoznati in uporabljati zna osnovne kulturne konvencije, povezane z vsakdanjimi družabnimi izmenjavami (npr. različni pozdravi, običaji). Primerno se zna obnašati pri vsakdanjem pozdravljanju, poslavljanju, izražanju hvaležnosti in opravičevanju, a se v neobičajnih situacijah lahko zmede. Zaveda se, da je lahko njegovo obnašanje v vsakdanjih situacijah razumljeno drugače, kot bi sam želel, in skuša to preprosto pojasniti. Prepozna težave v interakciji s pripadniki drugih kultur, čeprav morda ni prepričan, kako naj se v taki situaciji obnaša.
A1	Prepozna različne načine številčenja, merjenja razdalj, napovedovanja časa itn., čeprav to le s težavo uporablja v vsakdanjih konkretnih transakcijah.
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Raznojezično razumevanje

Ključni pojem na tej lestvici je sposobnost uporabiti znanje in zmožnosti (tudi delne) iz enega ali več jezikov kot odskočno desko za spoprijemanje z besedili v drugih jezikih, da bi dosegli sporazumevalni cilj. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ odprtost in prožnost pri delu z različnimi prvinami iz različnih jezikov;
- ▶ izraba iztočnic;
- ▶ izraba podobnosti, prepoznavanje "lažnih prijateljev" (od B1 naprej);
- ▶ izraba vzporednih virov v različnih jezikih (od B1 naprej);
- ▶ zbiranje informacij iz vseh razpoložljivih virov (v različnih jezikih).

Napredovanje po lestvici: pri tem se pozornost preusmeri z leksikalne ravni k uporabi sobesedilnih ali kontekstualnih ter zvrstnostnih opor. Na ravneh B je potrebna večja analitična sposobnost, izraba podobnosti, prepoznavanje "lažnih prijateljev" in izraba vzporednih virov v različnih jezikih. Za ravni C ni opisnikov, morda zato, ker so se uporabljeni viri osredotočali na ravni A in B.

Opomba: Na tej lestvici je umerjena praktična funkcionalna sposobnost izrabe raznojezičnosti za razumevanje. V primerih, ko gre za točno določene jezike, lahko uporabniki dopolnijo opisnik z navedbo jezikov, tako da nadomestijo izraze, ki so v njem podčrtani in v ležečem tisku.

Na primer opisnik B1

Sklepati zna o sporočilu besedila s pomočjo tega, kar je razumel v besedilih na isto temo, napisanih v različnih jezikih (npr. kratke novice, muzejske brošure, spletne kritike).

je lahko:

Sklepati zna o sporočilu besedila v nemščini s pomočjo tega, kar je razumel v besedilih na isto temo, napisanih v francoščini ali angleščini (npr. kratke novice, muzejske brošure, spletne kritike).

	Raznojezično razumevanje
C2	Ni opisnikov, glej B2.
C1	Ni opisnikov, glej B2.
B2	Kot pomoč pri razumevanju zna uporabiti svojo zmožnost vzporejanja zvrstnostnih konvencij in besedilnih vzorcev v <u>jezikih iz svojega raznojezičnega repertoarja</u> .
B1	S pomočjo tega, kar razume v <u>enem jeziku</u> , si zna pomagati pri razumevanju teme in glavnega sporočila besedila v <u>drugem jeziku</u> (npr. pri branju kratkih časopisnih člankov o isti temi, napisanih v različnih jezikih). Vzporejati zna prevode besedil (npr. člankov v revijah, zgodb, odlomkov iz romanov), da bi izboljšal svoje razumevanje v <u>različnih jezikih</u> . Sklepati zna o sporočilu besedila s pomočjo tega, kar je razumel v besedilih na isto temo, napisanih v <u>različnih jezikih</u> (npr. kratke novice, muzejske brošure, spletne kritike). Izluščiti zna informacije iz dokumentov v <u>različnih jezikih</u> s svojega področja (da jih lahko npr. vključi v predstavitev).
B1	Prepozna lahko podobnosti in razlike v načinu izražanja konceptov v <u>različnih jezikih</u> , da loči med identičnimi rabami iste besede/kretnje in "lažnih prijateljev". Kot pomoč pri razumevanju zna uporabiti svojo zmožnost vzporejanja slovničnih struktur in funkcijskih izrazov v <u>jezikih iz svojega raznojezičnega repertoarja</u> .
A2	Lahko razume kratka, jasno artikulirana obvestila s sestavljanjem in povezovanjem tega, kar razume v njihovih razpoložljivih različicah v <u>drugih jezikih</u> . Lahko razume kratka, jasno izražena sporočila in navodila s sestavljanjem in povezovanjem tega, kar razume v njihovih različicah v <u>drugih jezikih</u> . Iz preprostih opozoril, navodil in deklaracij na proizvodih v <u>različnih jezikih</u> zna razbrati relevantne informacije.

Raznojezično razumevanje	
A1	<p>Lahko prepozna mednarodne izraze in besede/kretnje, ki so skupne <i>različnim jezikom</i> (npr. hiša/Haus/hus/house), da</p> <ul style="list-style-type: none"> - sklepa o pomenu preprostih znakov in obvestil; - prepozna verjetno sporočilo v kratkem, preprostem besedilu; - okvirno sledi zelo počasnim in jasnim kratkim in preprostim družabnim pogovorom, ki jim prisostvuje; - sklepa o tem, kaj mu želijo ljudje povedati, če se izražajo zelo počasi in razločno in po potrebi ponovijo.
Pred A1	Ni opisnikov.

Opiranje na raznojezični repertoar

Na tej lestvici so koncepti, ki so značilni za obe prejšnji lestvici. Ko se družbeni agens opira na svoj raznojezični repertoar, izrablja vse jezikovne vire, ki so na voljo, da bi se učinkovito sporazumeval v večjezičnem okolju in/ali v običajnih okoliščinah posredovanja, v katerih drugi ljudje nimajo skupnega jezika. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ prožno prilagajanje okoliščinam;
- ▶ predvidevanje, kdaj in do kolikšne mere je uporaba več jezikov koristna in ustrezna;
- ▶ prilagajanje jezika jezikovnim spretnostim sogovorcev;
- ▶ mešanje in menjavanje jezikov, kjer je to potrebno;
- ▶ razlaganje in pojasnjevanje v različnih jezikih;
- ▶ spodbujanje ljudi k uporabi različnih jezikov z dajanjem zgleda.

Napredovanje po lestvici: na ravneh A je pozornost usmerjena k izrabi vseh možnih virov za spoprijemanje z običajno preprosto vsakodnevno transakcijo. Od ravni B se jezik začne ustvarjalno uporabljati tako, da uporabnik/učenec prožno menjava jezike na B2, da bi bilo drugim lažje, pojasnjuje, sporoča posebne informacije in na splošno povečuje učinkovitost sporazumevanja. Na ravneh C se ta poudarek nadaljuje in dopolnjuje s sposobnostjo komentiranja in pojasnjevanja zapletenih abstraktnih konceptov v različnih jezikih. Na splošno gre za napredovanje od vključevanja posamičnih besed/kretenj iz drugih jezikov do pojasnjevanja posebej primernih izrazov in uporabe metafor za dosego učinka.

Opomba: Na tej lestvici je umerjena praktična funkcionalna sposobnost izrabe raznojezičnosti za razumevanje. V primerih, ko gre za točno določene jezike, lahko uporabniki dopolnijo opisnik z navedbo jezikov, tako da nadomestijo izraze, ki so v njem podčrtani in v ležečem tisku.

Na primer opisnik B2

V interakciji zna uporabiti *različne jezike iz svojega raznojezičnega repertoarja*, da pojasni naravo opravila, glavne korake, odločitve, ki jih je treba sprejeti, ter pričakovane rezultate.

je lahko predstavljen kot:

V interakciji zna uporabiti angleščino, španščino in francoščino, da pojasni naravo opravila, glavne korake, odločitve, ki jih je treba sprejeti, ter pričakovane rezultate.

Opiranje na raznojezični repertoar	
C2	<p>Sporazumevati se zna v večjezičnem okolju o abstraktnih in specializiranih temah s prožnim menjavanjem jezikov iz svojega <u>raznojezičnega repertoarja</u> in po potrebi s pojasnjevanjem različnih prispevkov.</p> <p>Uporabljati zna podobnosti in razlike med metaforami in drugimi besednimi figurami iz <u>jezikov svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da doseže retorični učinek ali za zabavo.</p>
C1	<p>Prožno zna menjavati jezike, da olajša sporazumevanje v večjezičnem okolju, pri čemer v <u>različnih jezikih svojega raznojezičnega repertoarja</u> povzema in dopolnjuje prispevke k razpravi in besedila, na katera se nanaša.</p> <p>Učinkovito zna sodelovati v pogovoru v dveh ali več jezikih iz <u>svojega raznojezičnega repertoarja</u>, pri čemer se prilagaja spremembam jezika ter potrebam in jezikovni zmožnosti sogovorcev.</p> <p>Uporabljati in razložiti zna specializirano terminologijo iz drugega <u>jezika iz svojega raznojezičnega repertoarja</u>, ki je bolj domač sogovornicu/sogovornici, da bi izboljšal razumevanje v razpravi o abstraktnih in specializiranih temah.</p> <p>Spontano in prožno zna odgovoriti v ustreznem jeziku, kadar nekdo drug zamenja en jezik z drugim iz njegovega <u>raznojezičnega repertoarja</u>.</p> <p>Podpreti zna razumevanje in razpravo o besedilu, ki je govorjeno, kretano ali napisano v enem jeziku, tako da ga razloži, povzame, pojasni in razširi v drugem jeziku iz <u>svojega raznojezičnega repertoarja</u>.</p>
B2	<p>**Prepozna lahko, v kolikšni meri je prožna raba <u>različnih jezikov iz njegovega raznojezičnega repertoarja</u> primerna v posebnih okoliščinah, da bi se učinkovitost sporazumevanja povečala.</p> <p>**Učinkovito zna menjavati <u>jezike iz svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da olajša razumevanje s tretjimi osebami, ki nimajo skupnega jezika, in med njimi.</p> <p>**V izjavo zna vpeljati izraz iz <u>drugega jezika svojega raznojezičnega repertoarja</u>, ki je še posebej primeren za situacijo/koncept, o katerem se razpravlja, in ga po potrebi pojasniti sogovornicu.</p> <p>Menjavati zna <u>jezike iz svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da različnim sogovornicem sporoči specializirane informacije in zadeve v zvezi s temo s svojega interesnega področja.</p> <p>V interakciji zna uporabiti <u>različne jezike iz svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da pojasni naravo opravila, glavne korake, odločitve, ki jih je treba sprejeti, ter pričakovane rezultate.</p> <p>Uporabljati zna <u>različne jezike iz svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da bi druge ljudi spodbudil k uporabi jezika, v katerem se počutijo bolj lagodno.</p>
B1	<p>Domiselno zna izrabiti omejeni repertoar v različnih <u>jezikih svojega raznojezičnega repertoarja</u> v vsakdanjih okoliščinah, da bi se spoprijel z nepričakovano situacijo.</p>
A2	<p>Uporabiti zna svoj omejeni repertoar v <u>različnih jezikih</u>, da pojasni težavo ali zaprosi za pomoč ali pojasnilo.</p> <p>Uporabiti zna preproste besede/kretnje in fraze iz <u>različnih jezikov svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da izvede preprosto, praktično transakcijo ali izmenjavo informacij.</p> <p>Uporabiti zna preprosto besedo/kretnjo iz <u>drugega jezika svojega raznojezičnega repertoarja</u>, da bi ga razumeli v običajni vsakdanji situaciji, ko se ne more spomniti ustreznega izraza v <u>jeziku, ki se uporablja</u>.</p>
A1	<p>Uporabiti zna svoj zelo omejeni repertoar v <u>različnih jezikih</u>, da izvede zelo osnovno, konkretno, vsakdanjo transakcijo s spodbudnim sogovornicem.</p>
Pred A1	<p>Ni opisnikov.</p>

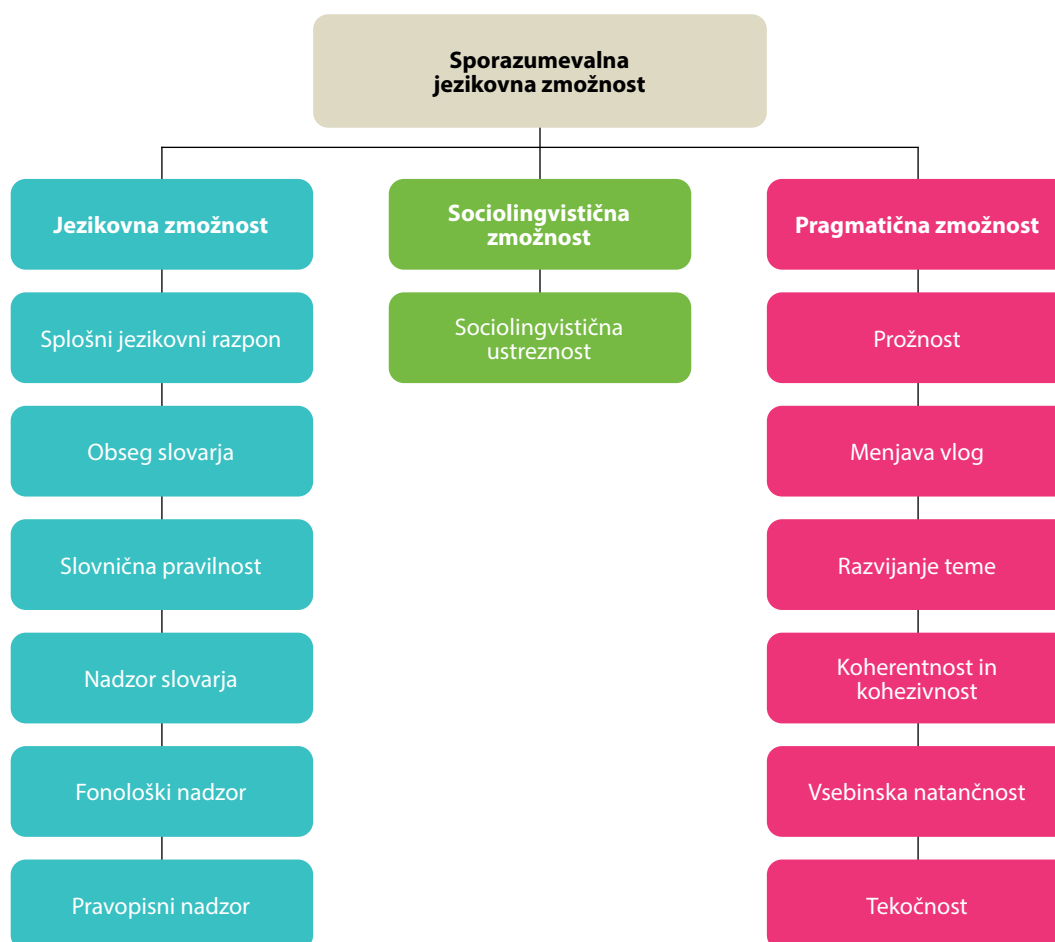
Opisniki, označeni z zvezdicama (**), predstavljajo visoko raven za B2, zato so primerni tudi za ravni C.

5. poglavje:

LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV: SPORAZUMEVALNA JEZIKOVNA ZMOŽNOST

Kot že napisano v prvem poglavju pri obravnavanju shematskega prikaza opisnikov SEJA, pojmovanje zmožnosti ne izvira izključno iz uporabnega jezikoslovja, ampak tudi uporabne psihologije in družbenopolitičnih pristopov. Seveda pa so na SEJO vplivali različni modeli zmožnosti, ki so bili od začetka osemdesetih let dvajsetega stoletja razviti v okviru uporabnega jezikoslovja. Ti modeli, čeprav organizirani na različne načine, imajo štiri glavne vidike: strateško zmožnost, jezikovno zmožnost, pragmatično zmožnost (ki zajema diskurzno in funkcijsko/ akcijsko zmožnost) in sociokulturno zmožnost (ki zajema sociolingvistično zmožnost). Ker je strateška zmožnost obravnavana v povezavi z dejavnostmi, so opisne lestvice za vidike sporazumevalne jezikovne zmožnosti predstavljene v podpoglavju 5.2 SEJA (2001) pod tremi naslovi: *Jezikovna zmožnost*, *Sociolingvistična zmožnost* in *Pragmatična zmožnost*. Ti vidiki oziroma opisni parametri so pri vsakršni jezikovni rabi vedno prepleteni; to niso posamični "sestavni deli" in jih ni mogoče razdružiti.

Slika 16: Sporazumevalna jezikovna zmožnost.

5.1 JEZIKOVNA ZMOŽNOST

Opisniki so pripravljene za različne vidike jezikovne zmožnosti: "razpon" (razdeljen na Morfosintaktični razpon, kasneje preimenovan v *Splošni jezikovni razpon* in *Obseg slovarja*), "nadzor" (razdeljen na *Slovnično pravilnost* in *Nadzor slovarja*), *Fonološki nadzor* in *Pravopisni nadzor*. Razlikovanje med razponom in nadzorom je povsem običajno in kaže, da je bolj pomembno upoštevati kompleksnost uporabljenega jezika, kot pa le zaznavati napake. *Fonološki nadzor* je predstavljen v mreži in zajema kategorije *Splošni fonološki nadzor*, *Glasovna artikulacija* in *Prozodične značilnosti* (naglas in poudarek, intonacija).

Posebnosti jezika, ki ga uspešno uporabljamo na različnih ravneh, včasih imenujejo "kriterijske posebnosti", ki so za vsak posamezni jezik drugačne. Raziskave na področju korpusnega jezikoslovja začenjajo osvetljevati naravo teh posebnosti in pravilnost njihove uporabe, vendar izsledkov ni mogoče enostavno posploševati na vse jezike ali jezikovna ozadja učencev.

Splošni jezikovni razpon

Ker je osnovni pokazatelj usvajanja drugega jezika (tj. napredka) pojavitev novih oblik, ne pa njihovo obvladovanje, je v ospredju razpon jezika, ki ga ima uporabnik/učenec na voljo. Prav tako so bistveni deli učnega procesa prizadevanje za uporabo bolj kompleksnega jezika, tveganje in izstopanje iz cone udobja. Ko se uporabniki soočajo s kompleksnejšimi opravili, je njihov nadzor nad jezikom seveda slabši, kar je povsem običajno. Ko uporabniki ostajajo v svoji jezikovni coni udobja, imajo seveda manj nadzora nad zahtevnejšimi, nedavno usvojenimi oblikoslovnimi in skladenjskimi prvinami, kar je treba upoštevati pri premisleku o (pomanjkanju) pravilnosti. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razpon sporazumevalnih prizorišč, od A1 do B2, zatem brez omejitev;
- ▶ vrsta jezika, od naučenih fraz do zelo širokega razpona jezika za natančno oblikovanje misli, poudarjanje, izražanje razlik in odpravljanje nejasnosti;
- ▶ omejitve, od pogostih prekinitev/nesporazumov v nerutinskih situacijah do stopnje, kjer uporabnik/učenec ni z ničimer več omejen pri tem, kar želi povedati.

	Splošni jezikovni razpon
C2	Celovito in zanesljivo obvladuje zelo širok jezikovni razpon. Svoje znanje uporablja za natančno izražanje misli, poudarjanje pomembnih mest, izražanje razlik in odpravljanje nejasnosti. Ni videti, da bi se moral omejevati pri tem, kar želi povedati.
C1	Pravilno in precej prožno zna uporabljati širok razpon zahtevnih slovničnih struktur. Iz širokega jezikovnega razpona zna izbrati ustrezen izrazitev, da se jasno izrazi in da se mu ni treba omejevati pri tem, kar želi povedati.
B2	Izražati se zna jasno, ne da bi bilo opazno, da se mora omejevati pri tem, kar želi povedati. Ima dovolj velik obseg jezikovnega znanja, da lahko brez veliko opaznega iskanja ustreznih besed/kretenj oblikuje jasne opise, izraža stališča in razvija argumente. Pri tem uporablja tudi nekatere zapletene strukture.
B1	Ima dovolj velik obseg jezikovnega znanja, da lahko opiše nepredvidljive situacije, precej natančno razloži glavne točke neke ideje ali problema in izrazi mnenje o abstraktnih ali kulturnih temah, kot sta glasba in film. Njegov jezikovni razpon je dovolj velik, da se znajde, njegov slovar je dovolj obsežen, da se z manjšim oklevanjem in parafraziranjem lahko izraža o temah, kot so družina, hobiji in interesi, delo, potovanje in aktualni dogodki, vendar je zaradi leksikalnih omejitev prisiljen ponavljati in občasno celo s težavo najde pravi izraz.
A2	Ima osnovni jezikovni repertoar, ki mu omogoča, da se znajde v vsakdanjih situacijah s predvidljivo vsebino, vendar se mora pri izražanju praviloma omejevati in iskati ustrezne besede/kretenje. Uporablja zna kratke vsakdanje izraze za zadovoljevanje preprostih konkretnih potreb, npr. v zvezi z osebnimi podatki, vsakodnevnimi opravili, željami in potrebami, povpraševanjem po informacijah. Uporablja zna osnovne stavčne vzorce in se sporazumevati z naučenimi frazami, skupinami nekaj besed/kretenj in formulami o sebi in drugih, o tem, kaj dela(jo), o krajih, lastnini itn. Ima omejen nabor kratkih naučenih fraz za rabo v predvidljivih 'preživetvenih' situacijah; pri sporazumevanju v nevsakdanjih situacijah so pogosti nesporazumi in prekinitve.

Splošni jezikovni razpon	
A1	Ima zelo osnoven nabor preprostih izrazov o sebi in konkretnih potrebah. V enostavnih povedih zna uporabljati nekatere osnovne strukture, pri tem izpušča ali krni nekatere prvine.
Pred A1	Uporablja posamezne besede/kretnje in osnovne izraze za posredovanje enostavnih informacij o sebi.

Obseg slovarja

Ta lestvica se nanaša na širino in raznolikost uporabljenega izrazja. Obseg slovarja se večinoma širi z veliko branja. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razpon prizorišč – od A1 do B2, kasneje neomejeno;
- ▶ vrsta jezika, od osnovnega repertoarja besed/kretnj in ustaljenih fraz do širokega leksikalnega repertoarja z idiomatiko in pogovornimi izrazi.

Opomba: Obseg slovarja se nanaša tako na sprejemanje kot na tvorjenje. Za znakovni jezik je ustaljeno in neustaljeno besedišče vključeno od A2+ do C2, ustaljeno pa na A1 in A2.

Obseg slovarja	
C2	Ima zelo širok leksikalni repertoar, obvlada idiomatiko in pogovorne izraze ter se zaveda konotativnih ravni pomena.
C1	Ima širok leksikalni repertoar, kar mu omogoča, da se vrzelim izogne s parafraziranjem; le redko je opazno, da išče ustrezne izraze ali da uporablja strategije izogibanja. V skoraj vseh situacijah lahko izbira med številnimi izrazitvenimi možnostmi z uporabo sopomenk za celo manj običajne besede/kretnje. Dobro obvlada pogosto idiomatiko in pogovorne izraze; dokaj dobro se zna igrati z besedami/kretnjami. Pravilno razume in zna uporabljati običajni nabor tehničnega izrazja in idiomatike na svojem strokovnem področju.
B2	Pri razpravljanju z drugimi strokovnjaki na svojem strokovnem področju razume in zna uporabljati temeljno strokovno izrazje. Ima dovolj obsežen slovar, da lahko govori o temah, povezanih s svojim področjem, in o večini splošnih tem. Sposoben je spremeniti izrazitev, da se izogne ponavljanju, toda leksikalne vrzeli lahko povzročijo obotavljanje in parafraziranje. V večini kontekstov zna precej sistematično tvoriti ustrezne kolokacije številnih besed/kretnj. Razume in zna uporabljati večino tehničnega izrazja s svojega področja, zunaj njega pa ima težave s specializiranim izrazjem.
B1	Ima obsežen slovar, povezan z znanimi temami in vsakdanjimi situacijami. Ima zadosten slovar, da se z občasnim opisovanjem pomena izrazi o večini tem, povezanih z vsakdanjim življenjem, kot so družina, hobiji in interesi, delo, potovanje in aktualni dogodki.
A2	Ima zadosten slovar za opravljanje rutinskih, vsakdanjih transakcij v znanih situacijah in o poznanih temah. Ima zadosten slovar, da izrazi svoje osnovne sporazumevalne potrebe. Ima zadosten slovar, da zadosti svojim osnovnim življenjskim potrebam.
A1	Ima osnovni repertoar, sestavljen iz posameznih besed/kretnj in fraz, povezanih z določenimi konkretnimi situacijami.
Pre-A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Slovnična pravilnost

Ta lestvica se nanaša na sposobnost uporabnika/učenca, da prikaže "predpripravljene" izraze in da pri izražanju svojih misli upošteva pravilne slovnične oblike. To ni preprosto, saj mora pri izražanju misli in izvajanju zahtevnejših opravil večino svoje mentalne zmožnosti procesiranja posvetiti izvajanju opravila. Zato se pri izpolnjevanju zahtevnih opravil pravilnost zmanjšuje. Poleg tega raziskave v angleškem, francoskem in nemškem jeziku kažejo, da se nepravilnost povečuje okrog ravni B1, ko začne učenec uporabljati jezik bolj neodvisno in ustvarjalno. Opisniki kažejo, da se pravilnost ne povečuje linearno. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ nadzor specifičnega repertoarja (A1 do B1);
- ▶ "teža" napak (B1 do B2);
- ▶ stopnja nadzora (B2 do C2).

	Slovnična pravilnost
C2	Dosledno vzdržuje nadzor nad slovnico v kompleksni rabi jezika, tudi takrat, ko njegovo pozornost zaposlujejo druge stvari (na primer načrtovanje nadaljevanja, spremljanje odzivanja drugih oseb).
C1	Dosledno vzdržuje visoko stopnjo slovnične pravilnosti. Napake so redke in težko opazne.
B2	Dobro obvlada slovnico. Občasno se pojavljajo spodrsaljaji, nesistemske napake ali manjše nepravilnosti v strukturi stavkov, vendar so redki in jih je pogosto mogoče naknadno popraviti.
	Slovnico obvlada precej dobro. Ne dela napak, ki bi lahko privedle do nesporazuma. Dobro obvlada preproste jezikovne strukture in nekatere kompleksne slovnične oblike, čeprav te uporablja togo z nekaj nepravilnosti.
B1	V znanih kontekstih se sporazumeva precej slovnično pravilno; slovnico v splošnem dobro obvlada, čeprav se čuti vpliv maternega jezika. Dela sistemske napake, vendar je jasno, kaj hoče izraziti.
	Razmeroma pravilno uporablja določen nabor pogosto rabljenih izrazov in vzorcev, povezanih z bolj predvidljivimi situacijami.
A2	Preproste strukture uporablja pravilno, vendar še vedno dela določene osnovne sistemske napake; kljub temu je po navadi jasno, kaj želi povedati.
A1	Obvlada majhno število preprostih slovničnih in stavčnih struktur iz naučenega nabora.
Pred A1	V kratkih stavkih zna uporabljati zelo osnovna pravila glede besednega reda/zaporedja kretenj.

Nadzor slovarja

Ta lestvica se nanaša na uporabnikovo/učenčovo sposobnost, da iz svojega repertoarja izbere ustrezen izraz. Ko se zmožnost povečuje, je zanjo vedno bolj značilna uporaba asociacij v obliki kolokacij in leksikalnih koščkov, kjer en izraz potegne za seboj drugega. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ poznavanje teme (A1 do B1);
- ▶ stopnja nadzora (B2 do C2).

	Nadzor slovarja
C2	Dosledno pravilna in ustrezna raba slovarja.
C1	Idiomatsko in ustrezno uporablja manj pogosto izraze. Občasni manjši spodrsaljaji, vendar brez bistvenih napak v izrazju.
B2	Leksikalna pravilnost je na splošno velika, občasno prihaja do zamenjav in napačne izbire besed/kretenj, a to ne ovira sporazumevanja.
B1	Dobro obvlada osnovno izraze, vendar se pri izražanju kompleksnejših misli ali ob neznanih temah in v neznanih situacijah še pojavljajo večje napake. Pri razpravljanju o znanih temah ustrezno uporablja velik obseg preprostega izrazja.

Nadzor slovarja	
A2	Obvlada ozek repertoar, potreben za zadovoljevanje konkretnih vsakodnevnih potreb.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Fonološki nadzor

Lestvico iz leta 2001 smo v tej publikaciji zamenjali. Opis fonologije v podpoglavju SEJA (2001) 5.2.1.4 je jasen, izčrpen in dovolj obsežen, da zajame tudi novejša spoznanja o vidikih fonologije in učenja drugega/tujega jezika. Vendar pa lestvica iz leta 2001 ni upoštevala tega konceptualnega okvirja in zato je bilo videti napredovanje nerealno, zlasti od B1 (*Izgovarjava je popolnoma razumljiva, čeprav je občasno očiten tuji naglas in se pojavljajo manjše napake v izgovarjavi.*) do B2 (*Usvojil je jasno, naravno izgovarjavo in intonacijo.*). Dejansko je bila ta lestvica najmanj dodelana od vseh, ki so bile umerjene v prvotni raziskavi, na kateri so temeljili opisniki, objavljeni leta 2001.

Tradicionalno je bil cilj pri poučevanju jezika doseči fonološki nadzor idealiziranega domačega govorca, naglas pa je veljal za znak slabega fonološkega nadzora. Poudarjanje naglasa in pravilnosti namesto razumljivosti je škodljivo vplivalo na razvoj poučevanja izgovarjave. Idealizirani modeli, ki zanemarjajo ohranjanje naglasa, ne upoštevajo konteksta, sociolingvističnih vidikov in učenčevih potreb. Lestvica iz leta 2001 je tovrstne poglede v resnici spodbujala; zato je bila razvita na novo. Celotno poročilo⁵¹ o tem projektu je na voljo na spletni strani SEJA. Na podlagi temeljitega pregleda literature in posvetovanja s strokovnjaki so bila za pripravo opisnikov identificirana naslednja temeljna področja:

- ▶ artikulacija, vključno z izgovarjanjem glasov/fonemov;
- ▶ prozodija (stavčna fonetika), vključno z intonacijo, ritmom in poudarkom – tako besednim kot stavčnim poudarkom – ter hitrost govora/segmentacija (členjenje) govora;
- ▶ naglaševanje, naglas in oddaljevanje od “norme”;
- ▶ razločnost/razumljivost, dostopnost pomena za poslušalce; vključuje tudi težave pri razumevanju, kot jih zaznavajo poslušalci (običajno se uporablja izraz “razumljivost”).

Zaradi prekrivanja podkategorij so koncepti na tej lestvici zbrani v tri kategorije:

- ▶ *splošni fonološki nadzor* (nadomešča obstoječo lestvico);
- ▶ *glasovna artikulacija zvoka*;
- ▶ *prozodične značilnosti* (intonacija, poudarek in ritem).

Razumljivost je ključni dejavnik za razlikovanje med ravnmi. Poudarek je na naporu, ki ga mora sogovorec vložiti v razumevanje govorcevega sporočila. Opisniki iz dveh podrobnejših lestvic so povzeti v splošnejših trditvah in na vseh ravneh se izrecno omenja naglas. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ razumljivost, koliko napora mora sogovorec vložiti v razumevanje govorcevega sporočila;
- ▶ kako velik je vpliv drugih jezikov, ki jih govori govorec;
- ▶ nadzor glasov;
- ▶ nadzor prozodičnih prvin.

Poudarek je na poznavanju in suverenosti pri uporabi glasov ciljnega jezika (razpon glasov, ki jih lahko govorec artikulira, in s kakšno stopnjo natančnosti). Ključni koncept na tej lestvici je stopnja jasnosti in natančnosti pri artikulaciji glasov.

Poudarek je na sposobnosti učinkovite uporabe prozodičnih prvin za postopno vse natančnejše sporočanje pomena. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ nadzor poudarka, intonacije in/ali ritma;
- ▶ sposobnost izrabe in/ali variranja poudarka in intonacije za poudarjanje sporočila.

51. Piccardo, E. 2016. Phonological Scale Revision Process Report. Council of Europe, Education Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168073fff9>.

Fonološki nadzor			
	Splošni fonološki nadzor	Glasovna artikulacija	Prozodične značilnosti
C2	Uporabljeni zna celoten razpon fonoloških značilnosti ciljnega jezika z visoko ravnjo nadzora – vključno s prozodičnimi prvini, kot so besedni in stavčni poudarek, ritem in intonacija – tako, da so podrobnejše točke njegovega sporočila jasne in natančne. Značilnosti naglasa, ki bi lahko izvirale iz drugega jezika/drugih jezikov, nikakor ne vplivajo na razumljivost in učinkovitost posredovanja in poudarjanja pomena.	Jasno in natančno zna artikulirati tako rekoč vse glasove ciljnega jezika.	Ustrežno in učinkovito zna izrabljati prozodične prvine (npr. poudarek, ritem in intonacijo) za posredovanje drobnih pomenskih odtenkov (npr. za razločevanje in poudarjanje).
C1	Uporabljeni zna vse fonološke značilnosti ciljnega jezika z zadostnim nadzorom, da vseskozi zagotavlja razumljivost. Izgovoriti zna tako rekoč vse glasove ciljnega jezika; nekaj značilnosti naglasa/naglasov, ki izvirajo iz drugega jezika/drugih jezikov, je mogoče opaznih, vendar ne vplivajo na razumljivost.	Z visoko stopnjo nadzora zna artikulirati tako rekoč vse glasove ciljnega jezika. Pri opazni napačni izgovorjavi glasu se zna običajno sam popraviti.	Govoriti zna tekoče in razumljivo, le občasno ima težave s poudarkom, ritmom in/ali intonacijo, ki pa ne vplivajo na razumljivost ali učinkovitost. Zna spreminjati intonacijo in pravilno poudarjati, da natančno pove to, kar želi.
B2	Na splošno zna uporabljati intonacijo, pravilno poudarjati in jasno izgovarjati posamezne glasove; naglasu se pozna vpliv drugega jezika/drugih jezikov, ki ga/jih govori, vendar to malo ali nič ne vpliva na razumljivost.	V daljših govornih izmenjavah zna jasno artikulirati precejšen del glasov ciljnega jezika; kljub nekaterim sistematičnim napakam v izgovorjavi je vseskozi razumljiv. Na podlagi svojega repertoarja zna razmeroma pravilno (npr. pri branju) predvideti fonološke značilnosti večine neznanih besed (npr. besedni poudarek).	Uporabljeni zna prozodične prvine (npr. poudarek, intonacijo, ritem), da podpre sporočilo, ki ga želi posredovati, čeprav se pri govoru pozna vpliv drugih jezikov, ki jih govori.
B1	Izgovarjavo je na splošno razumljiva; intonacija in poudarek na ravni izjave in besede ne vplivata na razumevanje sporočila. Na naglas vpliva/vplivajo drugi jezik/druge jeziki, ki ga/jih govori.	Na splošno je vseskozi razumljiv, čeprav redno napačno izgovarja posamezne manj znane glasove ali besede.	Kljub močnemu vplivu drugega jezika/drugih jezikov, ki ga/jih govori, na poudarek, intonacijo in/ali ritem je sporočilo razumljivo.
A2	Izgovarjavo je v glavnem dovolj jasna, da je razumljiva, toda sogovornici bodo morali občasno prositi, naj izrečeno ponovi. Močan vpliv drugega jezika/drugih jezikov, ki ga/jih govori, na poudarek, ritem in intonacijo lahko oteži razumljivost, zato je potrebno sodelovanje sogovorcev. Kljub temu je izgovarjavo znanih besed jasna.	Pri sporazumevanju v preprostih vsakdanjih situacijah je izgovarjavo na splošno razumljiva, če se sogovorec potruди razumeti določene glasove. Sistematično napačna izgovarjavo fonemov ne ovira razumljivosti, če se sogovorec potruди razumeti vpliv sogovorčevega jezika na izgovarjavo in se temu prilagodi.	Uporabljeni zna prozodične prvine vsakdanjih besed in fraz, da je kljub močnemu vplivu drugega jezika/drugih jezikov, ki ga/jih govori, na poudarek, intonacijo in/ali ritem razumljiv. Prozodične prvine govora (npr. besedni poudarek) so ustrezne za znane, vsakdanje besede in preproste izjave.
A1	Izgovarjavo zelo omejenega nabora naučenih besed in fraz lahko z nekaj truda razumejo govornici, vajeni sporazumevanja z osebami iz njegove jezikovne skupine. Pravilno lahko posnema omejen obseg glasov ter poudarkov v enostavnih, znanih besedah in frazah.	Pod skrbnim vodstvom zna posnemati glasove ciljnega jezika. Artikulirati zna omejeno število glasov, tako da je govor razumljiv le ob podpori sogovorca (npr. s tem, da za govorcem ponovi pravilno in ga spodbuja, da ponovi nove glasove).	Uporabljeni zna prozodične prvine omejenega repertoarja preprostih besed in fraz, da je kljub zelo močnemu vplivu drugega jezika/drugih jezikov, ki ga/jih govori, na poudarek, ritem in/ali intonacijo razumljiv; sogovorec mora biti pripravljen pomagati.

Pravopisni nadzor

Ta lestvica se nanaša na sposobnost prepisovanja, pravilnega zapisa, na pravilnost oblikovanja besedila ter pravilne rabe ločil. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ prepisovanje besed in stavkov (na nižjih ravneh);
- ▶ zapisovanje (npr. črk, besed ...);
- ▶ razumljivost, ki jo podpirajo zapisovanje, raba ločil in oblikovanost.

Pravopisni nadzor	
C2	Piše brez pravopisnih napak.
C1	Oblikovanost besedila, členitev v odstavke in postavljanje ločila so dosledni in v pomoč. Zapisovanje je pravilno, razen občasnih spodrseljajev.
B2	Tvoriti zna razumljiva, povezana besedila, standardno oblikovana in pravilno členjena v odstavke. Zapisovanje in postavljanje ločil sta precej pravilna, občasno se vidi vpliv maternega jezika.
B1	Tvoriti zna povezana besedila, ki so na splošno vseskozi razumljiva. Zapisovanje, postavljanje ločil in oblikovanje besedila so dovolj pravilni, da jim je mogoče slediti.
A2	Prepisati zna kratke stavke o vsakdanjih temah – na primer navodila, kako se nekam pride. Krajše besede, ki jih uporablja pri govorjenju, zna zapisati razmeroma fonetično pravilno (toda ne nujno v skladu s pravopisnimi pravili).
A1	Prepisati zna znane besede in krajše stavke, na primer preproste znake in navodila, imena vsakdanjih predmetov, imena trgovin in nize stavkov, ki se pogosto uporabljajo. Zapisati zna svoj naslov, narodnost in druge osebne podatke. Uporabljati zna osnovna ločila (npr. piko, vprašaj).
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

5.2 SOCIOLINGVISTIČNA ZMOŽNOST

Sociolingvistična zmožnost je povezana z znanjem in spretnostmi, ki jih zahteva družbena razsežnost rabe jezika. Ker je jezik sociokulturni pojav, je večji del vsebine SEJA, predvsem tisti deli, ki obravnavajo sociokulturni vidik, pomemben tudi za sociolingvistično zmožnost. Tukaj obravnavamo teme, ki so specifično povezane z rabo jezika in ki niso obravnavane drugje, to so jezikovni označevalci družbenih odnosov, vljudnostne konvencije, razlike v jezikovnih zvrsteh, narečje in naglas.

Sociolingvistična ustreznost

Za sociolingvistično ustreznost je pripravljena ena lestvica. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ uporaba vljudnostnih oblik in upoštevanje vljudnostnih konvencij;
- ▶ ustrezno izvajanje jezikovnih funkcij (na nižjih ravneh nevtralna zvrst);
- ▶ pri druženju uporaba ustaljenih vzorcev na nižjih ravneh, od B2 naprej brez potrebe, da bi se mu sogovornici prilagajali, ter uporaba idiomatskih izrazov, namigov (aluzij) in humorja (na ravneh C);
- ▶ prepoznavanje sociokulturnih signalov, zlasti takih, ki kažejo na razlike, in ustrezno ravnanje;
- ▶ uporaba ustrezne zvrsti (od B2 naprej).

	Sociolingvistična ustreznost
C2	<p>Učinkovito zna posredovati med uporabniki ciljnega jezika in člani lastne jezikovne skupnosti ter pri tem upošteva sociokulturne in sociolingvistične razlike.</p> <p>Dobro obvlada idiomatske in pogovorne izraze ter se zaveda konotativnih ravni pomena.</p> <p>Prepoznava domala vse sociolingvistične in sociokulturne implikacije jezika, ki ga uporabljajo učinkoviti uporabniki ciljnega jezika, in se ustrezno odziva.</p> <p>Govorno in pisno zna učinkovito uporabiti širok nabor izbranih izrazov za zapovedovanje, utemeljevanje, prepričevanje, odvracanje, pogajanje in svetovanje.</p>
C1	<p>Prepoznava širok razpon idiomatskih in pogovornih izrazov ter preklapljanje med jezikovnimi zvrstmi, vendar mora občasno preveriti kakšne podrobnosti, zlasti kadar ne pozna naglasa.</p> <p>Razume humor, ironijo in implicitne kulturne reference ter prepozna pomenske odtenke.</p> <p>Spremlja lahko filme, v katerih se v veliki meri uporabljata sleng in idiomatika.</p> <p>Prožno in učinkovito uporablja jezik za družabne namene, npr. čustvene izraze, aluzije in šale.</p> <p>Družbenemu okolju zna prilagoditi stopnjo formalnosti (zvrst in slog): neformalno, formalno ali pogovorno; dosledno zna ohranjati zvrst.</p> <p>Tankočutno zna uokviriti kritične pripombe ali izraziti močno nestrinjanje.</p>
B2	<p>Z nekaj truda sledi in prispeva k skupinskim razpravam, tudi kadar udeleženci razpravljajo hitro in uporabljajo pogovorni jezik.</p> <p>Prepozna in zna interpretirati sociokulturne/sociolingvistične signale; spreminjati zna svoje izražanje tako, da je primerno situaciji.</p> <p>Izraža se samozavestno, jasno in vljudno, tako v formalnem kot neformalnem položaju, primerno situaciji in osebi/osebam.</p> <p>Svoje izražanje zna prilagoditi tako, da vzpostavi razliko med formalnim in neformalnim registrom, vendar pa tega ne stori vedno ustrezno.</p> <p>Z uporabniki ciljnega jezika zna vzdrževati odnose, ne da bi bil nehote smešen ali moteč zanje ali da bi se morali pri tem do njega vesti kakorkoli drugače kot do drugih učinkovitih uporabnikov.</p> <p>Izražati se zna situaciji primerno in ne dela grobih napak.</p>
B1	<p>Uporabljati zna širok razpon jezikovnih funkcij in se odzivati nanje. Uporablja najpogostejša jezikovna sredstva za ustrezno funkcijo v nevtralni jezikovni zvrsti.</p> <p>Zaveda se konvencij vljudnega sporazumevanja in jih ustrezno uporablja.</p> <p>Zaveda se najpomembnejših razlik v običajih, rabah, stališčih, vrednotah in prepričanjih med drugojezično in svojo jezikovno skupnostjo ter poskuša prepoznati signale, ki kažejo nanje.</p>
A2	<p>Uporabljati zna osnovne jezikovne funkcije, npr. izmenjavo informacij ali prošnjo, in se odzivati nanje ter zna preprosto izraziti mnenja in stališča.</p> <p>Enostavno in učinkovito zna vzpostaviti družabne stike; pri tem uporablja najpreprostejše pogoste izraze in osnovne vzorce.</p> <p>Obvlada zelo kratke družabne izmenjave, uporablja vsakdanje vljudne pozdrave in nagovore. Zna povabiti, predlagati, se opravičiti itn. in se na vse to tudi odzvati.</p>
A1	<p>Vzpostaviti zna osnovne družabne stike z najpreprostejšimi vsakdanjimi vljudnostnimi frazami: pozdraviti ob prihodu in odhodu, se predstaviti, reči prosim, hvala, oprostite itn.</p>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

5.3 PRAGMATIČNA ZMOŽNOST

Razlika med jezikovno in pragmatično zmožnostjo je preprosto povedano v tem, da se jezikovna zmožnost nanaša na jezikovno "pravilno rabo", torej na jezikovne vire, znanje jezika kot sistema, pragmatična zmožnost pa se nanaša na dejansko rabo jezika pri (so)oblikovanju besedila. Pragmatična zmožnost se torej predvsem ukvarja z uporabnikovim/učenčevim poznavanjem načel jezikovne rabe, ki omogočajo, da so sporočila

- ▶ organizirana, strukturirana in urejena ("diskurzna zmožnost");
- ▶ uporabna za izvajanje sporazumevalnih funkcij ("funkcijska zmožnost");
- ▶ razvrščena v skladu z interakcijskimi in transakcijskimi poteki ("zmožnost načrtovanja").

Diskurzna zmožnost je sposobnost oblikovanja besedil, kar zajema splošne vidike, kot sta *razvijanje teme ter koherentnost in kohezivnost*, v interakciji pa načela sodelovanja in *menjava vlog*. Funkcionalna zmožnost zajema *prožnost* pri uporabi repertoarja in izbiranje ustreznih sociolingvističnih prvin. Vse lestvice za sporazumevalne jezikovne dejavnosti opisujejo različne vrste funkcionalne rabe jezika. Poznavanje interakcijskih in transakcijskih potekov je povezano tudi s sociokulturno zmožnostjo; po eni strani se obravnava pri *sociolingvistični ustreznosti* in po drugi strani pri *splošnem jezikovnem razponu* in *obsegu slovarja*, in sicer z ozirom na razpon prizorišč, na nižjih ravneh pa kot repertoarji zanje. Poleg tega se pragmatična zmožnost nanaša tudi na "pomen, kot ga v kontekstu razume govorec", za razliko od "stavčnega/slovarskega pomena" besed in izrazov. Zato je za izražanje natančno tistega, kar želite povedati, potreben še en vidik pragmatične zmožnosti: *vsebinska natančnost*.

In nazadnje, karkoli povedati, zahteva *tekočnost*. Tekočnost po navadi razumemo na dva načina, ki pa se dopolnjujeta: najprej na celostni način, ki predstavlja govorcevo/kretalčevo sposobnost izražanja (tudi zapletenih) sporočil. Tovrstna holistična raba se kaže v izjavah kot "zelo je artikulirana" ali "zelo tekoče govori rusko" in vključuje sposobnost daljšega govorjenja/kretanja in pri tem izraziti prave stvari v zelo različnih kontekstih. Po ožji, bolj tehnični interpretaciji pa je za daljše govorjenje/kretanje značilno, da to ne vključuje prekinitev in daljših premorov. Obravnavanje *tekočnosti* kot pragmatične zmožnosti presega tradicionalno dihotomijo zmožnost/izvedba (raba), ki jo jezikoslovci uporabljajo od Chomskega naprej. Kot je bilo že omenjeno pri razlagi modela SEJA, ta te tradicije ne ohranja. Zagovarjamo stališče, da je pri akcijsko usmerjenem pristopu zmožnost le v izvedbi oz. rabi.

Prožnost

Prožnost je sposobnost prilagajati naučeni jezik novim situacijam in izraziti misli na različne načine. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ ustvarjalno sestavljanje naučenih prvin (zlasti na nižjih ravneh);
- ▶ prilagajanje jezika situaciji in spremembam poteka pogovora in razprave;
- ▶ prebesedenje bistvenih točk na različne načine, da se te poudarijo, da se izrazijo stopnje zavzetosti in gotovosti ter da se izogne dvoumnosti.

	Prožnost
C2	Zelo prožno zna izraziti ideje v različnih jezikovnih oblikah, da bi kaj poudaril, se prilagodil situaciji, sogovorniku itn. in se izognil nejasnosti.
C1	Na ciljno publiko zna narediti pozitiven vtis z učinkovitim spreminjanjem sloga in dolžine stavkov, rabo izbranega slovarja in besednega reda. S preoblikovanjem izražanja zna izraziti različne stopnje zavzetosti ali oklevanja, gotovosti ali negotovosti.
B2	Vsebino in izrazna sredstva zna prilagoditi situaciji in naslovniku ter uporabiti stopnjo formalnosti, ustrezno okoliščinam. Prilagajati se zna spremembam v poteku, slogu in poudarku, ki so v pogovorih običajne. Na različne načine zna izraziti to, kar želi povedati. Idejo zna povedati drugače, da poudari ali pojasni bistvo.
B1	Izražanje zna prilagoditi tudi v manj vsakdanjih, celo zahtevnih situacijah. Prožno zna uporabljati širok razpon preprostega jezika, da lahko izrazi večino tistega, kar želi povedati.
A2	Dobro naučene preproste fraze zna z omejenim nadomeščanjem izrazov prilagoditi konkretnim okoliščinam. Naučene fraze zna razširiti s preprostimi novimi kombiniranjem njihovih sestavnih delov.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Menjava vlog

Menjava vlog se nanaša na sposobnost prevzemanja pobude v pogovoru. To sposobnost je mogoče razumeti kot interakcijsko strategijo (prevzeti besedo) ali kot sestavino diskurzne zmožnosti. Zato se ta lestvica ponovi tudi v podpoglavju *Interakcijske strategije*. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ začeti, vzdrževati in končati pogovor;
- ▶ poseči v pogovor ali razpravo, pogosto z ustaljenimi izrazi ali z izrazi, s katerimi se pridobi čas za razmislek.

Opomba: Ta lestvica se ponovi pri *Interakcijskih strategijah*.

	Menjava vlog
C2	Ni opisnikov, glej C1.
C1	Izbrati zna ustrezno sredstvo iz razpoložljivega razpona diskurznih funkcij, s katerim ustrezno prevzame vlogo govorca ali zapolni čas in obdrži vlogo govorca, medtem ko razmišlja.
B2	Ustrezno zna poseči v razpravo in pri tem uporabiti primerna jezikovna sredstva. Ustrezno zna začeti, vzdrževati in končati pogovor z učinkovito menjavo vlog. Začeti zna pogovor, ustrezno in v pravem trenutku prevzeti vlogo govorca ter končati pogovor, ko je to potrebno, čeprav morda tega ne stori vedno najbolj spretno. Uporabljati zna ustaljene fraze (npr. "To je pa težko vprašanje."), da pridobi čas in obdrži vlogo govorca, medtem ko v mislih oblikuje, kaj bo povedal.
B1	Poseči zna v razpravo o znani temi in z ustreznim sredstvom prevzeti vlogo govorca. Začeti, vzdrževati in končati zna preprost pogovor iz oči v oči o vsakdanjih temah ali temah, ki so mu blizu ali ga zanimajo.
A2	Z uporabo preprostih tehnik zna začeti, vzdrževati ali končati kratek pogovor. Začeti, vzdrževati in končati zna preprost pogovor iz oči v oči. Prositi zna za pozornost.
A1	Ni opisnikov.
Pred A1	Ni opisnikov.

Razvijanje teme

Ta lestvica se nanaša na način, kako si ideje v besedilu logično sledijo in so med seboj povezane v jasno retorično zgradbo. Vključuje tudi upoštevanja relevantnih diskurznih konvencij. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ pripovedovanje zgodbe/posredovanje pripovedi (nižje ravni);
- ▶ razvijanje besedila, ustrezno širjenje besedila in osvetljevanje pomembnih točk, npr. s primeri;
- ▶ argumentiranje (zlasti B2 do C1).

	Razvijanje teme
C2	Dovolj prožno zna uporabljati konvencije uporabljene besedilne vrste za učinkovito sporočanje kompleksnih idej, pri čemer z lahkoto ohranja naslovnikovo pozornost in dosega vse sporazumevalne cilje.
C1	Uporabljati zna konvencije uporabljene besedilne vrste, da ohranja naslovnikovo pozornost in sporoči kompleksne ideje. Oblikovati zna podrobne opise in pripovedi, pri čemer vključuje podteme, razvija določena stališča in jih zaokroža z ustreznim zaključkom. Za dolgo, zahtevno besedilo zna tvoriti primeren uvod in zaključek. Obširneje zna razširiti in podrobneje osvetliti ključne točke z dodatnimi pojasnili, razlogi in relevantnimi primeri.

	Razvijanje teme
B2	Sistematično zna razviti argumentacijo, pri čemer ustrezno poudari bistvene točke in svoja stališča osvetli s podrobnostmi. Prepričljivo zna predstaviti kompleksno utemeljitev stališč in se odzvati nanjo.
	Pri sporočanju svojih idej zna uporabiti za konkretno sporazumevalno opravilo običajno besedilno zgradbo.
	Oblikovati zna jasen opis ali pripoved, v katerem glavne točke razširja in podpira s tehtnimi podrobnostmi in primeri.
	Jasno zna argumentirati, pri čemer razširja in dodatno osvetljuje svoja stališča z ustreznimi primeri. Navedi zna prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.
	Jasno zna pokazati razliko med dejstvom in mnenjem.
B1	V pripovednem besedilu zna jasno prikazati časovno zaporedje. Dovolj dobro zna razvijati argumentacijo, da mu sogovorec večino časa brez težav sledi.
	Pri sporočanju svojih idej zna uporabiti zgradbo, običajno za konkretno besedilno vrsto. Razmeroma tekoče zna povezati neposredno pripoved ali opis v linearno zaporedje točk.
A2	V obliki preprostega seznama točk zna povedati zgodbo ali kaj opisati. V zelo preprostem besedilu zna navesti primer s pomočjo "kot" ali "na primer".
	<i>Ni opisnikov.</i>
A1	<i>Ni opisnikov.</i>
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>

Koherentnost in kohezivnost

Koherentnost in kohezivnost se nanašata na način, kako so posamezne prvine besedila povezane v koherentno celoto s pomočjo jezikovnih sredstev, kot so navezovanje na prispevke drugih, nadomeščanje, izpuščanje, in drugih oblik za zagotavljanje kohezivnosti besedila ter logičnih in časovnih povezovalcev in drugih diskurzivnih označevalcev. Kohezivnost in koherentnost delujeta bodisi na ravni stavka/izjave bodisi na ravni celotnega besedila. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ povezovanje prvin, zlasti z logičnimi in časovnimi povezovalci;
- ▶ uporaba odstavkov za poudarjanje zgradbe besedila;
- ▶ uporaba različnih vrst povezovalnih sredstev, pri tem je "nerodnih" povezovalcev malo (ravni C).

	Koherentnost in kohezivnost
C2	Tvoriti zna koherentna in kohezivna besedila, pri čemer v popolnosti in ustrezno uporablja širok razpon organizacijskih vzorcev in kohezivnih sredstev.
C1	Izražati se zna jasno, tekoče in dobro strukturirano ter nadzorovano uporabljati organizacijske vzorce, povezovalce in kohezivna sredstva.
	S pomočjo kohezivnih sredstev in organizacijskih vzorcev zna tvoriti dobro organizirano, koherentno besedilo.
B2	Učinkovito zna uporabljati različne povezovalce, da jasno pokaže razmerja med idejami.
	Uporabljati zna omejeno število kohezivnih sredstev, da izjave poveže v jasen, koherenten diskurz, čeprav je v daljšem prispevku včasih mogoče opaziti "preskakovanje".
	Tvoriti zna dobro organizirana in koherentna besedila, pri čemer uporablja vrsto povezovalcev in kohezivnih sredstev. Daljša besedila zna strukturirati v jasnih, logičnih odstavkih.

Koherentnost in kohezivnost	
B1	V preprostem besedilu zna vpeljati protiargument (npr. "čeprav", "vendar").
	Niz krajših posamičnih preprostih prvin zna združiti v povezano, linearno zaporedje točk. Z omejenim naborom kohezivnih sredstev zna tvoriti daljše stavke in jih med sabo povezovati, npr. v zgodbo. V daljšem besedilu zna narediti preproste, logične meje med odstavki.
	Uporabljati zna najpogostejše povezovalce, da preproste stavke poveže v enostavno linearno zgodbo ali opis v obliki preprostega niza točk.
A2	Povezati zna skupine besed/kretenj s preprostimi povezovalci (npr. "in", "ampak" in "ker").
A1	Povezati zna besede/kretenje ali skupine besed/kretenj z zelo osnovnimi linearnimi povezovalci (npr. "in" ali "potem").
Pred A1	Ni opisnikov.

Vsebinska natančnost

Ta lestvica se nanaša na sposobnost izražanja natančno tistega, kar nekdo želi izraziti. Nanaša se na to, v kolikšni meri je uporabnik/učenec sposoben posredovati podrobnosti in pomenske odtenke in se izogniti temu, da bi okrnil sporočilo, kot si ga je zamislil. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ vrsta uporabljenih prizorišč in informacij (A1 do B1), brez omejitev od B2, ko je uporabnik/učenec sposoben zanesljivo posredovati podrobnosti, tudi v zahtevnejših situacijah;
- ▶ stopnja podrobnosti in natančnosti v posredovanih informacijah;
- ▶ sposobnost opredeliti, poudariti in ločiti med verjetnostjo, gotovostjo, prepričanostjo itn.

Vsebinska natančnost	
C2	Izraziti zna drobne pomenske odtenke in pri tem precej pravilno uporablja širok razpon kvalifikatorjev (npr. prislove stopnje ali stavke, ki izražajo omejevanje). Zna poudarjati, razločevati in odpravljati nejasnosti.
C1	Natančno zna opredeliti mnenja in izjave glede na stopnje, npr. gotovost/negotovost, prepričanost/dvom, verjetnost itn. Učinkovito zna uporabljati modalnost za označevanje moči trditve, argumenta ali stališča.
B2	Zanesljivo zna posredovati podrobne informacije. Tudi v zahtevnejših situacijah zna posredovati bistvene točke, čeprav njegovemu jeziku manjkata izrazna moč in idiomatika.
B1	Dovolj natančno zna pojasniti bistvo neke ideje ali problema.
	Posredovati zna preproste nezahtevne informacije za neposredno rabo in pri tem poudariti tisto, kar se mu zdi najpomembnejše. Razumljivo zna izraziti bistvo tistega, kar želi povedati.
A2	V preprosti in neposredni izmenjavi z omejeno količino podatkov o znanih in vsakdanjih stvareh zna sporočiti tisto, kar želi povedati, v drugih situacijah pa mora praviloma sporočilo okrniti.
A1	Preprosto zna posredovati osebne podatke in informacije o konkretnih potrebah.
Pred A1	Preprosto zna posredovati osebne podatke.

Tekočnost

Kot je bilo že omenjeno, ima tekočnost širši, celostni pomen (= artikulirani govorec/kretalec) in ožji, tehnični in bolj psiholingvistični pomen (= dostopnost repertoarja). Širša interpretacija zajema *Vsebinsko natančnost*, *Prožnost* ter, vsaj v določeni meri, *Razvijanje teme* in *Koherenco in kohezijo*. Zato je v spodnji lestvici poudarek bolj na ožjem, tradicionalnem razumevanju tekočnosti. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sposobnost oblikovanja izjav, čeprav z oklevanjem in premori (nižje ravni);
- ▶ sposobnost vzdrževanja daljše produkcije ali pogovora;
- ▶ lahkotnost in spontanost izražanja.

	Tekočnost
C2	Pri daljšem sporočanju se zna izražati naravno, lahkotno in brez zatikanja. Ustavlja se samo zato, da razmisli o natančno tistem sredstvu, s katerim bo izrazil svoje misli, ali da poišče ustrezen primer ali razlago.
C1	Izraža se tekoče in spontano, skoraj brez napora. Samo vsebinsko zahtevna tema lahko ovira naravno in tekoče izražanje.
B2	Sporazumeva se spontano, pogosto izredno tekoče in lahkotno tudi v daljših kompleksnih prispevkih.
	Daljši prispevek lahko tvori v precej enakomernem tempu. Čeprav včasih okleva ali išče ustrezne vzorce in izraze, dela le malo opaznih daljših premorov. Sporazumevati se zna dovolj tekoče in spontano, da lahko vzdržuje redne stike in interakcijo z uporabniki ciljnega jezika, pri čemer ta interakcija za nikogar ni naporna.
B1	Izražati se zna s precejšnjo lahkoto. Čeprav ima nekaj težav pri oblikovanju sporočila, kar povzroča premore in "slepe ulice", lahko učinkovito nadaljuje brez pomoči.
	Izražati se zna razumljivo, četudi so premori zaradi slovničnega in leksikalnega načrtovanja in popravljanja zlasti v daljših nepripravljenih prispevkih zelo očitni.
A2	V krajših prispevkih je lahko razumljiv, čeprav so premori, napačni začetki in preoblikovanja izraženega zelo očitni.
	Fraze o znanih temah zna tvoriti dovolj lahkotno, da se vključuje v kratke izmenjave, čeprav so zelo očitni oklevanje in napačni začetki.
A1	Uporabljati zna zelo kratke, posamične, večinoma naučene izjave, s pogostimi premori, ko išče ustrezne izraze in ubeseduje/uporablja manj znane besede/kretnje ter ko poskuša izboljšati sporazumevanje.
Pred A1	Obvlada zelo kratke, posamične, naučene izjave, pri čemer prošnjo za pomoč po potrebi nakaže z gestikulacijo in drugimi znaki.

6. poglavje:

LESTVICE PONAZORITVENIH OPISNIKOV SEJA: ZMOŽNOSTI RABE ZNAKOVNIH JEZIKOV

Veliko opisnikov SEJA, zlasti opisnikov za sporazumevalne jezikovne dejavnosti, je mogoče uporabiti tudi za znakovne jezike, saj imajo ti enake sporazumevalne funkcije kot govorni jeziki. Opisniki se torej nanašajo na obe skupini jezikov, kar poudarjajo tudi nekatere spremembe, ki so bile uvedene v terminologiji. Seveda pa so tudi vidiki, v katerih se znakovni jeziki od govornih bistveno razlikujejo. Temeljijo namreč na zmožnostih jezikovne rabe prostora, ki jih imenujemo "vidno-prostorske zmožnosti". V kontekstu znakovnih jezikov je tudi pomen izraza "besedilo" razširjen, tako da se nanaša tudi na videoposneto kretanje, ki ne temelji na pisni predlogi. Te vidno-prostorske zmožnosti daleč presegajo paralingvistične prvine, ki se pogosto uporabljajo ob sporazumevanju v govornem jeziku. Kretalni prostor se uporablja za uvedbo in pozneje za nanašanje na nosilce (osebe, kraje in predmete) s pomočjo prostorskega kartiranja. Kot vsak drug jezik imajo torej tudi znakovni jeziki skladnjo, semantiko, oblikoslovje in fonologijo. Na teh področjih med znakovnimi jeziki obstajajo razlike, saj imajo različne dežele različne znakovne jezike, lahko pa v isti deželi obstaja tudi več kot en znakovni jezik. Nekatere prvine pa so skupne, kot na primer uporaba kazalne kretnje za izražanje zaimkov in uporaba klasifikatorskih kretanj. Poleg tega se v veliki meri uporabljajo tudi neročne prvine oziroma mimika (obrazni izrazi, nagib telesa, gibanje glave itn.) in poustvarjanje dejanja,⁵² ki spremljajo gibanje rok in dlani, torej artikulatorjev, kot jih tradicionalno pojmuje v znakovnih jezikih.

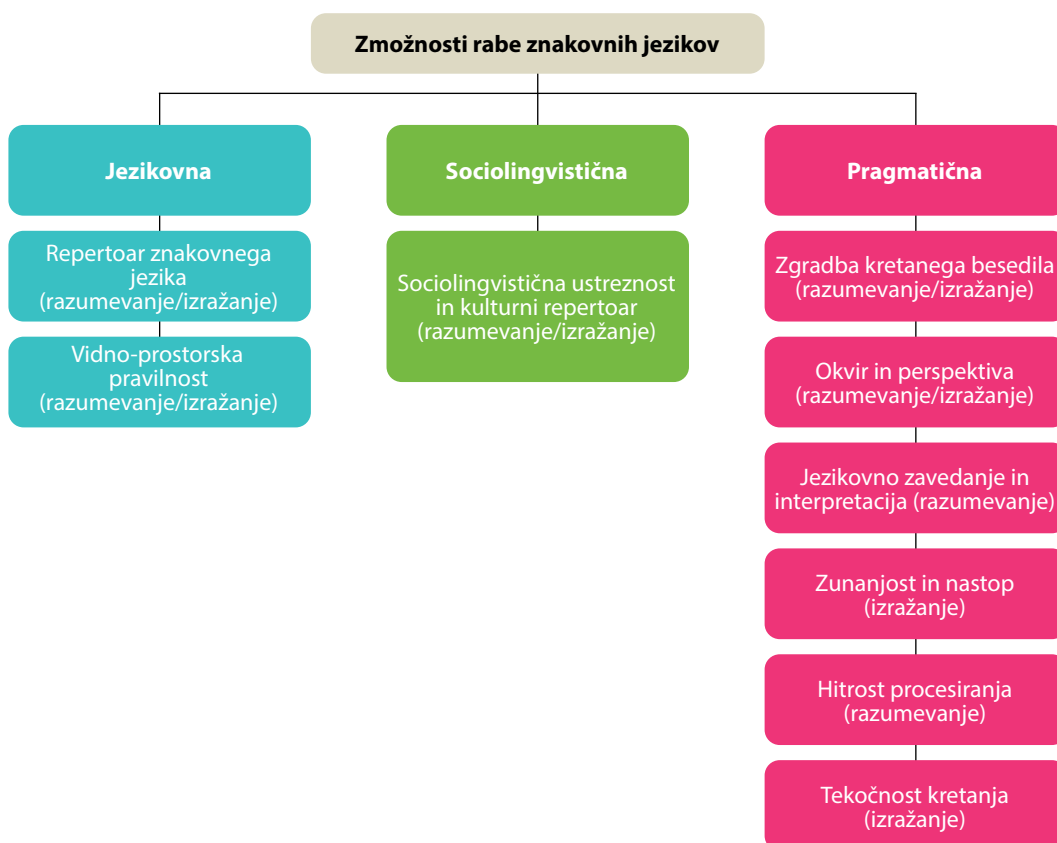
Za sporazumevanje s sliščimi in kot posledica stika z uporabniki govornega jezika repertoar kretanj (ustaljenih in neustaljenih) dopolnjuje črkovanje besed in imen s prstno abecedo. Pri tem vsaka črka v abecedi govornega jezika ustreza določeni obliki roke. Sčasoma se črkovana kretnja lahko leksikalizira in fonologizira. Vendar prstna abeceda ostaja sredstvo za posredovanje nečesa neznanega, npr. lastnega imena ali koncepta, ki nima ustaljene kretnje v določenem znakovnem jeziku. Prstna abeceda je torej eden od številnih načinov, ki gluhim uporabnikom znakovnih jezikov omogočajo dostop do znanja, zapisanega v govornih jezikih. Še več, prstna abeceda se uporablja za izposojanje novih izrazov iz govornih jezikov, ki se sčasoma leksikalizirajo.

Kategorije za kretalne zmožnosti so povezane z jezikovnimi, pragmatičnimi in sociolingvističnimi zmožnostmi v govornih jezikih, zato so specifični opisniki za zmožnost rabe znakovnih jezikov prav tako kot za govorne jezike tudi tu podani v treh podpoglavjih. Lestvice so na voljo za zmožnost jezikovnega razumevanja in izražanja v sedmih parih: dve za jezikovno zmožnost, ena za sociolingvistično zmožnost in štiri za različne vidike pragmatičnih zmožnosti.

Nekaj opisnikov, umerjenih za zmožnosti rabe znakovnih jezikov, je bolj splošnih in so podobni opisnikom v predhodnih izdajah. Te smo obdržali v okviru zmožnosti rabe znakovnih jezikov, ker pomagajo prikazati vsebinsko koherenco med opisniki zmožnosti rabe znakovnih jezikov in tistimi na drugih področjih.

52. Op. prev.: Poustvarjanje dejanja je prevod za angleški izraz *constructed action* in, kolikor vemo, predhodno še ni bil uporabljen v slovenski literaturi. Označuje del besedila, v katerem sporočevalec uporabi celo telo, da 'dobesedno' poustvari dejanje nekoga drugega, podobno kot v poustvarjanju kretanja/govora sporočevalec dobesedno povzame kretnje/besede druge osebe. V obeh primerih sporočevalec prevzame pripovedovalski vidik nekoga drugega, kar imenujemo premo kretanje (ang. role shift) in je podvrsta poročanega kretanja (po analogiji z govornimi jeziki: premi govor).

Slika 17: Zmožnosti rabe znakovnih jezikov.

6.1 JEZIKOVNA ZMOŽNOST

Na voljo so opisniki za lestvici *Repertoar znakovnega jezika* in *Vidno-prostorska pravilnost*. To razločevanje kaže na razmerje med znanjem in nadzorom ter odraža razločevanje med obsegom in nadzorom/ustreznostjo v besedišču in slovnici.

Repertoar znakovnega jezika

Ti dve lestvici vključujeta jezikovne vire, ki so dostopni tako pri razumevanju kot izražanju v znakovnem jeziku, npr. v kombinaciji mimike in klasifikatorske oblike roke, s katero se označi nanosnika, in dodatno gibanja in usmerjenosti rok, s katerima se izrazijo drugi vidiki nameravanega pomena.

V znakovnih jezikih je močno prisotno znakovno tvorje. Za razliko od govornih jezikov je repertoar znakovnega jezika sestavljen iz dveh različnih vrst vnosov: ustaljenih (leksikalnih) enot in enot, ki se uporabljajo za oblikovanje (novih) kretenj oz. struktur. Ustaljene kretnje imajo nespremenljivo citatno obliko, ki je običajno navedena v slovarjih znakovnih jezikov. Znakotvorne prvine pa se vsakič na novo sestavljajo v nove kombinacije iz omejenega nabora oblik dlani, ki jih kretalci uporabijo v kretalnem prostoru za tvorjenje novih neustaljenih opisov dogodkov. Trirazsežnostna prostorska narava številnih izrazov omogoča raznovrstno, pa vendar natančno izražanje. Glede na različne potrebe pri izražanju učenci pri rabi teh zmožnosti napredujejo z usvajanjem zakonitosti glede sestavljanja prvin in načel za doseganje slogovnih/estetskih ciljev.

Zaradi velikega deleža neustaljenih kretenj v znakovnih jezikih razumevanje od naslovnika zahteva hitro procesiranje sočasno posredovanih morfofonoloških in morfosintaktičnih podstruktur, kakor tudi spremljanje prostorskega nanašanja v danem kontekstu. Skratka, produktivno znakovno tvorje uporablja obstoječe pomenonosne prvine, vendar v novih kombinacijah, ki niso ustaljene v repertoarju znakovnega jezika, zato je take kretnje potrebno najprej razčleniti na posamezne prvine, če jih hočemo razumeti. Za zadostitev posebnih sporazumevalnih potreb, ki vključujejo več kot zgolj splošno razumevanje sporočila, morajo učenci poznati slovnicihna pravila za njihovo tvorjenje, kombinatorne omejitve, slediti prostorskemu nanašanju in upoštevati tudi rabo teh načel za slogovno-estetske namene. Po mnenju učencev so zato pri razumevanju znakovnega jezika slovarji manj uporabni kot za govorne jezike.

Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ poznavanje osnovnih oblik, znakovnih vrst in pomenov ročnih kretenj, vključno z njihovimi slogovnimi različicami;
- ▶ osnovno jezikovno obvladanje prvin za poimenovanje in nanašanje v znakovnih jezikih, za tvorjenje kretenj glede na morfosintaktične in morfološke procese ter za sočasno kretane izraze;
- ▶ ročne prvine, kot so ustaljene kretnje, idiomi in stalne znakovne zveze, kakor tudi morfofonološke prvine za tvorjenje novih kretenj;
- ▶ poznavanje znakovnih korenov in mimike, npr. rabo oči, glave, telesa in njegovega gibanja, hitrosti kretanja, amplitude artikulacije, kakor tudi s tem povezanih omejitev; te oblike kretalec uporablja pri interpretiranju kretanja, poimenovanja in nanašanja;
- ▶ poznavanje ročnih in mimičnih prvin v sestavljenih kretnjah (stalne znakovne zveze, idiomi in frazemi), kakor tudi poznavanje morfofonoloških prvin, ki se uporabljajo pri tvorjenju novih kretenj; to vključuje na primer tudi poznavanje podvrst oblik rok v določenem znakovnem jeziku;
- ▶ jezikovno specifično znanje, povezano z združevanjem nepomenonosnih ročnih in mimičnih prvin, ki se ne morejo pojaviti same zase, v možne kretnje;
- ▶ konceptualno poznavanje pomena in konotacij do te mere, da uporabnik/učenec lahko razume in izraža metafore in ironijo;
- ▶ izkazovanje zmožnosti razumevanja in rabe ročnih in mimičnih prvin kretnje.

Repertoar znakovnega jezika	
Razumevanje	Izražanje
C2	<p>Izražati se zna v abstraktnem, poetičnem kretanju. Oblikovati zna abstraktne izraze in koncepte, npr. na izobraževalnem in znanstvenem področju.</p> <p>Z eno roko pokaže neustaljeno ali ustaljeno kretinjo (npr. klasifikatorski ali leksikalni glagol "iskati") in hkrati uporabi drugo roko za poustvarjanje dejanja (npr. praskanje glave na različnih mestih, kot da nekaj išče).⁵³</p> <p>Na estetski način zna izraziti kompleksno dejanje ali dogodek, npr. z obliko dlani pokaže igriv izraz.</p>
C1	<p>Na različne načine zlahka izrazi dejanja, opiše predmete in odnose med njimi z uporabo ustreznih klasifikatorskih kretinj (z eno ali obema rokama).⁵⁴</p> <p>Za poudarjanje pomena zna uporabiti ustrezno neustaljeno kretinjo (npr. klasifikatorski glagol).</p> <p>Razumljivo zna kretati z eno samo (dominantno) roko.</p> <p>Uporabiti zna stavek, da natančneje določi pomen ohlapnega izraza (npr. vrsto "umora" opredeli s klasifikatorsko kretinjo).</p> <p>Obširno zna poročati o temi, pri čemer upošteva različne perspektive.</p> <p>Preklapljati zna med premim in poročanim kretanjem.</p>
B2	<p>Razumljivo in natančno zna kretati o zahtevni temi.</p> <p>Slog kretanja zna prilagoditi vsebini in/ali predmetu, ki ga opisuje.</p> <p>Z vidno-prostorskimi kretinjami in poustvarjanjem zna predstaviti preprosto dejanje.</p> <p>Uporablja zna nabor različnih kretinj, ki ustrezno vrsti konkretnega besedila.</p> <p>Uporablja zna poustvarjanje (dobesedno posnemanje) dejanja.</p> <p>Izrazi se zna, tudi če predstavlja mnenja in stališča drugih.</p> <p>Isto vsebino zna izraziti v drugem registru.</p> <p>Preklaplja med rabo neustaljenih in ustaljenih kretinj.</p> <p>Informacije posreduje z uporabo zgolj neustaljenega izrazja.</p> <p>Ustaljene izraze zna preoblikovati z uporabo neustaljenih prvih, na primer z vidno-prostorskimi kretinjami in klasifikatorskimi glagoli.</p>

53. To je znano tudi kot razmejitev kretalčevega telesa na posamezna mesta kretanja.

54. Op. prev.: V znakovnih jezikih je klasifikator oblika roke, ki posnema vizualno podobo ali uporabo nanosnika in ga s tem uvršča v skupino nanosnikov s tako vizualno podobo ali uporabo. Na glagolu se uporablja kot morfološko sredstvo za opredeljevanje enega od udeležencev dogodka (klasifikatorski glagol).

Repertoar znakovnega jezika	
	Izražanje
Razumevanje	
<p>Izluščiti zna relevantne informacije iz kratkega besedila, če je odkretano preprosto in strukturirano.</p> <p>Razlikovati zna med na videz podobnimi kretnjami.</p> <p>Iz mimike in klasifikatorskih kretenj zna razbrati kategorijo predmeta.</p> <p>Iz izraza na obrazu kretalca zna sklepati o značilnostih udeležencev v dogodku.</p>	<p>S pristno abecedo zna črkovati hitro in natančno.</p> <p>Za izboljšanje razumevanja zna vleči ustrezne primerjave s drugimi stvarmi/podobarni/okoliščinami, ki jih naslovnik že pozna (npr. "Ježevci izgleda kot velik jež.")</p> <p>Pri opisovanju dejanja ali dogodka zna uporabljati neustajljene kretnje (npr. obliko dlani za prikaz prijema ali ravnanja s predmetom).</p> <p>Ustno mimiko zna uporabljati na različne načine, primerno kontekstu.</p> <p>Za opis velikosti in oblike predmeta uporabi različna sredstva (npr. mimiko, obliko in usmerjenost dlani, gibanje rok).</p> <p>Osebnostne značilnosti zna prikazati zgolj z ustno mimiko in poustvarjanjem dejanj.</p>
<p>B1</p> <p>Iz besedila zna izluščiti izbrane informacije, npr. časovno opredelitev, udeležence, kraje, kako in zakaj se nekaj dogaja.</p> <p>Razume z neustaljenimi kretnjami izražena dejanja in procese.</p> <p>Iz mimike zna razbrati časovno zaporedje dogodkov (časovno bližnji dogodki v primerjavi z oddaljenimi).</p> <p>Kadar kretalec posnema ljudi ali živali, razume, za koga/kaj gre.</p>	<p>Z ustreznimi gibi rok zna opisati ključne značilnosti osebe ali predmeta.</p> <p>Neustajljene kretnje zna ustrezno spreminjati glede na kontekst.</p> <p>Za izražanje preprostih dejanj v repliki zna uporabiti poustvarjanje.</p> <p>Značaj in lastnosti osebe ali protagonistista zna izraziti s poustvarjanjem njegovih dejanj.</p> <p>Dejanja ali dogodke zna predstaviti z uporabo neustaljenih kretenj.</p> <p>Amplitudo svojega kretanja (manjše, večje kretnje) zna prilagoditi okoliščinam.</p> <p>Izčrpno zna opisati osebo, izraz njenega obraza, barvo kože, ličenje, pričesko in poklic.</p> <p>Za nanašanje, npr. na živali, zna namesto ustaljenih kretenj uporabiti ustrezne neustajljene prvine.</p> <p>Z natančno rabo ustne mimike zna izraziti specifične vsebine.</p>
<p>A2+</p> <p>Razume vsebino, ki jo nekdo izraža zgolj z neustaljenimi kretnjami.</p> <p>Razume izraze za običajne tehnične naprave, namenjene gluhih.</p> <p>Razume pomen naklonskih glagolov (npr. znati = zmožnost, morati = ukaz, želeči = želja).</p> <p>Iz vsakdanjih besedil zna izluščiti izbrane informacije (npr. števila, imena, kraje, osebe).</p> <p>Razume kretanje, kadar kretalec z vidno-prostorskimi kretnjami vizualizira vsebino.</p>	<p>Uporablja velik nabor kretenj.</p> <p>Prikazati zna različne časovne vidike poteka dogodka (npr. trajanje, kot v "delati vso noč").Vsebinsko zna ponazoriti z zgledi.</p> <p>Jasno zna opisati razliko med dvema različnima stvarima.</p> <p>Kratko, jedrnat, pa vendar razumljivo zna posredovati informacije.</p> <p>Če se lahko pripravi, zna uporabljati ustrezna imena in izraze, povezano z obravnavano temo.</p> <p>Opisati zna osebo in navesti njene značilnosti.</p>

Repertoar znakovnega jezika	
	Izražanje
A2	<p>Razumevanje</p> <p>Prepozna podrobnosti v obsežnem opisu osebe/stvari, kot denimo obliko telesa, pričesko ali poklic.</p> <p>Razume z mimiko posredovane informacije o bližini in oddaljenosti kraja ali stvari.</p> <p>Prepozna in zna pravilno interpretirati pomen, izražen z mimiko.</p> <p>Prepozna in razume sokretalčeve dogovorjene kretnje za začenjanje, ohranjanje ali končevanje pogovora (fatične kretnje).</p> <p>Razume preprosta sporočila o tem, kaj je kretalec naredil.</p> <p>Razume preprosta navodila, želje, priporočila itn.</p>
A1	<p>Razumevanje</p> <p>Razume neposredne ukaze (npr. "Odpri vrata").</p> <p>Razume z mimiko izražene količine.</p> <p>Razume opise oblačil (vzorec, barva).</p> <p>Razume informacije o deležih, količinah in velikosti.</p> <p>Razlikovati zna med kretnjami, ki se razlikujejo samo glede na ustno mimiko.</p> <p>Razume kretnje, četudi so ročne prvine deloma spremenjene.</p> <p>Razume pomen, ki je podan z ustno mimiko, npr. napihnjena ali posrkana lica.</p> <p>Razbrati zna obliko predmetov, opisanih z mimiko.</p> <p>Razume preprosto zanimalje z ročno nikalnico ali odkimavanjem.</p> <p>Kadar ne razume ustaljenih kretenj, prepozna pomen, če mu ga sokretalec črkuje.</p> <p>Prepozna in razume sokretalčev mimični odziv (strinjanje/zavrnitev).</p>
	<p>Izražanje</p> <p>Izraziti zna svoje mnenje.</p> <p>Predstaviti zna preprosto vizualno informacijo, kot so dejanja ali razmerja (npr. v družini).</p> <p>Odkretati zna neposredno zahtevo.</p> <p>Z mimiko zna izraziti velikost/količino.</p> <p>Z mimiko zna izraziti bližino in razdaljo.</p> <p>Opisati zna obliko, barvo in material oblačila.</p> <p>Tvoriti zna pravilno ustno mimiko in jo uporabiti, da razlikuje med sicer identičnimi ročnimi kretnjami.</p> <p>S prstno abecedo zna črkovati imena in tehnične izraze.</p> <p>Opisati zna fizično obliko (višino, širino, dolžino).</p> <p>Kretati zna neposredne zahteve.</p> <p>Kretati zna običajne pozdrave ob srečanju in slovesu.</p> <p>Lase in telesne značilnosti ali stvari, ki jih oseba pogosto nosi, zna opisati z mimiko.</p> <p>Obliko dlani zna uporabljati razumljivo in enoznačno.</p> <p>Uporabljati zna ustaljene kretnje za mesece, dneve v tednu in ure dneva.</p> <p>Izraziti zna svoje mnenje (strinjanje, nestrinjanje).</p>

Vidno-prostorska pravilnost

Vidno-prostorska pravilnost se nanaša na pravilnost, natančnost in kompleksnost skladenjskega izražanja. Vsi ti vidiki skupaj določajo razumljivost nameravanega pomena znakovnega izražanja. Zmožnosti se tukaj nanašajo na ročne kretnje in mimiko; vključujejo znanje in upoštevanje skladenjskih pravil in načel, rabe kretalnega prostora, obveznih mimičnih izrazov, gibanja glave itn. Zmožnosti razumevanja vključujejo pravilno določanje kretalnih vrst, prostorskih razmerij strukturiranih izrazov, vloge stavkov in znakovnih zvez, mimike (npr. za izražanje mej med znakovnimi zvezami in stavki, za izražanje prostorskega nanašanja in tematiziranih kretalnih zvez).

Te zmožnosti se nanašajo na izražanje besedilnosti (glej *Zgradba kretanega besedila*), ker so potrebne za oblikovanje kretanih besedil z uporabo vrste strategij, ki lahko vključujejo npr. posebno ureditev kretalnega prostora ali retorična vprašanja, ki uvajajo novo trditev. Ta lestvica ima tudi skupne značilnosti z lestvico *Repertoar znakovnega jezika*, ker je dopolnjena s poznavanjem odnosov med pomenom in obliko, izraženo s kretnjami in mimiko. *Vidno-prostorska pravilnost* torej obsega tudi mimiko, npr. dvig obrvi, da se označijo določena slovnična struktura in različna prislovna določila.

Ključni koncepti na lestvici razumevanja so:

- ▶ natančno pomnjenje nanosnikov v diskurzu in razmerij v kretalnem prostoru;
- ▶ razumevanje različnih nanosniških sredstev (npr. ustaljenih prvin v kretalnem prostoru, kazalne kretnje, zaimkov, klasifikatorjev, ujemanja itn.)
- ▶ razumevanje časovne umestitve dogodkov, kot tudi časovnih razmerij in izrazov za čas in trajanje;
- ▶ razumevanje mimike (npr. uporaba in obseg rabe zgornjega dela telesa, obrazni izrazi, smer pogleda);
- ▶ razumevanje nizov kretenj in povezanih stavkov;
- ▶ razumevanje pregibanja oblik, npr. glagolov ali drugih predikatov.

Ključni koncepti na lestvici izražanja so:

- ▶ ustrezna raba kretalnega prostora ob upoštevanju splošnih konvencij;
- ▶ izražanje časovne umestitve dogodkov ali časovnih razmerij z vzpostavljanjem ustreznih časovnih referenc;
- ▶ doslednost in pravilnost nanašanja (ustaljene prvine v kretalnem prostoru, uporaba kazalne kretnje, zaimkov, klasifikatorskih kretenj).
- ▶ pravilnost mimike (npr. razpon rabe zgornjega dela telesa, uporabe telesa pri poustvarjanju dejanj, obraznih izrazov, gibanja glave itn.);
- ▶ pravilno zaporedje kretenj, ki je potrebno za izražanje določenih konceptov (npr. vzrok in posledica);
- ▶ uporaba določenih veznikov ali zaporednih glagolov;
- ▶ uporaba nekaterih struktur, npr. sposobnost pregibanja glagolov;
- ▶ načini strukturiranja kretanih besedil glede na vrsto besedila.

Vidno-prostorska pravilnost		
	Razumevanje	Izražanje
C2	<i>Ni opisnikov; glej B2+.</i>	<i>Ni opisnikov; glej B2+.</i>
C1	<i>Ni opisnikov; glej B2+.</i>	<i>Ni opisnikov; glej B2+.</i>
	<p>Razlikovati zna med različnimi časovnimi povezavami dejanj in dogodkov (sočasni, predhodni, naslednji dogodek).</p> <p>Prepozna funkcijo ponavljanja glagola oziroma ve, ali gre za dogodek, ki zadeva več udeležencev (predmet), oziroma za daljši/ponovljen dogodek z enim vršilcem (osebek).</p> <p>Razlikovati zna med premim in poročanim kretanjem v besedilu.</p> <p>Razume izjave s predikati, ki nimajo vršilca (npr. "voda teče").</p> <p>Prepozna retorično vprašanje, tudi če je jezikovno izraženo z omejenimi sredstvi, tj. z dvigom obrvi.</p> <p>Ustrezno prepozna predmet (npr. določeno žival), na katerega se nanaša klasifikator.</p> <p>Ustrezno razume različice glagola glede na vid (npr. kretanje po korakih, hitro, upočasnjeno ali podaljšano/napeto gibanje).</p>	<p>Glede na kontekst zna za potrebe strukturiranja besedila smiselno postaviti vsebino/dogajanje v kretalni prostor.</p> <p>V kratkih besedilih ohranja doslednost nanašanja z uporabo klasifikatorjev in neustaljenih kretanj.</p>
B2	<p>Glede na slovnicične oznake loči med realnimi in irealnimi dogodki.</p> <p>Sledi udeležencem in njihovim dejanjem tudi v daljših besedilih.</p> <p>Prepoznava meje stavkov in zna v krajšem besedilu določiti, koliko stavkov vsebuje.</p> <p>Razume različne vrste glagolskega vida (dovršni, ponavljajoči, trajajoči, telčni).</p>	<p>Zavestno uporablja kretalni prostor, na primer desno stran za argumente ZA in levo za argumente PROTI.</p> <p>Glede na situacijo zna uporabiti širok ali ozek kretalni prostor.</p> <p>Povezati zna neustaljeno kretanje z izrazi za čas in tako časovna razmerja predstaviti vizualno.</p> <p>Z ustreznimi časovnimi izrazi zna pokazati točko v času ali trajanje dogodka (vizualizacija časovnih razmerij: hkrati, prej/potem, po drugem dogodku).</p> <p>Pokazati zna, kako kdo kaj dela (z X, brez Y).</p> <p>Izraziti zna različna časovna razmerja (tri razmerja: hkrati, prej in potem, eno za drugim).</p> <p>Pri izražanju časa uporabi nagib zgornjega dela telesa, npr. nagib naprej za prihodnost.</p> <p>S pomočjo ustrezne vizualizacije časovnih razmerij zna ustrezno predstaviti pretekle, sedanje in prihodnje dogodke.</p> <p>S spremembo znakovnega reda zna poudariti del stavka (npr. osebek-povedek-predmet ali osebek-predmet-povedek ali predmet-osebek-povedek).</p>

Vidno-prostorska pravilnost	
Razumevanje	Izražanje
<p>Čas, trajanje ali zaporedje dogodka zna izluščiti iz uporabljene vizualizacije časovnih razmerij.</p> <p>Razume različice in modificirane leksikalne kretnje.</p>	<p>Z omejenimi sredstvi zna izraziti retorična vprašanja, na primer z dvigom obrvi.</p> <p>Razložiti zna, zakaj kdo nekaj naredi (cilj).</p> <p>Dva stavka zna povezati s ČEPRAV in KLJUB TEMU.</p> <p>Pravilno zna nakazati retorično vprašanje tako, da naredi kratek premor med vprašanjem in odgovorom.</p> <p>Vzpostaviti zna odnose v kretalnem prostoru in jih pozneje ponovno uporabiti.</p> <p>Pozornost zna usmeriti na točko na vizualiziranem časovnem razmerju, da natančno določi dogajalni čas v preteklosti, sedanjosti ali prihodnosti.</p> <p>Ustrezno zna uporabljati pridevnike za primerjavo, vključno s presežniki, npr. s pravilno uporabo neustaljenih kretenj, s spreminjanjem amplitude ali hitrosti gibanja.</p>
<p>Ustrezno razume dogodke glede na čas dogajanja (preteklost, sedanjost in prihodnost).</p> <p>Razume izjave za izražanje namena (npr. za ali da bi).</p> <p>Razume mimiko za razlikovanje npr. dopolnjevalnih od odločevalnih vprašanj ter loči trditve od dopolnjevalnih/odločevalnih vprašanj.</p> <p>Ustrezno razume nanašanje s kazalno kretnjo, če so bili udeleženci ustrezno vpeljani v kontekst in umeščeni v kretalni prostor.</p> <p>Prepoznava različne strategije za izražanje in razumevanje primernikov in presežnikov (npr. s pomočjo spreminjanja velikosti in hitrosti izvedbe kretnje ter s pomočjo klasifikatorjev).</p>	<p>Umetiti zna predmete/ljudi v kretalni prostor s kazalno kretnjo in se nato nanje nanašati z zaimki.</p> <p>Pravilno zna usmeriti svoj pogled v kretalni prostor in se tako nanašati na predhodno omenjene ljudi ali predmete.</p> <p>Pravilno zna uporabljati različne vrste povedi (trdilne, vprašalne, velelne).</p> <p>Uporablja pravilne mimične načine za označevanje vprašanj (nagib zgornjega dela telesa plus mimika, obrvi).</p> <p>Za opis oblike uporabi ustrezno mimiko.</p> <p>S poustvarjanjem dejanja zna posredovati pomen.</p> <p>V kretnjo zna vključiti števnike (za označevanje števila premikajočih se oseb ali števila dni).</p> <p>Preprosto časovno zaporedje pokaže z uporabo kretalnega prostora.</p> <p>Časovne izraze za označevanje dogajalnega časa zna podpreti z mimiko (s tem razlikuje med bližnjimi in bolj oddaljenimi dogodki).</p> <p>Izraziti zna vzrok in posledico.</p>

B1

Vidno-prostorska pravilnost	
Razumevanje	Izražanje
A2	<p>Izraziti zna pogoji, pod katerim kdo nekaj naredi (če ..., potem). Na glagolih dosledno označuje ujemanje in s tem ohranja enoznačnost udeležencev v dogodkih. Izraziti zna nevezorčno zaporedje (in potem ..., in tako ..., potem ..., pozneje pa ...).</p>
A2	<p>Z vidno-prostorskimi kretnjami zna prikazati okolje (npr. pokrajino). Poudariti zna pomembne informacije tako, da jih postavi v središče kretalnega prostora. Razločno in natančno uporablja obliko dlani, ne le pri posameznih kretnjah, ampak tudi v stavku. Uporablja zna pogojne stavke (če ..., potem). Zna naštevati in navesti zaporedje (... in ..., ... tudi ...). V preprostih stavkih uporablja pravilne neustaljene kretnje.</p>
A1	<p>Pravilno uporablja osebne zaimke. Oblikuje preproste stavke z znakovnim redom osebek-povedek-predmet in osebek-predmet-povedek. Z neustaljenimi kretnjami zna pokazati debelino predmeta. Z ustaljenimi kretnjami zna oblikovati preprost stavek. Izraziti zna številčnost nosnika, in sicer s ponavljanjem ali številnikom.</p>
<p>Prepoznavna in razume vzrok in posledico v pogojnih stavkih. Razume izraze za protivno povezovanje stavkov v podredje ali priredje (s pomenom "čeprav" in "kljub temu"). Razume pogojne odvisnike, oziroma zna ugotoviti, pod katerim pogojem pride do posledice. Razume izraze enakosti in drugačnosti (tj. s pomenom enak oziroma drugačen). Razume pomenske razlike, ki opredeljujejo, ali dejanje izvaja ena ali več oseb (npr. ena oseba hodi oziroma več oseb hodi). Različne vrste povedi in njihov pomen prepoznavna po znakovnem redu (trdilne, vprašalne, velelne povedi). Ustrezno razume klasifikatorske glagole v enostavnih stavkih, če so jasno odkretani. Ustrezno razume glagolsko ujemanje. Razume pomen preprostih povezav med stavki (npr. "Zamujam, ker je bil zastoj"). Prepozna in razume različice oblik roke. Razume posredna sporočila (vprašanja, prošnje, želje, zavrnitve itn.). Razlikuje in razume različne načine izražanja stavčnega zanikanja.</p>	<p>Razume neposredno izraženo vprašanje ali ukaz in se ustrezno odzove. Razume izraze oblike in velikosti predmeta (npr. v obliki piramide) in po njih prepozna predmet. Razume s preprostimi sredstvi izraženo številčnost (npr. s pomočjo ponavljanja kretanje). Razume vključujoče nabore izrazov (s pomenom "in" ter "oba"). Razume neustaljene časovne izraze (npr. predpredvčerajšnjim, pred tremi leti). Iz opisa rokovanja s predmeti razume, kje in kako so razporejeni v prostoru.</p>

6.2 SOCIOLINGVISTIČNA ZMOŽNOST

V to lestvico so bile vključene nekatere prvine sociokulturnega vedenja, saj je med sociokulturnim vedenjem in sociolingvističnim znanjem težko potegniti ostro mejo. V okviru züriškega raziskovalnega projekta so bili umerjeni številni opisniki za specifična vedenja o vidikih, ki so pomembni za skupnost in kulturo gluhih. Navedeni so v prilogi 9 med dodatnimi opisniki.

Sociolingvistična ustreznost in kulturni repertoar

Ta lestvica se ujema z lestvico za sociolingvistično ustreznost v prejšnjem poglavju in je njeno dopolnilo, saj so poleg sociolingvistične ustreznosti (register, vljudnostni izrazi itn.) vključene nekatere prvine, vezane na posamezno jezikovno skupnost gluhih. Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ sposobnost prepoznavanja registrov in preklapljanja med njimi;
- ▶ sposobnost prepoznavanja primernega načina pozdravljanja, predstavljanja in poslavljanja;
- ▶ sposobnost prepoznavanja, ali kretalec pri kretanju upošteva družbeni položaj naslovnika ali sokretalca;
- ▶ sposobnost prepoznavanja primerne rabe kretalnega prostora glede na kontekst in naslovnika;
- ▶ sposobnost spoštovanja sociokulturnih norm, tabujev, urejene osebne zunanosti;
- ▶ vzpostavitev in vzdrževanje očesnega stika;
- ▶ sposobnost razumevanja in uporabe načinov pritegovanja pozornosti ter načinov posredovanja odziva na sporočilo;
- ▶ sposobnost uporabe informacij o lokalni kulturi, o ljudeh, dejstvih ter glavnih temah skupnosti;
- ▶ sposobnost prepoznavanja sokretalčevega socialnega ozadja, regionalnega izvora, lokalnih povezav;
- ▶ sposobnost upoštevanja vidikov, ki so pomembni za sporazumevanje z gluхими (npr. okrajšave in tehnični pripomočki).

Ključni koncepti na lestvici izražanja so:

- ▶ izražanje registrov in zmožnost preklapljanja med njimi;
- ▶ sposobnost pozdravljanja, predstavljanja in poslavljanja;
- ▶ sposobnost upoštevanja družbenega položaja naslovnika ali sokretalca med kretanjem;
- ▶ sposobnost prilagajanja rabe kretalnega prostora kontekstu in naslovniku glede na dane pogoje;
- ▶ spoštovanje sociokulturnih norm, tabujev;
- ▶ vzpostavitev in vzdrževanje očesnega stika;
- ▶ načini pritegovanja pozornosti ter načini posredovanja odziva na sporočilo;
- ▶ poznavanje lokalne kulture, ljudi, dejstev ter glavnih tem skupnosti;
- ▶ sposobnost prepoznavanja sokretalčevega družbenega ozadja, regionalnega izvora, lokalnih povezav;
- ▶ upoštevanje vidikov, ki so pomembni za sporazumevanje z gluхими (npr. okrajšave in tehnični pripomočki).

Sociolingvistična ustreznost in kulturni repertoar		
	Izražanje	
C2	<p>Razumevanje</p> <p>Prepoznavna sociokulturne konvencije v besedilu (npr. ustreznost registra, vjudnostne izraze, družbeni položaj, tabu teme). Zazna, če kretalec udeležencu v dogodku doda prepoznaven jezikovni profil, in zna ta profil opisati.</p>	<p><i>Ni opisnikov, glej C1.</i></p>
C1	<p>Na osnovi izbire kretenj prepozna jezikovni register, ki ga uporabi kretalec. Zazna, če kretalec preklopi iz neformalnega v formalni register oziroma obratno. Presoditi zna, ali uporabljeni register vzdržuje za besedilo primerno distanco. Na osnovi izjav sklepa o družbenih odnosih med sokretalci (o njihovi bližini, hierarhiji itn.). Na osnovi ročnih kretenj v izjavah kretalcev lahko določi družbeni položaj osebe, ki jo naslavljajo. Razume komaj opazno nanašanje na prisotno osebo, če sporočevalec na primer uporabi ožji kretalni prostor ali pridrži dlan pred kazalcem, tako da se ne vidi, na koga kaže.</p>	<p>Pri tvorjenju besedil upošteva sociokulturne norme, npr. ustrezen register, vjudnostne izraze, družbeni položaj, tabuje. Svoj register prilagodi naslovniku. Zlahka preklaplja med formalnimi in neformalnimi registri. Z ročnimi in mimičnimi sredstvi zna izraziti neleksikalne razlike med registri. Povedati zna šalo, ki se nanaša na kulturo gluhih.</p>
B2	<p>Iz kretalčevega jezikovnega registra lahko sklepa o njegovem najverjetnejšem ozadju (izvoru, starosti, poklicu). Presoditi zna, ali je uporabljeni register primeren za ciljnega naslovnika. Presoditi zna, ali besedilo vsebuje vse ključne informacije, ki ciljnemu naslovniku zagotavljajo relevantno predhodno podlago za razumevanje besedila. Na osnovi ročnih in mimičnih referenc v besedilu prepozna družbeni položaj osebe oziroma udeleženca v dogodku. Razume splošne okrajšave, ki se uporabljajo v gluhi skupnosti.</p> <p>Na ravni amplitude kretanja (velika/formalni položaj oziroma majhna/neformalni položaj) prepoznavna ciljne naslovnike besedila. Na ravni ročnih in mimičnih značilnosti v uvodu besedila zna presoditi, ali gre za formalni ali neformalni kretalni položaj.</p> <p>Prepoznavna, ali sporočevalec sam sebe predstavi gluhim naslovnikom na kulturno sprejemljiv način. Zaznava in razume kulturne reference v besedilu. Zaznava za razumevanje besedila ključne posredne reference na pomembne dogodke, osebe in organizacije iz svoje države.</p>	<p>Oceniti zna, ali naslovnik pozna problematiko gluhotote, in zna to problematiko po potrebi pojasniti. Uporablja ustaljene kretnje različnih registrov. Pojasni zna dejstva in dogodke, ki so pomembni za gluho skupnost.</p> <p>Uporabi zna ustrezen formalni register in s tem ohraniti distanco do teme, ki jo obravnava. Z artikulacijo kretenj v kretalnem prostoru zna pokazati družbeni položaj osebe (npr. udeleženec, ki je umeščen višje v kretalni prostor, ima višji družbeni položaj).</p>

Sociolingvistična ustreznost in kulturni repertoar	
Razumevanje	Izražanje
	<p>Primerno besedilu in naslovniku zna izbrati izraze dobrodošlice ali slovesa. Nastopiti zna primerno besedilu in naslovniku (obleka, modni dodatki, osebna urejenost).⁵⁵ Spodbuditi zna naslovnika, da začne razmišljati o kulturnih vprašanjih. V opis potovanja zna vključiti kulturna doživetja in tipične značilnosti obiskane države.</p>
B1	<p>Prepoznavna, ali je pozdrav primeren glede na vrsto besedila.</p> <p>Uporabi zna svoje poznavanje kulture nekega znakovnega jezika, da pojasni izvor nekaterih kulturno pogojenih kretenj (npr. imen znanih osebnosti, nazivov organizacij in krajevnih imen).</p> <p>Z mimičnimi sredstvi, npr. z usmeritvijo pogleda, zna pokazati družbeni položaj osebe. Uporablja zna običajne okrajšave, ki se splošno uporabljajo v povezavi z gluhiimi skupnostmi.</p>
A2	<p>Pri kretanju zna s sokretalcem ohraniti očesni stik. Sprejeti ali zavrniti zna neposredno zahtevo ali prošnjo. Pozna običajne tehnične pripomočke za sporazumevanje med gluhiimi in sliščimi ter jih zna poimenovati.</p> <p>Neznane gluhnega naslovnika zna ustrezno nagovoriti. Kretalni prostor zna prilagoditi kontekstu in naslovniku. Upoštevati zna zunanje okoliščine, ki so pomembne za znakovno sporazumevanje (npr. svetlobo, predmete na mizi).</p>
A1	<p>Ustrezno zna pozdraviti gluhega naslovnika.</p> <p>Z različnimi strategijami zna vzpostaviti očesni stik, nujen za sporazumevanje (mahanje, dotik rame ali roke; bobnanje po mizi, vklapljanje in izklapljanje luči).</p> <p>Ustrezno zna pokazati, da želi prevzeti kretinjo (npr. z dvigom roke, mahanjem ali dotikom naslovnikove rame).</p> <p>Vzdrževati zna neposreden očesni stik s sokretalcem.</p> <p>Če pride do težav pri sporazumevanju, si zna pomagati s prstno abecedo.</p> <p>S pomočjo ustaljenih izrazov in ustne mimike zna sokretalcu posredovati odziv na njegovo sporočilo.</p> <p>Sokretalcu zna posredovati odziv na njegovo sporočilo (pozitivno ali negativno) s pomočjo obrazne in druge mimike (npr. prikimavanje ali odkimavanje).</p> <p>Ustrezno zna odgovoriti na vljudnostne izraze (npr. "Hvala.", "Ni problem.", "Ni za kaj").</p>

55. Te nejezikovne prvine so povezane z vidno navzočnostjo avtorja v kretanem besedilu. Učenci morajo pri načrtovanju posnetka predvideti, kako bodo te prvine vplivale na recepcijo njihovega besedila.

6.3 PRAGMATIČNA ZMOŽNOST

Pragmatična zmožnost obsega besedilne zmožnosti v različnih kretalnih položajih, na primer sposobnost osebnega izražanja iz oči v oči ali v posnetem kretanju in izražanja namena sporazumevalnih dejanj (npr. neposrednih ali posrednih), pa tudi funkcionalne zmožnosti, kot sta procesiranje in razumevanje prikritih pomenov. Naštete zmožnosti so povezane tudi z jezikovnim zavedanjem (metajezikom). Pari opisnih lestvic so bili pripravljene za *Zgradbo kretanega besedila* ter *Okvir in perspektiva*. Dodani sta dve lestvici razumevanja, in sicer *Jezikovno zavedanje in interpretacija* ter *Hitrost procesiranja*, pa tudi dve lestvici izražanja, in sicer *Zunanost in nastop* ter *Tekočnost kretanja*.

Zgradba kretanega besedila

Pri teh dveh lestvicah je poudarek na zmožnosti uporabnika/učenca, da prepozna in razume zgradbo različnih vrst besedil in da hkrati oblikuje in strukturira tudi svoje izražanje. Navezujeta se na lestvici za *Koherentnost* in *Razvijanje teme* v okviru sporazumevalne jezikovne zmožnosti za govorne jezike.

Za znakovne jezike ti dve lestvici zajemata poznavanje zgradbe videoposnetih besedil, na primer poročil, zgodb in razlag, ter znanje o načinih tvorjenja koherentnih besedil. Vključujeta tudi poznavanje in načine uporabe kohezivnih sredstev pri razumevanju besedila ter pri oblikovanju in strukturiranju besedila. Izraz "besedilo" se tu ne nanaša na dogovorjeno zapisovanje v govornih jezikih. Nanaša se na odkretane večstavčne jezikovne izraze za posredovanje idej, misli in pomenov, ki imajo svojo funkcijo. Pojem "odkretano besedilo" poudarja dejstvo, da so imela besedila v znakovnih jezikih, preden so bili splošno na voljo mediji za snemanje (monologov), omejen čas trajanja. Razen šal, posebnih pripovedi, molitev in omejenega števila drugih zvrsti besedil, ki so se v gluhi skupnosti prenašala in širila "od rok do rok", besedila niso bila trajna in so ostajala na ravni enkratnega dogodka. Ni jih bilo mogoče ohraniti in uporabljati za analizo diskurza, v izobraževalne namene ali za razvijanje argumentacije. Z videospemanjem se je to spremenilo.

Kljub temu pa niti posnetega kretanja (v nasprotju z zapisanimi besedili) ne moremo na hitro preleteti, da bi na ta način poiskali specifične informacije, prav tako si ne moremo ustvariti grobega vtisa o vsebini besedila s preletavanjem naslovov. Vendar pa posebna znanja glede različnih vrst kretanih besedil omogočajo, da svoje iskanje zožimo: tematski uvod vedno najdemo na začetku, zaključek pa na koncu posnetka; opredelitev časa in kraja dogodka se običajno nahajata blizu skupaj, splošni povzetki so na začetku, vmesni povzetki neposredno sledijo argumentaciji itn.

Jezikovni uporabniki s poznavanjem zgradbe kretanega besedila so zmožni prepoznati in dostopati tako do celostnih besedil kot tudi do nepovezanih odlomkov in lahko dojamajo njihove neposredne in posredne pomene. Poznavanje besedila predpostavlja zmožnosti, ki so bile predhodno predstavljene, na primer "vidno-prostorsko pravilnost" in "repertoar znakovnega jezika". Lestvica *Zgradbe kretanega besedila* se osredotoča na koherentnost in strukturiran potek kretanega sporočila, opisniki za lestvico *Vidno-prostorska pravilnost* pa se med drugim osredotočajo na skladensko pravilnost mesta kretanja pri uporabi zaimkov (oblik roke, ki nadomeščajo predhodno uporabljeno kretnjo).

Ključni koncepti na lestvici razumevanja so:

- ▶ sposobnost zaznavanja logičnega poteka in rekonstrukcija koherentnosti besedila;
- ▶ sposobnost razumevanja besedila z uporabo znanja o besedilnih vrstah, shemah, žanrih in njihovih strukturah ter pričakovanih vsebinah;
- ▶ sposobnost odzivanja na pomanjkljivosti v logičnem razvijanju besedila ter na njegovo neustrezno koherentnost;
- ▶ sposobnost prepoznavne podstruktur v besedilu (npr. specifičnih informacij oziroma niza argumentov);
- ▶ sposobnost razvrščanja informacij po pomembnosti glede na njihov poudarek v besedilu;
- ▶ sposobnost interpretacije in presojanja posrednih in neposrednih nosilcev v besedilu;
- ▶ sposobnost predvidevanja vsebine besedila in uporaba tega predvidevanja (npr. za iskanje določene vsebine).

Ključni koncepti na lestvici izražanja so:

- ▶ logičen potek in koherentnost besedila, sposobnost predstavljanja in zagovarjanja trditev;
- ▶ strukturiranje informacije ter trditev v nizu, in sicer z uvodom in zaključkom ter dodanimi primeri in razlago, kjer je to potrebno;
- ▶ ustvarjanje ustreznih prehodov; poudarjanje;
- ▶ ustrezna raba kohezivnih sredstev (ročnih in mimičnih, retoričnih itn.) glede na tip besedila;
- ▶ sklicevanje na to, kar je že bilo in kar še bo povedano.

Zgradba kretanega besedila		
	Razumevanje	Izražanje
C2	<p>Razume logične, vzročne, časovne in semantične povezave med deli odkretanega besedila.</p> <p>Razlikovati zna med različnimi vrstami argumentativnega besedila (na primer besedilo z argumenti za in proti, pojasnjevanje trditve, filozofsko besedilo).</p> <p>Prepozna in razume kompleksne hierarhične strukture (na primer v politiki in organizacijah).</p> <p>Prepozna manjkajoče dele kompleksnega besedila in nepoznane vrste besedila ter zna sklepati o manjkajoči vsebini.</p>	<p>Mimogrede lahko omeni več krajev ali ljudi in pri tem ne izgubi niti pripovedi.</p> <p>Sistematično zna utemeljevati svoje mnenje z vidika logike, morale ali pragmatike.</p> <p>Z lahkoto uporablja slogovne in retorične prvine za učinkovito oblikovanje besedila.</p>
C1	<p>Povzame vsebino daljšega kretanega besedila z različnimi podrobnostmi.</p> <p>Po ogledu kretanega besedila zna podrobno pojasniti povezave v njem.</p> <p>Prepozna različna sredstva za strukturiranje kretanega besedila in ustrezno razume njihovo funkcijo v kontekstu besedila (npr. retorična vprašanja, naštevanja, premike telesa).</p> <p>Na osnovi svojega poznavanja različnih vrst besedil zna predvideti vsebino in strukturo besedila ter prek tega oceniti kakovost besedila.</p> <p>Prepozna posamezne sestavine v kretanem besedilu izraženega mnenja (trditve, razlog, primer, zaključek).</p> <p>Iz poudarkov in zaporedja prvin v besedilu zna vnaprej predvideti, kaj sledi.</p>	<p>Prepričljivo in logično zna argumentirati (trditve, utemeljitve, primeri, zaključek).</p> <p>Poudariti zna ustrezne vidike zahtevne teme.</p> <p>Smiselno zna oblikovati zahtevno vsebino.</p> <p>Uporabi zna različne vrste argumentativnih besedil (npr. razlago z argumenti za in proti ali besedilo, ki pojasnjuje ozadje teme in jo podrobno analizira).</p> <p>Sposoben je obravnavati širok razpon tem, vsako temo ustrezno uvesti in zaključiti.</p> <p>Z lahkoto uporablja ročna in mimična, ustaljena in neustaljena kohezivna sredstva pri oblikovanju besedila.</p> <p>Jezikovna kohezivna sredstva zna prilagoditi notranji zgradbi besedila.</p> <p>Sporočilo besedila zna sestaviti tako, da vodi od splošnih trditvev do podrobnosti.</p>
B2+	<p>Prepozna ponavljajočo se osrednjo temo v kretanem besedilu.</p> <p>Na osnovi individualnega kretalnega prostora, ki je dodeljen argumentu, prepozna trditve, ki jo argument podpira.</p> <p>Prepozna strukturne elemente besedila in prek njihove funkcije razume besedilo kot celoto.</p> <p>Zana informacijske vrzeli v znanih vrstah besedila in jih smiselno zapolni bodisi s sklepanjem bodisi s spraševanjem.</p> <p>Prepozna, ali sporočevalec z besedilom odgovarja na ključno vprašanje, ki si ga je zadal.</p>	<p>Oblikovati zna ustrezen uvod in zaključek besedila.</p> <p>Pri oblikovanju zaključka se zna sklicevati na uvod.</p> <p>Organizirati in oblikovati zna vsebino po smernicah.</p> <p>Odsotnemu naslovniku zna prenesti vse potrebne informacije o vsebini, tako da ta lahko sledi njegovi razlagi.</p> <p>Tematsko zna združevati različne informacije.</p> <p>S slikami zna predstaviti zgradbo dogodka/organizacije.</p> <p>Pri strukturiranju besedila uporablja premore, na primer med posameznimi trditvami.</p>

Zgradba kretanega besedila		
	Razumevanje	Izražanje
B2	<p>Dobro razume vsebino jasno strukturiranega daljšega besedila.</p> <p>Dojame ponavljajočo se osrednjo temo besedila in ji brez težav sledi.</p> <p>V kretanem besedilu prepozna prehod iz uvoda v jedro in iz jedra v zaključek.</p> <p>Ugotoviti zna, ali sta uvod in zaključek besedila povezana.</p> <p>V kretanem besedilu zazna spremembo teme.</p>	<p>Vsebino zna oblikovati v kategorije/teme, te postavi v kretalni prostor in se nanje nanašati s pomočjo kazalne kretnje.</p> <p>Besedilo zna logično oblikovati in ga razumljivo razvijati.</p> <p>Vsebino in pričakovane dele zna v skladu z vrsto besedila podati celotno.</p> <p>Uporablja zna metajezik (npr. v besedilu naslovniku jasno razloži, kako je besedilo organizirano).</p> <p>Med posameznimi deli besedila zna ustvariti ustrezne prehode in povezave.</p> <p>Poudariti zna najpomembnejše vidike obravnavane teme.</p> <p>Uporablja zna načela za prehajanje od splošnih tem k predstaviti podrobnosti.</p> <p>Uporablja zna načela za prehajanje od splošnega k posebnemu.</p> <p>Pokazati zna časovna razmerja med posameznimi deli poročila.</p> <p>Med pripovedovanjem besedila zna po potrebi na kratko pojasniti pomen posamezne kretnje.</p>
B1+	<p>Prepozna osrednji pomen trditve, ki je postavljena v sredino kretalnega prostora.</p> <p>Razume nanašanje na predhodne informacije.</p> <p>Prepozna povezave med deli vsebine, če so v besedilu neposredno izražene.</p> <p>Razume potek jasno strukturiranega kretanega besedila.</p> <p>Prepozna sredstva za strukturiranje kretalnega prostora in to znanje uporabi za razumevanje kretanega besedila.</p> <p>Sklepati zna o vsebini kratkega besedila, tudi če posamična kohezivna sredstva manjkajo.</p>	<p>Vsebino besedila zna razčleniti v uvod, jedro in zaključek.</p> <p>Vsebino zna urediti v smiselno celoto.</p> <p>Besedilo zna oblikovati v več tematskih sklopov.</p> <p>Jasno zna predstaviti razmerja med temami tako, da jih eksplicitno navede.</p> <p>Kratko in jedrnatno zna poudariti relevantne in zanimive podrobnosti.</p> <p>Eksplicitno se zna navezati na to, kar je že bilo odkretano.</p> <p>Primerjati zna mnenja drugih in o njih povedati svoje stališče.</p> <p>Svojo izkušnjo zna povezati z odlomkom v besedilu in jo predstaviti.</p>
B1	<p>Prepozna preproste načine strukturiranja kretanega besedila (npr. tema, ki ji sledijo komentarji).</p>	<p>V uvodu zna predstaviti cilj/namen besedila.</p> <p>Logično zna razvrstiti sestavne dele besedila.</p> <p>Ustrezno zna uvesti temo in nato posredovati relevantno vsebino.</p> <p>Poudariti zna najpomembnejše vidike obravnavane teme in jih razvrstiti po pomembnosti.</p> <p>S preprostimi strategijami zna oblikovati informacije (npr. s komentiranjem teme).</p>

Zgradba kretanega besedila	
Razumevanje	Izražanje
B1	<p>Z obratom dlani navzgor nakaže konec svoje replike.</p> <p>V besedilu zna povzeti najpomembnejše trditve v odgovor na vprašanja "kdaj", "kje", "kdo", "kaj", "kako" in "zakaj".</p> <p>Utemeljiti zna svoje mnenje.</p> <p>Svoje besedilo zna ustrezno končati (sklene roke).</p>
A2	<p>Ustrezno zna uvesti temo.</p> <p>Razlikovati zna med različnimi točkami na seznamu.</p> <p>Z vprašanji zna oblikovati preproste argumente za in proti.</p> <p>Narediti zna povzetek preproste teme.</p>
A1	<p>Na začetku besedila zna posredovati okvirne točke vsebine, zna odgovoriti na ključna vprašanja kaj, kje, kdo in kdaj.</p>
	<p>Najti zna ključne točke kratkega vsakdanjega besedila.</p> <p>V kretalnem prostoru, ki je razdeljen na pasove, prepozna in razume preproste hierarhične strukture (npr. družina, delo).</p> <p>Razume osnovne časovne enote, izražene prek kretalnega prostora.</p> <p>Iz uvoda sklepa o namenu kretanega besedila.</p>
	<p>Prepozna posamične točke v naštevanju.</p> <p>Prepozna konec kretanega besedila (npr. iz sklenitve rok).</p>
	<p>Ni opisnikov.</p>

Okvir in perspektiva

V znakovnem jeziku se za nanašanje na stvari, osebe in pojme uporablja tridimenzionalni kretalni prostor. Glede na število nosnikov v diskurzu se kretalni prostor za vsak kontekst posebej jasno, nedvoumno in sistematično razdeli na ustrezno število delov, ki postanejo individualni nanašalni kretalni prostori za diskurzivne nosnike in odnose med njimi. Individualni kretalni prostori imajo dve vlogi: na ravni stavka služijo kot sredstvo za izražanje navezovanja ene znakovne zveze na drugo, na ravni besedila pa omogočajo kontekst za interpretacijo znakovnih zvez. V znakovnih jezikih je kontekst skupaj z okoliščinami in individualnimi kretalnimi prostori tipično predstavljen na začetku diskurza oziroma besedila. Dokler ni vzpostavljen nov diskurzivni okvir, se kretalni prostori ne spreminjajo – razen če premični nosnik v okviru dogajanja ne zamenja svojega kretalnega prostora. Za oblikovanje koherentnega, nedvoumnega besedila je torej bistveno, da so prostorska razmerja dosledno upoštevana.

Če kretalec med kretanjem, na primer pri posredovanju odvisnega kretanja, želi preklopiti med perspektivami udeležencev v dogodku, to lahko stori s pomočjo uporabe nanašalnih kretalnih prostorov: vlogo določenega udeleženca prevzame, če se s telesom ali rameni nagne v njegov kretalni prostor ali – z bolj minimalnimi sredstvi – če v njegov kretalni prostor usmeri svoj pogled. Običajno pa je pripoved podana z vidika sporočevalca, v čemer so si torej znakovni in govorni jeziki enaki.

Ključni koncepti na lestvici razumevanja so:

- ▶ sposobnost načrtovanja kretalnega prostora in pomnjenja prostorskih odnosov v njem med potekom besedila;
- ▶ prepoznavanje novega konteksta, spremembe okoliščin, teme;
- ▶ razumevanje dejanja, dogodka ali vsebine z vidika druge osebe ali druge perspektive;
- ▶ zmožnost sledenja poročanemu kretanju (preklapljanju med vlogami ali perspektivami, poročanemu dialogu) in zmožnost prepoznavanja uporabe različnih tehnik za ta namen (npr. drža telesa, smer pogleda in druga mimika);
- ▶ interpretacija ročnih in mimičnih ključev ter razumevanje nanašanja znotraj kretalnega prostora.

Ključni koncepti na lestvici izražanja so:

- ▶ zmožnost predstave in načrtovanja kretalnega prostora;
- ▶ zmožnost vzpostaviti nov okvir in nakazati spremembo okoliščin ali teme;
- ▶ zmožnost predstavitve dejanja, dogodka ali vsebine z vidika druge osebe ali različnih perspektiv;
- ▶ zmožnost prevzemanja in menjave vlog (npr. z držo telesa, smerjo pogleda, mimiko);
- ▶ uporaba mimike, kot je na primer izraz na obrazu, drža telesa ali smer pogleda za označevanje različnih udeležencev.

Okvir in perspektiva		
	Izražanje	
C2	<p>Razumevanje</p> <p>Brez težav sledi poročanemu dialogu med več udeleženci, tudi če so ključni pri zamenjavi vloge omejeni (npr. na smer pogleda). Sledi spremembi okvira, lokacije ali udeležencev dogodka. Zlahka sledi več zaporednim menjavam perspektive ali pripovedovalčeve vloge.</p>	<p>Z igranjem različnih vlog in predstavljanjem različnih perspektiv zna predstaviti zapleteno dejanje ali dogodek.</p>
C1	<p>Zapomni si vzpostavljena prostorska razmerja v kretalnem prostoru (npr. pri opisu pokrajine, družine, situacije) in zlahka sledi nanašanju na udeležence v tem okviru. V celoti dojame okvir kretalnega prostora (pokrajino, družinske odnose, situacijo), tudi če je vzpostavljen zgolj s pomočjo vizualno-prostorskih glagolov. Prepozna, kdaj sporočevalec vzpostavlja nov nanašalni okvir v kretalnem prostoru. Razlikovati zna med različnimi vidiki pripovedi (opazovalec/pripovedovalec), če so jasno označeni.</p>	<p>Preklapljati zna med različnimi perspektivami. Ustvariti zna tridimenzionalno sliko, ki vključuje gibanje udeležencev.</p>
C1	<p>Prepozna, kdaj sporočevalec kreta iz lastne perspektive in kdaj iz perspektive drugega udeleženca v dogodku. Pri interpretaciji besedila upošteva perspektivo udeleženca v dogodku (npr. da določen udeleženec ni mogel videti dogajanja v celoti).</p>	
B2	<p>Razume pripoved z več udeleženci, če so menjave vlog med pripovedjo jasno označene in počasi izvedene (npr. z nagibom zgornjega dela telesa in smerjo pogleda).</p> <p>Razume prostorsko nanašanje v kretalnem prostoru in jih uporabi pri razumevanju vsebine. Razlikuje med tem, kar sporočevalec odkrta iz lastne perspektive in kar odkrta iz perspektive drugega udeleženca.</p>	<p>Pravilno zna uporabljati kretalni prostor, ko z igranjem vlog predstavlja sporazumevanje med več osebami (npr. družinska večerja). Pravilno zna uvesti in igrati različne vloge. Preprosto dejanje ali dogodek zna predstaviti iz perspektive poljubnega udeleženca. Preprosto dejanje ali dogodek zna predstaviti iz perspektive opazovalca/pripovedovalca. Ko se v besedilu pojavi nova tema ali situacija, zna jezikovno pravilno vpeljati nov okvir. Zgolj s poustvarjanjem dejanja in gestikulacijo zna vpeljati okvir. Razumljivo zna predstaviti spremembo okvira, kraja ali premik udeleženca. Igrati zna vlogo udeleženca v dogodku, na primer za prikaz njegovih čustev. Spremembo vloge zna nakazati z držo telesa oziroma smerjo pogleda.</p>

Okvir in perspektiva		
	Razumevanje	Izražanje
	<p>Pravilno prepozna udeležence, ki jih je sporočevalec predhodno umestil v kretalni prostor s pomočjo smeri pogleda.</p> <p>Če so bili jasno označeni, prepozna individualne kretalne prostore, ki so bili vpeljani na začetku besedila, prav tako pa tudi nanašanje nanje.</p> <p>Prepozna in si zapomni individualne kretalne prostore in prostorske odnose med udeleženci.</p> <p>V opisu prostora razume, kje in na kakšen način se nahajajo udeleženci.</p>	<p>V besedilu (o pokrajini, družini, situaciji) zna z uporabo kretalnega prostora na jezikovno pravilen način vpeljati okvir.</p> <p>Pravilno zna vzpostaviti prostorska razmerja med posameznimi udeleženci v dogodku.</p> <p>S spremembo drže zgornjega telesa zna pokazati zamenjavo vloge.</p>
B1	<p>Iz predstavitev velikosti in oblik si lahko zamisli okolico, na primer pokrajino ali notranjo opremo sobe.</p> <p>Iz kazalne kretnje lahko ponovno prepozna nanosnika, če je bil ta predhodno že umeščen v kretalni prostor.</p>	<p>Vizualno zna v kretalnem prostoru prikazati prostorska in količinska razmerja med udeleženci, na primer v pokrajini.</p> <p>Ideje si zna predstavljati in opisati prostorsko.</p> <p>Svojo trditvev zna razvijati tako, da gre od bližnjega do oddaljenega in od majhnega do velikega.</p> <p>V kretalnem prostoru zna jasno vizualno predstaviti vsebino.</p> <p>Uporabiti zna ustrezno mimiko za udeleženca v pripovedi.</p> <p>Z mimiko zna pokazati na udeleženca v dogodku.</p>
A2	<p><i>Ni opisnikov.</i></p>	<p>Z držo telesa zna pokazati različna mnenja o temi (npr. prikaže nasprotna mnenja z obračanjem na desno stran za soglašanje in na levo za nasprotovanje).</p> <p>Uporabiti zna primeren izraz obraza za udeleženca, osebo ali predmet, ki jih opisuje.</p> <p>S tehniko igranja vlog zna opisati osebo.</p>
A1	<p>Razume preprosto poustvarjanje dejanja, pri katerem sporočevalec prevzame vlogo drugega udeleženca.</p> <p><i>Ni opisnikov.</i></p>	<p>Pri kretanju zna dosledno prikazati velikost in proporce predmetov (npr. pri lupljenju banane).</p> <p><i>Ni opisnikov.</i></p>

Jezikovno zavedanje in interpretacija

Ta lestvica vključuje opisnike za zmožnosti, ki omogočajo ustrezno razumevanje sporazumevalnih dejanj in njihovih funkcij ter prepoznavanje povezanih besedilnih funkcij (pregovarjanje, zabavanje, prepričevanje, vplivanje itn.), na katerih temeljijo pričakovanja glede besedila, razumevanje in vrednotenje kretalčeve zunanosti in nastopa ter razlikovanje različnih ravni sporazumevanja. Te zmožnosti obsegajo tudi razumevanje in dostop do slogovnih sredstev, konotativnih pomenov in zavestnih prozodičnih signalov.

Metajezikovne zmožnosti naslovniku omogočajo oceniti vlogo posamičnih kretenj in izrazov v besedilu, na primer njihovo estetsko ali retorično funkcijo. Naslovník jih uporabi za interpretacijo namena sokretalčevega sporočila bodisi v formalnem ali neformalnem besedilu. Tako ugotovi, ali gre na primer za poziv, pritožbo ali prošnjo, in ta podatek uporabi za oblikovanje odziva na sporočilo.

Poleg ustaljenega in neustaljenega repertoarja te zmožnosti obsegajo tudi razumevanje različnih načinov kretanja izjav, na primer variacije v tempu in slogu, ki niso del slovarja. Poleg tega je (v nasprotju z avtorji pisnih besedil) sporočevalec v kretanem besedilu neposredno viden: posneto kretanje vsebuje svojega avtorja in tudi vsebina ni ločena od njega, razen če se ne uporabi tehnološke rešitve (npr. avatar). Zato sta kretalčeva zunanost in nastop ključnega pomena za interpretacijo kretanega besedila. Ta vidik je skupen posnetemu kretanemu besedilu in sporazumevanju v živo.

Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ ustrezna interpretacija tako zavednih prozodičnih oznak kot tudi nejezikovnih oznak, ki jih je uporabil sporočevalec;
- ▶ prepoznavanje nameravanega sporazumevalnega dejanja kot celote in vpogled v to, ali je sporočevalčev nastop v skladu s tem dejanjem;
- ▶ zmožnost razlikovanja med nameravanim in nenameravanim, sporazumevalnim in nesporazumevalnim vedenjem sporočevalca, kot tudi pravilna interpretacija in odziv;
- ▶ ustrezna interpretacija neveljavljenih klasifikatorjev, premorov, oblik roke, novih kretenj;
- ▶ ustrezna interpretacija mimičnih sredstev, na primer obraznih izrazov, smeri pogleda, ustne mimike in ustnih gest kot prvin poročanega kretanja in poročanega dialoga;
- ▶ prepoznavanje fatičnega pomena, tudi če je izražen le posredno;
- ▶ ustrezna interpretacija retorične in strukturne vloge premorov, metafor, ironije.

	Jezikovno zavedanje in interpretacija
C2	<p>Razvozla glavne poudarke v zapletenem besedilu.</p> <p>Razume estetsko rabo kretanja znotraj uporabljenega konteksta, tudi če ga prej ni poznal.</p> <p>Interpretirati zna abstraktne poetične kretnje.</p> <p>Prepozna retorična in slogovna sredstva v kretanem besedilu (npr. ponavljanje, ritem, metaforo, ironijo) in razume njihovo funkcijo.</p> <p>Razume besedilo, v katerem sporočevalec združuje različna slogovna sredstva hkrati (npr. nedominantna roka daje kontekst, dominantna roka pa med tem odkrta dejanje iz druge perspektive, po možnosti podprto z mimičnimi sredstvi).⁵⁶</p> <p>Prepozna spremembo znakovnega reda in zna opisati njen retorični učinek (npr. poudarek).</p> <p>Prepozna, če sporočevalec uporabi daljše zadržanje kretnje kot prozodično ali retorično sredstvo.</p>
C1	<p>Izluščiti zna ključne informacije iz daljšega kretanega besedila o nepoznani temi.</p> <p>Presoditi zna, ali izjava o besedilu upošteva implicitni pomen v njem ali ne.</p> <p>Ustrezno zna interpretirati metajezikovne reference v kretanem besedilu.</p> <p>Neznane koncepte lahko razume s pomočjo analogij, razloženih v besedilu.</p> <p>Razlikovati zna uporabo položaja telesa kot sredstva za strukturiranje besedila (npr. za ločevanje argumentov za oziroma proti neki trditvi) od uporabe položaja telesa kot slovničnega sredstva (npr. za izražanje ozirnih odvisnikov v določenih znakovnih jezikih).</p> <p>Razume kompleksna čustvena stanja, ki jih sporočevalec izrazi mimično ali s poustvarjanjem dejanja.</p> <p>Prepozna in povzame ustvarjalno izraženo vizualno vsebino.</p> <p>Razložiti zna igre, ki temeljijo na estetski rabi jezika in pri katerih kretalec uporablja jezikovne izraze (na primer oblike roke) kot estetske prvine.</p>

56. To je primer za razmejitev kretalčevega telesa na posamezna mesta kretanja (ang. body partitioning)

	Jezikovno zavedanje in interpretacija
B2	<p>Razume implicitno informacijo, ki ni bila neposredno izražena v besedilu (npr. Šel je smučat, potem pa sem ga obiskal v bolnici.).</p> <p>Lahko sledi glavnim točkam besedila, tudi če kretalec preskakuje z ene na drugo.</p> <p>Prepozna, ali kretalec podaja kompleksno vsebino na sproščen ali na nesproščen način.</p> <p>Prepozna, ali sporočevalec pri kretanju besedila uporablja specifičen ritem, in lahko opiše učinke takega ritma.</p> <p>Utemeljiti zna, zakaj kretalec naredi premor med kretanjem besedila (npr. ker ga uporabi kot sredstvo za strukturiranje besedila ali ker mora premisliti o tem, kaj bo kretal naprej).</p> <p>Prepozna, kakšno mnenje ima kdo in v kakšnem odnosu so si ta mnenja.</p> <p>Prepozna, kdaj kretalčeve osebne izkušnje vplivajo na oblikovanje njegove argumentacije.</p>
	<p>Prepozna, ali je slog kretanja v skladu z vsebino kretanja.</p> <p>Na podlagi uporabljenih kretenj in mimičnih ključev zna določiti, kako prepričan je sporočevalec v to, kar kreta (npr. prepričan, neodločen, negotov).</p> <p>Razlikuje med neustaljenimi klasifikatorskimi kretnjami in posnemovalnimi ikoničnimi kretnjami.</p> <p>Lahko sledi kretanjem, tudi če sporočevalec ne uporablja izrazitih mimičnih sredstev.</p> <p>Opisati zna vpliv, ki ga ima nanj hitrost kretanja besedila.</p> <p>Presoditi zna, ali sporočevalec nastopi na način, ki je v skladu s kontekstom in vrsto besedila (oblačila, pristop, urejena zunanost).</p> <p>Na podlagi primerjav in analogij sklepa o pomenu nepoznanih kretenj.</p>
B1	<p>Iz zaporedja trditev zna rekonstruirati zaporedje dogodkov.</p> <p>Razume enostavne argumente za določeno trditev in proti njej.</p> <p>Prepozna, katere prednosti in pomanjkljivosti besedilo navaja o določeni temi.</p> <p>Razume ključne ugotovitve, izražene v zaključku besedila.</p> <p>Prepozna in zna ustrezno interpretirati ključne dele besedila na podlagi mimično izraženih poudarkov (npr. obraznih izrazov, amplitude gibanja).</p> <p>Iz uporabljenih klasifikatorjev sklepa o temi besedila (npr. prepozna temo "umor" iz klasifikatorjev, ki ponazarjajo rokovanje z orožjem).</p> <p>Razlikovati zna med pomembnimi in nepomembnimi deli besedila.</p>
	<p>Iz premikov zgornjega dela sporočevalčevega telesa zna razbrati časovno umestitev dogajanja.</p> <p>Besedilo razume tako dobro, da se ga dotakne.</p> <p>Prepoznava mimične prvine, ki jih sporočevalec uporabi z namenom ustvarjanja napetosti v besedilu.</p> <p>Pravilno razume obrat dlani navzgor (tj. kot oznako premora).</p> <p>Prepozna in razume mimične oznake.</p> <p>Razume razlago, tako da lahko sledi navodilom.</p>
A2	<p>Razume predstavitev teme in jo zna ponoviti s svojimi kretnjami.</p> <p>Dojame sporočevalčevo mnenje o temi.</p> <p>Povezati zna razlago s primeri.</p> <p>Razume čustva, ki jih sporočevalec izrazi z obrazom.</p>
	<p>Prepozna, ko se sporočevalec obrne neposredno nanj.</p> <p>Razume ključne točke kretanega besedila o vsakdanjih temah.</p> <p>Dojame in zna navesti razlike med stvarmi.</p> <p>Prepozna nanašanje na istega nanosnika, tudi če je izražena z različnimi jezikovnimi sredstvi, na primer z uveljavljeno kretnjo ali poustvarjanjem dejanja.</p> <p>Prepozna nepoznane kretnje v neprekinjenem besedilu in zna vprašati po njihovem pomenu.</p>
A1	<p>Na podlagi mimičnih ključev (dvignjenih oziroma namrščenih obrvi) zna razlikovati med pozitivnim in negativnim odnosom.</p> <p>Razume neposredno zavrnitev oziroma uresničitev zahteve/ukaza.</p>

Zunanost in nastop

Ta lestvica se osredotoča na obseg učinka, ki ga ima kretanje na naslovnika (performativni učinek prepričevanja, zabavanja, čustvovanja), in na posebne kretnje, ki jih ima uporabnik/učenec za to na voljo. Pozornost je usmerjena na različne ročne in mimične prvine, ki jih kretalec uporabi kot slogovna sredstva za večjo privlačnost besedila. Uporabnik se mora vedno zavedati svojega nastopa (svojega položaja in okoliščin), pa naj bo to pri izražanju prefinjenosti, hvalisanju ali pojasnjevanju.

To zajema različne načine izražanja kretanega sporočila, kot je menjava ritma in sloga. Za razliko od pisnega besedila je avtor kretanega besedila v njem neposredno navzoč: v videoposnetkih kretanja avtorja ni mogoče ločiti od posredovane vsebine. Zato tvorjenje formalnih kretanih besedil od kretalca npr. zahteva ustrezen formalni nastop, torej dodatno zmožnost pri oblikovanju kretanega besedila, in sicer "kompetenco nastopa", ki se je je treba naučiti in ki zajema različne vidike uspešnega tvorjenja kretanega besedila, primerne za posamezne namene.

Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ podrobnost in semantična natančnost celotnega sporočila (vključno z uporabo estetskih prvin na ravni C2);
- ▶ zavestna raba retoričnih sredstev, različnih registrov, premorov in nadzorovanja diskurza;
- ▶ predvidevanje potreb naslovnika med sporočanjem;
- ▶ uporaba ustaljenega in neustaljenega slovarja, vključno z na novo ustvarjenimi izrazi in kretnjami, kjer so primerne in učinkovite;
- ▶ izražanje specifičnih funkcij in besedišča (na ravni A);
- ▶ ustrezno vedenje ter zunanost in nastop kretalca (upoštevajoč vizualne okoliščine in pripomočke).

	Zunanost in nastop
C2	Biti zna ustvarjalen, ne da pri tem izgubi rdečo nit svoje misli. Uporablja široko paleto načinov za ustvarjanje napetosti in vzdrževanje pozornosti (npr. poustvarjanje dejanja, mimiko, retorična vprašanja, menjavanje ritma). Z lahkoto in igrave zna uporabljati obliko dlani kot estetsko prvino in s tem oblikuje ustvarjalne jezikovne izraze. Z uporabo ustreznih kretenj in mimike zna na estetski način prikazati misli in občutke.
C1	Vnaprej se zna tako dobro pripraviti, da mu pri kretanju ni treba razmišljati o vsebini. Pri kretanju je miren in sproščen, tudi kadar je potrebna visoka stopnja zbranosti. Udeležencem v dogodku zna ustvariti njihov lastni jezikovni profil (slog, ton, register). Zgodbo zna jezikovno razviti tako, da naslovnika povleče v dogajanje. S spreminjanjem tempa kretanja (od počasnega do hitrega) zna ustvarjati napetost. Naslovnike zna navdušiti. Ustrezno in učinkovito zna uporabljati pretiravanje.
B2	Jezikovno spretno zna izraziti osebni in izvorni pogled na obravnavano temo. Svoje ideje zna izraziti ustvarjalno. Uporabljati zna širok nabor mimičnih sredstev za ustvarjanje napetosti. Pri občinstvu zna izzvati močna čustva (smeh, jok). Napeto zna opisati dogodek. Zapletena čustvena stanja zna izraziti s poustvarjanjem dejanja in gestikulacijo. Z ustreznimi primerjavami zna naslovníku dodatno predstaviti posredovano informacijo. Naslovníku zna vzbuditi radovednost o tem, kako se bo besedilo končalo.
B1	Novo stališče zna posredovati tako, da naslovníku da misliti. Izraziti zna čustva osebe, ki mu je blizu. Uporabljati zna govorico telesa in izrazito mimiko. Z mimičnimi sredstvi in amplitudo kretenj zna poudariti pomembne vidike besedila. Z različnimi sredstvi (npr. z retoričnimi vprašanji) zna ohranjati pozornost naslovníkov. Prepričljivo zna odkretati zgodbo. Pokazati zna osebne značilnosti posameznikov.

Zunanost in nastop	
A2	Predstaviti se zna na vljuden in primeren način. Dejstva zna podati nevtralnno, ne da pokaže čustveno vpletenost. Posredovati in vzbuditi zna čustva (veselje, žalost).
	Z mimiko zna izraziti čustva. Z gestami zna izraziti pozitivne ali negativne občutke (dvignjene obrvi za pozitivne, namrščene obrvi za negativne).
A1	Postaviti se zna tako, da naslovniki zlahka spremljajo njegovo kretanje. Čustvena stanja zna izraziti zgolj z gesto (brez uporabe ustaljenih kretenj).

Hitrost procesiranja

Ta lestvica obsega zmožnosti, ki se nanašajo na stopnjo razumevanja znakovnega jezika. Hitrost procesiranja je med drugim odvisna od poznavanja posamičnih kretenj in prstne abecede ter od stopnje jezikovne kompleksnosti. Lestvica torej opredeljuje zmožnost jezikovnega uporabnika, da uporabi različne zmožnosti, ki so opisane v predhodnih lestvicah: kako so te zmožnosti avtomatizirane, koliko miselnega napora mora uporabnik vložiti v golo razumevanje sporočila in koliko mu ga še ostane za nadaljnjo interpretacijo. S tem je povezana uporabnikova osebna izkušnja s težavno komunikacijo glede na izbrani jezik. Hitrost procesiranja torej nakazuje raven izurjenosti naslovnika in njegove zmožnosti dojemanja in razumevanja podanih informacij.

Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ napor pri razumevanju besedil in izrazov glede na njihovo dolžino, neposrednost in kompleksnost;
- ▶ sposobnost zavestnega spremljanja hitrosti, enakomernosti in ritmičnosti kretanja pri sebi in drugih;
- ▶ sposobnost sledenja opisom dogajanja, ki so simultano izraženi z različnimi artikulatorji;
- ▶ sposobnost slediti dogajanju z več udeleženci in zapletenimi prizorišči;
- ▶ sposobnost slediti sporočilu besedila, čeprav so prehodi med njegovimi deli zabrisani;
- ▶ sposobnost razumevanja tekočega prstnega črkovanja;
- ▶ sposobnost slediti vsebini kljub prilikovanju, prekinitvam, vrzelim, premorom, napakam in nejasnemu kretanju.

Hitrost procesiranja	
C2	Sledi lahko vzporedno kretanemu besedilu (z dvema sporočevalcema). Spremlja lahko prijave h kretnji, na primer med okroglo mizo z več kretalci, tako da ve, kdo je naslednji. Ponovi več vidikov, omenjenih v besedilu, čeprav jih je sporočevalec navedel hitro enega za drugim. Zlahka razume tekoče prstno črkovanje, tudi če ni odkretana vsaka oblika roke posebej, ampak se oblike zlivajo v kretnjo.
C1	Sledi daljšim tekoče odkretanim besedilom. Brez težav spremlja zapletena sporočila. Zlahka razume zapleteno dogajanje in odnose med predmeti/osebami/kraji, ki so opisani z različnimi klasifikatorskimi kretnjami. Sledi odzivom sokretalcev na odkretano sporočilo, tudi če je udeleženi več kretalcev, na primer na okrogli mizi. Razume odkretano besedilo, tudi če sporočevalec uporablja le eno roko. Sledi lahko besedilu, tudi če vsebuje več neznanih kretenj. Razume besedilo, tudi če so določene kretnje ali celi stavki nedokončani ali slabo vidni. Opazi lahko napake v kretanju in jih brez pomoči samostojno popravi.
B2	Sledi lahko nepričakovanim novicam ali videosporočilom, ne da se vnaprej pripravi.
	Zlahka razume opis dogajanja, tudi če sporočevalec uporabi različne klasifikatorske glagole (s katerimi dopolni ali popolnoma nadomesti leksikalne glagole). Sledi lahko nepričakovanim preobratom v besedilu. Razume ritmično odkretano zaporedje gibov in dogajanja ter prepozna njihovo estetsko vrednost.

	Hitrost procesiranja
B1	Razume daljše počasneje odkretano besedilo, če si ga lahko večkrat ogleda. Zlahka sledi rdeči niti poznanega besedila. Prepozna in zna posnemati različne oblike roke, tudi če jih sporočevalec odkreta hitro eno za drugo. Opazi lahko napake v kretanju in prosi za pojasnitev ali natančnejšo razlago.
	Sledi lahko daljšemu, tekoče odkretanemu besedilu, če si ga lahko večkrat ogleda. Razume razmeroma dolgo besedilo ob prvem ogledu, če je odkretano počasi. Razume oznako za osebo (ime, črkovano ime, funkcijo) v besedilu in kasnejše nanašanje nanjo.
A2	Sledi lahko sokretalčevemu kretanju, če je jasno vidno.
	Razume tekoče prstno črkovanje, če ga sporočevalec po potrebi ponovi.
A1	Razume kratko počasi in jasno odkretana besedila ob prvem ogledu.

Tekočnost kretanja

Ta lestvica je neposreden ustreznik lestvice za tekočnost v okviru sporazumevalnih jezikovnih zmožnosti pri govornih jezikih.

Ključni koncepti na tej lestvici so:

- ▶ hitrost, enakomernost in ritem kretanja;
- ▶ sposobnost umeščanja ustreznih premorov;
- ▶ sposobnost artikulacije sočasnih struktur z različnimi artikulatorji;
- ▶ sposobnost artikulacije kretanj eno za drugo z gladkimi prehodi in brez zatikanja;
- ▶ sposobnost tekočega prstnega črkovanja za razlago neznanih kretanj (na ravni A) oziroma za poudarjanje konceptov, odvisnih od konteksta (na ravni B in C), oziroma kot sredstvo za dvojezično kretanje (na vseh ravneh).

	Tekočnost kretanja
C2	<i>Ni opisnikov, glej C1.</i>
C1	Kretati zna hitro in v enakomernem ritmu. Tekoče in ritmično zna kretati daljše besedilo. Zadržano kretanje zna ohraniti v prostoru dalj časa kot retorično ali prozodično sredstvo.
B2	Kretati zna tekoče, čeprav pri tem potrebuje premore za načrtovanje. V znakovnem jeziku zna tekoče odkretati poznano zgodbo. Z eno roko zna zadržati kretanje, s katero pokaže nekaj statičnega, hkrati pa z drugo roko kreta naprej. ⁵⁶
	Kretati zna s primerno hitrostjo, ne da bi moral razmišljati o posameznih kretanjah. Učinkovito in ob pravih trenutkih zna uporabljati premore. Z ustreznim ritmom zna prikazati faze gibanja ali dejavnosti (odpadanje listja, padanje toče). Tekoče zna uporabljati prstno abecedo, pri čemer oblike roke ustrezno povezuje in prilagaja med prehodi.
B1	Tekoče zna kretati prehode med povezanimi temami.
	Ritmično zna odkretati kratko besedilo. Tekoče zna pokazati zaporedje različnih oblik roke pri prstnem črkovanju.
A2	Ritmično zna odkretati preprost stavek.
	Konec stavka zna jasno pokazati s premorom.
A1	<i>Ni opisnikov.</i>

57. Take strukture se imenujejo tudi razpršena sidra (ang. fragment buoys).

PRILOGE

Raven A1 (*vstopna raven*) velja za najnižjo raven tvorbnosti jezika, za točko, na kateri je učenec sposoben "preproste interakcije: zastavlja in odgovarja na preprosta vprašanja o sebi, o kraju, kjer živi, ljudeh, ki jih pozna, in stvareh, ki jih ima, tvori in se odziva na preproste izjave v zvezi z vsakdanjimi potrebami ali o zelo znanih temah", nima pa še naučenega, leksikalno organiziranega izbora izrazov, vezanih na specifične situacije.

Raven A2 ustreza specifikaciji *vmesne ravni*. Na to raven se uvršča večina opisnikov, ki zadevajo družbene funkcije, kot so "uporablja preproste vsakdanje vljudne oblike pozdrava in odgovora"; "pozdravi ljudi, jih vpraša, kako se imajo, in se odzove na novice"; "obvlada zelo kratke družabne pogovore"; "sprašuje in odgovarja o tem, kaj počne v službi in prostem času, "; "sogovornika povabi ali odgovori na povabilo"; "se pogovarja o tem, kaj storiti ali kam iti, in se dogovori za srečanje; kaj ponudi, sprejme ponudbo". Tudi na tej ravni so opisniki za gibanje in potovanje: poenostavljena okleščena različica celotnega niza opisov transakcij na "ravni sporazumevalnega praga" za odrasle, ki živijo v tujini, na primer: "izvesti zna preproste transakcije v trgovinah, na pošti ali v banki"; "pridobiti zna preproste informacije o potovanju"; "uporabljati zna javni prevoz: avtobuse, vlake in taksije"; "prositi zna za osnovne informacije, zna vprašati ali dajati za pot, zna kupiti vozovnice"; "povprašati zna po vsakodnevnih dobrinah in storitvah ter jih ponuditi".

Naslednji sloj je *močna vmesna raven* (A2+). Tu izstopa dejavnejše sodelovanje v pogovoru ob določeni pomoči in z nekaterimi omejitvami, na primer: "zna začeti, vzdrževati in zaključiti preproste, omejene neposredne pogovore"; "razume dovolj, da brez pretiranega truda zmore preproste rutinske izmenjave"; "izraža se razumljivo in je sposoben izmenjavati misli in informacije o znanih temah v predvidljivih vsakodnevnih situacijah, pod pogojem, da mu sogovorec po potrebi pomaga"; "uspešno se sporazumeva o osnovnih temah, če lahko prosi za pomoč pri izražanju tistega, kar želi; znajde se v vsakodnevnih situacijah s predvidljivo vsebino, čeprav največkrat sporočilo ni brez pomanjkljivosti in išče ustrezne besede"; "v strukturiranih situacijah se ob manjši pomoči pogovarja brez posebnih težav, v odprtih razpravah pa je njegovo sodelovanje precej omejeno"; poleg tega pa še bistveno večja sposobnost monološkega izražanja, na primer: "s preprostimi besedami pove, kako se počuti"; "zna precej povedati o vsakodnevnih značilnostih svojega okolja, na primer ljudi, krajev, delovnih ali študijskih izkušenj"; "zna opisati pretekle dejavnosti in doživetja"; "zna opisati navade in vsakodnevna opravila"; "zna opisati načrte in dogovore"; "zna razložiti, kaj mu pri nečem je ali ni všeč"; "zna na kratko opisati bistvene značilnosti dogodkov ali dejavnosti"; "zna opisati domače živali in svojo lastnino"; "s preprostim opisnim jezikom zna tvoriti kratke izjave o stvareh ali svoji lastnini in jih primerjati".

Raven B1 ustreza specifikacijam ravni *sporazumevalnega praga* za obiskovalca v tuji državi, najbolje pa jo opišeta dve značilnosti. Prva je sposobnost sodelovanja v pogovoru in učinkovitega sporočanja v širokem razponu kontekstov, na primer "v glavnem lahko sledi bistvenim točkam širše razprave okoli sebe, pod pogojem, da udeleženci govorijo razločno in v standardnem jeziku"; "v neformalnih pogovorih s prijatelji zna izraziti ali spraševati po osebnih stališčih in mnenjih"; "razumljivo zna izraziti bistvo tistega, kar želi povedati"; "prožno zna uporabljati širok razpon preprostega jezika, da izrazi večji del tistega, kar želi"; "sodeluje lahko v pogovoru ali razpravi, vendar mu je včasih težko slediti, ko poskuša natančno izraziti tisto, kar želi"; "sodeluje v pogovoru ali razpravi, vendar mu je včasih težko slediti, ko poskuša natančno povedati tisto, kar želi"; "lahko dalj časa govori razumljivo, čeprav so zelo očitni premori za slovnično in leksikalno načrtovanje ter popraviljanje, zlasti pri daljšem spontanem govorjenju". Druga značilnost je sposobnost uporabnika jezika, da je prožen pri reševanju težav v vsakodnevnem življenju, na primer "znajde se v manj pogostih situacijah v javnih prevoznih sredstvih"; "obvlada večino situacij, ki lahko nastanejo pri urejanju potovanj preko turistične agencije ali med samim potovanjem"; "sposoben se je nepripravljen vključiti v pogovore o znanih temah"; "zna izraziti pritožbo" "prevzema določeno pobudo, na primer v razgovoru za službo ali pri posvetovanju (na primer načne novo temo), sicer pa je zelo odvisen od sogovorca"; "prositi zna sogovorca za pojasnilo ali podrobnejšo razlago o tem, kar je povedal".

Naslednja bi lahko bila močna *raven sporazumevalnega praga* (B1+). Ostajata dve isti glavni značilnosti, dodana pa jima je vrsta opisnikov, ki so osredotočeni na izmenjavanje večjih količin informacij, na primer "sprejema sporočila, ki vsebujejo poizvedbe, pojasnjevanje težav"; "daje konkretne informacije, zahtevane v razgovoru ali pri posvetovanju (na primer zdravniku opiše simptome), vendar le z omejeno natančnostjo"; "razloži, zakaj nekaj povzroča težave"; "povzame krajšo zgodbo, članek, predavanje, razpravo, intervju ali dokumentarec in o njih pove svoje mnenje ter odgovarja na vprašanja o podrobnostih"; "izvede pripravljen razgovor, pri čemer preveri

in potrdi informacije, čeprav mora sogovorca občasno prositi, da ponovi svoje besede, če je odgovor hiter ali daljši"; "opiše, kako je treba nekaj storiti in pri tem daje podrobna navodila"; "sposoben je precej samozavestno sodelovati v izmenjavanju zbranih dejanskih informacij o znanih rutinskih in nerutinskih zadevah s svojega področja".

Raven B2 (*višja raven*) je nova raven, ravno toliko nad B1 (*sporazumevalni prag*), kot je A2 (*vmesna raven*) pod njo. Ustrezala naj bi dokumentu Vantage (slov. *Razgledišče*). Prispodoba želi povedati, da je učenec počasi, a vztrajno napredoval preko srednje planote in je zdaj prišel do neke točke, s katere so stvari videti drugačne, njegova perspektiva se spremeni in okoli sebe lahko pogleda na nov način. To pojmovanje se v precejšnji meri odraža v opisnikih, umeščenih na to raven, saj so izrazito drugačni od predhodne vsebine. Tako je na primer na nižjem koncu te ravni poudarek na učinkovitem argumentiranju: "utemeljiti in podkrepiti zna svoja mnenja v razpravi z relevantnimi razlagami, argumenti in komentarji"; "razložiti zna svoj pogled na pomembno temo s predstavitvijo prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti"; "sestaviti zna niz premišljenih argumentov"; "razviti zna argumentacijo z navajanjem razlogov za ali proti določenemu stališču"; "razložiti zna težavo in sogovorniku v pogajanju jasno povedati, da mora v nekaterih stvareh popustiti"; "ugibati zna o vzrokih, posledicah, hipotetičnih situacijah"; "aktivno zna sodelovati v neformalnih razpravah v znanih kontekstih, komentirati, jasno povedati svoje mnenje, ovrednotiti alternativne predloge in oblikovati predpostavke ali se odzivati nanje". Druga značilnost, ki velja za celotno lestvico, pa sta dva nova poudarka. Prvi je sposobnost uveljavljanja v družabnem diskurzu, na primer "pogovarjati se zna naravno, tekoče in učinkovito"; "celo v hrupnem okolju podrobno razume, kar mu sogovorec razločno pove v standardnem jeziku"; "začeti zna pogovor, v ustreznih trenutkih zna prevzeti vlogo govornika in pogovor zaključiti, ko se mu to zdi potrebno, čeprav morda ne vedno spretno"; "uporabljati zna ustaljene fraze (na primer 'To je pa težko vprašanje!'), s katerimi pridobi čas in obdrži vlogo govornika, ko v mislih sestavlja, kaj bo povedal"; "pogovarjati se zna tekoče in spontano, zato je običajna interakcija z uporabniki ciljnega jezika mogoča brez posebnega navora zanj ali sogovorniku"; "prilagoditi se zna običajnim spremembam v poteku, slogu ali poudarkih pogovora"; "vzdržuje lahko odnose z domačimi govorniki, ne da bi jih nenamerno zabaval ali spravljal v slabo voljo in ne da bi se morali ob njem obnašati drugače kot v stikih z domačim govornikom". Drugi novi poudarek je nova stopnja jezikovnega zavedanja: "popraviti zna napake, če so privedle do nesporazuma"; "v glavi ima seznam ponavljajočih se napak in stalno nadzoruje svoj govor, da se jim izogne"; "večinoma zna popraviti spodrslljaje in napake, če se jih zaveda"; "načrtuje, kaj mora povedati in kako bo to povedal, pri tem pa tudi upošteva, kakšen učinek bo imelo povedano na sogovornika". Če seštejemo vse našteteto, verjetno res lahko govorimo o novem pragu, ki ga mora prestopiti učenec.

Na naslednji, *močni višji ravni* (B2+), se poudarek na argumentaciji, učinkovitem družabnem diskurzu in jezikovnem zavedanju, ki se je pojavil na prejšnji ravni, nadaljuje. Toda zdaj lahko poudarek na argumentaciji in družabnem diskurzu interpretiramo tudi kot nov poudarek na diskurzivnih spretnostih. Ta nova stopnja diskurzivne zmožnosti se kaže v sposobnosti usmerjanja pogovora (sodelovalne strategije): "izraža mnenje o izjavah sogovornikov in nanje navezuje svoje ter tako prispeva k razvijanju razprave"; "svoj govorni prispevek spretno naveže na prispevke drugih". Vidna je tudi v koherentnosti in kohezivnosti diskurza: "uporablja omejeno število kohezivnih sredstev, tako da izjave sestavlja v jasen, povezan diskurz"; "učinkovito uporablja različne vezne besede, da jasno pokaže odnose med idejami"; "sistematično razvija argument in pri tem ustrezno poudarja pomembne točke ter ga podpira z ustreznimi podrobnostmi". In končno, na tej ravni so zgoščeni opisniki, ki se nanašajo na pogajanje: "utemeljiti zna zahtevek za kompenzacijo, s prepričevalnim jezikom in preprostimi argumenti terja zadoščenje"; "jasno pove, koliko je pripravljen popustiti".

Za raven C1 (*raven učinkovitosti*) je značilen dober dostop do širokega razpona jezikovnih sredstev, ki omogočajo tekoče, spontano sporazumevanje, kot ponazarjajo naslednji zgledi: "Izražati se zna tekoče in spontano, skoraj brez navora. Ima bogato besedišče, kar mu omogoča, da se vrzelim izogne s parafraziranjem. Le redko je opazno, da išče ustrezen izraz ali da uporablja strategijo izogibanja"; "tekoče izražanje se lahko zatakne samo ob pojmovno zahtevni temi". Diskurzivne spretnosti, značilne za prejšnjo raven, so prisotne tudi na ravni C1, le da je zdaj poudarek na še bolj tekočem izražanju, na primer: "izbrati zna primerno frazo iz bogatega repertoarja diskurzivnih funkcij, s katerimi uvede svoje besede, da si zagotovi vlogo govornika ali da pridobi čas in obdrži položaj govornika v času, ko razmišlja"; "njegov govor je jasen, tekoč in dobro strukturiran, v njem je vidna nadzorovana raba organizacijskih vzorcev ter povezovalcev in kohezivnih sredstev".

Z ravno C2 (*raven mojstrstva*) ni mišljena jezikovna zmožnost, enakovredna ali približna zmožnosti domačega govornika. Označuje visoko stopnjo natančnosti, ustreznosti in lahkotnosti izražanja, kar je značilno za govor izjemno uspešnih učencev. Med opisniki, umerjenimi na to raven, so: "z uporabo zelo raznovrstnih modifikacijskih sredstev zna precej natančno izraziti drobne pomenske odtenke"; "dobro obvlada idiomatiko in pogovorne prvine in pozna konotativno raven pomena"; "ko naleti na težavo, se vrne in jo obide tako spretno, da sogovorec to komaj opazi".

Skupne referenčne ravni lahko predstavimo in uporabljamo v vrsti različnih formatov in z različnimi stopnjami podrobnosti. Potrebne pa so trdne točke skupne reference, ki zagotavljajo transparentnost in koherentnost ter služijo kot pripomoček za nadaljnje načrtovanje in temelj za nadaljnji razvoj.

Skupne ravni so povzete v spodnji preglednici.

Učinkoviti uporabnik	C2	Z lahkoto razume tako rekoč vse vrste besedil. Povzemati zna informacije iz različnih ustnih in pisnih virov in pri tem povezati argumente in pripovedi v koherentno obliko. Izraža se spontano, zelo tekoče, natančno in tudi v kompleksnih situacijah ločuje med drobnimi pomenskimi odtenki.
	C1	Razume širok razpon zahtevnejših, daljših besedil in prepoznava implicitne pomene. Izraža se tekoče in spontano, ne da bi očitno iskal ustrezne izraze. Jezik uporablja prožno in učinkovito, tako za družabne kot za akademske in poklicne namene. Tvoriti zna jasna, dobro organizirana in poglobljena besedila o kompleksnih temah. Pri tem nadzorovano uporablja organizacijske vzorce, povezovalce (konektorje) in kohezivna sredstva.
Samostojni uporabnik	B2	Razume glavne ideje v kompleksnem besedilu tako o konkretnih kot abstraktnih temah, vključno z razpravami s svojega strokovnega področja. V medosebnih stikih se sporazumeva dovolj tekoče in spontano, da njegova komunikacija z uporabniki ciljnega jezika ni naporna ne zanj in ne za sogovorca. Tvoriti zna jasno, poglobljeno besedilo iz širokega razpona tem in razložiti stališče o nekem aktualnem vprašanju, tako da pojasni prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.
	B1	Razume glavne točke razločnega standardnega jezikovnega vnosa, kadar gre za znane reči, s katerimi se redno srečuje na delu, v šoli, prostem času itn. Znajde se v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanju po deželi, kjer se ta jezik govori. Tvoriti zna preprosta povezana besedila o temah, ki so mu znane ali ga zanimajo. Opisati zna izkušnje in dogodke, sanje, upanja in ambicije ter na kratko utemeljiti in pojasniti svoja mnenja in načrte.
Osnovni uporabnik	A2	Razume stavke in pogoste izraze, ki se nanašajo na najbolj temeljna področja (na primer najosnovnejši osebni in družinski podatki, nakupovanje, krajevna geografija, zaposlitev). Zna se sporazumevati v preprostih in rutinskih opravilih, ki zahtevajo preprosto in neposredno izmenjavo informacij o znanih in rutinskih zadevah. S preprostimi izrazi zna povedati nekaj o sebi in svojem neposrednem okolju ter stvareh, povezanih z zadovoljevanjem trenutnih potreb.
	A1	Razume in uporablja pogoste vsakodnevne izraze in zelo osnovne fraze, namenjene za zadovoljevanje konkretnih potreb. Predstaviti zna sebe in druge ter spraševati in odgovarjati na osebna vprašanja, na primer o tem, kje živi, o osebah, ki jih pozna, in o stvareh, ki jih ima. Obvlada preprosto interakcijo, če se sogovorec izraža počasi in razločno ter je pripravljen pomagati.

Priloga 2:

SHEMA ZA SAMOOCENJEVANJE (RAZŠIRJENA S SPLETNO INTERAKCIJO IN POSREDOVANJEM)

Sprejemanje	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Razumevanje ustnega izražanja	Pri počasnem in razločnem govorjenju/kretanju razumem posamezne pogosto rabljene besede/kretnje in najosnovnejše fraze, ki se nanašajo name, na mojo družino in konkretno okolico.	Razumem fraze in pogoste izraze, ki me v danem trenutku najbolj neposredno osebno zadevajo (na primer najosnovnejši osebni in družinski podatki, nakupovanje, lokalno okolje, zaposlitev). Lahko ujamem glavno misel kratkih, jasno oblikovanih sporočil in obvestil.	Pri izražanju v jasnem standardnem jeziku razumem glavne točke, kadar gre za znane stvari, s katerimi se redno srečujem na delu, v šoli, prostem času itn. Če je podajanje razmeroma počasno in razločno, razumem tudi bistvo mnogih radijskih in televizijskih oddaj, ki se ukvarjajo z aktualnimi problemi ali temami, ki me osebno ali poklicno zanimajo.	Razumem daljše govorjenje in predavanja ter lahko sledim celo zahtevnemu poteku argumentacije, če je tema dovolj znana. Razumem večino televizijskih poročil in oddaj o aktualnih zadevah. Razumem večino filmov v standardnem jeziku.	Razumem daljše govorjenje, četudi ni natančno razčlenjeno in razmerja niso izražena jasno, temveč so samo nakazana. Brez posebnega napora razumem televizijske oddaje in filme.	Nimam težav pri razumevanju vsakršnega ustnega izražanja, bodisi v živo bodisi predvajanega, četudi je tempo podajanja hiter, če imam nekaj časa, da se privadim na naglas.
Bralno razumevanje	Razumem znana poimenovanja, besede/kretnje in zelo preproste stavke, na primer v obvestilih, na plakatih in v katalogih.	Brati znam zelo kratka, preprosta besedila. Poiskati znam točno določen, predvidljiv podatek v preprostem vsakdanjem gradivu, kot so oglasi, prospekti, jedilniki in vozni redi, in razumem kratka in preprosta osebna pisma.	Razumem besedila, katerih jezik je pretežno zelo običajen, vsakdanji ali povezan z mojim delom. Razumem opise dogodkov, občutja in želje v osebnih pismih.	Brati znam članke in poročila, ki zadevajo sodobne probleme in v katerih pisci zastopajo določena stališča ali poglede. Razumem sodobno književno prozo.	Razumem dolga in zapletena stvarna in leposlovna besedila, pri čemer zaznavam slogovno različnost. Razumem strokovne članke in daljša tehnična navodila, četudi se ne nanašajo na moje strokovno področje.	Z lahkoto znam brati domala vse vrste zapisanih/kretanih leposlovnih besedil, vključno z abstraktnimi, po jeziku in zgradbi zahtevnimi besedili, kot so priročniki, strokovni članki in leposlovna dela.

Tvorjenje	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Ustno izražanje	Uporabljati znam preproste fraze in stavke, da opišem, kje živim, in ljudi, ki jih poznam.	Uporabiti znam niz fraz in stavkov, da preprosto opišem svojo družino in druge ljudi, življenjske razmere ali svojo izobraževalno pot, svojo trenutno ali prejšnjo zaposlitev.	Preprosto znam povezovati fraze, da opišem svoje izkušnje in dogodke, sanje, upanja in stremiljenja. Na kratko znam utemeljiti svoje mnenja in načrte. Pripovedovati znam zgodbo ali obnoviti vsebino knjige oziroma filma in opisati svoje odzive.	Jasno in natančno znam opisati mnogo stvari s področij, ki me zanimajo. Razložiti znam svoj pogled na aktualni problem ter podati prednosti in pomanjkljivosti različnih možnosti.	Jasno in podrobno znam opisati kompleksne vsebine, pri čemer smiselno povežem podteme, razvijem posamezne vidike in besedilo zaokrožim z ustreznim zaključkom.	Jasno in gladko tekoče znam opisovati ali utemeljevati v slogu, primernem kontekstu; besedilo je učinkovito logično zgrajeno, kar prejemniku pomaga, da zazna glavne poudarke in si jih zapomni.
Pisno izražanje	Tvoriti znam preproste posamične fraze in stavke.	Tvoriti znam niz preprostih fraz in stavkov, povezanih z osnovnimi vezniki, kot so 'in', 'ampak' in 'ker'.	Tvoriti znam preprosto povezana besedila o znanih temah ali temah, ki me zanimajo.	Tvoriti znam jasna in podrobna besedila o številnih temah, ki me zanimajo. Tvoriti znam eseje ali poročila, v katerih podajam informacije ali zagovarjam oziroma zavračam določena stališča.	Tvoriti znam jasna, dobro zgrajena besedila, pri čemer obširneje izrazim svoja stališča. V esejih ali poročilih znam natančno razložiti zahtevne vsebine in pri tem primerno poudariti tista dejstva, ki se mi zdijo najpomembnejša. Tvoriti znam različne vrste besedil v slogu, primernem bralcu, ki mu je besedilo namenjeno.	Tvoriti znam jasna, gladko tekoča besedila v primernem slogu. Tvoriti znam zahtevna pisma, poročila ali članke, v katerih predstavim zadevo; besedilo je učinkovito logično zgrajeno, kar prejemniku pomaga, da zazna glavne poudarke in si jih zapomni. Tvoriti znam povzetke in ocene strokovnih in leposlovnih del.

Interakcija	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Ustna interakcija	Preprosto se znam sporazumevati, če je drugi svoje izjave pripravljeno ponoviti počasneje ali jih preoblikovati in če mi je pripravljen pomagati pri izražanju misli. Postavljati znam vprašanja, ki se nanašajo na trenutne potrebe ali znane teme, in odgovarjati nanje.	Sporazumevati se znam v preprostih in rutinskih opravilih, ki zahtevajo preprosto in neposredno izmenjavo informacij o znanih temah in dejavnostih. Znajdem se v zelo kratkih družabnih izmenjavah, čeprav po navadi ne razumem dovolj, da bi pogovor sam vzdrževal.	Znajdem se v večini situacij, ki se pogosto pojavljajo na potovanju po območju, kjer se govori ta jezik. Lahko se tudi nepripravljen vključim v pogovor, povezan z znanimi temami, temami, ki me osebno zanimajo, ali takimi, ki zadevajo vsakdanje življenje (na primer družino, hobije, delo, potovanja in aktualne dogodke).	Sporazumevati se znam dovolj tekoče in spontano, da lahko vzdržujem redne stike in se sporazumevam z uporabniki ciljnega jezika. Aktivno lahko sodelujem v razpravi v znanih kontekstih, tako da pojasnim in zagovarjam svoje poglede.	Izražati se znam tekoče in spontano, iskranje ustreznih izrazov je le redko opazno. Jezik znam uporabljati prožno in učinkovito v družabnih in poklicnih stikih. Natančno znam oblikovati ideje in mnenja ter svoj prispevek spretno povezovati s prispevki drugih.	Zlahka sodelujem v vsakem pogovoru ali razpravi ter dobro obvladam idiomatiko in pogovorne izraze. Znam se izražati tekoče ter natančno izraziti drobne pomenske odtenke. Če imam težavo, ponovno začnem izjavo in jo preoblikujem tako spretno, da drugi tega skoraj ne opazijo.
	Objaviti znam kratke preproste pozdrave kot izjave o tem, kaj sem počel in kako mi je bilo všeč, ter znam zelo preprosto odgovoriti na komentarje. Znam se preprosto odzvati na objave drugih, na slike in medije. Opraviti znam zelo preproste spletne nakupe, pri čemer z osnovnimi osebnimi podatki izpolnim obrazce na spletu.	Vključiti se znam v osnovno družabno interakcijo, pri čemer izrazim, kako se počutim, kaj počnem ali kaj potrebujem, in se na komentarje odzovem z zahvalo, opravičilom ali odgovori na vprašanja. Opraviti znam preproste transakcije, kot je naročilo izdelkov, upoštevati preprosta navodila in s pomočjo spodbudnega sogovorca sodelovati pri skupnem opravilu.	Sporazumevati se znam o izkušnjah, dogodkih, vtisih in občutkih, če se lahko na to vnaprej pripravim. Preprosto znam kaj pojasniti ali vprašati za pojasnila in nekoliko podrobneje odgovoriti na komentarje in vprašanja. Lahko sodelujem v interakciji s projektno skupino, če je za razlago zahtevnejših konceptov na voljo vizualna pomoč, kot so slike, statistični prikazi in grafi.	Sodelujem lahko z več ljudmi, pri tem navezujem svoje prispevke na njihove ter razrešujem nesporazume ali nestrinjanja, če drugi ne uporabljajo zahtevnega jezika, puščajo čas za odgovor in so na splošno spodbudni. Znam poudariti pomen dejstev dogodkov in izkušnji, utemeljiti ideje in podpreti sodelovanje.	Razumem namene in implikacije drugih prispevkov pri kompleksnih, abstraktnih vprašanjih ter se znam izraziti jasno in natančno, tako da svoj jezik in register prilagam prožno in učinkovito. Učinkovito znam odpravljati sporazumevalne težave in medkulturne zadrege, ki se pojavijo pri pojasnjevanju in navajanju primerov.	Izraziti se znam v ustreznem tonu in slogu pri tako rekoč vsaki vrsti interakcije. Znam predvideti in se učinkovito odzvati na morebitne nesporazume, težave v sporazumevanju in čustvene odzive ter pri tem prožno in rahločutno jezik in ton prilagajam kontekstu.
Pisna in spletna interakcija						

	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Posredovanje besedila	<p>Posredovati znam preproste, predvidljive informacije kratkih, preprostih besedil, kot so napisi in obvestila, plakati in programi.</p>	<p>Posredovati znam bistvo/glavne točke kratkih, preprostih besedil o vsakdanjih temah, ki me trenutno zanimajo, če so izražene jasno in v preprostem jeziku.</p>	<p>Posredovati znam informacije, podane v jasnih, dobro strukturiranih informativnih besedilih o temah, ki jih poznam ali me osebno zanimajo ali pa so aktualne.</p>	<p>Zanesljivo znam posredovati podrobne informacije in argumente, npr. bistvo/pomembne točke, ki jih vsebujejo kompleksna, vendar dobro strukturirana besedila s področij mojega strokovnega/poklicnega, akademskega in osebnega interesa.</p>	<p>V dobro strukturiranem jeziku znam jasno in tekoče posredovati pomembne ideje dolgih, kompleksnih besedil, ne glede na to, ali se nanašajo na moja interesna področja ali ne, če lahko določene tehnične koncepte občasnno preverim.</p>	<p>V jasnem, tekočem in dobro strukturiranem jeziku znam pojasniti, kako so predstavljena dejstva in argumenti, pri čemer natančno prenesem mnenja in večino pomenskih odtenkov ter opozorim na sociokulturne implikacije (npr. rabo registra, podtonov, ironije in sarkazma).</p>
Posredovanje konceptov	<p>S kratkimi, preprostimi frazami znam povabiti udeležence k sodelovanju.</p> <p>S preprostimi posameznimi besedami/kretnjami in neverbalnimi znaki znam pokazati zanimanje za idejo in potrditi, da razumem.</p> <p>Zelo preprosto znam izraziti idejo in vprašati druge, ali me razumejo in kakšno je njihovo mnenje.</p>	<p>Sodelujem lahko pri preprostih, praktičnih opravilih, tako da druge sprašujem za mnenje, dajem predloge in razumem odgovore, če občasnno lahko prosim za ponovitev ali preoblikovanje izražene ideje.</p> <p>Oblikovati znam preproste predloge, s katerimi spodbudim razpravo, in znam vprašati ljudi, kaj mislijo o določenih idejah.</p>	<p>Z osnovnimi izrazi znam pomagati opredeliti opravilo in prositi druge, da prispevajo svoje znanje in izkušnje.</p> <p>Povabiti znam druge v skupini, da prispevajo svoja stališča, pojasnijo razlog(e) za njihove poglede ali razdelajo določene točke, ki so jih oblikovali.</p> <p>Postavljati znam ustrezna vprašanja, da preverim razumevanje konceptov, in ponoviti del tega, kar je povedal drugi, ter tako potrditi, da se razumeva.</p>	<p>Spodbuditi znam sodelovanje drugih članov skupine ter postavljati vprašanja, ki spodbudijo njihove odzive, ali spodbuditi ljudi, da razširijo svoje razmišljanje ter pojasnijo svoja mnenja.</p> <p>Ideje drugih znam razvijati naprej in jih povezati v koherenten miselni tok, pri tem upoštevam različne plati neke zadeve.</p>	<p>Pri vodenju skupine lahko pripoznam različne perspektive, tako da na osnovi različnih prispevkov postavljam vrsto odprtih vprašanj, da spodbudim logično mišljenje, poročam o tem, kar so povedali drugi, povzemam, razlagam in tehtam različne vidike, ter razpravo obzirno usmerjam k zaključku.</p>	<p>V razpravi o zahtevnih abstraktnih temah znam uspešno voditi razvijanje idej, tako da spodbujam druge k pojasnjevanju njihovega mišljenja, povzemam, vrednotim in povežem različne prispevke, da lažje pride do soglasja glede rešitve ali nadaljnje poti.</p>

Posredovanje	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Posredovanje pri sporazumevanju	S preprostimi besedami/kretnjami in neverbalnimi znaki znam spodbuditi sporazumevanje, tako da izrazim dobrodošlico in zanimanje, spodbujam druge k sodelovanju in pokažem, ali razumem.	S preprostimi besedami/kretnjami lahko prispevam k sporazumevanju, pri čemer prosim ljudi, da pojasnijo povedano, ter izrazim razumevanje in/ali soglasje.	Podpirati znam skupno kulturo sporazumevanja, tako da predstavim osebe, izmenjam informacije o prioritetah ter preprosto zaprosim za potrditev in/ali pojasnilo.	Z izražanjem naklonjenosti do različnih idej, občutkov in stališč znam spodbujati skupno kulturo sporazumevanja, tako da prisotne spodbujam k odzivanju na ideje drugih.	Posredovati znam skupno kulturo sporazumevanja s premagovanjem dvoumnosti, izražanjem občutljivosti za različna stališča in preprečevanjem nesporazumov.	Učinkovito in naravno znam posredovati med pripadniki svoje in drugih skupnosti ter pri tem upoštevam sociokulturne in sociolingvistične razlike ter posredujem drobne pomenske odtenke.
	Posredovati znam osebene podatke in zelo preproste, predvidljive informacije o drugih ljudeh, če mi pri izražanju pomagajo drugi.	Posredovati znam bistvo povedanega v predvidljivih, vsakodnevnih situacijah o osebnih željah in potrebah.	Posredovati znam glavni smisel povedanega o temah s svojega interesnega področja, če se udeleženci izražajo jasno in če imam čas za razmislek o tem, kako se bom izrazil.	Posredovati znam pomembnost ključnih trditev in stališč o temah s svojih interesnih področij, če udeleženci po potrebi dajo pojasnila.	Jasno, tekoče in natančno znam posredovati pomembne informacije ter pojasniti kulturne reference.	Obzirnó znam uporabljati prepričevalen jezik.

Priloga 3:

KVALITATIVNE ZNAČILNOSTI GOVORJENEGA JEZIKA (RAZŠIRJENE S FONOLOGIJO)

	Obseg	Pravilnost	Tekočnost	Interakcija	Koherentnost	Fonologija
C2	Zelo je prožen pri preoblikovanju misli v različne jezikovne oblike, da natančno izrazi drobne pomenske odtenke, poudarke ali razlike in da se izogne dvoumnosti. Dobro obvlada tudi idiomatiko in pogovorne izraze.	Dosledno nadzoruje slovnično pravilnost kompleksne rabe jezika, tudi takrat, ko njegovo pozornost zaposlujejo druge stvari (na primer ko načrtuje, kako nadaljevati, ko spremlja odzivanje drugih).	Izraža se spontano, obširno, naravno in tekoče, pri čemer se možnim težavam izogiba ali jih obide tako spretno, da sogovorec tega skoraj ne opazi.	Interakcijo obvladuje spretno in z lahkoto. Zaznava in brez vidnih težav uporablja neverbalne znake in intonacijske sporočilne signale. V skupni diskurz se vključuje s povsem naravnim prevzemanjem vloge govorca, z navezovanjem svojega govornega prispevka na prispevke drugih, aluzijami itn.	Tvoriti zna koherenten in koheziiven diskurz, pri čemer v polnem obsegu in ustrezno uporablja različne načine organizacije diskurza, širok nabor povezovalcev in druga kohezivna sredstva.	Uporabljati zna bogat nabor fonoloških značilnosti ciljnega jezika z visoko ravno nadzora – vključno s prozodičnimi prvinami, kot so besedni in stavčni poudarek, ritem in intonacija – tako, da so podrobnejše točke njegovega sporočila jasne in natančne. Značilnosti naglasa, ki bi lahko izvirale iz drugega jezika/ drugih jezikov, nikakor ne vplivajo na razumljivost posredovanja in poudarjanja pomena.
C1	Ima širok razpon jezika, kar mu omogoča, da izbira ubeseditve, s katerimi se jasno izraža v ustreznem slogu o širokem razponu splošnih, akademskih, poklicnih ali prstočasnih tem, ne da bi se moral omejevati pri tem, kar želi povedati.	Dosledno vzdržuje visoko stopnjo slovnične pravilnosti. Napake so redke in težko opazne. Če že naredi napako, jo običajno tudi popravi.	Izraža se tekoče in spontano, skoraj brez napora. Samo vsebinsko zahtevna tema lahko ovira naraven in tekoč jezik.	Svoje prispevke zna uvesti z ustrezno frazo iz že razpoložljivega nabora diskurzivnih funkcij, da si zagotovi ali obdrži vlogo govorca in da svoje prispevke spretno naveže na prispevke drugih govorcev.	Izražati se zna jasno, gladko tekoče, dobro strukturirano, pri čemer nadzorovano uporablja organizacijske vzorce, povezovalce in kohezivna sredstva.	Uporabljati zna bogat nabor fonoloških značilnosti ciljnega jezika z zadostnim nadzorom, da vseskozi zagotavlja razumljivost. Izgovoriti zna tako rekoč vse glasove ciljnega jezika; nekaj značilnosti naglasa, ki izvirajo iz drugega jezika/drukih jezikov, je mogoče opaznih, vendar ne vplivajo na razumljivost.
B2+						
B2	Obseg njegovega jezika zadošča, da oblikuje jasne opise, izraža stališča do večine splošnih tem brez veliko opaznega iskanja izrazov in z uporabo nekaterih kompleksnih stavčnih struktur.	Slovnico obvlada precej dobro. Ne dela napak, ki bi povzročale nespornazume, in jih večino lahko sam popravi.	Dlje časa se lahko izraža v precej enakomernem tempu, lahko pa okleva, ko išče ustrezne vzorce in izraze; le malo je opaznih dolgih premorov.	Začeti zna pogovor, prevzeti vlogo govorca, ko je to primerno, in ga zaključiti, ko se mu zdi potrebno, vendar pa tega ne izvede vedno najbolj spretno. Prispeva lahko k razpravi o stvareh, ki so mu blizu, pri čemer potrjuje razumevanje povedanega, spodbuja druge k sodelovanju itn.	Izjave povezuje v jasen, koherenten diskurz s pomočjo omejenega števila povezovalnih sredstev, vendar v daljšem prispevku včasih še vedno dela preskoke.	Na splošno zna uporabljati ustrezno intonacijo, pravilno poudarjati in jasno izgovarjati posamezne glasove; naglasu se pozna vpliv drugega jezika/ drugih jezikov, ki ga/jih govori, vendar to malo ali nič ne vpliva na razumljivost.

	Obseg	Pravilnost	Tekočnost	Interakcija	Koherentnost	Fonologija
B1+	Jezik obvlada toliko, da se sporazume. Obseg besedišča zadošča, da z nekaj oklevanja in posrednega opisovanja oblikuje sporočila o temah, kot so družina, hobiji in interesi, delo, potovanje in aktualni dogodki.	Razmeroma pravilno uporablja določen nabor pogosto rabljenih ustaljenih fraz in vzorcev, povezanih z bolj predvidljivimi situacijami.	Sporazumeva se lahko razumljivo, vendar so zelo opazni premori, ko načrtuje slovnične in besedne izbire in ko se zelo očitno popravlja, zlasti pri daljšem prostem izražanju.	Začeti, vzdriževati in zaključiti zna preprost pogovor iz oči v oči o znanih temah ali temah, ki ga zanimajo. Ponoviti zna del tistega, kar je rekel sogovorec, in tako potrdi, da se razumeata.	Niz preprostih ločenih krajsih prvin zna združiti v povezano linearno zaporedje točk.	Izgovarjava je na splošno razumljiva; intonacija in poudarek na ravni izjave in posameznega izraza sta zadovoljiva, čeprav na naglas vpliva/vplivajo drugi jezik/drugi jeziki, ki ga/jih govori.
A2+						
A2	Uporablja preproste stavčne strukture z naučenimi izrazi, skupinami nekaj besed/kretenj in ustaljenimi vzorci, da se sporazume o omejeni vsebini v preprostih vsakodnevnih situacijah.	Nekatere preproste strukture uporablja pravilno, vendar še vedno sistematično dela osnovne napake.	Razumljivo se lahko izraža z zelo kratkimi izjavami, v katerih pa so zelo očitni premori, napačni začetki in preoblikovanja izraženeja.	Postaviti zna preprosta vprašanja in odgovoriti nanje ter se odzvati na preproste izjave. Pokazati zna, ali sledi sogovorčevim besedam, vendar redko razume dovolj, da bi pogovor usmerjal po svoje.	Povezati zna skupine besed/kretenj s preprostimi vezniki, kot so "in", "ampak" in "ker".	Izgovarjava je na splošno dovolj jasna, da je razumljiva, toda sogovorci bodo morali občasno prositi, naj izrečeno ponovi. Močan vpliv drugega jezika/drugih jezikov, ki ga/jih govori, na poudarek, ritem in intonacijo lahko oteži razumljivost, zato je potrebno sodelovanje sogovorcev. Kljub temu je izgovarjava znanih besed jasna.
A1	Ima zelo osnovni nabor besed/kretenj in preprostih izrazov, povezanih z osebnimi podatki in določenimi konkretnimi situacijami.	Zgolj omejeno obvladuje nekaj preprostih slovničnih struktur in stavčnih vzorcev, ki si jih je zapomnil.	Obvlada zelo kratke, nepovezane, predvsem vnaprej pripravljene izjave, z veliko premori, ko išče izraze, izgovarja manj znane besede ali odpravlja težave v sporazumevanju.	Vprašati zna po osebnih podatkih in na takšna vprašanja odgovoriti. Preprosto se sporazumeva, vendar sporazumevanje v celoti temelji na ponavljanju, preoblikovanju znanega in popravljanju.	Besede/kretenje ali skupine besed/kretenj zna povezati z zelo osnovnimi linearnimi povezovalci, kot sta "in" ali "potem".	Izgovarjavo zelo omejenega nabora naučenih besed in fraz lahko z nekaj truda razumejo govorniki, vajeni sporazumevanja z osebami iz njegove jezikovne skupine. Pravilno lahko posnema omejen obseg glasov ter poudarkov v enostavnih, znanih besedah in frazah.

Priloga 4: PREGLEDNICA ZA PISNO OCENJEVANJE⁵⁸

	Splošno	Obseg	Koherentnost	Pravilnost	Opis	Utemeljitev
C2	Pisati zna jasna, zelo pravilna, gladko tekoča kompleksna besedila v ustreznem in učinkovitem osebnem slogu, ki izraža drobne pomenke odtenke. Uporabljati zna logično zgradbo, ki bralcu olajša prepoznavanje bistvenih delov.	Zelo prožno zna oblikovati misli z različnimi jezikovnimi oblikami, da natančno izrazi drobne pomenke odtenke in da se izogne dvoumnosti. Dobro obvlada tudi idiomatiko in pogovorne izraze.	Oblikovati zna koherentna in kohezivna besedila, v celoti in ustrežno zna uporabljati različne organizacijske vzorce ter širok nabor povezovalcev in druga kohezivna sredstva.	Dosledno ohranja slovnično pravilnost celo v najbolj kompleksnih jezikovnih strukturah. Napake so redke in v zvezi z redko uporabljenimi strukturami.	Pisati zna jasne, gladko tekoče in zelo privlačne zgodbe ter opise doživetij v slogu, primernem za izbrano zvrst.	Tvoriti zna jasna, gladko tekoča, kompleksna poročila, članke in eseje, v katerih zastopa svoja stališča ali kritično oceni predloge ali leposlovna dela. Besedilo da ustrežno in učinkovito logično zgradbo, ki bralcu olajša prepoznavanje bistvenih delov.
C1	Pisati zna jasna, dobro strukturirana in v glavnem pravilna besedila o zahtevnih temah. Poudariti zna ustrezne pomenke zadeve, razširiti zna besedilo in podrobneje podpreti svoja stališča z dodatnimi pojasnili, razlogi in ustreznimi primeri ter oblikovati ustrezen zaključek.	Dobro obvlada širok razpon jezika, ki mu omogoča, da izbira ubeseditve, s katerimi se jasno izraža v ustreznem slogu o širokem razponu splošnih, akademskih, poklicnih ali prostorašnih tem, ne da bi se moral omejevati pri tem, kaj želi povedati. Prožnost sloga in tona je nekoliko omejena.	Oblikovati zna jasno dobro strukturirano besedilo v tekočem jeziku in uporabljati organizacijske vzorce, povezovalce in kohezivna sredstva.	Dosledno ohranja visoko stopnjo slovnične pravilnosti; občasno naredi napako v zvezi s slovnično, kolokacijami in idiomami.	Pisati zna jasne, podrobne, dobro strukturirane in razvite opise in domišljajska besedila v prepričljivem, osebnem in naravnem slogu, primernem za potencialnega bralca.	Pisati zna jasne, podrobne, dobro strukturirane razprave o kompleksnih vprašanjih s poudarkom na ustreznih pomembnih zadevah. Svoja stališča zna obširneje razložiti in podpreti z nekaj dodatnimi pojasnili, razlogi in primeri.
B2	Pisati zna jasna uradna in poluradna besedila s podrobnostmi o različnih temah s svojega interesnega področja; povezuje in vrednoti informacije in trditve iz več različnih virov. Razlikovati zna med uradnim in neuradnim jezikom z občasno manj ustreznimi izrazi.	Obseg njegovega jezika zadošča, da oblikuje jasne opise in izraža stališča do večine splošnih tem z uporabo nekaterih kompleksnih stavčnih struktur. Vendar pa jeziku manjkata ekspresivnost in idiomatičnost, uporaba bolj kompleksnih oblik pa je še vedno stereotipna.	Stavke povezuje v jasno, skladno besedilo s pomočjo številnih kohezivnih sredstev, vendar so v daljšem besedilu mogoči nekateri preskoki.	Slovnično obvlada precej dobro. Ne dela napak, ki bi povzročale nesporazume.	Pisati zna jasne, podrobne opise resničnih ali izmišljenih dogodkov in doživetij; pri tem v povezanem besedilu jasno izraža razmerja med idejami in sledi ustaljenim konvencijam izbrane zvrsti. Pisati zna jasne, podrobne opise na različne teme, povezane z njegovim interesnim področjem. Napisati zna oceno filma, knjige ali gledališke igre.	Pisati zna eseje ali poročila, v katerih sistematično razvije argumentacijo ter ustrežno poudari nekatere bistvene dele in ustrezne podrobne podrobnosti. Ovrednotiti zna različne ideje ali rešitve nekega problema. Pisati zna eseje ali poročila, v katerih razvije nek argument, navede razloge za določeno stališče ali proti njemu ter pojasni prednosti in slabosti različnih možnosti. Povezati zna podatke in argumente iz več virov.

58. Preglednica je enaka kot preglednica C4 iz priručnika *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* (CEFR).

	Splšno	Obseg	Koherentnost	Pravilnost	Opis	Utemeljitev
B1	<p>Pisati zna preprosta povezana besedila o vrsti znanih tem s svojega interesnega področja, pri čemer krajše nepovezane prvine poveže v linearni niz. Besedila so razumljiva, vendar občasno nerazumljiv izraz in/ali nedoslednost lahko povzroči prekinitvev toka branja.</p>	<p>Jezik obvlada toliko, da se sporazume. Obseg besedišča zadošča, da z nekaj posrednega opisovanja oblikuje sporočila o temah, kot so družina, hobiji in interesi, delo, potovanje in aktualni dogodki.</p>	<p>Niz preprostih ločenih krajših prvin zna združiti v povezano linearno zaporedje.</p>	<p>Razmeroma pravilno uporablja določen nabor pogosto rabljenih izrazov in vzorcev, povezanih z bolj običajnimi situacijami. Občasno naredi napako, ki pa si jo bralec vedno lahko pravilno razloži na podlagi konteksta.</p>	<p>Opisati zna doživetja; pri tem v preprostem povezanim besedilu opiše svoja čustva in odzive. Opisati zna dogodke, resnične ali izmišljene, ali nedavno potovanje. Napisati zna preprosto zgodbo. Neposredno in podrobno zna opisati vrsto znanih vsebin, povezanih z njegovim interesnim področjem.</p>	<p>Pisati zna kratke, preproste eseje o temah s svojih interesnih področij. Precej samozavestno zna povzemati, poročati in navajati svoje mnenje o zbranih dejstvih, ki zadevajo znane vsakdanje in nevsakdanje zadeve z njemu znanega področja. Pisati zna zelo kratka poročila v standardnih konvencionalnih oblikah (npr. na obrazcih), s katerimi posreduje vsakdanja dejstva in navaja razloge za ukrepanje.</p>
A2	<p>Napisati zna niz preprostih fraz in stavkov, povezanih z osnovnimi vezniki, kot so "in", "ampak" in "ker". Daljša besedila lahko vsebujejo izraze in kažejo težave s koherentnostjo, zaradi česar je besedilo težje razumljivo.</p>	<p>Uporablja preproste stavčne strukture z naučenimi frazami, skupinami nekaj besed in vzorci, da se sporazume o omejeni vsebini v preprostih vsakodnevnih situacijah.</p>	<p>Skupine besed zna povezati s preprostimi vezniki, kot so "in", "ampak" in "ker".</p>	<p>Preproste strukture uporablja pravilno, vendar še vedno sistematično dela osnovne napake. Napake lahko včasih povzročajo nesporazume.</p>	<p>Pisati zna zelo kratke osnovne opise dogodkov, preteklih dejavnosti ali osebnih doživetij. Pisati zna kratke in preproste domišljiske življenjepise in preproste verzice o ljudeh.</p>	
A1	<p>Napisati zna preproste posamične fraze in stavke. Daljša besedila vsebujejo izraze in kažejo težave s koherentnostjo, zaradi česar je besedilo zelo težko razumljivo ali nerazumljivo.</p>	<p>Obvlada zgolj osnovni nabor besed in preprostih fraz, povezanih z osebnimi podatki in določenimi konkretnimi situacijami.</p>	<p>Besede ali skupine besed zna povezati z zelo osnovnimi linearnimi povezovalci, kot sta "in" in "potem".</p>	<p>Zgolj omejeno obvladuje nekaj preprostih slovnčnih struktur in stavčnih vzorcev, ki si jih je zapomnil. Napake lahko povzročajo nesporazume.</p>	<p>Pisati zna preproste fraze in stavke o sebi in domišljjskih osebah, o tem, kje živijo in kaj delajo itn.</p>	

Priloga 5:

ZGLEDI UPORABE V RAZLIČNIH DOMENAH ZA OPISNIKE ZA SPLETNO INTERAKCIJO IN POSREDOVANJE

Avtorji so kot pomoč za uporabnike lestvic pripravili spodnje zglede natančnih opisnikov za spletno interakcijo in posredovanje za štiri domene iz SEJA 2001, poglavje 4.1.1. Namen zgljedov je pomagati učiteljem pri izbiri primernih dejavnosti za učenje za vsak opisnik posebej.

Zgledi so bili validirani v nizu delavnic, ki so bile na daljavo izvedene v okviru 3. faze validacije od novembra do decembra 2015.

	Spletna interakcija			
	Spletni pogovor in razprava	Zasebna domena	Javna domena	Situacija (in vloge)
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
C2	V spletni razpravi se zna jasno in natančno izražati v realnem času ter pri tem prožno in občutljivo prilagajati jezik kontekstu, vključno s čustveno rabo jezika, aluzijami in šalami. Predvideti zna morebitne nesporazume (vključno s kulturnimi), težave v sporazumevanju in čustvene odzive v spletni razpravi in se učinkovito odzvati nanje. Brez težav in hitro zna prilagoditi svoj register in slog različnim spletnim okoljem, sporazumevalnim namenom in govornim dejanjem.	V spletni politični ali filozofski razpravi s prijatelji/navdušenci, na primer v okviru spletnega knjižnega foruma.	Kot moderator ali sodelujoči v spletnem forumu o zadevah javnega interesa.	Kot sklicatelj interesnega/strokovnega spletnega foruma ali urejevalec spletne strani.
C1	V realnem času se zna vključevati v spletne izmenjave z več udeleženci, pri čemer razume sporazumevalne namene in kulturne implikacije njihovih prispevkov. Učinkovito lahko sodeluje v neposredni spletni strokovni ali akademski razpravi, postavlja vprašanja ali po potrebi pojasnjuje zapletena, abstraktna vprašanja.	V spletni politični ali filozofski razpravi s prijatelji/navdušenci, na primer v okviru spletnega knjižnega foruma.	Sodelujoči v pogovorni verigi v spletnem klepetu po javni predstavitvi.	V klepetu med oddelki v veliki korporaciji. V spletni razpravi o dolgoročni strategiji podjetja ali na spletnem strokovnem srečanju za učitelje.
C1	Svoj register zna prilagoditi kontekstu spletne interakcije in po potrebi v isti izmenjavi prehajati med registri.	V razpravi na družbenem omrežju.	Kot udeleženec v spletni podporni skupini za družbena in osebna vprašanja.	Med spletnim sestankom zaposlenih o vprašanih delovnih razmer ali kot sodelujoči v spletnem srečanju fokusne skupine.
				Izobraževalna domena
				Kot vodilni v spletnem zbirališču za raziskovalce na univerzi.
				Kot sodelujoči študent v odprtem spletnem tečaju ali forumu.
				Kot sodelujoči študent v odprtem spletnem tečaju ali forumu (npr. množični spletni tečaj).
				V spletnem forumu za študente ali učitelje istega področja.

Spletna interakcija				
	Spletni pogovor in razprava	Situacija (in vloge)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
C1	Ovrednotiti, preoblikovati in izpodbijati zna argumente v strokovnem ali akademskem spletnem klepetu in razpravi.	[Se ne uporablja.]	V posebnem interesnem spletnem forumu, ki ocenjuje vsebino in vprašanja.	Kot svetovalec na spletnem poslovnem ali projektne sestanek.
B2+	Sodeluje lahko v spletnih izmenjavah, navezujoč se na prejšnje prispevke v okviru obravnavane teme, razume kulturne implikacije in se nanje ustrezno odziva.	V razpravi na družbenem omrežju.	Kot sodelujoči v spletni podporni skupini za družbena in osebna vprašanja. V posebnem interesnem spletnem forumu, ki ocenjuje vsebino in vprašanja.	V spletnem forumu za študente ali učitelje istega področja.
B2	Aktivno lahko sodeluje v spletni razpravi, pri tem obširno predstavlja svoje mnenje in se odziva na mnenja drugih o njemu bližjih temah, če udeleženci ne uporabljajo zelo zahtevnega jezika in puščajo čas za odgovor. Sodeluje lahko v spletnih izmenjavah med več udeleženci, pri tem se učinkovito navezuje na prejšnje prispevke v okviru obravnavane teme, če moderator pomaga usmerjati razpravo.	V kritični razpravi o umetnosti ali glasbi s prijatelji na spletu.	V javnem spletnem diskusijskem forumu/v nizu komentarjev na strani radijske hiše ali medijske agencije. Kot sodelujoči v forumu o komercialni programski opremi ali spletni strani z igrami. Kot sodelujoči v spletni podporni skupini za družbena in osebna vprašanja.	V razpravi z učenci druge šole v projektu eTwinning. Srečanje z učenci druge šole v projektu eTwinning.
B1+	Prepozna lahko nesporedne in nestrinjanja v spletni interakciji in jih zna razrešiti, če so sogovornici pripravljene sodelovati. V realnem času lahko v spletnih izmenjavah sodeluje z več kot enim sogovorncem in pri tem prepozna sporazumevalne namene vsakega udeleženca, vendar brez dodatnih pojasnil ne razume podrobnosti ali implikacij.	V razpravi na družbenem omrežju.	V posebnem interesnem spletnem forumu, ki ocenjuje vsebino in vprašanja. Kot sodelujoči v forumu o komercialni programski opremi ali spletni strani z igrami.	V klepetu med oddelki v veliki korporaciji. Na spletnem sestanku zaposlenih ali kot sodelujoči v spletnem srečanju fokusne skupine.

Spletna interakcija				
	Spletni pogovor in razprava	Situacija (in vloge)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
B1+	Na spletu zna objaviti poročilo o družabnih dogodkih, doživetjih in dejavnostih; pri tem se sklicuje na v poročilo vključene povezave in medije ter zna deliti svoje občutke.	Navezovanje spletnih stikov z oddaljenimi prijatelji in/ali sorodniki, da ostane na tekočem glede osebnih novic in načrtov.	Kot sodelujoči na forumu spletne strani javnem/kulturnem festivalu.	Kot sodelujoči na zavihku spletne strani korporacije o družabnih dogodkih in dejavnostih.
B1	V okviru spletne razprave o znani vsebini na svojem interesnem področju zna objaviti razumljiv prispevek, če lahko pripravi besedilo vnaprej ter za zapolnjevanje jezikovnih vrzeli in preverjanje pravilnosti uporabi spletna orodja.	Navezovanje spletnih stikov z oddaljenimi prijatelji in/ali sorodniki, da ostane na tekočem glede osebnih novic in načrtov.	Kot avtor prispevkov za zavihke o ocenah in težavah na spletnih straneh o komercialni programski opremi ali igrah.	V spletnem forumu za študente istih predmetov.
A2+	Objaviti zna osebne spletne prispevke o doživetjih, občutkih in dogodkih ter z nekaj podrobnostmi odgovoriti na nekatere komentarje drugih, čeprav zaradi leksikalnih omejitev včasih prihaja do ponavljanja in neustrezne rabe. Zna se predstaviti in obvlada preproste spletne izmenjave, pri čemer sprašuje in odgovarja na vprašanja ter izmenjuje misli o predvidljivih vsakdanjih zadevah, če ima dovolj časa za oblikovanje odgovora in če se pogovarja le z enim sogovorncem sočasno. Pripravi zna kratke spletne prispevke, v katerih s preprostimi ključnimi podrobnostmi opisuje vsakdanje zadeve, družabne dejavnosti in občutja. Komentirati zna spletne prispevke drugih, če so napisani/odkretani v preprostem jeziku, odziva se na vključene povezave na medije in preprosto izraža presenečenje, zanimanje in ravnodušnost.	Navezovanje spletnih stikov z oddaljenimi prijatelji in/ali sorodniki, da ostane na tekočem glede osebnih novic in načrtov.	Kot avtor prispevkov na forumu spletne strani o javnem/kulturnem festivalu.	Kot avtor prispevkov na forumu za poklicno usposabljanje.
A2	Sodeluje lahko v preprosti družabni spletni izmenjavi (npr. preprosto sporočilo na virtualni čestitki ob posebni priložnosti, deli novice in organizira/potrdi dogovor za sestanek). Iz osnovnega jezikovnega nabora zna oblikovati kratke pozitivne ali negativne spletne komentarje o dodanih povezavah in medijih, čeprav mora pri tem večinoma uporabljati spletni prevajalnik in druge vire.	Navezovanje spletnih stikov z oddaljenimi prijatelji in/ali sorodniki, da ostane na tekočem glede osebnih novic in načrtov.	Kot sodelujoči na spletni strani z nasveti za potovanje.	V zavihku za vprašanja in odgovore šolskega učnega spletišča.
			Javni prispevki za spletno stran festivala ali dogodka.	

Spletna interakcija					
	Spletni pogovor in razprava	Situacija (in vloge)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A1	<p>S pomočjo spletnega prevajalnika zna oblikovati zelo preprosta sporočila in osebne spletne prispevke v obliki niza zelo kratkih stavkov o hobijih, o tem, kar mu je všeč in česar ne mara, itn.</p> <p>Uporabljati zna ustaljene vzorce in kombinacije preprostih besed/kretenj za objavljanje kratkih pozitivnih ali negativnih odzivov na preproste spletne objave ter dodane povezave in medije, z ustaljenimi izrazi za zahvalo in opravičilo se zna odzivati na nadaljnje komentarje.</p>	<p>Navezovanje spletnih stikov z oddaljenimi prijatelji in/ali sorodniki – tudi v obliki simulacije v jezikovnem razredu.</p> <p>Navezovanje spletnih stikov z oddaljenimi prijatelji in/ali sorodniki – tudi v obliki simulacije v jezikovnem razredu.</p>	<p>Javni prispevki za spletno stran festivala ali dogodka – tudi v obliki simulacije v jezikovnem razredu.</p>	<p>Kot avtor prispevkov na preprostem zavihku oddelečne spletne strani – tudi v obliki simulacije v jezikovnem razredu.</p>	<p>V zavihku za vprašanja in odgovore šolskega učnega spletišča – tudi v obliki simulacije v jezikovnem razredu.</p> <p>V zavihku za vprašanja in odgovore šolskega učnega spletišča – tudi v obliki simulacije v jezikovnem razredu.</p>
Pred A1	<p>S pomočjo ustaljenih izrazov in emotikonov zna objaviti preproste spletne pozdrave in voščila.</p> <p>Objaviti zna kratke preproste izjave o sebi (npr. stan, državljanstvo, zaposlitev/poklic), če jih lahko izbere s seznama in/ali uporabi spletni prevajalnik.</p>	<p>Na družbenem omrežju.</p>	<p>Na družbenem omrežju.</p>	<p>[Se ne uporablja.]</p>	<p>Kot simulacija v jezikovnem razredu.</p>

Spletna interakcija				
Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje	Situacija (in vloge)			
	Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
C2	[Se ne uporablja.]	Kot nosilec družbeno angažiranega spletnega projekta (npr. kot član nevladne organizacije).	Kot povezovalac v skupnem spletnem projektu. Kot vodja projekta, ki uporablja spletna orodja za usklajevanje uvajanja novih sistemov v številne oddaljene enote.	Kot vodilni raziskovalec v skupnem raziskovalnem programu, ki zahteva spletno zbiranje in evalvacijo podatkov.
		Kot prostovoljni moderator spletne svetovalne storitve za občane in/ali foruma za vprašanja in odgovore.	Kot osebni asistent, potovalni agent ali tajnik izobraževalne ustanove, zadolžen za vpis.	[Se ne uporablja.]
C1	Sodeluje lahko v zahtevnih projektih, ki terjajo skupinsko pisanje in izboljševanje osnutkov ter druge oblike sodelovanja, pri čemer za doseganje cilja sledi navodilom in jih natančno posreduje. Učinkovito zna opravljati sporazumevalne težave in medkulturne zadrege, ki se pojavijo pri spletnem sodelovanju ali transakcijah. To naredi s preoblikovanjem, pojasnjevanjem in navajanjem primerov s pomočjo različnih kodov (vizualno, avdio, grafično).	Kot nosilec družbeno angažiranega spletnega projekta (npr. kot član nevladne organizacije).	Kot sodelujoči v projektu, ki uporablja spletna orodja za usklajevanje uvajanja novih sistemov na številne oddaljene lokacije.	Kot sodelujoči v skupnem raziskovalnem programu, ki zahteva spletno zbiranje in evalvacijo podatkov.
		[Se ne uporablja.]	Kot vodja skupine v družbeno angažiranem spletnem projektu (npr. kot član nevladne organizacije).	Vodenje opravil v spletnem poklicnem razvojnem projektu, ki vključuje skupno delo z jasno določenim ciljem.
B2+	Prezame lahko vodilno vlogo v spletnem skupinskem delu na svojem strokovnem področju, pri čemer za doseganje dogovorjenega cilja usmerja skupino in jo opozarja na vloge, odgovornosti in roke. Na svojem strokovnem področju lahko sodeluje v spletnih skupinskih ali transakcijskih izmenjavah, ki zahtevajo pogajanja o pogojih ter pojasnila zapletenih podrobnosti in posebnih zahtev. Razreševati zna nesporazume in nepričakovane težave, ki se pojavijo pri spletnih skupinskih ali transakcijskih izmenjavah, pri čemer se odziva vljudno in primerno.	[Se ne uporablja.]	Poročanje lokalnemu svetu o vprašanju glede javnih storitev (npr. zbiranje odpadkov).	V nezahtevni skupni spletni dejavnosti v šoli/na univerzi.

Spletne interakcije				
	Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje	Situacija (in vloge)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
B2	Na spletu lahko sodeluje s projektno skupino, utemeljuje predloge, prosi za pojasnila in ima podporno vlogo za dokončanje skupnih opravil.	[Se ne uporablja.]	Kot vodja skupine v družbeno angažiranem spletnem projektu (npr. kot član nevladne organizacije).	Vodenje opravil v spletnem poklicnem razvojnem projektu, ki vključuje skupno delo s jasno določenim ciljem.
B1+	Sodeluje lahko v spletnih transakcijah, ki zahtevajo obširnejšo izmenjavo informacij, če sogovornici ne uporabljajo zahtevnega jezika in so po potrebi pripravljeno sporočilo ponoviti ali preoblikovati. Sodeluje lahko v spletni interakciji s projektno skupino, pri čemer sledi jasnim navodilom, prosi za pojasnila in pomaga pri dokončanju skupnih opravil.		Poročanje lokalnemu svetu o vprašanju glede javnih storitev (npr. zbiranje odpadkov).	Sodelovanje na dobro strukturiranem spletnem seminarju o uvajanju enostavnih novih postopkov.
B1	Sodeluje lahko v spletnih skupinskih ali transakcijskih izmenjavah, ki zahtevajo preprosto pojasnjevanje ali razlaganje relevantnih podrobnosti, kot so prijava na tečaj, izlet, dogodek ali prošnja za članstvo. Sodeluje lahko v spletni interakciji s partnerjem ali majhno projektno skupino, če je za razlago zahtevnejših konceptov na voljo vizualna pomoč, kot so slike, statistični prikazi in grafi. Da bi dokončal skupno opravilo na spletu, zna upoštevati navodila in postavljati vprašanja ali zahtevati pojasnila. Uporablja zna ustajljene izraze, da se odzove na težave, ki se običajno pojavljajo v spletnih transakcijah (npr. glede razpoložljivosti določenih modelov in posebnih ponudb, datumov dostave, naslovov itn.). Pri opravljanju preprostega skupinskega opravila lahko sodeluje v spletni interakciji s spodbudnim partnerjem, sledi osnovnim navodilom in prosi za pojasnila, če je za razlago ključnih konceptov na voljo vizualna pomoč, kot so slike, statistični prikazi in grafi.		Spletna rezervacija potovanja ali spletni vpis v društvo ali na dogodek. Kot član skupine v lokalni skupnosti, ki si prizadeva za izboljšanje okolja.	V jasno strukturirani skupni spletni dejavnosti v šoli/na univerzi. V nezahtevni skupni spletni dejavnosti v šoli/na univerzi.
A2+		[Se ne uporablja.]	Naročanje izdelkov prek spletnih obrazcev. Pomoč pri preprostem spletnem načrtovanju in promociji javnih dogodkov, kot je ulična zabava.	Izvajanje preprostih medoddelčnih naročil in zahtevkov. Spletni vpis na tečaj. V skupinski spletni dejavnosti v šoli pod učiteljevim vodstvom.

Spletna interakcija				
	Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje	Situacija (in vloge)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
	Izvajati zna preproste spletne transakcije (kot sta naročilo izdelkov ali vpis na tečaj), tako da z osebnimi podatki izpolni spletni obrazec ali vprašalnik, potrdi sprejetje pogojev, zavrne dodatne storitve itn.	[Se ne uporablja.]	Naročanje izdelkov na spletu.	Izobraževalna domena
A2	Postaviti zna osnovna vprašanja o razpoložljivosti proizvoda ali storitve. Ob pomoči spodbudnega sogovorca zna upoštevati preprosta navodila in postavljati preprosta vprašanja, da bi dokončal skupno opravilo na spletu.		[Se ne uporablja.]	Izvajanje opravila preko Skypa s kolegom iz tujine.
A1	Opraviti zna zelo preproste spletne nakupe ali izpolniti preproste prijave z osnovnimi osebnimi podatki (ime, e-naslov ali telefonska številka).		Naročanje izdelkov z izpolnjevanjem preproste naročilnice, ki vsebuje znane besede in ilustracije.	Izpolnjevanje preprostega medoddelčnega obrazca, ki vsebuje znane besede in ilustracije.
Pred A1	V preprostem spletnem obrazcu za nakup ali v spletni vlogi zna izbrati (npr. izdelek, velikost, barvo), če je na voljo vizualna pomoč.		Naročanje izdelkov z izpolnjevanjem preproste naročilnice, ki vsebuje znane besede in ilustracije ter v kateri je treba le odključati izbiro.	Izpolnjevanje preprostega medoddelčnega obrazca, ki vsebuje znane besede in ilustracije ter v katerem je treba le odključati izbiro.
				Spletni vpis na tečaj.
				V skupinski spletni dejavnosti v šoli pod učiteljevim vodstvom.
				Spletni vpis na tečaj, vendar verjetneje le v obliki simulacije v razredu.

Posredovanje besedila					
	Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
C2	Ni opisnikov, glej C1.				
C1	Razložiti zna (v jeziku B) pomen specifične informacije v določenem delu dolgega, zapletenega besedila (v jeziku A).	V članku, na spletni strani, knjigi ali v pogovoru iz oči v oči ali spletno, o aktualnih temah ali osebnega zanimanja ali tistih področjih, ki so za posameznika relevantne.	Iz predstavitev na javnih srečanjih, iz javnih dokumentov, ki pojasnjujejo spremembe politik, iz političnih govorov.	Poslovno poročilo, članek, uredba ali delovni predpis.	Članek, knjiga, referenčni vir ali predavanje/predstavitev.
B2+	Prenesti zna (v jeziku B), katere predstavitev (v jeziku A) na konferenci, kateri članki v knjigi (v jeziku A) so posebej pomembni za določen namen.	Spletni klepet/pojasnila v okviru skupine za samopomoč (npr. kako popraviti tiskalnik); članki o določeni temi ali aktualni zadevi z interesnega področja.	Predstavitev na javnih srečanjih, iz javnih dokumentov, ki pojasnjujejo spremembe politik. Tiskovna konferenca, različne spletne klepetalnice o nekem vprašanju.	Trgovski sejem, strokovna konferenca, poročila in časopisni članki v zvezi z nekim projektom.	Znanstvena konferenca, različne spletne klepetalnice, znanstvene knjige in revije v zvezi z nekim projektom.
B2	Prenesti zna (v jeziku B) glavne točke iz uradnega dopisovanja in/ali poročil (v jeziku A) o splošnih temah in o temah, povezanih z njegovimi interesnimi področji.	Obvestilo, objava, pismo ali e-pismo z navedbo politik, predpisov in postopkov (npr. na področju stanovanjske politike, zavarovanja, najemnin/hipotek, zaposlovanja ali zdravstvenega varstva).	Obvestilo ali objava javnih organov ali zavoda, kot sta knjižnica, plavalni bazen itn., ki navajata predpise ali postopke.	Pismo, e-pismo ali obvestilo o razlogih za odpoved sestanka, o soglasju ali nasprotovanju predlogu in o razlogu za to, o delovnih predpisih.	Pismo, e-pismo ali obvestilo o univerzitetnih politikah, postopkih ali predpisih.

Posredovanje besedila				
Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
	Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
Prenesti zna (v jeziku B) vsebino jasno in z normalno hitrostjo posredovanih javnih objav in sporočil (v jeziku A).	Na radiu ali televiziji.	Na postaji, letališču, športnem stadionu, na političnih shodih/ dogodkih, obvestila, opozorila ali navodila na kraju nesreče ali na gradbišču.	Na trgovskem sejmu ali konferenci, v tovarni, skladišču, rafineriji, na ladji, med urjenji s področja varnosti.	Med univerzitetnimi dogodki/predavanji v velikem avditoriju.
Prenesti zna (v jeziku B) vsebino podrobnih napotkov ali navodil, če so jasno artikulirani (v jeziku A).	Na radiu ali televiziji, informacija od mimoidočega (npr. o potovanju/poti), navodila po telefonu od prijatelja, kako priti do kraja zabave.	Navodila na letališčih, postajah ali na letalih, avtobusih ali vlakih ali navodila o uporabi preprostih naprav, kot je hotelski sef, napotki, kako priti od kraja A do B, potovalni itinerar.	Na sestanku podana navodila o izvedbi opravila ali o upravljanju preproste opreme, navodila, zlasti glede varnostnih postopkov, podana na sejmu ali konferenci, v tovarni, skladišču ali na ladji.	Univerzitetni predpisi, politike/postopki, navodila glede predmeta ali naloge, ki jih da profesor/ učitelj; navodila o uporabi preprostega raziskovalnega orodja za izvedbo šolskega opravila ali za izvedbo preprostega eksperimenta.
Prenesti zna (v jeziku B) specifične informacije iz preprostih informativnih besedil (kot so prospekti, brošure, obvestila, pisma in e-sporočila) (v jeziku A).	Letaki, brošure, vodniki, spletne strani, podrobnosti pogodbe o najemu stanovanja.	Letaki, informacijske table v muzejih ali galerijah, obvestila o nevarnosti, pravila klubov ali društev, potovalni itinerar, časi in kraji sestankov kluba ali društva, informacija o razprodaji ali akciji.	Informacije o proizvodih, ki ustrezajo zahtevam, pogoji komercialne ponudbe, navodila za uporabo, varnostni postopki.	Šolske politike in predpisi, učni načrt, koraki za izpolnitev šolske zahteve ali naloge, seznam relevantnih kriterijev, obvestila, izpitna pravila, pogoji za sodelovanje v programu izmenjav.

B1

Posredovanje besedila				
Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
	Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A2+	<p>Prenesti zna (v jeziku B) ključno misel iz jasnega sporočila (v jeziku A) o znanih vsakdanjih temah, čeprav mora morda sporočilo poenostaviti in iskati besede/kretnje.</p> <p>Prenesti zna (v jeziku B) specifične, pomembne informacije iz kratkih, preprostih besedil, napisov in obvestil (v jeziku A) o znanih temah.</p>	<p>Vremenska poročila, sporočila o spremembi perona, kako kupiti vstopnice za dogodek.</p> <p>Letaki, informacijske table v muzejih ali galerijah, obvestila o nevarnosti, potovalni itinerar, časi in kraji sestankov kluba ali društva, informacija o razprodaji ali akciji.</p>	<p>Objave o spremembah odgovornosti na delovnem mestu, informacija o novih delovnih postopkih.</p> <p>Informacije o proizvodih, ki ustrezajo zahtevam, varnostni postopki, kraj in čas sestanka, navedena v e-pismu/pismu.</p>	<p>Informacija o napovedanem testu v šoli, o času in vsebini; podrobnosti o napovedanem šolskem izletu.</p> <p>Novice o šolskih dejavnostih iz letaka ali prospekta.</p>
A2	<p>Preprosto zna (v jeziku B) bistvo kratkih, jasnih, preprostih sporočil, navodil in objav, če so izraženi počasi in jasno v preprostem jeziku (v jeziku A).</p> <p>Preprosto zna prenesti (v jeziku B) niz kratkih, preprostih navodil, če je izvirnik (v jeziku A) artikuliran jasno in počasi.</p>	<p>Obvestila zasebnega interesa o porokah ali rojstvih, zamenjavi službe ali o spremembi življenjskih okoliščin, preprosta sporočila družinskim članom ali sestanovalcem o času sestanka ali zahteve za izvedbo opravila, npr. odnesti smeti.</p> <p>Na letališčih, postajah in na letalih, vlakih in avtobusih o linijah, času odhoda in prihoda, spremembah perona ali letaliških izhodov, vremenske napovedi.</p> <p>Kako priti od točke A do točke B, navodila prometnega policista ali redarja na parkirišču.</p>	<p>Preprosta sporočila strank ali kolegov za druge, objave o spremembah delovnih postopkov.</p> <p>Preprosta sporočila izletu ali programu izmenjav, obvestila o zapiranju/odpiranju šole zaradi vremenskih razmer, sporočila o razrednih opravilih ali domačih nalogah.</p> <p>Navodila za uporabo pisarniške opreme, kot sta menjava tonerja v fotokopirnem stroju ali prenašanje programske opreme.</p>	<p>Informacija o šolskem izletu ali programu izmenjav, obvestila o zapiranju/odpiranju šole zaradi vremenskih razmer, sporočila o razrednih opravilih ali domačih nalogah.</p> <p>Navodila za uporabo pisarniške opreme, kot sta menjava tonerja v fotokopirnem stroju ali prenašanje programske opreme.</p>

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A1	Prenesti zna (v jeziku B) preprosto, predvidljivo informacijo o času in kraju, ki je izražena v obliki kratke, preproste trditve (v jeziku A).	TV-napovednik o prihajajočih programih na interesnem področju.	Kraj in čas dogodka/predstave, potovalni itinerar.	Kraj in čas začetka/konca sestanka; informacija o delovnem času, odmorih, lokaciji toaletnih prostorov, avtomatov s pijačami.	Kraj in čas šolske ekskurzije ali dejavnosti po pouku, lokacija šolske jedilnice, toaletnih prostorov, pitnikov.
	Prenesti zna (v jeziku B) preprosta navodila o kraju in času (v jeziku A), če so ponovljena zelo počasi in jasno.	Rezervacije v restavraciji, vabila na večerjo z navedbo datuma in ure.	Obvestila na oglasnih deskah o odpiralnem času trgovin, o lokaciji toaletnih prostorov.	Kraj in čas sestanka iz e-pisma.	Šolski urnik, zbirna točka za šolski izlet.
Pred A1	Prenesti zna (v jeziku B) zelo osnovne informacije (npr. številke in cene) iz kratkih, preprostih, ilustriranih besedil (v jeziku A).	Ime, naslov in telefonska številka restavracije, jedilni list s cenami in z jedmi.	Naziv in naslov trgovine, cene blaga, vozni redi, itinerarji, program predstav, razpoložljivost sedežev, cena itn.	[Se ne uporablja.]	Lokacija šole, cena šolske uniforme ali šolskih potrebščin, destinacija in cena šolskega izleta, šolski urniki.

Posredovanje besedila					
	Prenašanje specifičnih informacij – pisno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
				Izobraževalna domena	
C2	Ni opisnikov; glej B2+.				
C1	Ni opisnikov; glej B2+.				
B2+	Pisno zna prenesti (v jeziku B), katere predstavitve na konferenci (v jeziku A) so pomembne, pri čemer poudari, katere bi bilo vredno podrobneje preučiti.	[Se ne uporablja.]	S tiskovne konference, iz različnih spletnih klepetalnic v zvezi z nekim vprašanjem.	S trgovskega sejma, strokovne konference v zvezi z nekim projektom.	Z znanstvene konference, iz različnih spletnih klepetalnic v zvezi z nekim projektom.
	Pisno zna prenesti (v jeziku B) bistvo/pomembne točke iz vsebinsko zapletenih, vendar dobro strukturiranih besedil (v jeziku A) s področij njegovega strokovnega/poklicnega, akademskega ali osebnega interesa.		Predpisi na področju stanovanjske ali davčne politike, obvestilo ali objava uradnih organov.	Iz poslovnega poročila, predpisa ali uredbe o delovnih razmerjih.	Informacija iz članka, spletne strani, zapiski s predavanja ali predstavitve univerzitetnega profesorja.
	Pisno zna prenesti (v jeziku B) bistvo/pomembne točke iz članka (v jeziku A) v znanstveni ali strokovni reviji.		V zvezi z vprašanjem, ki je predmet sestanka skupnosti.		Iz poročila, poslovnega članka.
B2	V pisnem poročilu zna prenesti (v jeziku B) pomembne sklepe sestanka (v jeziku A).		Iz kluba.	S poslovnega srečanja.	S sestanka študentskih predstavnikov.
	Pisno zna prenesti pomembne točke iz uradnega dopisovanja (v jeziku A).	Najemna pogodba ali zavarovalna polica za prijatelja ali družinskega člana.	Pogoj v zvezi z izletom ali storitvijo.	Okrožnica zaposlenim, sporočilo partnerja ali dopis o novih razmerah, pritožba.	Iz okrožnice šolskega ravnatelja staršem, iz odgovora ustanove, na katero je bila med izvajanjem projekta naslovljena prošnja za informacije.

Posredovanje besedila					
	Prenašanje specifičnih informacij – pisno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
				Izobraževalna domena	
B1	Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične informacije iz besedil (posredovanih v jeziku A) o znanih temah (npr. kljuci, objave in navodila).	Kratko sporočilo, e-pismo prijatelju s pojasnilom zamude.	Obvestilo ali objava uradnih organov.	Naročila, povpraševanja ali pritožbe strank, spremembe razporedov delovnih obveznosti ali postopkov, navodila o uporabi pisarniške opreme.	Obvestilo o spremenjenem šolskem urniku zaradi vremenskih razmer, spremembe lokacije učilnice ali zbirnega mesta za šolski izlet.
	Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične, pomembne informacije iz preprostih informativnih besedil (v jeziku A) o znanih temah.	Navodila za uporabo gospodinjstkih aparatov, sporočila za družinske člane ali sostanovalec po e-pošti, informacija po e-pošti o kraju in času srečanja s prijateljem/ družinskim članom.	Iz e-pisem, dopisov o dogodkih ali urnikih.	Količine in rok za dostavo iz naročila po e-pošti, opravila in roki za njihovo izvedbo, kot so za posamezno osebo navedeni v zapisniku sestanka, koraki in preprosta navodila za uporabo opreme.	Navodila iz e-sporočila o šolskem izletu, dodelitev naloge ali podrobnosti o zahtevah iz učnega načrta.
	Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične informacije iz preprostega posnetega sporočila (v jeziku A), če so teme znane in je sporočilo posredovano počasi in jasno.	Sporočilo o času in kraju srečanja, naročilo za izvedbo gospodinjstkega opravila, kot sta priprava obroka ali odhašanje smeti.	Vrsta na veleposlaništvu, telefonski odzivnik: prošnja za odgovor na klic od upravnega organa ali banke.	Preprosta naročila, povpraševanja ali pritožbe strank, telefonsko sporočilo za sodelavca, spremembe delovnih postopkov.	Šolski urnik ali njegove spremembe.
A2+	Pisno zna prenesti (v jeziku B) specifične informacije iz kratkih in preprostih informativnih besedil (v jeziku A), če se besedilo nanaša na konkretne, znane teme in je tvorjeno v preprostem vsakdanjem jeziku.	Iz časopisov, navodil za uporabo pripomočkov ali zdrvil.	Brošure, spletne strani, oglasi, plakati, urniki.	O delovni nalogi, navodila o uporabi preproste opreme, o varnostnih postopkih, o zahtevah delovnega mesta, objavljenih v razpisu.	O šolski nalogi, testu ali domači nalogi iz učnega načrta, kako pri naravoslovni uri izvesti preprost eksperiment na podlagi izročila, o obisku muzeja ali šolskem izletu, navedenem v letaku.

Posredovanje besedila					
	Prenašanje specifičnih informacij – pisno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A2	<p>Navesti zna (v jeziku B) ključne točke iz kratkih, jasnih in preprostih sporočil in obvestil (v jeziku A), če so posredovana jasno in počasi.</p> <p>Navesti zna (v jeziku B) specifične informacije iz preprostih besedil (v jeziku A) o vsakdanjih temah ali v zvezi s stvarmi, ki ga trenutno zadevajo.</p>	<p>Preprosta telefonska sporočila za družinske člane ali sstanovalce, objave, ki zanimajo družinske člane ali prijatelje.</p> <p>Gospodinjski priročniki, navodila za pripravo obroka.</p>	<p>Napotki, kako priti od točke A do točke B, peron ali letališki izhodi in čas odhoda, obvestilo o zamudi vlaka ali letala.</p> <p>Oglasi, prospekti, brošure, letaki, potovalni itinerarji, vozni redi, usmeritve za pot.</p>	<p>Telefonsko sporočilo za sodelavca, spremembe delovnih postopkov.</p> <p>Navodila za uporabo preproste opreme, o varnostnih postopkih, o zahtevah delovnega mesta, objavljenih v razpisu.</p>	<p>Šolski urnik, časovni razporedi, vloge v okviru skupinske zadolžitve, domače naloge.</p> <p>Učbeniki, berila, o šolski nalogi, testu ali domači nalogi, kako pri naravoslovni uri izvesti preprost eksperiment, o obisku muzeja ali šolskem izletu.</p>
A1	<p>Navesti zna (v jeziku B) imena, številke, cene in zelo preproste informacije v zvezi s stvarmi, ki ga trenutno zadevajo (ki so podane v jeziku A), če so artikulirani jasno in zelo počasi ter večkrat ponovljeni.</p>	<p>S TV-kanala, ki nenehno oglašata iste proizvode.</p>	<p>Objave o odpiralnem času trgovin.</p>	<p>Kratko in preprosto telefonsko sporočilo sodelavcu.</p> <p>Preprosto, kratko telefonsko sporočilo o spremembi voznega reda, urnika ali kraja srečanja.</p>	
Pred A1	<p>Navesti zna (v jeziku B) imena, številke, cene in zelo preproste informacije iz besedil (v jeziku A) v zvezi s stvarmi, ki ga trenutno zadevajo, če so tvorjena v zelo preprostem jeziku in vključujejo ilustracije.</p>	<p>Ime, naslov in telefonska številka restavracije, jedilni list s cenami in jedmi.</p>	<p>Ime in naslov trgovine, cene blaga, vozni redi, itinerarji, program predstav, razpoložljivost sedežev, cena itn.</p>	<p>[Se ne uporablja.]</p> <p>Lokacija šole, cena šolske uniforme ali šolskih potrebščin, cilj in cena šolskega izleta, šolski urniki.</p>	

Posredovanje besedila				
	Pojasnjevanje podatkov (iz grafikonov, diagramov itn.) – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
C2	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) raznovrstne empirične podatke in vizualno predstavljene informacije (z besedilom v jeziku A) iz konceptualno zahtevnih raziskav o znanstvenih ali strokovnih temah.	Diagrami/slikovne ponazoritve na področju zasebnega interesa, kot so zdravstvene raziskave ali okoljski podatki za sorodnike ali prijatelje, grafično predstavljeni gospodarski podatki v časopisnem članku.	Diagrami/slikovne ponazoritve iz poslovnih poročil ali poročil javnega sektorja, ki so pomembni za lokalno politiko ali načrtovalni sestanek; podatki iz predstavitev na javnih razpravah.	Podrobna analiza financ, tržna raziskava ali vladni diagrami/slikovne ponazoritve, predstavljeni na sestanku.
C1	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) glavne točke in podrobnosti iz zahtevnih diagramov in drugih slikovno predstavljenih informacij (z besedilom v jeziku A) o znanstvenih ali strokovnih temah.			Diagrami/slikovne ponazoritve iz objavljenih znanstvenih raziskav ali ki so zbrane v okviru raziskovalnega projekta in predstavljene na predavanju, znanstveni konferenci/okrogli mizi.
B2	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) podrobne informacije iz zahtevnih diagramov, shem in drugih slikovno predstavljenih informacij (z besedilom v jeziku A) o temah s svojega interesnega področja.	Diagram v članku na področju zasebnega interesa, slikovna ponazoritev postopka za uporabo gospodinjanskega pripomočka ali zabavne programske opreme, kar pojasni prijatelju ali družinskemu članu.	Diagrami/slikovne ponazoritve iz poslovnih poročil ali poročil javnega sektorja, ki so pomembni za lokalno politiko ali načrtovani sestanek.	Grafikoni, sheme in razpredelnice v okviru izobraževanja zaposlenih ali v poročilih podjetja.
B1+	Jasno in zanesljivo zna interpretirati in opisati (v jeziku B) podrobne informacije iz diagramov o temah s svojega interesnega področja (z besedilom v jeziku A), čeprav lahko zaradi leksikalnih vrzeli občasno okleva ali se netočno izraža.			Grafikoni, stolpčni grafi ali diagrami v okviru predstavitev v razredu, v srednji šoli/višji šoli/na univerzi.

Posredovanje besedila					
	Pojasnjevanje podatkov (iz grafikonov, diagramov itn.) – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B1	Interpretirati in opisati zna (v jeziku B) splošna gibanja iz preprostih diagramov (npr. grafikonov, stolpčnih diagramov) (z besedilom v jeziku A), čeprav ima lahko zaradi leksikalnih omejitev včasih težave z izrazitvijo.	Bilanci poteki iz gospodinjstkih ali osebnih računov, pojasnjeni prijatelju ali družinskemu članu.	Vremensko poročilo (statistika in obeti) ob izbiranju datuma dogodke, predstavitev ključnih finančnih trendov na sestanku skupnosti/kluba, razlaga diagramov v prirodoslovnem muzeju.	Z grafikonom ali stolpčnim diagramom predstavljene trendi na poslovnem sestanku ali organigram podjetja z navedenimi odgovornostmi pri usposabljanju zaposlenih.	Splošni trendi v grafikonih, stolpčnih diagramih ali grafih, uporabljenih pri delu v paru ali skupinskem delu v srednji šoli/višji šoli/na univerzi.
A2+	Interpretirati in opisati zna (v jeziku B) preproste slikovne prikaze o znanih temah (npr. vremensko karto, potek česa) (z besedilom v jeziku A), čeprav so lahko premori, napačni začetki in samopopravki zelo očitni.	Uporaba vremenske karte pri načrtovanju dejavnosti na prostem, ključne značilnosti gospodinjstkega pripomočka iz slikovne ponazoritve, razložene prijatelju ali družinskemu članu.	Pretekli vremenski podatki ob izbiranju datuma za skupnostni dogodek, predstavitev ključnih finančnih trendov na sestanku skupnosti/kluba, zemljevid podzemne železnice ali avtobusnih linij, tloris stavbe ali nakupovalnega središča.	Slikovna ponazoritev preprostega delovnega postopka ali poteka dejavnosti, kot je zamenjava tonerja v fotokopirnem stroju, ali glavne vloge in odgovornosti, predstavljene v organigramu podjetja.	Podatki v grafikonih, stolpčnih diagramih ali grafih, ki npr. predstavljajo spremembe v populaciji ali vremenu v določenem časovnem obdobju, uporabljenih pri delu v paru ali skupinskem delu v srednji šoli/višji šoli/na univerzi.
A2	Ni opisnikov.				
A1	Ni opisnikov.				
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila					
	Pojasnjevanje podatkov (iz grafikonov, diagramov itn.) – pisno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
				Izobraževalna domena	
C2	Pisno zna interpretirati in predstaviti (v jeziku B) empirične podatke v različnih oblikah (z besedilom v jeziku A) iz konceptualno kompleksnih raziskav o znanstvenih ali strokovnih temah.	[Se ne uporablja.]	[Se ne uporablja.]	Podatki iz finančnega poročila podjetja, poročila o tržni raziskavi ali drugega poslovnega poročila ali raziskovalnih in razvojnih dejavnosti za vodstvene delavce.	V okviru doktorske disertacije ali magistrskega dela, ki vključuje empirične podatke.
C1	Pisno zna jasno in zanesljivo interpretirati in predstaviti (v jeziku B) najpomembnejše točke iz zahtevnih diagramov in drugih slikovno organiziranih podatkov (z besedilom v jeziku A) o kompleksnih znanstvenih ali strokovnih temah.	Diagrami/slikovne ponazoritve o temah zasebnega interesa, kot so zdravstvene raziskave ali okoljski podatki, za sorodnike ali prijatelje; grafično predstavljene gospodarski podatki v časopisnem članku.	Diagrami/slikovne ponazoritve iz poslovnih poročil ali poročil javnega sektorja, ki so pomembni za lokalno politiko ali načrtovalni sestanek; podatki iz predstavitev na javnih razpravah.	Podrobna analiza financ, tržna raziskava ali vladni diagrami/slikovne ponazoritve, predstavljene na sestanku.	Slikovne ponazoritve iz objavljenih znanstvenih raziskav ali ki so zbrane v okviru raziskovalnega projekta in predstavljeni na predavanju, znanstveni konferenci/okrogli mizi.
B2	Pisno zna zanesljivo interpretirati in predstaviti (v jeziku B) podrobne informacije iz diagramov in slikovno organiziranih podatkov (z besedilom v jeziku A) s svojih interesnih področij.	Navodila in slikovna ponazoritev za osebo, ki med njegovo odsotnostjo pazi na hišo, za uporabo zapletenih naprav.	Zdravstveni in varnostni postopki (npr. v bolnišnici, tovarni, knjižnici).	Interno poročilo/zapisnik o bistvenih točkah iz slikovne priloge, kot so grafikon, stolpčni diagram ali numerična razpredelnica.	Pisni izdelek ob tehnični slikovni ponazoritvi za šolski/univerzitetni projekt.
B1+	S pomočjo slovarja ali drugih referenčnih gradiv zna pisno jasno in zanesljivo interpretirati in predstaviti (v jeziku B) splošna gibanja, prikazana v preprostih diagramih (npr. grafikonih, stolpčnih diagramih) (z besedilom v jeziku A) ter pomembne točke podrobneje razložiti.	Bilančni poteki iz gospodinjstkih ali osebnih računov, pojasnjeni družinskim članom.	Preprosti vremenski podatki ali osnovni finančni podatki, objavljeni v spletni diskusiji za skupnostni ali klubski dogodek.	E-pismo s pojasnilom bistvenih značilnosti slikovne priloge, kot sta grafikon ali stolpčni diagram.	Preprosta šolska naloga, ki povzema anketo, demografske ali druge podatke.

Posredovanje besedila					
	Pojasnjevanje podatkov (iz grafičkonov, diagramov itn.) – pisno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B1	S preprostimi stavki zna opisati (v jeziku B) glavna dejstva o znanih temah, prikazana slikovno (npr. na vremenski karti, v prikazu poteka česa) (z besedilom v jeziku A).	E-pismo s preprostimi usmeritvami za pot, prikazanimi na priloženem zemljevidu.	Preprosti demografski podatki ali trendi, objavljeni na spletnem forumu skupnosti/kluba.	Navodila za preprost pisarniški postopek, prikazan slikovno kot diagram poteka.	Preprost opis ob sliki ali slikah kot naloga v razredu.
A2	<i>Ni opisnikov.</i>				
A1	<i>Ni opisnikov.</i>				
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>				

Posredovanje besedila					
	Obdelava besedila – govorna ali znakovna	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
C2	Pojasniti zna (v jeziku B) izluščene zaključke, kadar povezave niso jasne in je pomen le nakazan (v jeziku A), in poudariti sociokulturne implikacije v izražanju (npr. namerno nedoločno izražanje, ironija, sarkazem).	Razprave, aktualnoinformativni programi, knjige, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki ali druge publikacije, namenjene splošni izobraženi publiki.	Prispevki za sestanek v mestni hiši, javna debata/predavanje, razprava na forumu, politično zasedanje, politični traktat, javnopolitični dokument, pravno mnenje, politični govor.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, strokovna publikacija, tehnično poročilo, izjava za javnost ali tiskovna konferenca.	Izobraževalna domena Predavanje na znanstveni konferenci, govori na spletu, izobraževalno gradivo, učbeniki, članki v znanstvenih revijah, referenčni viri.
	Povzeti zna (v jeziku B) dolga, zahtevna besedila (v jeziku A).	Aktualnoinformativni programi, članki iz revije ali časopisa.	Razprava na forumu med več udeleženci, politični govori, pridige, mnenja in dokumenti.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, poročilo, pogodba, predpisi.	Govor na spletu, predavanje na znanstveni konferenci ali seminarju, znanstveni članki in knjige.
	Povzeti zna (v jeziku B) razpravo (v jeziku A) o zadevah s svojega akademskega ali strokovnega področja, pri čemer razdela in tehta različna stališča ter opredeli najpomembnejše točke.	Razprave, aktualnoinformativni programi.	Razprava na forumu med več udeleženci.	Srečanje ali seminar.	Razprava na forumu, okrogla miza ali seminar z več udeleženci.
C1	V tekočem, dobro strukturiranem jeziku (v jeziku B) zna jasno povzeti glavne točke iz zahtevnih besedil (v jeziku A) s področji, ki se ne nanašajo na njegovo strokovno področje, čeprav morda določene tehnične koncepte občasno preveri.	Časopisni uvodniki in komentarji, TV-poročila in aktualnoinformativni programi.	Zakoni, javni pravni dokumenti, predpisi, predstavitve, govori, pridige.	Tehnično poročilo za specializirano publiko, poslovno pismo, pogodba, predpis, predstavitve na konferencah.	Izobraževalno gradivo, učbenik, berilo, slovar, članki v znanstvenih revijah, predavanja, predstavitve in razprave na konferencah, govori na spletu.
	Pojasniti zna (v jeziku B) pretanjene razlike v predstavitvi dejstev in argumentov (v jeziku A).	Razprave, aktualnoinformativni programi, knjige, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki, namenjene splošni izobraženi publiki.	Prispevki za sestanek v mestni hiši, javna debata/predavanje, razprava na forumu, politično zasedanje, politični traktat, javnopolitični dokument, pravno mnenje, politični govor.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, strokovna publikacija, tehnično poročilo, izjava za javnost ali tiskovna konferenca.	Predavanje na znanstveni konferenci, govor na spletu, izobraževalno gradivo, učbeniki, članki v znanstvenih revijah, referenčni viri.

Posredovanje besedila					
	Obdelava besedila – govorna ali znakovna	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
C1	Izbrabiti zna informacije in argumente iz zapletenega besedila (v jeziku A), da bi razpravljali o neki temi (v jeziku B), pri čemer dodaja komentarje, svoje mnenje itn.	Knjige, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki; TV-poročila in aktualnoinformativni programi, pogovorne oddaje.	Politični traktat, javnopolitični dokument; razprava na forumu, predstavitev, politični govor, pridiga.	Tehnična poročila, strokovni članki, specifikacije, pogodbe.	Izobraževalna domena Izobraževalno gradivo, učbenik, berilo, članek v znanstveni reviji, predavanja, predstavitev in razprave na konferenci, govori na spletu.
	Pojasniti zna (v jeziku B) stališče ali mnenje, izraženo v izvornem besedilu (v jeziku A) o specializirani temi, pri čemer svoje zaključke podpre s sklicevanjem na določene odlomke v izvorniku.	Knjige, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki; TV-poročila in aktualnoinformativni programi, pogovorne oddaje.			
B2+	V dobro strukturiranem jeziku zna jasno povzeti (v jeziku B) informacije in argumente iz zahtevnih besedil (v jeziku A) o širokem razponu tem s svojega poklicnega in interesnih področij.	Razprava ob družinskih srečanjih, TV-poročila in aktualnoinformativni programi, pogovorne oddaje.	Predstavitev, (politični) govori, pridige.	Predstavitev na konferencah.	Predavanja, predstavitev in razprave na konferencah, govori na spletu.
	Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke zahtevnih razprav (v jeziku A), pri čemer tehta različna predstavljena stališča.		Formalna razprava med več udeleženci.		Na sestankih, informativnih ali usmeritvenih srečanjih.
B2	Povzeti zna informacije in argumente iz več virov (v jeziku A) ter o njih poročati (v jeziku B).	O aktualnih temah: spletni klepeti ali intervjuji, TV-poročila ali analiza, dokumentarci, članki.	V mestni hiši ali na političnem srečanju: poročila, intervjuji ali dokumentirano gradivo o tekočih zadevah.	V poročilu, na sestanku: medijsko pokrivanje objav podjetja/vladne politike.	V okviru projekta: govori na spletu, predavanja, javnomnenjske raziskave, intervjuji, ankete, blogi, dokumentirano gradivo.

Posredovanje besedila							
Obdelava besedila – govorna ali znakovna	Besedilo (in kontekst diskurza)						
	Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena				
<p>Povzeti zna (v jeziku B) širok razpon stvarnih in domišljjskih besedil (v jeziku A), komentirati nasprotujoča si stališča in glavne teme ter o njih razpravljati.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) pomembne točke iz daljših, zahtevnih besedil (v jeziku A) o aktualnih temah ter temah s svojih interesnih področij.</p> <p>Prepozna lahko občinstvo, ki mu je namenjeno besedilo (v jeziku A), o temi, ki ga zanima, in zna pojasniti (v jeziku B) avtorjev namen, stališča in mnenje.</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) odlomke novic, intervjujev ali dokumentarnih oddaj, ki vsebujejo mnenja, argumente in razpravljanja (v jeziku A).</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) zgodbo in potek dogodkov v filmu ali gledališki igri (v jeziku A).</p> <p>Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke dolgih besedil (v jeziku A) o temah s svojih interesnih področij, če lahko preveri pomen določenih izrazov.</p>	<p>Knjige, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki ali druge publikacije, namenjene splošni izobraženi publiki.</p> <p>Iz spletnih strani, aktualnoinformativnih programov, dokumentarcev, časopisnih člankov in uvodnikov.</p> <p>V neformalni razpravi s prijatelji, klepetu na družbenih omrežjih.</p> <p>V neformalni razpravi s prijatelji.</p> <p>Dolgi telefonski pogovori, televizijski aktualnoinformativni programi, spletni klepeti.</p> <p>Razprave s prijatelji, dokumentarci, kratke zgodbe, članki v časopisih ali revijah.</p>	<p>Politični traktat, javnopolitični dokument, roman, novela.</p> <p>Politični traktat, javnopolitični dokument.</p> <p>V intervjujih, objavah, političnih izjavah.</p> <p>V neformalni razpravi na javnem mestu (npr. letališč, restavracija).</p> <p>[Se ne uporablja.]</p> <p>Govori, pogovori na javnih srečanjih.</p> <p>Govor na javnem shodu, intervju, javna obvestila.</p> <p>Javna obvestila in objave, zapiski s sestankov, relevantna poročila v časopisih in revijah.</p>	<p>Izobraževalna domena</p> <p>Članki v znanstvenih revijah, referenčni viri, romani, novele.</p> <p>Članki v znanstvenih revijah, referenčni viri.</p> <p>Govori gostujočih predavateljev, spletne strani in govori na spletu, dokumentarci, članki.</p> <p>V okviru skupinskega projekta.</p> <p>Pri pouku, kot del projekta.</p> <p>Univerzitetna predavanja, relevantni dokumentarci ali aktualnoinformativni programi, govori na spletu.</p> <p>Govori na spletu, dokumentarci in znanstveni članki, kratke pripovedi.</p> <p>Govori na spletu, navodila za izvedbo opravila, članki o povezanih temah.</p>				
				<p>Povzeti zna (v jeziku B) kratko pripoved ali članek, govor, razpravo, intervju ali dokumentarno oddajo (v jeziku A) in odgovoriti na dodatna vprašanja o podrobnostih.</p> <p>Zbrati zna kratke informacije iz več virov (v jeziku A) in jih povzeti (v jeziku B) za nekoga drugega.</p>	<p>Razprave s prijatelji, dokumentarci, kratke zgodbe, članki v časopisih ali revijah.</p> <p>Neformalne razprave, prospekti, oglasi, gledališki programi, besedila pesmi.</p>	<p>Poročila, seje, pisma in e-pisma, zapiski s sestankov, pisanje medijev.</p>	<p>[Se ne uporablja.]</p>

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Obdelava besedila – govorna ali znakovna	Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena	
B1	Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke iz jasnih, dobro strukturiranih besedil (v jeziku A) o temah, ki jih pozna ali ga osebno zanimajo, čeprav ima zaradi omejenega besedišča včasih težave pri izražanju.	Osebna pisma, kratki članki, brošure, oglasi.	Kratki članki, kratka uradna pisma, javna obvestila in objave, predpisi, letaki, programi dogodkov.	Predstavitve in prikazi, poročila, poslovna pisma.	Govori gostujočih predavateljev, govori na spletu, opisi, pripovedi, vsebine v učbenikih, povzetki novic, kratki članki.
	Preprosto zna povzeti (v jeziku B) glavno vsebino preprostih besedil (v jeziku A) o znanih temah (npr. kratak posnetek intervjuja ali članek v reviji, potovalni katalog).	Kratek pisni intervju ali članek v reviji, turistična brošura, pisma, e-pisma, povzetki časopisnih novic.		Poročila, poslovna pisma in e-pisma.	Opisi, pripovedi, vsebine v učbenikih, spletne strani, povzetki novic, kratki članki.
	Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke iz pogovora (v jeziku A) o temah, ki ga osebno zanimajo ali so aktualne, če ljudje jasno artikulirajo.	Izmenjava novic in pogovor o načrtih, izmenjava novic na poroki.	Stališča, predstavljena v neformalnem pogovoru z uradnikom/funkcionarjem.	Posvetovanje s strokovnjakom, revizorjem, svetovalcem.	Kakšen je bil odgovor uradne osebe/uradnega organa na zahtevek, kaj je odgovorila oseba na vprašanje o projektu.
	Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke dolgih besedil, posredovanih ustno (v jeziku A), o temah s svojih interesnih področij, če lahko večkrat posluša ali pogleda.	Dolgi telefonski pogovori, aktualnoinformativni TV-programi, dokumentarci, spletni klepeti.	Govori, govori na javnih shodih.	Predstavitve ali predavanje, razprava na okrogli mizi, relevantni dokumentarci ali aktualnoinformativni programi.	Univerzitetna predavanja, relevantni dokumentarci ali aktualnoinformativni programi, govori na spletu.
A2+	Povzeti zna (v jeziku B) glavne točke ali dogodke iz TV-programov in videoposnetkov (v jeziku A), če jih lahko večkrat pogleda.	Prizor v filmu, nadaljevanji ali nanizanki.	Aktualnoinformativni program o temi javnega shoda.	Izvleček novic, intervju ali javna izjava, ki se nanaša na ustanovo.	Prizor v dokumentarcu, intervju.
	Prenesti zna (v jeziku B) glavne točke iz preprostih televizijskih ali radijskih poročil (v jeziku A) o dogodkih, športu, nesrečah itn., če so teme znane ter govor počasen in jaseen.	V neformalni razpravi s prijatelji, klepetu na družbenih omrežjih.	V neformalni razpravi na javnem mestu (npr. letališče, restavracija).	[Se ne uporablja.]	Pri projektu zbiranja informacij iz medijskih virov.

Posredovanje besedila					
	Obdelava besedila – govorna ali znakovna	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
A2+	V preprostih stavkih zna prenesti (v jeziku B) informacije iz jasno strukturiranih, kratkih, preprostih besedil (v jeziku A), ki so opremljena z ilustracijami ali preglednicami.	Podatki "kdo, kdaj, kje" iz novice.	Možnosti za koncert ali športni dogodek, informacija iz obvestil in plakatov, voznih redov, grafitov, programov, vstopnic.	Podrobni podatki iz delovnega rasporeda.	Izobraževalna domena Ilustrirana zgodba, preprosto informativno besedilo o državi, s podatki v razpredelnicah.
A2	Povzeti zna (v jeziku B) bistvo/glavne točke preprostih, kratkih informativnih besedil (v jeziku A) o znanih temah.	Podatki "kdo, kdaj, kje" iz novice, spletna strani/brošure, preprostega vodnika.	Informativni napisi v muzejih, letaki ustanov (npr. bolnišnica, policija).	Letna finančna poročila.	Podrobnosti o obveznostih in nalogah, opisi predmetov ali izpitov.
A1	Posredovati zna (v jeziku B) glavne točke iz jasno strukturiranih, kratkih in preprostih besedil (v jeziku A), pri čemer si pomaga tako, da svoj omejeni repertoar dopolnjuje z drugimi sredstvi (npr. gestikulacijo, risbami, besedami/kretnjami iz drugih jezikov).	Vremenska poročila, zelo preprosta navodila za montažo.	Informacija o voznem redu in ceni javnega prevoza, razpoložljivosti storitev.	[Se ne uporablja.]	Vremenska poročila, kratki ilustrirani opisi krajev, preproste slikovne zgodbe.
Pred A1	Posredovati zna (v jeziku B) preproste, predvidljive informacije iz kratkih, zelo preprostih napisov in obvestil, plakatov in programov (v jeziku A).	Sporočila na vratih najstniških sob, informacije, pripete na hladilnik, npr. kdo kuha/čisti/pomiva posodo.	Znaki in obvestila, ki usmerjajo, plakati in programi z informacijo o časih dogodkov.	Znaki in obvestila, ki obveščajo o lokaciji in/ali opozorila, obvestila z rasporedi.	Razredni sezname, informacije o programu družabnih dogodkov/dejavnosti.
Pred A1	Ni opisnikov.				

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Obdelava besedila – pisna		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
C2	Pisno zna pojasniti (v jeziku B), kako so dejstva in argumenti predstavljeni v besedilu (v jeziku A), zlasti ko posreduje stališče nekoga drugega, pri čemer opozori na avtorjevo namerno nedoločno izražanje, uporabo zakrite kritike, ironije in sarkazma.	Razprave, aktualnoinformativni programi, knjige, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki ali druge publikacije, namenjene splošni izobraženi publiki.	Prispevki za sestanek v mestni hiši, javna debata, razprava na forumu, politično srečanje, politični traktat, javnopolitični dokument, pravno mnenje.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, strokovna publikacija, tehnično poročilo, konferenca.	Predavanje na znanstveni konferenci, govori na spletu, izobraževalno gradivo, učbeniki, članki v znanstvenih revijah, referenčni viri.
	Povzeti zna informacije iz različnih virov, rekonstruirati argumente in mnenja ter svoje izsledke povezano predstaviti.				
C1	Pisno zna povzeti (v jeziku B) dolga, zahtevna besedila (v jeziku A) in pri tem ustrezno tolmači vsebino, če lahko občasno preveri natančen pomen redkih, tehničnih izrazov.		Prispevki za sestanek v mestni hiši, javna debata, razprava na forumu, politično srečanje, politični traktat, javnopolitični dokument.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, strokovna publikacija, tehnično poročilo, konferenca, poslovne ponudbe.	Predavanje na znanstveni konferenci, govori na spletu, izobraževalno gradivo, učbeniki, članki v znanstvenih revijah.
	Pisno zna povzeti dolga in zahtevna besedila (v jeziku A) (npr. znanstveni članek, politično analizo, odlomek romana, uvodnik, literarno kritiko, poročilo ali odlomek iz znanstvene knjige) za določeno občinstvo, pri čemer upošteva slog in zvrst izvirnika.			Prispevki za sestanek v mestni hiši, javna debata, razprava na forumu, politično srečanje, politični traktat, javnopolitični dokument, pravno mnenje.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, strokovna publikacija, tehnično poročilo, konferenca.
B2+	Pisno zna povzeti (v jeziku B) glavno vsebino dobro strukturiranih, vendar vsebinsko zapletenih besedil (v jeziku A) o temah s področij svojega strokovnega, akademskega ali osebnega interesa.	Razprava ob družinskih srečanjih, TV-poročila in aktualnoinformativni programi, pogovorne oddaje.	Predstavitve, govori, pridige.	Predstavitve na konferencah.	Predavanja, predstavitve in razprave na konferencah, govori na spletu.
	Pisno zna primerjati, vzporejati in sintetizirati (v jeziku B) informacije in stališča iz znanstvenih in strokovnih publikacij (v jeziku A) s področij svojega posebnega interesa.	[Se ne uporablja.]	Javnopolitični dokumenti.	Strokovne revije in časopisi, dokumenti o politikah, tehnična poročila.	Znanstveni članki, recenzije, knjige.

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Obdelava besedila – pisna		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B2+	Pisno zna pojasniti (v jeziku B) stališče, izraženo v zahtevnem besedilu (v jeziku A); svoje sklepe podpre s sklicevanjem na specifične informacije v izvirniku.	Dokumentarci, aktualnoinformativni programi, članki iz revije ali časopisa, romani, novele, dramska dela.	Razprava na forumu med več udeleženci, blogi, govori, pridige, tožbeni zahtevek, mnenja in dokumenti, dokumenti o politikah.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, informativni sestanek ali tiskovna konferenca, poročilo, pogodba, predpis, članki.	Govor na spletu, predavanje, znanstveni seminar, znanstveni članki in knjige, romani, novele, dramska dela.
B2	Pisno zna povzeti (v jeziku B) glavno vsebino zapletenih besedil (v jeziku A) o temah, povezanih z njegovimi interesnimi področji in specializacijo.				
B1+	Pisno zna povzeti (v jeziku B) informacije in argumente iz besedil (v jeziku A) o temah splošnega ali osebne interesa.	Dokumentarci, aktualnoinformativni programi, članki iz revije ali časopisa, romani, novele, dramska dela.	Razprava na forumu med več udeleženci, blogi, govori, pridige, tožbeni zahtevki, mnenja in dokumenti, dokumenti o politikah.	Predstavitve na konferenci, seminarju ali srečanju, informativni sestanek ali tiskovna konferenca, poročilo, pogodba, predpis, članki.	Govor na spletu, predavanje, znanstveni seminar, znanstveni članki in knjige, romani, novele, dramska dela.
B1	Pisno zna povzeti (v jeziku B) glavne točke iz preprostih informativnih besedil (v jeziku A) o temah, ki ga zanimajo ali so aktualne, če so govorjena besedila jasno artikulirana.	Telefonski pogovor, spletni klepet, kratke novice, dokumentarci, osebna pisma, informativne brošure, kratki članki.	Predstavitve na javnem srečanju, javne izjave ali obvestila.	Videopredstavitve na sestanku, informativni sestanek v zvezi z opraviлом, poročila in poslovna pisma.	Usmeritveno srečanje, navodila za izvedbo naloge, govor gostujočega predavatelja, pripovedi in kratki članki.
B1	Preprosto zna parafrazirati kratke pisne odlomke. Pri tem uporablja izrazitve in zaporedje iz izvirnega besedila.	Osebna pisma, kratki članki, brošure, obvestila, spletna besedila.	Kratka uradna pisma, javna obvestila in objave, predpisi, letaki z informacijo o spremembah v storitvah, programi raznih dogodkov.	Poročila, poslovna pisma.	Pripovedi, vsebine v učbenikih, spletne strani, povzetki novic, kratki članki.

Posredovanje besedila					
	Obdelava besedila – pisna	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A2+	V obliki točk zna navesti (v jeziku B) pomembne informacije iz kratkih, preprostih besedil (v jeziku A), če se ta nanašajo na konkretne, znane teme in vsebujejo preprost vsakdanji jezik. Izbrati in ponoviti zna ključne besede in fraze ali kratke stavke iz kratkega besedila, primernega njegovi omejeni zmožnosti in izkušnjam.	Podatki "kdo, kdaj, kje" iz novice, opisov na spletni strani/v brošuri, vsebin v preprostem vodniku.	Informativni napisi v muzejih, letaki ustanov (npr. bolnišnica, policija).	Obvestila, predpisi, navodila za izvedbo opravila.	Podrobnosti o nalogah in zadolžitvah, opisi predmetov ali izpitov, odlomki iz učbenikov.
A2	V preprostem jeziku zna prenesti (v jeziku B) zelo kratka besedila (v jeziku A) o znanih in vsakdanjih temah, ki vsebujejo najpogostejše izraze; kljub napakam je besedilo razumljivo. Prepisati zna kratka besedila, ki so natisnjena ali napisana v čitljivem rokopisu.	Pisma z novicami.	Javna obvestila, vsebine iz priročnikov.	Preprosta navodila pri delu, npr. kako zamenjati kartušo v tiskalniku.	Preproste kratke pripovedi, splošni akademski predpisi, npr. glede izpitov.
A1	S pomočjo slovarja zna (v jeziku B) posredovati pomen preprostih fraz (v jeziku A). Prepisati zna posamezne besede in kratka besedila, ki so natisnjena v standardni obliki.		Javna obvestila, informacije o prevozih.	Preprosta navodila in poročila z lastnega področja.	Preproste pripovedi, akademski predpisi.
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila						
	Prevajanje pisnega besedila – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)				Izobraževalna domena
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena		
C2	Tekoče zna ustno prevesti (v jezik B) abstraktna besedila (napisana v jeziku A) o vrsti tem s svojega interesnega, akademskega in poklicnega področja, pri čemer uspešno prenaša mnenja in argumente ter vključuje pomenske odtenke in implikacije.	Članki v specializiranih revijah in poročila o zadevah na področju osebnega interesa.	Javnopolitični dokumenti, objave, pravila ali predpisi.	Strokovne publikacije, tehnična poročila, pogodbe, sporočila za javnost.		Znanstveni projekti in s tem povezani dokumenti.
C1	Tekoče zna ustno prevesti (v jezik B) zahtevna besedila (napisana v jeziku A) o širokem razponu splošnih in specializiranih tem, pri čemer zaobjame večino pomenskih odtenkov.					
B2+	Ustno zna prevesti (v jezik B) zahtevna besedila (napisana v jeziku A) z informacijami in argumenti o temah s svojega poklicnega, akademskega in interesnega področja.	Članki v časopisih in revijah o aktualnih zadevah na področju osebnega interesa.	Spremna besedila ob umetninah v muzeju ali na razstavi, občinski predpisi, kot so o recikliranju, parkiranju itn.	Tehnična poročila, povezana z lastnim poklicem.		Znanstveni članki in poročila, predpisi.
B1+	Ustno zna prevesti (v jezik B) besedila (napisana v jeziku A) z informacijami in argumenti o temah s svojega strokovnega, akademskega in interesnega področja, če so napisana v nezahtevnem, standardnem jeziku.					
B1	Ustno zna približno prevesti (v jezik B) jasna, dobro strukturirana informativna besedila (napisana v jeziku A) o znanih temah ali temah s svojega interesnega področja, čeprav ima pri izražanju zaradi omejenega besedišča včasih težave.	E-pisma ali pisma z novicami od prijateljev/sorodnikov.	Preprosta poročila, kot je izjava priče o nesreči.	Življenjepis in predstavitevno pismo prosilca za delovno mesto ali pripravništvo.		Brošure z opisom in pogoji obšolskih dejavnosti.
A2+	Ustno zna približno prevesti (v jezik B) kratka, preprosta vsakdanja besedila (npr. kataloge, obvestila, navodila, pisma in e-sporočila) (napisana v jeziku A).		Obvestila s spremembah v javnih storitvah, kot so pravila o parkiranju ali odvzemu smeti.	Podrobnejši življenjepis in predstavitevno pismo prosilca za delovno mesto ali pripravništvo.		

Posredovanje besedila					
	Prevajanje pisnega besedila – govorno ali znakovno	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A2	Ustno zna preprosto, na grobo prevesti (v jezik B) kratka, preprosta, vsakdanja besedila (npr. o znanih temah) (napisana v jeziku A) in pri tem zaobjame bistvo.	Oznake na živilskih proizvodih ali elektronskih napravah, navodila za uporabo zdravil.	Navodila za nakup vozovnice.	Osnovni zdravstveni in varnostni predpisi na delovnem mestu.	Obvestila o literaturi ali zamenjavi predmeta/ učilnice.
A1	Ustno zna preprosto, na grobo prevesti (v jezik B) predvidljive informacije o znanih vsakdanjih temah, napisane v preprostih stavkih (v jeziku A) (npr. osebne novice, kratke pripovedi, napotke, obvestila ali navodila).	Osebne novice v e-pismih in pismih.	Usmeritve, obvestila, informacije na plakatih.	Obvestila, navodila, osnovni zdravstveni in varnostni predpisi.	Izpitna navodila.
Pred A1	Ustno zna preprosto, na grobo prevesti (v jezik B) preproste, vsakdanje besede/kretnje in fraze (napisane v jeziku A) na tablah in obvestilih, plakatih, programih, letakih itn.	[Se ne uporablja.]	Znaki in obvestila, plakati, programi, letaki.	Znaki in obvestila, plakati, letaki.	Znaki in obvestila, plakati, urniki.
Pred A1	Ni opisnikov.				

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Prevajanje pisnega besedila – pisno		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
C2	Prevesti zna (v jezik B) tehnično gradivo izven svojega strokovnega področja (napisano v jeziku A), če vsebinsko natančnost in pravilnost prevoda preveri strokovnjak s tega področja.	Pisma, časopisni članki, komentarji in uvodniki, specializirani članki ali druge publikacije za širšo izobraženo publiko.	Politični traktat, javnopolitični dokument, pravno mnenje.	Strokovne publikacije, tehnična poročila, pogodbe, sporočila za javnost.	Znanstveni članki.
C1	Prevesti zna (v jezik B) abstraktna besedila o družbenih, akademskih in strokovnih temah s svojega področja (napisana v jeziku A), pri čemer uspešno natančno prenaša mnenja in argumente ter njihove pomenske odtenke in implikacije, čeprav se občasno pri izražanju čuti močan vpliv izvirnika.	Pisma, članki v časopisih ali revijah, kratke zgodbe.	Govori, pridige, dokumenti o politikah.	Znanstvena, tehnična, finančna ali projektna poročila, predpisi, članki in druge strokovne objave.	Znanstveni članki in knjige, literarne kritike.
B2+	Tvoriti zna jasno organizirane prevode (iz jezika A v jezik B), ki odražajo običajno jezikovno rabo, vendar se pri besednem redu, členjenju na odstavke, rabi ločil in določenih izrazitvah čuti močan vpliv izvirnika.	Pisma, članki v časopisih ali revijah, vsakdanji/pogovorni zapisi.			Znanstveni članki in knjige, romani, novele, dramska dela.
B2	Tvoriti zna prevode (v jezik B), ki zvesto sledijo stavčni in besedilni strukturi izvirnika (v jeziku A), pri čemer natančno in pravilno prenaša glavne točke izvirnega besedila, četudi se prevod zdi okoren.	Pisma z novicami, članki splošnega interesa.	Javni dokumenti o vsobine iz priročnikov, mnenja.	Nezahtevna pisma, navodila, poročila z lastnega področja.	Preproste pripovedi, splošni akademski predpisi.
B1+	Tvoriti zna približen prevod (iz jezika A v jezik B) preprostih, stvarnih besedil, napisanih v nezapletenem, standardnem jeziku, pri čemer zvesto sledi strukturi izvirnika; kljub morebitnim jezikovnim napakam je prevod razumljiv.			Nezahtevna pisma, navodila, poročila z lastnega področja.	
B1	Tvoriti zna približen prevod (iz jezika A v jezik B) informacij iz kratkih, stvarnih besedil, napisanih v nezapletenem, standardnem jeziku; kljub napakam je prevod razumljiv.				Splošni akademski predpisi.
A2	V preprostem jeziku zna tvoriti približen prevod (iz jezika A v jezik B) zelo kratkih besedil o znanih in vsakdanjih temah, v katerih je uporabljeno najbolj pogosto izraze; kljub napakam je prevod razumljivo.	Pisma z novicami.	Javna obvestila, vsebine iz priročnikov.	Preprosta navodila pri delu, npr. kako zamenjati kartušo v tiskalniku.	Preproste kratke pripovedi, splošni akademski predpisi, npr. glede izpitov.
A1	S pomočjo slovarja zna prevesti preproste besede in fraze (iz jezika A v jezik B), vendar morda ne izbere vedno ustreznega pomena.		Javna obvestila, informacije o prevozih.	Preprosta navodila in poročila z lastnega področja.	Preproste pripovedi, akademski predpisi.
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila					
	Pisanje zapiskov (predavanja, seminarji, sestanki itn.)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
C2	Medtem ko sodeluje na sestanku ali seminarju, zna pisati zanesljive zapiske (ali zapisnik) tudi za druge, ki niso prisotni, tudi če je tema zapletena in/ali nepoznana.	[Se ne uporablja.]	Na javnem srečanju, na sestanku komisije/kluba/društva, na seminarju o temi z interesnega področja.	Na sestanku uprave ali na izobraževalnem seminarju.	Na seminarju ali forumu.
	Zaveda se implikacij in namigov v povedanem in jih zna poleg dejansko izrečenih besed tudi zabeležiti. Selektivno zna pisati zapiske, pri čemer s parafraziranjem in krašanjem uspešno zaobjame abstraktne koncepte in odnose med idejami.				Na sestanku uprave, strokovni konferenci ali izobraževalnem seminarju.
C1	Pisati zna podrobne zapiske med predavanjem s svojega strokovnega področja. Informacije beleži tako pravilno in natančno, da bi zapiske lahko uporabljali tudi drugi.		Na javnem predavanju o temi z interesnega področja.	Na strokovni konferenci ali izobraževalnem seminarju.	Na predavanju, ob gledanju govora na spletu.
	Med seminarjem ali predavanjem, tudi o neznanih temah, se zna odločiti, kaj naj zapiše in česa ne.			Na javnem srečanju, na sestanku komisije/kluba/društva, na seminarju ali predavanju o temi z interesnega področja.	Na sestanku uprave, strokovni konferenci ali izobraževalnem seminarju.
B2	Iz raznoterih ustnih virov (npr. predavanja, podkasti, strokovne razprave in debate, intervjuji itn.) zna izluščiti pomembne, podrobne informacije in argumente o zahtevnih abstraktnih temah, če sporočanje poteka v običajnem tempu.	Pri raziskovanju teme na lastnem interesnem področju.	Pri raziskovanju področja za združenje, aktivistično skupino, politično stranko itn.	Pri raziskovanju področja za poročilo ali predstavitev.	Pri raziskovanju področja za članek ali predstavitev na seminarju.
	Razume jasno strukturirano predavanje o znani temi in dela zapiske o stvareh, ki se mu zdijo pomembne. Pri tem se bolj osredotoča na dejansko izrazitev in tako ne ujame nekaterih informacij.	[Se ne uporablja.]	Na javnem predavanju o temi z lastnega interesnega področja.		Na strokovni konferenci ali izobraževalnem seminarju.

Posredovanje besedila					
	Pisanje zapiskov (predavanja, seminarji, sestanki itn.)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
	Med sestankom ali seminarjem lahko dela natančne zapiske o večini tem na svojem interesnem področju.	[Se ne uporablja.]	Na javnem srečanju, na sestanku komisije/kluba/društva, na seminarju o temi z interesnega področja.	Na sestanku uprave, na izobraževalnem seminarju.	Na seminarju ali forumu.
B1+	Med predavanjem lahko dela zapiske, ki so dovolj natančni, da jih lahko uporabi tudi kasneje, če je tema z njegovega strokovnega področja in če je predavanje jasno ter dobro strukturirano.		Na javnem predavanju o temi z interesnega področja.	Na strokovni konferenci ali izobraževalnem seminarju.	Na predavanju, ob gledanju govora na spletu.
B1	Med predavanjem z jasnim potekom zna delati zapiske v obliki seznama ključnih točk, če pozna temo ter če je predavanje v preprostem jeziku in razločno artikulirano.				
	Na sestanku o znani temi zna zapisati vsakdanja navodila, če so oblikovana v preprostem jeziku in ima za zapisovanje dovolj časa.		Na javnem srečanju, na sestanku komisije/kluba/društva, na seminarju o temi z interesnega področja.	Na internem sestanku ali na izobraževalnem seminarju.	Na seminarju ali forumu.
A2	Na predstavitvi o znani in predvidljivi temi zna delati preproste zapiske, če da predavatelj možnost za dodatna vprašanja in dovolj časa za zapisovanje.		Na predstavitvi novega proizvoda, ki ga/jo zanima, na sejmu ali v nakupovalnem središču.	Na strokovni konferenci, sejmu ali izobraževalnem seminarju.	[Se ne uporablja.]
A1	<i>Ni opisnikov.</i>				
Pred A1	<i>Ni opisnikov.</i>				

Posredovanje besedila					
	Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
				Izobraževalna domena	
C2	Ni opisnikov, glej C1.				
C1	Podrobno zna opisati svojo interpretacijo dela, pri čemer oriše svoje odzive na določene prvine in razloži njihovo težo.	Pravkar prebrani roman ali novela, dramsko delo, pravkar videni film, glasbena ali druga predstava, slike ali skulpture v galeriji, predmeti v muzeju – v pogovoru s prijatelji.	Roman, novela, dramsko delo, pesem, obravnavani v kulturnem krožku v okviru kulturne ustanove ali kluba. Film ali drugo kulturno/umetniško delo na projekciji ali razstavi, ki jo organizira kulturna ustanova ali klub.	Pri druženju s tujimi partnerji ali strankami: sproščen pogovor o literaturi, filmski industriji ali pomembnih umetniških delih iz države sogovorca.	Roman, pesem, dramsko delo, novela ali drugo klasično ali sodobno delo, obravnavano pri pouku literature.
	Orisati zna svojo interpretacijo lika v leposlovnem delu: njegovo psihološko/čustveno stanje, motive za njegova dejanja in njihove posledice.	Pravkar prebrani roman ali novela, dramsko delo, pravkar videni film, glasbena predstava – v pogovoru s prijatelji.	[Se ne uporablja.]		
B2	Jasno zna predstaviti svoje odzive na delo, pri čemer samostojno razvije misli in jih podpre z zgledi in argumenti.	Pravkar prebrani roman ali novela, dramsko delo, pravkar videni film, glasbena ali druga predstava, slike ali skulpture v galeriji, predmeti v muzeju – v pogovoru s prijatelji.	Preprostejši roman ali novela, prebran v okviru tujezičnega bralnega krožka, ki ga organizirata učitelj ali kulturna ustanova.	Pri druženju s tujimi partnerji ali strankami: sproščen pogovor o literaturi, filmski industriji ali pomembnih umetniških delih iz države sogovorca.	Roman, pesem, dramsko delo, novela ali drugo leposlovno delo, obravnavano pri pouku.
	Opisati zna svoj čustveni odziv na delo in podrobno razložiti, kaj ga je vzbudilo.	Precej podrobno zna izraziti svoje odzive na izrazna sredstva, slog in vsebino dela, pri čemer razloži, kaj mu je všeč in zakaj.	[Se ne uporablja.]		

Posredovanje besedila					
	Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
B1	<p>Pojasniti zna, zakaj so se mu zdeli nekateri deli ali vidiki leposlovnega dela posebej zanimivi.</p> <p>Dokaj podrobno zna razložiti, s katerim likom se je najbolj poistovetil in zakaj.</p> <p>Povezati zna dogajanje iz pripovedi, filma ali dramskega dela s podobnimi dogodki, ki jih je doživel sam ali je o njih slišal.</p> <p>Povezati zna čustva literarnega lika s čustvi, ki jih je izkusil sam.</p> <p>Opisati zna čustva, ki so ga prevzela na določenem mestu v zgodbi, npr. ko se je za lik zbal, in razložiti zakaj.</p> <p>Na kratko zna opisati svoje občutke in mnenja, ki mu jih je vzbudilo delo.</p> <p>Opisati zna osebnost posameznega lika.</p> <p>Opisati zna čustva literarnega lika in jih pojasniti.</p>	<p>Pravkar prebrana preprostejša novela ali roman ali pravkar videni film ali predstava – s prijatelji.</p>	<p>Preprostejši roman ali novela, prebran v okviru tujejezičnega bralnega krožka, ki ga organizirata učitelj ali kulturna ustanova.</p>	<p>Pri druženju s tujimi partnerji ali strankami: sproščen pogovor o klasičnih leposlovnih delih (npr. Cervantes, Shakespeare), ki jih pozna iz šole, ali o delih znanih filmskih zvezd.</p>	<p>Preprostejša novela, pravljica/ljudska pripovedka ali odlomek iz romana, prebrani pri pouku ali za domače branje, videozgodba, gledana pri pouku.</p>
A2	<p>V preprostem jeziku zna izraziti svoje odzive na delo, svoja čustva in misli.</p> <p>V preprostem jeziku zna pojasniti, kateri vidiki dela so se mu zdeli posebej zanimivi.</p> <p>V preprostem jeziku zna povedati, ali mu je bilo delo všeč in zakaj.</p>	[Se ne uporablja.]	[Se ne uporablja.]	[Se ne uporablja.]	<p>Preprosta zgodba, pravljica/ljudska pripovedka ali pesem, obravnavane pri pouku.</p>
A1	S preprostimi besedami/kretnjami zna izraziti svoje občutke ob delu.				
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila					
	Analiziranje in kritika ustvarjalnih besedil (vključno z leposlovjem)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
C2	<p>Kritično zna oceniti dela iz različnih obdobji ali literarnih zvrsti/žanrov (npr. romani, poezija, dramska dela), pri čemer razume pretanjene razlike v slogu ter implicitne in eksplicitne pomenne.</p> <p>Prepozna lahko odtenke v niansiranem jeziku, retorične učinke in uporabo slogovnih sredstev (npr. metafor, zaznamovane skladnje, dvoumnosti), pri čemer razume in "izlušči" pomenne in konotacije.</p> <p>Kritično zna ovrednotiti način, kako so v delu uporabljeni zgradba, jezik in retorična sredstva za dosego določenega namena, in utemeljeno pojasniti njihovo primernost in učinkovitost.</p> <p>Kritično zna oceniti namerno kršitev jezikovnih pravil v leposlovnem delu.</p>	[Se ne uporablja.]	Pri pisanju recenzije/kritike romana, filma ali umetniškega dela za revijo ali blog kulturnega krožka, ki ga organizirata kulturna ustanova ali klub.	[Se ne uporablja.]	Izobraževalna domena Roman, pesem, dramsko delo, novela ali drugo klasično ali sodobno delo, obravnavano pri pouku literature.
C1	<p>Kritično zna oceniti zelo raznolika besedila, vključno z leposlovnimi besedili različnih obdobji in zvrsti/žanrov.</p> <p>Vrednotiti zna, do katere mere delo sledi zahtevam svoje zvrsti/žanra.</p> <p>Opisati in komentirati zna načine, kako delo vpliva na publiko (npr. z grajenjem in spodkopavanjem pričakovanj).</p>	Pravkar prebrani roman ali novela, dramsko delo, pravkar videni film, glasbena ali druga predstava, slike ali skulpture v galeriji, predmeti v muzeju – v pogovoru s prijatelji.	Preprostejši roman ali novela, prebrana v okviru tujejezičnega bralnega krožka, ki ga organizirata učitelj ali kulturna ustanova.		Roman, pesem, dramsko delo, novela ali drugo leposlovno delo, obravnavano pri pouku.
B2	<p>Primerjati zna dve deli, upošteva je teme, like in prizorišča, pri čemer odkriva podobnosti in razlike ter pojasnjuje relevantnost povezav med njimi.</p> <p>O delu zna izraziti utemeljeno mnenje, pri čemer pokaže razumevanje tematskih, strukturnih in oblikovnih prvin ter se sklicuje na mnenja in argumente drugih.</p> <p>Z navedbo primerov zna oceniti način, kako delo spodbuja poistovetenje z liki.</p> <p>Opisati zna, kako različna dela različno obravnavajo isto temo.</p>				

Posredovanje besedila					
	Analiziranje in kritika ustvarjalnih besedil (vključno z leposlovjem)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B1	V jasno strukturirani pripovedi v preprostem jeziku zna poudariti najpomembnejše epizode in dogodke ter pojasniti njihov pomen in povezave med njimi.	Pravkar prebrani roman ali novela, dramsko delo, pravkar videni film, glasbena ali druga predstava, slike ali skulpture v galeriji, predmeti v muzeju – v pogovoru s prijatelji.	Preprostejši roman ali novela, prebrana v okviru tujezičnega bralnega krožka, ki ga organizirata učitelj ali kulturna ustanova.	[Se ne uporablja.]	Preprostejša novela, pravljica/ljudska pripovedka ali odlomek iz romana, prebrani pri pouku ali za domače branje.
A2	Opisati zna ključne teme in like v kratkih pripovedih, ki vključujejo znane situacije in pogost, vsakdanji jezik.	[Se ne uporablja.]	[Se ne uporablja.]		Preprosta zgodba, pravljica/ljudska pripovedka ali pesem, prebrani pri pouku.
A1	Ni opisnikov.				
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila				
	Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki	Besedilo (in kontekst diskurza)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
C2	Ni opisnikov, glej C1.			Izobraževalna domena
C1	Pokazati zna občutljivost za različne perspektive v skupini, pri čemer priznava prispevke in izraža zadržke, nestrinjanje ali kritiko tako, da se izogne vsakršnemu žaljenju ali da ga zmanjša. Razvijati zna interakcijo in jo obzirno usmerjati k zaključku.	Razprava o problemu, ki ga zadeva, pri izmenjavah s prijatelji, družinskimi člani, kolegi, ki jih spozna v neformalnih okoliščinah.	Kot član/predsedujoči/moderator na srečanju skupnosti/društva; na dogodku za zbiranje finančnih sredstev; ob odgovarjanju na vprašanja ob javni predstavitvi (npr. nove stavbe/infrastrukture).	Kot predavatelj/inštruktor na konferenci v času odgovarjanja na vprašanja; med vnaprej pripravljeno debato na šoli/univerzi; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev.
B2+	Na podlagi odziva ljudi zna prilagoditi način postavljanja vprašanj in/ali poseči v skupinsko interakcijo. Lahko je poročevalec v skupinski razpravi, pri čemer zapisuje ideje in sklepe, razpravlja o njih s skupino in nato plenarno predstavi povzetke teh stališč. Postavlja zna vprašanja, da spodbudi razpravo o organizaciji skupinskega dela.		Na srečanjih skupnosti, kjer se obravnava specifičen problem, ob slikovni podpori.	Med skupinsko nalogo v razredu na šoli/univerzi; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev.
B2	Opredeliti zna cilje za skupinsko delo in primerjati predloge, kako jih doseči. Preusmerjati zna razpravo, tako da predlaga, s čim in kako nadaljevati.	Pri izmenjavah s prijatelji, družinskimi člani, kolegi, ki jih spozna v neformalnih okoliščinah, da bi izbrali med različnimi rešitvami problema.	Na srečanju skupnosti, kjer se obravnava nezahteven problem, ob slikovni podpori.	Med preprosto skupinsko nalogo v razredu na šoli/univerzi; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev ob pomoči drugih učiteljev.
B1+	Sodeluje lahko pri skupnem opravilu, npr. tako, da daje predloge ali odgovarja nanje, ljudi sprašuje za mnenje in predlaga alternativne pristope. Sodeluje lahko pri preprostih skupnih opravilih in deluje za doseganje skupnega cilja s postavljanjem preprostih vprašanj in odgovarjanjem nanje. V razpravi zna z osnovnimi izrazi opredeliti opravilo in prositi druge, da prispevajo svoje znanje in izkušnje.		Pri razmeroma preprosti poslovni transakciji, na sestanku komisije med kolegi.	

Posredovanje besedila					
Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki		Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B1	Povabiti zna druge v skupini, da prispevajo svoja stališča.	Pri kratkih izmenjavah s prijatelji, družinskimi člani, kolegi, ki jih spozna v neformalnih okoliščinah, npr. ko prosi za nasvet, preden izbere možno rešitev problema.	Na srečanju skupnosti, kjer se obravnava nezahteven problem, ob slikovni podpori.	Kot predsedujoči/član skupine na srečanju fokusnih skupin; pri razmeroma nezahtevni poslovni transakciji; na sestankih komisije.	Med preprosto skupinsko nalogo v razredu na šoli/univerzi; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev ob pomoči drugih učiteljev.
A2+	Sodeluje lahko pri preprostih skupnih opravilih, če se drugi izražajo počasi ter če mu eden ali več ljudi pomaga oblikovati prispevke in predloge.	Pri kratki izmenjavi s prijatelji, družinskimi člani.	[Se ne uporablja.]	Pri nezahtevni poslovni transakciji.	Med preprosto skupinsko nalogo v razredu na šoli/univerzi.
A2	Sodeluje lahko pri preprostih, praktičnih opravilih, tako da druge sprašuje za mnenje, daje predloge in razume odgovore, če občasno lahko prosi za ponovitev ali preoblikovanje.				
A1	S kratkimi, preprostimi frazami zna povabiti udeležence k sodelovanju. Pokazati zna, da razume povedano, in vprašati druge, ali razumejo.				
Pred A1	Ni opisnikov.				

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Sodelovanje za oblikovanje pomena		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
C2	Povzemani, vrednotiti in povezovati zna različne prispevke, da lažje pride do soglasja glede rešitve ali nadaljnje poti.	Razprava o problemu, ki ga zadeva, pri izmenjavah s prijatelji, družinskimi člani, kolegi, ki jih spozna v neformalnih okoliščinah.	Kot predsedujoči/moderator na srečanju skupnosti/društva; na dogodku za zbiranje finančnih sredstev; ob odgovarjanju na vprašanja ob javni predstavitvi (npr. nove stavbe/ infrastrukture).	Kot predsedujoči/moderator skupine na srečanju fokusnih skupin; pri poslovnih transakcijah; na programskem sestanku; na sestanku komisije.	Kot predavatelj/strokovnjak na konferenci v času odgovarjanja na vprašanja; med vnaprej pripravljeno debato v razredu na šoli/univerzi; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev.
	S poročanjem o tem, kar so drugi povedali, povzemanjem, razlaganjem in tehtanjem različnih stališč zna uokviriti razpravo, da določi smer delovanja s partnerjem ali v skupini.				
C1	Ovrednotiti zna probleme, izzive in predloge v skupinski razpravi, da se najde rešitev za nadaljevanje poti.		Na srečanjih skupnosti, kjer se obravnava specifičen problem, ob slikovni podpori.		
	Pri iskanju soglasja zna osvetliti nekoherentnosti v razmišljanju in oporekati idejam drugih.				Pri skupinskem reševanju problemske naloge ali pri debati v razredu.
B2+	V zahtevnem opravilu zna izluščiti ključni problem, ki ga je treba rešiti, ter vidike, ki jih je treba pri tem upoštevati.	Pomoč prijatelju pri reševanju finančnega ali družinskega problema, pri načrtovanju družinskega dogodka, npr. poroka ali praznovanje obletnice.	Kot član/predsedujoči/moderator sestanka za načrtovanje (politične) kampanje ali projekta in/ali klubskega dogodka.	Kot predsedujoči/član strateškega sestanka ali sestanka za načrtovanje projekta.	Pri organizaciji skupinske zadložitve, kot sta pisanje skupne recenzije ali oblikovanje raziskovalnega projekta, pri načrtovanju obiska ali projekta izmenjave.
	Prispevati zna k skupnemu odločanju ali reševanju problemov, s tem da izraža in sorazvija ideje, pojasnjuje podrobnosti in daje predloge za prihodnje delovanje.	Pri načrtovanju zahtevnega izleta, počitnic ali projekta z družino in prijatelji.			
	Pomaga lahko organizirati skupinsko razpravo s poročanjem o tem, kar so povedali drugi, s povzemanjem, razlaganjem in tehtanjem različnih stališč.			Kot član strateškega sestanka ali sestanka za načrtovanje projekta; pri skupinskem delu pri projektu.	Pri načrtovanju skupne zadložitve ali projekta s sošolci ali kolegi, ekskurzije ali izmenjave.

Posredovanje besedila					
Sodelovanje za oblikovanje pomena		Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B2	Nadgrajevati zna mnenja in ideje drugih.	Pogovor z družinskimi člani ali prijatelji ob načrtovanju tematskega ali družabnega dogodka, npr. zabave (presenečenja).	Kot član kluba na sestanku skupnosti za organizacijo javne prireditve.	Kot član strateškega sestanka ali sestanka za načrtovanje projekta; pri skupinskem delu pri projektu.	Pri skupinskem reševanju problemske naloge ali projekta ali pri debati v razredu; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev.
	Svoje ideje zna predstaviti v skupini in postavljati vprašanja, ki spodbudijo odzive drugih članov skupine.	V pogovoru z družinskimi člani ali prijatelji, kjer se krešejo zelo različna mnenja o dejavnostih med počitnicami, med družinskimi srečanjem, pri obnovi hiše.	Na sestanku skupnosti za reševanje lokalnih problemov (npr. varnost, vandalizem, promet, pomanjkanje zelenih površin ter opremljenosti in storitev).		
B2	Obravnava zna problem z dveh plati, tako da poda argumente za in proti, ter zna predlagati rešitev ali kompromis.	V pogovoru z družinskimi člani ali prijatelji, kjer se krešejo zelo različna mnenja o dejavnostih med počitnicami, med družinskimi srečanjem, pri obnovi hiše ali pri sporu med stanovalci.	Na sestanku skupnosti za reševanje lokalnih problemov (npr. varnost, vandalizem, promet, pomanjkanje zelenih površin ter opremljenosti in storitev).	Kot član strateškega sestanka ali sestanka za načrtovanje projekta; pri skupinskem delu pri projektu.	Pri skupinskem reševanju problemske naloge ali projekta ali pri debati v razredu; v skupnostih prakse za usposabljanje učiteljev.
B1+	Organizirati zna enostavno opravilo v skupini, tako da določi cilj in preprosto pojasni ključni problem, ki ga je treba rešiti. Z vprašanji, komentarji in preprostimi preoblikovanjem izražene zna obdržati drazpravo na začetni poti.	V pogovoru s stanovalci ali prijatelji o preureditvi stanovanja, popravilu, organizaciji dogodka.	Na javnem posvetovanju o lokalnih vprašanjih, kot so prevoz, prostorsko načrtovanje ali skupnostna politika/dogodki.	Na sestanku za načrtovanje projekta; pri skupinskem delu pri projektu.	Pri skupinskem reševanju problemske naloge ali delu pri projektu ali pri debati v razredu.
B1	Člane skupine zna prositi, da utemeljijo svoja stališča. Ponoviti zna del povedanega, da se prepriča, ali je razumevanje obojestransko, in pomaga obdržati razvoj idej na začetni poti.				

Posredovanje besedila					
	Sodelovanje za oblikovanje pomena	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
A2+	S postavljanjem ustreznih vprašanj zna zagotoviti, da naslovnik razume, kaj je želel povedati.	Pri razpravi o predlogih za večerni izhod, pri organiziranju zabave ali dogovoru o hišnih pravilih.	[Se ne uporablja.]	Pri skupinskem delu pri projektu.	Pri skupinskem reševanju problemske naloge ali delu pri projektu.
A2	S preprostimi pripombami in občasnimi vprašanji zna pokazati, da sledi pogovoru. Preprosto zna oblikovati predloge.				
A1	Če se lahko pripravi vnaprej, zna z uporabo preprostih besed/kretenj in fraz izraziti idejo in vprašati druge, kaj mislijo.				
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila					
Vodenje interakcije		Besedilo (in kontekst diskurza)			
	Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena	
C2	Prezemati zna različne vloge (strokovnjaka, mediatorja, supervizorja itn.) glede na potrebe udeležencev in zahteve dejavnosti ter zagotoviti ustrezno individualizirano podporo.	[Se ne uporablja.]	Kot član/predsedujoči, moderator na sestanku skupnosti; na sestanku političnega/prostovoljskega/dobrodelnega združenja na lokalni, regionalni, nacionalni, mednarodni ravni.	Na posvetovalnih srečanjih o spremembi politike/strukture organizacije; na poklicnih usposabljanjih; pri delu pri zahtevnih skupnih projektih v drugem podjetju, partnerskih institucijah.	Pri dejavnostih, ki zahtevajo delo v skupini/paru, pri skupnih nalogah, delu po načelu misliti/oblikovati dvojice/deliti; projektno delo v šoli/na univerzi ali pri izobraževanju učiteljev; zbor staršev/učencev; organiziranje protesta/upora, šolske ekskurzije; na doktorski delavnici.
	Prepozna lahko skrite pomen v interakciji in narediti potrebne korake za usmerjanje razprave.	Pri kratkih izmenjavah s prijatelji, družinskimi člani v neformalnih situacijah.			
C1	Organizirati zna raznoliko in usklajeno sosledje plenarnega, skupinskega ali individualnega dela, tako da zagotovi gladke prehode med fazami.	[Se ne uporablja.]		Na sestanku o postopkih, pri skupnem delu pri projektu.	
	Obzirno zna preusmeriti razpravo, preprečiti prevlado ene osebe ali moteče obnašanje.				
B2+	Učinkovito zna organizirati in voditi skupinsko delo.	[Se ne uporablja.]	Kot član/predsedujoči, moderator na sestanku skupnosti; na sestanku političnega/prostovoljskega/dobrodelnega združenja na lokalni, regionalni, nacionalni, mednarodni ravni.	Na posvetovalnih srečanjih o spremembi politike/strukture organizacije; na poklicnih usposabljanjih; pri delu pri zahtevnih skupnih projektih v partnerskih institucijah.	Pri dejavnostih, ki zahtevajo delo v skupini/paru, pri skupnih nalogah, pri delu po načelu misliti/oblikovati dvojice/deliti, pri projektnem delu v šoli/na univerzi ali v izobraževanju učiteljev; zbor staršev/učencev; organiziranje protesta/upora, šolske ekskurzije; na doktorski delavnici.
	Nevsiljivo zna spremljati individualno in skupinsko delo, tako da posreduje in skupino spet usmeri k opravi ali zagotovi uravnoteženo sodelovanje.			Na sestanku o postopkih, pri skupnem delu pri projektu.	
	S postavljanjem ciljnih vprašanj in spodbujanjem predlogov zna spodbudno posredovati, da bi usmeril pozornost ljudi na določene vidike oprave.			Na posvetovalnih srečanjih o spremembi politike/strukture organizacije; na poklicnih usposabljanjih; pri delu pri zahtevnih skupnih projektih v drugem podjetju, partnerskih institucijah.	

Posredovanje besedila					
	Vodenje interakcije	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
B2	<p>Pojasniti zna različne vloge udeležencev v skupinskem procesu, tako da daje jasna navodila za skupno delo.</p> <p>Pojasniti zna temeljna pravila sodelovalne razprave v majhnih skupinah, ki vključuje reševanje problemov ali vrednotenje alternativnih predlogov.</p>	[Se ne uporablja.]	<p>Kot član/predsedujoči, moderator na sestanku skupnosti; na sestanku političnega/prostovoljskega/dobrodelnega združenja na lokalni, regionalni, nacionalni, mednarodni ravni.</p>	<p>Kot predsedujoči/član skupine na srečanju fokusnih skupin; na sestankih komisije.</p>	<p>Izobraževalna domena</p> <p>Pri dejavnostih, ki zahtevajo delo v skupini/paru, pri skupnih nalogah, pri delu po načelu misliti/oblikovati dvojice/deliti, pri projektnem delu v šoli/na univerzi ali v izobraževanju učiteljev; zbor staršev/učencev; organiziranje protesta/upora, šolske ekskurzije; na doktorski delavnici.</p>
B1+	<p>Po potrebi zna s pomočjo novih navodil posredovati, da bi skupino usmeril nazaj k opravi ali spodbudil bolj uravnoteženo sodelovanje.</p>		<p>Kot član/predsedujoči/moderator na sestanku skupnosti z jasno določenim ciljem; na festivalu pri delu s skupino z jasno določenim ciljem.</p>	<p>Na sestanku o postopkih, pri skupnem delu pri projektu.</p>	<p>Med jasno strukturirano skupinsko dejavnostjo v šoli ali na univerzi.</p>
B1	<p>Dodeljevati zna vloge v razpravi, tako da povabi udeleženca, da izrazi svoja stališča.</p>		<p>Sestanek hišnega sveta o rednem vzdrževanju itn.</p>	<p>Kot član skupine na sestanku majhne delovne skupine.</p>	
A2	<p>Dajati zna preprosta, jasna navodila za organiziranje dejavnosti.</p> <p>Dajati zna zelo preprosta navodila delovni skupini, če ima pomoč pri njihovem izražanju.</p>		<p>Kot član/predsedujoči/moderator na sestanku skupnosti z jasno določenim ciljem; na festivalu pri delu s skupino z jasno določenim ciljem.</p>	<p>Na sestanku o postopkih, pri skupnem delu pri projektu, na sestanku zaposlenih za uvajanje novih postopkov/ opreme.</p>	
A1	<p>Ni opisnikov.</p>				
Pred A1	<p>Ni opisnikov.</p>				

Posredovanje besedila				
	Spodbujanje konceptualnega govora	Besedilo (in kontekst diskurza)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
C2	V razpravi o zahtevnih abstraktnih temah zna uspešno voditi razvijanje idej, tako da jo usmerja s ciljnimi vprašanji in spodbuja druge k pojasnjevanju njihovega mišljenja.	Pri diskusiji o družbenih in političnih vprašanjih s prijatelji in sorodniki.	Na sestanku skupnosti pri razpravi o podrobnosti akcijskega načrta.	Pri prevzemanju pobude na sestankih skupine ali pri zbiranju idej.
C1	Na osnovi različnih prispevkov zna postaviti vrsto odprtih vprašanj, da spodbudi logično mišljenje (npr. postavljanje hipotez, sklepanje, analiziranje, utemeljevanje in napovedovanje).			Pri vodenju seminarja, poučevanju, sodelovanju v debati ali razpravi v razredu.
B2+	Člane skupine zna spodbuditi, da opišejo ali razložijo svoje razmišljanje. Člane skupine zna spodbuditi k vključevanju informacij in idej drug drugega, da bi oblikovali koncept ali rešitev.			Pri vodenju seminarja, poučevanju, sodelovanju v debati ali razpravi v razredu; kot predavatelj/strokovnjak na konferenci v času odgovarjanja na vprašanja.
B2	Z vprašanji in povratno informacijo zna spodbujati ljudi, da razširijo svoje razmišljanje ter utemeljijo in pojasnijo svoja mnenja. Vključiti zna ideje drugih in jih povezati v koherenten miselni tok. Prositi zna ljudi, naj pojasnijo, kako je neka ideja povezana s temo razprave.			
B1+	Prositi zna ljudi, naj razdelajo določene točke, ki so jih pojasnili na začetku.	Pri pogovoru o filmih, gledaliških igrah ali drugih oblikah zabave s prijatelji/sorodniki.	Na posvetovanju o lokalnih vprašanjih, kot so prevoz, prostorsko načrtovanje ali skupnostna politika/dogodki.	Na sestanku projektne skupine in zbiranju idej; pri skupnem delu pri projektu.
	Postavljati zna ustrezna vprašanja, da preveri razumevanje pojasnjenih konceptov. Z vprašanji zna spodbuditi ljudi, da pojasnijo svoje mišljenje.	[Se ne uporablja.]	[Se ne uporablja.]	
		Pri diskusiji o družbenih in zasebnih vprašanjih s prijatelji in sorodniki.	Na posvetovanju o lokalnih vprašanjih, kot so prevoz, prostorsko načrtovanje ali skupnostna politika/dogodki.	Pri preprostih debatah ali razpravah v razredu s sošolci.

Posredovanje besedila				
	Spodbujanje konceptualnega govora	Besedilo (in kontekst diskurza)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
B1	Vprašati zna, zakaj kdo kaj misli ali kako misli, da bi nekaj delovalo.	Pri diskusiji o družbenih in zasebnih vprašanjih s prijatelji in sorodniki.	Na posvetovanju o lokalnih vprašanjih, kot so prevoz, prostorsko načrtovanje ali skupnostna politika/dogodki.	Pri preprostih debatah ali razpravah v razredu s sošolci.
A2	Vprašati zna, kaj drugi mislijo o neki ideji.	Pri razpravi v družinskem krogu, s prijatelji ali sostanovalci o tem, kam bi šli zvečer ven, pri organiziranju zabave.	Na sestanku skupnosti.	Pri preprostih razpravah v razredu.
A1	S preprostimi posameznimi besedami/kretnjami ali neverbalnimi znaki zna pokazati zanimanje za idejo.	Pri razpravi o predlogih za večerni izhod.	[Se ne uporablja.]	Pri preprosti skupinski dejavnosti.
Pred A1	Ni opisnikov.			

Posredovanje besedila		Besedilo (in kontekst diskurza)				
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena	
C2	Spodbujanje raznokulturnega prostora	Učinkovito zna posredovati med pripadniki svoje in drugih skupnosti ter pri tem upošteva sociokulturne in sociolingvistične razlike. Učinkovito zna voditi občutljivo razpravo in pri tem prepoznati pomenke odtene in skrite pomenke.	Na zasebnih večkulturnih srečanjih ali praznovanjih s prijatelji ali sorodniki.	Na sestankih večkulturnih skupnosti, pri nakupovanju, potovanju ali obravnavanju javnih zadev v raznokulturnem okolju.	Na sestanku vodstva v večkulturnem okolju.	Na seminarju v večkulturnem izobraževalnem okolju.
		Posredovati zna v medkulturnih stikih, tako da s premagovanjem dvoumnosti, z nasveti in podporo ter preprečevanjem nesporazumov prispeva k skupni kulturi sporazumevanja.				
C1		Predvideti zna, kako bi ljudje lahko napačno razumeli, kar je bilo povedano ali napisano, in s komentiranjem in interpretacijo različnih kulturnih vidikov obravnavane zadeve pomaga ohranjati pozitivno interakcijo.	Pri sporočanju/ prenašanju novic od drugih o občutljivih zadevah.	Pri večkulturnem svetovanju in usmerjanju npr. glede poroke, ločitve, dodelitve otrok.	Pri razpravi o pogojih večstranske pogodbe, pri razlaganju zakonov in predpisov druge države.	Poučevanje predmeta na univerzi v večkulturnem razredu.
B2+		Svoje poznavanje sociokulturnih konvencij zna uporabiti za oblikovanje soglasja in nadaljevanje interakcije v določeni situaciji, ki je vsem prisotnim tuja.	Na zasebnih večkulturnih srečanjih ali praznovanjih s prijatelji ali sorodniki.	Na sestankih večkulturnih skupnosti, pri nakupovanju, potovanju ali obravnavanju javnih zadev v večkulturnem okolju.	Na sestanku vodstva v večkulturnem okolju.	Na seminarju v večkulturnem izobraževalnem okolju.
		V večkulturnih srečanjih zna pokazati spoštovanje do drugih pogledov, ki se razlikujejo od njegovega, in se izražati okoliščinam primerno.	Pri razpravljanju o družbenih ali osebnih zadevah ali ravnanjih s prijatelji in/ali sorodniki v neformalnem večkulturnem okolju.	Pri interakciji s posamezniki in/ali skupinami v sosedstvu.	Ob pomoči sodelavcem iz drugega kulturnega okolja pri reševanju z delom povezanih težav.	Pri spodbujanju inkluzivnega izobraževanja.
	Med večkulturnimi stiki zna pojasniti nesporazume in napačno razumevanje, tako da pojasni, kaj je bilo v resnici mišljeno, da bi tako sprostil ozračje in spodbudil nadaljnjo razpravo.	V morebitnih konfliktnih zasebnih situacijah med ljudmi iz različnih kulturnih okolij ali z različnim ozadjem.	V interakcijah med vrstniki na javnih dogodkih (npr. festivalih, pogovorih, demonstracijah).	Pri razpravi med sodelavci o uvedbi mednarodne trgovinske politike.	Kot strokovnjak pri reševanju konfliktov med študenti v mednarodnih kampusih.	

Posredovanje besedila					
	Spodbujanje raznokulturnega prostora	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
B2	Z izražanjem naklonjenosti in upoštevanjem različnih idej, občutkov in stališč zna spodbujati skupno kulturo sporazumevanja, tako da prisotne spodbuja k sodelovanju in odzivanju na ideje drugih.	Ko te predstavijo ali ti koga predstaviš novi skupini prijateljev/ ljudi s skupnimi interesi.	V interakcijah med vrstniki na javnih dogodkih (npr. festivalih, pogovorih, demonstracijah).	Med spremljanjem sodelavcev po mestu ali po prostori podjetja pri spremljanju kolegov iz drugih držav na sprehodu po mestu ali ogledu podjetja.	Izobraževalna domena Kot strokovnjak, ki poučuje večkulturni razred v medkulturnem središču.
	Sodelovati zna z ljudmi iz različnih kultur, tako da razpravlja o podobnostih in razlikah v stališčih in perspektivah.	Pri organiziranju skupnih dejavnosti s prijatelji ali sostanovalci.	Pri skupnih dejavnostih s sopotniki na izletu, pri interakcijah med vrstniki na javnih dogodkih (npr. festivalih, pogovorih, demonstracijah).	V razpravah s sodelavci o preprostih opravilih, delovnem času, počitnicah.	S sošolci pri izobraževalnih dejavnostih.
B2	Ko sodeluje z ljudmi iz drugih kultur, zna prilagoditi svoj način dela, da bi se oblikovali skupni postopki.	Pri organiziranju skupnih dejavnosti s prijatelji ali sostanovalci.	Na sestanku večkulture skupnosti.	Pri razpravi med sodelavci o uvedbi mednarodne trgovinske politike.	Na seminarju v večkulturnem izobraževalnem okolju.
B1+	S spodbujanjem pogovora zna vzpostaviti sporazumevanje med različnimi kulturami, tako da s postavljanjem preprostih vprašanj in odgovarjanjem nanje ter z izražanjem soglasja in naklonjenosti pokaže zanimanje in empatijo. V medkulturnih stikih zna delovati spodbudno, tako da upošteva čustva in drugačen svetovni nazor drugih članov skupine.	V vsakodnevih pogovorih s prijatelji in sorodniki iz različnih kulturnih okolij.	Med počitnicami pri sporazumevanju z domačini.	S sodelavci med telefonskimi pogovori ali pri pogovorih na delovnem mestu.	S sošolci pri izvenšolskih dejavnostih.
	V medkulturnih stikih zna delovati spodbudno, tako da upošteva čustva in drugačen svetovni nazor drugih članov skupine.	Pri organiziranju skupnih dejavnosti s prijatelji ali sostanovalci.	Na sestanku večkulture skupnosti.	V razpravah s sodelavci o preprostih opravilih, delovnem času, počitnicah.	Na seminarju v večkulturnem izobraževalnem okolju.

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Spodbujanje raznokulturnega prostora		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B1	Podpirati zna raznokulturne izmenjave in z omejenim repertoarjem predstaviti osebe iz različnih kulturnih okolij, postavljati vprašanja in odgovarjati nanje, pri čemer pokaže zavedanje, da so lahko v drugih kulturah nekatera vprašanja razumljena različno. Pomaga razvijati skupno kulturo sporazumevanja, tako da preprosto izmenjava informacije o vrednotah ter stališčih do jezika in kulture.	V preprostem neformalnem pogovoru med prijatelji/sorodniki in obiskovalci.	V preprostih izmenjavah in pogovorih v restavraciji.	Pri uvajanju novih sodelavcev na delovnem mestu.	Kot trener pri sprejemanju novih študentov v šolsko športno ekipo.
A2	S preprostimi besedami/kretnjami lahko prispeva k medkulturni izmenjavi, pri čemer prosi ljudi, da pojasnijo povedano, ter uporabi svoj omejeni repertoar, da izrazi soglasje, povabilo, zahvalo itn.				
A1	S preprostimi besedami/kretnjami in neverbalnimi znaki zna spodbuditi medkulturno izmenjavo, tako da izrazi dobrodošlico in zanimanje, spodbuja druge k sodelovanju in pokaže, ali razume, ko je neposredno naslovljen.			Pri uvajanju novega sodelavca na delovnem mestu.	Ko študent uvede novo osebo v skupino.
Pred A1	Ni opisnikov.				

Posredovanje besedila					
	Delovanje kot posrednik v neformalnih situacijah (s prijatelji in sodelavci)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
C2	Jasno, tekoče in dobro strukturirano (v jeziku B) zna posredovati smisel povedanega (v jeziku A) iz širokega razpona splošnih in strokovnih tem, pri čemer ohranja ustrezen slog in jezikovno zvrst, natančno izrazi drobne pomenske odtenke in gradi na sociokulturnih implikacijah.	V razpravi s prijatelji/sorodniki, gosti/gostitelji (npr. o politiki, književnosti). Pri druženju z gosti.	Na javnem predavanju, političnem shodu ali zborovanju, pri (verskem) obredu.	Na sestanku vodstva, družabnem ali kulturnem dogodku med službenim obiskom v drugi državi.	Na šolskem dogodku, kot je podeljevanje priznanj, na katerega so povabljeni starši, izražanje dobrodošlice gostom iz drugih šol ali njihova predstavitev, na spletnih seminarjih, v debatah in razpravah.
C1	Teško zna (v jeziku B) posredovati smisel povedanega (v jeziku A) iz širokega razpona tem osebnega, akademskega in poklicnega interesa, tako da jasno in natančno prenese pomembne informacije in pojasni kulturne reference.	Tolmačenje zahtevnih obredov, izjav, pogovorov ali razprav na formalnem srečanju z gosti.		V razpravah o organizacijskih zadevah, kot so mednarodne konference ali dogodki, pogajanja za sklenitev pogodb.	V intervjuju v okviru raziskovalnega projekta, konference ali seminarja.
B2+	Posredovati zna (med jezikom A in jezikom B) in prenesti podrobne informacije, tako da pozornost obeh strani usmerja na dodatne informacije in sociokulturne iztočnice in po potrebi za pojasnilo postavlja dodatna vprašanja ali trditve.	Med gosti/sorodniki iz drugih držav.	Na javnem srečanju, na medkulturnem dogodku.	Med gostujočimi partnerji ali strankami, pri razpravi o organizaciji, projektu ali načrtovanju virov v okviru mednarodne skupine.	Na govornih urah v zvezi z otrokovim šolskim uspehom, v razpravi z znanstvenikom o strokovnem področju.
B2	Posredovati zna (v jeziku B) smisel povedanega v dobrodošlici, anekdoti ali predstavitvi na svojem področju (v jeziku A), pri čemer ustrezno interpretira kulturne iztočnice in po potrebi doda razlago, če se sporočevalec pogosto ustavlja, da bi mu dal čas za to.	V razpravah s sorodniki/prijatelji o zadevah, kot so študij ali delo v tujini.	Pri vodenem ogledu.	Med obiskom podjetja/tovarne/univerze.	Na govornih urah v zvezi z otrokovim šolskim uspehom; na šolski izmenjavi z gostujočimi ravnatelji, učitelji ali učenci.
	Posredovati zna (v jeziku B) smisel povedanega (v jeziku A) o temah s svojih interesnih področij, posreduje in, kadar je nujno, razloži pomembnost ključnih trditev in stališč, če udeleženci po potrebi dajo pojasnila.	V pogovoru s prijatelji/sorodniki, gosti/gostitelji o pomembnih aktualnih zadevah.	Pri vodenem ogledu (npr. razstave).	Na večerji z gostujočimi kolegi.	Na šolskem dogodku ali dogodku za starše.

Posredovanje besedila					
	Delovanje kot posrednik v neformalnih situacijah (s prijatelji in sodelavci)	Besedilo (in kontekst diskurza)			
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	
B1+	Posredovati zna (v jeziku B) glavni smisel povedanega (v jeziku A) o temah s svojih interesnih področij, pri čemer posreduje preproste stvarne informacije ter eksplicitne kulturne reference, če se lahko pripravi vnaprej in se udeleženci izražajo jasno v vsakdanjem jeziku.	V vsakodnevnih pogovorih s prijatelji in sorodniki (npr. o družini, delu, dnevnih dogodkih).	V vsakdanjem pogovoru z drugimi potniki na izletu ali počitnicah (npr. o potovanju, hobijih, interesih).	V vsakodnevnih pogovorih s sodelavci (npr. o interesih, delu, dnevnih dogodkih).	Izobraževalna domena Med šolsko izmenjavo kot gostitelj ali gostujoči, na govornih urah v zvezi z otrokovim šolskim uspehom.
B1	Posredovati zna (v jeziku B) glavni smisel povedanega (v jeziku A) o temah s svojega interesnega področja, upoštevaje načela vljudnosti, če se udeleženci izražajo jasno in če lahko zaprosi za pojasnilo ter ima čas za razmislek o tem, kako se bo izrazil.				
A2+	Posredovati zna (v jeziku B) okvirni smisel povedanega (v jeziku A) v vsakodnevnih situacijah, pri čemer sledi temeljnim kulturnim konvencijam in posreduje bistvene informacije, če je povedano izraženo jasno ter lahko zaprosi za ponovitev in pojasnilo.	V pogovoru med prijatelji/sorodniki in obiskovalci, ko se dogovarjajo o organizaciji izleta. Tolmačenje po telefonu za sorodnike in prijatelje, ki naročajo storitev, kot je internet, ali opremo.	V restavraciji z gosti, v pogovoru o njihovem življenju, hobijih, izobrazbi. V javnem uradu pri delu s strankami, na primer pri izdaji dovoljenj.	Pri organiziranju poslovilne zabave na delovnem mestu. Med obiskom stranke.	Z novim študentom iz iste države.
A2	Posredovati zna (v jeziku B) bistvo povedanega (v jeziku A) v predvidljivih, vsakodnevnih situacijah, tako da med prisotnimi prenaša informacije o osebnih željah in potrebah, če mu pri izražanju pomagajo drugi.	Pri predstavljanju obiskovalca/gosta krogu sorodnikov/prijateljev.	V javnem uradu pri delu s strankami, na primer pri izdaji dovoljenj.	Med obiskom stranke.	
A1	Posredovati zna (v jeziku B) osebne podatke in zelo preproste, predvidljive informacije o drugih ljudeh (v jeziku A), če mu pri izražanju pomagajo drugi.				
Pre-A1	<i>Ni opisnikov.</i>				

Posredovanje besedila				
	Spodbujanje sporazumevanja v občutljivih situacijah in ob nesoglasjih	Besedilo (in kontekst diskurza)		
		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena
		Izobraževalna domena		
C2	Taktno zna ravnati z motečim udeležencem, tako da obzirno uokvirji pripombe glede konkretne situacije in kulturnih znakov. Samozavestno zavzame trdno, toda obzirno stališče o nekem načelnem vprašanju, pri čemer pokaže spoštovanje do stališč drugih.	Pri nesoglasjih, ki se med prijatelji in sorodniki pojavijo v razpravah o osebnih ali družbenih zadevah.	Ob trenjih med skupnostmi.	Pri skupnem delu, ki se zapleta. Pri pogajanjih, razpravah o omejitvah in prestrukturiranju.
C1	Občutljivo zna obravnavati različna stališča, pri čemer s ponavljanjem in parafraziranjem pokaže natančno razumevanje zahtev, ki jih strani postavljajo za dosego soglasja. Strani v nesoglasju zna obzirno zaprositi, da pojasnijo bistvo svojega stališča in da povedo, čemu bi se bili pod določenimi pogoji pripravljene odpovedati. V prepričljivem jeziku zna strani v nesoglasju preusmeriti k oblikovanju novega stališča.	Med sostanovci v nesoglasjih o hišnem redu, pri razpravi s sorodniki o odgovornostih in ukrepih v zvezi s skrbjo za otroka ali starejšega.	V incidentu na potovanju z agencijo ali javnem dogodku.	Pri reševanju sporov glede organizacije ali delovanja. Ob slabo potekajočem skupinskem delu, pri organizaciji ali vodenju posredovanja med vrstniki ali ob nesoglasjih med skupinama študentov.
B2+	Iz nasprotnih strani zna izvabiti možne rešitve za dosego soglasja, pri čemer oblikuje odprta, nevtralna vprašanja, da bi zmanjšal zadrego in žalitve. Z jasnejšim preoblikovanjem in preokvirjanjem njihovih stališč ter z razvrščanjem njihovih potreb in ciljev zna nasprotnim stranem pomagati, da bolje razumejo druga drugo. Jasno in natančno zna povzeti, kaj je bilo dogovorjeno in kaj se pričakuje od vsake strani.	Med sostanovci v nesoglasjih o hišnem redu, pri razpravi s sorodniki o odgovornostih in ukrepih v zvezi s skrbjo za otroka ali starejšega. V sporu med najemodajalci/ najemniki (npr. o finančni odgovornosti za škodo v stanovanju).	V incidentu na potovanju z agencijo ali javnem dogodku. V sporih, ki zadevajo druge stranke v restavraciji, kinematografu ali drugih javnih prostorih. V sporih v zvezi z nesrečo.	Pri reševanju sporov glede organizacije ali delovanja. Pri reševanju vsakdanjih nesporazumov med zaposlenimi. Pri skupinskih pogajanjih ali razsojanju delovnih sporov. Pri posredovanju ob slabo potekajočem skupinskem delu, pri organizaciji ali vodenju posredovanja med vrstniki ali ob nesoglasjih med skupinama študentov.
B2	S postavljanjem vprašanj zna najti skupne točke in spodbuditi strani, da nakažejo možne rešitve.	Pomoč pri pritožbah glede računov ali storitev v trgovinah, javnem prevozu, bankah.	Med manjšimi spori na delovnem mestu.	

		Posredovanje besedila			
		Besedilo (in kontekst diskurza)			
Spodbujanje sporazumevanja v občutljivih situacijah in ob nesoglasjih		Zasebna domena	Javna domena	Poklicna domena	Izobraževalna domena
B2	S precejšnje natančnostjo zna povzeti ključne točke nesoglasja in razložiti stališča vpletenih.	Med sestanovalci v nesoglasjih o hišnem redu, pri razpravi s sorodniki o odgovornostih in ukrepih v zvezi s skrbjo za otroka ali starejšega. V sporu med najemodajalci/najemniki (npr. o finančni odgovornosti za škodo v stanovanju).	V sporih, ki zadevajo druge stranke v restavraciji, kinematografu ali drugih javnih prostorih. Kot član/predsedujoči/moderator na sestanku za pregled ali revizijo programa ali akcijskega načrta.	Pri reševanju vsakdanjih nesporazumov med zaposlenimi.	Pri posredovanju ob slabo potekajočem skupinskem delu, pri organizaciji ali vodenju posredovanja med vrstniki ali ob nesoglasjih med skupinama študentov.
	Povzeti zna stališča nasprotnih strani, pri čemer poudari skupne točke in navede ovire za soglasje.				
B1 +	Strani v nesoglasju zna zaprositi, da pojasnijo svoje stališče, in se na kratko odzvati na njihova pojasnila, če pozna temo in če se izražajo jasno.	V sporih med sestanovalci glede gospodinjiskih dolžnosti ali izboljšav v stanovanju.	V sporih, ki zadevajo druge stranke v restavraciji, kinematografu ali drugih javnih prostorih.	Pri reševanju vsakdanjih nesporazumov med zaposlenimi.	Pri reševanju vsakdanjih nesporazumov med sošolci.
B1	Pokazati zna, da razume ključne točke v sporu o znani temi, in preprosto zaprositi za potrditev in/ali pojasnilo.				
A2	Prepozna, ko se ljudje ne strinjajo ali ko so težave v interakciji, in zna pri iskanju kompromisa in soglasja prilagoditi naučene preproste fraze.	V sporih med sestanovalci glede gospodinjiskih dolžnosti.	V sporu na zabavi, na izletu, na javnem mestu, kot sta postaja ali muzej.	Ko se dva sodelavca pripravata o tem, kako nekaj narediti, ali ob nedokončanem opravilu.	Ko se sošolci začnejo pripravati ali ko so izločeni iz skupinskega dela.
A1	Prepozna, ko ljudje ne soglašajo ali ko ima kdo težave, in zna uporabiti naučene preproste izraze (npr. "Razumem." ali "Ste v redu?"), da pokaže sočutje.	Kadar je sstanovalec razburjen, med pripirom ali po njem.		Kadar je sodelavec razburjen, med pripirom ali po njem.	
Pred A1	Ni opisnikov.				

RAZVOJ IN VALIDACIJA RAZŠIRJENIH PONAZORITVENIH OPISNIKOV

POSODOBITEV LESTVIC IZ LETA 2001

Ponazoritvene lestvice opisnikov so ena najbolj uporabljenih sestavin SEJA 2001, pri čemer so prvotni opisniki kljub časovni oddaljenosti ohranili dobršen del svoje relevantnosti. Zato smo se odločili, da nabor iz leta 2001 dopolnimo, da pa opisnikov ne spreminjamo. Nekaj bistvenih sprememb je pri manjšem številu opisnikov v lestvicah 4. in 5. poglavja SEJA 2001. Namen sprememb in dopolnitev nekaterih "absolutnih" trditev na ravni C2 je bolj osvetliti dejstvo, da v ponazoritvenih opisnikih SEJA idealizirani domači govorec ni referenca za presojanje uporabnikove/učenčeve zmožnosti. Te manjše spremembe so vključene v razširjeni niz ponazoritvenih opisnikov in so navedene v Prilogi 7. Delo se je začelo v majhni skupini avtorjev iz Eurocentres Foundation, ki so izbrali, vključili in po potrebi prilagodili relevantna umerjena gradiva iz virov, navedenih v Predgovoru. V nizu srečanj je ekspertna skupina ta seznam opisnikov "presejala" in ga nato dala v presojo širšemu krogu svetovalcev.

NOVE LESTVICE

V tej fazi projekta so bile dodane nove lestvice za *Branje kot razvedrilo* (pri *pisnem sprejemanju*), za *Uporabo telekomunikacij* (pri *govornem sporazumevanju*) in za *Daljši monolog: dajanje informacij* (pri *ustnem izražanju*). Nekatero opisnike za bolj monološki govor smo pri tem tudi prestavili iz lestvice *Izmenjava informacij* v lestvico *Daljši monolog: dajanje informacij*.

PRED A1

Raven Pred A1 je "mejniki" na polovici poti do A1, raven zmožnosti, kjer učenec še ni sposoben tvoriti besedila, ampak se zanaša na repertoar besed in ustaljenih vzorcev. Raven Pred A1 je v SEJU 2001 obravnavana na začetku podpoglavja 3.5. Tam je kratek seznam opisnikov, ki so jih za raven pod A1 umerili v okviru Švicarskega nacionalnega raziskovalnega projekta (SNSF). Uporabnikom se je zdelo pomembno, da se pripravi obširnejši opis zmožnosti za raven A1 in da se vključi tudi raven pod njo, kot so to pokazali številni projekti priprave opisnikov za ti dve ravni. Zato smo v večino lestvic vključili raven zmožnosti, poimenovano Pred A1.

FONOLOGIJA

Za lestvico Fonološki nadzor iz SEJA 2001 je bil razvit popolnoma nov niz opisnikov (glej *Phonological Scale Revision Process Report*, Piccardo 2016). Prav ta lestvica je bila v opisnikih iz leta 2001 raziskovalno najmanj uspešno razvita. Bila je edina lestvica ponazoritvenih opisnikov, pri kateri je bila uporabljena norma domačega govorca, četudi le implicitno. Glede na najnovejše raziskave se je v posodobitvi pokazalo, da je primernejše za osnovo fonološkega nadzora izbrati razumljivost, zlasti v kontekstu priprave opisnikov za opiranje na raznojezične/raznokulturne repertoarje. Fonološki projekt je prestal vse tri v nadaljevanju navedene faze validacije in v vsaki je bilo več kot 250 sodelujočih.

MLAJŠI UČENCI

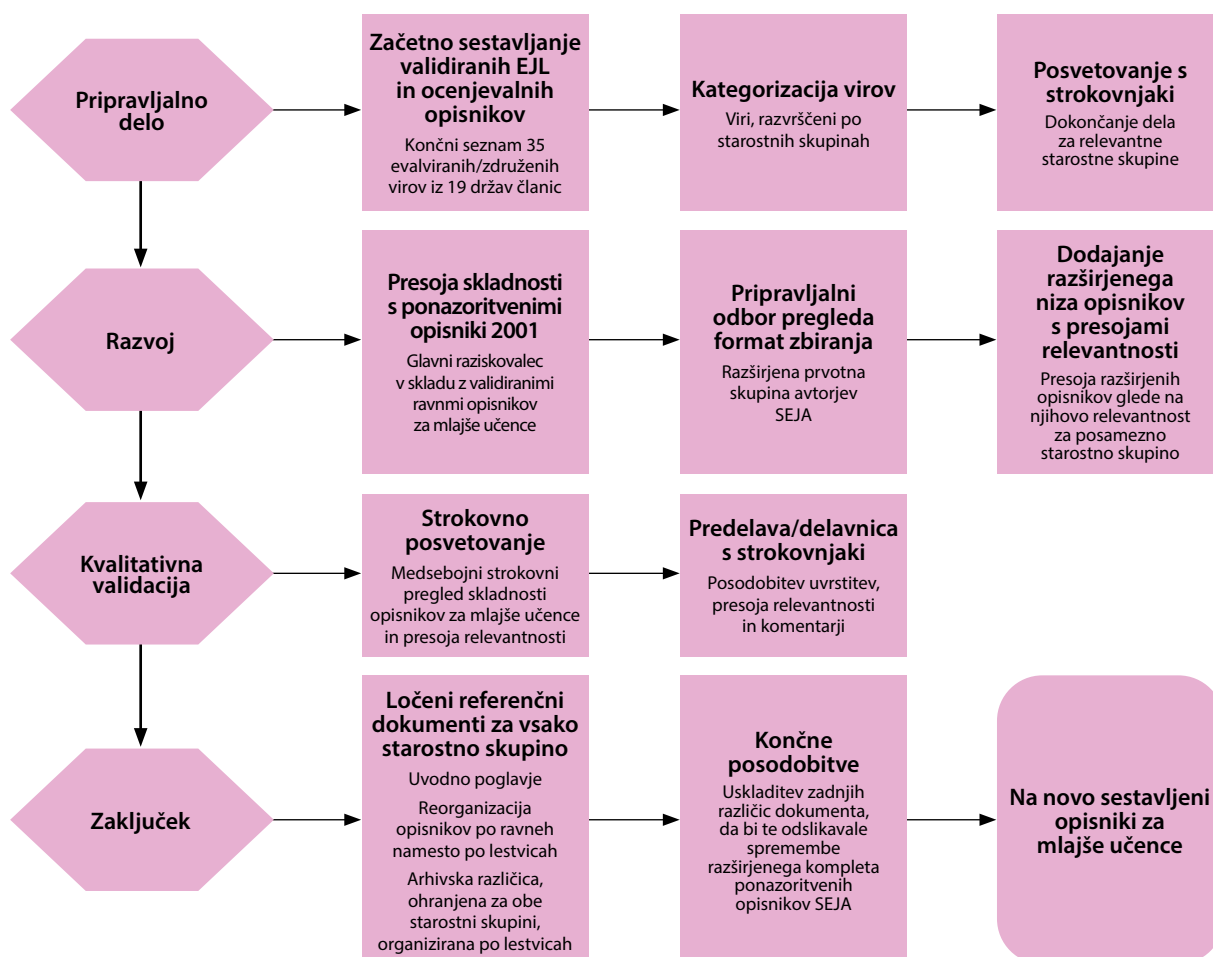
Skupni opisniki za mlajše učence so na voljo na spletni strani SEJA. Pokazala se je namreč potreba po orodjih za boljše usklajevanje poučevanja in učenja mlajših učencev. Vendar pa je bila v tem projektu sprejeta odločitev, da se izognemo pripravi novih opisnikov za mlajše učence, saj ti večinoma izhajajo iz ponazoritvenih opisnikov SEJA in so zanje vsebinsko in starostno prilagojeni. Poleg tega so strokovnjaki iz vse Evrope pri oblikovanju in validaciji Evropskega jezikovnega listovnika za mlajše učence na tem področju opravili že zelo veliko dela. Za mlajše učence smo torej povezali opisnike zanje in jih zbrali v dveh skupinah (7 do 10 let in 11 do 15 let), ki jih pozna tudi večina razpoložljivih validiranih evropskih jezikovnih listovnikov (EJL).

Projekt, ki seveda ni vseobsegajoč, je zbral reprezentativni izbor opisnikov EJL za mlajše učence iz vrste držav članic Sveta Evrope, zlasti gradiva iz akreditiranih modelov banke EJL Sveta Evrope in/ali vzorcev z njegove spletne strani ter opisnike za ocenjevanje mlajših učencev ustanove Cambridge English Language Assessment. Ti opisniki so bili usklajeni s ponazoritvenimi opisniki 2001 po ravneh. Pri tem je bilo upoštevano smiselno ujemanje med opisniki za mlajše učence in ponazoritvenimi opisniki SEJA. Skupina strokovnjakov je nato opisnike vzajemno strokovno pregledala. To povezovanje in usklajevanje je namenjeno nadaljnjemu razvijanju kurikulumov za mlajše učence, listovnikov in ocenjevalnih orodij, ob zavedanju, da vseživljenjsko učenje vodi k zmožnostim, opisanim v SEJU.

Poleg tega so bili razširjeni ponazoritveni opisniki vključeni v dokument za učitelje, da bi lahko ti sami ocenili njihovo relevantnost pri pripravi programov za mlajše učence. Dodana so bila tudi navodila, kako vsakega od razširjenih ponazoritvenih opisnikov prilagoditi za ustrezno starostno skupino. Tudi ta navodila je skupina strokovnjakov potrdila z vzajemnim strokovnim pregledom in ločeno v okviru posvetovalne delavnice.

Opisniki⁵⁹ so predstavljeni v dveh dokumentih, za vsako starostno skupino posebej. Dokumenta sta sestavljena enako in predstavljata opisnike po ravneh od Pred A1 naprej. Pri tem so avtorji izločili nerelevantne ponazoritvene opisnike, za katere so presodili, da očitno presegajo spoznavne, socialne in izkušenske sposobnosti starostne skupine (zlasti na višjih ravneh). Dokumenta kažeta povezavo med posameznim opisnikom SEJA in opisnikom za mlajše učence ter relevantnost opisnika SEJA za konkretno starostno skupino, če ga za mlajše učence še ni. Poleg tega so v arhivu ohranjeni vsi dokumentirani opisniki za obe starostni skupini, predstavljeni po lestvicah.

Slika 18: Razvojna zasnova projekta za mlajše učence.

59. Zbirka dodatnih opisnikov Bank of supplementary descriptors, www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/bank-of-supplementary-descriptors.

POSREDOVANJE

Konceptualni pristop k posredovanju

Pilotna različica SEJA, ki je bila objavljena 1996 v zadnji fazi švicarskega raziskovalnega projekta, je očrtala kategorije ponazoritvenih opisnikov za posredovanje, ki naj bi dopolnili opisnike za sprejemanje, sporazumevanje in tvorjenje. Vendar pa projekta za njihov razvoj ni bilo. Glede na vedno večji pomen tega področja v izobraževanju so bile eden od pomembnih ciljev posodobitve opisne lestvice za posredovanje. V okviru posredovanja so bili dodani tudi opisniki za opiranje na raznojezične in raznokulturne repertoarje. Pri validaciji teh novih opisnikov za posredovanje, spletno sporazumevanje, odzivanje na leposlovje in opiranje na raznojezične/raznokulturne repertoarje so sodelovale institucije, navedene v predgovoru.

Glavna pozornost pri oblikovanju novih lestvic je bila posvečena posredovanju za vidike, za katere je sedaj na voljo 23 lestvic opisnikov (dejavnosti posredovanja: 18, strategije posredovanja: 5). Pristop k posredovanju je širši kot v SEJU 2001, v katerem je razdelek 2.1.3 uvedel posredovanje kot četrto kategorijo za sporazumevalne jezikovne dejavnosti poleg sprejemanja, interakcije in tvorjenja.

Pisne in/ali govorne dejavnosti **posredovanja**, tako v sprejemniškem kot v tvorbnem načinu, omogočajo sporazumevanje med dvema osebam, ki se iz kakršnega koli razloga ne moreta sporazumovati neposredno. Prevajanje ali tolmačenje, parafraziranje, povzetek ali zapis tretji osebi ponudijo (preoblikovano) različico izhodiščnega besedila, do katere ta oseba nima neposrednega dostopa. Posredovalne jezikovne dejavnosti – (ponovno) procesiranje obstoječega besedila – imajo pomembno mesto v normalnem jezikovnem delovanju naših družb.

Ta opis je še nadalje poglobljen v SEJU 2001 v razdelek 4.4.4:

Pri **posredovalnih dejavnostih** uporabnik jezika ne izraža lastnih pomenov, temveč preprosto nastopa kot posrednik med sogovorcema, ki ne moreta razumeti drug drugega neposredno. Običajno (a ne zmeraj) sta to govorca različnih jezikov. Zgledi posredovalnih dejavnosti vključujejo (govorno) tolmačenje in (pisno) prevajanje, pa tudi povzemanje in parafraziranje besedil v istem jeziku, kadar jezik izvirnega besedila naslovniku ni razumljiv.

SEJO 2001 se torej osredotoča na prenos informacij in delovanje kot posrednik v enem jeziku ali med jeziki.

Konceptualni pristop tega projekta je blizu pristopu, ki sta ga sprejela Coste in Cavalli, in je usklajen s širšim izobraževalnim področjem v njenem dokumentu za Svet Evrope z naslovom *Education, Mobility, Otherness – The mediation functions of schools* (Coste in Cavalli 2015; Izobraževanje, mobilnost, drugost: posredovalne funkcije šol). Celotna zasnova ideje posredovanja je opisana v poročilu *Developing Illustrative Descriptors of Aspects of Mediation for the CEFR* (North in Piccardo 2016; Oblikovanje ponazoritvenih opisnikov za vidike posredovanja za SEJO). Pri oblikovanju kategorij za posredovanje je avtorska skupina uporabila razlikovanje, ki ga Coste in Cavalli uporabljata za razlikovanje med:

- ▶ posredovanjem v odnosih: procesom vzpostavljanja in vodenja medosebnih odnosov za oblikovanje pozitivnega, sodelovalnega okolja (za kar je bilo oblikovanih šest lestvic) in
- ▶ kognitivnim posredovanjem: procesom spodbujanja dostopa do znanja in konceptov, zlasti če posameznik ne more do tega dostopati sam, mogoče zaradi novosti in nepoznavanja konceptov in/ali zaradi jezikovnih ali kulturnih preprek.

Vendar pa je dejansko nemogoče kognitivno posredovati, ne da bi upoštevali s tem povezana vprašanja odnosov. Pravo sporazumevanje zahteva holistično vključitev obeh vidikov. Zato so lestvice posredovanja prikazane v bolj praktični razdelitvi na štiri skupine:

- ▶ *Posredovanje besedila;*
- ▶ *Posredovanje konceptov;*
- ▶ *Posredovanje sporazumevanja;*
- ▶ *Posredovalne strategije.*

Na koncu je preučevanje medjezikovnega in kulturnega posredovanja vodilo do zanimanja za raziskavo raznojezičnega in raznokulturnega repertoarja, za katerega so bile oblikovane dodatne tri lestvice:

- ▶ *Opiranje na raznokulturni repertoar;*
- ▶ *Raznojezično razumevanje;*
- ▶ *Opiranje na raznojezični repertoar.*

Cilj izdelave opisnikov raznojezične in raznokulturne zmožnosti, povezane z ravni SEJA, je spodbuditi učitelje, da v svoje učne načrte vključijo usvajanje raznojezične in raznokulturne zmožnosti, primerne ravni jezikovni zmožnosti.

UPORABLJENA METODOLOGIJA

Pri projektu so bile uporabljene in razširjene metodologije, ki sta jih pri prvotnem raziskovanju opisnikov SEJA v Švici uporabila Brian North in Günther Schneider. Uporabljene so bile enake mešane metode kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja, prikazane na sliki 12. Po izčrpnem pregledu literature s tega področja je sledila faza priprave, tej pa povratne informacije skupine za validacijo. Od februarja 2015 do februarja 2016 so se zvrstile tri faze validacije, v katerih je sodelovalo okrog 1000 ljudi. Od julija 2016 do februarja 2017 so bili nato opravljeni trije krogi posvetovanj, pilotna faza pa je potekala od januarja do julija 2017.

Metodologija, ki je bila uporabljena za razvoj in validacijo novih lestvic, je posnemala metodologijo, uporabljeno v prvotni švicarski raziskavi (glej SEJO 2001, priloga B), vendar v večjem obsegu. Projekt je bil, tako kot prvotna raziskava, izveden v treh obsežnih fazah:

- ▶ začetne raziskave in razvoj (intuitivna faza);
- ▶ preverjanje in izboljšava kategorij in kakovosti opisnikov (kvalitativna faza);
- ▶ umerjanje najboljših opisnikov v matematično lestvico in potrditev mejnih vrednosti med ravnmi (kvantitativna faza).

Opravilom, ki so potekala od januarja 2014 do marca 2016, sta sledila posvetovanje in pilotiranje.

PRIPRAVLJALNO DELO

Prvi korak je bil zbiranje obstoječih orodij in člankov v zvezi s posredovanjem; na tej točki so bili v angleščino prevedeni opisniki iz dokumenta Profile Deutsch in nekaterih drugih virov. Na vrsti sestankov z avtorjema dokumenta *Education, Mobility, Otherness – The mediation functions of schools* (Coste in Cavalli 2015; Izobraževanje, mobilnost, drugost: posredovalne funkcije šol) Danielom Costejem in Mariso Cavalli je bila oblikovana začetna zbirka opisnikov za posredovanje besedila in posredovanje konceptov. Glavne kategorije, v katere so bile vključene lestvice v zgodnjih fazah, so bile:

- ▶ kognitivno posredovanje (omogoča dostop do znanja, zavedanja in spretnosti);
- ▶ medosebno posredovanje (vzpostavljanje in vzdrževanje odnosov; opredelitev vlog in konvencij za povečanje dovednosti, preprečevanje/reševanje sporov in pogajanj za doseg kompromisa);
- ▶ besedilno posredovanje (posredovanje informacij in utemeljitev: pojasnjevanje, povzemanje, prevajanje itn.).

Celotna prvotna zbirka je vključevala tudi več osnutkov lestvic, povezanih z vidiki institucionalnega posredovanja (npr. vključevanje novih udeležencev, ukvarjanje z deležniki kot institucijo; razvoj in vzdrževanje institucionalnih odnosov), skupaj z vrsto lestvic za različne vidike posredovanja učiteljev – oba vidika odražata osredotočenost avtorjev Costeja in M. Cavalli na posredovalno vlogo šol. Vendar je bilo na prvem srečanju posvetovalnega odbora, ki je potekalo julija 2014, soglasno ugotovljeno, da te lestvice dejansko reciklirajo vidike interakcije in tvorjenja, ki so že prisotni v SEJU, ne orjejo pa nove ledine. Zato je bil razvoj osredotočen na zgoraj navedene kategorije konceptualnega, medosebnega in besedilnega posredovanja. Zbirka je bila predelana za sestanek strokovnjakov, na katerem je bila septembra 2014 ustanovljena avtorska skupina.

RAZVOJ

Avtorska skupina je nato opravila temeljit pregled literature in na več sestankih med septembrom 2014 in februarjem 2015 preoblikovala začetno zbirko. Podskupine so delale v zvezi s spletno interakcijo, raznojezično/raznokulturno zmožnostjo in fonologijo. Delo v zvezi z raznojezičnimi in raznokulturnimi zmožnostmi je seveda izviralo iz preučevanja medjezikovnega posredovanja, zlasti vloge posrednika. Začelo se je delo v zvezi s fonologijo, ker je že obstoječa lestvica SEJA 2001 za fonološki nadzor, ki je edina med ponazoritvenimi lestvicami SEJA za referenco določala naravnega govornika in postavila nerealna pričakovanja (npr. B2: *Je dosegel naravno izgovorjavo in intonacijo*). To je veljalo za nezdržljivo s konceptom raznojezičnosti. Posvetovalni odbor je podprl delo avtorske skupine z vhodnim gradivom in povratnimi informacijami. Februarja 2015 je bil za prvi krog validacije pripravljen sklop 427 osnutkov opisnikov za spletno interakcijo, posredovalne dejavnosti in strategije ter raznojezično/raznokulturno zmožnost. Ker se je delo v zvezi z raznojezično/raznokulturno zmožnostjo in fonologijo začelo kasneje, so bili na tej točki vključeni le nekateri opisniki za raznojezično/raznokulturno zmožnost in nobeden za fonologijo. Ti fonološki opisniki so bili prvič obravnavani na delavnici junija 2015 in v posvetovanju s strokovnjaki za fonologijo.

KVALITATIVNA VALIDACIJA

Do tega časa je pri validaciji sodelovalo 137 ustanov. V teh ustanovah so bile v prvi fazi februarja in marca 2015 izvedene delavnice v živo, na katerih je sodelovalo skoraj tisoč ljudi. Naloga je bila izdelava bolj sistematične različice od tiste, ki je bila uporabljena na 32 delavnicah, ki so potekale v prvotnem projektu oblikovanja opisnikov SEJA. Udeleženci so v parih razpravljali o približno 60 opisnikih za 3–5 povezanih področij, določili so, katero področje opisujejo, jih ocenili glede na a) jasnost, b) pedagoško uporabnost in c) njihovo povezanost z jezikovno rabo v realnem svetu ter predlagali izboljšave besedila. Nato je bilo opuščenih približno 60 opisnikov, vključno z eno celotno lestvico. Na predlog udeležencev delavnice so bili številni drugi opisniki preoblikovani, običajno so bili skrajšani, in zasnovani sta bili dve novi lestvici (*Prevajanje pisnega besedila – govorno ali znakovno; Razčlenjevanje zapletenih informacij*). Na tej točki so bile nekatere podrobnosti, ki so bile odstranjene iz opisnikov, dodane primerom za različne domene (glej prilogo 5). Kvalitativna validacija za fonologijo, pri kateri je sodelovalo 250 udeležencev projekta prek spleta v istih (znanih) dejavnostih, je potekala kasneje istega leta, in sicer v novembru in decembru 2015.

KVANTITATIVNA VALIDACIJA

V naslednji fazi je sodelovalo 189 ustanov, skupno 1294 udeležencev iz 45 držav. Vsaka sodelujoča ustanova je prav tako organizirala delavnico v živo. Po seznanitvenih dejavnostih, podobnim priporočilom iz priročnika *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR) – A Manual* (Priročnik za povezovanje in primerjanje izpitov s SEJOM; Svet Evrope 2009), so udeleženci sodelovali na standardizacijski delavnici, na kateri so individualno in po razpravi osnutke opisnikov uvrstili na ravni SEJA. V ta namen je bil uporabljen celoten razpon ravni znanja iz prvotnega nabora opisnikov SEJA (= 10 ravni od Pred A1 do C2). Udeleženci so najprej zapisali svoje odločitve na izpise datoteke, nato pa so svoje premišljene, končne, osebne odločitve vnesli v spletno anketo.

V analizi so bili najprej izračunani odstotki anketirancev, ki so vsak opisnik umestili na vsako raven in podraven, nato pa je bila opravljena stopenjska analiza po Raschevem modelu, tako kot v prvotni raziskavi opisnikov SEJA. Za izvedbo Rascheve analize je potrebna matrika povezanih podatkov in idealno naj bi vsak element (tukaj opisnik) imel 100 odgovorov. Tako je bil ta cilj dosežen za vse lestvice opisnikov: za katerokoli lestvico je najmanjše število anketirancev 151 in najvišje 273.

Te vrste matrika je bila uporabljena za vsako od faz validacije, z zavestnim prizadevanjem ciljno usmeriti kategorije opisnikov na skupine, za katere se je vedelo, da jih obravnavane kategorije zadevajo. Prednosti Rascheve analize so bile: prvič, da je omogočila odkriti in izločiti neprimerne opisnike in tiste udeležence, ki niso mogli dokončati opravila, ter drugič, da je vsakemu opisniku določila aritmetično vrednost. Ta vrednost je bila potem lahko pretvorjena v lestvico, na kateri temeljijo opisniki SEJA, objavljeni 2001, z uporabo nekaterih opisnikov SEJA kot "sidrnih elementov".

Na posvetovalnem sestanku julija 2015 so bile opravljene razprave o rezultatih predhodne kvantitativne analize. Opuščenih je bilo 36 opisnikov in približno polovica jih je bilo določenih za ponovno umerjanje, običajno po spremembah in popravkih. Glavno vprašanje je bilo pomanjkanje opisnikov pri A1 in A2 za posredovanje in raznojezično/raznokulturno zmožnost. Prizadevanja so bila usmerjena v oblikovanje teh opisnikov pred naslednjo fazo.

Sledilo je zbiranje glavnih kvantitativnih podatkov v spletni raziskavi, izvedeni v angleškem in francoskem jeziku v obdobju od oktobra do decembra 2015. Tokrat so udeleženci individualno odgovarjali na vprašanje: *Ali lahko vi ali pa oseba, ki jo imate v mislih, izvede, kar je opisano v opisniku*. Udeleženci so bili trikrat zaproseni, naj to navedejo za različne raznojezične osebe in/ali ljudi, ki jih dobro poznajo (partnerji, otroci itn.), kar je dalo 3.503 uporabnih odgovorov od približno 1.500 ljudi. Opravilo je bilo nekoliko prilagojena ponovitev opravila, uporabljenega pri umerjanju opisnikov SEJA, objavljenih 2001, ki je temeljilo na oceni učiteljev z opisniki reprezentativnega vzorca učencev v njihovih razredih. Izvedeni sta bili dve analizi: globalna analiza z vsemi opisniki in druga analiza, pri kateri je bila vsaka glavna kategorija analizirana ločeno. Odločitve o ravni vsakega opisnika so bile potem sprejete na podlagi vseh razpoložljivih informacij.

Januarja 2016 je sledila kvantitativna validacija za fonologijo, pri kateri je sodelovalo 272 ljudi. Nalogi sta bili dve: a) umestitev na ravni in b) ocenjevanje dosežkov učenca na videoposnetkih (*Ali učenec na videoposnetku lahko izvede, kar je opisano v opisniku?*). Uporabljene so bile različne tehnike določanja standardov; bralci so ponovno napoteni, naj za podrobnosti pogledajo v poročilo *Phonological Scale Revision Process Report* (Piccardo 2016).

Raschev model

Raschev model je imenovan po danskem matematiku Georgeu Raschu. Je najpogosteje uporabljan model iz družine modelov verjetnosti, ki uporabljajo teorijo latentnih lastnosti (imenovano tudi teorija odgovora na postavko – IRT). Model analizira, do kolikšne mere postavka "ustreza" temeljnemu konstrukt (= latentni značilnosti), ki se meri. Na matematični lestvici tudi ocenjuje najprej vrednosti zahtevnosti (= kako težavna je vsaka postavka) in potem vrednosti sposobnosti (= kolikšne so sposobnosti vsake osebe pri obravnavani značilnosti). Model se uporablja za številne namene, dva od glavnih sta:

- izdelava bank testnih postavk;
- analiza vprašalnikov.

Za analizo vprašalnikov se uporablja različica, imenovana model ocenjevalne lestvice (RSM). Večstranska različica modela ocenjevalne lestvice lahko iz ocen ocenjevalcev odstrani subjektivnost. Podrobne razlage so na voljo v priročniku *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR) – A Manual* (Priročnik za povezovanje in primerjanje izpitov s SEJOM), (Svet Evrope 2009).

Glavna prednost Raschevega modela, za razliko od klasične teorije testiranja, je, da je mogoče dobljene vrednosti posplošiti na druge skupine, ki jih je mogoče šteti za del iste splošne populacije (tj., da imajo iste lastnosti v zadostni meri).

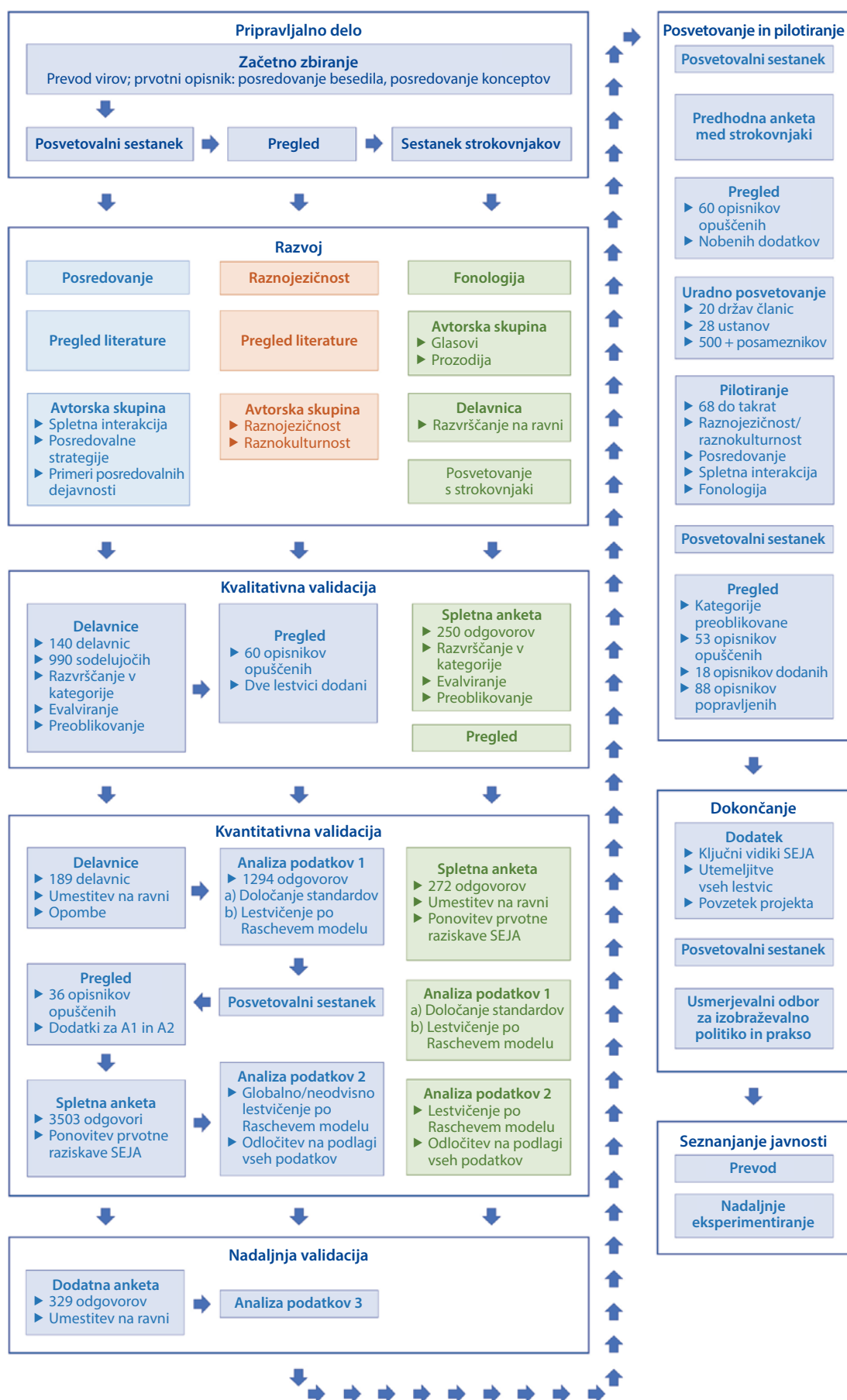
Objektivno lestvičenje in potencialna posplošljivost pridobljenih vrednosti lestvice prispevata k temu, da je model še posebej primeren za določanje, na katero raven naj bi se umestili opisniki "zna" na lestvici nekega skupnega okvira, kot so npr. ravni SEJA.

NADALJNA VALIDACIJA RAZNOJEZIČNE IN RAZNOKULTURNE ZMOŽNOSTI

Na koncu je bila februarja 2016 izvedena dodatna raziskava iz treh razlogov. Prvič, to je bila priložnost, da se vključijo opisniki za strategije sprejemanja in raznojezično razumevanje, ki so večinoma prilagojeni iz projekta *Miriadi*;⁶⁰ drugič, opravilo v glavni spletni raziskavi za raznojezičnost se ni obneslo, zato je dodatna raziskava to izvedla z drugačnim opraviлом; in končno, to je bila priložnost, da se doda več opisnikov za raznokulturno zmožnost, zlasti na nižjih ravneh. Raziskava je bila izvedena v dveh popolnoma ločenih vzporednih različicah. Izmed udeležencev projekta je 267 prostovoljcev izpolnilo en obrazec, 62 strokovnjakov za raznojezično izobraževanje pa je izpolnilo drugega. Ob primerjavi rezultatov se je izkazalo, da med skupinama ni statistično pomembnih razlik. Umerjanja na ravni so bila prav tako izjemno skladna z obstoječo lestvico SEJA 2001 za sociolingvistično ustreznost.

60. www.miriadi.net/en/miriadi-plan.

Slika 19: Raziskovalna metodologija.

IZZIVI IN ODZIVI

Zelo veliko povratnih informacij je bilo zbranih v postopku validacije, ki je potekala leta 2015, na posvetovalnih sestankih ter med širšimi posvetovanji in pilotiranjem v letih 2016/17. V nadaljevanju so obravnavana nekatera ključna vprašanja, ki so se odprla med izvajanjem projekta, in način njihovega reševanja.

RAZMERJE MED LESTVICAMI ZA POSREDOVANJE IN LESTVICAMI SEJA 2001

Namen projekta je bil sicer oblikovanje opisnikov za dejavnosti in strategije, ki jih v lestvicah SEJA 2001 še ni bilo, izkazalo pa se je, da nekateri vidiki lestvic za posredovanje, zlasti na nižjih ravneh, spominjajo na vrste dejavnosti, ki jih obstoječe lestvice že opisujejo. V okviru sedaj sprejete širše razlage so namreč nekateri vidiki posredovanja že prisotni v lestvicah ponazoritvenih opisnikov, objavljenih 2001. Npr. lestvice *Posredovanje besedila* in *Prenašanje specifičnih informacij, Pojasnjevanje podatkov* in *Obdelava besedila* nadgrajujejo koncepte, ki so zajeti v lestvici *Obdelava besedila* v poglavju *Besedila* v SEJU 2001, podpoglavje 4.6.3. Podobno lestvice za skupinsko interakcijo *Spodbujanje sodelovanja pri interakciji z vrstniki*, *Sodelovanje za oblikovanje pomena* in *Spodbujanje konceptualnega (vsebinsko zahtevnega) govora* v veliki meri nadgrajujejo koncepte obstoječe lestvice *Sodelovanje* v podpoglavju *Interakcijske strategije*. To jasno kaže na težave pri vsakršni kategorizaciji. Ne smemo pa podcenjevati dejstva, da so kategorije nekaj zelo priročnega, ustvarjenega za lažje tolmačenje sveta. Meje so zabrisane in prekrivanju se ni mogoče izogniti.

MEDJEZIKOVNO POSREDOVANJE

V prejšnjih različicah je bilo veliko eksperimentiranja z opisom medjezikovnega posredovanja. Pokazalo se je, da je zelo težko jasno razlikovati med posameznimi prvinami. *Materni jezik* in *prvi jezik* in *jezik šolanja* pogosto niso sopomenke, celo poimenovanje *izhodiščnega* in *ciljnega jezika* je lahko ustvarjalo zmedo (npr. pri posredovanju iz drugega jezika lahko oseba posreduje v materni jezik, drugi jezik je v takem primeru izhodiščni jezik, materni jezik pa je ciljni jezik). Zaradi upoštevanja vseh teh različic se je število opisnikov po nepotrebnem potrojilo, razlike med njimi pa so bile minimalne.

Tako kot za ponazoritvene opisnike, objavljene 2001, se je projektna skupina odločila, da se zaznana težavnost funkcionalnega jezikovnega znanja umeri ne glede na jezik. Pri prilagajanju opisnikov posameznemu kontekstu je priporočljivo, da uporabnik navede, kateri jezik uporablja.

V lestvicah *Posredovanje besedila* se izraza *jezik A* in *jezik B* uporabljata za posredovanje virov in rezultatov sporazumevanja. V opombi je navedeno, da gre lahko pri posredovanju za posredovanje v enem jeziku ali za posredovanje med jeziki, različicami istega jezika ali registri iste različice (ali njihovimi kombinacijami) in da lahko uporabnik navede, za katere jezike gre. Prav tako lahko uporabnik navaja zglede, kot so tisti v prilogi 5, za štiri domene jezikovne rabe: javno, zasebno, poklicno in izobraževalno.

Na primer prvi opisnik na lestvici za *Prenašanje specifičnih informacij – govorno ali znakovno*:

Razložiti zna (v jeziku B) pomen specifične informacije v določenem delu dolgega, zapletenega besedila (v jeziku A).

bi lahko postal

V francoščini zna razložiti pomen specifične informacije v določenem delu dolgega, zapletenega besedila v angleščini (npr. v članku, na spletni strani, v knjigi ali osebni ali spletni pogovoru o aktualnih zadevah ali o področju, ki ga osebno zanima ali ga zadeva).

V primeru sporazumevanja v enem ciljnem jeziku, pa:

Razložiti zna pomen specifične informacije v določenem delu dolgega, zapletenega besedila (npr. v članku, na spletni strani, v knjigi ali osebni ali spletni pogovoru o aktualnih zadevah ali o področju, ki ga osebno zanima ali ga zadeva).

Pri vseh opisnikih za posredovanje sporočila gre za povezani spretnosti, preplet sprejemanja in tvorjenja. V središču ni sprejemanje, saj zanj opisniki SEJA že obstajajo. Raven, na katero so opisniki umerjeni, odraža raven, ki se zahteva za razumevanje in tvorjenje besedila. Če sta sprejemanje in tvorjenje v različnih jezikih, opisnik opredeljuje raven, potrebno za razumevanje in oblikovanje izhodiščnega sporočila v ciljnem jeziku/jezikih.

SPLOŠNE IN SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Opisniki za posamezno raven v katerikoli lestvici SEJA opredeljujejo, kaj lahko pričakujemo od uporabnika, ki ima sporazumevalno jezikovno zmožnost v določenem jeziku/jezikih na tej ravni (podpoglavje 5.2, SEJO 2001), pod pogojem, da ima tudi ustrezne osebne značilnosti, znanje, spoznavno zrelost in izkušnje – tj. splošne zmožnosti (podpoglavje 5.1, SEJO 2001), ki so za to potrebne. Namen lestvic SEJA je profiliranje zmožnosti. Ni zelo verjetno, da so vsi uporabniki, ocenjeni z B1, sposobni narediti točno to, kar je opredeljeno za B1 v vseh lestvicah, nič več in nič manj. Bolj je verjetno, da bodo uporabniki s splošno ravno B1 imeli pri nekaterih dejavnostih raven A2 ali A2+, pri drugih pa B1+ ali celo B2, pač glede na svoj osebni profil, to je splošne zmožnosti, ki so odvisne od starosti, izkušenj itn. To je značilno za vrsto lestvic opisnikov SEJA 2001 za spoznavne zmožnosti, kot so *Pisanje zapiskov, Branje za iskanje podatkov in utemeljitev, Formalna razprava (sestanki), Daljši monolog: nagovarjanje občinstva in Poročila in eseji*. Enako velja za mnoge posredovalne dejavnosti. Nekatere lestvice za posredovanje besedila (npr. *Obdelava besedila*) ali za posredovalne strategije (npr. *Kleščanje besedila*) vključujejo dejavnosti, za katere je potrebna visoka stopnja spoznavne izostrenosti, ki je marsikdo nima. Poleg tega lestvice za posredovanje pri sporazumevanju predvidevajo, da ima oseba določene medosebne spretnosti, ki jih zaradi različnih izkušenj mnogi nimajo.

Prav tako bodo, na primer pri B1, profili uporabnikov/učencev pri *Opiranju na raznojezični/raznokulturni repertoar* zelo raznoliki glede na njihovo življenjsko pot in izkušnje ter zmožnosti. Namesto da bi skušali odpraviti vpliv razlik, so v sedanjem pristopu k opisnikom razlike med posamezniki ključni dejavnik, ki prispeva k uporabnikovi sporazumevalni zmožnosti.

SPLOŠNE SPORAZUMEVALNE JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI IN OPIRANJE NA RAZNOKULTURNI REPERTOAR

Enako kot pri posredovanju tudi uporaba raznokulturnega repertoarja vključuje vrsto splošnih zmožnosti (podpoglavje 5.1, SEJO 2001), običajno v tesni povezavi s pragmatičnimi in sociolingvističnimi zmožnostmi (podpoglavji 5.2.2. in 5.2.3, SEJO 2001). Tudi v tej lestvici, enako kot v lestvicah za posredovanje in mnogih drugih, imajo pomembno vlogo nejezikovne zmožnosti. Meje med vedenjem o svetu, sociokulturnim vedenjem in medkulturno ozaveščenostjo so zabrisane. Prav tako niso jasne meje med praktičnimi spretnostmi in operativnim znanjem – ki zajema družbene spretnosti – in sociokulturnim vedenjem ali medkulturnimi spretnostmi in operativnim znanjem. Z bolj "jezikoslovnega" stališča te vidike preučuje sociopragmatika. Bolj kot možno prekrivanje med temi kategorijami je pomembno, da uporabnik/učenec izkoristi te različne vidike in jih skupaj z ustrežno sporazumevalno jezikovno zmožnostjo uporabi za tvorjenje pomena v sporazumevalni situaciji. Nekaterim bo to morda v obsegu znanja posamezne jezikovne ravni uspelo bolj, drugim manj, odvisno od njihove nadarjenosti in izkušenj.

POSVETOVANJE IN PILOTIRANJE

Zgoraj opisanemu razvoju in validaciji je sledil postopek posvetovanja in pilotiranja v treh fazah:

- ▶ delavnica s strokovnjaki;
- ▶ predhodna spletna anketa med strokovnjaki;
- ▶ uradno posvetovanje.

Po srečanju s strokovnjaki Sveta Evrope junija 2016 in podrobni predhodni spletni anketi med strokovnjaki SEJA poleti 2016 so bili opisniki pred uradnim posvetovanjem v angleščini in francoščini v obdobju med oktobrom 2016 in februarjem 2017 ponovno pregledani. Potekali sta dve vzporedni anketi med posamezniki in ustanovami. Anketo je izpolnilo približno 500 posameznikov, vključno s številnimi povabljenimi ustanovami in ustanovami za izdelavo učnih načrtov ali ocenjevanje. Med drugim so bili vprašani pozvani, naj navedejo, v kolikšni meri je vsaka od novih lestvic koristna, in naj sporočijo svoje pripombe glede opisnikov. Mnenje 80 % vprašanih je bilo, da so vse predlagane nove lestvice v pomoč ali zelo koristne, medtem ko so se ustanove odzvale še bolj pozitivno. Najbolj priljubljene nove lestvice so bile v zvezi s posredovanjem besedila, sodelovanjem v majhnih skupinah in spletno interakcijo. Glede dveh lestvic opisnikov – *Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje ter Opiranje na raznojezični repertoar* – pa je bilo mnenje posameznikov in ustanov precej različno. Medtem ko je 96 % ustanov menilo, da sta ti dve lestvici koristni ali zelo koristni, je bilo takega mnenja med 81 % in 82 % posameznikov.

Dve tretjini vprašanih sta v formalnem posvetovanju z gotovostjo pozdravili dejstvo, da so lestvice opisnikov za posredovanje predstavljene onkraj področja klasičnega poučevanja sodobnih jezikov (na celostno vsebinsko-

jezikovno učenje - Content and Language Integrated Learning - ter učni jezik v šolah), glede česar se je v določeni meri strinjalo več kot 90 % posameznikov in ustanov. Številne pripombe in predlogi so pomagali pri dokončni oblikovanju opisnikov, naslovov lestvic in načina predstavitve lestvic.

Pilotiranje je potekalo med februarjem in junijem 2017, rezultate pa so sproti vključevali v oblikovanje in predstavitev lestvic opisnikov. Velika večina izvajalcev pilotnih projektov je izbrala opisnike iz ustreznih lestvic, da bi vplivala na oblikovanje sporazumevalnih opravil v razredu, nato pa je opisnike uporabila za opazovanje, kako učenci uporabljajo jezik. Povratne informacije o opisnikih so bile zelo pozitivne, z nekaj koristnimi predlogi za manjše spremembe. Najbolj priljubljena področja za pilotiranje so bila sodelovanje v majhnih skupinah, posredovanje besedila in raznojezična/raznokulturna zmožnost. V enem pilotnem projektu sta bili v ločeni raziskavi, izvedeni med 1175 italijanskimi učitelji angleškega jezika, ki so zaključevali spletni tečaj o uporabi digitalnih virov, predstavljeni tudi dve lestvici opisnikov za spletno interakcijo.⁶¹ Od vprašanih jih je 94,8 % menilo, da so opisniki zelo jasni ali dokaj jasni, 80,8 % pa jih je navedlo, da so bili zelo enostavni ali dokaj enostavni za samoocenjevanje.

Hkrati z uradnim posvetovanjem je bil tudi državam članicam Sveta Evrope poslan vprašalnik, ki je spraševal o uporabi SEJA v njihovih državah, poznavanju podpornih gradiv, ki jih je pred kratkim zagotovil Odbor za politiko izobraževanja Sveta Evrope (program za jezikovno politiko), in po njihovem odzivu na predlagane nove lestvice opisnikov. Države članice so bile tudi zaprosene, naj predlagajo ustanove za pilotiranje. Rezultati so bili zelo pozitivni, razen nekaterih pridržkov v zvezi z uporabo SEJA pri začetnem izobraževanju učiteljev – samo polovica vprašanih je menilo, da je zelo koristna. Kot je bilo mogoče pričakovati, se v praksi najpogosteje uporabljajo in v uradnih dokumentih največkrat navajajo opisniki (83 %), ravni (75 %) in akcijsko usmerjeni pristop (63 %). Pri vprašanju, kako sprejemajo nove lestvice, je bil pozitiven odziv največji za raznojezično/raznokulturno zmožnost (79 %), ki mu sledijo spletna interakcija (75 %), posredovanje (63 %) in leposlovje (58 %).

VKLJUČEVANJE OPISNIKOV ZA ZNAKOVNE JEZIKE

S pomočjo staršev in vrstnikov lahko od rojstva gluhe osebe usvojijo znakovni jezik kot svoj prvi jezik. Znakovni jeziki niso le sporazumevanje s kretnjami, prav tako ne le drug način za izražanje govornega jezika. Jezikoslovne raziskave so pokazale, da so znakovni jeziki samostojni človeški jeziki, z vsemi značilnostmi, možnostmi, pravili in omejitvami, kot jih imajo govorni jeziki. To velja za usvajanje, procesiranje, izgubo – torej vse psihološke procese in jezikovnospecifične reprezentacije, značilne za govorne jezike.

Sočasno s prej omenjenim glavnim projektom so razvijali opisnike za zmožnost uporabe znakovnih jezikov po podobni metodologiji kot v projektu Univerze uporabnih znanosti v Zürichu (Zürich University of Applied Science, ZHAW), ki ga je financirala SNSF.⁶² Pri projektu so opredelili in umerili opisnike za zmožnost razumevanja in izražanja v znakovnih jezikih. To so opisniki, ki se nanašajo posebej na znakovne jezike in dopolnjujejo obstoječe opisnike SEJA.

Treba pa je vedeti, da opisniki SEJA, ki izražajo sposobnost delovanja v jeziku, veljajo za vse človeške jezike. Znakovni jeziki služijo istemu namenu kot govorni jeziki. Isti opisniki se lahko uporabljajo za oba jezikovna načina, zato so vsi opisniki SEJA oblikovani nevtrarno, ne glede na način izražanja.

Že od same objave SEJA se je v izobraževanju v znakovnih jezikih pojavila potreba po opredelitvi skupnih učnih ciljev, učnih načrtov in ravni. SEJO se v resnici vedno bolj uporablja za načrtovanje usposabljanja za znakovni jezik. Večina gluhih otrok (95 %) se rodi slišočim staršem, zato, četudi je skupnost gluhih majhna, obstaja velika potreba po tovrstnem usposabljanju ne samo za družine gluhih otrok, ampak tudi za izobraževalne namene (tolmači, gluhi priseljenci, naglušni, učitelji, jezikoslovci itn.).

Poleg tega SEJO postaja pomemben tudi pri usposabljanju in poklicnih kvalifikacijah učiteljev in tolmačev znakovnega jezika ter še zlasti pri prizadevanjih za uradno priznanje znakovnih jezikov in poklicnih kvalifikacij strokovnjakov za znakovni jezik. Pobudo za vključevanje opisnikov za znakovni jezik v SEJO so zato podprla številna združenja v skupnosti gluhih.

Projekt znakovnega jezika *Common European Framework of Reference for Sign Languages: development of descriptors for Swiss-German Sign Language* pod okriljem Zürške univerze uporabnih znanosti (ZHAW)⁶³ je potekal v drugačnem časovnem okviru, raziskave pa so bile končane junija 2019, tri leta po zaključku glavnega

61. Voditeljci "Techno-CLIL 2017": Letizia Cinganotto in Daniela Cucurullo, <https://moodle4teachers.org/enrol/index.php?id=90>.

62. Svet Evrope se zahvaljuje SNSF, ker je z dodeljenimi sredstvi približno 385 000 € omogočila izpeljavo projekta.

63. Projektna skupina na Zürich University of Applied Sciences: Jörg Keller, Petrea Bürgin, Aline Meili in Dawei Ni.

projekta opisnikov. Pri projektu znakovnega jezika so bile ponovno uporabljene mešane metode, model razvojne raziskave, ki je kombinirala intuitivne, kvalitativne in kvantitativne analize. Ker je skupnost, ki uporablja znakovni jezik, majhna, je projekt znakovnega jezika potekal v manjšem obsegu. Tri glavne faze projekta so predstavljene na sliki 20.

Ta pristop je v celoti temeljil na podatkih. Namesto, da bi prilagodili obstoječe opisnike SEJA za znakovne jezike, je bil cilj projekta ZHAW ustvariti opisnike za vidike zmožnosti rabe znakovnega jezika na podlagi študije videoposnetkov tekočih kretalcev. Predvajani so bili videoposnetki tekočih kretalcev pri kretanju znakovnega jezika pri različnih vrstah besedil, nato pa so o teh posnetkih razpravljali na več delavnicah z učitelji znakovnega jezika, ki so bili vsi naravni uporabniki znakovnega jezika. Skupina ZHAW je nato oblikovala opisnike, ki temeljijo na pripombah in analizi učiteljev znakovnega jezika. Tako je bilo oblikovanih več kot 300 opisnikov za zmožnosti izražanja in 260 opisnikov za zmožnost razumevanja. Kot pri projektu posredovanja v tej fazi ravni niso upoštevali: cilj je bil, kako izraziti pomembne vidike zmožnosti. Kot v projektu posredovanja so bili opisniki izboljšani ob posvetovanjih in na delavnicah.

Poleg tega je preprost validacijski preizkus v okviru projekta pokazal, da so si tisti, ki slišijo in ne uporabljajo znakovnega jezika, ter gluhi, ki niso učitelji, bistveno drugače razlagali raven, na katero se opisnik nanaša, kot pa gluhi učitelji. Zato so opisnike umerjali samo gluhi učitelji za znakovni jezik, ki so bili rojeni gluhi ali z zmožnostjo J1, ki jo je določila skupnost na podlagi njihovega prikaza znanja znakovnega jezika (videoposnetki).

Opisniki so bili nato razvrščeni v kategorije. Prvotni namen je bil izdelava lestvic za različne vrste besedil (npr. pripoved, opis, obrazložitev itn.).⁶⁴ Vendar je bilo veliko opisnikov prepoznanih kot ustreznih za več vrst besedil, saj so obravnavali presečne zmožnosti. Na koncu so bili na delavnici, ki jo je izvedla projektna skupina, opisniki razvrščeni v nize po podobnosti. Tri ločene skupine so razvrstile opisnike v sklope, za katere se zdi, da opisujejo sorodne zmožnosti. Nato so se uskladili o končni kategorizaciji. Značilnosti vsakega sklopa so preučili in izpopolnili, kar je privedlo do opredelitve kategorij za devet lestvic:

Jezikovna zmožnost:

1. Znakovni repertoar (razumevanje/izražanje);
2. Vidno-prostorska pravilnost (razumevanje/izražanje);

Sociolingvistična zmožnost:

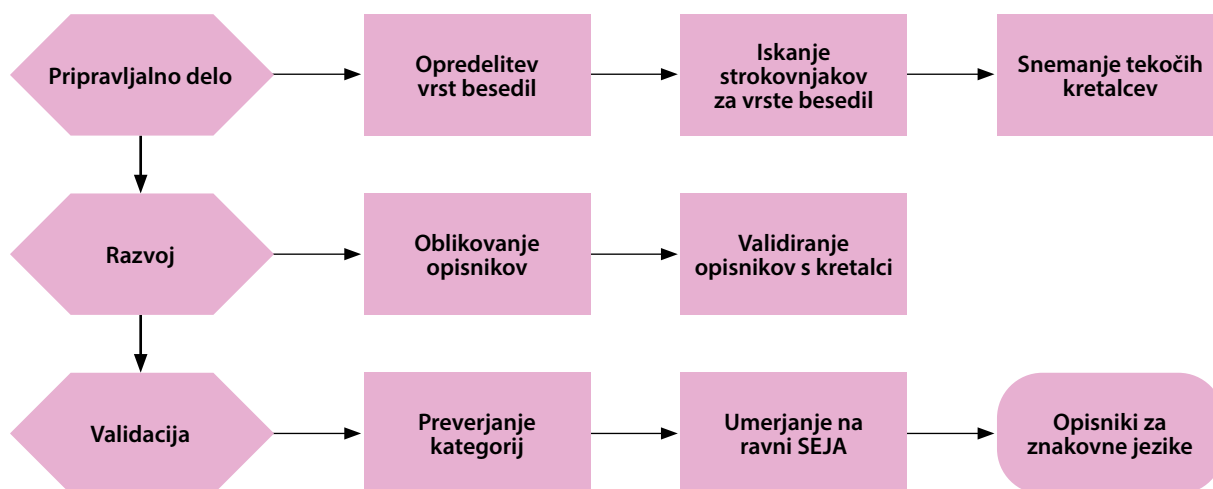
3. Sociolingvistična ustreznost in kulturni repertoar (razumevanje/izražanje);

Pragmatična zmožnost:

4. Zgradba kretanega besedila (razumevanje/izražanje);
5. Okvir in perspektiva (razumevanje/izražanje);
6. Jezikovno zavedanje in interpretacija (razumevanje);
7. Zunanost in nastop (izražanje);
8. Hitrost procesiranja (razumevanje);
9. Tekočnost kretanja (izražanje).

64. Keller, J. idr. 2017. Auf dem Weg zum Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmen (GER) für Gebärdensprachen. Empirie-basierte Bestimmung von Deskriptoren für Textkompetenz am Beispiel der Deutschschweizer Gebärdensprache (DSGS). *Das Zeichen*, 105: 86—97; Keller, J. idr. 2018. Deskriptoren zur gebärdensprachlichen Textstrukturierung im GER für Gebärdensprachen. *Das Zeichen*, 109: 242—51; Keller, J. 2019. Deskriptoren für Textkompetenz in Gebärdensprachen. V: Barras, M. idr. (ur.). *IDT 2017, Band 2*. Berlin: ESV, 111—117.

Slika 20: Faze projekta znakovnih jezikov.

Zadnja faza je bila umerjanje na ravni SEJA. Za pripravo lestvice opisnikov je bil uporabljen Raschev model, enako kot pri projektih za posredovanje in fonologijo in v prvotnem projektu priprave opisnikov SEJA. Tukaj so bili kot vir podatkov uporabljeni videoposnetki odkretanih opisnikov. V ta namen so bili pripravljene videoposnetki v znakovnem jeziku švicarske nemščine in v mednarodnem znakovnem jeziku; slednji je kontaktna lingua franca, ki so jo v tem primeru uporabljali sodelujoči kretalci iz različnih evropskih držav. Potem ko je ocenjevalna skupina uspešno preizkusila ocenjevalno lestvico, so bili sodelujoči v spletni anketi zaproseni, naj ocenijo stopnjo težavnosti opisnikov na štiristopenjski lestvici od 1 (ni težko) do 4 (zelo težko).

Iz vzorca (N = 223) so bile izločene vse ankete, v katerih je bilo malo ali nič odgovorov. Velikost vzorca in razporeditev ocen sta potem pregledali dve glavni skupini (švicarska in evropska). V švicarski skupini, N = 53, so skoraj vsi ocenili vse opisnike v celotnem vzorcu več kot 300 opisnikov. V evropski skupini, N = 37, so vsi sodelujoči ocenili podvzorec vseh opisnikov, povprečno 15 ocen na opisnik,⁶⁵ poleg teh še 53 ocen iz švicarske nemške skupine.

Kot je bilo že omenjeno pri opisu Raschevega modela, bodo opisniki natančneje umeščeni na ustrezno raven, če se osebe ali postavke, za katere se podatki ne ujemajo z modelom (ker niso verjetni), izločijo. Ta faza je bila izvedena v tem in v glavnem projektu.

Končni korak je bila določitev meja med ravnmi SEJA na lestvici za znakovne jezike. Za pomoč so bili umerjeni opisniki SEJA 2001 vključeni kot "siderne postavke" za preoblikovanje lestvice v matematične vrednosti, ki so osnova za lestvico SEJA. Razlago tega postopka lahko uporabniki najdejo v poglavjih o kvantitativni validaciji v poročilih *Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR* (North in Piccardo 2016) in *Phonological Scale Revision Process Report* (Piccardo 2016). Vendar pa za razliko od omenjenih dveh projektov matematične vrednosti teh "sider" SEJA 2001 niso bile verodostojne niti po odstranitvi nestabilnih sider. Zato je bila uporabljena alternativna metoda standardizacije na podlagi strokovne presoje.⁶⁶

65. Vrednosti so res majhne, vendar pa dosegajo minimalne apriorne zahteve po 95 % intervalu zaupanja glede parametrov težavnosti v okviru +/- 1 logit (Linacre, J. 1994. Sample Size and Item Calibration Stability. *Rasch Measurement Transactions*, 7 (4): 328.). Standardna napaka merjenja za opisnike znakovnih jezikov je večja kot za druge opisnike, vendar je umerjanje lestvice intuitivno smiselno. V nekaj primerih so bili opisniki v okviru odstopanja od naslednje ravni znanja premaknjeni na sosednjo raven na podlagi skupne strokovne presoje.

66. Uporabljena metoda je različica 'Bookmark Method', ki je pojasnjena v *Relating Language Examinations to the CEFR – A Manual* (Priročnik za umeščanje jezikovnih izpitov na ravni SEJA) (Svet Evrope 2009).

DOKONČANJE

Povratne informacije, ki smo jih prejeli v različnih fazah validacije, posvetovanja in pilotiranja med februarjem 2015 in junijem 2017, so bile v veliko pomoč pri odkrivanju in izločanju manj posrečenih opisnikov in lestvic ter pri redakciji ubeseditev. Postopek je evidentiran in shranjen ter raziskovalcem dostopen v arhivu na spletni strani Sveta Evrope. Končna različica opisnikov v tem dokumentu upošteva vse prejete povratne informacije.

Ker pa je bilo za nekatere ravni, zlasti za B2, validiranih zelo veliko opisnikov, so nekateri, čeprav uspešno validirani, izpuščeni iz te razširjene različice ponazoritvenih opisnikov. Na voljo so v prilogi 8. Ta redundantnost je sama po sebi koristna, saj poudarja koherentnost umerjanja na ravni, vendar pa ni nobene potrebe, da bi prav vse opisnike vključili v končne lestvice ponazoritvenih opisnikov SEJA. Ti dodatni opisniki bodo vključeni v bazo opisnikov SEJA na spletni strani Sveta Evrope.

Priloga 7:

SEZNAM SPREMEMB PRI NEKATERIH OPISNIKIH IZ
LETA 2001

Splošno slušno-razumevanje ustnega izražanja	
C2	Z lahkoto razume takorekoč vsako katero-koli vrsto govora jezika, v neposrednem sporazumevanju ali pri spremljanju medijev, tudi pri hitrem naravnem tempu domačih govorcev.
Razumevanje pogovora med drugimi govorniki ciljnega jezika	
B2+	Lahko spremlja živahen pogovor med govorniki ciljnega jezika spretnimi uporabniki ciljnega jezika .
B2	Z nekaj truda razume večino tistega, kar govorniki sporočajo ljudje okoli njega, morda pa se težko učinkovito vključuje v pogovor razpravo z več govorniki uporabniki ciljnega jezika, ki v ničemer ne prilagajajo svojega govora jezika.
Neposredno poslušanje med občinstvom Razumevanje v vlogi občinstva	
C2	Sledi specializiranim predavanjem in predstavitvam s številnimi pogovornimi izrazi, regijskimi posebnostmi in ali neznanu terminologijo.
Splošno bralno razumevanje	
C2	Razume in zna kritično interpretirati takorekoč vse vrste pisnih/znakovnih oblike pisnega jezika besedil, vključno z abstraktnimi, strukturno kompleksnimi ali izrazito pogovornimi leposlovnimi in neleposlovnimi besedili.
Splošna govorna ustna interakcija	
B2	Sporazumevati se zna dovolj tekoče in spontano, da lahko vzdržuje redne stike in interakcijo se sporazumeva z govorniki uporabniki ciljnega jezika, pri čemer ta interakcija ni naporna ne zanj ne za sogovorce. Poudariti zna osebni pomen dogodkov in doživetij, utemeljiti in osvetliti svoja stališča z relevantnimi razlagami in argumenti.
Razumevanje sogovornika, ki je domači govorci	
C2	Razume vsakega sogovornika (ki je domači govorci)ca, tudi če ta govori v zvezi s specializiranimi abstraktnimi in kompleksnimi temami, ki ne sodijo na njegovo področje, če se ima možnost prilagoditi manj poznani različici . nestandardnem naglasu ali narečju .
Družabni pogovor	
B2	Z govorniki uporabniki ciljnega jezika zna vzdrževati stik, ne se ne pogovarja tako, da ni da bi bil pri tem nehote smešen ali moteč ali in da se jim v stikih z njim ni treba vesti drugače, kot se vedejo do drugih učinkovitih uporabnikov govorcev, ki jezik dobro obvladajo .
Neformalno razpravljanje (s prijatelji)	
B2+	Sodeluje lahko v živahni razpravi med uporabniki Lahko spremlja živahen pogovor med govorniki ciljnega jezika.
B2	Z nekaj napora razume večino tistega, kar je povedano izraženo v razpravi, vendar se težje učinkovito vključuje v razpravo z več govorniki uporabniki ciljnega jezika, če ti v ničemer ne prilagodijo svojega govora (v originalu jezika).
Formalna razprava (sestanki)	
C2	V formalnih razpravah o kompleksnih temah zna zagovarjati svoja stališča, svoje utemeljitve predstavlja urejeno in prepričljivo ter v ničemer ne zaostaja za drugimi (domačimi) govorniki udeleženci .
Sodelovanje v intervjuju (v vlogi spraševalca ali intervjuvanca)	
C2	Kot spraševalec ali kot intervjuvanec izredno dobro opravlja svojo nalogo, intervju diskurz primerno strukturira in komunicira samozavestno ter tekoče, ne da bi bili drugi udeleženci v čemerkoli slabši od drugega govornika prikrajšani .
Sociolingvistična ustreznost	
C2	Učinkovito zna posredovati med govorniki uporabniki ciljnega jezika in pripadniki člani lastne svoje jezikovne skupnosti ter pri tem upošteva sociokulturne in sociolingvistične razlike.
C2	Prepoznava domala vse sociolingvistične in sociokulturne implikacije jezika, ki ga uporabljajo govorniki učinkoviti uporabniki ciljnega jezika tekoče obvladajo , in se ustrezno odziva.
B2	Z govorniki uporabniki ciljnega jezika zna vzdrževati odnose, se pogovarja tako, ne da bi bil ni nehote smešen ali moteč in ali da se morali pri tem do njega jim v stikih z njim ni treba vesti kakorkoli drugače kot se vedejo do drugih učinkovitih uporabnikov govorcev, ki jezik dobro obvladajo .
Tekočnost govora	
B2	Sporazumevati se zna dovolj tekoče in spontano, da lahko vzdržuje redne stike in interakcijo z govorniki uporabniki ciljnega jezika, pri čemer ta interakcija ni naporna ne zanj ne za sogovorce za nikogar .

Priloga 8: DODATNI OPISNIKI

Opisniki iz te priloge so bili razviti, validirani in umerjeni v okviru projekta razvoja opisnikov za posredovanje. Iz seznama razširjenih ponazoritvenih opisnikov so bili izključeni iz enega od naslednjih razlogov: zaradi redundantnosti, ker ni bilo mogoče razviti opisnikov za zadosten razpon ravni ali zaradi pripomb v fazi posvetovanja. Dodani bodo v banko dodatnih opisnikov na spletni strani Sveta Evrope.

LESTVICE

Tolmačenje	
<p>Opomba: Kot je pogosto v primerih posredovanja med jeziki, se lahko uporabniki odločijo dopolniti opisnike z navedbo jezikov, na primer pri opisniku C2:</p> <p><i>Simultano in konsekutivno lahko v francoščino skoraj popolnoma natančno tolmači zahteven, formalni diskurz v nemščini, zvesto posreduje pomen povedanega ob upoštevanju sloga, jezikovne zvrsti in kulturnega konteksta brez izpuščanja ali dodajanja.</i></p>	
C2	<p>Simultano in konsekutivno lahko skoraj popolnoma natančno tolmači zahteven, formalni diskurz, zvesto posreduje pomen povedanega ob upoštevanju sloga, jezikovne zvrsti in kulturnega konteksta brez izpuščanja ali dodajanja.</p> <p>V neformalnih situacijah lahko simultano ali konsekutivno tolmači v jasnem, tekočem, dobro strukturiranem jeziku o velikem razponu splošnih in specializiranih tem ter natančno upošteva slog, jezikovno zvrst in pomenske odtenke.</p> <p>Simultano in konsekutivno zna tolmačiti tudi v okoliščinah, v katerih pride do nepredvidenih zapletov, poleg temeljnega pomena zna posredovati tudi pomenske odtenke in kulturne reference, čeprav uporabljeni izrazi včasih niso v skladu z ustaljeno normo.</p>
C1	<p>Tekoče zna konsekutivno tolmačiti o velikem razponu tem osebnega, akademskega in poklicnega interesa, tako da jasno in natančno prenese pomembne informacije.</p>
B2	<p>Posredovati zna med intervjujem in prenesti zahtevne informacije, tako da pozornost obeh strani usmerja na obema poznane informacije in po potrebi postavlja dodatna vprašanja za pojasnitev.</p> <p>Konsekutivno zna tolmačiti dobrodošlico, anekdoto ali predstavitev na svojem področju, če se govorec pogosto ustavlja in mu da čas za to.</p> <p>Konsekutivno zna tolmačiti splošne teme in/ali teme s svojega interesnega področja, posreduje ključne trditve in stališča, če se govorec pogosto ustavlja in mu da čas za to ter mu po potrebi pojasni, kaj je hotel povedati.</p> <p>Med intervjujem zna zanesljivo tolmačiti in posredovati pomembne informacije ter dodatne podatke, čeprav morda išče izraze in mora včasih ob nekaterih izrazitvah prositi za pojasnilo.</p>
B1	<p>Med intervjujem zna tolmačiti in posredovati preprosta dejstva in informacije, če se lahko pripravi vnaprej in če se govorec jasno izraža v vsakdanjem jeziku.</p> <p>Neformalno zna tolmačiti o aktualnih temah ali temah, ki ga osebno zanimajo, če se govorec jasno izraža v standardnem jeziku in če lahko prosi za pojasnilo ter si vzame čas za načrtovanje, kako se izraziti.</p>
A2	<p>Neformalno zna tolmačiti v vsakodnevni situaciji, pri čemer posreduje bistvene informacije, če se govorec jasno izraža v standardnem jeziku in če lahko prosi za ponovitev in pojasnilo.</p> <p>Neformalno zna tolmačiti v predvidljivih, vsakodnevni situaciji, med prisotnimi zna prenašati informacije o osebnih zahtevah in potrebah, če mu govorec pomaga pri oblikovanju sporočila.</p> <p>Med intervjujem zna preprosto tolmačiti, pri čemer posreduje preproste informacije o poznanih temah, če se lahko pripravi vnaprej in če se govorec jasno izraža.</p> <p>Preprosto zna nakazati, da bi lahko pri tolmačenju pomagal kdo drug.</p>
A1	<p>S preprostimi besedami in gestikulacijo zna sporočiti, katere osnovne potrebe ima v določeni situaciji tretja oseba.</p>
Pred A1	<p>Ni opisnikov.</p>

Fonološki nadzor: prepoznavanje glasov	
C2	Zavedno lahko ustrezno vključi bistvene prvine regionalnih in sociolingvističnih različic izgovarjave.
C1	Prepozna bistvene prvine regionalnih in sociolingvističnih različic izgovarjave in najbolj očitne zavedno vključi v svoj govor.
B2	Prepozna običajne besede, kadar so izgovorjene v regionalni različici, ki je ni navajen.
B1	Zaveda se, da ima težave z razumevanjem zaradi regionalne izgovarjave.

POSAMIČNI OPISNIKI

Spletni pogovor in razprava	
C2	Natančno zna uporabljati pogovorne izraze, humorni jezik, idiomatske okrajšave in/ali specializirano jezikovno zvrst, da v spletni razpravi okrepi učinek svojih komentarjev.
C1	V spletni razpravi zna natančno izraziti svoje ideje in mnenja o zahtevni zadevi ali strokovni temi s svojega področja, pri čemer zna prepričljivo predstaviti zahtevno argumentacijo in se odzvati nanjo. Kritično zna oceniti spletne komentarje in obzirno izraziti svoje nestrinjanje.
B2+	S pomočjo različnih spletnih okolij zna navezati in ohraniti stike ter pri tem v tekočem jeziku izmenjava izkušnje in s postavljanjem ustreznih vprašanj razvija interakcijo
B2	V spletni razpravi zna predstaviti svoje argumente, pri čemer navaja razloge za posamezno stališče in proti njemu, čeprav se za nekatere prispevke zdi, da se ponavljajo. V osebnih spletnih objavah zna izraziti različne stopnje občutij, poudariti pomen, ki ga imajo zanj dogodki ali izkušnje, in prožno odgovarjati na komentarje. V spletnih razpravah zna z ustreznim odgovorom zgladiti morebitne nesporazume.
B1	Začeti, vzdrževati in končati zna preproste spletne pogovore o poznanih temah, čeprav se pri odgovoru v realnem času nekoliko obotavlja.
A2	Na spletu zna s pomočjo ustaljenih fraz objaviti, kaj občuti ali kaj dela, in odgovoriti na komentarje s preprosto zahvalo ali opravičilom.
Pred A1	S pomočjo najpreprostejših vsakdanjih vljudnostih pozdravov zna vzpostaviti osnovni družabni stik na spletu.

Ciljno usmerjene spletne transakcije in sodelovanje	
C1	Učinkovito se znajde pri reševanju težav v sporazumevanju in kulturnih zadreg, ki se pojavijo pri spletnem sporazumevanju ali transakcijah, tako da uporabi ustrezno jezikovno zvrst.
A2+	Z razumevajočim sogovornikom na spletu lahko izmenjuje osnovne informacije za rešitev težave ali izvedbo preprostega skupnega opravila.

Vzpostavljanje pozitivnega vzdušja	
B2	Vzpostaviti zna spodbudno okolje za izmenjevanje idej in praks, tako da posreduje jasna pojasnila in spodbuja ljudi, da raziščejo težavo, s katero se soočajo, in razpravljajo o njej ter se pri tem navezujejo na svoje izkušnje. Uporabiti zna situaciji primeren humor (npr. anekdoto, šalo ali sproščeno pripombo), da bi ustvaril pozitivno vzdušje ali preusmeril pozornost. S praktično in čustveno podporo zna ustvariti pozitivno vzdušje in spodbuditi sodelovanje.
B1	Ustvariti zna pozitivno vzdušje s tem, kako pozdravi in izrazi dobrodošlico ter postavi vprašanja, s katerimi izrazi zanimanje za sogovornika.

Obdelava besedila – govorna ali znakovna	
C1	V tekočem, dobro strukturiranem jeziku zna jasno povzeti glavne točke zahtevnih besedil, ne glede na to, ali se nanašajo na njegovo strokovno ali interesno področje ali ne. V tekočem, dobro strukturiranem jeziku zna povzeti informacije in argumente iz zahtevnih govornih ali pisnih besedil o velikem razponu splošnih in specializiranih tem.
B2+	Pojasniti zna implicitna mnenja in namene govorcev, vključno z njihovimi stališči.
B1+	Povzeti in komentirati zna stvarne informacije s svojega interesnega področja.

Obdelava besedila – pisna	
B1	<p>Pisno zna povzeti glavne točke preprostih informativnih besedil o aktualnih temah ali temah osebnega interesa.</p> <p>Z uporabo preprostih izrazitev in s pomočjo slovarja zna pisno povzeti glavne točke govornjenih ali pisnih informativnih besedil o temah, ki ga zanimajo.</p>

Slikovno predstavljanje informacij	
B2	<p>Abstraktne koncepte zna drugim približati tako, da jih predstavi slikovno (z miselnimi vzorci, razpredelnicami, diagrami poteka itn.), pri čemer spodbuja razumevanje z osvetljevanjem in pojasnjevanjem odnosov med idejami.</p> <p>Informacije zna predstaviti slikovno (z miselnimi vzorci, razpredelnicami, diagrami poteka itn.) tako, da so ključni koncepti in odnosi med njimi (npr. problem in rešitev, primerjava in nasprotje) bolj razumljivi.</p> <p>Glavne ideje iz besedila zna predstaviti grafično (v obliki miselnega vzorca, tortnega diagrama itn.), da bi drugim pomagal razumeti predstavljene koncepte.</p> <p>Glavne točke abstraktnih konceptov zna drugim približati s slikovnim prikazom (z miselnim vzorcem, razpredelnico, diagramom poteka itn.).</p> <p>Koncept ali proces zna predstaviti slikovno, pri čemer izpostavi odnos med posameznimi podatki (npr. z diagramom poteka, razpredelnicami, ki pokažejo povezavo med vzroki in posledicami, med problemom in rešitvijo).</p>
B1	<p>S skico ali grafično zna predstaviti bistvene prvine koncepta ali glavne korake v preprostem postopku.</p> <p>Grafično zna jasno predstaviti preprosto informacijo (npr. PowerPoint predstavitev s primerjanjem prej in potem, prikazom prednosti in pomanjkljivosti, problema in rešitve).</p> <p>S skico ali diagramom zna ilustrirati preprosto besedilo, napisano v vsakdanjem jeziku.</p>

Izražanje osebnega odziva na ustvarjalna besedila (vključno z leposlovjem)	
A2+	Iz leposlovnega dela zna izbrati preproste odlomke, ki so mu še posebej všeč, da bi jih uporabil kot svoje navedke.
A2	V preprostih stavkih zna pojasniti svoje občutke ob branju leposlovnega dela.

Analiziranje in kritika ustvarjalnih besedil (vključno z leposlovjem)	
C2	Analizirati zna zahtevna leposlovna dela, prepozna pomene, mnenja in implicitne odnose.
C1	Pojasniti zna učinek retoričnih/literarnih sredstev na bralca, npr. kako avtor z menjavo sloga prikaže različna razpoloženja.

Spodbujanje sodelovanja pri interakciji	
B2+	Spodbuditi zna sodelovanje, uvesti teme in usklajevati prispevke v zvezi z zadevami s svojega znanstvenega ali strokovnega področja.
B2+	Pri delu v skupini zna slediti idejam in odločitvam, jih s skupino obravnavati in oblikovati poročilo za plenarno srečanje.
B2	Poseči zna v razpravo in podpreti predlog koga drugega za skupno iskanje rešitve.

Sodelovanje za oblikovanje pomena	
B2+	Ob koncu razprave zna povzeti njene glavne točke.

Vodenje interakcije	
B2+	Poseči zna v razpravo, da se odzove na težave v skupni in prepreči zapostavljanje katerega od udeležencev.
B2	Z jasnimi navodili zna organizirati delo v parih ali majhnih skupinah in ga zaključiti s povzetkom na plenarnem srečanju.

Spodbujanje konceptualnega govora	
B2+	<p>Učinkovito in nevsiljivo zna spremljati diskurz, delati zapiske in pozneje dati jasne povratne informacije.</p> <p>Spremljati zna delo v skupini, poudariti značilnosti dobrega dela in spodbujati medsebojno ocenjevanje.</p> <p>Spremljati zna razpravo v majhni skupini in zagotoviti, da se mnenja ne le izmenjujejo, ampak so uporabljena za razvijanje argumentacije ali poizvedovanje.</p>
B2	Predstaviti zna informacijo in druge poučiti, da jo samostojno uporabijo pri reševanju problemov.

Spodbujanje raznokulturnega prostora	
C1	<p>Prepozna različne sporazumevalne konvencije in njihov vpliv na potek diskurza, svoj način izražanja zna ustrezno prilagoditi in oblikovati s tem povezana "pravila" kot podporo učinkovitemu medkulturnemu sporazumevanju.</p> <p>Prožno in učinkovito se zna odzivati v situacijah, kjer je treba upoštevati medkulturne vidike in opravila izvajati skupaj, pri tem pa izrablja svojo sposobnost biti del skupine in vendar ohraniti ravnotežje in distanco.</p>
B2+	Sočutno se zna vživeti v razmišljanje in občutke drugih ter se z jezikovnimi izrazi in dejanji primerno odzvati.
B2	<p>Vzpostaviti zna odnos s predstavniki drugih kultur in s postavljanjem vprašanj, z izražanjem strinjanja in prepoznavanjem njihovih čustvenih in praktičnih potreb pokazati zanimanje in sočutje.</p> <p>Z izražanjem razumevanja in upoštevanja različnih idej, občutkov in pogledov zna spodbujati razpravo, ne da bi skušal prevladovati, tako da prisotne spodbuja k sodelovanju in odzivanju na ideje drugih.</p> <p>S spodbujanjem neposredne/posredne ter eksplicitne/implicitne komunikacije pomaga ustvarjati medsebojno razumevanje.</p>

Spodbujanje sporazumevanja v občutljivih situacijah in ob nesoglasjih	
B2+	<p>Z usmerjanjem razprave k bistvenim zadevam, ki jih je treba razrešiti, zna olajšati sporazumevanje v občutljivih situacijah ali ob nesoglasjih.</p> <p>Z oblikovanjem odprtih, nevtralnih vprašanj zna pridobiti informacije o občutljivih zadevah, pri čemer kar se da zmanjša nelagodje ali žaljenje.</p> <p>S ponavljanjem in parafraziranjem pokaže podrobno razumevanje pogojev, ki jih strani postavljajo za doseg dogovora.</p> <p>S ponavljanjem in povzemanjem izrečenih trditev zna pojasniti ozadje občutljivih situacij ali nesoglasij.</p> <p>Pri pogajanjih zna z odprtimi vprašanji, ki ustvarjajo nevtralno ozračje, pojasniti koristi in cilje.</p> <p>Nesoglasja v razpravi zna pomagati zgladiti s pojasnjevanjem ozadja problema, ponavljanjem argumentacije ene in druge strani, poudarjanjem bistvenih zadev, ki jih je treba razrešiti, in s prepoznavanjem skupnih točk.</p> <p>S tehtanjem prednosti in pomanjkljivosti predlaganih rešitev zna nasprotne strani usmeriti k razmišljanju o različnih možnih rešitvah.</p> <p>Oceniti zna stališče ene od nasprotnih strani, ji pokazati, da so njeni argumenti združljivi z argumenti nasprotne strani, in jo zaprositi, da ponovno razmisli o zadevi.</p>
B2	Povzeti zna glavne točke tega, kar je bilo dogovorjeno.

Povezovanje s predhodnim znanjem	
B2	<p>S slikovnimi predstavitevami in razlagami (npr. diagrami, preglednicami, diagrami poteka) zna pri ljudeh vzbuditi zavedanje, kako se stvari navezujejo na predhodno znanje.</p> <p>Jasno zna pojasniti, kako se nekaj, o čemer se bo razpravljalo, navezuje na to, kar ljudje najverjetneje že vedo.</p>

Razčlenjevanje zapletenih informacij	
C1	Kompleksno zadevo zna narediti razumljivejšo z oblikovanjem zaporedja korakov ali z nizanjem argumentov in ponavljanjem na ključnih točkah.

Prilagajanje jezika	
C1	S predstavitvijo vsebine v drugačnem slogu ali registru zna informacijo v zahtevnem besedilu (npr. znanstvenem članku) preoblikovati v dostopnejšo.
B2+	Za strukturiranje vsebine, poudarjanje pomembnih vidikov in označevanje prehodov med temami zna prilagoditi artikulacijo, stavčne poudarke, intonacijo, hitrost in glasnost izražanja. S parafraziranjem zna težke koncepte v zahtevnem ustnem ali pisnem besedilu preoblikovati v razumljivejše.
B1+	S parafraziranjem zna vsebino govornega ali pisnega besedila o znani temi razložiti poenostavljeno, bolj konkretno.

Širjenje zgoščenega besedila	
B2	Podpre lahko razumevanje nepoznanih jezikovnih izbir v besedilu z dodatnimi primeri v podobnem jeziku.

Kleščanje besedila	
C1	Ponovno zna napisati zahtevno vhodno besedilo, pri čemer ga preoblikuje, da bi poudaril točke, ki so za ciljno publiko najpomembnejše.
B2	Iz različnih delov vhodnega besedila zna izluščiti relevantne informacije, da bi prejemniku pomagal razumeti bistvene točke. Iz različnih delov vhodnega besedila zna izluščiti informacije, da bi v besedilu vsebovane nasprotnoče si informacije in argumenti postali razumljivejši. Iz besedila zna odstraniti vse, kar se v njem ponavlja in oddaljuje od glavne teme, da bi bilo bistvo sporočila razumljivejše.

Opiranje na raznokulturni repertoar	
C2	Osebnostno in pisno zna učinkovito uporabiti široko paleto pretanjenih sporazumevalnih strategij za izražanje zapovedi, za utemeljevanje, prepričevanje, odvrčanje, pogajanje, svetovanje in izkazovanje sočutja na kulturi primeren način.
B2+	Svoje zavedanje o podobnostih in razlikah med kulturami zna uporabiti za uspešno medkulturno sporazumevanje na osebnem in poklicnem področju.
B2+	Ustrezno lahko sodeluje v sporazumevanju, pri čemer uporablja glavne kontekstu ustrezne verbalne in neverbalne konvencije in vzorce ter obvladuje večino težav.
B2	Prepoznavna kulturne stereotipe - naklonjene in izključujoče - in zna opisati njihov vpliv na lastno obnašanje ali na obnašanje drugih ljudi. Analizirati in pojasniti zna ravnovesje, ki ga osebnost vzdržuje v procesu prilagajanja novemu kulturnemu okolju in ohranjanja svoje kulture (svojih kultur). Svoje obnašanje in izražanje zna prilagoditi novim kulturnim okoljem, pri čemer se izogiba vedenju, za katerega meni, da lahko izpade nevljudno. Pojasniti zna svoj pogled na kulturno specifična mnenja, prakse, prepričanja in vrednote, pri čemer poudari podobnosti in razlike med svojo in drugimi kulturami.
B2	O kulturnih razlikah zna oblikovati komentarje, pri čemer jih poglobljeno primerja z lastnimi izkušnjami in običaji. Učinkovito se zna sporazumevati v situacijah, v katerih je treba za skupno izvedbo opravila upoštevati kulturne razlike. Pri sodelovanju v medkulturnem stiku zna poizvedeti o relevantnih kulturnih normah in praksah ter potem to znanje uporabiti ob omejitvah interakcije v realnem času.

Raznojezično razumevanje	
A2	Izrabiti zna prepoznavno besedišče (npr. mednarodne izraze, besede, ki imajo skupne korene <u>v različnih jezikih</u> , kot sta "banka" ali "muzika"), da bi predvidel pomen besedila.

Opiranje na raznokulturni repertoar	
C2	Izposoja si lahko metafore in druge besedne figure iz <i>drugih jezikov iz svojega raznojezičnega repertoarja</i> , da doseže retorični učinek, tako da jih po potrebi razdela, preoblikuje ali pojasni.
C1	Povedati zna šalo iz <i>drugega jezika</i> , pri čemer ohrani poanto iz izvirnega jezika, ker je šala odvisna od nje, in pojasniti šalo tistim prejemnikom, ki je niso razumeli.
B2	<p>Sledi lahko pogovoru okoli sebe v <i>jeziku ali jezikih, v katerih ima sprejemniške zmožnosti</i>, in zna izraziti svoj prispevek v <i>jeziku, ki ga razume eden ali več sogovorcev</i>.</p> <p>Olajševati zna razumevanje in razvoj idej pri delu v večjezični skupini, v kateri udeleženci prožno uporabljajo <i>različne jezike iz svojega jezikovnega repertoarja</i>.</p> <p>Sporazumevati se zna v <i>dveh ali več jezikih iz svojega raznojezičnega repertoarja</i>, da se razprava ali opravilo nadaljuje, pri čemer spodbuja ljudi, da prožno uporabljajo svoje jezike.</p> <p>Večjezično skupino zna vključiti v dejavnost in spodbujati sodelovanje v različnih jezikih s pripovedovanjem zgodbe/o dogodku v <i>enem jeziku iz njihovega raznojezičnega repertoarja</i> in z razlago v <i>drugem</i>.</p> <p>Izrabit zna in po potrebi pojasniti izraz iz <i>drugega jezika iz svojega raznojezičnega repertoarja</i> za koncept, za katerega v <i>jeziku, ki se uporablja</i>, ni tako ustreznega izraza.</p>
B1	Uporabiti zna ustrezen izraz iz <i>drugega jezika, ki ga ima tudi sogovorec</i> , kadar se ne more domisliti primernega izraza v <i>jeziku, ki se uporablja</i> .

ZMOŽNOSTI RABE ZNAKOVNIH JEZIKOV

Repertoar znakovnega jezika	
C2	Opisati zna pojav, npr. NLP, na kreativen, abstrakten način.
C1	Oblikovati zna izvirne, umetniške kretnje, onkraj znanega besedišča.
B2+	<p>Natančno zna opisati različne vidike dogodka ali udeleženca v njem.</p> <p>Natančno zna pojasniti posledice sprejete odločitve.</p>
B2	<p>Odkretati zna posredna sporočila (posredna vprašanja, želje in zahteve).</p> <p>Povzeti zna predlog, ki je dan na glasovanje, tako da ga z ustreznimi kretnjami izrazi bolj preprosto.</p> <p>Kljub jezikovnim omejitvam zna jasno in točno izraziti svoje želje.</p> <p>Ustrezno zna spreminjati ročne in mimične prvine kretenj.</p>
B1+	<p>S pomočjo primerjave zna označiti osebe ali predmete.</p> <p>Pozna specifične kretnje, ki so povezane s kulturo znakovnega jezika.</p> <p>Sposoben je razpravljati o prednostih in pomanjkljivostih posamezne zadeve.</p>
B1	<p>S pomočjo poustvarjanja dejanja zna oponašati obnašanje živih bitij (oseb, živali).</p> <p>V preprostih stavkih zna opisati kraje, ki jih je med počitnicami obiskal.</p> <p>Če ne pozna kretnje za določen koncept, ga zna razložiti s pomočjo parafraze.</p>
A2+	Razumljivo zna razlagati.
A2	<p>Kljub omejenemu besedišču razume enostavno kretano besedilo.</p> <p>Z ustaljenimi kretnjami zna pokazati živali.</p> <p>Pravilno zna uporabljati neustaljene kretnje, npr. za osebe ali barve.</p>
A1	<p>Razume vsakdanje sporazumevalne izraze (npr. pozdrav ali zahvalo).</p> <p>Razume ustaljene kretnje za mesece, dneve, števila in časovne izraze.</p> <p>Razume pozdrave v znakovnem jeziku.</p> <p>Razume ustaljene kretnje za živali.</p> <p>Sledi preprostim navodilom, razlagam in splošnim izjavam.</p> <p>Primerno kontekstu zna uporabiti preprosto ustno mimiko.</p>

Vidno-prostorska pravilnost	
C1	Pokazati zna gibanje predmetov/živih bitij (na primer premikanje različnih živali).
B2+	Izražati zna primerjave (enak kot, različen od.).
B1+	S pomočjo neustaljenih kretenj zna izraziti številčnost.
B1	Na različne načine zna zanikati stavek.
A1	Razume preproste izjave.

Sociolingvistična ustreznost in kulturni repertoar	
C1	Izjavo zna opredeliti glede sociokulturnega registra. Razume vlogo pomembnih zakonov, institucij in organizacij za gluhe (npr. Svetovne zveze gluhih, Evropskega združenja tolmačev znakovnih jezikov).
B2+	Razložiti zna sociokulturne navade in pravila v svoji državi (npr. postopke volitev). Našteti zna ljudi, ki so pomembni na področju znakovnih skupnosti in znakovnih jezikov (lokalno in mednarodno). (Posredno) zna navesti pomembne datume, osebe in institucije v svoji državi.
B1+	Diskretno zna govoriti o prisotnih osebah, tako da na primer za kretanje uporabi ožji kretalni prostor ali da z dlanjo zastre kazalec, tako da se ne vidi, v koga je usmerjen. Navesti zna organizacije, zakone in predpise, ki so v njegovi državi pomembni za znakovni jezik.
B1	Pozna nazive pomembnih vladnih sektorjev in političnih strank v svoji državi. Pozna organizacije, ki so ključne za gluhe (npr. društva in zveze društev gluhih in naglušnih). Pozna stanje na področju znakovnega jezika v svoji državi (npr. Švica: 3 znakovni jeziki, 5 narečij nemško-švicarskega znakovnega jezika).

Zgradba kretanega besedila	
B2+	Povedati zna zgodbo od začetka do konca, ne da kaj izpusti. Pri opisovanju zna uporabljati ustaljen znakovni red krajevnih stavkov, pri katerem najprej uvede velike nepremične predmete in potem majhne premične predmete.
B2	Povedati zna besedilo z jasno rdečo nitjo. Obnoviti zna, na primer, vsebino filma, pripovedi, stripa. Na ustrezen način zna podati dovolj pomembnih informacij in opustiti nepomembne. Tekoče zna povezati dane kretneje v kratko koherentno besedilo. Primerjati in razložiti zna tuja mnenja.
B1+	Uporabiti zna osebno izkušnjo kot primer za utemeljitev svoje trditve.
B1	Pri opisovanju osebe, značaja ali živali zna vidne značilnosti podati v pravem zaporedju (npr. od glave do pete). Jasno zna odgovarjati na vprašanja v zvezi z določenim besedilom.

Okvir in perspektiva	
Nad C2	Na umetnostni način zna uporabljati paleto različnih oblik kretenj in kretalnih tehnik.
C1	Povezovati zna dogodke s čustvenimi stanji, ki jih vzbuja neposredna okolica (sončni vzhod - občutek sreče).
B2	Prepričati zna druge (npr. da se prijavijo na dogodek).
B1+	Ustvariti zna primerne pogoje za kretanje besedila (osvetlitev, ozadje, atmosfera v prostoru).
A2	Z mimiko zna pokazati čustva.

Jezikovno zavedanje in interpretacija	
C2	Razlikovati in uporabljati zna različne vrste utemeljevanja (npr. logično, moralno in pragmatično). Prepozna, kdaj kretalec poseže izven obravnavane teme, da bi s tem dosegel točno določen učinek. Razume umetniško izražene misli in čustva.
C1	Iz konteksta lahko razbere s temo povezane neznane izraze. Prepozna glavne ideje kompleksnega besedila, čeprav ne razume vseh delov in podrobnosti. Lahko sodi, ali besedilo naslovnika tako pritegne, da pozabi na vse drugo. Lahko sodi o slogovni ravni besedila. Prepozna in zna razložiti vsebino in nameravani čustveni učinek besedila.
B2+	Ločiti zna dejstva od mnenj. Pojasniti zna, zakaj je besedilo privlačno.
B2	Osebo ali lik, ki ju oponaša ali nakazuje kretalec, lahko prepozna s pomočjo poznavanja značajskih značilnosti oz. vedenja (npr. da boječa oseba pogosto odvrta pogled, da komunikativna oseba stopi naprej in prva pozdravi). Razlikovati zna med opisom mnenj drugih ljudi in osebnim mnenjem sporočevalca. Iz poročila zna izluščiti ključne informacije in jih kronološko urediti.
B1+	Razume in povzame sokretalčevo mnenje glede obravnavane teme. Razvijati zna lastno mnenje o besedilu.

Hitrost procesiranja	
C2	Hitro izlušči ključne podrobnosti tudi iz daljših besedil.

Priloga 9:

VIRI ZA NOVE OPISNIKE

Abbe, A., Gulick, L. M. V. in Herman, J. L. 2007. *Cross-cultural competence in army leaders: A conceptual and empirical foundation*. Arlington, VA: United States Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences. Pridobljeno s <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a476072.pdf> (7. 5. 2021).

Alberta Teachers of English as a Second Language. 2005. *Section 7. Intercultural Communicative Competence. ATESL Adult ESL Curriculum Framework*. Figure 2, Adapted Intercultural Knowledge and Skills Strand of the Massachusetts Curriculum Framework. Edmonton, AB: Alberta Teachers of English as a Second Language. Pridobljeno s <https://www.atesl.ca/resources/resource-library/> (9. 9. 2019).

Alexander, R. 2008. Culture, dialogue and learning: An emerging pedagogy. V: Mercer, N. in S. Hodgkinson (ur.). 2008. *Exploring talk in schools*. Sage: London, 91–114.

ALTE Can Do Statements. 2001. Priloga D v SEJU 2001. Pridobljeno s <http://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages> (9. 9. 2019).

Association of American Colleges and Universities. (brez datuma). *Intercultural Competence and Knowledge Value Rubric*. Pridobljeno s <https://www.aacu.org/value/rubrics/intercultural-knowledge> (9. 9. 2019).

Barrett, M. 2013. Intercultural competence: A distinctive hallmark of interculturalism? V: Barrett, M. (ur.). 2013. *Interculturalism and multiculturalism: Similarities and differences*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 147–68.

Barrett, M. 2014. Competences for democratic culture and intercultural dialogue (CDCID). 3. srečanje ad hoc skupine ekspertov. Strasbourg, Svet Evrope, 16. in 17. junij, prva faza CDCID: Collation of Existing Competence Schemes, CDCID 3/2014 – Doc.4.0.

Barrett, M. idr. 2014. *Developing intercultural competence through education*. Pestalozzi Series št. 3. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16808ce258> (9. 9. 2019).

Beacco, J.-C., Porquier, R. in Bouquet, S. 2004. *Niveau B2 pour le français: Un référentiel*. Pariz: Didier.

Beacco, J.-C. idr. 2006. *Niveau A1.1 pour le français/référentiel DILF livre*. Pariz: Didier.

BULATS Summary of typical candidate abilities (global scale). Pridobljeno z www.englishtest.it/wp-content/uploads/2015/05/Cambridge_English_BULATS_Sample_Certificate.pdf (9. 9. 2019).

Byram, M. 1997. *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.

Cambridge Assessment Scales for Speaking: gl. www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/cambridge-english-scale/ (9. 9. 2019).

Cambridge Common Scale for Writing: Overall Writing Scales. Pridobljeno iz, na primer *Cambridge English Business Certificates. Handbook for teachers for exams from 2016*, pridobljeno z www.cambridgeenglish.org/images/business-english-certificates-handbook-for-teachers.pdf (9. 9. 2019).

Cambridge Overall Speaking Scales.

Cambridge Overall Writing Scales.

CARAP/FREPA. *A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures*. Pridobljeno s <http://carap.ecml.at> (9. 9. 2019).

CEFR–J – Projekt SEJA za japonske dijake angleščine, 2011: za posodobitev gl. <http://events.cambridgeenglish.org/alte-2014/docs/presentations/alte2014-masashi-negishi.pdf> (9. 9. 2019); gl. tudi Negishi, Takada in Tono (2013).

Center for Applied Linguistics, Washington DC: Opisniki za prevajanje, zbrani leta 1992, vključeni v banko opisnikov pri raziskavi opisnikov SEJA, vendar nikoli uporabljeni.

Center für berufsbezogene Sprachen, das Sprachen-Kompetenzzentrum der Sektion Berufsbildung des BMBF, Dunaj.

CERCLES – opisniki iz listovnika, vsebovani v Lenz, P. in Schneider, G. 2004. A bank of descriptors for self-assessment in European Language. Pridobljeno z www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/bank-of-supplementary-descriptors (9. 9. 2019).

- Common European Framework of Reference for Sign Languages: development of descriptors for Swiss-German Sign Language. Swiss National Science Foundation research project. ZHAW: Zurich University of Applied Sciences, School of Applied Linguistics, Institute of Language Competence.
- Corcoll López, C. in González-Davies, M. 2016. Switching codes in the plurilingual classroom. *ELT Journal*, 70 (1): 67–77.
- Creese, A. in Blackledge, A. 2010. Translanguaging in the bilingual classroom: A pedagogy for learning and teaching? *Modern Language Journal*, 94 (1): 103–15.
- Dunbar, S. 1992. Integrating language and content: A case study. *TESL Canada Journal*, 10 (1): 62–70.
- Eaquals. 2008. *Eaquals can do SIP: Eaquals/ALTE Portfolio Descriptor revision*. Pridobljeno s <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/bank-of-supplementary-descriptors> (9. 9. 2019).
- ELTDU. 1976. Stages of attainment scale. English Language Development Unit. Oxford: Oxford University Press.
- Eurocentres adaptation of ELTDU scale. Pridobljeno z www.eurocentres.com (9. 9. 2019).
- European Language Portfolio Serial No. 1 (prototip, izhajajoč iz švicarskega projekta opisnikov SEJA). Pridobljeno z www.coe.int/en/web/portfolio (9. 9. 2019).
- European Profiling Grid, EPG Project. Pridobljeno s <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/bank-of-supplementary-descriptors> (9. 9. 2019).
- Fantini, A. in Tirmizi, A. 2006. Exploring and assessing intercultural competence. World Learning Publications, Paper 1. Pridobljeno s http://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=worldlearning_publications (17. 7. 2018).
- Federal Bureau of Investigation, Washington DC: Opisniki za prevajanje, zbrani leta 1992, vključeni v banko opisnikov pri raziskavi opisnikov SEJA, vendar nikoli uporabljeni.
- Frau-Meigs, D. 2007. General Rapporteur's report on the workshop on 'Media literacy and human rights: Education for sustainable democratic societies'. Gradec, Avstrija, 5. do 7. december 2007.
- GCSE: UK General Certificate of Secondary Education, assessment criteria for English.
- Glaboniat, M. idr. 2005. *Profile deutsch A1 – C2. Lernzielbestimmungen, Kannbeschreibungen, Kommunikative Mittel*. München: Langenscheidt.
- Gollob, R., Krapf, P. in Weidinger, W. (ur.). 2010. *Educating for democracy: Background materials on democratic citizenship and human rights education for teachers*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16802f727b> (9. 9. 2019).
- Green, A. 2012a. *Language functions revisited: Theoretical and empirical bases for language construct definition across the ability range*. English Profile Studies (Vol. 2). Cambridge: UCLES/Cambridge University Press.
- Green, A. 2012b. Performance conditions added to descriptors, Priloga k *Language functions revisited: Theoretical and empirical bases for language construct definition across the ability range*. English Profile Studies (Vol. 2). Cambridge: UCLES/Cambridge University Press.
- Grindal, K. 1997. *EDC: Basic Concepts and Core Competences: The approach in Norway*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- GSE (Global Scale of English: Pearson). Pridobljeno z www.english.com/gse (9. 9. 2019).
- Hardman, F. 2008. Teachers' use of feedback in whole-class and group-based talk. V: Mercer, N. in Hodgkinson, S. (ur.). 2008. *Exploring Talk in Schools*. London: Sage, 131–150.
- HarmoS: EDK (Švicarska konferenca kantonalnih šolskih direktorjev). 2008. Projekt Bildungsstandards HarmoS: Vorschläge für Basisstandards Fremdsprachen. Pridobljeno z www.edk.ch/dyn/11659.php (9. 9. 2019).
- Himmelman, G. 2003. Zukunft, Fachidentität und Standards der politischen Bildung. Braunschweig: Institut für Sozialwissenschaften, [neobjavljeno, povzeto v Byram, M. 2008. *From Foreign Language Education to Education for Intercultural Citizenship*. Toronto: Multilingual Matters.]
- Hodel, H. Pädagogischer Hochschule Luzern: Descriptors for Literature 2007. Descriptors for Literature 2013 (osebna komunikacija: delo v nastajanju v projektu HarmoS v zvezi s cilji za leta šolanja).
- Huber, J., Mompoin-Gaillard, P. in Lázár, I. (ur.). 2014. *TASKs for democracy: Developing competences for sustainable democratic societies*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.

- INCA Project. 2004. Intercultural Competence Assessment, INCA Assessor Manual. Pridobljeno z ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/the-inca-project-intercultural-competence-assessment (9. 9. 2019).
- Interagency Language Roundtable, Scale of Proficiency. Pridobljeno z www.govtilr.org (9. 9. 2019).
- Jørgensen, J. N. idr. 2011. Polylinguaging in superdiversity. *Diversities*, 13 (2): 22–37. Pridobljeno z www.unesco.org/shs/diversities/vol13/issue2/art2 (9. 9. 2019).
- Karwacka-Vögele, K. 2012. Towards indicators for intercultural understanding. V: Huber, J. (ur.). 2012. *Intercultural competence for all: Preparation for living in a heterogeneous world*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 51–60.
- King, J. in Chetty, R. 2014. Codeswitching: Linguistic and literacy understanding of teaching dilemmas in multilingual classrooms. *Linguistics and Education*, 25: 40–50.
- Koch, L. [soavtor švicarskega EJL 2000 (CH-2000)], Predlagani dodatni opisniki za branje v srednješolskem kontekstu (neobjavljeno).
- Lázár, I. idr. (ur.). 2007. *Developing and assessing intercultural communicative competence. A guide for language teachers and teacher educators*. Strasbourg/Gradec: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s http://archive.ecml.at/mtp2/publications/B1_ICCinTE_E_internet.pdf (9. 9. 2019).
- Lenz, P. in Berthele, R. 2010. Assessment in plurilingual and intercultural education. Satellite Study No. 2 accompanying Beacco, J.-C. idr. 2016a. *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Unit. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16805a1e55> (9. 9. 2019).⁶⁷
- Lewis, G., Jones, B. in Baker, C. 2012. Translanguaging: Developing its conceptualisation and contextualisation. *Educational Research and Evaluation*, 18 (7): 655–70.
- LICI Project. *Handbook: Language in content instruction*. Pridobljeno z www.yumpu.com/en/document/view/17817415/language-in-content-instruction-lici-project (9. 9. 2019).
- Lingualevel/IEF (Swiss) project for 13–15 year olds. 2009. Pridobljeno z www.lingualevel.ch (9. 9. 2019).
- Lüdi, G. 2014. Dynamics and management of linguistic diversity in companies and institutes of higher educations: Results from the DYLAN project. V: Gromes, P. in Hu, A. (ur.). 2014. *Plurilingual Education: Policies – practices – language development*. Studies on Linguistic Diversity 3. Hamburg: John Benjamins, 113–18.
- Mercer, N. in Dawes, L. 2008. The value of exploratory talk. V: Mercer, N. in Hodgkinson, S. (ur.). 2008. *Exploring Talk in Schools*. London: Sage, 55–72.
- MIRIADI Project. Skills reference data on multilingual communication in intercomprehension. Pridobljeno z www.miriadi.net/en/printpdf/book/export/html/746 (9. 9. 2019).
- National Institute for Dispute Resolution. 1995. Performance-based assessment: A methodology for use in selecting, training and evaluating mediators. Washington, DC. Pridobljeno z www.convenor.com/uploads/2/3/4/8/23485882/method.pdf (9. 9. 2019).
- Negishi, M., Takada, T. in Tono, Y. 2013. A progress report on the development of the CEFR-J. V: Galaczi, E. D. in Weir, C. J. (ur.). 2013. *Exploring Language Frameworks: Proceedings of the ALTE Kraków Conference, July 2011*, Studies in Language Testing Series No. 36. Cambridge: Cambridge University Press, 135–63.
- Neuner, G. 2012. The dimensions of intercultural education. V: Huber, J. (ur.). 2012. *Intercultural Competence for All: Preparation for living in a heterogeneous world*. Pestalozzi Series No. 2. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 11–49. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16808ce20c> (9. 9. 2019).
- Newby, D. idr. 2006. *European Portfolio for Student Teachers of Languages (EPOSTL)*. Gradec/ Strasbourg: European Centre for Modern Languages, Council of Europe Publishing. Pridobljeno z www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/16/Default.aspx (9. 9. 2019).
- North-South Centre of the Council of Europe. 2012. Global education guidelines. A handbook for educators to understand and implement global education. Lizbona: North-South Centre of the Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168070eb85> (9. 9. 2019).
- Oatley, K. 1994. A taxonomy of the emotions of literary response and a theory of identification in fictional narrative. *Poetics*, 23: 53–74.

67. Dokument je bil pripravljen za strateški forum "Pravica učencev do kakovosti in enakosti v izobraževanju – vloga jezikovne in medkulturne zmožnosti", ki je potekal v Ženevi, Švica, od 2. do 4. novembra 2010.

- OECD 2005. The definition and selection of key competencies. Executive summary. Pariz: Organisation for Economic Co-operation and Development/DeSeCo. Pridobljeno z www.oecd.org/pisa/35070367.pdf (9. 9. 2019).
- Pierce, K. M. in Gilles, C. 2008. From exploratory talk to critical conversations. V: Mercer, N. in Hodgkinson, S. (ur.). 2008. *Exploring Talk in Schools*. London: Sage, 37–54.
- Purves, A. C. 1971. The evaluation of learning in literature. V: Bloom, B. S., Hastings, J. T. in G. F. Madaus (ur.). 1971. *Handbook of Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill, 699–766.
- Research Centre for Language Teaching, Testing and Assessment. (brez datuma). Mediation descriptors related to the mediation tasks in the Greek KPG examinations. Atene: National and Kapodistrian University of Athens.
- ROPP, Referenčni okvir za pluralistične pristope k jezikom in kulturam. Pridobljeno s <https://www.ecml.at/Portals/1/documents/ECML-resources/CARAP-ROPP-objava.pdf?ver=2018-03-20-120703-537> (7. 5. 2021).
- Svet Evrope. 2009. *Autobiography of intercultural encounters*. Pridobljeno z www.coe.int/lang-autobiography (9. 9. 2019).
- Schneider, G., North, B. in Koch, L. 2000. *A European Language Portfolio*. Bern: Berner Lehrmittel und Medienverlag.
- Takala, S. (neobjavljeno). AMMKIA: Finnish Project.
- Thompson, S., Hillman, K. in De Bortoli, L. 2013. *A Teacher's Guide to PISA Reading Literacy*. Melbourne: ACER. Pridobljeno z www.acer.org/files/PISA_Thematic_Report_-_Reading_-_web.pdf (9. 9. 2019).
- Trim, J. L. M. C1 Level Can Do Specifications for Profile Deutsch. Priloga A. V: Green, A. 2012. *Language functions revisited: Theoretical and empirical bases for language construct definition across the ability range*. English Profile Studies, Volume 2. Cambridge: UCLES/Cambridge University Press.
- Tuning Educational Structures in Europe (brez datuma-a). *Approaches to teaching, learning and assessment in competences based degree programmes*. Pridobljeno s <http://tuningacademy.org/?lang=en>, (9. 9. 2019).
- Tuning Educational Structures in Europe (brez datuma-b). *Generic competences*. Pridobljeno s <http://tuningacademy.org/?lang=en> (9. 9. 2019).
- Tuning Educational Structures in Europe (brez datuma-c). *Education – Specific competences*. Pridobljeno s <http://tuningacademy.org/?lang=en> (9. 9. 2019).
- Vacca, J. S. 2008. Using scaffolding techniques to teach a social studies lesson about Buddha to sixth graders. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 51 (8): 652–8.
- Vollmer, H. in Thürmann, E. 2016. Language sensitive teaching of so-called non-language subjects: A checklist. V: Beacco, J.-C. idr. (ur.). 2016. *A Handbook for Curriculum Development and Teacher Training – the language dimension in all subjects*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.⁶⁸
- Walqui, A. 2006. Scaffolding instruction for English language learners: A conceptual framework. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 9 (2): 159–80.
- Webb, N. 2009. The teacher's role in promoting collaborative dialogue in the classroom. *British Journal of Educational Psychology*, 78 (1): 1–28.
- Zwiers, J. 2008. *Building Academic Language*. San Francisco: Jossey-Bass.

68. Razširjena različica kontrolnega seznama je objavljena v nemščini: Thürmann, E. in Vollmer, H. J. 2012. Schulsprache und Sprachsensibler Fachunterricht: Eine Checkliste mit Erläuterungen. V: Röhner, C. in Hövelbrinks, B. (ur.). 2012. *Fachbezogene Sprachförderung in Deutsch als Zweitsprache*. Weinheim: Juventa, 212–33.

Priloga 10: SPLETNI VIRI

ALTE. 2011. Manual for language test development and examining – For use with the CEFR. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680667a2b> (9. 9. 2019).

Bank of supplementary descriptors. Pridobljeno z www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/bank-of-supplementary-descriptors (9. 9. 2019).

Barrett, M. idr. 2018. *Reference framework of competences for democratic culture*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno z www.coe.int/competences (9. 9. 2019).

Beacco, J.-C. idr. 2016a. *Guide for the development and implementation of curricula for plurilingual and intercultural education*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16806ae621> (9. 9. 2019).

Beacco, J.-C. idr. 2016b. *A Handbook for Curriculum Development and Teacher Training: The language dimension in all subjects*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16806af387> (9. 9. 2019).

Beacco, J.-C. in Byram, M. 2007. *From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the development of language education policies in Europe*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16802fc1c4> (9. 9. 2019).

CEFR QualiMatrix. A quality assurance matrix for CEFR use. Pridobljeno z www.ecml.at/CEFRqualitymatrix (9. 9. 2019).

CEFRTrain (Common European Framework of Reference for Languages in Teacher Training): www.helsinki.fi/project/ceftrain/index.php.35.html (9. 9. 2019).

Competences for Democratic Culture. Pridobljeno z www.coe.int/competences (9. 9. 2019).

Coste, D. in Cavalli, M. 2015. *Education, Mobility, Otherness – the mediation functions of schools*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16807367ee> (9. 9. 2019).

Committee of Ministers, Recommendation CM/Rec(2008)7 on the use of the Council of Europe's Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) and the promotion of plurilingualism. Pridobljeno s https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d2fb1 (9. 9. 2019).

Committee of Ministers, recommendations on language and language learning. Pridobljeno z www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/recommendations (9. 9. 2019).

Council of Europe. 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680459f97> (9. 9. 2019).

Council of Europe. 2009a. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) – a manual*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680667a2d> (9. 9. 2019).

Council of Europe. 2009b. *Autobiography of Intercultural Encounters*. Pridobljeno z www.coe.int/t/dg4/autobiography/default_en.asp (9. 9. 2019).

Council of Europe. 2018. *Reference framework of competences for democratic culture*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno z www.coe.int/competences (9. 9. 2019).

Council of Europe. Official texts and guidelines relating to linguistic integration of adult migrants. Pridobljeno z www.coe.int/en/web/lang-migrants/officials-texts-and-guidelines (9. 9. 2019).

Eaquals "Practical resources for language teaching". Pridobljeno z www.eaquals.org/our-expertise/cefr/our-work-practical-resources-for-language-teaching/ (9. 9. 2019).

European Centre for Modern Languages of the Council of Europe: gl. www.ecml.at (9. 9. 2019).

European Centre for Modern Languages thematic pages for the CEFR and the ELP: gl. www.ecml.at/Thematicareas/CEFRandELP/tabid/1935/language/en-GB/Default.aspx (9. 9. 2019).

Europass: gl. <http://europass.cedefop.europa.eu/> (9. 9. 2019).

European Language Portfolio (ELP). Pridobljeno z www.coe.int/en/web/portfolio (9. 9. 2019).

- FREPA/CARAP. *A Framework of Reference for Pluralistic Approaches to Languages and Cultures*. Pridobljeno s <http://carap.ecml.at/Accueil/tabid/3577/language/en-GB/Default.aspx> (9. 9. 2019).
- Goodier, T. (ur.). 2018. *Collated Representative Samples of Descriptors of Language Competences Developed for Young Learners – resource for educators, Volume 1: Ages 7–10*. Strasbourg: Council of Europe, Education Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16808b1688> (9. 9. 2019).
- Goodier, T. (ur.). 2018. *Collated Representative Samples of Descriptors of Language Competences Developed for Young Learners – resource for educators, Volume 2: Ages 11–15*. Strasbourg: Council of Europe, Education Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/16808b1689> (9. 9. 2019).
- Goullier, F. 2007. *Council of Europe Tools for Language Teaching – Common European framework and portfolios*. Paris/Strasbourg: Didier/Council of Europe. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168069ce6e> (9. 9. 2019).
- Guidelines for intercultural dialogue in non-formal learning/education. Pridobljeno s <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/icd-guidelines> (9. 9. 2019).
- LINCIDIRE: LINGuistic & Cultural Diversity REinvented. Pridobljeno z www.lincdireproject.org (10. 9. 2019).
- MIRIADI Project Plan. Pridobljeno z www.miriadi.net/en/miriadi-plan (9. 9. 2019).
- Noijons, J., Bérešová, J., Breton, G. idr. 2011. *Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) – Highlights from the Manual*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno z www.ecml.at/tabid/277/PublicationID/67/Default.aspx (9. 9. 2019).
- North, B. in Piccardo, E. 2016. Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR. Strasbourg: Council of Europe, Education Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168073ff31> (9. 9. 2019).
- PETRA-E Network. Pridobljeno s <https://petra-education.eu/> (9. 9. 2019).
- Piccardo, E. idr. 2011. *Pathways through Assessing, Learning and Teaching in the CEFR*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Pridobljeno s http://ecep.ecml.at/Portals/26/training-kit/files/2011_08_29_ECEP_EN.pdf (9. 9. 2019).
- Piccardo, E. 2014. From communicative to action-oriented: A research pathway. Curriculum Services Canada. Pridobljeno s <https://transformingfsl.ca/en/resources/?pagenum=2> (9. 9. 2019).
- Piccardo, E. 2016. Phonological Scale Revision Process Report. Strasbourg: Council of Europe, Education Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/168073fff9> (9. 9. 2019).
- Platform of resources and references for plurilingual and intercultural education. Pridobljeno z www.coe.int/lang-platform (9. 9. 2019).
- PRO-Sign Project: Sign languages and the Common European Framework of Reference for Languages – Descriptors and approaches to assessment. Pridobljeno z www.ecml.at/ECML-Programme/Programme2012-2015/ProSign/PRO-Sign-referencelevels/tabid/1844/Default.aspx.
- Reference Level Descriptions (RLDs). Pridobljeno z www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/reference-level-descriptions (9. 9. 2019).
- Relating language curricula, tests and examinations to the Common European Framework of Reference (RELANG). Pridobljeno s <https://relang.ecml.at/> (9. 9. 2019).
- Techno-CLIL 2017, moderatorici: Letizia Cinganotto in Daniela Cuccurullo. Pridobljeno s <https://moodle4teachers.org/enrol/index.php?id=90> (9. 9. 2019).
- Trim, J. (ur.). 2001. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – A Guide for Users*. Strasbourg: Council of Europe, Education Policy Division. Pridobljeno s <https://rm.coe.int/1680697848> (9. 9. 2019).

Dodatek k SEJU širi razpon jezikovnega izobraževanja. Odslikava znanstvene in družbene razvojne tokove vse od prve izdaje Skupnega evropskega jezikovnega okvira (SEJO) ter predstavlja posodobitev različice iz leta 2001. Pomembno so ga sooblikovali strokovnjaki s področja poučevanja jezikov v Evropi in širše.

Ta publikacija vsebuje:

- ▶ razlago ključnih vidikov SEJA za poučevanje in učenje jezikov;
- ▶ celoten niz posodobljenih opisnikov SEJA iz leta 2001, ki jih nadomesti:
 - z opisniki, ki so vključujoči glede načina sporazumevanja ter spolsko nevtralni;
 - s podrobnejšo obravnavo poslušanja in branja;
 - z novo ravno "Pred A1" ter obogatenimi opisi na ravneh A1 in C;
 - z zamenjano lestvico za fonološko zmožnost;
 - z novimi lestvicami za posredovanje, spletno interakcijo ter raznojezično in raznokulturno zmožnost;
 - z novimi lestvicami za zmožnosti rabe znakovnih jezikov;
- ▶ kratko poročilo o štiriletnem poteku razvijanja Dodatka k SEJU, njegove validacije in posvetovalnih dejavnosti med njegovim nastajanjem.

Dodatek k SEJU predstavlja nadaljnji korak v procesu spodbujanja jezikovnega izobraževanja, čemur se Svet Evrope posveča od leta 1971, ter stremi

- ▶ k promociji in podpori učenja ter poučevanja modernih jezikov;
- ▶ h krepitvi medkulturnega dialoga ter s tem vzajemnega razumevanja, socialne kohezije in demokracije;
- ▶ k zaščiti jezikovne in kulturne raznolikosti v Evropi;
- ▶ k podpiranju pravice do kakovostnega izobraževanja za vse.

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

www.coe.int/lang-cefr

SLV

www.coe.int

Svet Evrope je vodilna organizacija za varovanje človekovih pravic v Evropi. Sestavlja ga 46 držav članic, vključno z vsemi članicami Evropske unije. Vse države članice Sveta Evrope so podpisnice Evropske konvencije o človekovih pravicah – pogodbe, ki je namenjena varovanju človekovih pravic, demokracije in pravne države. Evropsko sodišče za človekove pravice nadzoruje izvajanje Konvencije v državah članicah.

9 789610 307709

<http://book.coe.int>
ISBN 978-961-03-0770-9 (PDF)

